ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΑΪΣΙΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

ΛΟΓΟΙ
Α΄

ΜΕ ΠΟΝΟ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΑΝΘΡΩΠΟ

ΙΕΡΟΝ ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟΝ
«ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ»
ΣΟΥΡΩΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
1998

57006 Βασιλικὰ Θεσσαλονίκης
Τηλ. 23960 41320, fax 23960 41594

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ μακαριστός Γέροντας Παΐσιος, κατὰ κόσμον Ἀρσένιος Ἐζνεπίδης, γεννήθηκε στὰ Φάρασα τῆς Καππαδοκίας στὶς 25-7-1924. Ἦρθε στὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν Ἀνταλλαγή καὶ μεγάλωσε στὴν Κόνιτσα.

Ἀπὸ τὴν παιδική του ἡλικία ζοῦσε ἀσκητικά, ἐντρύφημα εἶχε τούς βίους τῶν Ἁγίων, τὰ παλαίσματα τῶν ὁποίων ἀγωνιζόταν νὰ μιμῆται μὲ ζῆλο ὑπέρμετρο καὶ ἀκρίβεια θαυμαστή. Ἐπιδιδόταν στὴν ἀδιάλειπτη προσευχή, καλλιεργώντας παράλληλα τὴν ταπείνωση καὶ τὴν ἀγάπη. Ἔμαθε τὴν τέχνη τοῦ μαραγκοῦ, γιὰ νὰ μιμηθῆ καὶ σ' αὐτὸ τὸν Χριστό. Στὸν στρατό ὑπηρέτησε κατὰ τὸν ἀνταρτοπόλεμο τριάμισι χρόνια ὡς ἀσυρματιστής, ζώντας καὶ ἐκεῖ ἀσκητικά. στὶς ἐπιχειρήσεις διακρίθηκε γιὰ τὴν παλληκαριά, τὴν αὐτοθυσία, τὸ ἦθος καὶ τὰ χαρίσματά του. ἀφοῦ ἐκπλήρωσε τὸ χρέος του πρὸς τὴν Πατρίδα, ἀκολούθησε τὴν μοναχική ζωή, τὴν ὁποία ἀπὸ μικρός ἐπιθυμοῦσε. Ἀπὸ λαϊκός εἶχε θεῖες ἐμπειρίες, ἀλλὰ στὴν μοναχική του ζωή ἡ εὔνοια τοῦ Κυρίου, τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Ἁγίων κορυφώθηκε. Ἀσκήτεψε στὸ Ἅγιον Ὅρος, στὴν Ι. Μονή Στομίου Κονίτσης καὶ στὸ Σινά. Ἔζησε στὴν ἀφάνεια, δόθηκε ὁλόκληρος στὸν Θεό καὶ ὁ Θεὸς τὸν φανέρωσε καὶ τὸν ἔδωσε σὲ ὅλον τὸν κόσμο. Καθοδήγησε, παρηγόρησε, θεράπευσε, ἀνέπαυσε τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔτρεχαν κοντά του. Ἡ ἁγιασμένη τοῦ ψυχή ξεχείλιζε ἀπὸ θεϊκή ἀγάπη καὶ ἡ ὁσιακή τοῦ μορφή ἀκτινοβολοῦσε τὴν θεία Χάρη. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἀκούραστος μάζευε τὸν ἀνθρώπινο πόνο καὶ σκορποῦσε θεία παρηγοριά.

Ὕστερα ἀπὸ μαρτυρικούς πόνους οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἔλεγε, τὸν ὠφέλησαν ὅσο δὲν τὸν ὠφέλησαν οἱ ἀσκητικοί ἀγῶνες ὅλης της ζωῆς του, ἀναπαύθηκε ἐν Κυρίῳ στὶς 12-7-1994 στὸ Ἱερό Ἡσυχαστήριο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στὴν Σουρωτή Θεσσαλονίκης. Ἐνταφιάσθηκε ἐκεῖ δίπλα στὸν Ναό τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου.

Τὴν εὐχή του νὰ ἔχουμε. Ἀμήν.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ μακαριστός Γέροντας Παΐσιος, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1994, ἄφηνε στὸν κόσμο μὲ τὴν κοίμησή του μία πνευματική κληρονομιά, τὴν διδασκαλία του. Ἁπλός μοναχός, μὲ τὰ λίγα γράμματα τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ἀλλὰ μὲ πλούσια τὴν κατὰ Θεόν σοφία, εἶχε κενώσει τὸν ἑαυτό του γιὰ τὸν πλησίον. Ἡ διδασκαλία του δὲν ἦταν διδαχὴ ἤ κατήχηση. Τὸ Εὐαγγέλιο τὸ εἶχε κάνει βίωμά του καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ πήγαζε ἀπὸ τὴν ζωή του, ποὺ χαρακτηριστικό γνώρισμά της εἶχε τὴν ἀγάπη. Εἶχε μορφώσει «ἑαυτόν» κατὰ τὸ Εὐαγγέλιο, γι' αὐτὸ πρῶτα δίδασκε ἡ μορφή του καὶ ὕστερα ἡ εὐαγγελική ἀγάπη καὶ ὁ φωτισμένος λόγος του. Ὅταν δεχόταν τούς ἀνθρώπους, μὲ ὅλες τὶς ἰδιαιτερότητές τους, δὲν ἄκουγε ἁπλῶς ὑπομονετικά τὰ προβλήματα ποὺ τοῦ ἐμπιστεύονταν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἁγία του ἁπλότητα καὶ διάκριση ἔμπαινε βαθιά στὴν καρδιά τους καὶ ἔκανε δικό του τὸν πόνο, τὴν ἀνησυχία, τὸ πρόβλημά τους. Καὶ τότε σιγά-σιγὰ γινόταν τὸ θαῦμα, ἡ ἀλλαγή τοῦ ἀνθρώπου. «Ὁ Θεός, ἔλεγε, κάνει τὸ θαῦμα, ὅταν συμμετέχει κανεὶς μὲ τὴν καρδιά του στὸν πόνο τοῦ ἄλλου».

Μὲ χαρὰ εἴδαμε τὰ πρῶτα βιβλία ποὺ κυκλοφόρησαν γιὰ τὴν ζωή καὶ τὴν διδασκαλία τοῦ Γέροντα νὰ διαβάζωνται μὲ ἐνδιαφέρον. Πολλοί μιλοῦσαν μὲ θαυμασμό γιὰ τὶς ἀπαντήσεις ποὺ εὕρισκαν στὰ ἐρωτήματά τους, τὴν παρηγοριά στὶς θλίψεις τους. Ἰδιαίτερα χαιρόμασταν, ὅταν ἄνθρωποι ἀπομακρυσμένοι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἀποκτοῦσαν τὴν καλή ἀνησυχία καὶ ἄλλαζαν ζωή. Πολλές φορές ἦρθαν στὰ χείλη μας οἱ στίχοι τοῦ ὑμνογράφου, ποὺ ἀναφέρονται στὸν Μ. Βασίλειο: «Ζῆ καὶ θανῶν ἐν Κυρίῳ, ζῆ καὶ παρ' ἡμίν, ὡς λαλῶν ἐκ τῶν βίβλων». Συγχρόνως νιώσαμε μία ἀνάγκη: Τὰ λόγια του Γέροντα, ποὺ μὲ εὐλάβεια καταγράφαμε ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τῆς Ἀδελφότητος, γιατί μᾶς ἦταν πολύ ὠφέλιμα, νὰ τὰ προσφέρουμε στούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, ποὺ μᾶς ζητοῦσαν ἐπίμονα.

Ὁ Καλός Θεὸς οἰκονόμησε ὥστε τὸ Ἡσυχαστήριό μας νὰ ὀφείλη τὴν ὕπαρξή του στὸν Γέροντα Παΐσιο. Ἐκεῖνος ἔλαβε ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κασσανδρείας κ.κ. Συνέσιο τὴν ἐπισκοπική ἔγκριση γιὰ τὴν ἵδρυσή του καὶ φρόντισε γιὰ τὴν εὕρεση τοῦ τόπου. Καὶ τὸ ἔκανε αὐτό, γιατί ἡ ἀρχοντική καὶ εὐαίσθητη καρδιά τοῦ ἐνίωθε μεγάλη εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴν συμπαράστασή μας, ὅταν τὸν πρωτογνωρίσαμε τὸ 1966 στὸ νοσοκομεῖο, ὅπου εἶχε εἰσαχθῆ, γιὰ νὰ ὑποστῆ ἐγχείρηση στούς πνεύμονες. Ἀπὸ τότε αἰσθάνθηκε ὅτι ἦταν μεγάλος ἀδελφός μας καὶ εἶχε τὴν ὑποχρέωση «νὰ ἀποκαταστήση τὶς ἀδελφές τού», ὅπως ἔλεγε, ἐννοώντας νὰ ἱδρύση τὸ Ἡσυχαστήριο. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1967 ἐγκαταστὰθηκαν οἱ πρῶτες ἀδελφές. Τότε ὁ Γέροντας Παΐσιος ἔμεινε δύο μῆνες στὸ Ἡσυχαστήριο, γιὰ νὰ βοηθήση στὴν ὀργάνωση τοῦ Κοινοβίου. Στὴν συνέχεια ἔβγαινε ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος συνήθως δυὸ φορές τὸν χρόνο καὶ βοηθοῦσε στὴν λειτουργία τοῦ Κοινοβίου, καθὼς καὶ τὴν κάθε ἀδελφή στὸν πνευματικό της ἀγώνα μὲ τὶς θεοφώτιστες συμβουλές καὶ τὴν προσωπική του πείρα. Ἀπὸ τὸ Ὅρος πάλι, «τὴν πνευματική Ἀμερική», ὅπως τὸ ὀνόμαζε, βοηθοῦσε μὲ τὴν προσευχή καὶ τὶς ἐπιστολές ποὺ ἔστελνε εἴτε προσωπικά στὴν κάθε ἀδελφή εἴτε σὲ ὅλο τὸ Κοινόβιο.

Ὅταν τὸ 1967 ὁ Γέροντας Παΐσιος ἄρχισε νὰ θέτη στὸ Ἡσυχαστήριο τὰ θεμέλια της κοινοβιακῆς ζωῆς, ἀπὸ τὰ πιὸ ἁπλά πρακτικά θέματα ὡς τὰ πιὸ σοβαρά πνευματικά, ἦταν 43 ἐτῶν. Ἦταν ὅμως ἤδη ἄνδρας τέλειος *«εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ*

πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. 4, 13) καὶ εἶχε τὴν γεροντική σοφία. Ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες τῆς ζωῆς τοῦ Κοινοβίου ἐνίωθες ὅτι τὰ λόγια του ἦταν «ρήματα ζωῆς αἰωνίου» (Ἰω. 6, 68) καὶ ὅτι πολλά ἀπὸ αὐτὰ ἦταν ἀξιώματα γιὰ τὴν καθημερινή ζωή. Γί/ αὐτὸ ἔσπευδες νὰ τὰ καταγράψῃς, γιὰ νὰ μή λησμονηθοῦν καὶ νὰ χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀσφαλής κανόνας στὴν μοναχική πολιτεία.

Καὶ ὅταν οἱ σημειώσεις μᾶς συμπλήρωσαν τὰ πρῶτα τετράδια, τὶς θέσαμε δειλά-δειλά ὑπό τὴν κρίση του. Δειλά, γιατί ὁ Γέροντας τόνιζε πάντοτε τὴν ἐφαρμογή, δὲν ἤθελε νὰ μαζεύουμε ὑλικό, «πυρομαχικά», χωρίς νὰ κάνουμε πράξη τὰ λόγια του στὴν ζωή μας. Ζητοῦσε αὐτὸ ποὺ ἀκούγαμε ἤ διαβάζαμε νὰ τὸ δουλεύουμε πνευματικά. Διαφορετικά, καθώς ἔλεγε, σὲ τίποτε δὲν θὰ μᾶς ὠφελοῦσαν τὰ πολλά γραπτά καὶ οἱ πολλές σημειώσεις, ὅπως σὲ τίποτε δὲν ὠφελεῖ ἕνα κράτος, ἄν ἔχη πολλά πυρομαχικά καὶ δὲν ἔχη στρατό ἐκπαιδευμένο, γιὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήση. Συγκαταβαίνοντας στὶς ἐπίμονες παρακλήσεις μας, δέχθηκε νὰ τὰ δῆ καὶ νὰ τὰ συμπληρώση ἤ νὰ διορθώση σημεῖα ποὺ τυχόν δὲν εἶχαν κατανοηθῆ πλήρως.

Ἡ καταγραφή αὐτή συνεχίσθηκε σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῶν εἴκοσι ὀκτώ ἐτῶν ποὺ ὁ Γέροντας παρακολουθοῦσε καὶ καθοδηγοῦσε τὸ Ἡσυχαστήριο. Καταγράφονταν οἱ Συνάξεις τῆς Ἀδελφότητος καὶ τῆς Γεροντίας ποὺ γίνονταν μὲ τὸν Γέροντα – ἀρχικά μὲ σημειώσεις ποὺ κρατοῦσαν οἱ ἀδελφές στὴν διάρκεια τῶν Συνάξεων καὶ τὰ τελευταία χρόνια μὲ μαγνητοφώνηση – ἀλλὰ καὶ οἱ κατ' ἰδίαν συζητήσεις τῶν ἀδελφῶν μὲ τὸν Γέροντα, τὶς ὁποῖες κατέγραφε κάθε ἀδελφή ἀμέσως μετά τὴν συνομιλία μαζί του. Ὅταν κάποτε αὐτὸ ἔπεσε στὴν ἀντίληψη τοῦ Γέροντα, εἶπε κάπως θυμωμένος: «Τί τὰ γράφετε ὅλα αὐτά; Γιὰ ὥρα ἀνάγκης τὰ κρατᾶτε; Σκοπός εἶναι νὰ τὰ δουλεύετε, νὰ τὰ ἐφαρμόζετε. Καὶ ποιός ξέρει τί γράφετε! Γιὰ φέρτε μου νὰ δῶ!». Ὅταν τοῦ δόθηκαν ἐνδεικτικά οἱ σημειώσεις μίας ἀδελφῆς, ἡ ἔκφρασή του ἄλλαξε, ἀναπαύθηκε καὶ μὲ ἱκανοποίηση εἶπε: «Πώ, πώ, βρέ παιδί μου, αὐτή μαγνητόφωνο εἶναι! Τὰ ἔγραψε ἀκριβῶς ὅπως τὰ εἶπα!».

Ἡ ἐπικοινωνία μας μὲ τὸν Γέροντα εἶχε συνήθως τὴν μορφή ἀπαντήσεων σὲ ἐρωτήματά μας. στὶς κατ' ἰδίαν συζητήσεις τῶν ἀδελφῶν μαζί του πάντα ὑπῆρχαν ἐρωτήσεις κυρίως γιὰ τὸν προσωπικό ἀγώνα. στὶς Συνάξεις τῆς Γεροντίας, οἱ ὁποῖες ἦταν προγραμματισμένες, συζητιοῦνταν θέματα ποὺ μᾶς ἀπασχολοῦσαν κατὰ τὴν ἀπουσία του. Αὐτὰ συγκεντρώνονταν ὑπό μορφή ἐρωτήσεων, γιὰ νὰ συζητηθοῦν, ὅταν θὰ ἐρχόταν. Ἦταν θέματα πάσης φύσεως: διοικητικά, πρακτικά, πνευματικά, κοινωνικά, ἐκκλησιαστικά, ἐθνικά κ.α. στὶς Συνάξεις τέλος τῆς Ἀδελφότητος, ἐκτός ἀπὸ τὶς ἐρωτήσεις ποὺ ἔκαναν ἀδελφές, ἀφορμή γιὰ τὰ διάφορα θέματα στὰ ὁποῖα ἀναφερόταν, μπορεῖ νὰ ἦταν καὶ ἁπλά ἐρεθίσματα. Ὁ Γέροντας ἀξιοποιοῦσε τὰ πάντα γιὰ τὴν πνευματική ὠφέλεια τῆς ψυχῆς. Ὁ ἦχος ἑνός ἀεροπλάνου, ὁ θόρυβος ἑνός μηχανήματος, τὸ κελαήδισμα ἑνός πουλιοῦ, τὸ ἄνοιγμα μίας πόρτας ἤ μία ἁπλὴ φράση μποροῦσε νὰ ἀποτελέση ἀφορμή νὰ μιλάη πολλή ὥρα γιὰ ἕνα σοβαρό θέμα. «Ὅλα τὰ χρησιμοποιῶ, ἔλεγε, γιὰ συγκοινωνία γιὰ πάνω, γιὰ τὸν Οὐρανό. Ὅλα ἄν τὰ δουλέψη κανεὶς πνευματικά, ξέρετε τί πνευματικό κέρδος βγάζει καὶ τί πνευματική πεῖρα ἀποκτάει;».

Καὶ ὅπως «ὁ Καλός Θεός, καθώς ἔλεγε χαρακτηριστικά, μᾶς φροντίζει πρῶτα γιὰ τὴν ἄλλη ζωή καὶ ὕστερα γι' αὐτήν», ἔτσι καὶ ἐκεῖνος στόχο του στὴν ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἄνθρωπο εἶχε νὰ τὸν ἑτοιμάση γιὰ τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, βοηθώντας τὸν

νὰ γνωρίση τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συνδεθῆ μὲ τὸν Θεό. Ὅταν ἀνέφερε κάτι ἀπὸ τὴν φύση, ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη, ἀπὸ τὴν τέχνη ἢ ἀπὸ τὴν καθημερινή ζωή, δὲν τὸν ἐνδιέφεραν αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ θέματα, ἀλλὰ τὰ χρησιμοποιοῦσε, γιὰ νὰ ἀφυπνίση τὶς ψυχές καὶ νὰ τὶς βοηθήση μὲ παραβολικό τρόπο νὰ συλλάβουν τὸ βαθύτερο νόημα τῆς ζωῆς καὶ νὰ «γαντζωθούν» ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἐπειδή τὸν λόγο τοῦ τὸν διέκρινε ἡ λιτότητα, ἡ ἑτοιμότητα, τὸ πηγαῖο χιοῦμορ, μποροῦσε νὰ λέη μεγάλες ἀλήθειες μὲ ἁπλό καὶ εὔθυμο τρόπο. «Εγώ κάνω λιακάδα», ἔλεγε, καὶ ἐννοοῦσε ὅτι ὅπως ὁ ἥλιος εἶναι ἀπαραίτητος, γιὰ νὰ ἀνοίξουν τὰ λουλούδια, ἔτσι καὶ ἡ ἁπαλή ποιμαντική προσέγγιση διευκολύνει στὸ ἄνοιγμα καὶ τὴν θεραπεία τῆς ψυχῆς. Φωτισμένη ποιμαντική, ποὺ συχνά προετοίμαζε τὸ ἔδαφος τῆς ψυχῆς νὰ δεχθῆ τὴν αὐστηρότητα τῶν λόγων του γιὰ τὸ ἀπαρέγκλιτό της Εὐαγγελικῆς ἀλήθειας. Μὲ αὐτόν τὸν τρόπο, ἀκόμη καὶ ὁ αὐστηρότερος λόγος τοῦ ἔπεφτε σάν εὐεργετική δροσιά στὴν καρδιά τοῦ ἄλλου καὶ τὴν γεωργοῦσε, γιὰ νὰ καρποφορήση πνευματικά.

Τὸ ὑλικό ποὺ συγκεντρώθηκε μέσα σ' αὐτὰ τὰ εἴκοσι ὀκτώ χρόνια, μαζί μὲ τὶς ἐπιστολές ποὺ ἔστελνε στὸ Ἡσυχαστήριο ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος, ταξινομήθηκε μετά τὴν κοίμηση τοῦ Γέροντα κατὰ θέματα, γιὰ νὰ εἶναι εὔχρηστο στὴν καθημερινή ζωή τοῦ Κοινοβίου. Παράλληλα ταξινομήθηκαν ὅλα τὰ σχετικά μὲ τὴν ζωή του περιστατικά, ἀκόμη καὶ θεία γεγονότα ποὺ εἶχε ζήσει, στὰ ὁποῖα ἀναφερόταν ὄχι περιαυτολογώντας ἀλλὰ προσφέροντας τὰ ὡς πνευματική ἐλεημοσύνη. «Δὲν σᾶς τὰ λέω αὐτά, ἔλεγε, γιὰ νὰ μοῦ κολλήσετε παράσημα, γιὰ νὰ μοῦ πῆτε »μπράβο«. Ὅταν λέω κάτι ἢ ἀπὸ τὸν πόλεμο ἢ ἀπὸ τὸν στρατό, ἀλλὰ καὶ ὁτιδήποτε νὰ πῶ, ἀκόμη καὶ ἕνα ἀστεῖο παράδειγμα, δὲν τὰ λέω ἔτσι, κάτι θέλω νὰ τονίσω, νὰ πιάνετε τὸ βαθύτερο νόημα. Ποτέ δὲν λέω ἄχρηστα πράγματα». Μὲ αὐτόν τὸν τρόπο γινόταν «πνευματικός αἱμοδότης», γιὰ νὰ ἐνισχύση τὴν ἀναιμική πίστη, νὰ κεντρίση τὸ φιλότιμο καὶ νὰ καλλιεργήση, ὡς πραγματικό ἀρχοντόπουλο τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνος, τὴν πνευματική ἀρχοντιά, ὥστε νὰ συγγενέψουμε μὲ τὸν Θεό. «Αδειάζω, ἀδειάζω, ἔλεγε, καὶ τί γίνεται; Δηλαδή, γιὰ νὰ σᾶς βοηθήσω, ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς πῶ καὶ πράγματα ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου. Κάνω τὴν μεγαλύτερη σπατάλη, πνευματική σπατάλη! Τουλάχιστον πιάνει τόπο; Κάθε γεγονός, θέλω νὰ πῶ, ποὺ ἀναγκάζομαι νὰ ἀναφέρω, γιὰ νὰ σᾶς βοηθήσω, πώς λ.χ. μὲ βοήθησε ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ σὲ κάποια περίσταση, τὸ χάνω. Τουλάχιστον πιάνει τόπο;».

Λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὰ δύσκολα χρόνια ποὺ περνοῦμε, ἀποφασίσαμε νὰ δώσουμε στὴν δημοσιότητα ὅλο αὐτὸ τὸ ὑλικό σὲ σειρά τόμων ἀρχίζοντας ἀπὸ θέματα εὐρύτερου ἐνδιαφέροντος. Πολλά εἶναι θέματα καθημερινά, τὰ ὁποῖα ὅμως, ἂν δὲν ἀντιμετωπισθοῦν σύμφωνα μὲ τὸ Εὐαγγέλιο, θὰ ἔχουν λυπηρές, ἂν ὄχι ὀλέθριες, συνέπειες καὶ γιὰ τὴν παροῦσα ζωή ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν μέλλουσα.

Αὐτήν τὴν ἐπιλογή ἐνθάρρυνε καὶ μία σκέψη τὴν ὁποία εἶχε ἀπὸ χρόνια ὁ Γέροντας. Σκεφτόταν νὰ γράψη «ἕνα βιβλίο ποὺ νὰ τούς πιάνη ὅλους, λαϊκούς, μοναχούς καὶ ἱερωμένους». Τὴν σκέψη αὐτή δὲν πρόλαβε νὰ τὴν πραγματοποιήση, ἀφοῦ ὅλο του τὸν χρόνο τὸν διέθετε στὶς πονεμένες ψυχές ποὺ ἔφθαναν κάθε μέρα στὸ Καλύβι του καὶ στὶς ὁποῖες δινόταν ὁλόκληρος, παρά τὶς λιγοστές σωματικές του δυνάμεις. «Τα δικά μου νέα, ἔγραφε σὲ κάποιο γράμμα του, εἶναι, κόσμος πολύς, κουρασμένος, βασανισμένος. Ὁ μέν κόσμος ὅλο καὶ αὐξάνει μὲ τὰ προβλήματά του, οἱ

δέ δικές μου δυνάμεις οἱ σωματικές εὔχεσθε νὰ μήν ἐλαττώνωνται. Οἰκονομάω καὶ λίγο τὸν ἑαυτό μου, γιατί πρέπει νὰ μπορῶ πάντα. Μπορῶ δὲν μπορῶ, πρέπει νὰ μπορῶ».

Ὁ Γέροντας ὅπως ἀναφέρθηκε, ἀπαντοῦσε συνήθως σὲ ἐρωτήματα. Γι' αὐτὸ στὴν σύνθεση τῶν θεμάτων ποὺ ἔγινε ἀπὸ λόγους του σὲ διάφορες περιστὰσεις, κρατήθηκε ἡ διαλογική μορφή. Μέσα στούς διαλόγους ἐντάχθηκαν καὶ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς ἐπιστολές ποὺ ἔστελνε στὸ Ἡσυχαστήριο ἤ παραθέματα ἀπὸ βιβλία ποὺ ἔγραψε ὁ ἴδιος, καθώς καὶ ὅ,τι συμφωνοῦσε θεματικά ἀπὸ τὶς ἐπιστολές, ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκαν ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἤ τὶς σημειώσεις, τὶς ὁποῖες εἶχαν κρατήσει κατὰ τὶς συζητήσεις τους μὲ τὸν Γέροντα, ὥστε νὰ δοθῆ τὸ κάθε θέμα μὲ τὴν περισσότερη δυνατή πληρότητα. Καταβλήθηκε προσπάθεια νὰ διατηρηθῆ, κατὰ τὸ δυνατόν, ἡ ἀμεσότητα καὶ ἡ χάρη τοῦ προφορικοῦ λόγου τοῦ Γέροντα. Παρέμειναν ἐπίσης καὶ κάποιες ἐπαναλήψεις, ποὺ τόνιζαν τὰ νοήματα καὶ κέντριζαν τὶς καρδιές, καὶ μερικά ἀπὸ τὰ συχνά ἐπιφωνήματα κατὰ τὴν ροή τῶν ἀφηγήσεων τῆς παλλόμενης καρδιᾶς του ἀπὸ τὴν μεγάλη ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό καὶ τὸν ἄνθρωπο.

Οἱ ἀναφορές στὴν μοναχική ζωή εἶναι συχνές. Αὐτὸ συμβαίνει ὄχι μόνο γιατί ὁ Γέροντας ἀπευθύνεται σὲ μοναχές, ἀλλὰ γιατί τὴν «χαρὰ τῆς καλογερικής», ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν ὁλοκληρωτική ἀνάθεση τῆς ζωῆς τοῦ μοναχοῦ στὸν Θεό, ἤθελε νὰ τὴν ἀναζητήση καὶ ὁ κάθε λαϊκός, γιὰ νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὴν ἀνασφάλεια ποὺ φέρνει ἡ πίστη στὸ ἐγώ καὶ νὰ χαρῆ τὸν Παράδεισο ἀπὸ αὐτήν τὴν ζωή.

Τὸ βιβλίο «Μὲ πόνο καὶ ἀγάπη γιὰ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο» ἀποτελεῖ τὸν πρῶτο τόμο τῆς σειρᾶς «Γέροντος Παϊσίου Ἁγιορείτου Λόγοι». Γιὰ νὰ εἶναι πιὸ εὔχρηστο τὸ περιεχόμενό του, χωρίσθηκε σὲ τέσσερις θεματικές ἑνότητες. Κάθε ἑνότητα διαιρεῖται σὲ κεφάλαια καὶ κάθε κεφάλαιο σὲ μικρότερα μέρη μὲ τούς ἀνάλογους ὑποτίτλους. Οἱ ὑποσημειώσεις ποὺ ἑρμηνεύουν ὅρους ἀπὸ τὴν πνευματική καὶ μοναχική ζωή, γνωστούς στούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς ποὺ ἔχουν μία ἰδιαίτερη ἐπαφή μὲ πατερικά κείμενα, ἔγιναν κυρίως γιὰ νὰ διευκολύνουν ἀναγνῶστες ποὺ δὲν εἶναι ἐξοικειωμένοι μὲ τέτοια ὁρολογία.

Ἐπειδή ὁ Γέροντας, ὅπως ἀναφέραμε, χρησιμοποιοῦσε συχνά παραδείγματα ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη, τὴν τέχνη κ.λ.π., ὑπῆρχε φόβος νὰ ἀποδώσουμε κατὰ τὴν καταγραφή τοῦ προφορικοῦ λόγου τοῦ λανθασμένα κάποια ἔκφραση ἤ κάποιον ὄρο. Γι' αὐτὸ δώσαμε τὰ σχετικά κεφάλαια, πρίν δημοσιευθοῦν, νὰ διαβασθοῦν ἀπὸ ἐν Χριστῷ ἀδελφούς διαφόρων εἰδικοτήτων. Τούς εὐχαριστοῦμε, γιατί μὲ ἰδιαίτερη εὐλάβεια πρὸς τὸν Γέροντα εἶδαν αὐτὰ τὰ κείμενα καὶ ἔκαναν διάφορες παρεμβάσεις. Θὰ εἴμαστε εὐγνώμονες καὶ γιὰ ὁποιαδήποτε ἄλλη ὑπόδειξη.

Ἄς εὐχηθοῦμε ἡ «πνευματική σπατάλη» ποὺ ἔκανε ὁ Γέροντας ἀπὸ τὴν πολλή του ἀγάπη «νὰ πιάση τόπο» στὶς ἁπλές καὶ καλοπροαίρετες ψυχές τῶν ἀναγνωστῶν καὶ νὰ πλουτισθοῦν μὲ τὴν σοφία ὀτυ Θεοῦ «τὴν κεκρυμμένην ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀποκεκαλυμμένην νηπίοις» (Βλ. *Λουκ.* 10, 21). Ἀμήν

Κυριακή τῶν Ἁγίων Πάντων 14 Ἰουνίου 1998

Ἡ Καθηγουμένη τοῦ Ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου Φιλοθέη Μοναχή

καὶ αἱ σύν ἐμοί ἐν Χριστῷ ἀδελφαί

Εἰσαγωγικά ἀπὸ λόγους τοῦ Γέροντα

«Τα χρόνια ποὺ περνοῦμε εἶναι πολύ δύσκολα καὶ πολύ ἐπικίνδυνα, ἀλλὰ τελικά θὰ νικήση ὁ Χριστός».

Ὁ περισσότερος κόσμος τῆς ἐποχῆς μᾶς εἶναι μορφωμένος κοσμικά καὶ τρέχει μὲ τὴν κοσμική μεγάλη ταχύτητα. Ἐπειδή ὅμως τοῦ λείπει ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ – *«ἀρχή σοφίας φόβος Κυρίου»*[1] –, λείπει τὸ φρένο, καὶ μὲ ταχύτητα, χωρίς φρένο, καταλήγει σὲ γκρεμό. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι πολύ προβληματισμένοι καὶ οἱ περισσότεροι πολύ ζαλισμένοι. Ἔχουν χάσει τὸν προσανατολισμό τους. Σιγά-σιγὰ κατευθύνονται πρὸς τὸ νὰ μήν μποροῦν νὰ ἐλέγχουν τὸν ἑαυτό τους. Ἂν αὐτοί ποὺ ἔρχονται στὸ Ἅγιον Ὅρος εἶναι τόσο πολύ συγχυσμένοι, τόσο μπερδεμένοι, μὲ τόσο ἄγχος, σκεφθῆτε οἱ ἄλλοι ποὺ εἶναι μακριά ἀπὸ τὸν Θεό, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, πώς θὰ εἶναι!

Καὶ βλέπεις σὲ ὅλα τὰ κράτη φουρτούνα, ζάλη μεγάλη! Ὁ καημένος ὁ κόσμος – ὁ Θεὸς νὰ βάλει τὸ χέρι Του! – βράζει σάν τὴν χύτρα ταχύτητος. Καὶ οἱ μεγάλοι πώς τὰ φέρνουν! Μαγειρεύουν-μαγειρεύουν, τὰ ρίχνουν ὅλα στὴν χύτρα ταχύτητος καὶ σφυρίζει τώρα ἡ χύτρα! Θὰ πεταχθῆ σὲ λίγο ἡ βαλβίδα! Εἶπα σὲ κάποιον ποῦ εἶχε μία μεγάλη θέση: «Γιατί μερικά πράγματα δὲν τὰ προσέχετε; Τί θὰ γίνει;». «Πάτερ μου, μοῦ λέει, λίγο χιόνι ἦταν πρῶτα τὸ κακό, τώρα ἔχει γίνει ὁλόκληρη χιονοστιβάδα. Μόνο ἕνα θαῦμα μπορεῖ νὰ βοηθήση». Ἀλλά καὶ μὲ τὸν τρόπο ποὺ πηγαίνουν μερικοί νὰ βοηθήσουν τὴν κατάσταση, κάνουν μεγαλύτερη τὴν χιονοστιβάδα τοῦ κακοῦ. Ἀντί νὰ λάβουν ὁρισμένα μέτρα γιὰ τὴν παιδεία κ.λπ., κάνουν χειρότερα. Δὲν κοιτάζουν πώς νὰ διαλύσουν αὐτήν τὴν χιονοστιβάδα, ἀλλὰ τὴν κάνουν μεγαλύτερη. Βλέπεις, τὸ χιονάκι εἶναι λίγο στὴν ἀρχή. Ἂν κυλήση στὸν κατήφορο, γίνεται ἕνας σβῶλος. Ὁ σβῶλος, καθὼς μαζεύει καὶ ἄλλο χιόνι, ξύλα, πέτρες κ.λπ., γίνεται σιγά-σιγὰ μεγαλύτερος-μεγαλύτερος, καὶ τελικά γίνεται ὁλόκληρη χιονοστιβάδα. Ἔτσι καὶ τὸ κακό λίγο-λίγο ἔχει γίνει πιά χιονοστιβάδα καὶ κυλάει, τώρα θέλει βόμβα γιὰ νὰ σπάση.

– Ἀγωνιᾶτε, Γέροντα;

– Ἀχ, τί ἄσπρισαν τὰ γένια μου πρόωρα; Ἐγώ πονάω δυὸ φορές, μία, ὅταν προβλέπω μία κατάσταση καὶ φωνάζω, γιὰ νὰ προλάβουμε ἕνα κακό ποὺ πρόκειται νὰ γίνη, καὶ μία, ὅταν δὲν δίνουν σημασία – ἴσως ὄχι ἀπὸ περιφρόνηση –, καὶ συμβαίνη μετά τὸ κακό καὶ μοῦ ζητοῦν τότε τὴν συμπαράστασή μου. Τώρα καταλαβαίνω τί τραβοῦσαν οἱ Προφῆτες. Μεγαλύτεροι Μάρτυρες ἦταν οἱ Προφῆτες! Πιὸ μεγάλοι Μάρτυρες ἀπὸ ὅλους τους Μάρτυρες, παρ' ὅλου ποὺ δὲν πέθαναν ὅλοι μὲ μαρτυρικό θάνατο. Γιατί οἱ Μάρτυρες γιὰ λίγο ὑπέφεραν, ἐνῶ οἱ Προφῆτες ἔβλεπαν μία κατάσταση καὶ ὑπέφεραν συνέχεια. Φώναζαν-φώναζαν, καὶ οἱ ἄλλοι τὸν χαβά τους. Καὶ ὅταν ἔφθανε ἡ ὥρα καὶ ἐρχόταν ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ ἐξ αἰτίας τους, βασανίζονταν καὶ ἐκεῖνοι μαζί τους. Τουλάχιστον ὅμως τότε τόσο ἔφθανε τὸ μυαλό τῶν ἀνθρώπων. Ἄφηναν τὸν Θεό καὶ προσκυνοῦσαν τὰ εἴδωλα. Σήμερα ποὺ καταλαβαίνουν, εἶναι ἡ μεγαλύτερη εἰδωλολατρία.

---

[1]. *Ψαλμ.* 110, 10

Δὲν ἔχουμε συνειδητοποιήσει ὅτι ὁ διάβολος βάλθηκε νὰ καταστρέψη τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ. Ἔχει κάνει παγοινιά[2], νὰ καταστρέψη τὸν κόσμο. Λύσσαξε, γιατί ἄρχισε νὰ μπαίνη στὸν κόσμο ἡ καλή ἀνησυχία. Εἶναι πολύ ἀγριεμένος, γιατί γνωρίζει ὅτι εἶναι λίγη ἡ δράση του[3]. Τώρα κάνει ὅπως ἕνας ἐγκληματίας πού, ὅταν τὸν κυκλώνουν, λέει: «Δὲν ἔχω σωτηρία! Θὰ μὲ πιάσουν!». καὶ τὰ κάνει ὅλα γυαλιά-καρφιά. Ἤ ὅπως οἱ στρατιῶτες, ποὺ ἐν καιρῷ πολέμου, ὅταν τελειώσουν τὰ πυρομαχικά, βγάζουν τὴν λόγχη ἤ τὸ σπαθί καὶ ρίχνονται καὶ ὅ,τι γίνει. Σοῦ λέει: «Ἔτσι κι ἀλλιῶς χαμένοι εἴμαστε, ἄς σκοτώσουμε ὅσο πιὸ πολλούς μποροῦμε». Ὁ κόσμος καίγεται! Τὸ καταλαβαίνετε; Ἔπεσε πολύς πειρασμός. Τέτοια πυρκαγιά ἔχει βάλει ὁ διάβολος, ποὺ οὔτε ὅλοι οἱ πυροσβέστες ἄν μαζευθοῦν, δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτε, ἀναγκάζονται οἱ ἄνθρωποι νὰ στραφοῦν στὸν Θεό καὶ νὰ Τὸν παρακαλέσουν νὰ ρίξη μία βροχή γερή, γιὰ νὰ σβήση. Ἔτσι καὶ γιὰ τὴν πνευματική πυρκαγιά ποὺ ἄναψε ὁ διάβολος, μόνον προσευχή χρειάζεται, γιὰ νὰ βοηθήση ὁ Θεός.

Ὅλος ὁ κόσμος πάει νὰ γίνη μία περίπτωση. Γενικό ξεχαρβάλωμα! Δὲν εἶναι νὰ πῆς: «Σ' ἕνα σπίτι χάλασε λίγο τὸ παράθυρο ἤ κάτι ἄλλο, ἄς τὸ διορθώσω». Ὅλο τὸ σπίτι εἶναι ξεχαρβαλωμένο. Ἔχει γίνει χαλασμένο χωριό. Δὲν ἐλέγχεται πιά ἡ κατάσταση. Μόνον ἀπὸ πάνω, ὅ,τι κάνει ὁ Θεός. Τώρα εἶναι νὰ δουλεύη ὁ Θεὸς μὲ τὸ κατσαβίδι, μὲ χάδια, μὲ σκαμπίλια, νὰ τὸ διορθώση. Μία πληγή ἔχει ὁ κόσμος ποὺ κιτρίνισε καὶ θέλει σπάσιμο, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ὡρίμασε καλά. Πάει νὰ ὡριμάση τὸ κακό, ὅπως τότε στὴν Ἱεριχὼ[4] ποὺ ἦταν γιὰ ἀπολύμανση.

Τί βάσανα ἔχει ὁ κόσμος

Ἀτέλειωτα εἶναι τὰ βάσανα τοῦ κόσμου. Μία γενική ἀποσύνθεση, οἰκογένειες, μικροί-μεγάλοι. Κάθε μέρα ἡ καρδιά μου γίνεται κιμάς. Τὰ περισσότερα σπίτια εἶναι γεμάτα ἀπὸ στενοχώριες, ἀπὸ ἀγωνία, ἀπὸ ἄγχος. Μόνο στὰ σπίτια ποὺ ζοῦν κατὰ Θεόν εἶναι καλά οἱ ἄνθρωποι. Στὰ ἄλλα, διαζύγια, ἄλλοι χρεωκοπημένοι, ἄλλοι ἄρρωστοι, ἄλλοι τρακαρισμένοι, ἄλλοι μὲ ψυχοφάρμακα, μὲ ναρκωτικά!... Λίγο-πολύ ὅλοι, οἱ καημένοι, ἔχουν ἕναν πόνο. Ἰδίως τώρα, δουλειές δὲν ἔχουν, χρέη ἀπὸ 'δω, βάσανα ἀπὸ 'κει, τούς τραβοῦν οἱ Τράπεζες, τούς βγάζουν ἀπὸ τὰ σπίτια, ἕνα σωρό! Καὶ δὲν εἶναι μία καὶ δύο μέρες! Καὶ ἄν ἕνα-δύο παιδιά σὲ μία τέτοια οἰκογένεια εἶναι γερά, ἀρρωσταίνουν ἀπὸ αὐτήν τὴν κατάσταση. Πολλές οἰκογένειες ἀπὸ αὐτές μία μέρα νὰ εἶχαν τὸ ἀμέριμνο, τὴν ξενοιασιά τῶν μοναχῶν, θὰ εἶχαν τὸ καλύτερο Πάσχα.

Τί δυστυχία ὑπάρχει στὸν κόσμο! Ὅταν κανεὶς πονάη καὶ ἐνδιαφέρεται γιὰ τούς ἄλλους καὶ ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτό του, τότε ὅλο τὸν κόσμο τὸν βλέπει σάν σὲ ἀκτινογραφία μὲ τὶς ἀκτίνες τὶς πνευματικές... Πολλές φορές, ἐκεῖ ποὺ λέω τὴν εὐχή, βλέπω μικρούτσικα παιδάκια, τὰ καημένα, νὰ περνοῦν μπροστὰ μου θλιμμένα καὶ νὰ παρακαλοῦν τὸν Θεό. Τὰ βάζουν οἱ μανάδες τους νὰ κάνουν προσευχή, γιατί ἔχουν

---

[2]. Παγοινιά ἤ παγγεν(ἐ)ἴα (πάντες ἀπὸ κοινοῦ, πᾶν τὸ κοινόν) : ἐργασία τὴν ὁποία ἀναλαμβάνουν ὅλοι μαζί οἱ ἀδελφοί μίας Μονῆς ἤ μίας Σκήτης.

[3]. Βλ. *Ἀποκ.* 12, 12

[4]. Βλ. *Ἰ. Ναυῆ* 6, 24

προβλήματα, δυσκολίες στὴν οἰκογένεια καὶ ζητοῦν βοήθεια ἀπὸ τὸν Θεό. Γυρίζουν τὸ κουμπί στὴν ἴδια συχνότητα, καὶ ἔτσι ἐπικοινωνοῦμε!

Ἀσφάλειες καὶ... ἀνασφάλεια

Σήμερα ὁ κόσμος γέμισε ἀσφάλειες-ἀνασφάλειες, ἀλλά, γιὰ νὰ εἶναι ἀπομακρυσμένος ἀπὸ τὸν Χριστό, νιώθει τὴν μεγαλύτερη ἀνασφάλεια. Σὲ καμμιά ἐποχή δὲν ὑπῆρχε ἡ ἀνασφάλεια ποὺ ἔχουν οἱ σημερινοί ἄνθρωποι. Καὶ ἐπειδή δὲν τούς βοηθοῦν οἱ ἀνθρώπινες ἀσφάλειες, τρέχουν τώρα νὰ μποῦν στὸ καράβι τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ νιώσουν πνευματική ἀσφάλεια, γιατί βλέπουν ὅτι τὸ κοσμικό καράβι βούλιαξε. Ἂν ὅμως δοῦν ὅτι καὶ στὸ καράβι τῆς Ἐκκλησίας μπαίνει λίγο νερό, ὅτι καὶ ἐκεῖ ἔχουν πιασθῆ ἀπὸ τὸ κοσμικό πνεῦμα καὶ δὲν ὑπάρχει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τότε θὰ ἀπογοητευθοῦν οἱ ἄνθρωποι, γιατί δὲν θὰ ἔχουν μετά ἀπὸ ποὺ νὰ πιασθοῦν.

Ὁ κόσμος ὑποφέρει, χάνεται καὶ δυστυχῶς εἶναι ἀναγκασμένοι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ζοῦν μέσα σ' αὐτήν τὴν κόλαση τοῦ κόσμου. Νιώθουν οἱ περισσότεροι μία μεγάλη ἐγκατάλειψη, μία ἀδιαφορία – ἰδίως τώρα – ἀπὸ παντοῦ. Δὲν ἔχουν ἀπὸ ποὺ νὰ κρατηθοῦν. Εἶναι αὐτὸ ποὺ λένε: «Ὁ πνιγμένος ἀπ' τὰ μαλλιά τοῦ πιάνεται». Αὐτὸ δείχνει ὅτι ὁ πνιγμένος ζητάει ἀπὸ κάπου νὰ πιασθῆ, νὰ σωθῆ. Βλέπεις, τὸ καράβι βουλιάζει καὶ ὁ ἄλλος πάει νὰ πιασθῆ ἀπὸ τὸ κατάρτι. Μά, ἀφοῦ τὸ καράβι κινδυνεύει νὰ βουλιάξῃ, δὲν σκέφτεται ὅτι καὶ τὸ κατάρτι θὰ βουλιάξῃ. Πιάνεται ἀπὸ τὸ κατάρτι καὶ βουλιάζει πιὸ γρήγορα! Θέλω νὰ πῶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ζητοῦν κάπου νὰ ἀκουμπήσουν, ἀπὸ κάπου νὰ πιασθοῦν. Καὶ ἂν δὲν ἔχουν πίστη νὰ ἀκουμπήσουν σ' αὐτήν, ἂν δὲν ἐμπιστευθοῦν στὸν Θεό, ὥστε νὰ ἐγκαταλείψουν τελείως τὸν ἑαυτό τούς σ' Αὐτόν, θὰ βασανίζωνται. Μεγάλη ὑπόθεση ἡ ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό!

Τὰ χρόνια ποὺ περνοῦμε εἶναι πολύ δύσκολα καὶ πολύ ἐπικίνδυνα, ἀλλὰ τελικά θὰ νικήσει ὁ Χριστός. Θὰ δῆτε πώς θὰ ἐκτιμήσουν τὴν Ἐκκλησία. Ἀρκεῖ ἐμεῖς νὰ εἴμαστε σωστοί. Θὰ καταλάβουν ὅτι ἀλλιῶς δὲν γίνεται χωριό. Καὶ οἱ πολιτικοί ἔχουν πλέον καταλάβει ὅτι, ἂν κάποιοι μποροῦν νὰ βοηθήσουν τώρα σ' αὐτὸ τὸ τρελλοκομεῖο ποὺ ἔχει γίνει ὁ κόσμος, αὐτοί εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας. Μή σᾶς φαίνεται παράξενο! Οἱ πολιτικοί μας σήκωσαν τὰ χέρια. Ἦρθαν στὸ Καλύβι μερικοί καὶ μοῦ εἶπαν: «Οἱ καλόγεροι πρέπει νὰ κάνουν ἱεραποστολή, ἀλλιῶς δὲν γίνεται». Δύσκολα χρόνια! Ἂν γνωρίζατε σὲ τί κατάσταση βρισκόμαστε καὶ τί μᾶς περιμένει!...

Τί ἀναζήτηση ὑπάρχει

Χειμώνα καιρό ἦρθαν μία μέρα στὸ Καλύβι ὀγδόντα ἄτομα, ἀπὸ φοιτητές μέχρι σκηνοθέτες. Ἔκλαιγαν καὶ ρωτοῦσαν ἂν μποροῦν νὰ σπουδάσουν Θεολογία! Εἶναι ἐξωφρενική ἡ κατάσταση στὸν κόσμο! Ὅλοι ζητοῦν κάτι, χωρίς νὰ ξέρουν οἱ περισσότεροι τί ζητοῦν. Ἄλλοι μὲ μπουζούκια ψάχνουν τὴν ἀλήθεια! Ἄλλοι μὲ ἐξωφρενική μουσική ζητοῦν τὸν Χριστό!

– Γέροντα, ἀλήθεια, τί ἀναζήτηση ἔχει ὁ κόσμος! Τόσοι ἄνθρωποι νὰ ἔρχωνται καὶ νὰ στέκωνται ὄρθιοι καὶ νὰ περιμένουν ὧρες! Μέσα στὰ σημεῖα τῶν καιρῶν εἶναι καὶ αὐτό, νὰ ζητάει ὁ κόσμος βοήθεια ἀπὸ ἐμένα τὸν ταλαίπωρο. Δὲν βλέπω κάτι τὸ καλό στὸν ἑαυτό μου καὶ ἀπορῶ τί βρίσκουν οἱ ἄνθρωποι καὶ τρέχουν σ' ἐμένα.

Κολοκύθι μὲ φλούδα καρπουζιοῦ εἶμαι. στὶς μέρες μας τὸ κολοκύθι τὸ τρῶνε γιὰ καρπούζι, γιατί ἔχει φλούδα καρπουζιοῦ. Ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου καὶ δὲν εἶναι σίγουροι, θὰ μὲ βροῦν, δὲν θὰ μὲ βροῦν. Καὶ τὸν ἑαυτό μου τὸν σιχαίνομαι καὶ τὸν κόσμο τὸν πονάω. Ποῦ ἔχουμε φθάσει! Ποῦ κατήντησε ὁ κόσμος! Ὁ Προφήτης Ἠλίας[5] ἀναφέρει ὅτι θὰ' ρθεῖ καιρός ποὺ οἱ ἄνθρωποι θὰ βροῦν ἕναν ποὺ θὰ ἔχη ἱμάτιο καὶ θὰ τοῦ ποῦν: «Ἔλα νὰ σὲ κάνουμε βασιλιᾶ!». Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς λυπηθῆ!

Ὅταν διαβάζω τὸν 28ο Ψαλμό ποὺ εἶναι «Γι' αὐτούς ποὺ κινδυνεύουν στὴν θάλασσα»[6], λέω: «Θεέ μου, καὶ ἡ στεριά, ὁ κόσμος ὅλος, ἔγινε χειρότερη θάλασσα, γιατί πνίγει τὸν κόσμο πνευματικά». Καὶ ὅταν ἔρχεται κόσμος ἀπογοητευμένος, τούς διαβάζω τὸν 93ο καὶ τὸν 36ο Ψαλμό. «Θεὸς ἐκδικήσεων Κύριος, Θεὸς ἐκδικήσεων ἐπαρρησιάσατο. Ὑψώθητι ὁ κρίνων τὴν γῆν, ἀπόδος ἀνταπόδοσιν τοῖς ὑπερηφάνοις... Τὸν λαόν σου, Κύριε, ἐταπείνωσαν καὶ τὴν κληρονομίαν σου ἐκάκωσαν... Καὶ ἐγένετο μοί Κύριος εἰς καταφυγήν καὶ ὁ Θεὸς μου εἰς βοηθόν ἐλπίδος μου...». Δίνουν μεγάλη παρηγοριά! Μὲ μία ματιά στὸν Οὐρανό θὰ ἄλλαζαν τὰ πράγματα. Ἀλλά βλέπεις, δὲν σκέφτονται τὸν Θεό σήμερα οἱ ἄνθρωποι. Γι' αὐτὸ δὲν βρίσκεις ἀνταπόκριση, δὲν μπορεῖς νὰ συνεννοηθῆς.

Συνέχεια παρακαλῶ τὸν Θεό νὰ παρουσιάση σωστούς ἀνθρώπους, Χριστιανούς, γιὰ νὰ βοηθοῦν τὸν κόσμο, καὶ τούς σωστούς νὰ τούς κρατήση χρόνια. Νὰ κάνουμε προσευχή νὰ φωτίση ὁ Θεὸς νὰ βγοῦν ἄλλοι, νέοι ἄνθρωποι, ἁγνοί, νὰ βγοῦν Μακκαβαῖοι[7], γιατί οἱ τωρινοί καταστρέφουν τὸν κόσμο. Οἱ νεώτεροι μπορεῖ νὰ ἔχουν ἀπειρία, ἀλλὰ δὲν ἔχουν ψευτιά, πονηριά. Νὰ παρακαλοῦμε νὰ φωτίζη ὁ Θεὸς ἀνθρώπους ὄχι μόνο στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ αὐτούς ποὺ κυβερνοῦν, νὰ ἔχουν φόβο Θεοῦ, γιὰ νὰ μπορέσουν κάτι νὰ ποῦν. Λίγο, μία φωτισμένη κουβέντα ἄν ποῦν, τάκ, ἀλλάζουν μία κατάσταση. Ἂν ποῦν μία ἀνοησία, μπορεῖ ὁλόκληρο κράτος νὰ τὸ τσαλακώσουν. Μία ἄσχημη ἀπόφαση εἶναι καταστροφή. Δὲν εἶναι μόνον ἡ ὑλική δυστυχία, ποὺ πεινοῦν, ποὺ δυστυχοῦν οἱ ἄνθρωποι, ἡ πνευματική δυστυχία εἶναι πιὸ μεγάλη. Ἡ προσευχή πολύ θὰ βοηθήση νὰ τούς φωτίση λιγάκι ὁ Χριστός. Παίρνει τὸ κατσαβιδάκι ὁ Χριστός, λίγο ἕνα στρίψιμο, μία βόλτα πίσω... ἐντάξει, ὅλα τακτοποιοῦνται. Σιγά-σιγά, ὅταν ὁ Θεὸς φωτίζη μερικούς ἀνθρώπους, τότε τὸ κακό ἐξευτελίζεται μόνο του. Γιατί τὸ κακό μόνο τοῦ καταστρέφεται, δὲν τὸ καταστρέφει ὁ Θεός. Τελικά τὰ πράγματα θὰ ἔρθουν στὴν θέση τους. Βλέπω ὅτι πολλοί ποὺ ἔχουν μία θέση καταλαβαίνουν, πονοῦν καὶ ἀγωνίζονται, καὶ ἰδιαίτερα τὸ χαίρομαι!

Στὴν ἐποχή μᾶς λείπουν τὰ παραδείγματα

---

[5]. Βλ. *Ἠσ.* 3, 6.

[6]. Ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης διάβαζε αὐτόν τὸν Ψαλμό γιὰ ὅσους κινδυνεύουν στὴν θάλασσα.

[7]. Ἡ προσωνυμία «Μακκαβαίος» δόθηκε στὸν Ἰούδα, ἡγέτη τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐπαναστὰσεως (166 π.Χ.), ἡ ὁποία ἔγινε κατὰ τοῦ Ἀντιόχου Δ' τοῦ Ἐπιφανοῦς, ἡγεμόνος τοῦ βασιλείου τῶν Σελευκιδῶν. Σημαίνει – κατὰ τὴν πιθανώτερη ἄποψη – αὐτόν ποὺ σφυροκόπησε τούς ἐχθρούς. Τὸ ἴδιο ἐπίθετο δόθηκε στὴν συνέχεια καὶ στούς διαδόχους του Ἰούδα. Οἱ Μακκαβαῖοι διακρίθηκαν γιὰ τός ἀγῶνες ὑπέρ τῆς πατρώας πίστεως καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. (Βλ. Στὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης Α', Β' καὶ Γ' Μακκαβαίων).

– Γέροντα, γιατί ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων λέει ὅτι οἱ Μάρτυρες τῶν ἐσχάτων χρόνων θὰ εἶναι *«ὑπέρ πάντας Μάρτυρας»*[8];

– Γιατί παλιά εἴχαμε μεγάλα ἀναστήματα. Στὴν ἐποχή μᾶς λείπουν τὰ παραδείγματα – μιλῶ γενικά γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν Μοναχισμό. Τώρα πλήθυναν τὰ λόγια καὶ τὰ βιβλία καὶ λιγόστεψαν τὰ βιώματα. Θαυμάζουμε μόνον τούς Ἁγίους Ἀθλητές τῆς Ἐκκλησίας μας, χωρίς νὰ καταλαβαίνουμε τὸ πόσο κοπίασαν, γιατί δὲν κοπιάσαμε, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ καταλάβουμε τὸν κόπο τους, γιὰ νὰ τούς ἀγαπήσουμε καὶ νὰ ἀγωνισθοῦμε ἀπὸ φιλότιμο νὰ τούς μιμηθοῦμε. Ὁ Καλός Θεὸς βέβαια θὰ λάβη ὑπ' ὄψιν Τοῦ τὴν ἐποχή καὶ τὶς συνθῆκες στὶς ὁποῖες ζοῦμε καὶ ἀνάλογα θὰ ζητήση. Ἂν λίγο ἀγωνισθοῦμε, θὰ στεφανωθοῦμε περισσότερα ἀπὸ τούς παλαιούς.

Παλιά ποὺ ὑπῆρχε τὸ ἀγωνιστικό πνεῦμα καὶ ὁ καθένας προσπαθοῦσε νὰ μιμηθῆ τὸν ἄλλο, δὲν μποροῦσε νὰ σταθῆ οὔτε τὸ κακό οὔτε ἡ ἀμέλεια. Ἦταν καὶ τὸ καλό πολύ καὶ ἀγωνιστικό πνεῦμα ὑπῆρχε, γι' αὐτὸ ἕνας ἀμελής δὲν μποροῦσε νὰ σταθῆ. Τὸν ἔπαιρναν σβάρνα οἱ ἄλλοι. Θυμᾶμαι, μία φορά στὴν Θεσσαλονίκη περιμέναμε τὰ φανάρια, γιὰ νὰ περάσουμε ἀπὸ τὸ ἕνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο. Σὲ μία στιγμή αἰσθάνθηκα ἕνα κύμα νὰ μὲ σπρώχνη πρὸς τὰ ἐμπρός, γιατί ὅλοι πήγαιναν πρὸς τὰ ἐκεῖ. Μόλις ποὺ σήκωνα τὸ πόδι καὶ προχωροῦσα. Θέλω νὰ πῶ δηλαδή ὅτι, ὅταν ὅλοι πᾶνε πρὸς ἕνα μέρος, ἕνας, καὶ νὰ μή θέλη νὰ πάη, δυσκολεύεται νὰ μήν πάη, γιατί τὸν πάνε οἱ ἄλλοι. Σήμερα, ἄν κάποιος θέλη νὰ ζήση τίμια καὶ πνευματικά, δὲν χωράει στὸν κόσμο, δυσκολεύεται.

Καὶ ἄν δὲν προσέξη, θὰ τὸν πάρη ὁ κατήφορος, τὸ κοσμικό κανάλι. Παλιότερα, ἦταν πολύ τὸ καλό, πολλή ἡ ἀρετή, πολύ τὸ καλό παράδειγμα, καὶ τὸ κακό πνιγόταν στὸ πολύ καλό καὶ ἡ λίγη ἀταξία ποὺ ὑπῆρχε στὸν κόσμο ἤ στὰ Μοναστήρια δὲν φαινόταν καὶ οὔτε ἔβλαπτε. Τώρα τί γίνεται; Τὸ κακό παράδειγμα εἶναι πολύ, καὶ τὸ λίγο καλό ποὺ ὑπάρχει, περιφρονεῖται. Γίνεται δηλαδή τὸ ἀντίθετο, πνίγεται τὸ λίγο καλό στὸ πολύ κακό, καὶ ἔτσι κυβερνάει τὸ κακό.

Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος ἤ ἕνα σύνολο ἀνθρώπων ἔχη ἀγωνιστικό πνεῦμα, αὐτὸ πολύ βοηθάει. Γιατί, ὅταν ἕνας προχωράη πνευματικά, δὲν ὠφελεῖ μόνον τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ βοηθάει καὶ τὸν ἄλλον ποὺ τὸν βλέπει. Καὶ ἕνας ποὺ εἶναι χαλαρός, πάλι τὸ ἴδιο, ἐπιδρᾶ καὶ στούς ἄλλους. Ὅταν ὁ ἕνας χαλαρώνη, ὁ ἄλλος χαλαρώνη, τελικά, χωρίς νὰ τὸ καταλαβαίνουν, δὲν μένει τίποτε. Γι' αὐτὸ τὸ ἀγωνιστικό πνεῦμα πολύ θὰ βοηθήση μέσα σ' αὐτήν τὴν χαλάρωση ποὺ ὑπάρχει. Αὐτὸ θὰ πρέπη νὰ τὸ προσέξουμε πολύ, γιατί ἔφθασαν δυστυχῶς σὲ τέτοιο σημεῖο οἱ σημερινοί ἄνθρωποι, ποὺ κάνουν καὶ νόμους ἀκόμη χαλαρούς καὶ τούς ἐπιβάλλουν καὶ στούς ἀγωνιζομένους νὰ τούς ἐφαρμόσουν. Γι' αὐτὸ οἱ ἀγωνιζόμενοι ὄχι μόνο δὲν πρέπει νὰ ἐπηρεάζωνται ἀπὸ τὸ κοσμικό πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ νὰ μή συγκρίνουν τὸν ἑαυτό τους μὲ τούς κοσμικούς καὶ νομίζουν ὅτι εἶναι ἅγιοι καὶ μετά χαλαρώνουν καὶ γίνονται χειρότεροι καὶ ἀπὸ τούς πιὸ κοσμικούς. Στὴν πνευματική ζωή δὲν θὰ βάλη κανεὶς γιὰ πρότυπό τους κοσμικούς ἀλλὰ τούς Ἁγίους. Καλά εἶναι νὰ παίρνη κάθε ἀρετή καὶ νὰ βρίσκη τὸν Ἅγιο ποὺ τὴν εἶχε, νὰ μελετᾶ τὸν βίο του, καὶ τότε θὰ βλέπη ὅτι δὲν ἔχει κάνει τίποτε καὶ νὰ προχωρῆ μὲ ταπείνωση. Στὸ στάδιο αὐτοί ποὺ τρέχουν, δὲν

---

[8]. Ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Κατηχήσεις, *Κατήχηση Φωτιζομένων ΙΕ΄*, κέφ. ΙΖ', ἔκδ. *«Ἑτοιμασία»*, Καρέας 1991, σ. 318.

κοιτάζουν πίσω νὰ δοῦν ποὺ βρίσκονται οἱ τελευταῖοι, γιατί, ἄν τὸ κάνουν, θὰ μείνουν αὐτοί τελευταῖοι. Ὅταν προσπαθῶ νὰ μιμηθῶ τούς προχωρημένους, ἡ συνείδηση λεπτύνεται. Ὅταν ὅμως βλέπω τούς πίσω, δικαιολογῶ τὸν ἑαυτό μου καὶ λέω ὅτι δὲν εἶναι σπουδαία τὰ σφάλματά μου ἐν συγκρίσει μὲ τὰ δικά τους. Ἐπαναπαύομαι στὸν λογισμό μου ὅτι ὑπάρχει καὶ ὁ κατώτερός μου. Ἔτσι πνίγω τὴν συνείδησή μου ἢ καλύτερα, καταλήγω νὰ ἔχω μία καρδιά σοβαντισμένη, ἀναίσθητη.

Ὁ γλυκός κατήφορος εἶναι εὔκολος

– Γιατί, Γέροντα, ἐνῶ κάνουμε τόσο δύσκολα τὸ καλό, πέφτουμε τόσο εὔκολα στὸ κακό;

– Γιατί γιὰ τὸ καλό πρέπει πρῶτα ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος νὰ βοηθήση, νὰ ἀγωνισθῆ, ἐνῶ στὸ κακό βοηθάει ὁ διάβολος. Ὕστερα, οἱ ἄνθρωποι δὲν μιμοῦνται τὸ καλό οὔτε ἔχουν καλούς λογισμούς. Πολλές φορές φέρνω τὸ ἑξῆς παράδειγμα στούς λαϊκούς: «Ἄς ποῦμε ὅτι ἔχω ἕνα αὐτοκίνητο καὶ λέω μὲ τὸν λογισμό μου: Τί νὰ τὸ κάνω; Ἐγώ μπορῶ νὰ ἐξυπηρετηθῶ καὶ μὲ κάποιον γνωστό μου καὶ μὲ κανένα ταξί στὴν ἀνάγκη. Ἄς τὸ δώσω σ' ἐκεῖνον τὸν οἰκογενειάρχη ποὺ ἔχει πολλά παιδιά, νὰ τὰ βγάζη λίγο ἔξω, νὰ τὰ πάη σὲ κανένα Μοναστήρι, νὰ ξεσκᾶνε καὶ νὰ βοηθιοῦνται τὰ καημένα; Ἄν τὸ δώσω, κανένας δὲν θὰ μὲ μιμηθῆ σ' αὐτό. Ἄν ὅμως ἔχω ἕνα αὐτοκίνητο ἴδια μάρκα μὲ τὸ δικό σας καὶ ὕστερα ἀλλάξω καὶ πάρω ἄλλη καλύτερη μάρκα, νὰ δῆτε, δὲν θὰ κοιμηθῆτε ὅλη νύχτα, γιὰ νὰ βρῆτε ἕναν τρόπο νὰ ἀλλάξετε αὐτοκίνητο καὶ νὰ πάρετε καλύτερο, ἴδιο μὲ τὸ δικό μου, καὶ ἄς εἶναι καλά καὶ τὰ δικά σας αὐτοκίνητα. Σ' αὐτή τὴν περίπτωση θὰ πῆτε: «Θὰ πουλήσω, θὰ δανεισθῶ, γιὰ νὰ τὸ ἀλλάξω». Ἐνῶ στὴν προηγούμενη περίπτωση κανένας δὲν θὰ μὲ μιμηθῆ, νὰ πεῖ: «Τί νὰ τὸ κάνω καὶ ἐγώ τὸ αὐτοκίνητο; ἄς τὸ δώσω», ἀλλὰ μπορεῖ νὰ ποῦν ὅτι εἶμαι καὶ χαμένος».

Οἱ ἄνθρωποι εὔκολα ἐπηρεάζονται στὸ κακό. Ἐνῶ στὸ βάθος ἀναγνωρίζουν καὶ παραδέχονται τὸ καλό, ὅμως πιὸ εὔκολα ἐπηρεάζονται καὶ παρασύρονται ἀπὸ τὸ κακό, γιατί ἐκεῖ κανοναρχεῖ[9] τὸ ταγκαλάκι[10]. Τὸν γλυκό κατήφορο εὔκολα τὸν βρίσκει κανείς, γιατί ὁ πειρασμός δὲν ἔχει ἄλλο τυπικό, παρά νὰ σπρώχνη στὸν γλυκό κατήφορο τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστός ἔχει ἀρχοντιά. Σοῦ λέει: «Αὐτὸ εἶναι τὸ καλό», «εἰ τὶς θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν...»[11]. Δὲν λέει: «Μὲ τὸ ζόρι ἔλα κοντά μου!». Ὁ διάβολος ἔχει γυφτιά. Ἀπὸ 'δω-ἀπὸ 'κει τὸν τυλίγει τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ τὸν πάη ἐκεῖ ποὺ θέλει. Ὁ Θεὸς σέβεται τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, γιατί δὲν ἔκανε δούλους ἀλλὰ υἱούς. Καὶ παρ' ὅλο ποὺ ἤξερε ὅτι θὰ ἐπακολουθήση ἡ πτώση, δὲν τούς ἔκανε δούλους. Προτίμησε νὰ ἔρθη, νὰ σαρκωθῆ, νὰ σταυρωθῆ καὶ νὰ κερδίση ἔτσι τὸν ἄνθρωπο. Μὲ τὴν ἐλευθερία ὅμως αὐτή ποὺ ἔδωσε ὁ Θεὸς –παρ' ὅλο ποὺ ὁ διάβολος μπορεῖ νὰ κάνη πολύ κακό – δίνεται μία εὐκαιρία γιὰ κοσκίνισμα. Φαίνεται τί κάνει κανεὶς μὲ τὴν καρδιά του, φαίνεται καθαρά τὸ πολύ φιλότιμο.

Ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει

---

[9]. Δηλαδή ὑπαγορεύει στὸν ἄνθρωπο τί νὰ κάνη. (Ἀπὸ τὸ «Κανονάρχης»: ὁ διατεταγμένος μοναχός νὰ προαναγγέλλη αὐτὸ ποὺ ψάλουν οἱ χοροί τῶν ψαλτῶν).

[10]. Ἔτσι ἀποκαλοῦσε ὁ Γέροντας τὸν διάβολο.

[11]. *Ματθ.* 16, 24

Στὴν κατάσταση ποὺ εἶναι σήμερα οἱ ἄνθρωποι, ὅ,τι τούς λέει ὁ λογισμός κάνουν. Ἄλλοι εἶναι μὲ χάπια, ἄλλοι παίρνουν ναρκωτικά... Κάθε τόσο τρεῖς-τέσσερις ξεκινοῦν νὰ κάνουν μία καινούργια θρησκεία. Ἀνάλογα, λίγα γίνονται, ἐγκλήματα, δυστυχήματα κ.λπ. Βοηθάει ὁ Θεός. Ἦρθε ἕνας στὸ Καλύβι καὶ μοῦ λέει: «Ἔχεις καμμιά κιθάρα;». Πίνει χασίς, ἔχει ὄρεξη νὰ μιλάη – δὲν σὲ ρωτάει ἂν ἔχης ἐσύ ὄρεξη – θέλει καὶ μία κιθάρα!! Ἄλλοι βαρέθηκαν τὴν ζωή τους καὶ θέλουν νὰ αὐτοκτονήσουν ἢ νὰ κάνουν κανένα κακό, γιὰ νὰ γίνη σαματάς. Δὲν εἶναι ὅτι τούς περνάει αὐτὸ σάν βλάσφημος λογισμός καὶ τὸν διώχνουν. Βαρέθηκαν τὴν ζωή τους καὶ δὲν ξέρουν τί νὰ κάνουν. Μοῦ εἶπε ἕνας: «Θέλω νὰ μὲ γράψουν οἱ ἐφημερίδες ὅτι εἶμαι ἥρωας». Οἱ ἄλλοι χρησιμοποιοῦν μερικούς τέτοιους καὶ κάνουν τὴν δουλειά τους. Πάλι καλά, ἀνάλογα, λίγα γίνονται.

Τὸ καλό εἶναι ποὺ δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει ὁ Θεός. Ὁ Καλός Θεὸς τὸν σημερινό κόσμο τὸν φυλάει μὲ τὰ δύο Του χέρια, παλιότερα μόνο μὲ τὸ ἕνα. Σήμερα, μέσα στούς τόσους κινδύνους ποὺ ζῇ ὁ ἄνθρωπος, ὁ Θεὸς τὸν φυλάει ὅπως ἡ μάνα τὸ μικρό τὸ παιδί, ὅταν ἀρχίζη νὰ περπατάη. Τώρα μᾶς βοηθοῦν πιὸ πολύ ὁ Χριστός, ἡ Παναγία, οἱ Ἅγιοι, ἀλλὰ δὲν τὸ καταλαβαίνουμε. Ποῦ θὰ ἦταν ὁ κόσμος, ἂν δὲν βοηθοῦσαν!... Τὸ μεγαλύτερο ποσοστό τῶν ἀνθρώπων παίρνει χάπια καὶ εἶναι σὲ μία κατάσταση... Ἄλλος μεθυσμένος, ἄλλος ἀπογοητευμένος, ἄλλος ζαλισμένος. Ἄλλος ἀπὸ τούς πόνους ξενυχτισμένος. Ὅλοι αὐτοί βλέπεις νὰ δοηγοῦν αὐτοκίνητα, μοτοσυκλέτες, νὰ κάνουν ἐπικίνδυνες δουλειές, νὰ χειρίζωνται ἐπικίνδυνα μηχανήματα. Εἶναι ὅλοι αὐτοί σὲ κατάσταση νὰ ὁδηγοῦν; Μποροῦσε νὰ εἶχε σακατευθῆ ὁ κόσμος. Πῶς μᾶς φυλάει ὁ Θεὸς καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνουμε!

Παλιά, θυμᾶμαι, πήγαιναν οἱ γονεῖς μας στὰ χωράφια καὶ πολλές φορές μᾶς ἄφηναν στὴν γειτόνισσα νὰ μᾶς προσέχη μαζί μὲ τὰ παιδιά τὰ δικά της. Ἀλλά τότε ἦταν ἰσορροπημένα τὰ παιδιά. Μία ματιά ἔρειχνε ἡ γειτόνισσα καὶ ἔκανε τὶς δουλειές της καὶ ἐμεῖς παίζαμε ἥσυχα. Ἔτσι καὶ ὁ Χριστός, ἡ Παναγία, οἱ Ἅγιοι παλιά μὲ μία ματιά παρακολουθοῦσαν τὸν κόσμο. Σήμερα καὶ ὁ Χριστός καὶ ἡ Παναγία καὶ οἱ Ἅγιοι τὸν ἕναν πιάνουν ἀπὸ 'δω, τὸν ἄλλον ἀπὸ 'κει, γιατί οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἰσορροπημένοι. Τώρα εἶναι μία κατάσταση... Θεὸς φυλάξοι! Σάν μία μητέρα νὰ ἔχη δύο-τρία προβληματικά παιδιά, τὸ ἕνα λίγο χαζούλικο, τὸ ἄλλο λίγο ἀλλοίθωρο, τὸ ἄλλο λίγο ἀνάποδο, νὰ ἔχη καὶ κανά-δύο της γειτόνισσας νὰ τὰ προσέχη, καὶ τὸ ἕνα νὰ ἀνεβαίνη ψηλά καὶ νὰ κινδυνεύη νὰ πέση κάτω, τὸ ἄλλο νὰ παίρνη τὸ μαχαίρι νὰ κόψη τὸν λαιμό του, τὸ ἄλλο νὰ πάη νὰ κάνη κακό στὸ ἄλλο, καὶ αὐτή συνέχεια νὰ βρίσκεται σὲ ἐγρήγορση, νὰ τὰ παρακολουθῆ, καὶ ἐκεῖνα νὰ μήν καταλαβαίνουν τὴν ἀγωνία της. Ἔτσι καὶ ὁ κόσμος δὲν καταλαβαίνει τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Μὲ τόσα ἐπικίνδυνα μέσα ποὺ ὑπάρχουν σήμερα θὰ εἶχε σακατευθῆ, ἂν δὲν βοηθοῦσε ὁ Θεός. Ἀλλά ἔχουμε καὶ Πατέρα τὸν Θεό καὶ Μάνα τὴν Παναγία καὶ ἀδέλφια τούς Ἁγίους καὶ τούς Ἀγγέλους, ποὺ μᾶς προστατεύουν.

Πόσο μισεῖ ὁ διάβολος τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ θέλει νὰ τὸ ἐξαφανίση! Καὶ ἐμεῖς ξεχνοῦμε μὲ ποιόν παλεύουμε. Νὰ ξέρατε πόσες φορές ὁ διάβολος τύλιξε τὴν γῆ μὲ τὴν οὐρά του, γιὰ νὰ τὴν καταστρέψη! Δὲν τὸν ἀφήνει ὅμως ὁ Θεός, τοῦ χαλάει τὰ σχέδια. Καὶ τὸ κακό ποὺ πάει νὰ κάνη τὸ ταγκαλάκι, ὁ Θεὸς τὸ ἀξιοποιεῖ καὶ βγάζει μεγάλο καλό. Ὁ διάβολος τώρα ὀργώνει, ὁ Χριστός ὅμως θὰ σπείρη τελικά.

Καὶ πάντα βλέπουμε ὅτι ὁ Καλός Θεὸς στὶς μεγάλες δοκιμασίες δὲν ἀφήνει νὰ περάσουν περισσότερες ἀπὸ τρεῖς γενιές, γιὰ νὰ ὑπάρχη προζύμι. Πρίν τὴν Βαβυλώνια αἰχμαλωσία[12] οἱ Ἰσραηλίτες ἔρριξαν σὲ ἕνα ξεροπήγαδο τὴν φωτιά ἀπὸ τὴν τελευταία θυσία ποὺ ἔκαναν, ὥστε νὰ βροῦν μετά ἀπὸ τὴν ἴδια φωτιά καὶ νὰ ἀρχίσουν πάλι τὶς θυσίες. Καὶ πράγματι, μετά ἀπὸ ἑβδομήντα χρόνια, ὅταν ἐπέστρεψαν, βρῆκαν ἀπὸ ἐκείνη τὴν φωτιά καὶ ἄρχισαν τὶς θυσίες. Σὲ κάθε δύσκολη περίοδο δὲν παρασύρονται ὅλοι. Ὁ Θεὸς διατηρεῖ μία ζύμη γιὰ τὶς ἑπόμενες γενιές. Οἱ Κομμουνιστές δούλεψαν ἑβδομήντα πέντε χρόνια καὶ κράτησαν ἑβδομήντα πέντε χρόνια, πάλι τρεῖς γενιές. Οἱ Σιωνιστές πόσα χρόνια ἔχουν ποὺ δουλεύουν, ἀλλὰ οὔτε ἑπτά χρόνια δὲν θὰ κρατήσουν.

Ἔρχονται δύσκολα χρόνια

Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ γίνη τώρα ἕνα τράνταγμα γερό. Ἔρχονται δύσκολα χρόνια. Θὰ ἔχουμε δοκιμασίες μεγάλες... Νὰ τὸ πάρουμε στὰ σοβαρά, νὰ ζήσουμε πνευματικά. Οἱ περιστὰσεις μᾶς ἀναγκάζουν καὶ θὰ μᾶς ἀναγκάσουν νὰ δουλέψουμε πνευματικά. Καλό ὅμως εἶναι νὰ τὸ κάνουμε χαρούμενα καὶ προαιρετικά καὶ ὄχι ἀπὸ θλίψεις, ἀναγκαστικά. Πολλοί Ἅγιοι θὰ παρακαλοῦσαν νὰ ζοῦσαν στὴν ἐποχή μας, γιὰ νὰ ἀγωνισθοῦν. Ἐγώ χαίρομαι ποὺ ἀπειλοῦν μερικοί νὰ μὲ ξεκάνουν, ἐπειδή μιλῶ καὶ τούς χαλῶ τὰ σχέδια. Ὅταν ἀργά τὸ βράδυ ἀκούω στὸ Καλύβι νὰ πηδοῦν μέσα ἀπὸ τὸν φράχτη, χτυπάει γλυκά ἡ καρδιά μου. Ἀλλά ὅταν φωνάζουν: «Ἦρθε τηλεγράφημα, νὰ κάνης προσευχή γιὰ τὸν τάδε ἄρρωστο», λέω: «Αὐτὸ ἦταν; Πάει καὶ αὐτή ἡ εὐκαιρία!...» Ὄχι ὅτι βαρέθηκα τὴν ζωή μου, ἀλλὰ τὸ χαίρομαι. Νὰ χαιρώμαστε ποὺ μᾶς δίνεται αὐτή ἡ εὐκαιρία σήμερα. Εἶναι πολύ μεγάλος μισθός.

Παλιά, ὅταν γινόταν ἕνας πόλεμος, ἦταν ἐν ἀμύνη κανεὶς καὶ πήγαινε νὰ ἀγωνισθῆ, νὰ πολεμήση, γιὰ νὰ ὑπερασπιστή τὴν Πατρίδα του, τὸ ἔθνος του. Τώρα δὲν πᾶμε νὰ ὑπερασπίσουμε τὴν Πατρίδα μας ἤ νὰ ἀγωνισθοῦμε, γιὰ νὰ μή μᾶς κάψουν οἱ βάρβαροι τὰ σπίτια μας ἤ νὰ μή μᾶς πάρουν τὴν ἀδελφή μας καὶ μᾶς ἀτιμάσουν, οὔτε πᾶμε γιὰ ἕνα ἔθνος ἤ γιὰ μία ἰδεολογία. Τώρα πᾶμε ἤ γιὰ τὸν Χριστό ἤ γιὰ τὸν διάβολο. Εἶναι καθαρό μέτωπο. Στὴν Κατοχή γινόσουν ἥρωας, γιατί δὲν χαιρετοῦσες ἕναν Γερμανό. Τώρα γίνεσαι ἥρωας, γιατί δὲν χαιρετᾶς τὸν διάβολο. Πάντως θὰ δοῦμε φοβερά γεγονότα. Θὰ δοθοῦν πνευματικές μάχες. Οἱ Ἅγιοι θὰ ἁγιασθοῦν περισσότερο καὶ οἱ ρυπαροί θὰ γίνουν ρυπαρώτεροι[13]. Νιώθω μέσα μου μία παρηγοριά. Μία μπόρα εἶναι καὶ ὁ ἀγώνας ἔχει ἀξία, γιατί τώρα δὲν ἔχουμε ἐχθρό τὸν Ἀλή Πασά ἤ τὸν Χίτλερ ἤ τὸν Μουσουλίνι, ἀλλὰ τὸν διάβολο. Γι' αὐτὸ θὰ ἔχουμε καὶ οὐράνιο μισθό.

Ὁ Θεὸς ἄς ἀξιοποιήση τὸ κακό σὲ καλό σάν Καλός Θεός.

Ἀμήν.

---

[12]. Βλ. Β' Μακ. 1, 19-22.

[13]. Βλ. Ἀποκ. 22, 11

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ - Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ

"Φαρμάκι γευόμαστε, ὅταν ζοῦμε μακριά ἀπὸ τὸν γλυκύ Ἰησοῦ".

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- Ἡ ἁμαρτία ἔγινε μόδα

– Γέροντα, εἴπατε σὲ κανέναν ὅτι θὰ γίνη πόλεμος; Ἔτσι ἀκούσαμε. Εἶναι ἀλήθεια;

– Ἐγώ δὲν λέω τίποτε καὶ ὁ κόσμος λέει ὅ,τι θέλει. Καὶ νὰ ξέρω κάτι, ποῦ νὰ τὸ πῶ;

– Τί βάρβαρο πράγμα, Γέροντα, ὁ πόλεμος!

– Ἂν οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶχαν αὐτήν τὴν ... «εὐγένεια» τῆς ἁμαρτίας, δὲν θὰ ἔφθαναν σ' αὐτὸ τὸ βάρβαρο. Πιὸ βάρβαρο ἀκόμη εἶναι ἡ ἠθική καταστροφή. Διαλύονται ψυχικά καὶ σωματικά οἱ ἄνθρωποι. Μοῦ ἔλεγε κάποιος: «Λένε γιὰ τὴν Ἀθήνα, «ζούγκλα-ζούγκλα» καὶ κανεὶς δὲν φεύγει ἀπὸ 'κεῖ! Ὅλοι «ζούγκλα» τὴν λένε καὶ ὅλοι στὴν ζούγκλα μαζεύονται». Πῶς ἔχουν γίνει οἱ ἄνθρωποι! Σάν τὰ ζῶα! Τὰ ζῶα ξέρετε τί κάνουν; Στὴν ἀρχή μπαίνουν στὸν σταῦλο, κοπρίζουν, οὐροῦν... Μετά ἀρχίζει νὰ χωνεύη ἡ κοπριά. Μόλις ἀρχίζη νὰ χωνεύη, αἰσθάνονται μία ζεστασιά. Δὲν τὰ κάνει καρδιά νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν σταῦλο, ἀναπαύονται. Ἔτσι καὶ οἱ ἄνθρωποι, θέλω νὰ πῶ, νιώθουν τὴν ζεστασιά τῆς ἁμαρτίας, καὶ δὲν τούς κάνει καρδιά νὰ φύγουν. Καταλαβαίνουν ὅτι βρωμάει, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ζεστασιά ἐκείνη δὲν τούς κάνει καρδιά νὰ φύγουν. Νά, ἂν μπή τώρα ἕνας μέσα στὸν σταῦλο, δὲν μπορεῖ νὰ ἀντέξη ἀπὸ τὴν μυρωδιά. Ὁ ἄλλος ποὺ εἶναι συνέχεια στὸν σταῦλο δὲν ἐνοχλεῖται, ἔχει συνηθίσει πλέον.

– Γέροντα, μερικοί λένε: «Μήπως μόνο σήμερα ἁμαρτάνει ὁ κόσμος; Καὶ στὴν Ρώμη παλιά τί γινόταν!...»

– Μά στὴν Ρώμη ἦταν εἰδωλολάτρες στὸ κάτω-κάτω. Καὶ αὐτὰ ποὺ λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος[14] ἦταν γιὰ τούς εἰδωλολάτρες ποὺ εἶχαν βαπτισθῆ, ἀλλὰ εἶχαν κακές συνήθειες. Νὰ μήν παίρνουμε γιὰ παράδειγμα τὸν ξεπεσμό ἀπὸ κάθε ἐποχή. Σήμερα τὴν ἁμαρτία τὴν ἔκαναν μόδα. Βλέπεις, ὀρθόδοξο ἔθνος ἐμεῖς καὶ πῶς εἴμαστε! Πόσο μᾶλλον οἱ ἄλλοι! Καὶ τὸ κακό εἶναι ποὺ οἱ σημερινοί ἄνθρωποι, ἐπειδή ἡ ἁμαρτία ἔχει γίνει μόδα, ἂν δοῦν ἕναν νὰ μήν ἀκολουθῆ τὸ ρεῦμα τῆς ἐποχῆς, νὰ μήν ἁμαρτάνη, νὰ εἶναι λίγο εὐλαβεῖς, τὸν λένε καθυστερημένο, ὀπισθοδρομικό. Αὐτοί οἱ ἄνθρωποι τὸ νὰ μήν ἁμαρτάνουν τὸ θεωροῦν προσβολή καὶ τὴν ἁμαρτία τὴν θεωροῦν πρόοδο. Αὐτὸ εἶναι τὸ χειρότερο ἀπὸ ὅλα. Ἂν οἱ σημερινοί ἄνθρωποι ποὺ ζοῦν στὴν ἁμαρτία τουλάχιστον τὸ ἀναγνώριζαν, θὰ τούς ἐλεοῦσε ὁ Θεός, Ἀλλά δικαιολογοῦν τὰ ἀδικαιολόγητα καὶ ἐγκωμιάζουν τὴν ἁμαρτία. Αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ μεγαλύτερη βλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ἁμαρτία νὰ τὴν θεωροῦν πρόοδο καὶ τὸ ἠθικό νὰ τὸ λένε κατεστημένο. Γι' αὐτὸ ἔχουν μεγάλο μισθό, μεγάλη ἀξία, αὐτοί ποὺ ἀγωνίζονται στὸν κόσμο καὶ διατηροῦν καθαρή ζωή.

Παλιά, ἂν ἕνας ἦταν διεστραμμένος ἤ μέθυσος, ντρεπόταν νὰ βγῆ στὴν ἀγορά, γιατί θὰ τὸν περιφρονοῦσαν. Ἡ μία, ἄν ἦταν λιγάκι παραστρατημένη, δὲν τολμοῦσε νὰ βγῆ ἔξω. Καὶ ἦταν κατὰ κάποιο τρόπο αὐτὸ ἕνα φρένο. Σήμερα, ἂν εἶναι ἕνας

---

[14]. Βλ. *Ρωμ.* 1, 24-32

σωστός, μία κοπέλα λ.χ. ἂν ζῆ μὲ εὐλάβεια, λένε: «Βρέ, ποῦ ζῆ αὐτή!». Ἀλλά καὶ γενικά, ἂν οἱ κοσμικοί ἔκαναν μία ἁμαρτία, οἱ καημένοι, αἰσθάνονταν τὴν ἁμαρτωλότητά τους, ἔσκυβαν καὶ λίγο τὸ κεφαλάκι τους καὶ δὲν εἰρωνεύονταν ἕναν ποὺ ζοῦσε πνευματικά, ἀντίθετα τὸν καμάρωναν. Τώρα οὔτε ἐνοχή αἰσθάνονται οὔτε σεβασμός ὑπάρχει. Τὰ ἰσοπέδωσαν ὅλα. Ἂν ἕνας δὲν ζῆ κοσμικά, τὸν κοροϊδεύουν.

Ἡ συνείδηση ἐλέγχει

Στὴν Γαλλία, παρ' ὅλο ποὺ εἶναι κράτος προοδευμένο – δὲν εἶναι ὑπανάπτυκτο –, τελευταία[15] ὀγδόντα χιλιάδες ἔγιναν Μουσουλμάνοι. Γιατί; Γιατί ἔχουν κάνει τὴν ἁμαρτία μόδα. Βλέπεις ὅμως, ἐλέγχονται καὶ θέλησαν νὰ ἀναπαύσουν τὴν συνείδησή τους. Καὶ ὅπως οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες, γιὰ νὰ δικαιολογοῦν τὰ πάθη τους, εἶχαν βρεῖ τούς δώδεκα θεούς, ἔτσι καὶ αὐτοί ἔψαξαν νὰ βροῦν μία θρησκεία ποὺ νὰ δικαιολογεῖ τὰ πάθη τους, γιὰ νὰ τούς ἀναπαύση σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Ὁ Μουσουλμανισμός κατὰ κάποιο τρόπο τούς ἐξυπηρετεῖ. Ἐπιτρέπει νὰ πάρουν ὅσες γυναῖκες θέλουν, ὑπόσχεται στὴν ἄλλη ζωή ἕνα βουνό πιλάφι, μία λίμνη γιαούρτι, ἕνα ποτάμι μέλι! Καὶ ὅσες ἁμαρτίες καὶ νὰ ἔχουν, ἅμα τούς λούσουν μὲ ζεστό νερό, ὅταν πεθάνουν, καθαρίζονται! Πᾶνε στὸν Ἀλλάχ καθαροί! Τί ἄλλο θέλουν; Ὅλα βολικά! Ἀλλά οἱ Γάλλοι δὲν θὰ βροῦν ἀνάπαυση. Πᾶνε νὰ ἀναπαυθοῦν, ἀλλὰ δὲν θὰ ἀναπαυθοῦν, γιατί τὰ πάθη δὲν δικαιολογοῦνται.

Ὁτιδήποτε καὶ ἂν κάνουν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀναίσθητοι νὰ εἶναι, πάλι ἀνάπαυση δὲν βρίσκουν, πᾶνε νὰ δικαιολογήσουν τὰ ἀδικαιολόγητα, ἀλλὰ ἐσωτερικά βασανίζονται, εἶναι ἀγριεμένοι. Γι' αὐτὸ ζητοῦν ψυχαγωγίες, τρέχουν στὰ νταούλια, μεθοῦν, βλέπουν τηλεόραση. Χαζεύουν δηλαδή, γιὰ νὰ ξεχνιοῦνται, γιατί ἐλέγχονται. Καὶ ὅταν κοιμοῦνται, λές ὅτι ἡσυχάζουν; Ὑπάρχει συνείδηση, βλέπεις. Ἡ πρώτη Ἁγία Γραφή ποὺ ἔδωσε ὁ Θεὸς στούς Πρωτοπλάστους εἶναι ἡ συνείδηση, καὶ ἐμεῖς τὴν ξεσηκώνουμε φωτοτυπία τώρα ἀπὸ τούς γονεῖς μας. Ὅσο καὶ ἂν τὴν καταπατήση κανεὶς τὴν συνείδησή του, πάλι μέσα τοῦ ἐλέγχεται. Γι' αὐτὸ λένε: «Τὸν τρώει τὸ σαράκι». Ναί, δὲν ὑπάρχει γλυκύτερο πράγμα ἀπὸ τὸ νὰ ἔχη κανεὶς ἀναπαυμένη τὴν συνείδησή του. Φτερά νιώθει μέσα του, πετάει.

Ἡ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὸν Θεό εἶναι κόλαση

Δὲν θυμᾶμαι μέρα νὰ μήν ἔχη παρηγοριά θεϊκή. Διακοπές γίνονται μερικές φορές καὶ τότε νιώθω ἄσχημα, καὶ ἔτσι μπορῶ νὰ καταλάβω πόσο ἄσχημα ζοῦν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ποὺ εἶναι ἀπαρηγόρητοι, γιατί εἶναι ἀπομακρυσμένοι ἀπὸ τὸν Θεό. Ὅσο ἀπομακρύνεται κανεὶς ἀπὸ τὸν Θεό, τόσο πιὸ δύσκολα γίνονται τὰ πράγματα. Μπορεῖ νὰ μήν ἔχη κανεὶς τίποτα, ἅμα ἔχη τὸν Θεό, δὲν θέλει τίποτε! Αὐτὸ εἶναι! Ἐνῶ, ἂν τὰ ἔχη ὅλα, ἅμα δὲν ἔχη τὸν Θεό, εἶναι μέσα τοῦ βασανισμένος. Γι' αὐτό, ὅσο μπορεῖ κανείς, νὰ πλησιάση τὸν Θεό, Μόνον κοντά στὸν Θεό βρίσκει κανεὶς τὴν πραγματική καὶ αἰώνια χαρά. Φαρμάκι γευόμαστε, ὅταν ζοῦμε μακριά ἀπὸ τὸν γλυκύ Ἰησοῦ. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ παλιάνθρωπος γίνη ἄνθρωπος, βασιλόπουλο, τρέφεται μὲ τὴν θεία ἡδονή, μὲ τὴν οὐράνια γλυκύτητα, καὶ νιώθει τὴν παραδεισένια

---

[15]. Εἰπώθηκε τὸν Νοέμβριο τοῦ 1988

ἀγαλίαση, αἰσθάνεται ἀπὸ 'δω ἕνα μέρος τῆς χαρᾶς τοῦ Παραδείσου. Ἀπὸ τὴν μικρή παραδεισένια χαρὰ καθημερινά προχωράει στὴν μεγαλύτερη καὶ ἀναρωτιέται ἄν ὑπάρχη κάτι ἀνώτερο στὸν Παράδεισο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ ζῆ ἐδῶ. Εἶναι τέτοια ἡ κατάσταση ποὺ ζῆ, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάνη καμμιά ἐργασία. Τὰ γόνατά του λυγίζουν σάν λαμπάδες ἀπὸ τὴν θεία ἐκείνη θερμότητα καὶ γλυκύτητα, ἡ καρδιά τοῦ σκιρτάει καὶ πάει νὰ σπάσει τούς τσατμάδες[16], γιὰ νὰ φύγη, γιατί ἡ γῆ καὶ τὰ γήινά της φαίνονται χαμένα πράγματα.

Ὁ ἄνθρωπος πρῶτα εἶχε ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεό. Μετά ὅμως, ὅταν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἦταν σάν ἕναν ποὺ ζοῦσε μέσα σὲ παλάτι καὶ ὕστερα βρέθηκε γιὰ πάντα ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ τὸ ἔβλεπε ἀπὸ μακριά καὶ ἔκλαιγε. Ὅπως τὸ παιδάκι, ὅταν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν μάνα του, ὑποφέρει, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν Θεό, ὑποφέρει, βασανίζεται. Ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεό εἶναι κόλαση. Ὁ διάβολος κατόρθωσε νὰ ἀπομακρύνη τούς ἀνθρώπους τόσο πολύ ἀπὸ τὸν Θεό, ὥστε νὰ φθάσουν στὸ σημεῖο νὰ λατρεύουν τὰ ἀγάλματα καὶ νὰ θυσιάζουν τὰ παιδιά τους στὰ ἀγάλματα. Φοβερό! Καὶ ποὺ τούς βρίσκουν τόσους θεούς οἱ δαίμονες! Θεὸς Χαμῶς[17]!... Μόνον τὸ ὄνομά του νὰ ἀκούσης, φθάνει! Ὁ πιὸ βασανισμένος ὅμως εἶναι ὁ διάβολος, γιατί εἶναι ὁ πιὸ ἀπομακρυσμένος ἀπὸ τὸν Θεό, ἀπὸ τὴν ἀγάπη. Ἀλλά, ἄν φύγη ἡ ἀγάπη, μετά εἶναι κόλαση. Ἀντίθετό της ἀγάπης τί εἶναι; Ἡ κακία, κακία ἴσον βάσανο.

Ἕνας ποὺ εἶναι ἀπομακρυσμένος ἀπὸ τὸν Θεό, δέχεται τὴν δαιμονική ἐπίδραση. Ἐνῶ αὐτός ποὺ εἶναι κοντά στὸν Θεό, δέχεται τὴν θεία Χάρη. Ὅποιος ἔχει Χάρη Θεοῦ, θὰ τοῦ δοθῆ καὶ ἄλλη. καὶ ὅποιος ἔχει λίγη καὶ τὴν περιφρονεῖ, θὰ τοῦ ἀφαιρεθῆ καὶ αὐτή[18]. ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ λείπει ἀπὸ τούς σημερινούς ἀνθρώπους, γιατί μὲ τὴν ἁμαρτία πετᾶνε καὶ τὴν λίγη ποὺ ἔχουν. Καὶ ὅταν φύγη ἡ θεία Χάρις, ὁρμοῦν ὅλοι οἱ δαίμονες μέσα στὸν ἄνθρωπο.

Ἀνάλογα μὲ τὴν ἀπομάκρυνσή τους ἀπὸ τὸν Θεό οἱ ἄνθρωποι αἰσθάνονται σ' αὐτήν τὴν ζωή στενοχώρια καὶ στὴν ἄλλη ζωή θὰ ζοῦν τὴν αἰώνια στενοχώρια. Γιατί ἀπὸ αὐτήν τὴν ζωή γεύεται κανείς, σὲ κάποιο βαθμό, ἀνάλογα μὲ τὸ πόσο ζῆ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἕνα μέρος τῆς χαρᾶς τοῦ Παραδείσου. Ἤ θὰ ζήσουμε ἕνα μέρος τῆς χαρᾶς τοῦ Παραδείσου ἀπὸ ἐδῶ, καὶ θὰ πᾶμε καὶ στὸν Παράδεισο,, ἤ θὰ ζήσουμε ἕνα μέρος τῆς κολάσεως καὶ – Θεὸς φυλάξοι! – θὰ πᾶμε στὴν κόλαση. Παράδεισος ἴσον καλωσύνη.. Κόλαση ἴσον κακωσύνη. Κάνει κανεὶς μία καλωσύνη, αἰσθάνεται χαρά. Κάνει μία στραβοξυλιά, ὑποφέρει. Ὅσο περισσότερο καλό κάνει, τόσο περισσότερο ἀγάλλεται. Ὅσο περισσότερο κακό κάνει, τόσο περισσότερο ὑποφέρει ἡ ψυχή του. ὁ κλέφτης νιώθει χαρά; δὲν νιώθει χαρά. Ἐνῶ αὐτός ποὺ κάνει καλωσύνες νιώθει χαρά. Καὶ νὰ βρῆ κανεὶς κάτι στὸν δρόμο, ἄν τὸ κρατήση καὶ πῆ ὅτι εἶναι δικό του, ἀνάπαυση δὲν θὰ ἔχη! Οὔτε ξέρει σὲ ποιόν ἀνήκει οὔτε ἀδίκησε κάποιον οὔτε τὸ κλέβει, καὶ ὅμως δὲν ἀναπαύεται. Πόσο μᾶλλον νὰ τὸ κλέψη! Ἀκόμη καὶ ὅταν κανεὶς λαμβάνη, πάλι δὲν

---

[16]. Τσατμάς (λέξη τουρκική) : λεπτός τοῖχος κατασκευασμένος μὲ δοκούς τῶν ὁποίων τὰ διάκενα συμπληρώνονται μὲ πλίνθους ἤ ξύλινες πήχεις καὶ ἐπικαλύπτονται μὲ ἀσβεστοκονίαμα. (Ὁ Γέροντας μεταφορικά ὀνομάζει ἔτσι τὸν θώρακα).

[17]. Θεὸς τῶν Μωαβιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἦταν οἱ ἀπόγονοί του Μωάβ, τοῦ μεγαλύτερου γυιοῦ τοῦ Λώτ. Βλ. *Γ΄ Βασ.* 11, 5.

[18]. Βλ. *Λουκ.* 19, 26

νιώθει τὴν χαρὰ ποὺ νιώθει ὅταν δίνη. Πόσο μᾶλλον ὅταν κλέβη ἤ ὅταν ἀδικῆ, νὰ νιώθη χαρά! Γι' αὐτό, βλέπεις, οἱ ἄνθρωποι μὲ τὴν ἀδικία τί πρόσωπα ἔχουν, τί γκριμάτσες κάνουν!

Σὲ ὅποιο ἀφεντικό δουλεύεις ἀπὸ αὐτὸ θὰ πληρωθῆς

Οἱ ἀπομακρυσμένοι ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν Θεό πάντα ἀπαρηγόρητοι βρίσκονται καὶ διπλά βασανίζονται. Ὅποιος δὲν πιστεύει στὸν Θεό καὶ στὴν μέλλουσα ζωή, ἐκτός ποὺ μένει ἀπαρηγόρητος, καταδικάζει καὶ τὴν ψυχή τοῦ αἰώνια. Σὲ ὅποιο ἀφεντικό δουλεύεις, ἀπὸ ἀτό θὰ πληρωθῆς. Ἂν δουλεύης στὸ μαῦρο ἀφεντικό, σοῦ κάνει τὴν ζωή μαύρη ἀπὸ ἐδῶ. Ἂν δουλεύης στὴν ἁμαρτία, θὰ πληρωθῆς ἀπὸ τὸν διάβολο. Ἂν ἐργάζεσαι τὴν ἀρετή, θὰ πληρωθεῖς ἀπὸ τὸν Χριστό. Καὶ ὅσο ἐργάζεσαι στὸν Χριστό, τόσο θὰ λαμπικάρεσαι, θὰ ἀγάλλεσαι. Ἀλλά ἐμεῖς λέμε: «Χαμένο τὸ' χοῦμε νὰ ἐργασθοῦμε στὸν Χριστό;». Μά εἶναι φοβερό! Νὰ μήν ἀναγνωρίζουμε τὴν θυσία τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο! Σταυρώθηκε ὁ Χριστός, γιὰ νὰ μᾶς λυτρώση ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, γιὰ νὰ ἐξαγνισθῆ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος. Τί ἔκανε ὁ Χριστός γιὰ μας; τί κάνουμε ἐμεῖς γιὰ τὸν Χριστό;

Ὁ κόσμος θέλει νὰ ἁμαρτάνη καὶ θέλει τὸν Θεό καλό. Αὐτός νὰ μᾶς συγχωράη καὶ ἐμεῖς νὰ ἁμαρτάνουμε. Ἐμεῖς δηλαδή νὰ κάνουμε ὅ,τι θέλουμε καὶ Ἐκεῖνος νὰ μᾶς συγχωράη. Νὰ μᾶς συγχωράη συνέχεια καὶ ἐμεῖς τὸ βιολί μας. Οἱ ἄνθρωποι δὲν πιστεύουν, γι' αὐτὸ ὁρμοῦν στὴν ἁμαρτία. Ὅλο τὸ κακό ἀπὸ 'κει ξεκινάει, ἀπὸ τὴν ἀπιστία. Δὲν πιστεύουν στὴν ἄλλη ζωή, ὅποτε δὲν ὑπολογίζουν τίποτε. Ἀδικοῦν, ἐγκαταλείπουν τὰ παιδιά τους... Γίνονται πράγματα..., σοβαρές ἁμαρτίες. Οὔτε οἱ Ἅγιοι Πατέρες ἔχουν προβλέψει τέτοιες ἁμαρτίες στούς Ἱερούς Κανόνες – ὅπως γιὰ τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα εἶχε πεῖ ὁ Θεός: «Δὲν πιτεύω νὰ γίνωνται τέτοιες ἁμαρτίες, νὰ πάω νὰ δῶ!»[19].

Ἂν δὲν μετανοήσουν οἱ ἄνθρωποι, ἄν δὲν ἐπιστρέψουν στὸν Θεό, χάνουν τὴν αἰώνια ζωή. Πρέπει νὰ βοηθηθῆ ὁ ἄνθρωπος νὰ νιώση τὸ βαθύτερο νόημα τῆς ζωῆς, νὰ συνέλθη, γιὰ νὰ νιώση τὴν θεία παρηγοριά. Σκοπός εἶναι νὰ ἀνεβῆ πνευματικά ὁ ἄνθρωπος, ὄχι ἁπλῶς νὰ μήν ἁμαρτάνη.

---

[19]. Βλ. *Γέν.* 18, 21

Κεφάλαιο 2 - Στὶς μέρες μας ὁ διάβολος ἁλωνίζει

Μὲ τὴν ἁμαρτία δίνουμε δικαιώματα στὸν πειρασμό

Πολύς δαιμονισμός ὑπάρχει σήμερα στὸν κόσμο. Ὁ διάβολος ἁλωνίζει, γιατί οἱ σημερινοί ἄνθρωποι τοῦ ἔχουν δώσει πολλά δικαιώματα καὶ δέχονται δαιμονικές ἐπιδράσεις φοβερές. Ἔλεγε ἕνας πολύ σωστὰ: «Ὁ διάβολος παλιά ἀσχολεῖτο μὲ τούς ἀνθρώπους, τώρα δὲν ἀσχολεῖται! Τούς ἔβαλε στὸν δρόμο καὶ τούς λέει: «Ὥρα καλή!». καὶ τραβᾶνε οἱ ἄνθρωποι!». Εἶναι φοβερό! Βλέπετε, τὰ δαιμόνια στὴν χώρα τῶν Γαδαρηνῶν[20], γιὰ νὰ πᾶνε στὰ γουρούνια, ζήτησαν ἄδεια ἀπὸ τὸν Χριστό, γιατί τὰ γουρούνια δὲν εἶχαν δώσει δικαίωμα στὸν διάβολο καὶ αὐτός δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ μπῆ σ' αὐτά. Ὁ Χριστός ἐπέτρεψε νὰ μπῆ, γιὰ νὰ τιμωρηθοῦν οἱ Ἰσραηλίτες, ἐπειδή ἀπαγορευόταν νὰ τρῶνε χοιρινό κρέας.

– Γέροντα, εἶναι μερικοί ποὺ λένε ὅτι δὲν ὑπάρχει διάβολος.

– Ναί, κι ἐμένα μου εἶπε κάποιος: «Νὰ βγάλης ἀπὸ τὴν γαλλική μετάφραση τοῦ βιβλίου «Ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης» αὐτὰ ποὺ ἀναφέρονται στούς δαιμονισμένους, γιατί οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν θὰ τὰ καταλάβουν. Δὲν πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει διαβολος»! Τὰ ἐξηγοῦν, βλέπεις, ὅλα μὲ τὴν ψυχολογία. Ἂν πήγαιναν ἐκείνους τούς δαιμονισμένους τοῦ Εὐαγγελίου στούς ψυχιάτρους, θὰ τούς τάραζαν στὰ ἠλεκτροσόκ! Ὁ Χριστός ἔχει ἀφαιρέσει ἀπὸ τὸν διάβολο τὸ δικαίωμα νὰ κάνη κακό. Μόνον ἂν τοῦ δώση ὁ ἄνθρωπος δικαιώματα, μπορεῖ νὰ κάνη κακό. Ὅταν δὲν συμμετέχη κανεὶς στὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, δίνει δικαιώματα στὸν πειρασμό καὶ δέχεται μία ἐπίδραση δαιμονική.

– Γέροντα, πῶς ἀλλιῶς δίνει κανεὶς δικαιώματα;

– Ἡ λογική[21], ἡ ἀντιλογία, τὸ πεῖσμα, τὸ θέλημα, ἡ ἀνυπακοή, ἡ ἀναίδεια εἶναι ἰδιότητες τοῦ διαβόλου. Ἀνάλογα μὲ τὸν βαθμό ποὺ τὰ ἔχει ὁ ἄνθρωπος, δέχεται μία ἐξοτερική ἐπίδραση. Ὅταν ὅμως ἡ ψυχή ἐξαγνισθῆ, κατοικεῖ στὸν ἄνθρωπο τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ χαριτώνεται ὁ ἄνθρωπος. Ἐνῶ, ὅταν μολυνθῆ μὲ θανάσιμα ἁμαρτήματα, κατοικεῖ τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα. Ὅταν πάλι δὲν εἶναι θανάσιμα μολυσμένη, τότε βρίσκεται ὑπό τὴν ἐπίδραση τοῦ πονηροῦ πνεύματος.

Στὴν ἐποχή μας, δυστυχῶς, δὲν θέλουν οἱ ἄνθρωποι νὰ κόψουν τὰ πάθη τους, τὸ θέλημά τους, δὲν δέχονται συμβουλές. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, μιλοῦν μὲ ἀναίδεια καὶ διώχνουν τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Ὅπου νὰ σταθῆ μετά ὁ ἄνθρωπος, δὲν μπορεῖ νὰ κάνη προκοπή, γιατί δέχεται ἐπιδράσεις δαιμονικές. Εἶναι ἐκτός ἑαυτοῦ πιά, γιατί τὸν κάνει κουμάντο ἀπ' ἔξω ὁ διάβολος. Δὲν εἶναι μέσα –Θεὸς φυλάξοι! – ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἔξω ἀκόμη μπορεῖ καὶ τὸν κάνει κουμάντο.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἐγκαταλείπεται ἀπὸ τὴν Χάρη, γίνεται χειρότερος ἀπὸ τὸν διάβολο. Γιατί μερικά πράγματα ὁ διάβολος δὲν τὰ κάνει, ἀλλὰ βάζει ἀνθρώπους νὰ τὰ κάνουν. Δὲν κάνει λ.χ. Ἐγκλήματα, ἀλλὰ βάζει τὸν ἄνθρωπο νὰ κάνη ἐγκλήματα. Ἔτσι δαιμονίζονται μετά οἱ ἄνθρωποι.

---

[20]. Βλ. *Λουκ.* 8, 26-33

[21]. Ὁ Γέροντας ἐννοεῖ τὸν ὀρθολογισμό.

Ἡ ἐξομολόγηση κόβει τὰ δικαιώματα τοῦ διαβόλου

Νὰ πᾶνε τουλάχιστον οἱ ἄνθρωποι σὲ ἕναν Πνευματικό νὰ ἐξομολογηθοῦν, νὰ φύγη ἡ δαιμονική ἐπίδραση, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ σκέφτωνται λιγάκι. Τώρα δὲν μποροῦν οὔτε νὰ σκεφθοῦν ἀπὸ τὴν δαιμονική ἐπίδραση. Ἡ μετάνοια, ἡ ἐξομολόγηση κόβει τὸ δικαίωμα τοῦ διαβόλου. Πρίν λίγο καιρό[22], ἦρθε στὸ Ἅγιον Ὅρος ἕνας μάγος καὶ ἔφραξε μὲ πασσαλάκια καὶ δίχτυα ὅλο τὸν δρόμο, ἐκεῖ σὲ μία περιοχή κοντά στὸ Καλύβι. Ἂν περνοῦσε ἀπὸ 'κει μέσα ἕνας ἀνεξομολόγητος, θὰ πάθαινε κακό. Δὲν θὰ ἤξερε ἀπὸ ποὺ τοῦ ἦρθε. Μόλις τὰ εἶδα, κάνω τὸν σταυρό μου καὶ περνῶ ἀπὸ μέσα, τὸ διέλυσα. Μετά ὁ μάγος ἦρθε στὸ Καλύβι, μοῦ εἶπε ὅλα τὰ σχέδιά του καὶ ἔκαψε τὰ βιβλία του. σὲ ἕναν ποὺ εἶναι πιστός, ἐκκλησιάζεται, ἐξομολογεῖται, κοινωνάει, ὁ διάβολος δὲν ἔχει καμμιά δύναμη, καμμιά ἐξουσία. Κάνει μόνο λίγο «κάφ-καφ» σάν ἕνα σκυλί ποὺ δὲν ἔχει δόντια. Σὲ ἕναν ὅμως ποὺ δὲν εἶναι πιστός καὶ τοῦ δίνει δικαιώματα, ἔχει μεγάλη ἐξουσία. Μπορεῖ νὰ τὸν λιντσάρη, ἔχει δόντια καὶ τὸν ξεσκίζει. Ἀνάλογα μὲ τὰ δικαιώματα ποὺ δίνει μία ψυχή, εἶναι καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ ἐπάνω της.

Ἀκόμη καὶ ὅταν πεθάνη κανεὶς καὶ εἶναι τακτοποιημένος, τὴν ὥρα ποὺ ἡ ψυχή τοῦ ἀνεβαίνει στὸν Οὐρανό, εἶναι σάν νὰ τρέχη ἕνα τραῖνο καὶ ἄλλα σκυλιά τρέχουν ἀπὸ πίσω γαυγίζοντας «κάφ-κάφ...», κόβει καὶ κανένα σκυλί τὸ τραῖνο. Ἀλλά, ἂν δὲν εἶναι τακτοποιημένος, εἶναι σάν νὰ βρίσκεται σὲ τραῖνο ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τρέξη μὲ ταχύτητα, γιατί εἶναι χαλασμένες οἱ ρόδες,κ οἱ πόρτες ἀνοικτές καὶ μπαίνουν τὰ σκυλιά μέσα καὶ δαγκάνουν καὶ κανέναν.

Ὅταν ὁ διάβολος ἔχη ἀποκτήσει μεγάλα δικαιώματα στὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἔχη κυριεύσει, τότε πρέπει νὰ βρεθῆ ἡ αἰτία, γιὰ νὰ κοποῦν τὰ δικαιώματα. Ἀλλιῶς, ὅση προσευχή καὶ νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι, αὐτός δὲν φεύγει. Σακατεύει τὸν ἄνθρωπο. Οἱ ἱερεῖς δωσ' τοῦ-δωσ' τοῦ ἐξορκισμούς, καὶ τελικά τὰ πληρώνει ὁ ἄνθρωπος, γιατί βασανίζεται ἀκόμη περισσότερο ἀπὸ τὸν διάβολο. Πρέπει νὰ μετανοήση ὁ ἄνθρωπος, νὰ ἐξομολογηθῆ, νὰ κοποῦν τὰ διακαιώματα ποὺ ἔχει δώσει, καὶ μετά θὰ φύγη ὁ διάβολος, ἀλλιῶς θὰ ταλαιπωρῆται. Μία μέρα, δύο μέρες, ἑβδομάδες, μῆνες, χρόνια, διάβασε-διάβασε ἐξορκισμούς, ἀφοῦ ὁ διάβολος ἔχει δικαιώματα, δὲν φεύγει.

Ὁ διάβολος δὲν πλησιάζει στὸ καθαρό πλάσμα τοῦ Θεοῦ

– Γέροντα, πῶς γίνεται καὶ κυριεύομαι ἀπὸ τὰ πάθη;

– Ὁ ἄνθρωπος, ἄν δώση δικαιώματα στὸν πειρασμό, κυριεύεται ἀπὸ τὰ πάθη. Αὐτὸ ποὺ θέλει ὁ Θεός, ποὺ εἶναι καὶ συμφέρον σου, εἶναι νὰ πετάξης στὰ μοῦτρα τοῦ διαβόλου ὅλα τὰ πάθη. Δηλαδή νὰ στρέψης ἐναντίον τοῦ τὸν θυμό, τὸ πεῖσμα κ.λπ. Ἡ καλύτερα, πούλησε τὰ πάθη στὸ ταγκαλάκι καὶ, μὲ ὅσα χρήματα πάρης, ἀγόρασε πέτρες, νὰ ἔχης καὶ νὰ τὸ πετροβολᾶς, γιὰ νὰ μή σὲ πλησιάζη! Συνήθως ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι μὲ τὶς ἀφορμές ποὺ δίνουμε, εἴτε μὲ ἀπροσεξίες εἴτε μὲ ὑπερήφανους λογισμούς, ἐπιτρέπουμε στὸν ἐχθρό νὰ μᾶς κάνη κακό. Ἀκόμη καὶ ἕναν λογισμό ἤ ἕναν λόγο μπορεῖ νὰ τὰ ἐκμεταλλευθῆ τὸ ταγκαλάκι. Θυμᾶμαι, ἦταν μία οἰκογένεια πολύ ἀγαπημένη. Κάποτε ἄρχισε ὁ ἄνδρας καὶ ἔλεγε στὴν γυναίκα: «Θὰ σὲ χωρίσω».

---

[22]. Εἰπώθηκε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1985. Ὁ Γέροντας τότε ἔμενε στὸ Καλύβι τῆς Παναγούδας.

Καὶ ἡ γυναίκα ἔλεγε στὸν ἄνδρα: «Θὰ σὲ χωρίσω». Ἔτσι τὸ ἔλεγαν, στ' ἀστεία. Ἀλλά τὸ ἐκμεταλλεύθηκε ὁ πειρασμός καὶ δημιούργησε μία μικρή δυσκολία καὶ ἦταν ἕτοιμοι νὰ χωρίσουν, οὔτε τὰ παιδιά τούς σκέφτονταν οὔτε τίποτε. Εὐτυχῶς βρέθηκε ἕνας Πνευματικός καὶ τούς μίλησε: «Γι' αὐτήν τὴν χαζομάρα θὰ χωρίσετε;», τούς εἶπε. Καὶ ἔτσι συνῆλθαν.

Ἂν ἕνας ἄνθρωπος λοξοδρομήση ἀπὸ τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, τὸν πολεμοῦν μετά τὰ πάθη. Καὶ ἂν ἀφήση κανεὶς τὰ πάθη νὰ τὸν πολεμοῦν, δὲν χρειάζεται διάβολος νὰ τὸν πολεμήση. Καὶ τὰ δαιμόνια ἔχουν «εἰδικότητα». Χτυποῦν τὸν ἄνθρωπο τάκ-τάκ, νὰ τοῦ βροῦν τὴν πάθηση, τὴν ἀδυναμία, γιὰ νὰ τὸν πολεμήσουν. Θέλει προσοχή, νὰ κλείνουμε τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα – τὶς αἰσθήσεις –, νὰ μὴν ἀνοίγουμε χαραμάδες στὸν πειρασμό καὶ μπαίνη ἀπὸ ἐκεῖ ὁ ἐχθρός. Ἐκεῖ εἶναι τὰ ἀδύνατα σημεῖα. Ἐὰν ἀφήσης ἔστω καὶ μία σχισμή ἀνοιχτή, μπορεῖ νὰ μπῆ καὶ νὰ σοῦ κάνη ζημιά. Ὁ διάβολος μπαίνει στὸν ἄνθρωπο, ὅταν ὑπάρχη λάσπη στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, δὲν πλησιάζει στὸ καθαρό πλάσμα τοῦ Θεοῦ. Ἅμα ξελασπωθῆ ἡ καρδιά, φεύγει ὁ ἐχθρός καὶ ἔρχεται πάλι ὁ Χριστός. Ὅπως τὸ γουρούνι, ὅταν δὲν βρῆ λάσπη, γουγουλίζει καὶ φεύγει, ἔτσι καὶ ὁ διάβολος δὲν πλησιάζει στὴν καρδιά ποὺ δὲν ἔχει βοῦρκο. Τί δουλειά ἔχει σὲ καρδιά καθαρή καὶ ταπεινή; ἐὰν λοιπόν δοῦμε ὅτι τὸ σπίτι μας –ἡ καρδιά μᾶς – εἶναι παλιόσπιτο καὶ κατοικεῖ ὁ ἐχθρός, πρέπει ἀμέσως νὰ τὸ γκρεμίσουμε, γιὰ νὰ φύγη καὶ ὁ κακός ἐνοικιαστής μας, δηλαδή τὸ ταγκαλάκι. Γιατί, ὅταν ἡ ἁμαρτία χρονίση στὸν ἄνθρωπο, ὁ διάβολος, φυσικά, ἀποκτάει περισσότερα δικαιώματα.

– Γέροντα, ὅταν ἕνας ἄνθρωπος ἔχη δώσει δικαιώματα στὸν πειρασμό, ἐπειδή ἔζησε μὲ ἀμέλεια, καὶ θέλη νὰ βάλη μία σειρά, νὰ ἀρχίσει νὰ ζῆ προσεκτικά, τὸν πολεμάει τὸ ταγκαλάκι;

– Ὅταν παίρνη τὴν στροφή, παίρνη μία δύναμη ἀπὸ τὸν Θεό, ἕναν φωτισμό καὶ θεία παρηγοριά, γιὰ νὰ ἀρχίση. Ἀλλά, μόλις ἀρχίση τὸν ἀγώνα, ὁ ἐχθρός του κάνει σφοδρό πόλεμο. Τότε χρειάζεται λίγη καρτερία. Ἀλλιῶς, πῶς θὰ ξερριζωθοῦν τὰ πάθη; Πῶς θὰ γίνη ἡ ἀπέκδυση τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου; Πῶς θὰ φύγη ἡ ὑπερηφάνεια; Ἔτσι καταλαβαίνει ὅτι μόνος του δὲν μπορεῖ νὰ κάνη τίποτε καὶ ζητάει ταπεινά τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ ἔρχεται ἡ ταπείνωση. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ ὅταν κάποιος πάη νὰ κόψη μία κακή συνήθεια, π.χ. τσιγάρα, ναρκωτικά. Στὴν ἀρχή νιώθει μία χαρὰ καὶ τὰ πετάει. Μετά βλέπει τούς ἄλλους νὰ καπνίζουν κ.λπ. καὶ ἔχει πόλεμο σφοδρό. Ἂν τὸ ξεπεράση, γυρίζει τὶς πλάτες χωρίς νὰ δυσκολεύεται. Πρέπει νὰ ἀγωνισθοῦμε λίγο. Τὸ ταγκαλάκι κάνει τὴν δουλειά του. Ἐμεῖς νὰ μὴν κάνουμε τὴν δουλειά μας;

Νὰ μὴν ἀνοίγουμε συζήτηση μὲ τὸ ταγκαλάκι

Ὅλοι ἔχουμε πάθη κληρονομικά, ἀλλὰ αὐτὰ δὲν μᾶς βλάπτουν. Εἶναι ὅπως ἕνας γεννιέται λ.χ. Μὲ μία ἐλιά στὸ πρόσωπο. Αὐτή καὶ ὀμορφιά τοῦ δίνει, ἂν ὅμως τὴν ξεσκαλίση, μπορεῖ νὰ δημιουργηθῆ καρκίνος. Νὰ μὴν ἀφήνουμε τὸν διάβολο νὰ ξεσκαλίζη τὰ πάθη. Ἂν τὸν ἀφήσουμε νὰ ξεσκαλίζη τὴν ἀδυναμία μας, δημιουργεῖται «καρκίνος».

Πρέπει νὰ ἔχουμε τὴν πνευματική λεβεντιά, νὰ περιφρονοῦμε τὸν διάβολο καὶ ὅλα τὰ πονηρά του τηλεγραφήματα –τούς λογισμούς – καὶ νὰ μὴν ἀνοίγουμε

συζήτηση μαζί του. Ὅλοι οἱ δικηγόροι νὰ μαζευτοῦν, δὲν μποροῦν νὰ τὰ βγάλουν πέρα μὲ ἕνα μικρό διαβολάκι. Γιὰ νὰ κόψουμε τὶς σχέσεις μὲ τὸν πειρασμό καὶ νὰ ἀποφύγουμε τούς πειρασμούς, πολύ βοηθάει τὸ νὰ κόψουμε τὶς συζητήσεις μαζί του. μᾶς συνέβη κάτι; Μᾶς ἀδίκησαν; Μᾶς ἔβρισαν; Νὰ ἐξετάσουμε ἄν σφάλαμε. Ἂν δὲν σφάλαμε, ἔχουμε μισθό. Δὲν χρειάζεται συνέχεια. Ὅποιος συνεχίζει νὰ συζητάη μὲ τὸ ταγκαλάκι, τοῦ πλέκει μετά δαντέλλα[23] καὶ τὸν ἀναστατώνει. Τὸν κάνει νὰ τὰ ἐξετάζῃ μὲ τὴν ταγκαλίστικη νομική καὶ τὸν ἀγριεύει.

Θυμᾶμαι, ὅταν εἶχαν φύγει οἱ Ἰταλοί, εἶχαν ἀφήσει μέσα σὲ σκηνές λοφίσκους ἀπὸ χειροβομβίδες, τὰ δέ μπαρούτια ἦταν ὁλόκληροι λόφοι. Πήγαιναν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἔπαιρναν τὶς σκηνές. Τὰ παιδιά ἔπαιζαν μὲ τὶς χειροβομβίδες καὶ πόσα, τὰ καημένα, σκοτώθηκαν! Μὲ τὶς χειροβομβίδες νὰ παίξουν! Ἔτσι καὶ μὲ τὸν διάβολο παιχνίδια θὰ κάνουμε;

Ὁ διάβολος εἶναι ἀδύναμος

– Γέροντα, μοῦ λέει ὁ λογισμός ὅτι ὁ διάβολος, ἰδίως στὶς μέρες μας, ἔχει πολλή δύναμη.

– Ὁ διάβολος ἔχει κακία καὶ μίσος, ὄχι δύναμη. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι παντοδύναμη. Ὁ σατανᾶς προσπαθεῖ νὰ φανῇ παντοδύναμος, ἀλλὰ δὲν τὰ καταφέρνει. Φαίνεται δυνατός, ἀλλὰ εἶναι τελείως ἀδύναμος. Πολλά καταστρεπτικά σχέδιά του χαλοῦν, πρίν καν ἀρχίσουν νὰ πραγματοποιοῦνται. Θὰ ἄφηνε ποτέ ἕνας πολύ καλός πατέρας μερικά ἀλητάκια νὰ χτυποῦν τὰ παιδιά του;

– Γέροντα, φοβᾶμαι τὰ ταγκαλάκια.

– Τί νὰ φοβηθῇς; Τὰ ταγκαλάκια δὲν ἔχουν καμμιά δύναμη. Ὁ χριστός εἶναι παντοδύναμος. Ὁ πειρασμός εἶναι σάπιος. Σταυρό δὲν φορᾷς; Τὰ ὅπλα τοῦ διαβόλου εἶναι ἀδύναμα. Ὁ Χριστός μας μᾶς ἔχει ὁπλίσει μὲ τὸν Σταυρό Του. Μόνον ὅταν ἀφήνουμε τὰ ὅπλα τὰ πνευματικά, τότε ὁ ἐχθρός ἔχει δύναμη. Ἕνα μικρό σταυρουδάκι ἔδειξε ἕνας ὀρθόδοξος ἱερέας σὲ ἕναν μάγο καὶ ἔκανε νὰ τρέμῃ ὁ δαίμονας ποὺ εἶχε ἐπικαλεσθῆ μὲ τὶς μαγεῖες του.

– Γιατί φοβᾶται τόσο πολύ τὸν Σταυρό;

– Γιατί, ὅταν ὁ Χριστός δέχθηκε τούς ἐμπτυσμούς, τὰ ραπίσματα καὶ τὰ χτυπήματα, τότε συντρίφθηκε τὸ βασίλειο καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ διαβόλου. Μὲ τί τρόπο νίκησε ὁ Χριστός! «Μὲ τὸ καλάμι συντρίφθηκε τὸ κράτος τοῦ διαβόλου», λέει κάποιος Ἅγιος. Ὅταν δηλαδή Τοῦ ἔδωσαν τὸ τελευταῖο χτύπημα μὲ τὸ καλάμι στὸ κεφάλι, τότε συντρίφθηκε ἡ ἐξουσία τοῦ διαβόλου. Δηλαδή ἡ ὑπομονή εἶναι ἡ πνευματική ἄμυνα καὶ ἡ ταπείνωση τὸ μεγαλύτερο ὅπλο κατὰ τοῦ διαβόλου. Τὸ μεγαλύτερο βάλσαμο τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι ποὺ συντρίφθηκε ὁ διάβολος. Μετά τὴν Σταύρωση τοῦ Χριστοῦ, εἶναι πιά ὅπως τὸ φίδι ποὺ τοῦ ἔχει ἀφαιρεθῆ τὸ δηλητήριο ἤ ὅπως τὸ σκυλί ποὺ τοῦ ἔχουν ἀφαιρεθῆ τὰ δόντια. Ἀφαιρέθηκε τὸ φαρμάκι ἀπὸ τὸν διάβολο, ἀφαιρέθηκαν τὰ δόντια ἀπὸ τὰ σκυλιά, τούς δαίμονες, καὶ εἶναι τώρα ἀφοπλισμένοι καὶ ἐμεῖς μὲ τὸν Σταυρό ὁπλισμένοι. Τίποτε, τίποτε δὲν μποροῦν νὰ

---

[23]. Δηλαδή τὸ ταγκαλάκι δίνει στὸν ἄνθρωπο λεπτό ἐργόχειρο, τοῦ βάζει λογισμούς, γιὰ νὰ ἀσχολῆται συνέχεια καὶ νὰ εἶναι ταραγμένος, ὥστε νὰ μήν μπορῇ νὰ ἐργασθῇ πνευματικά, καὶ τὸν ἀποδυναμώνει.

κάνουν οἱ δαίμονες στὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὅταν δὲν τούς δώσουμε ἐμεῖς δικαιώματα. Μόνο φασαρία κάνουν, δὲν ἔχουν ἐξουσία.

Μία φορά, ὅταν ἤμουν στὸ Κελλί τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, πέρασα μία πολύ ὄμορφη ἀγρυπνία! Εἶχαν μαζευθῆ τὴν νύχτα πολλοί δαίμονες ἐπάνω στὸ ταβάνι. Στὴν ἀρχή χτυποῦσαν μὲ βαριές δυνατά καὶ μετά θορυβοῦσαν, σάν νὰ κυλοῦσαν κούτσουρα μεγάλα, κορμούς Δὲνδρων. Σταύρωνα τὸ ταβάνι καὶ ἔψαλλα «Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα...»[24]. Τελείωνα, ἄρχιζαν τὰ κούτσουρα πάλι. «Τώρα, εἶπα, θὰ κάνουμε δύο χωρούς! Ἕναν ἐσεῖς μὲ τὰ κούτσουρα ἀπὸ πάνω καὶ ἕναν ἐγώ ἀπὸ κάτω!». Ἄρχιζα ἐγώ, σταματοῦσαν αὐτοί. Μία φορά ἔψαλλα «Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν...», τὴν ἄλλη «Κύριε, ὅπλον κατὰ τοῦ διαβόλου τὸν Σταυρόν σου ἡμίν δέδωκας...»[25]. Πέρασα τὴν πιὸ εὐχάριστη νύχτα μὲ ψαλμωδία καὶ, ὅταν λίγο σταματοῦσα, συνέχιζαν αὐτοί μὲ τὴν ψυχαγωγία! Τὴν κάθε φορὰ ὅλο καὶ διαφορετικό ἔργο θὰ παρουσιάσουν!...

– Ὅταν ψάλλατε τὴν πρώτη φορά, δὲν ἔφυγαν;

– Ὄχι. Μόλις τελείωνα ἐγώ, ἄρχιζαν ἐκεῖνοι. Ναί, ἔπρεπε νὰ βγάλουμε ἀγρυπνία καὶ οἱ δύο χοροί! Ἦταν μία ὄμορφη ἀγρυπνία! Ἔψελνα μὲ καημό! Πέρασα καλές μέρες!...

– Γέροντα, πῶς εἶναι ὁ διάβολος;

– Ξέρεις τί «ὄμορφος» εἶναι; Ἄλλο πράγμα! Μόνο νὰ τὸν δῆς!! Καὶ πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπιτρέπει νὰ βλέπει ὁ ἄνθρωπος τὸν διάβολο! Ὤ, θὰ πέθαιναν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὸν φόβο τους! Σκέψου ἄν τὸν ἔβλεπαν πώς ἐνεργεῖ, ἄν ἔβλεπαν τὴν... «γλυκειά» τοῦ μορφή! Μερικοί πάλι θὰ εἶχαν τὴν καλύτερη ψυχαγωγία! Ξέρεις τί ψυχαγωγία; Πῶς τὸ λένε; Σινεμά;... Γιὰ νὰ δή κανεὶς ὅμως ἕνα τέτοιο ἔργο, πρέπει νὰ πληρώση πολλά..., καὶ πάλι ἄν θὰ μπορέση νὰ τὸ δή!

– Ἔχει κέρατα, οὐρά;

– Ναί, ὅλα τὰ ἐξαρτήματα!!!

– Γέροντα, οἱ δαίμονες ἔγιναν τόσο ἄσχημοι, ὅταν ἔπεσαν καὶ ἔγιναν ἀπὸ Ἄγγελοι δαίμονες;

– Ἔμ, βέβαια! Καὶ εἶναι τώρα σάν νὰ τούς χτύπησε κεραυνός. Ἄν πέση κεραυνός καὶ χτυπήση ἕνα Δὲνδρο, δὲν θὰ γίνη ἀμέσως τὸ Δὲνδρο ἕνα μαῦρο κούτσουρο; Ἔτσι καὶ αὐτοί εἶναι σάν νὰ τούς χτύπησε κεραυνός. Ἕνα διάστημα ἔλεγα στὸ ταγκαλάκι: «Νὰ ἔρχεσαι νὰ σὲ βλέπω, γιὰ νὰ μήν πέσω στὰ χέρια σου. Τώρα καὶ μόνον ποὺ σὲ βλέπω, φαίνεσαι πόσο κακός εἶσαι. Ἄν πέσω στὰ χέρια σου, τί κακό ἔχω νὰ πάθω!».

Ὁ διάβολος εἶναι κουτός

– Γνωρίζει, Γέροντα, τὸ ταγκαλάκι τί ἔχουμε στὴν καρδιά μας;

– Ἀκόμη αὐτὸ ἔλειψε, νὰ γνωρίζη καὶ καρδιές! Μόνον ὁ Θεὸς εἶναι καρδιογνώστης καὶ μόνο σὲ ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτει ὁρισμένες φορές πάλι ὁ Θεὸς –γιὰ τὸ καλό μας – τί ἔχουμε στὶς καρδιές μας. Τὸ ταγκαλάκι γνωρίζει τὶς πονηριές καὶ τὶς κακίες ποὺ φυτεύει στὰ δικά του ὄργανα, δὲν ξέρει τούς καλούς

---

24. «*Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα, καὶ τὴν ἁγίαν σου Ἀνάστασιν δοξάζομεν*». Τροπάριο τῆς ἑορτῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

25. Ἀναστὰσιμο στιχηρό τῶν Αἴνων τοῦ πλ. Δ' ἤχου.

λογισμούς μας. Μόνον ἐκ πείρας ἀντιλαμβάνεται μερικά, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτά, πέφτει ἔξω τὶς περισσότερες φορές. Καὶ ἐὰν δὲν ἐπιτρέψη ὁ Θεὸς νὰ τὰ καταλάβη καὶ αὐτά, πέφτει συνέχεια ἔξω σὲ ὅλα, γιατί εἶναι σκοτεινός ὁ διάβολος, ὁρατότης μηΔὲν!!! Δὲν ξέρει, ἄς ὑποθέσουμε, ἕναν καλό λογισμό δικό μου. Ἂν ἔχω κανέναν κακό λογισμό, ἐκεῖνον τὸν ξέρει, γιατί ὁ ἴδιος τὸν φυτεύει. Ἂν ἐγώ τώρα θέλω νὰ πάω νὰ κάνω κάπου μία καλωσύνη, νὰ σώσω λ.χ. ἕναν ἄνθρωπο, ὁ διάβολος αὐτὸ δὲν τὸ ξέρει. Ὅταν ὅμως ἐκεῖνος βάλη σὲ κάποιον ἕναν λογισμό καὶ τοῦ πῆ: «Πήγαινε νὰ σώσης τὸν τάδε ἄνθρωπο», θὰ τὸν κεντήση συγχρόνως καὶ στὴν ὑπερηφάνεια καὶ γι' αὐτὸ τὸν ξέρει αὐτόν τὸν λογισμό. Ἀλλά καὶ μὲ τὸ ὅτι δέχεται ὁ ἄνθρωπος τὴν ὑπερηφάνεια, δίνει δικαίωμα στὸν πειρασμό. Εἶναι πολύ λεπτά τὰ πράγματα! Θυμάστε τὸ περιστατικό μὲ τὸν Ἀββᾶ Μακάριο[26]; Εἶχε συναντήσει μία φορά τὸν διάβολο ποὺ ἐπέστρεφε ἀπὸ τὴν πιὸ κοντινή Ἔρημο, ὅπου εἶχε πάει, γιὰ νὰ πειράξη τούς ἀδελφούς, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε: «Ὅλοι οἱ ἀδελφοί εἶναι πολύ ἀγριεμένοι μαζί μούμ ἐκτός ἀπὸ ἕναν ποὺ εἶναι φίλος μου καὶ μοῦ κάνει ὑπακοή καὶ, ὅταν μὲ βλέπη, στρέφεται σάν ἀνέμη». «Ποιος ἀδελφός εἶναι αὐτός;», τὸν ρώτησε ὁ Ἀββάς Μακάριος. «Θεόπεμπτος εἶναι τὸ ὄνομα τού», τοῦ ἀπάντησε ἐκεῖνος. Πηγαίνει ὁ Ὅσιος καὶ βρίσκει τὸν ἀδελφό. Μὲ τρόπο τὸν κατάφερε νὰ τοῦ ἀποκαλύψη τούς λογισμούς του καὶ τὸν βοήθησε. Ὅταν ξανασυνάντησε τὸν διάβολο, τὸν ρώτησε γιὰ τούς ἀδελφούς καὶ ἐκεῖνος τοῦ εἶπε: «Ὅλοι εἶναι πολύ ἀγριεμένοι μαζί μου. Καὶ τὸ χειρότερο, καὶ αὐτός ποὺ ἦταν φίλος μου, δὲν ξέρω πῶς ἔγινε καὶ ἄλλαξε καὶ τώρα εἶναι ὁ πιὸ ἀγριεμένος ἀπὸ ὅλους». Δὲν ἤξερε ὅτι πῆγε ὁ Ἀββάς Μακάριος καὶ τὸν ἔφερε τὸν ἀδελφό σὲ λογαριασμό, γιατί ὁ Ἀββάς Μακάριος εἶχε κινηθῆ ταπεινά, ἀπὸ ἀγάπη, καὶ δὲν εἶχε δικαίωμα ὁ διάβολος στὸν λογισμό ἐκεῖνον. Ἂν ὑπερηφανευόταν ὁ Ἀββάς Μακάριος, θὰ ἐδίωχνε τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ, ὅποτε θὰ εἶχε δικαίωμα ὁ διάβολος. Τότε θὰ τὸ ἤξερε, γιατί αὐτός θὰ τοῦ εἶχε κεντήσει τὴν ὑπερηφάνεια.

– Ἂν πῆ ἕναν καλό λογισμό τοῦ ὁ ἄνθρωπος κάπου, μπορεῖ ὁ διάβολος νὰ τὸν ἀκούση καὶ νὰ τὸν πειράξη μετά;

– Πῶς νὰ τὸν ἀκούση, ἀφοῦ δὲν ἔχει «διαβολο»; Ἅμα ὅμως τὸν πῆ, γιὰ νὰ ὑπερηφανευθῆ, θὰ μπῆ στὴν μέση ὁ πειρασμός. Ἂν δηλαδή ὑπάρχη μία προδιάθεση ὑπερηφανείας καὶ λέη ὑπερήφανα κανείς: «Θὰ πάω νὰ τὸν σώσω αὐτόν», μπαίνει ὁ διάβολος ἐνδιάμεσος καὶ τότε αὐτὸ τὸ ξέρει. Ἐνῶ, ἄν κινῆται ταπεινά, ἀπὸ ἀγάπη, δὲν τὸ ξέρει. Χρειάζεται προσοχή. Εἶναι πολύ λεπτά τὰ πράματα. Γι' αὐτὸ λένε οἱ Πατέρες ὅτι ἡ πνευματική ζωή εἶναι «ἐπιστήμη ἐπιστημών».

– Πῶς συμβαίνει ὅμως, Γέροντα, ἕνας μάγος νὰ πῆ γιὰ τρεῖς κοπέλες ὅτι ἡ μία θὰ ἀποκατασταθῆ, ἡ ἄλλη θὰ ἀτυχήση καὶ ἡ ἄλλη θὰ μείνη ἀνύπανδρη, καὶ νὰ γίνη ἔτσι;

– Ὁ διάβολος ἔχει πείρα. Ὅπως π.χ. Ἕνας μηχανικός, ὅταν δή ἕνα σπίτι ποὺ κινδυνεύει νὰ πέση, εἶναι σὲ θέση νὰ πῆ πόσο θὰ κρατήση κ.λπ., ἔτσι καὶ αὐτός βλέπει κάποιον πῶς βαδίζει καὶ μὲ τὴν πείρα ποὺ ἔχει, λέει πῶς θὰ καταλήξη.

Ὁ διάβολος δὲν ἔχει ἐξυπνάδα, εἶναι πολύ κουτός. Εἶναι ὅλος ἕνα μπέρδεμα, ἄκρη δὲν τοῦ βρίσκεις. Κάνει καὶ ἐξυπνάδες καὶ χαζομάρες. Τὰ τερτίπια τοῦ εἶναι χοντρά. Ὁ Θεὸς οἰκονόμησε ἔτσι, γιὰ νὰ τὸν καταλαβαίνουμε. Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς πολύ σκοτισμένος ἀπὸ ὑπερηφάνεια, γιὰ νὰ μήν τὸν καταλαβαίνη. Ὅταν ἔχουμε

[26]. Βλ. Τὸ Γεροντικόν, ἔκδ. «Αστήρ», Ἀθήνα 1981, Ἀββάς Μακάριος γ', σ. 64-65

ταπείνωση, φωτίζεται ὁ ἄνθρωπος καὶ συγγενεύει μὲ τὸν Θεό. Ἡ ταπείνωση εἶναι ποὺ σακατεύει τὸν διάβολο.

Γιατί ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει στὸν διάβολο νὰ μᾶς πειράζῃ

– Γέροντα, γιατί ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει στὸν διάβολο νὰ μᾶς πειράζη;

– Γιὰ νὰ διαλέξει τὰ παιδιά Του. «Κάνε, διάβολε, ὅ,τι θέλεις», λέει ὁ Θεός, γιατί, ὅ,τι καὶ ἂν κάνη, τελικά θὰ σπάση τὰ μοῦτρα του στὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο ποὺ εἶναι ὁ Χριστός. Ἐὰν πιστεύουμε ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος, τότε τίποτε δὲν μᾶς φοβίζει.

Ὁ Θεὸς δὲν ἐπιτρέπει μία δοκιμασία, ἂν δὲν βγῆ κάτι καλό. Ὅταν ὁ Θεὸς βλέπη ὅτι θὰ γίνη ἕνα μεγαλύτερο καλό, ἀφήνει τὸν διάβολο νὰ κάνη τὴν δουλειά του. εἴδατε τί ἔκανε ὁ Ἡρώδης; Σκότωσε δεκατέσσερις χιλιάδες νήπια, ἀλλὰ ἔκανε δεκατέσσερις χιλιάδες Μάρτυρες Ἀγγέλους. Ποῦ εἶδες ἐσύ Μάρτυρες Ἀγγέλους; Ἔσπασε τὰ μοῦτρα τοῦ ὁ διάβολος! Ὁ Διοκλητιανός ἔγινε συνεργάτης τοῦ διαβόλου βασανίζοντας τούς Χριστιανούς σκληρά. Ἀλλά, χωρίς νὰ τὸ θέλη, ἔκανε καλό στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, γιατί τὴν πλούτισε μὲ Ἁγίους. Νόμιζε ὅτι θὰ ἐξαφάνιζε ὅλους τους Χριστιανούς, ἀλλὰ δὲν ἔκανε τίποτε. Ἄφησε πλῆθος ἅγια Λείψανα νὰ τὰ προσκυνοῦμε καὶ πλούτισε τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Μποροῦσε νὰ τὸν εἶχε ξεκάνει τὸν διάβολο ὁ Θεός, Θεὸς εἶναι! Ἐὰν θέλη, καὶ τώρα τὸν μαζεύει κουβάρι στὴν κόλαση, ἀλλὰ τὸν ἀφήνει πάλι γιὰ τὸ καλό μας. Θὰ τὸν ἄφηνε νὰ ταλαιπωρῆ καὶ νὰ βασανίζη τὸ πλάσμα Του; τὸν ἄφησε ὅμως μέχρις ἑνός σημείου καὶ ἕως καιροῦ, γιὰ νὰ μᾶς βοηθάη μὲ τὴν κακία του, νὰ μᾶς πειράζη, γιὰ νὰ τρέχουμε σ' Αὐτόν. Μόνον ἂν πρόκειται νὰ βγῆ καλό, ἐπιτρέπει στὸ ταγκαλάκι νὰ μᾶς πειράξη. Ἂν δὲν βγῆ καλό, δὲν ἐπιτρέπει. Ὅλα τὰ ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς γιὰ τὸ καλό μας. Νὰ τὸ πιστέψουμε αὐτό. Ἀφήνει τὸν διάβολο ὁ Θεός, γιὰ νὰ παλαίψη ὁ ἄνθρωπος. Χωρίς πάλη δὲν γίνεται χωριό. Ἂν δὲν μᾶς πείραζε ὁ διάβολος, μπορεῖ νὰ νομίζαμε ὅτι εἴμαστε καὶ ἅγιοι. Ἐπιτρέπει λοιπόν ὁ Θεὸς στὸν διάβολο νὰ μᾶς χτυπάη μὲ κακία, γιατί μὲ τὸ χτύπημα ποὺ μᾶς κάνει, διώχνει ὅλες τὶς σκόνες μας καὶ ξεσκονίζεται ἡ σκονισμένη ψυχή μας. Ἢ τὸν ἀφήνῃ νὰ ὁρμάη νὰ μᾶς δαγκώση, γιὰ νὰ καταφεύγουμε σ' Αὐτόν. Ὁ Θεὸς μᾶς καλεῖ συνέχεια, ἀλλὰ ἐμεῖς συνήθως ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὸν Θεό καὶ, μόνον ἂν παρουσιασθῆ κανένας κίνδυνος, τρέχουμε κοντά Του. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἑνωθῆ μὲ τὸν Θεό, δὲν ὑπάρχει περιθώριο νὰ εἰσχωρήση ὁ πονηρός, ἀλλὰ οὔτε ὑπάρχει καὶ λόγος νὰ ἐπιτρέψη ὁ Θεὸς στὸν πονηρό νὰ τὸν πειράξη, γιὰ νὰ ἀναγκασθῆ ὁ ἄνθρωπος νὰ καταφύγη στὸν Θεό. Πάντως, ὅπως καὶ ἂν εἶναι, ὁ πονηρός μας κάνει καλό, μᾶς βοηθάει νὰ ἁγιάσουμε. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἀνέχεται.

Ὁ Θεὸς ἔχει ἀφήσει ἐλεύθερους, ἐκτός ἀπὸ τούς ἀνθρώπους, καὶ τούς δαίμονες, μία ποὺ τὴν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου δὲν τὴν βλάπτουν, γιατί δὲν μποροῦν. Ἐκτός ἐὰν θέλη ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος νὰ βλάψη τὴν ψυχή του. ἀντίθετα, μισθό προξενοῦν στὶς ψυχές μας εἴτε κακοί ἄνθρωποι εἴτε ἀπρ/όσεκτοι ποὺ ἄθελά τους κάνουν κακό στὴν ζωή μας. Γιατί, νομίζετε, λέει ἐκεῖνος ὁ Ἀββάς: «Ἔπαρον τούς πειρασμούς καὶ οὐδείς ὁ σωζόμενος»[27]; Γιατί οἱ πειρασμοί ὠφελοῦν πολύ. Ὄχι ὅτι ὁ διάβολος μπορεῖ νὰ κάνη

---

[27]. Τὸ Γεροντικόν, Ἀββάς Εὐάγριος ε', σ. 34.

ποτέ καλό – γιατί εἶναι κακός – ἀλλὰ ὁ Καλός Θεὸς ἐμποδίζει τὴν πέτρα ποὺ μᾶς πετάει, γιὰ νὰ σπάση τὸ κεφάλι μας, καὶ μᾶς τὴν δίνει στὸ ἕνα χέρι, καὶ στὸ ἄλλο χέρι μᾶς δίνει ἀμύγδαλα, γιὰ νὰ σπάζουμε καὶ νὰ τρῶμε! Ἐπιτρέπει δηλαδή ὁ Θεὸς τούς πειρασμούς, ὄχι γιὰ νὰ μᾶς τυραννᾶ ὁ διάβολος, ἀλλὰ γιὰ νὰ δίνουμε μὲ αὐτόν τὸν τρόπο «ἐξετάσεις» γιὰ τὴν ἄλλη ζωή καὶ νὰ μήν ἔχουμε παράλογες ἀπαιτήσεις στὴν Δευτέρα Παρουσία. Πρέπει νὰ τὸ καταλάβουμε καλά ὅτι πολεμοῦμε – καὶ ἔχουμε νὰ πολεμήσουμε, ἕως ὅτου βρισκόμαστε σ' ἐτούτη τὴν ζωή – μὲ τὸν ἴδιο τὸν διάβολο. Ὅσο ζῆ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει πολλή δουλειά νὰ κάνη γιὰ τὴν καλυτέρευση τῆς ψυχῆς του καὶ ἔχει δικαίωμα νὰ δίνη ἐξετάσεις πνευματικές. Ἐὰν πεθάνη καὶ δὲν περάση, κόβεται πιά. Μετεξεταστέος δὲν ὑπάρχει.

Ὁ διάβολος δὲν θέλει νὰ μετανοήση

Ὁ Καλός Θεὸς ἔκανε Ἀγγέλους. Μερικοί ὅμως Ἄγγελοι ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειά τους ξέπεσαν καὶ ἔγιναν δαίμονες. Ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο ὁ Θεός, τὸ τέλειο δημιούργημα, γιὰ νὰ ἀντικαταστήση καὶ τὸ ξεπεσμένο τάγμα τῶν Ἀγγέλων. Γι' αὐτὸ ὁ διάβολος πολύ ζηλεύει τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ, τὸν ἄνθρωπο. Φωνάζουν οἱ δαίμονες: «Ἐμεῖς μία φορά σφάλαμε καὶ μᾶς τυραννᾶς, καὶ αὐτούς ποὺ πολλές φορές σφάλλουν, τούς συγχωρᾶς». Ναί, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι μετανοοῦν. Αὐτοί, ἐνῶ ἦταν Ἄγγελοι, κατήντησαν δαίμονες, καὶ ἀντί νὰ μετανοήσουν, γίνονται πιὸ πονηροί καὶ κακοί καὶ βάλθηκαν μὲ μανία νὰ καταστρέψουν τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ. Ἦταν τὸ πιὸ φωτεινό τάγμα ὁ Ἑωσφόρος! Καὶ τελικά... Ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια οἱ δαίμονες ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὸν Θεό πρίν ἀπὸ χιλιάδες χρόνια καὶ συνεχίζουν νὰ ἀπομακρύνωνται μὲ τὴν ὑπερηφάνεια καὶ νὰ μένουν ἀμετανόητοι. Ἕνα «Κύριε ἐλέησον» νὰ ποῦν, ὁ Θεὸς κάτι θὰ κάνη καὶ γι' αὐτούς. Νὰ ποῦν ἕνα «ἥμαρτον», δὲν λένε «ἥμαρτον». Ἂν ὁ διάβολος ἔλεγε «ἥμαρτον», θὰ γινόταν Ἄγγελος πάλι. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχει ὅρια. Ἀλλά ὁ διάβολος ἔχει θέλημα γερό, πεῖσμα, ἐγωισμό, δὲν θέλει νὰ καμφθῆ, δὲν θέλει νὰ σωθῆ. Φοβερό πράγμα! Καὶ ἐνῶ ἦταν Ἄγγελος!

– Γέροντα, ὁ διάβολος θυμᾶται τὴν προηγούμενη κατάστασή του;

– Ἂν θυμᾶται λέει; Αὐτός εἶναι πῦρ καὶ μανία, γιατί δὲν θέλει νὰ γίνουν ἄλλοι Ἄγγελοι, ποὺ θὰ τὸν ἀντικαταστήσουν. Καὶ ὅσο πάει χειρότερος γίνεται. Ἐξελίσσεται στὴν κακία καὶ στὸν φθόνο.

Ὤ, ἂν νιώση κανεὶς τὸ κατάντημα τοῦ διαβόλου, θὰ κλαίη μέρα-νύχτα! Ἐδῶ ἕναν καλό ἄνθρωπο βλέπει κανεὶς ποὺ ἀλλάζει, γίνεται ἐγκληματίας, καὶ πόσο στενοχωριέται! Πόσο μᾶλλον νὰ δή ἔτσι ὄχι ἕναν ἄνθρωπο ἀλλὰ ἕναν Ἄγγελο! Κάποτε, ἕνας μοναχός[28] εἶχε πονέσει πολύ τους δαίμονες καὶ, ἐνῶ προσευχόταν γονατιστός, πεσμένος κάτω, ἔλεγε τὰ ἑξῆς: «Ἐσύ Θεὸς εἶσαι καὶ, ἅμα θέλης, μπορεῖς νὰ βρής ἕναν τρόπο γιὰ νὰ σωθοῦν καὶ αὐτοί οἱ δυστυχισμένοι δαίμονες, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ εἶχαν τέτοια μεγάλη δόξα πρῶτα, τώρα ἔχουν ὅλη τὴν κακία καὶ τὴν διαβολιά τοῦ κόσμου καὶ, ἐὰν δὲν μᾶς προστάτευες, θὰ μᾶς εἶχαν ρημάξει ὅλους τους ἀνθρώπους». Ἐνῶ λοιπόν ἔλεγε αὐτὰ τὰ λόγια προσευχόμενος μὲ πόνο, βλέπει ἕνα κεφάλι σκυλήσιο δίπλα του νὰ τοῦ βγάζη τὴν γλώσσα του καὶ νὰ τὸν κοροϊδεύη. Τὸ ἐπέτρεψε φαίνεται ὁ Θεὸς αὐτό, γιὰ νὰ πληροφορήση τὸν μοναχό ὅτι Ἐκεῖνος ἕτοιμος εἶναι νὰ

[28]. Ὁ μοναχός αὐτός, ὅπως διαπιστώθηκε ἀργότερα, ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας Παΐσιος.

τούς δεχθῆ, ἀρκεῖ νὰ μετανοήσουν, ἀλλὰ αὐτοί δὲν θέλουν τὴν σωτηρία τους. Βλέπετε, ἡ πτώση τοῦ Ἀδάμ ἀντιμετωπίσθηκε μὲ τὸν ἐρχομό τοῦ Θεοῦ στὴν γῆ, μὲ τὴν Ἐνανθρώπηση. Ἐνῶ τοῦ διαβόλου ἡ πτώση δὲν ὑπάρχει περίπτωση νὰ ἀντιμετωπισθῆ, ἐκτός ἄν ταπεινωθῆ. Ὁ διάβολος δὲν διορθώνεται, γιατί δὲν θέλει. Ξέρετε πόσο θὰ χαιρόταν ὁ Χριστός! Καὶ ὁ ἄνθρωπος, μόνον ὅταν δὲν θέλη, δὲν διορθώνεται.

– Γέροντα, ὁ διάβολος γνωρίζει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ τὸν ἀγαπάει καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ συνεχίζει τὸ τυπικό του;

– Ἔμ, πῶς δὲν τὸ γνωρίζει! Ἀλλά ἡ ὑπερηφάνεια τὸν ἀφήνει; εἶναι ὅμως καὶ πονηρός. Προσπαθεῖ τώρα νὰ κερδίση ὅλον τὸν κόσμο. Σοῦ λέει: «Ἄν ἔχω περισσότερους ὀπαδούς, θὰ ἀναγκασθῆ ὁ Θεὸς στὸ τέλος νὰ λυπηθῆ ὅλα τὰ πλάσματά Του καὶ θὰ μὲ πάρη κι ἐμένα τὸ σχέδιο!». Ἔτσι νομίζει. Γι' αὐτὸ θέλει, ὅσο μπορεῖ, νὰ ἀποκτήση πιὸ πολλούς ὀπαδούς. Βλέπετε ποῦ τὸ πάει; Σοῦ λέει: «Ἔχω τόσους μὲ τὸ μέρος μου! Θὰ ἀναγκασθῆ ὁ Θεὸς νὰ χαρισθῆ καὶ σ' ἐμένα!». Χωρίς νὰ μετανοιώση! Καὶ ὁ Ἰούδας τὸ ἴδιο δὲν ἔκανε; Ἤξερε ὅτι ὁ Χριστός θὰ ἐλευθέρωνε τούς νεκρούς ἀπὸ τὸν Ἅδη. Σοῦ λέει: «Θὰ πάω κι ἐγώ πρίν ἀπὸ τὸν Χριστό, γιὰ νὰ μὲ ἐλευθερώση κι ἐμένα». Βλέπεις πονηριά; Ἀντί νὰ ζητήση συγχώρηση ἀπὸ τὸν Χριστό, πῆγε νὰ κρεμασθῆ. Καὶ νὰ δῆτε, ἡ εὐσπλαχνία τοῦ Θοῦ λύγισε τὴν συκιά, καὶ αὐτός μάζεψε τὰ πόδια του, γιὰ νὰ μήν ἀκουμπήσουν κάτω. Καὶ ὅλα αὐτά, γιὰ νὰ μήν πάη νὰ πῆ ἕνα «εὐλόγησον». Φοβερό! Ἔτσι λοιπόν καὶ ὁ διάβολος, ὁ ἀρχηγός τοῦ ἐγωισμοῦ, δὲν λέει «ἥμαρτον», ἀλλὰ συνέχεια ζορίζεται νὰ ἀποκτήση περισσότερους ὀπαδούς.

Ἡ ταπείνωση διαλύει τὸν διάβολο

Ἡ ταπείνωση ἔχει μεγάλη δύναμη καὶ διαλύει τὸν διάβολο. Ὅπου ὑπάρχει ταπείνωση, δὲν ἔχει θέση ὁ διάβολος. Καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχει διάβολος, ἑπόμενο εἶναι νὰ μήν ὑπάρχουν πειρασμοί. Μία φορά ἕνας ἀσκητής ζόρισε ἕνα ταγκαλάκι νὰ πῆ τὸ «Ἅγιος ὁ Θεός...» Εἶπε τὸ ταγκαλάκι «Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος», «ἐλέησον ἡμάς» δὲν ἔλεγε. Πές: «ἐλέησον ἡμᾶς»! Τίποτε! Ἄν τὸ ἔλεγε, θὰ γινόταν Ἄγγελος. Ὅλα τὰ λέει τὸ ταγκαλάκι, τὸ «ἐλέησον μὲ» δὲν τὸ λέει, γιατί χρειάζεται ταπείνωση. Τὸ «ἐλέησον μὲ» ἔχει ταπείνωση, καὶ δέχεται ἡ ψυχή τὸ μεγάλο ἔλεος τοῦ Θεοῦ ποὺ ζητάει.

Ὅ,τι καὶ νὰ κάνουμε, ταπείνωση-ἀγάπη-ἀρχοντιά χρειάζεται. Τὰ πράγματα εἶναι ἁπλά. Ἐμεῖς τὰ κάνουμε δύσκολα. Ὅσο μποροῦμε, νὰ κάνουμε ὅ,τι εἶναι δύσκολο στὸν διάβολο καὶ εὔκολο στὸν ἄνθρωπο. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ταπείνωση εἶναι δύσκολες στὸν διάβολο καὶ εὔκολες στὸν ἄνθρωπο. Καὶ ἕνας φιλάσθενος ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάνη ἄσκηση, μπορεῖ νὰ νικήση τὸν διάβολο μὲ τὴν ταπείνωση. Σὲ ἕνα λεπτό μέσα μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ γίνη Ἄγγελος ἤ ταγκαλάκι. Πῶς; Μὲ τὴν ταπείνωση ἤ τὴν ὑπερηφάνεια. Τί, μήπως χρειάσθηκαν ὧρες γιὰ νὰ γίνη ὁ Ἑωσφόρος ἀπὸ Ἄγγελος διάβολος; Μέσα σὲ δευτερόλεπτα ἔγινε. Ὁ εὐκολώτερος τρόπος γιὰ νὰ σωθοῦμε, εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ταπείνωση. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ταπείνωση νὰ ἀρχίσουμε καὶ μετά νὰ προχωρήσουμε στὰ ἄλλα.

Νὰ εὔχεσθε νὰ δίνουμε συνέχεια χαρὰ στὸν Χριστό καὶ στενοχώρια στὸ ταγκαλάκι, μία ποὺ τοῦ ἀρέσει ἡ κόλαση καὶ δὲν θέλει νὰ μετανοήση.

Κεφάλαιο 3 - Τὸ κοσμικό πνεῦμα

Ὁ διάβολος κυβερνάει τὴν ματαιότητα

– Γέροντα, γιατί τὸν διάβολο τὸν λένε «κοσμοκράτορα»; Εἶναι πράγματι;

– Ἀκόμη αὐτὸ ἔλειπε, νὰ κυβερνᾶ ὁ διάβολος τὸν κόσμο! Ὅταν εἶπε ὁ Χριστός γιὰ τὸν διάβολο *«ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου»*[29], δὲν ἐννοοῦσε ὅτι εἶναι κοσμοκράτορας, ἀλλὰ ὅτι κυριαρχεῖ στὴν ματαιότητα, στὴν ψευτιά. Ἀλλοίμονο, θὰ ἄφηνε ὁ Θεὸς τὸν διάβολο κοσμοκράτορα! Ὅσοι ὅμως ἔχουν δοσμένη τὴν καρδιά τους στὰ μάταια, στὰ κοσμικά, αὐτοί ζοῦν ὑπό τὴν ἐξουσία «τοῦ κοσμοκράτορος τοῦ αἰῶνος τούτου»[30]. Ὁ διάβολος δηλαδή κυβερνάει τὴν ματαιότητα καὶ τούς ἀνθρώπους ποὺ εἶναι κυριευμένοι ἀπὸ τὴν ματαιότητα, ἀπὸ τὸν «κόσμο». «Κόσμος» τί θὰ πῆ; Δὲν θὰ πῆ κόσμημα, μάταιο στολίδι; Ὅποιος λοιπόν εἶναι κυριευμένος ἀπὸ τὴν ματαιότητα εἶναι ὑπό τὴν κατοχή τοῦ διαβόλου. Ἡ αἰχμαλωτισμένη καρδιά ἀπὸ τὸν μάταιο κόσμο διατηρεῖ καὶ τὴν ψυχή ἀτροφική καὶ τὸν νοῦ σκοτισμένο. Τότε, ἐνῶ φαίνεται κανεὶς ὅτι εἶναι ἄνθρωπος, στὴν οὐσία εἶναι πνευματικό ἔκτρωμα.

Μοῦ λέει ὁ λογισμός ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρός της ψυχῆς μας ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν διάβολο εἶναι τὸ κοσμικό πνεῦμα, γιατί μᾶς παρασύρει γλυκά καὶ μᾶς πικραίνει τελικά αἰώνια. Ἐνῶ, ἄν βλέπαμε τὸν ἴδιο τὸν διάβολο, θὰ μᾶς ἐπίανε τρόμος, θὰ ἀναγκαζόμασταν νὰ καταφύγουμε στὸν Θεό καὶ θὰ ἐξασφαλίζαμε τότε τὸν Παράδεισο. Στὴν ἐποχή μας, πολύς «κόσμος» –κοσμικό πνεῦμα – μπῆκε στὸν κόσμο καὶ αὐτός ὁ «κόσμος» θὰ τὸν καταστρέψη. Ἔβαλαν οἱ ἄνθρωποι μέσα τούς τὸν «κόσμο» καὶ διώξανε ἀπὸ μέσα τούς τὸν Χριστό.

– Γέροντα, γιατί δὲν καταλαβαίνουμε πόσο κακό κάνει τὸ κοσμικό πνεῦμα καὶ παρασυρόμαστε ἀπὸ αὐτό;

– Γιατί τὸ κοσμικό πνεῦμα μπαίνει σιγά-σιγά, ὅπως ὁ σκαντζόχοιρος μπῆκε στὴν φωλιά τοῦ λαγοῦ. Στὴν ἀρχή ὁ σκαντζόχοιρος παρακάλεσε τὸν λαγό νὰ βάλη λίγο τὸ κεφάλι τοῦ μέσα στὴν φωλιά του, γιὰ νὰ μή βρέχεται. Μετά ἔβαλε τὸ ἕνα πόδι, μετά τὸ ἄλλο, καὶ τελικά μπῆκε ὁλόκληρος, καὶ μὲ τὰ ἀγκάθια τοῦ ἔβγαλε τελείως ἔξω τὸν λαγό. Ἔτσι καὶ τὸ κοσμικό φρόνημα μᾶς ξεγελάει μὲ μικρές παραχωρήσεις καὶ σιγά-σιγὰ μᾶς κυριεύει. Τὸ κακό λίγο-λίγο προχωράει. Ἄν ἐρχόταν ἀπότομα, δὲν θὰ ξεγελιόμασταν. Βλέπεις. Ἄν θέλης νὰ ζεματίσης ἕναν βάτραχο, πρέπει νὰ τοῦ ρίξης λίγο-λίγο τὸ ζεματιστό νερό. Ἄν τὸ ρίξης ἀπότομα ὅλο μαζί, πετιέται καὶ φεύγει, γλυτώνει. Ἐνῶ, ἄν τοῦ ρίξης λίγο καυτό νερό, στὴν ἀρχή θὰ τὸ τινάξη λίγο ἀπὸ τὴν πλάτη του καὶ μετά θὰ τὸ δεχθῆ. Ἄν τοῦ ρίξης ἀκόμη λίγο, πάλι θὰ τὸ τινάξη λίγο, καὶ σιγά-σιγὰ θὰ ζεματιστή, χωρίς νὰ τὸ καταλάβη. «Βρε, βάτραχε, ἀφοῦ σου ἔρριξε λίγο καυτό νερό, σήκω καὶ φύγε!». Δὲν φεύγει. Φουσκώνει-φουσκώνει καὶ μετά ζεματιέται. Ἔτσι κάνει καὶ ὁ διάβολος, μᾶς ζεματίζει λίγο-λίγο, καὶ τελικά, χωρίς νὰ τὸ καταλάβουμε, βρισκόμαστε ζεματισμένοι!

Τὰ πρωτεῖα νὰ δοθοῦν στὴν ὀμορφιά τῆς ψυχῆς

---

29. *Ἰω.* 16, 11.
30. Βλ. *Ἐφ.* 6, 12.

Ἡ ψυχὴ ποὺ συγκινεῖται ἀπὸ τὶς ὀμορφιές τοῦ ὑλικοῦ κόσμου φανερώνει ὅτι ζῇ μέσα τῆς ὁ μάταιος κόσμος, γι' αὐτὸ ἕλκεται ἀπὸ τὴν πλάση καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν Πλάστη, ἀπὸ τὸν πηλό καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν Θεό. Δὲν ἔχει σημασία ἂν ὁ πηλός αὐτός εἶναι καθαρός καὶ δὲν ἔχη λάσπη ἁμαρτίας. Ἡ καρδιά, ὅταν ἕλκεται ἀπὸ κοσμικές ὀμορφιές, οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι ἁμαρτωλές, ἀλλὰ δὲν παύουν νὰ εἶναι μάταιες, νιώθει κοσμική χαρὰ τῆς ὥρας, ἡ ὁποία δὲν ἔχει θεϊκή παρηγοριά, φτερούγισμα ἐσωτερικό μὲ ἀγαλλίαση πνευματική. Ὅταν ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἀγαπάη τὴν πνευματική ὡραιότητα, τότε γεμίζει καὶ ὀμορφαίνει ἡ ψυχή του.

Ἂν γνώριζε ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἰδίως ὁ μοναχός, τὴν ἐσωτερική ἀσχήμια του, δὲν θὰ ἐπεδίωκε ἐξωτερικές ὀμορφιές. Μέσα ἡ ψυχή ἔχει τόσους λεκέδες, τόσες μουντζοῦρες, καὶ θὰ κοιτάξουμε λ.χ. τὰ ροῦχα μας; Πλένουμε τὰ ροῦχα μας, τὰ σιδερώνουμε κιόλας καὶ εἴμαστε καθαροί, καὶ μέσα εἴμαστε... μήν τὰ ρωτᾶς! Γι' αὐτό, ἂν λάβη ὑπ' ὄψιν τοῦ κανεὶς τί πνευματική ἀκαθαρσία ἔχει μέσα του, δὲν θὰ καθήση τόσο σχολαστικά νὰ βγάλη καὶ τὸν παραμικρό λεκέ ἀπὸ τὰ ροῦχα του, γιατί αὐτὰ εἶναι χίλιες φορές καθαρώτερα ἀπὸ τὴν ψυχή του. Ἀλλά, ἂν δὲν ἔχη ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ ἄνθρωπος τὴν πνευματική σαβούρα ποὺ ἔχει μέσα του, ε, τότε κοιτάζει νὰ βγάλη σχολαστικά καὶ τὸν παραμικρό λεκέ. Αὐτὸ ποὺ χρειάζεται, εἶναι νὰ στρέψη ὅλη τὴν φροντίδα του στὴν πνευματική καθαρότητα, στὴν ἐσωτερική ὀμορφιά καὶ ὄχι στὴν ἐξωτερική. Τὰ πρωτεῖα νὰ δοθοῦν στὴν ὀμορφιά τῆς ψυχῆς, στὴν πνευματική ὀμορφιά καὶ ὄχι στὶς μάταιες ὀμορφιές, γιατί καὶ ὁ Κύριός μας εἶπε: «Ὅσο ἀξίζει μία ψυχή, δὲν ἀξίζει ὁ κόσμος ὅλος»[31].

Κοσμικές ἐπιθυμίες

Ὅσοι δὲν φρενάρουν τὴν καρδιά τους ἀπὸ τὶς ὑλικές ἐπιθυμίες, τὶς μή ἀπαραίτητες, – οὔτε καν λόγος γίνεται γιὰ σαρκικές ἐπιθυμίες – καὶ δὲν συμμαζέψουν τὸν νοῦ τούς μέσα στὴν καρδιά, γιὰ νὰ τὰ δώσουν ὅλα μαζί μὲ τὴν ψυχή στὸν Θεό, διπλή δυστυχία τούς περιμένει.

– Γέροντα, εἶναι πάντα κακό τὸ νὰ ἐπιθυμῆς κάτι;

– Ὄχι, ἡ ἐπιθυμία τῆς καρδιᾶς δὲν εἶναι καθ' ἑαυτῆ κακή. Ἀλλά, ὅταν μου παίρνουν ἕνα κομμάτι τῆς καρδιᾶς μου πράγματα, ἔστω καὶ μή ἁμαρτωλά, μοῦ ἐλαττώνουν τὴν ἀγάπη μου πρὸς τὸν Χριστό. Αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία πάλι εἶναι κακή, γιατί ὁ ἐχθρός μου κόβει τὴν ἀγάπη μου ἀπὸ τὸν Χριστό. Ὅταν ἐπιθυμῶ ἕνα πράγμα χρήσιμο, ἕνα βιβλίο λ.χ., καὶ μοῦ παίρνη ἕνα κομμάτι τῆς καρδιᾶς, τότε αὐτὸ εἶναι κακό. Γιατί νὰ μοῦ πάρη ἕνα κομμάτι τῆς καρδιᾶς ἕνα βιβλίο; Τὸ βιβλίο θὰ ἐπιθυμῶ ἢ τὸν Χριστό θὰ λαχταρῶ; Κάθε ἐπιθυμία, ὅσο καλή καὶ νὰ φαίνεται, δὲν εἶναι καλύτερη ἀπὸ τὸ νὰ ἐπιθυμῆ κανεὶς τὸν Χριστό ἢ τὴν Παναγία. Ὅταν δώσω τὴν καρδιά μου στὸν Θεό, εἶναι δυνατόν ὁ Θεὸς νὰ μή μοῦ δώση ὅλο τὸν Ἑαυτό Του; Ὁ Θεὸς ζητάει τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. «Δος μοί, υἱέ, σήν καρδίαν»[32]. Ἅμα Τοῦ δώση ὁ ἄνθρωπος τὴν καρδιά του, μετά ὁ Θεὸς τοῦ δίνει καὶ ὅ,τι ἀγαπᾶ ἡ καρδιά του, ἀρκεῖ νὰ

---

[31]. Βλ. *Ματθ.* 16, 26

[32]. *Παρ.* 23, 26.

μήν τὸν βλάψη. Μόνο στὸν Χριστό ὅταν δίνεται ἡ καρδιά δὲν χαραμίζεται, καὶ μόνο στὸν Χριστό βρίσκεις πλούσια ἀνταπόκριση θεϊκῆς ἀγάπης σ' αὐτήν τὴν ζωή, καὶ στὴν ἄλλη, τὴν αἰώνια, τὴν θεία ἀγαλλίαση.

Πρέπει νὰ ἀποφεύγουμε τὰ κοσμικά πράγματα, γιὰ νὰ μή μᾶς παίρνουν τὴν καρδιά, καὶ νὰ χρησιμοποιοῦμε τὰ ἁπλά, μόνο γιὰ νὰ ἐξυπηρετούμαστε. Νὰ φροντίζουμε ὅμως νὰ εἶναι στέρεα. Ἂν θέλω νὰ χρησιμοποιῶ ἕνα ὄμορφο πράγμα, δίνω ὅλη τὴν καρδιά μου στὴν ὀμορφιά καὶ γιὰ τὸν Θεό δὲν μένει οὔτε ἕνα κομματάκι. Περνᾶς ἀπὸ κάπου καὶ βλέπεις ἕνα σπίτι μὲ ὡραία μάρμαρα, σχέδια, σκαλίσματα... Θαυμάζεις τὶς πέτρες, τὰ τοῦβλα καὶ ἀφήνεις τὴν καρδιά σου ἐκεῖ. Ἢ βλέπεις σὲ ἕνα κατάστημα ἕναν ὡραῖο σκελετό γιὰ τὰ γυαλιά σου καὶ τὸν ἐπιθυμεῖς. Ἂν δὲν τὸν ἀγοράσεις, ἀφήνεις τὴν καρδιά σου στὸ κατάστημα. Ἂν τὸν ἀγοράσεις, κρεμᾶς τὴν καρδιά σου ἀπὸ τὸν σκελετό ποὺ φορᾶς! Ἰδίως οἱ γυναῖκες εὔκολα κλέβονται. Λίγες εἶναι ἐκεῖνες ποὺ δὲν χαραμίζουν στὰ μάταια τὴν καρδιά τους. Θέλω νὰ πῶ, κλέβει ὁ διάβολος τὴν πλούσια καρδιά ποὺ ἔχουν μὲ ὅλα τὰ κοσμικά, τὰ χρωματιστὰ, τὰ γυαλιστερά. Χρειάζεται μία ἕνα πιάτο; Θὰ ψάξη νὰ βρῆ πιάτο μὲ λουλούδια. Λές καὶ θὰ ξινίση τὸ φαγητό, ἄν δὲν ἔχη λουλούδια τὸ πιάτο! Μερικές πνευματικές γυναῖκες θὰ συγκινηθοῦν μὲ σοβαρά σχέδια, μὲ δικέφαλο ἀετό κ.λπ. Μετά ρωτᾶνε: «Γιατί δὲν συγκινοῦμαι ἀπὸ τὰ πνευματικά;». Πῶς νὰ συγκινηθῆς, ἀφοῦ ἡ καρδιά σου εἶναι σκορπισμένη στὰ ντουλάπια, στὰ πιάτα; Δὲν ἔχεις καρδιά, ἔχεις μόνον κρέας, ποὺ μέσα κάτι χτυπάει τίκ-τάκ, μηχανικά, σάν τὸ ρολόι, ἴσα γιὰ νὰ περπατᾶς! Γιατί πάει λίγη καρδιά στὸ ἕνα, λίγη καρδιά στὸ ἄλλο καὶ γιὰ τὸν Χριστό δὲν μένει τίποτε.

– Δηλαδή, Γέροντα, καὶ αὐτές οἱ ἁπλές ἐπιθυμίες εἶναι ἁμαρτωλές;

– Οἱ ἐπιθυμίες αὐτές, ὅσο καὶ ἁμαρτωλές νὰ μήν εἶναι, εἶναι χειρότερες ἀπὸ τὶς ἁμαρτωλές. Γιατί μία ἁμαρτωλή ἐπιθυμία θὰ τὸν συγκλονίση τὸν ἄνθρωπο κάποια φορὰ καὶ θὰ τὸν πειράξη ἡ συνείδηση, ὅποτε θὰ κάνη μία προσπάθεια, θὰ μετανοήση, θὰ πῆ «ἥμαρτον, Θεέ μού». Ἐνῶ αὐτές οἱ ἐπιθυμίες, οἱ «καλές», δὲν τὸν ἀνησυχοῦν. Νομίζει ὅτι πάει καλά. «Αγαπώ τὸ καλό, ἀγαπῶ τὸ ὄμορφο, λέει. Ἄλλωστε καὶ ὁ Θεὸς τὰ ἔκανε ὅλα ὄμορφα». Ναί, ἀλλὰ δὲν πάει νὰ στὸν Κτίστη ἡ ἀγάπη του, πάει στὸ κτίσμα. Γι' αὐτὸ καλά εἶναι νὰ κόβουμε κάθε ἐπιθυμία. Ὅταν κανεὶς κάνη μία προσπάθεια γιὰ τὸν Χριστό καὶ θυσιάζη αὐτὸ ποὺ ἀγαπάει καὶ κάνη κάτι ποὺ δὲν τὸ ἀγαπάει – ὅσο καλό καὶ νὰ εἶναι αὐτὸ ποὺ ἀγαπάει –, τότε ὁ Θεὸς τοῦ δίνει μεγαλύτερη ἀνάπαυση.

Ἡ καρδιά, πρίν καθαρισθῆ, ἔχει τὶς κοσμικές ἐπιθυμίες καὶ χαίρεται μ' αὐτές. Ὅταν ὅμως ἐξαγνισθῆ, μετά στενοχωριέται μὲ τὶς κοσμικές ἐπιθυμίες, σιχαίνεται τὶς κοσμικές ἐπιθυμίες καὶ τότε οἱ χαρές εἶναι πνευματικές. Ἔτσι ἐξαγνίζεται ἡ καρδιά, ὅταν σιχαθῆ τὶς κοσμικές ἐπιθυμίες. Πρίν τὶς σιχαθῆ, ἕλκεται ἀπὸ αὐτές. Ἀλλά, βλέπεις, ἐμεῖς δὲν θέλουμε νὰ στενοχωρήσουμε λίγο τὸν παλαιό ἄνθρωπο, θέλουμε νὰ κάνουμε τὰ χατήρια τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Πῶς θὰ γίνουμε μετά μιμητές Χριστοῦ;

– Ὅταν, Γέροντα, δυσκολεύωμαι νὰ κόψω μία ἐπιθυμία μου, πρέπει νὰ ἐπιμείνω στὸν ἀγώνα;

– Ναί, ἀκόμη καὶ ἄν στενοχωρῆται ἡ καρδιά σου, ἐπειδή δὲν κάνεις αὐτὰ ποὺ τὴν ἀναπαύουν, δὲν πρέπει νὰ ὑπακούσης στὴν καρδιά. Γιατί, ἄν ὑπακούσης, θὰ νιώθης μία χαρὰ κοσμική καὶ μετά ἕνα ἄγχος, πάλι κοσμικό. Ἐνῶ, ἄν δὲν ὑπακούσης

καὶ στενοχωρηθῆ ἡ καρδιά, ἐπειδὴ δὲν ἔκανες αὐτὰ ποὺ τὴν ἀναπαύουν, καὶ τὸ χαίρεσαι αὐτό, τότε ἔρχεται ἡ θεία Χάρις. Καὶ αὐτός εἶναι ὁ σκοπός, νὰ ἀποκτήσουμε τὴν θεία Χάρη. Γιὰ νὰ ἀποκτήσης δηλαδὴ τὴν θεία Χάρη, πρέπει νὰ κοποῦν οἱ ἐπιθυμίες, καὶ καλές νὰ εἶναι, νὰ κοπῆ τὸ θέλημα. Τότε ταπεινώνεται ὁ ἄνθρωπος καὶ, ὅταν ταπεινωθῆ, ἔρχεται μετά ἡ θεία Χάρις. Ὅταν δυσαρεστηθῆ κοσμικά ἡ καρδιά, τότε θὰ χαρῆ πνευματικά. Ὅσο μπορεῖ κανείς, νὰ μάθη νὰ ἀποφεύγη τὴν κοσμική παρηγοριά, νὰ κάνη ἐσωτερική ἐργασία πνευματική, γιὰ νὰ ἀποκτήση τὴν θεϊκή παρηγοριά.

Οἱ κοσμικές χαρές εἶναι ὑλικές χαρές

– Γέροντα, συχνά κοσμικοί ἄνθρωποι λένε ὅτι αἰσθάνονται ἕνα κενό, ἐνῶ ἔχουν ὅλα τὰ καλά.

– Ἡ πραγματική, ἡ γνήσια χαρὰ βρίσκεται κοντά στὸν Χριστό. Ἂν συνδεθῆς μαζί Του μὲ τὴν προσευχή, θὰ δῆς πληρωμένη τὴν ψυχή σου. Οἱ κοσμικοί τὴν χαρὰ τὴν ζητοῦν στὶς ἀπολαύσεις. Μερικοί πάλι πνευματικοί ἄνθρωποι τὴν ζητοῦν σὲ θεολογικές συζητήσεις, ὁμιλίες κ.λπ. Καὶ ὅταν τελειώσουν αὐτά, μένουν μὲ ἕνα κενό καὶ ἀναρωτιοῦνται τί θὰ κάνουν στὴν συνέχεια. Εἴτε ἁμαρτωλά εἴτε ἀδιάφορα εἶναι αὐτὰ μὲ τὰ ὁποία ἀσχολοῦνται, τὸ ἴδιο εἶναι. Δὲν πηγαίνουν τουλάχιστον νὰ κοιμηθοῦν, νὰ εἶναι ξεζαλισμένοι τὸ πρωί στὴν δουλειά τους;

Ἐκπληρώνοντας τὶς κοσμικές ἐπιθυμίες τῆς καρδιᾶς, δὲν ἔρχεται ἡ πνευματική χαρά, ἄγχος ἔρχεται. Ἡ κοσμική χαρὰ φέρνει καὶ τὸ ἄγχος στούς πνευματικούς ἀνθρώπους. Ἡ κοσμική χαρὰ δὲν εἶναι μόνιμη, ἀληθινή χαρά, εἶναι μία χαρὰ πρόσκαιρη, ἐκείνης τῆς στιγμῆς. Αὐτή εἶναι ὑλική χαρά, δὲν εἶναι πνευματική, ἀπὸ ὑλικές χαρές ὅμως δὲν «γεμίζει» ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου. Ἴσα-ἴσα γεμίζει σαβούρα μέσα. Ὅταν νιώσουμε τὴν πνευματική χαρά, δὲν θὰ θέλουμε τὴν ὑλική χαρά. «Χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναι μοί τὴν δόξαν σου!»[33]. Ἡ κοσμική χαρὰ δὲν ξεκουράζει τὸν πνευματικό ἄνθρωπο, τὸν κουράζει. Βάλε ἕναν πνευματικό ἄνθρωπο σ' ἕνα κοσμικό σπίτι. Δὲν ξεκουράζεται. Καὶ ὁ κοσμικός ἄνθρωπος νομίζει ὅτι ξεκουράζεται, ἀλλὰ βασανίζεται. Τὸ αἴρεται ἐξωτερικά, ἀλλὰ μέσα του δὲν εὐχαριστιέται, βασανισμένος εἶναι.

– Μὲ τὴν κοσμική τάξη, Γέροντα, σὲ πιάνει ἀσφυξία.

– Καὶ ἀσφυξία τούς πιάνει καὶ τὰ θέλουν κιόλας, ὅπως ὁ βάτραχος τρέχει στὸ στόμα τοῦ φιδιοῦ. Τὸ φίδι κάθεται ἀπέναντι ἀπὸ τὴν στέρνα καὶ κοιτάζει συνέχεια τὸν βάτραχο. Ἂν ξεγελασθῆ ὁ βάτραχος καὶ κοιτάξη τὸ φίδι, ἠλεκτρίζεται, ζαλίζεται καὶ τρέχει φωνάζοντας στὸ στόμα τοῦ φιδιοῦ. Μετά τὸ φίδι τὸν δαγκάνει καὶ τὸν δηλητηριάζει, γιὰ νὰ μή χτυπιέται. Τότε φωνάζει ὁ βάτραχος, ἀλλά, καὶ νὰ τὸν γλυτώσης, ἔχει δηλητηριασθῆ καὶ θὰ ψοφήση.

– Γέροντα, γιατί οἱ ἄνθρωποι χαίρονται μὲ τὰ κοσμικά πράγματα;

– Δὲν σκέφτονται τὴν αἰωνιότητα οἱ σημερινοί ἄνθρωποι. Ἡ φιλαυτία τούς κάνει νὰ ξεχνοῦν ὅτι θὰ χαθοῦν τὰ πάντα. Δὲν ἔχουν συλλάβει τὸ βαθύτερο νόημα τῆς ζωῆς. Δὲν νιώσανε ἄλλες, οὐράνιες χαρές. Δὲν σκιρτᾶ ἡ καρδιά τους γιὰ κάτι

---

[33]. *Ψαλμ.* 16, 15

ἀνώτερο. Δίνεις λ.χ. σὲ κάποιον ἕνα κολοκύθι. «Τι ὡραῖο κολοκύθι!». λέει. Τοῦ δίνεις ἀνανά, «Ὁ ἀνανάς ἔχει λέπια», σοῦ λέει καὶ τὸν πετάει, γιατί δὲν ἔφαγε ποτέ. Ἢ πές σὲ ἕναν τυφλοπόντικα: «Τί ὡραῖος εἶναι ὁ ἥλιος!», αὐτός πάλι θὰ χωθῆ μέσα στὸ χῶμα. Ὅσοι ἀναπαύονται μέσα στὸν ὑλικό κόσμο, μοιάζουν μὲ τὰ ἀνόητα πουλάκια ποὺ δὲν θορυβοῦν μέσα στὸ αὐγό, γιὰ νὰ σπάσουν τὸ τσόφλι καὶ νὰ βγοῦν ἔξω, νὰ χαροῦν τὸν ἥλιο – τὸ οὐράνιο πέταγμα στὴν παραδεισένια ζωή –, ἀλλὰ παραμένουν ἀκίνητα καὶ πεθαίνουν μέσα στὸ τσόφλι τοῦ αὐγοῦ.

Τὸ κοσμικό πνεῦμα στὴν πνευματική ζωή

– Γέροντα, μερικές φορές λέτε ὅτι ὁ τάδε ἄνθρωπος βλέπει μὲ εὐρωπαϊκό φακό καὶ ὄχι μὲ ἀνατολίτικο πνεῦμα. Τί ἐννοεῖτε;

– Ἐννοῶ ὅτι βλέπει μὲ εὐρωπαϊκό μάτι, μὲ εὐρωπαϊκή λογική, χωρίς πίστη, ἀνθρώπινα.

– Καὶ ποιό εἶναι τὸ ἀνατολίτικο πνεῦμα;

– *«Ἀνατολὴ ἀνατολῶν καὶ οἱ ἐν σκότει καὶ σκιά...»*[34]!

– Δηλαδή;

– Ὅταν λέω ὅτι ἕνας ἐπίασε τὸ ἀνατολίτικο πνεῦμα καὶ ἄφησε τὸ εὐρωπαϊκό πνεῦμα, θέλω νὰ πῶ ὅτι ἄφησε τὴν λογική, τὸν ὀρθολογισμό, καὶ ἐπίασε τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν εὐλάβεια, γιατί αὐτὸ εἶναι τὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα στὸ ὁποῖο ἀναπαύεται ὁ Χριστός, ἁπλότης καὶ εὐλάβεια. Σήμερα, συχνά λείπει ἡ ἁπλότητα ἀπὸ τούς πνευματικούς ἀνθρώπους, ἡ ἁγία ἁπλότητα ποὺ ξεκουράζει τὴν ψυχή. Ἂν δὲν ἀρνηθῆ κανεὶς τὸ κοσμικό πνεῦμα καὶ δὲν κινηθῆ ἁπλά, νὰ μή σκέφτεται δηλαδή πῶς θὰ τὸν δοῦν ἤ τί θὰ ποῦν γι' αὐτόν, τότε δὲν συγγενεύει μὲ τὸν Θεό, μὲ τούς Ἁγίους. Γιὰ νὰ συγγενέψη, πρέπει νὰ κινηθῆ στὸν πνευματικό χῶρο. Ὅσο κανεὶς κινεῖται μὲ ἁπλότητα, ἰδίως μέσα σὲ ἕνα Κοινόβιο, τόσο στρογγυλεύει, γιατί φεύγουν τὰ ἐξογκώματα τῶν παθῶν. Ἀλλιῶς κοιτάζει νὰ φτιάξη ἕναν ψεύτικο ἄνθρωπο. Γι' αὐτὸ νὰ προσπαθήσουμε νὰ πετάξουμε τὸν κοσμικό καρνάβαλο, γιὰ νὰ ἀγγελοποιηθοῦμε.

Ξέρετε τί κάνουν οἱ κοσμικοί καὶ τί κάνουν οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι; Οἱ κοσμικοί κοιτάζουν ἡ αὐλή τους νὰ εἶναι καθαρή. Τὸ σπίτι μέσα δὲν τούς ἐνδιαφέρει ἄν ἔχη σκουπίδια. Σκουπίζουν τὴν αὐλή καὶ πετοῦν τὰ σκουπίδια μέσα στὸ σπίτι! Σοῦ λέει: «Οἱ ἄλλοι τὴν αὐλή βλέπουν, δὲν βλέπουν μέσα τὸ σπίτι». Μέσα μου δηλαδή ἄς ἔχω σκουπίδια, ὄχι ὅμως ἔξω! Τούς ἐνδιαφέρει νὰ τούς καμαρώνουν οἱ ἄλλοι. Ἐνῶ οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι κοιτάζουν τὸ σπίτι μέσα νὰ εἶναι καθαρό. Δὲν τούς ἐνδιαφέρει τί θὰ πῆ ὁ κόσμος, γιατί ὁ Χριστός κατοικεῖ στὸ σπίτι, στὴν καρδιά, δὲν κατοικεῖ στὴν αὐλή.

Μερικές φορές ὅμως καὶ πνευματικοί ἄνθρωποι κινοῦνται ἐπιφανειακά, κοσμικά, καὶ γιὰ νὰ εἴμαστε πιὸ συγκεκριμένοι, φαρισαϊκά. Αὐτοί οἱ ἄνθρωποι δὲν σκέφτονται πῶς θὰ πᾶνε στὸν Παράδεισο, κοντά στὸν Θεό, ἀλλὰ πῶς θὰ φανοῦν ἐδῶ καλοί. Στεροῦνται ὅλες τὶς πνευματικές χαρές, ἐνῶ μποροῦσαν νὰ ζήσουν ἀπὸ 'δω τὸν

---

[34]. Ἐξαποστειλάριο τῆς ἑορτή τῶν Χριστουγέννων: *«Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτήρ ἡμῶν ἀνατολὴ ἀνατολῶν καὶ οἱ ἐν σκότει καὶ σκιά, εὕρομεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ γάρ ἐκ τῆς Παρθένου ἐτέχθη ὁ Κύριος»*.

Παράδεισο. Ἔτσι μένουν γήινοι ἄνθρωποι. Προσπαθοῦν νὰ ζήσουν μία πνευματική ζωή μὲ κοσμικό τρόπο. Μέσα τούς ὅμως εἶναι ἄδειοι, δὲν ὑπάρχει Θεός.

Δυστυχῶς, τὸ κοσμικό πνεῦμα ἔχει ἐπιδράσει πολύ καὶ στούς πνευματικούς ἀνθρώπους. Ἂν πνευματικοί ἄνθρωποι ἐνεργοῦν καὶ σκέφτωνται κοσμικά, τί νὰ κάνουν οἱ κοσμικοί; Εἶπα σὲ μερικούς νὰ βοηθήσουν ναρκομανῆ παιδιά καὶ μοῦ εἶπαν: «Ἂν κάνουμε ἕνα ἵδρυμα γιὰ ναρκομανεῖς, δὲν θὰ μᾶς δίνουν καμμιά περιουσία. Γι' αὐτὸ θὰ κάνουμε Γηροκομεῖο». Δὲν λέω ὅτι τὸ Γηροκομεῖο δὲν χρειάζεται. Ἀλλοίμονο! Ἀλλά, ἄν ξεκινοῦμε ἔτσι, αὐτὰ δὲν θὰ εἶναι εὐαγῆ ἀλλά... «ναυαγή» ἱδρύματα! Δὲν καταλαβαίνουν ὅτι ἡ κοσμική ἐπιτυχία εἶναι ἀποτυχία πνευματική.

Τὸ κοσμικό πνεῦμα στὸν Μοναχισμό

– Γέροντα, πολλοί μας λένε: «Ζῆτε στὸν Παραδεισο».

– Νὰ κάνετε εὐχή νὰ μήν χάσετε τὸν ἄλλο Παράδεισο. Ἐγώ θὰ ἀναπαυόμουν νὰ ἐντυπωσιάζονταν οἱ κοσμικοί ἀπὸ τὴν πνευματική σας ἐξέλιξη, χωρίς νὰ τὸ καταλαβαίνατε ἐσεῖς – ἐξ αἰτίας τῆς πνευματικῆς σας ἐξελίξεως – καὶ χωρίς νὰ τὸ ἐπιδιώκατε ἐσεῖς, ἀλλὰ νὰ γινότανε μόνο τοῦ αὐτό, ἐσωτερικά καὶ φυσιολογικά. Προσπαθῆστε νὰ μή χάνεσθε μὲ χαμένα πράγματα, γιὰ νὰ μή χάσετε τὸν Χριστό. Ὅσο μπορεῖτε, προσπαθῆστε νὰ ἀποκτᾶτε συνείδηση μοναχική. Ζῆστε πνευματικά σάν μοναχές, μήν ξεχνᾶτε τὸν Χριστό, γιὰ νὰ σᾶς θυμᾶται καὶ Ἐκεῖνος. Σκοπό δὲν ἔχω νὰ σᾶς στενοχωρῶ, ἀλλὰ νὰ σᾶς βοηθῶ, νὰ σᾶς στηρίζω. Προσπαθῆστε νὰ διακρίνετε τὸ κοσμικό πνεῦμα πού, ὅταν μπαίνη στὸ Μοναχισμό, στενοχωρεῖ τὸν ἴδιο τὸν Χριστό, καὶ νὰ τὸ ἀποβάλλετε σάν ξένο πνεῦμα.

Δυστυχῶς τὸ κοσμικό πνεῦμα ἀπὸ τὸν κόσμο ἔχει μπή καὶ σὲ πολλά Μοναστήρια, γιατί μερικοί Πατέρες τῆς ἐποχῆς μᾶς διοχετεύουν τὸν Μοναχισμό ἀπὸ τὸ κοσμικό κανάλι καὶ δὲν ὁδηγοῦνται οἱ ψυχές στὸ πατερικό πνεῦμα τῆς Χάριτος. Βλέπω ἕνα πνεῦμα ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα στὰ Μοναστήρια ἀντί-πατερικό, νὰ μή δέχωνται τὸ καλό, τὸ πατερικό, νὰ μή ζοῦν δηλαδή πατερικά καὶ νὰ ἰσοπεδώνουν τὰ πνευματικά ὑψώματα ἐν ὀνόματι τῆς ὑπακοῆς, τῆς κοπῆς τοῦ θελήματος, καὶ νὰ κάνουν τὰ κοσμικά τους ἀνάλογα θελήματα. Ἔτσι δὲν κάνουν προκοπή, γιατί ἔχουν κοινοβιασμένο καὶ τὸν πειρασμό, τὸ κοσμικό πνεῦμα. Τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰ τὶς ἑρμηνεύουμε ὅπως μᾶς συμφέφει, οὔτε καὶ τὸν Μοναχισμό ἔχουμε δικαίωμα νὰ τὸν παρουσιάζουμε ὅπως θέλουμε. Ἄλλο εἶναι τὸ νὰ ἀναγωνρίζουμε τὶς ἀδυναμίες μας καὶ νὰ ζητοῦμε ταπεινά τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Τὸ μεγαλύτερο κακό γιὰ μένα εἶναι τὸ ὅτι μερικοί θεωροῦν πρόοδο τὸ κοσμικό αὐτὸ πνεῦμα. Ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ αἰσθανθοῦν ὡς πτώση καὶ νὰ τὸ ἐμέσουν, γιὰ νὰ καθαρισθοῦν πνευματικά καὶ νὰ ἔρθη ἀμέσως τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι ποὺ ἁγιάζει, πληροφορεῖ καὶ στηρίζει τὶς ψυχές.

Εἶναι καὶ μερικοί ποὺ λένε: «Πρέπει νὰ παρουσιάσουμε τὸν πολιτισμό μας». Ποιόν πολιτισμό νὰ παρουσιάσουμε; Τὸν κοσμικό πολιτισμό; Ἐμεῖς κανονικά, σάν μοναχοί, πρέπει νὰ παρουσιάσουμε τὸν πνευματικό πολιτισμό μας, τὴν πνευματική ἐξέλιξη. Ποῦ εἶναι ἡ πνευματική ἐξέλιξη; Νὰ μήν πᾶμε νὰ ξεπεράσουμε τούς κοσμικούς στὴν κοσμική ἐξέλιξη. Τούς κοσμικούς τους βασανίζει αὐτή ἡ ἐξέλιξη ἡ κοσμική, πόσο μᾶλλον τὸν μοναχό! Ἐμεῖς ἔπρεπε νὰ τρέχουμε τόσο πολύ πνευματικά,

γιὰ νὰ κάνουν κάτι καὶ οἱ κοσμικοί. Ἂν κάνουμε ἐμεῖς ὅ,τι κάνει ἕνας πολύ πνευματικός λαϊκός, καὶ αὐτὸ πάλι δὲν τούς βοηθάει, γιατί αὐτοί ἔχουν παράδειγμα ἕναν λαϊκό πολύ πνευματικό. Πρέπει νὰ τούς ξεπεράσουμε ἐμεῖς. Ὁ μοναχός δὲν πρέπει νὰ ἔχη σάν σκοπό νὰ παρουσιάση μία ἐξέλιξη κοσμική. Αὐτὸ εἶναι βρισιά γιὰ τὸν Μοναχισμό. Ὁ μοναχός ποὺ σκέφτεται κοσμικά, φαίνεται ὅτι λάθεψε τὸν δρόμο του, ἐνῶ ξεκίνησε γιὰ τὸν Χριστό, ἡ ψυχή τοῦ πάει στὸν κόσμο. Μὲ τὴν κοσμική ἐξέλιξη, ἡ ὁποία θεωρεῖται πρόοδος, ὁδηγεῖται σὲ ἀποσύνθεση πνευματική ὁ Μοναχισμός.

Πόσα πράγματα χάνονται-χάνονται καὶ στὸν Μοναχισμό, ὅπως στὸν κόσμο χάνονται ἡ τιμή, ὁ σεβασμός, καὶ τὰ λένε κατεστημένα! Γι' αὐτὸ πονάω καὶ πάω νὰ σκάσω. Μοῦ ἔρχεται νὰ πάρω τὰ βουνά. Ἕνας ποὺ δὲν ἔχει ζήσει κάτι τὸ ἀνώτερο, δὲν στενοχωριέται καὶ τόσο πολύ γιὰ τὴν πνευματική ζωή ποὺ ζῆ μὲ τὸν δικό του τρόπο. Γιὰ τὸν ἄλλον ὅμως ποῦ ἀναγκάζεται νὰ ζῆ μὲ αὐτόν τὸν τρόπο, ξέρετε τί βάσανο εἶναι; Ἂν μὲ ἀξίωνε ὁ Χριστός νὰ ζοῦσα ὅπως ἤθελα μοναχικά καὶ νὰ πέθαινα παλληκαρίσια, θὰ τὸ θεωροῦσα σάν νὰ πέθαινα στὴν πρώτη γραμμή. Ἀξίζει τώρα νὰ πεθάνη κανείς, νὰ δώση μία ὁμολογία, νὰ κάνη μία θυσία, μόνο γιὰ νὰ μή βρίζωνται οἱ Ἅγιοι Πατέρες.

Δὲν σκεφτόμαστε λίγο τους Ὁσίους Πατέρες, τούς ὁποίους διαβάζουμε συνέχεια, ποὺ ζοῦσαν καὶ πῶς ζοῦσαν; Ὁ Κύριος εἶπε: «Αἱ ἀλώπεκες φωλεούς ἔχουσιν, ὁ δέ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποὺ τὴν κεφαλήν κλίνη»[35]. Φοβερό! Καὶ βλέπεις πώς προσπαθοῦσαν νὰ μιμηθοῦν τὸν Χριστό μέσα στὶς σπηλιές! Ἐνίωθαν τὴν χαρὰ τοῦ Χριστοῦ, γιατί μιμοῦνταν τὸν Χριστό σὲ ὅλα. Ὅλο τὸ ἐνδιαφέρον τούς ἦταν ἐκεῖ. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες ἔκαναν τὴν ἔρημο πνευματική πολιτεία καὶ σήμερα τὴν κάνουμε κοσμική πολιτεία. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ φεύγει στὴν ἔρημο νὰ σωθῆ, καὶ ἐμεῖς τὴν ἔρημο τὴν κάνουμε κοσμική πολιτεία, γιὰ νὰ σκανδαλισθοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ μή βοηθηθοῦν, καὶ μετά νὰ μήν ἔχουν ἀπὸ ποὺ νὰ πιασθοῦν. Αὐτόν τὸν μεγάλο κίνδυνο βλέπω αὐτὰ τὰ δύσκολα χρόνια ποὺ περνοῦμε. Ἐνῶ πρέπει γιὰ ἕναν λόγο παραπάνω σήμερα νὰ ζοῦμε πιὸ μοναχικά, γιὰ νὰ ἔχουμε θεϊκές δυνάμεις, δυστυχῶς ἀλλοιωνόμαστε ἀπὸ τὸ κοσμικό πνεῦμα καὶ ἀποδυναμωνόμαστε. Δηλαδή διώχνουμε τὸ πνεῦμα μας, καὶ μένει τὸ πτῶμα μας.

Σήμερα ὑπάρχουν μοναχοί ποὺ ζοῦν ἐξωτερικά τὸν Μοναχισμό. Δὲν καπνίζουν, ζοῦν ἁγνά, διαβάζουν Φιλοκαλία, μιλοῦν ὅλο ἀπὸ τούς Πατέρες. Ὅπως δηλαδή στὸν κόσμο, ὅσοι δὲν ἔλεγαν ψέματα, ἔκαναν τὸν σταυρό τους, πήγαιναν στὴν Ἐκκλησία καὶ, ὅταν μεγάλωσαν, προσεχαν λίγο τὸ θέμα τῆς ἠθικῆς, νόμιζαν ὅτι αὐτὸ ἦταν ὅλο, ἔτσι γίνεται καὶ σὲ μερικά Μοναστήρια καὶ οἱ λαϊκοί ἕλκονται. Ἀλλά, ὅταν τούς γνωρίσουν, βλέπουν ὅτι δὲν διαφέρουν ἀπὸ τούς κοσμικούς, γιατί διατηροῦν ὅλο τὸ κοσμικό πνεῦμα. Ἂν κάπνιζαν, διάβαζαν ἐφημερίδες, μιλοῦσαν γιὰ πολιτικά, θὰ τούς ἀπέφευγαν σάν κοσμικούς καὶ δὲν θὰ βλαπτόταν ὁ Μοναχισμός.

Ὅταν ὁ μοναχός ἀποδυναμώνεται πνευματικά, μὲ τί θὰ συγκινήση τὸν κοσμικό; Τὸ οἰνόπνευμα, ἄν τὸ ἀφήσουμε ἀνοιχτό τὸ μπουκάλι, χάνει ὅλη τὴν σπιρτάδα. Οὔτε τὰ μικρόβια σκοτώνει οὔτε φλόγα μπορεῖ νὰ βγάλη, ἄν τὸ ἀνάψης. Καὶ ἄν τὸ βάλης στὸ καμινέτο, θὰ χαλάση καὶ τὸ φιτίλι. Ἔτσι καὶ ὁ μοναχός, ἄν δὲν προσέξη, διώχνει τὴν θεία Χάρη καὶ μετά ἔχει μόνο τὸ σχῆμα. Εἶναι σάν τὸ

---

[35]. *Ματθ.* 8, 20 καὶ *Λουκ.* 9, 58.

οἰνόπνευμα ποὺ ἔχασε τὴν σπιρτάδα του. δὲν μπορεῖ νὰ καυτηριάση τὸν διάβολο. «Φως μοναχοῖς Ἄγγελοι, φῶς κοσμικοῖς μοναχοί»[36]! Οὔτε φῶς εἶναι μετά. Τὸ κοσμικό φρόνημα ξέρετε πόσο καταστρέφει; Ἂν φύγη αὐτὸ τὸ πνευματικό ἀπὸ τὸν Μοναχισμό, δὲν μένει τίποτε. Γιατί «ἂν τὸ ἅλας μωρανθῇ»[37], δὲν κάνει οὔτε γιὰ κοπριά. Ἐνῶ τὰ σκουπίδια γίνονται κοπριά, τὸ ἁλάτι δὲν γίνεται κοπριά. Ἂν τὸ βάλης στὸ φυτό, θὰ τὸ κάψη. Σήμερα εἶναι μία ἐποχή ποὺ πρέπει νὰ λάμπη ὁ Μοναχισμός. Σ' αὐτήν τὴν σαπίλα εἶναι ποὺ χρειάζεται τὸ «ἁλάτι». Ἂν τὰ Μοναστήρια δὲν ἔχουν κοσμικό φρόνημα καὶ ἔχουν πνευματική κατάσταση, αὐτὸ θὰ εἶναι ἡ μεγαλύτερη προσφορά τους στὴν κοινωνία. Δὲν θὰ χρειάζεται οὔτε νὰ μιλοῦν οὔτε νὰ κάνουν τίποτε ἄλλο, γιατί θὰ μιλοῦν μὲ τὴν ζωή τους. Ἀπὸ αὐτὸ ἔχει ἀνάγκη σήμερα ὁ κόσμος.

Εἴδατε καὶ οἱ Καθολικοί ποῦ ἔφθασαν; Θυμᾶμαι πρίν ἀπὸ χρόνια, ὅταν ἤμουν στὴν Μονή Στομίου, στὴν Κόνιτσα, μοῦ ἔφερε κάποιος ἕνα ἀπόκομμα ἀπὸ μία ἐφημερίδα ποὺ ἔγραφε: «Τριακόσιες καλογριές διαμαρτυρήθηκαν, γιατί νὰ μήν παρακολουθήσουν ἕνα κινηματογραφικό ἔργο, γιατί τὰ φορέματά τους νὰ εἶναι μέχρι κάτω καὶ ὄχι μέχρι τὸ γόνατο». Τόσο ἀγανάκτησα, ὅταν τὸ διάβασα, ποῦ εἶπα: «Μά, γιατί νὰ γίνετε καλόγριες τέλος πάντων;». Καὶ τελικά ἔγραφε ὅτι τὰ πέταξαν τὰ ράσα. Ἂν καὶ ἔτσι ποὺ σκέφτονταν, πεταμένα τὰ εἶχαν καὶ ἀπὸ πρίν. Μία φορά πάλι εἶδα μία καθολική καλόγρια ποὺ δὲν διέφερε καθόλου ἀπὸ μία κοσμικιά. Ἔκανε δῆθεν ἔργο ἱεραποστολικό καὶ ἦταν τελείως..., ὅπως μερικές πολύ κοσμικές κοπέλες. Νὰ μὴν ἐπιτρέψουμε νὰ μπῆ καὶ σ' ἐμᾶς αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ εὐρωπαϊκό, νὰ μή φθάσουμε καὶ ἐμεῖς ἐκεῖ.

– Γέροντα, μοῦ φαίνεται δύσκολο νὰ πετάξω τὸ κοσμικό φρόνημα.

– Δὲν εἶναι δύσκολο, ἐγρήγορση χρειάζεται. Νὰ σκέφτεσαι συνέχεια αὐτὸ ποῦ ἔλεγε ὁ Μέγας Ἀρσένιος: «*Δι΄ ὅ ἐξῆλθες;...*»[38] Ἐμεῖς ξεχνοῦμε γιατί ἤρθαμε στὸ Μοναστήρι. Λίγο-πολύ ὅλοι καλά ξεκινᾶνε, ἀλλὰ καλά δὲν καταλήγουν, ἐπειδή ξεχνοῦν γιατί πῆγαν στὸ Μοναστήρι.

– Εἴπατε, Γέροντα, ὅτι τὸ κοσμικό πνεῦμα μπαίνει στὸν Μοναχισμό καὶ χάνεται ἡ πνευματική ἀντιμετώπιση. Θὰ διασωθῆ τὸ σωστό πνεῦμα τοῦ Μοναχισμοῦ;

– Μία μπόρα εἶναι, δὲν θὰ ἀφήση ὁ Θεός.

– Γέροντα, μοῦ πέρασε ὁ λογισμός: «Ὑπάρχουν ἀκόμη συνοδίες ποῦ πορεύοναι πνευματικά;».

– Αὐτὸ ἔλειπε ἀκόμα, νὰ μήν ὑπάρχουν. Τότε θὰ μᾶς πήγαινε ἡ Παναγία συνδεία στὴν φυλακή... Ὑπάρχουν μοναχοί ποὺ ζοῦν πολύ πνευματικά, ἀθόρυβα. Ὑπάρχουν ψυχές σὲ κάθε Μοναστήρι, σὲ κάθε Μητρόπολη κ.λπ. Οἱ μεμονωμένες ψυχές, αὐτές εἶναι ποὺ συγκινοῦν τὸν Θεό καὶ μᾶς ἀνέχεται.

Τὸ κοσμικό πνεῦμα εἶναι ἀρρώστια

---

[36]. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, *Κλῖμαξ*, Λόγος ΚΣΤ', πάρ. κγ', ἔκδ. «Αστήρ», Ἀθήνα 1970, σ. 128.

[37]. Βλ. Ματθ. 5, 13

[38]. Τὸ Γεροντικόν, Ἀββάς Ἀρσένιος μ', σ. 10-11

Τὸ σπουδαιότερο σήμερα εἶναι νὰ μήν προσαρμοσθῆ κανεὶς μὲ αὐτὸ τὸ κοσμικό πνεῦμα. Εἶναι μία μαρτυρία. Ὅσο μποροῦμε, νὰ μήν παρασυρθοῦμε ἀπὸ αὐτὸ τὸ ρεῦμα καὶ μᾶς πάρη σβάρνα αὐτὸ τὸ κανάλι. Τὰ ἔξυπνα ψάρια δὲν πιάνονται στὸ ἀγκίστρι. Βλέπουν τὸ δόλωμα, καταλαβαίνουν ὅτι εἶναι δόλωμα καὶ φεύγουν ἀπὸ 'κει καὶ γλυτώνουν. Ἐνῶ τὰ ἄλλα βλέπουν τὸ δόλωμα, τρέχουν ἐκεῖ νὰ φᾶνε καὶ, τάκ, πιάνονται! Ἔτσι δηλαδή καὶ ὁ κόσμος ἔχει τὸ δόλωμα καὶ πιάνει τούς ἀνθρώπους. Ἕλκονται οί ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ κοσμικό πνεῦμα καὶ πιάνονται μετά ἀπὸ αὐτό.

Τὸ κοσμικό φρόνημα εἶναι ἀρρώστια. Ὅπως μία ἀρρώστια τὴν ἀποφεύγει κανείς, ἔτσι καὶ τὸ κοσμικό φρόνημα πρέπει νὰ τὸ ἀποφεύγη, ὅπου καὶ ἄν εἶναι. Νὰ ἀποξενωθῆ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς κοσμικῆς ἐξελίξεως, γιὰ νὰ ἐξελίσσεται πνευματικά, νὰ ὑγιαίνη πνευματικά καὶ νὰ χαίρεται ἀγγελικά.

Κεφάλαιο 4 - Ἡ ἀδικία εἶναι μεγάλη ἁμαρτία

Ἡ ἀδικία μαζεύει ὀργή Θεοῦ

Μεγάλη ὑπόθεση νὰ ἔχη ὁ ἄνθρωπος τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ! Πλοῦτος εἶναι! Ὅ,τι ἔχει εὐλογία, στέκει, δὲν γκρεμίζεται. Ὅ,τι δὲν ἔχει εὐλογία, δὲν στέκει. Ἡ ἀδικία εἶναι μεγάλη ἁμαρτία. Ὅλες οἱ ἁμαρτίες ἔχουν ἐλαφρυντικά, ἡ ἀδικία δὲν ἔχει, μαζεύει ὀργή Θεοῦ. Φοβερό! Αὐτοί ποὺ ἀδικοῦν, βάζουν φωτιά στὸ κεφάλι τους. Ἀπὸ τὴν μία μεριά βλέπεις νὰ κάνουν μία ἀδικία καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ πεθαίνουν δικοί τους ἄνθρωποι καὶ νὰ μή δίνουν σημασία. Πῶς νὰ κάνουν προκοπή οἱ ἄνθρωποι μὲ τόσες ἀδικίες; Κάνουν αὐτὰ ποὺ κάνουν, δίνουν δικαιώματα καὶ στὸν διάβολο, γι' αὐτὸ μετά περνοῦν δοκιμασίες, τούς βρίσκουν ἀρρώστιες κ.λπ. καὶ σοῦ λένε: «Κάνε προσευχή νὰ γίνω καλά».

Τὰ περισσότερα κακά ποὺ συμβαίνουν εἶναι ἀπὸ ἀδικίες. Ὅταν λ.χ. μαζεύεται μὲ ἀδικία ἡ περιουσία, ζοῦν οἱ ἄνθρωποι λίγα χρόνια σάν ἀρχοντόπουλα καὶ μετά τὰ δίνουν, ὅσα μάζεψαν, στούς γιατρούς. Τί λέει ὁ Ψαλμός; *«Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ ὑπέρ πλοῦτον ἁμαρτωλῶν πολύν»*[39]. «Ἀνεμομαζώματα, ἀνεμοσκορπίσματα». Ὅσα μαζεύουν, φεύγουν, ὅλα ἐξανεμίζονται. Σπάνια, σὲ πολύ λίγους συμβαίνει νὰ εἶναι οἱ ἀρρώστιες, οἱ χρεωκοπίες κ.λπ. μία δοκιμασία τοῦ Θεοῦ. Αὐτοί θὰ ἔχουν καθαρό μισθό. Σ' αὐτήν τὴν περίπτωση συνήθως γίνονται ὕστερα πιὸ πλούσιοι, σάν τὸν Ἰωβ. Ἀλλά, καὶ πολλοί ἄνθρωποι ποὺ βγαίνουν ἄλειωτοι, εἶναι καὶ ἀπὸ αὐτό, κάποια ἀδικία ἔχουν κάνει.

Ὁ ἄδικος βασανίζεται

Ὁ ἄδικος, καὶ γενικά κάθε ἔνοχος, ὅταν δὲν ζητήση συγχώρηση, ταλαιπωρεῖται ἀπὸ τὴν συνείδησή του καὶ ἐπιπλέον ἀπὸ τὴν ἀγανάκτηση τοῦ ἀδικημένου. Γιατί, ὅταν ὁ ἀδικημένος δὲν τὸν συγχωρήση καὶ γογγύζη, τότε ὁ ἄδικος ταλαιπωρεῖται πολύ, βασανίζεται. Δὲν μπορεῖ νὰ κοιμηθῆ. Σάν νὰ τὸν χτυποῦν κύματα καὶ τὸν φέρνουν σβούρα. Εἶναι μυστήριο πράγμα τὸ πῶς τὸ πληροφορεῖται! Ὅπως, ὅταν ἕνας ἀγαπᾶ κάποιον καὶ τὸν σκέφτεται μὲ τὴν καλή ἔννοια, ἐκεῖνος τὸ πληροφορεῖται, ἔτσι καὶ σ' αὐτήν τὴν περίπτωση. Ὤ, ὁ γογγυσμός τοῦ ἄλλου τὸν κάνει ἄνω-κάτω! Καὶ μακριά νὰ εἶναι, τί στὴν Αὐστραλία, τί στὸ Γιοχάννεμπουργκ, δὲν μπορεῖ νὰ ἡσυχάση, ὅταν εἶναι ἀγανακτισμένος ὁ ἄλλος ἐξ αἰτίας του.

– Ἂν εἶναι ἀναίσθητος;

– Οἱ ἀναίσθητοι λές ὅτι δὲν ὑποφέρουν; Τὸ πολύ-πολύ νὰ καταφύγουν σὲ καμμιά ψυχαγωγία, γιὰ νὰ ξεχασθοῦν. Μπορεῖ πάλι ὁ ἀδικημένος νὰ τὸν συγχώρησε τὸν ἔνοχο, ἀλλὰ νὰ ἔχη μείνει λίγη ἀγανάκτηση μέσα του. τότε καὶ ὁ ἴδιος ταλαιπωρεῖται σὲ ἕναν βαθμό, ἀλλὰ ὁ ἔνοχος ταλαιπωρεῖται πολύ ἀπὸ τὴν ἀγανάκτηση τοῦ ἄλλου. Ἂν ὅμως ὁ ἔνοχος ζητήση συγνώμη καὶ δὲν τοῦ τὴν δώση ὁ ἀδικημένος, τότε ταλαιπωρεῖται ἐκεῖνος. Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη φωτιά ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό κάψιμο τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν συνείδηση. Τὴν βασανίζει καὶ τὴν τρώει συνέχεια μὲ τὸ σαράκι σ' ἐτούτη τὴν ζωή καὶ πιὸ πολύ φυσικά θὰ τὴν τρώη στὴν ἄλλη

---

[39]. *Ψαλμ.* 36, 16

ζωή, τὴν αἰώνια, «ὁ ἀκοίμητος σκώληξ», ἂν δὲν μετανοήση ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτήν τὴν ζωή καὶ δὲν ἐπιστρέψη τὶς ἀδικίες του στούς συνανθρώπους του, ἔστω καὶ μὲ τὴν ἀγαθή του προαίρεση, σὲ περίπτωση ποὺ δὲν μπορεῖ μὲ ἄλλον τρόπο.

Θυμᾶμαι ἕνας δικηγόρος, ποὺ ἔκανε πολλές ἀδικίες, πόσο βασανίσθηκε στὸ τέλος τῆς ζωῆς του. ἐξασκοῦσε τὸ ἐπάγγελμά του σὲ μία ἐπαρχία ποὺ εἶχε πολλούς κτηνοτρόφους. Ἐκεῖ, φυσικά, γίνονταν καὶ ἀγροζημίες καὶ πολλοί βοσκοί ἔτρεχαν σ' αὐτόν τὸν δικηγόρο, γιατί μὲ πονηρά ἐπιχειρήματα ἔπειθε καὶ τὸν ἀγρονόμο καὶ τὸν εἰρηνοδίκη. Ἔτσι οἱ καημένοι γεωργοί πολλές φορές ὄχι μόνο δὲν ἔβρισκαν τὸ δίκαιο γιὰ τὰ σπαρτά ποὺ τούς κατέστρεφαν τὰ κοπάδια, ἀλλὰ ἔβρισκαν καὶ τὸν μελά τους. Ὅλοι τὸν ἤξεραν τὸν δικηγόρο αὐτόν καὶ κανεὶς τίμιος ἄνθρωπος δὲν τὸν πλησίαζε. Ἀκόμη καὶ ὁ Πνευματικός νὰ δῆτε τί συμβούλεψε ἕναν εὐαίσθητο βοσκό. Ὁ βοσκός αὐτός εἶχε ἕνα μικρό κοπάδι καὶ μία σκύλα. Μία φορά ποὺ ἡ σκύλα εἶχε γεννήσει, ἔδωσε τὰ κουταβάκια σὲ ἄλλους καὶ κράτησε μόνον τὴν μάνα. Ἐκεῖνο τὸ διάστημα εἶχε χαθῆ μία προβατίνα καὶ εἶχε ἀφήσει τὸ ἀρνάκι της ποὺ θήλαζε. Αὐτό, ἐπειδή δὲν εἶχε μάνα, ἔτρεχε πίσω ἀπὸ τὴν σκύλα καὶ θήλαζε ἀπὸ αὐτήν, ἡ ὁποία ἐνίωθε καὶ ἡ ἴδια ἀνακούφιση. Ἔτσι τὰ δύο ζῶα εἶχαν συνηθίσει καὶ τὸ ἕνα ἔβρισκε τὸ ἄλλο. Ὁ καημένος ὁ βοσκός, ὅσο καὶ νὰ προσπαθοῦσε νὰ τὰ ξεχωρίση, ἐκεῖνα ἔσμιγαν. Ἐπειδή ἦταν εὐαίσθητος ὁ βοσκός, σκέφθηκε νὰ ρωτήση τὸν Πνευματικό ἐὰν τελικά τρώγεται τὸ κρέας τοῦ ἀρνιοῦ ἤ ὄχι. Ὁ Πνευματικός, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν του καὶ τὴν φτώχεια τοῦ βοσκοῦ, σκέφτηκε λίγο καὶ τοῦ εἶπε: «Τὸ ἀρνί αὐτό, παιδί μου, δὲν τρώγεται, γιατί θήλασε ἀπὸ τὴν σκύλα, ἀλλὰ ξέρεις τί νὰ κάνεις; Ἐπειδή ὅλοι οἱ ἄλλοι βοσκοί πηγαίνουν δῶρα στὸν δικηγόρο τὸν δείνα ἀρνιά καὶ τυριά, νὰ τοῦ πᾶς καὶ σύ αὐτὸ τὸ ἀρνί νὰ τὸ φάη. Μόνον αὐτός ἔχει εὐλογία νὰ τὸ φάη, γιατί ὅλος ὁ κόσμος ξέρει ποὺ εἶναι ἄδικος». Ὅταν εἶχε γεράσει πιά ὁ ἄδικος αὐτός δικηγόρος καὶ ἔπεσε στὸ κρεββάτι, ὑπέφερε χρόνια ἀπὸ ἐφιάλτες καὶ δὲν μποροῦσε νὰ κοιμηθῆ. Τὸν χτύπησε καὶ ἡμιπληγία καὶ δὲν μποροῦσε οὔτε νὰ μιλήση. Προσπάθησε ὁ Πνευματικός νὰ τὸν κάνη τουλάχιστον νὰ γράψη τὶς ἁμαρτίες του, ἀλλὰ εἶχε χάσει καὶ τὸν ἔλεγχο, καὶ ἀναγκαζόταν νὰ τοῦ διαβάζη τὴν εὐχή τῶν Ἑπτὰ Παίδων, γιὰ νὰ κλείση λίγο τὰ μάτια του νὰ κοιμηθῆ. Τοῦ διάβαζε καὶ ἐξορκισμούς, γιὰ νὰ γαληνέψη λίγο, μέχρι ποὺ ἀναπαύθηκε, καὶ ἄς εὐχηθοῦμε ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἀναπαύση πραγματικά.

– Γέροντα, πολλοί πιστεύουν ὅτι τούς ἔχουν κάνει μάγια. Πιάνουν τὰ μάγια;

– Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἔχη μετάνοια καὶ ἐξομολογῆται, δὲν πιάνουν. Γιὰ νὰ πιάσουν τὰ μάγια, θὰ ἔχη δώσει κάποιο δικαίωμα ὁ ἄνθρωπος. Θὰ ἀδίκησε κάποιον, θὰ κοροϊδεύη καμμιά κοπέλα κ.λπ. Τότε θὰ πρέπη νὰ μετανοήση, νὰ ζητήση συγχώρηση, νὰ ἐξομολογηθῆ, νὰ τακτοποιηθῆ καὶ νὰ ἐπανορθώση αὐτὸ ποὺ ἔκανε. Γιατί ἀλλιῶς, καὶ ὅλοι οἱ παπάδες νὰ τοῦ διαβάσουν ἐξορκισμούς, δὲν λύνονται τὰ μάγια. Ἀλλά καὶ μάγια νὰ μήν τοῦ ἔκαναν, καὶ μόνον τὸ ἄχτι τῆς ἀδικημένης ψυχῆς ἀρκεῖ γιὰ νὰ τὸν βασανίζη.

Ὑπάρχουν δύο μορφές ἀδικίας, ἡ ὑλική καὶ ἡ ἠθική. Ὑλική ἀδικία εἶναι, ὅταν ἀδικῆ κανεὶς τὸν ἄλλον σὲ ὑλικά πράγματα. Ἠθική εἶναι, ὅταν λ.χ. κάποιος γελάση μία κοπέλα, καὶ ἄν μάλιστα εἶναι ὀρφανή, μὲ πενταπλάσιο βάρος βαραίνει τὴν ψυχή του. στὸν πόλεμο ἡ σφαίρα ξέρεις πῶς κυνηγάει τούς ἀνήθικους; ἐκεῖ βλέπεις ἔντονα τὴν θεία δικαιοσύνη, τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ. Ἀτιμία στὸν πόλεμο δὲν σηκώνει. Ἀνήθικο ἄνθρωπο θὰ τὸν βρῆ σφαίρα. Μία φορά πηγαίναμε μὲ τὴν διλοχία μας νὰ

ἀντικαταστησουμε ἕνα τάγμα. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως μᾶς χτύπησαν καὶ ριχτήκαμε στὴν μάχη. Ἕνας, θυμᾶμαι, ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ τάγμα εἶχε κάνει τὴν προηγούμενη μέρα μία ἀτιμία, εἶχε βιάσει μία ἔγκυο, τὴν καημένη. Ἔ, σ' ἐκείνη τὴν ἐπιχείρηση μόνον αὐτός σκοτώθηκε!! Φοβερό! Ὅλοι ἔλεγαν μετά: «Τὸ κτῆνος, καλά ἔπαθε καὶ σκοτώθηκε!». Ἰδίως αὐτοί ποὺ κάνουν πονηριές, ποὺ κοιτάζουν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ 'δω, νὰ ξεφύγουν ἀπὸ 'κει, τελικά δὲν γλυτώνουν. Εἶναι παρατηρημένο ὅτι ὅσοι πιστεύουν πολύ, φυσικά ζοῦνε καὶ τίμια, χριστιανικά, καὶ τὸ σῶμα τούς τὸ τίμιο προστατεύεται ἀπὸ τὰ πυρά περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἄν φοροῦσαν Τιμιόξυλο.

Ἡ ἀδικία ταλαιπωρεῖ καὶ τούς ἀπογόνους

– Γέροντα, ὅταν ἔφυγα γιὰ μοναχή, οἱ δικοί μου φέρθηκαν ἄδικα. Μπορῶ νὰ ζητήσω αὐτὸ ποῦ μου δίνεται ἀπὸ τὸν νόμο;

– Ὄχι, δὲν ταιριάζει.

– Φοβᾶμαι μήπως τούς βρῆ κανένα κακό ἀπὸ τὴν ἀδικία.

– Νά, αὐτὸ εἶναι τὸ καθαρό φιλότιμο! Ἄν ἤμουν ἐγώ στὴν θέση σου, θὰ τούς ἔλεγα: «Ἐγώ γιὰ τὸν ἑαυτό μου δὲν θέλω τίποτε. Τὸ μερίδιο ὅμως ποὺ μου ἀνήκει, θὰ ἤθελα νὰ τὸ μοιράσετε μὲ τὰ χέρια σας στούς φτωχούς. Δῶστε πρῶτα στούς φτωχούς συγγενεῖς. Σᾶς τὸ λέω αὐτό, γιὰ νὰ μή φθάση στὰ παιδιά σας ἡ ὀργή τοῦ Θεού». Γιατί μπορεῖ καμμιά φορὰ ὁ πατέρας νὰ δώση κάτι γιὰ τὴν ψυχή του, γιὰ νὰ γίνη λ.χ. ἕνα Ἵδρυμα, καὶ νὰ μήν ἀφήση κάτι στὸ παιδί του.

Μπορεῖ σὲ μία οἰκογένεια ὁ παππούς ἤ ἡ γιαγιά νὰ ἔκαναν ἀδικίες καὶ αὐτοί νὰ εἶναι καλά. Ὅμως τὰ παιδιά ἤ τὰ ἐγγόνια τούς παιδεύονται. Ἀρρωσταίνουν καὶ ἀναγκάζονται νὰ δίνουν στούς γιατρούς ὅσα μαζεύτηκαν μὲ ἀδικίες, γιὰ νὰ ἐξοφλήσουν οἱ παπποῦδες τους. Κάποτε σὲ μία γνωστή μου οἰκογένεια συνέβαιναν πολλές δοκιμασίες. Εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τὸν ἀρχηγό τῆς οἰκογενείας ἀρρώστια βαρειά, ταλαιπωρία, ἔμεινε κατάκοιτος λίγα χρόνια καὶ μετά πέθανε. Στὴν συνέχεια πέθανε ἡ γυναίκα του καὶ ὕστερα τὰ παιδιά του, τὸ ἕνα κοντά στὸ ἄλλο. Πρόσφατα πέθανε καὶ τὸ τελευταῖο, τὸ πέμπτο παιδί. Ἀπὸ πολύ πλούσια οἰκογένεια ποὺ ἦταν, κατήντησε ἡ πιὸ φτωχή, γιατί πουλοῦσαν τὰ κτήματα ὅσο-ὅσο, γιὰ νὰ πληρώνουν γιατρούς καὶ ἔξοδα διάφορα. Ἀποροῦσα γι' αὐτήν τὴν οἰκογένεια: «Πῶς συμβαίνουν τόσες ἀρρώστιες καὶ ἀτυχήματα σ' αὐτούς!». Στὰ ἄτομα τῆς οἰκογένειας ποὺ γνώρισα, δὲν φαινόταν ἡ καλή περίπτωση, δηλαδή νὰ τούς δοκιμάζη ὁ Θεὸς σάν ἐκλεκτούς, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ λειτουργοῦν οἱ πνευματικοί νόμοι τοῦ Θεοῦ. Γιὰ νὰ εἶμαι πιὸ σίγουρος, προσπάθησα νὰ μάθω ἀπὸ ἀξιόλογα γεροντάκια, συμπατριῶτες τους, καὶ ἔμαθα τὰ ἑξῆς: Ὁ ἄνθρωπος αὐτός εἶχε βρεῖ μία σχετική περιουσία ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἀλλὰ στὴν συνέχεια τὴν αὔξησε μὲ ἀδικίες. Δηλαδή, ἐὰν τοῦ ζητοῦσε μία χήρα δανεικά, γιὰ νὰ παντρέψη τὴν κόρη της, καὶ θὰ τοῦ τὰ ἔδινε ὅταν θὰ άλώνιζε, αὐτός τῆς ζητοῦσε ἕνα οἰκόπεδο ποὺ εἶχε. Καὶ ἐκείνη ἐπάνω στὴν ἀνάγκη τὸ ἔδινε ὅσο-ὅσο. Ἄλλος τοῦ ζητοῦσε δάνειο νὰ πληρώση τὴν Τράπεζα καὶ θὰ τοῦ τὸ ἐπέστρεφε μόλις μάζευε τὰ βαμβάκια. Ἐκεῖνος τοῦ ζητοῦσε ἕνα χωράφι ποὺ εἶχε, καὶ στὴν ἀνάγκη ὁ ἄλλος τὸ ἔδινε ὅσο-ὅσο, γιὰ νὰ μήν τὸν κυνηγήση ἡ Τράπεζα. Ἄλλος τοῦ ζητοῦσε λίγα δανεικά, γιὰ νὰ πληρώση τούς γιατρούς, καὶ αὐτός τοῦ ζητοῦσε τὴν ἀγελάδα ποὺ εἶχε. Ἐκεῖνος ὁ καημένος τὴν ἔδινε ὅσο-ὅσο. Μὲ αὐτόν τὸν τρόπο μάζεψε μία μεγάλη περιουσία.

Ὅλος ὅμως ὁ γογγυσμός τῶν πονεμένων ἀνθρώπων χτύπησε ὄχι μόνο σ' αὐτόν καὶ στὴν γυναίκα του, ἀλλὰ καὶ στὰ παιδιά τοῦ ἀκόμη. Ἔτσι λειτούργησαν οἱ πνευματικοί νόμοι καὶ ἔκαναν καὶ ἐκεῖνοι τὸ ἴδιο, γιὰ νὰ πληρώσουν δηλαδή τούς γιατρούς καὶ τὰ ἔξοδα ἀπὸ τὶς ἀρρώστιες, τὰ ἀτυχήματα κ.λπ., πουλοῦσαν ὅσο-ὅσο τὰ κτήματα, καὶ ἀπὸ πολύ πλούσιοι ἔγιναν φτωχοί, καὶ ἕνας-ἕνας ἔφυγαν ὅλοι. Ὁ Θεὸς φυσικά θὰ τούς κρίνη μὲ τὴν πολλή Του ἀγάπη καὶ δικαιοσύνη ἀνάλογα. Οἱ ἄλλοι πάλι ποὺ ἀναγκάσθηκαν, ἐπάνω στὴν ἀνάγκη ποὺ βρίσκονταν, νὰ πουλήσουν ὅ,τι εἶχαν, γιὰ νὰ ξεχρεώσουν χρέη σὲ γιατρούς κ.λπ. καὶ φτώχεψαν, θὰ ἀνταμειφθοῦν γιὰ τὴν ἀδικία ποὺ δοκίμασαν ἀνάλογα. Βέβαια καὶ οἱ ἄδικοι ἐξοφλοῦν καὶ αὐτοί ἀνάλογα.

Αὐτός ποὺ μᾶς ἀδικεῖ, μᾶς εὐεργετεῖ

– Γέροντα, πῶς νὰ βλέπουμε αὐτόν ποῦ μᾶς ἀδικεῖ;

– Πῶς νὰ τὸν βλέπουμε; Σάν ἕναν μεγάλο εὐεργέτη μας, ποὺ μᾶς κάνει καταθέσεις στὸ Ταμιευτήριο τοῦ Θεοῦ. Μᾶς κάνει πλούσιους αἰώνια. Μικρό πράγμα εἶναι αὐτό; Τὸν εὐεργέτη μας δὲν τὸν ἀγαποῦμε; Δὲν τοῦ ἐκφράζουμε τὴν εὐγνωμοσύνη μας; Ἔτσι καὶ αὐτόν ποὺ μᾶς ἀδικεῖ νὰ τὸν ἀγαποῦμε καὶ νὰ τὸν εὐγνωμονοῦμε, γιατί μᾶς εὐεργετεῖ αἰώνια. Οἱ ἄδικοι ἀδικοῦνται αἰώνια, ἐνῶ ὅσοι δέχονται μὲ χαρὰ τὴν ἀδικία δικαιώνονται αἰώνια.

Ἕνας εὐλαβής οἰκογενειάρχης δοκίμασε πολλές ἀδικίες στὴν δουλειά του. εἶχε ὅμως πολλή καλωσύνη καὶ ὅλα τὰ ὑπέμεινε χωρίς νὰ γογγύση. Ἦρθε κάποτε στὸ Καλύβι καὶ μοῦ τὰ εἶπε. Μετά μὲ ρωτάει: «Τί μὲ συμβουλεύεις νὰ κάνω;». «Ἔτσι νὰ κάνεις, τοῦ λέω, νὰ ἀποβλέπης στὴν θεία δικαιοσύνη καὶ στὴν θεία ἀνταπόδοση καὶ νὰ ὑπομένης. Τίποτε δὲν πάει χαμένο. Μὲ αὐτόν τὸν τρόπο ἀποταμιεύεις στὸ Ταμιευτήριο τοῦ Θεοῦ. Στὴν ἄλλη ζωή σίγουρα θὰ ἔχης νὰ λάβης γι' αὐτήν τὴν δοκιμασία ποὺ περνᾶς. Ἀλλά νὰ ξέρης, ὁ Καλός Θεὸς καὶ σ' αὐτήν τὴν ζωή ἀμείβει τὸν ἀδικημένο. Ἂν ὄχι πάντοτε τὸν ἴδιο, ὁπωσδήποτε τὰ παιδιά του. Ξέρει ὁ Θεός. Ἔχει πρόνοια γιὰ τὸ πλάσμα Του». Ἅμα κάνη κανεὶς ὑπομονή, ἔρχονται τὰ πράγματα στὴν θέση τους. Τὰ οἰκονομάει ὁ Θεός. Χρειάζεται ὅμως ὑπομονή χωρίς λογική. Ἀφοῦ ὁ Θεὸς βλέπει, παρακολουθεῖ, νὰ παραδίνεται ἐν λευκῷ στὸν Θεό. Βλέπεις, ὁ Ἰωσήφ[40] δὲν μίλησε, ὅταν τὸν πούλησαν οἱ ἀδελφοί του γιὰ δοῦλο. Μποροῦσε νὰ πῆ: «Εἶμαι ἀδελφός τους». Δὲν μίλησε ὅμως, καὶ μετά μίλησε ὁ Θεὸς καὶ τὸν ἔκανε βασιλιά. Ἅμα ὅμως κανεὶς δὲν κάνη ὑπομονή, εἶναι βάσανο. Ἀπὸ 'κει καὶ πέρα θέλει νὰ τοῦ ἔρχωνται τὰ πράγματα ὅπως τοῦ ταιριάζει, ὅπως ἀναπαύεται. Καὶ ἀνάπαυση φυσικά δὲν βρίσκει καὶ οὔτε τοῦ ἔρχονται ὅλα ἔτσι ὅπως τὰ θέλει.

Ἐὰν κανεὶς ἀδικηθῆ σ' αὐτήν τὴν ζωή ἀπὸ ἀνθρώπους ἤ ἀπὸ δαίμονες, δὲν ἀνησυχεῖ ὁ Θεός, γιατί κέρδος προξενεῖται στὴν ψυχή. Πολλές φορές ὅμως λέμε ὅτι μᾶς ἀδικοῦν, ἐνῶ στὴν οὐσία ἀδικοῦμε ἐμεῖς. Ἐδῶ θέλει προσοχή νὰ πιάνουμε τὸν ἑαυτό μας.

«Τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον...»[41]

40. Βλ. *Γέν.* 37, 20 κ.ε.

41. *Ρωμ.* 13, 7

– Γέροντα, ὅταν ἀγοράζουμε κάτι γιὰ τὸ Μοναστήρι, μερικοί δὲν δέχονται νὰ μᾶς κόψουν τιμολόγιο. Τί νὰ κάνουμε;

– Τιμολόγια νὰ σᾶς κόβουν πάντοτε καὶ ἐσεῖς νὰ κόψετε τὶς ἀπαιτήσεις σας. Νὰ περιορίσετε τὶς ἀνάγκες σας καὶ νὰ φτιάχνετε μόνον ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητο. Ἐγώ ἔτσι θὰ ἔκανα. Θὰ τὰ στείλη ὁ Θεός. Ἂν ἐμεῖς οἱ μοναχοί ζητᾶμε νὰ μή μᾶς κόβουν τιμολόγια, κάνουμε καὶ τούς ἄλλους νὰ ἁμαρτάνουν. Λένε: «Ἀφοῦ ἔτσι κάνουν τὰ Μοναστήρια...» Ἂν ἐμεῖς ποῦ θέλουμε νὰ τηρήσουμε τὶς ἐντολές, κινούμαστε ἔτσι, ξέρετε πόσο σκανδαλίζουμε; «*Τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον*», λέει ἡ Γραφή. Ἐγώ, ὅταν στέλνω γράμμα ὄχι μὲ τὸ ταχυδρομεῖο ἀλλὰ μὲ ἄνθρωπο, πάλι βάζω τὰ γραμματόσημα. Οἱ κοσμικοί δικαιολογοῦν τὸν ἑαυτό τους, ἀλλὰ καὶ τὰ Μοναστήρια, ἄν κινοῦνται ἔτσι, δὲν ἔχουν εἰλικρίνεια καὶ πάει τὸ Εὐαγγέλιο στὴν ἄκρη... Ὅταν δὲν δίνουμε τὰ ὑλικά πράγματα –, ἄν σοῦ ἀφαιρέση ἕνας τὸν χιτώνα, ἄφησε καὶ τὸ ἱμάτιο»[42] –, κάνουμε ἀρνητικό κήρυγμα καὶ οἱ κοσμικοί μετά δικαιολογοῦν τὶς πτώσεις τους. Κοιτάζουν νὰ βροῦν κάτι, γιὰ νὰ ἀναπαύσουν λίγο τὴν συνείδησή τους. Νὰ προσέχουμε, γιατί θὰ εἴμαστε ἀναπολόγητοι τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως. Σκοπός εἶναι ἐμεῖς νὰ ἀμυνθοῦμε κυρίως στὰ πνευματικά καὶ ὄχι μόνο στὰ ὑλικά. Ὅταν γιὰ κάποιο λόγο δὲν σᾶς κόβουν τιμολόγια, νὰ τὸ θεωρῆτε ζημιά πνευματική.

– Συμβαίνει καμμιά φορὰ, Γέροντα, νὰ δώση κάποιος ἕνα μικρό ποσό ὡς δωρεά καὶ νὰ ζητήση ἀπόδειξη γιὰ μεγαλύτερο. Τί νὰ κάνουμε;

– Νὰ πῆτε: «Δὲν κόβουμε ἀποδείξεις γιὰ μεγαλύτερο ποσό. Ἂν δὲν θέλετε ἔτσι, νὰ σᾶς ἐπιστρέψουμε τὰ χρήματα, μήπως κάπου ἀλλοῦ μποροῦν νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσουν». Μή σᾶς κολλήση καμμιά τέτοια ἀρρώστια.

– Κάποιος μάστορας, Γέροντα, ζήτησε νὰ τὸν ἀπολύσουμε ἀπὸ τὴν δουλειά, νὰ μπῆ στὸ Ταμεῖο Ἀνεργίας καὶ νὰ συνεχίση νὰ δουλεύη σ' ἐμᾶς.

– Ὄχι, βρέ παιδί, δὲν εἶναι σωστό! Λίγη συνείδηση νὰ ἔχη κανείς, δὲν τὸ κάνει αὐτό! Δὲν ταιριάζει σὲ Μοναστήρι νὰ κάνη τέτοιο πράγμα! Προτιμότερο εἶναι, καὶ ἀνάγκη νὰ ἔχη τὸ Μοναστήρι, νὰ τὸν πληρώση διπλό μισθό, γιὰ νὰ μήν τὸ κάνη. Τόσο βαρύ εἶναι! Ἡ εὐλογία φέρνει εὐλογία καὶ ἡ ἀδικία φέρνει τὴν καταστροφή. Αὐτὸ πολύ νὰ τὸ προσέξετε. Οὔτε νὰ κάνετε παζάρια μὲ τούς μάστορες. Γι' αὐτὸ μετά γίνονται πυρκαγιές καὶ καταστροφές στὰ Μοναστήρια. Ἕνας ὑπάλληλος ὁρκίζεται νὰ κάνη τίμια τὴν δουλειά του. ἐμεῖς σάν μοναχοί δὲν δίνουμε ἕναν τέτοιο ὅρκο ἀλλὰ διπλό, εἶναι πνευματική ἡ ὑπόσχεση ποὺ δίνουμε καὶ, ἄν τὴν παραβοῦμε, εἶναι διπλή ἡ ἁμαρτία γιὰ μας. Προσέξτε νὰ κρατήσετε μία ἰσορροπία, νὰ ὑπάρχη κάτι διαφορετικό. Βλέπω μία πληγή νὰ ὡριμάζη. Θὰ σπάση, θὰ καθαρίση. Δὲν δίνει τὴν Χάρη Τοῦ ὁ Θεὸς σὲ λανθασμένη κατάσταση. Ἔτσι θὰ ἦταν σάν νὰ βοηθοῦσε τὸν διάβολο. Κοιτάξτε νὰ ὑπάρχη εἰλικρίνεια, τιμιότης. Αὐτή ἡ κατάσταση πάει σάν τὸν μεθυσμένο ποὺ τρικλίζει. Μπορεῖ νὰ σταθῆ; Θὰ 'ρθει ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ. Θὰ δώσουμε ἐξετάσεις. Πρώτη φάση, θὰ χωρίση τὸ μπακίρι ἀπὸ τὸ χρυσάφι. Δεύτερη φάση, θὰ φανῆ πόσων καρατιῶν χρυσάφι εἶναι ὁ καθένας.

Ὁ κόσμος κινεῖται στὴν ψευτιά. Οἱ ἄνθρωποι γίνονται ψεῦτες. Ἔχουν φτιάξει ἄλλη συνείδηση. Δὲν μπορῶ νὰ γίνω ψεύτης, νὰ ἀλλάξω ἑαυτό, ἐπειδή τὸ ἀπαιτεῖ ἡ κοινωνία. Καλύτερα νὰ ταλαιπωρηθῶ. Θέλει προσοχή νὰ μήν μπή κανεὶς σ' αὐτήν τὴν

[42]. Βλ. Ματθ. 5, 40

κοσμική τροχιά. Ἀλλά καὶ ὅλο τὸ οἰκονομικό σύστημα ποὺ ὑπάρχει σήμερα, δὲν βοηθάει καθόλου. Οἱ ἄνθρωποι ἀναγκάζονται νὰ δηλώνουν λιγότερα κ.λπ. Μάλλωσα κάτι ἐφοριακούς ποὺ ἦταν πιστοί ἄνθρωποι. «Τι κάνετε; τούς εἶπα. Κοιτάξτε νὰ κρατηθῆ λίγο προζύμι. Ἔχω ὑπ' ὄψιν μου γεγονότα πολλά! Ἕνας πάει στὴν Ἐφορία καὶ λέει: «Ἔχω εἰσοδήματα ἕνα ἑκατομμύριο». Τοῦ βάζει ὁ ἐφοριακός ὅτι ἔχει τρία ἑκατομμύρια, γιατί ὑπάρχουν ὁρισμένοι ποὺ παρουσιάζουν τὸ ἕνα τρίτο ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά τους, ὅποτε μὲ αὐτὸ τούς πιάνει ὅλους. Ἔτσι ὅμως, ἂν ὑπάρχη ἕνας εὐσυνείδητος καὶ ἐσεῖς τὸν κοπανᾶτε τριπλασιάζοντας τὰ ἔσοδά του, τὸν ἀναγκάζετε νὰ γίνη κλέφτης. Δηλαδή, ἀντί νὰ βοηθήσετε νὰ ἀλλάξη λίγο ἡ κατάσταση, κάνετε τὸ ἀντιθετο». «Δὲν καταλαβαίνουμε πότε μᾶς λένε τὴν ἀλήθεια», μοῦ ἀπαντοῦν. «Θα τὸ καταλαβαίνετε, τούς λέω, ἂν ζῆτε πνευματικά. Τότε θὰ μπορῆτε νὰ κάνετε αὐτήν τὴν διάκριση. Θὰ σᾶς πληροφορῆ ὁ Θεός, γιὰ νὰ καταλαβαίνετε».

Πῶς ψεύτισε ὁ κόσμος

Ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων ἔχει ξεπεράσει τὰ ὅρια. Κοιτάζουν πῶς νὰ ξεγελάση ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Καὶ τὸ θεωροῦν κατόρθωμα ποὺ τὸν ξεγελοῦν. Ἀλήθεια, πῶς ψεύτισε ὁ κόσμος! Ὅλα ψεύτικα τὰ φτιάχνουν. Χρήματα ἐν τῷ μεταξύ παίρνουν περισσότερα ἀπ' ὅσα ἔπαιρναν οἱ παλιοί, οἱ καημένοι. Γενικά ὅλα τὰ ψεύτισαν. Μία μέρα μου ἔφερε κάποιος ντοματιές. Κάθε φυτό ἦταν σὲ ἕνα σακκουλάκι μικρούτσικο μὲ χῶμα χοντρό, μέλαγγα, ἀμμούδα χοντρή, γιὰ νὰ κρατάη τὴν ὑγρασία. Βαριοῦνται νὰ ρίξουν λίγο νερό! Οὔτε καν νὰ βάλουν κοπριά, μόνον ἐπάνω-ἐπάνω εἶχε λίγη σάν τὸ μαυροπίπερο! Ὅποτε, ὅταν τὶς ἔβγαλα ἀπὸ τὸ σακκουλάκι, ὅλη ἡ ρίζα ἦταν σάπια. Ἔρριξα ἕνα στρῶμα χῶμα ἀπὸ πάνω, γιὰ νὰ βγάλουν νέες ρίζες.

Καὶ πῶς ξεγελοῦν τὸν κόσμο! Νὰ δῆτε, μοῦ εἶχαν φέρει ἕνα κουτί μεγάλο μὲ γλυκά. «Θα τὸ ἀνοίξω, εἶπα, ὅταν θὰ 'ρθῆ καμμιά παρέα μεγάλη. Ἂς μήν τὸ ἀνοίξω τώρα καὶ πᾶνε μυρμήγκια». Μία μέρα μαζεύτηκαν κάμποσοι, ὑπολόγισα ὅτι θὰ φθάσουν καὶ θὰ περισσέψουν κιόλας. Μόλις τὸ ἀνοίγω, βλέπω μέσα φελιζόλ ἀπὸ 'δω, φελιζόλ ἀπὸ 'κει... Καὶ ἦταν τόοοσο μικρό αὐτὸ ποὺ εἶχε τὰ γλυκά. Ὅλο τὸ ἄλλο ἦταν ἄδειο! Μία ἄλλη φορὰ μου ἔφεραν ἕνα ἐπίσημο κουτί γλυκά δεμένο μὲ κορδέλλες. «Θα τὸ φυλάξω, εἶπα, γιὰ τὰ παιδιά τῆς Ἀθωνιάδος». Καὶ τελικά ἦταν κάτι λουκούμια σκληρά, παλιά λουκούμια! Ἐγώ τέτοια λουκούμια δὲν τὰ δίνω. Δίνω στὸν κόσμο κανένα μαλακό λουκούμι.

– Γέροντα, δὲν καταλαβαίνουν ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀδικία;

– Τὸ θεωροῦν κατόρθωμα. Γιατί ἡ ἁμαρτία ἔχει γίνει μόδα τώρα καὶ ἡ ἀδικία θεωρεῖται ἐξυπνάδα. Τὸ κοσμικό πνεῦμα δυστυχῶς τροχάει τὸ μυαλό στὴν πονηριά, καὶ τὸ θεωρεῖ κατόρθωμα ἐκεῖνος ποὺ ἀδικεῖ τὸν συνάνθρωπό του. Παίρνει μάλιστα καὶ τὸν τίτλο: «Αὐτός εἶναι διάβολος, τὰ καταφέρνει», ἐνῶ ἐσωτερικά ὑποφέρει ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῆς συνειδήσεως, τὴν μικρή κόλαση.

Ὁ δίκαιος ἔχει τὸν Θεό μὲ τὸ μέρος του

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν χωρᾶνε σ' αὐτόν τὸν κόσμο σήμερα. Ἂν κάποιος θέλη νὰ ζήση τίμια καὶ πνευματικά, δὲν χωράει μέσα στὸν κόσμο.

– Γέροντα, γιατί δὲν χωράει;

– Ὅταν εἶναι κανεὶς εὐαίσθητος καὶ βρεθῆ σὲ ἕνα σκληρό περιβάλλον καὶ τοῦ κάνουν τὴν ζωή μαύρη, πῶς νὰ ἀντέξη; ἤ πρέπει νὰ βρίζη κ.λπ. ἤ νὰ φύγη. Ἀλλά καὶ νὰ φύγη δὲν μπορεῖ, γιατί χρειάζεται νὰ ζήση. Τοῦ λέει τὸ ἀφεντικό: «Σοῦ ἔχω ἐμπιστοσύνη, γιατί δὲν κλέβεις, πρέπει ὅμως νὰ βάζης καὶ σάπια ἀνάμεσα στὰ καλά. Μέσα στὶς καλές μπάλες τριφύλλι πρέπει νὰ βάλης καὶ λίγες χωνεμένες»! Τὸν βάζει καὶ διευθυντή, γιὰ νὰ τὸν κρατήση, πρέπει ὅμως νὰ κάνη καὶ ἔτσι, γιατί ἀλλιῶς θὰ τὸν πετάξη ἀπὸ τὴν δουλειά. Μετά ὁ καημένος δὲν κοιμᾶται, ἀρχίζει τὰ χάπια. Ξέρετε τί τραβᾶνε οἱ καημένοι οἱ ἄνθρωποι; Τί δυσκολίες, τί ἐκβιασμούς συναντοῦν πολλοί στὶς δουλειές του ἀπὸ τούς προϊσταμένους; Τούς κάνουν τὴν ζωή μαύρη. Νὰ παρατήσουν τὴν δουλειά; Ἔχουν οἰκογένεια. Νὰ καθήσουν; Βάσανα. Μπρός βαθύ καὶ πίσω ρέμα, καὶ τὰ δυὸ στενά. Πάει νὰ σκάση κανείς. Κάνει ὑπομονή, παλεύει.

Σὲ ἄλλον τοῦ ἀφήνουν ὅλη τὴν δουλειά καὶ πάει ὁ συνάδελφος μόνο γιὰ νὰ πληρωθῆ. Γνωρίζω ἕναν ποὺ ἦταν κάπου διευθυντής. Ὅταν ἄλλαξαν τὰ πράγματα, τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ διευθυντή καὶ ἔβαλαν ἄλλον τοῦ κόμματος, ποὺ οὔτε τὸ Λύκειο δὲν εἶχε τελειώσει. Τὸν ἔκαναν διευθυντή, ἀλλὰ δὲν ἤξερε τὴν δουλειά, καὶ ἔτσι δὲν μποροῦσαν νὰ πᾶνε σὲ ἄλλη θέση τὸν προηγούμενο. Λοιπόν, τί κάνουν; Βάζουν στὸν ἴδιο χῶρο καὶ δεύτερο γραφεῖο! Τὴν δουλειά τὴν ἔκανε ὁ παλιός διευθυντής καὶ ὁ νέος καθόταν, τσιγάρο, καφέ, κουβέντα... Τελείως ἀναιδής! Δὲν τοῦ ἔκοβε κιόλας, ἔλεγε ὅ,τι τοῦ ἐρχόταν, καὶ ἔπεφτε ἡ εὐθύνη μετά στὸν παλιό. Μέχρι ποὺ ἀναγκάσθηκε νὰ φύγη ὁ καημένος. «Μήπως πρέπει νὰ πάω κάπου ἀλλοῦ; Ὁ χῶρος εἶναι μικρός, δὲν χωρᾶνε δυὸ γραφεῖα. Καλύτερα, κάθησε ἐσύ ἐδώ», τοῦ εἶπε καὶ σηκώθηκε καὶ ἔφυγε, γιατί τοῦ ἔκανε καὶ τὴν ζωή μαύρη. Καὶ δὲν εἶναι μία μέρα, δυὸ. Κάθε μέρα νὰ ἔχης ἕναν τέτοιον στὸ κεφάλι σου, εἶναι βάσανο!

Τὸν δίκαιο ἄνθρωπο συνήθως οἱ ἄλλοι τὸν σπρώχνουν στὴν τελευταία θέση ἤ ἀκόμη τοῦ παίρνουν καὶ τὴν θέση. Τὸν ἀδικοῦν, τὸν πατοῦν –»πατοῦν ἐπί πτωμάτων», ἔτσι δὲν λέγεται; Ἀλλά, ὅσο οἱ ἄνθρωποι τὸν σπρώχνουν πρὸς τὰ κάτω, τόσο ὁ Θεὸς τὸν ἀνεβάζει πρὸς τὰ ἄνω σάν τὸν φελλό. Θέλει ὅμως πάρα πολλή ὑπομονή. Ἡ ὑπομονή ξεκαθαρίζει πολλά πράγματα. Αὐτός ποὺ θέλει νὰ ζήση μὲ ἀρετή καὶ νὰ εἶναι τίμιος στὴν δουλειά του, εἴτε ἐργάτης εἶναι εἴτε ἔμπορος εἴτε ὁτιδήποτε εἶναι, πρέπει νὰ τὸ πάρη ἀπόφαση ὅτι, ὅταν ἀρχίση τὴν δουλειά του, θὰ φθάση σὲ σημεῖο νὰ μήν ἔχη νὰ πληρώση λ.χ. οὔτε τὰ ἐνοίκια, ἄν ἔχη μαγαζί, γιὰ νὰ τοῦ ἔρθη ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Ὄχι ὅμως νὰ πηγαίνη μὲ τὸν σκοπό: «Ἄν φθάσω μέχρις ἐκεῖ, μετά θὰ ἔχω πελατεία»! Νὰ μήν πάη μὲ τέτοιο σκοπό, γιατί τότε ὁ Θεὸς δὲν θὰ τοῦ δώση. Ἀλλά ὅταν πῆ: «Θὰ ζήσω κατὰ Θεόν, δὲν θὰ κάνω ἀδικίες, θὰ πῶ ὅτι αὐτὸ ἀξίζει πενήντα δραχμές καὶ ἐκεῖνο διακόσιες δραχμές», ὁ Θεὸς δὲν θὰ τὸν ἀφήση. Κάποιος ἄλλος ἐν τῷ μεταξύ ἐκεῖνο ποὺ θὰ τὸ δίνη αὐτός πενήντα δραχμές, θὰ τὸ δίνη πεντακόσιες δραχμές καὶ θὰ πλουτίση. Τελικά ὅμως ὁ ἀπατεώνας αὐτός θὰ φθάση σὲ σημεῖο νὰ μήν ἔχη νὰ πληρώση οὔτε τὰ ἐνοίκια καὶ θὰ τὸ κλείση τὸ μαγαζί του, γιατί ὁ κόσμος πληροφορεῖται, ἐνῶ σιγά-σιγὰ ὁ τίμιος δὲν θὰ μπορῆ νὰ τὰ βγάλη πέρα ἀπὸ τὴν πελατεία ποὺ θὰ ἔχη, θὰ παίρνη συνέχεια ὑπαλλήλους! Ἀλλά στὴν ἀρχή θὰ δοκιμασθῆ. Ὁ καλός δοκιμάζεται στὰ χέρια τῶν κακῶν, περνάει ἀπὸ τὰ λανάρια[43].

---

[43]. Μηχάνημα χειροκίνητο ἤ μηχανοκίνητο, μὲ τὸ ὁποῖο ἔξαιναν καὶ καθάριζαν τὸ μαλλί ποὺ ἐπρόκειτο νὰ κλωσθῆ.

Ὅταν πάη κανεὶς μὲ τὸν διάβολο, μὲ πονηριές, δὲν εὐλογεῖ ὁ Θεὸς τὰ ἔργα του. ὅ,τι κάνουν οἱ ἄνθρωποι μὲ πονηριά, δὲν εὐδοκιμεῖ. Μπορεῖ νὰ φαίνεται ὅτι προχωράει, ἀλλὰ τελικά θὰ σωριάση. Τὸ κυριώτερο εἶναι νὰ ξεκινᾶ κανεὶς ἀπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ γιὰ ὅ,τι κάνει! Ὁ ἄνθρωπος, ὅταν εἶναι δίκαιος, ἔχει τὸν Θεό μὲ τὸ μέρος του. καὶ ὅταν ἔχη καὶ λίγη παρρησία στὸν Θεό, τότε θαύματα γίνονται. Ὅταν κανεὶς βαδίζη μὲ τὸ Εὐαγγέλιο, δικαιοῦται τὴν θεία βοήθεια. Βαδίζει μὲ τὸν Χριστό. Πῶς νὰ τὸ κάνουμε; τὴν δικαιοῦται. Ὅλη ἡ βάση ἐκεῖ εἶναι. Ἀπὸ 'κει καὶ πέρα νὰ μή φοβᾶται τίποτε. Αὐτὸ ποὺ ἔχει σημασία εἶναι νὰ ἀναπαύεται ὁ Χριστός, ἡ Παναγία καὶ οἱ Ἅγιοι στὴν κάθε ἐνέργειά μας, καὶ τότε θὰ ἔχουμε τὴν εὐλογία τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καὶ τῶν Ἁγίων μας, καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ ἐπαναπαύεται σ' ἐμᾶς. Ἡ τιμιότης τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ ἀνώτερο Τιμιόξυλο. Ἄν ἕνας δὲν εἶναι τίμιος καὶ ἔχη Τιμιόξυλο, εἶναι σάν νὰ μήν ἔχη τίποτε. Ἕνας καὶ Τιμιόξυλο νὰ μήν ἔχη, ἄν εἶναι τίμιος, δέχεται τὴν θεία βοήθεια. Καὶ ἄν ἔχη καὶ Τιμιόξυλο, τότε!...

Ὁ δίκαιος ἀνταμείβεται καὶ σ' ἐτούτη τὴν ζωή

Ἔχω δεῖ ψυχές ποὺ ἀδικήθηκαν, ἀλλὰ ὑπέμειναν τὴν ἀδικία μὲ καλούς λογισμούς καὶ τούς ἔλουσε ἡ Χάρις σ' αὐτήν τὴν ζωή. Πρίν ἀπὸ πολλά χρόνια μὲ εἶχε ἐπισκεφθῆ ἕνας εὐλαβής Χριστιανός, ἁπλός καὶ καλοκάγαθος, καὶ μὲ παρακάλεσε νὰ εὐχηθῶ νὰ φωτίση ὁ Χριστός τὰ παιδιά του, ὅταν ἐνηλικιωθοῦν, νὰ μήν γογγύσουν κατὰ τῶν συγγενῶν γιὰ τὴν μεγάλη ἀδικία ποὺ τούς εἶχαν κάνει, καὶ μοῦ διηγήθηκε τὴν ὑπόθεση. Ὅπως εἶδα, ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἦταν πραγματικά ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ἦταν ὁ μεγαλύτερος ἀδερφός ἀπὸ πέντε παιδιά τῆς οἰκογενείας του καὶ μετά τὸν αἰφνίδιο θάνατο τοῦ πατέρα τούς συμπαραστὰθηκε σάν καλός πατέρας στὰ ἀδέρφια. Ἐργάσθηκε σκληρά, ἀπέκτησε καὶ ἄλλη περιουσία, κτήματα κ.λπ. καὶ ἀποκατέστησε τὶς δυὸ ἀδερφές τους. Παντρεύτηκαν καὶ τὰ μικρότερα ἀδέρφια του, πῆραν ὅλα τὰ καλά κτήματα, ἐλαιῶνες κ.λπ. Καὶ σ' αὐτόν ἄφησαν τὰ ἄχρηστα, τὰ ἄγονα, κάτι ἀμμουδιές. Στὸ τέλος παντρεύτηκε καὶ αὐτός καὶ ἀπέκτησε τρία παιδάκια. Ἦταν ἡλικιωμένος φυσικά καὶ σκεφτόταν τὰ παιδιά του, ὅταν μεγαλώσουν, μήπως καταλάβουν τὴν ἀδικία καὶ γογγύσουν. Μοῦ ἔλεγε: «Ἐγώ δὲν στενοχωριέμαι γιὰ τὴν ἀδικία, γιατί διαβάζω τὸ Ψαλτήρι. Ἕνα Κάθισμα τὸ ἀπόγευμα καὶ δυὸ Καθίσματα πρίν ξημερώση. Σχεδόν τὸ ἔμαθα ἀπ' ἔξω τὸ Ψαλτήρι. Κανένας Ψαλμός δὲν λέει ὅτι οἱ ἄδικοι ἔκαναν προκοπή. Ἐνῶ τούς δικαίους τους σκέφτεται ὁ Θεός. Ἐγώ, Πάτερ μου, δὲν λυπᾶμαι τὰ κτήματα ποὺ ἔχασα, ἀλλὰ λυπᾶμαι τὰ ἀδέρφια μου ποὺ χάνουν τὴν ψυχή τους.» Ἔφυγε μετά ὁ εὐλογημένος αὐτός ἄνθρωπος καὶ μὲ ξαναεπισκέφθηκε μετά ἀπὸ δέκα χρόνια περίπου, πολύ χαρούμενος, καὶ μὲ ρωτάει: «Μὲ θυμᾶσαι, Πάτερ, μὲ θυμᾶσαι;». «Ναί», τοῦ εἶπα καὶ τὸν ρώτησα πῶς περνάει. «Ἔγινα πλούσιος τώρα», μοῦ ἀπάντησε. «Καί πῶς ἔγινες πλούσιος ἀδερφέ;». «Νά, ἐκεῖνα τὰ ἄχρηστα χωράφια, οἱ ἀμμουδιές, πῆραν μεγάλη ἀξία, γιατί ἦταν παραθαλάσσια. Αὐτήν τὴν φορά ἦρθα νὰ μοῦ πῆς τί νὰ τὰ κάνω τὰ πολλά χρήματα ποὺ ἔχω». «Νὰ ἐξασφαλίσης τὰ παιδιά σου μὲ ἕνα σπιτάκι καὶ νὰ κρατήσης μερικά χρήματα καὶ γιὰ τὶς σπουδές τους, μέχρι νὰ τακτοποιηθοῦν». «Ἔχω καὶ γιὰ τὰ παιδιά μου, μοῦ λέει, ἀλλὰ πάλι εἶναι πολλά». «Δῶσε στούς φτωχούς συγγενεῖς σου πρῶτα καὶ μετά σὲ ἄλλους φτωχούς».

«Ἔδωσα, Πάτερ, ἀλλὰ πάλι εἶναι πολλά». «Δῶσε, γιὰ νὰ φτιάξουν τὸν Ναό τοῦ χωριοῦ σου καὶ τὰ ἐξωκκλήσια». «Ἔδωσα, ἀλλὰ πάλι εἶναι πολλά». Τότε τοῦ λέω: «Θὰ εὔχωμαι νὰ σὲ φωτίζη ὁ Χριστός, γιὰ νὰ κάνης καλωσύνες ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει μεγαλύτερη ἀναγκη». Μετά τὸν ρώτησα: «Τί κάνουν τὰ ἀδέρφια σου; ποῦ βρίσκονται;». Ξέσπασε σὲ κλάμα καὶ μὲ λυγμούς μου ἀπάντησε: «Δὲν ξέρω, Πάτερ μου, χάθηκαν καὶ τὰ ἴχνη τους. Εἶχαν πουλήσει τὰ κτήματα ἀπὸ τὸ χωριό, ἐλαιῶνες καὶ χωράφια, καὶ τώρα δὲν ξέρω ποὺ βρίσκονται. Εἶχαν πάει πρῶτα στὴν Γερμανία, μετά στὴν Αὐστραλία καὶ τώρα δὲν ἀκούγονται». Μετανόησα ποὺ τὸν ρώτησα γιὰ τὰ ἀδέρφια του, γιατί δὲν ἤξερα πώς θὰ λυπηθῆ τόσο πολύ. Τὸν παρηγόρησα μετά καὶ ἔφυγε εἰρηνικός. Τοῦ εἶπα νὰ εὐχηθοῦμε καὶ οἱ δυὸ νὰ μάθουμε καὶ γι' αὐτούς χαρούμενες εἰδήσεις. Θυμήθηκα μετά τὸν Ψαλμό ποὺ λέει: «Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τάς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Καὶ παρῆλθον καὶ ἰδού οὐκ ἦν καὶ ἐζήτησα αὐτόν καὶ οὔχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ»[44]. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη μὲ τὰ ταλαίπωρα ἀδέρφια του.

Χειρότερο πράγμα ἀπὸ τὴν ἀδικία δὲν ὑπάρχει. Ὁτιδήποτε κάνετε, κοιτάξτε νάχετε τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

---

[44]. *Ψαλμ.* 36, 35-36.

Κεφάλαιο 5 - «Εὐλογεῖτε καὶ μή καταρᾶσθε»[45]

Μὲ ρώτησε κάποιος: «Αὐτὸ ποὺ ψάλουμε τὴν Μεγάλη Σαρακοστή, τὸ «*Πρόσθες αὐτοῖς κακά, Κύριε, τούς ἐνδοξοις τῆς γῆς»[46]*, γιατί τὸ λέμε, ἀφοῦ εἶναι κατάρα;». «Ὅταν κάνουν ἐπιδρομή οἱ βάρβαροι, τοῦ εἶπα, καὶ πᾶνε νὰ καταστρέψουν στὰ καλά καθούμενα ἕναν λαό καὶ ὁ λαός προσεύχεται νὰ τούς βροῦν κακά, δηλαδή νὰ σπάσουν τὰ ἁμάξια τους, καὶ τὰ ἄλογά τους νὰ πάθουν κάτι, γιὰ νὰ ἐμποδισθοῦν, καλό εἶναι ἤ κακό; Αὐτὸ ἐννοεῖ, νὰ τούς ἔρθουν ἐμπόδια. Δὲν εἶναι ὅτι καταριούνται».

– Γέροντα, πότε πιάνει ἡ κατάρα;

– Ἡ κατάρα πιάνει, ὅταν ὑπάρχη στὴν μέση ἀδικία. Ἂν λ.χ. κάποια κοροϊδέψη μία πονεμένη ἤ τῆς κάνη ἕνα κακό καὶ ἡ πονεμένη τὴν καταρασθῆ, πάει, χάνεται τὸ σόι της. Ὅταν δηλαδή κάνω κακό σὲ κάποιον καὶ ἐκεῖνος μὲ καταριέται, πιάνουν οἱ κατάρες του. Ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς καὶ πιάνουν, ὅπως ἐπιτρέπει λ.χ. νὰ σκοτώση ἕνας κάποιον ἄλλον. Ὅταν ὅμως δὲν ὑπάρχη ἀδικία, τότε ἡ κατάρα γυρνᾶ πίσω σ' αὐτόν ποὺ τὴν ἔδωσε.

– Καὶ πῶς ἀπαλλάσσεται κανεὶς ἀπὸ τὴν κατάρα;

– Μὲ τὴν μετάνοια καὶ τὴν ἐξομολόγηση. Ἔχω ὑπ' ὄψιν μου πολλές περιπτώσεις, ἄνθρωποι ποὺ ταλαιπωρήθηκαν ἀπὸ κατάρα, ὅταν τὸ κατάλαβαν ὅτι τούς καταράσθηκαν, γιατί εἶχαν φταίξει, μετανοιωσαν, ἐξομολογήθηκαν καὶ τακτοποιήθηκαν. Ἂν αὐτός ποὺ ἔφταιξε πῆ: «Θεέ μου, ἔκανα αὐτὸ καὶ αὐτό, συγχώρεσε μὲ...» καὶ ἐξομολογηθῆ μὲ πόνο καὶ εἰλικρίνεια, τότε ὁ Θεὸς θὰ τὸν συγχωρήση, Θεὸς εἶναι.

– Καὶ τιμωρεῖται μόνον αὐτός ποὺ δέχεται τὴν κατάρα ἤ καὶ αὐτός ποῦ τὴν δίνει;

– Αὐτός ποὺ δέχεται τὴν κατάρα, βασανίζεται σ' αὐτήν τὴν ζωή. Αὐτός ὅμως ποὺ καταράσθηκε, βασανίζεται καὶ σ' αὐτήν τὴν ζωή, καὶ στὴν ἄλλη, γιατί ὡς ἐγκληματίας θὰ τιμωρηθῆ ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Θεό, ἄν δὲν μετανοήση καὶ ἐξομολογηθῆ. Γιατί, ἐντάξει, μπορεῖ κάποιος νὰ σὲ πείραξε, ἐσύ ὅμως μὲ τὴν κατάρα ποὺ δίνεις, εἶναι σάν νὰ παίρνης τὸ πιστόλι καὶ νὰ τὸν σκοτώνης. Μὲ ποιό δικαίωμα τὸ κάνεις αὐτό; Ὅ,τι καὶ ἄν σου ἔκανε ὁ ἄλλος, δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ τὸν σκοτώσης. Γιὰ νὰ καταρασθῆ κανείς, σημαίνει ὅτι ἔχει κακία. Κατάρα δίνει κανείς, ὅταν τὸ λέη μὲ πάθος, μὲ ἀγανάκτηση.

Ἡ κατάρα, ὅταν προέρχεται ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ ἔχει δίκαιο, ἔχει μεγάλη ἰσχύ, ἰδίως ἡ κατάρα τῆς χήρας. Θυμᾶμαι, μία γριά εἶχε ἕνα ἀλογάκι καὶ τὸ ἔβαζε στὴν ἄκρη τοῦ δάσους νὰ βοσκήση. Ἐπειδή ἦταν λίγο ζόρικο, εἶχε βρεῖ ἕνα γερό σχοινί καὶ τὸ ἔδενε. Μία φορά πῆγαν στὸ δάσος τρεῖς γυναῖκες νὰ κόψουν ξύλα. Ἡ μία ἦταν πλούσια, ἡ ἄλλη χήρα καὶ ἡ ἄλλη ἦταν ὀρφανή καὶ πολύ φτωχιά. Εἶδαν τὸ ἄλογο ποὺ ἦταν δεμένο μὲ τὸ σχοινί καὶ βοσκοῦσε καὶ εἶπαν: «Δὲν παίρνουμε τὸ σχοινί νὰ δέσουμε τὰ ξύλα;». Τὸ ἔκοψαν στὰ τρία καὶ πῆρε ἡ καθεμιά ἀπὸ ἕνα κομμάτι νὰ δέσουν τὰ δεμάτια τους. Ἑπόμενο ἦταν νὰ φύγη τὸ ἄλογο. Ὅταν ἦρθε ἡ γριά καὶ δὲν βρῆκε τὸ ζῶο, ἀγανάκτησε. Ἄρχισε νὰ τὸ ψάχνη παντοῦ, παιδεύτηκε πολύ νὰ τὸ βρῆ.

---

45. Βλ. *Ρωμ.* 12, 14

46. *Ἠσ.* 26, 15

Τελικά, ὅταν τὸ βρῆκε, εἶπε ἀγανακτισμένη: «Μὲ τὸ ἴδιο τὸ σχοινί νὰ τὴν κουβαλήσουν αὐτήν ποὺ τὸ πῆρε». Μία μέρα, ὁ ἀδελφός της πλούσιας ἔκανε ἀστεία μὲ ἕνα ὅπλο νομίζοντας πώς εἶναι ἄδειο –ἦταν ἀπὸ αὐτὰ ποὺ εἶχαν ἀφήσει οἱ Ἰταλοί – καὶ χτύπησε τὴν ἀδελφή του στὸν λαιμό. Ἔπρεπε νὰ τὴν μεταφέρουν στὸ νοσοκομεῖο καὶ χρειάσθηκε σχοινί, γιὰ νὰ τὴν δέσουν ἐπάνω σὲ μία ξύλινη σκάλα. Ἐκείνη τὴν ὥρα βρέθηκε τὸ ἕνα κομμάτι σχοινί, τὸ κλεμμένο, ἀλλὰ δὲν ἔφθανε. Ἔφεραν καὶ οἱ δύο ἄλλες γειτόνισσες τὰ δικά τους κλεμμένα κομμάτια καὶ τὴν ἔδεσαν στὴν σκάλα καὶ τὴν μετέφεραν στὸ νοσοκομεῖο. Ἔτσι πραγματοποιήθηκε ἡ κατάρα τῆς γριᾶς, «Μὲ τὸ ἴδιο σχοινί νὰ τὴν κουβαλήσουν». Καὶ τελικά πέθανε ἡ καημένη, ὁ Θεὸς νὰ τὴν ἀναπαύση. Βλέπετε, ἐπίασε ἡ κατάρα στὴν πλούσια, ποὺ δὲν εἶχε οἰκονομική ἀνάγκη. Οἱ ἄλλες εἶχαν τὴν φτώχειά τους, εἶχαν κάποια ἐλαφρυντικά.

Ἀρρώστιες καὶ ἀτυχήματα ἀπὸ κατάρα

Πολλές ἀρρώστιες ποὺ δὲν βρίσκουν οἱ γιατροί ἀπὸ τί εἶναι, μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπὸ κατάρα. Τί νὰ βροῦν οἱ γιατροί, τὴν κατάρα; Μία φορά μου ἔφεραν στὸ Καλύβι ἕναν παράλυτο. Ὁλόκληρος ἄνδρας δὲν μποροῦσε νὰ καθήση. Τὸ κορμί τοῦ ἦταν τεντωμένο σάν ξύλο. Τὸν κουβαλοῦσε ἕνας στὴν πλάτη καὶ ἕνας ἄλλος τὸν κρατοῦσε ἀπὸ πίσω. Τοῦ ἔβαλα δυὸ κούτσουρα καὶ ἀκουμποῦσε λίγο ὁ καημένος. Μοῦ λένε αὐτοί ποὺ τὸν συνόδευαν: «Ἀπὸ δεκαπέντε χρονῶν παιδί εἶναι σ' αὐτήν τὴν κατάσταση καὶ ἔχουν περάσει δεκαοκτώ χρόνια ἀπὸ τότε». «Μα πῶς στὰ καλά καθούμενα νὰ τὸ πάθη αὐτό; εἶπα. Δὲν μπορεῖ, κάτι συμβαίνει». Ἔψαξα ἀπὸ δῶ-ἀπὸ 'κει καὶ βρῆκα ὅτι κάποιος τὸν εἶχε καταρασθῆ. Τί εἶχε συμβῆ; Κάποτε πήγαινε μὲ τὸ ἀστικό στὴν σχολή του καὶ καθόταν σὲ μία θέση τεντωμένος. Σὲ κάποια στὰση μπῆκε ἕνας ἡλικιωμένος παπάς καὶ ἕνα γεροντάκι καὶ στὰθηκαν ὄρθιοι δίπλα του. Τότε τοῦ εἶπε ἕνας: «Σήκω, νὰ καθήσουν οἱ μεγάλοι». Αὐτός τεντώθηκε ἀκόμη περισσότερο στὸ κάθισμα, χωρίς νὰ δώση σημασία. Ὅποτε τὸ γεροντάκι ποὺ στεκόταν ὄρθιό του λέει: «Τεντωμένος νὰ μείνης καὶ ποτέ νὰ μήν μπορῆς νὰ καθήσης». Καὶ ἡ κατάρα ἐπίασε. Βλέπεις, εἶχε ἀναίδεια ὁ νέος. Σοῦ λέει: «Γιατί νὰ σηκωθῶ, ἀφοῦ τὴν πλήρωσα τὴν θέση;». Ναί, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλλος πλήρωσε καὶ εἶναι ἡλικιωμένος, σεβάσμιος, καὶ στέκεται ὄρθιος καὶ ἐσύ εἶσαι μικρό παιδί, δεκαπέντε χρονῶν, καὶ κάθεσαι. «Από αὐτὸ εἶναι, τοῦ λέω. Κοίταξε νὰ μετανοήσης, γιὰ νὰ γίνης καλά, χρειάζεται μετανοια». Ὁ καημένος, μόλις τὸ κατάλαβε λίγο καὶ τὸ ἀναγνώρισε, ἀμέσως τακτοποιήθηκε.

Πόσα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν σήμερα εἶναι ἀπὸ κατάρα, ἀπὸ ἀγανάκτηση. Καὶ ὅταν ἐξοντώνωνται ὁλόκληρες οἰκογένειες ἤ πεθαίνουν πολλά ἄτομα ἀπὸ μία οἰκογένεια, νὰ ξέρετε, εἶναι ἤ ἀπὸ ἀδικία ἤ ἀπὸ μάγια ἤ ἀπὸ κατάρα. Ἕνας πατέρας εἶχε ἕνα παιδί ποὺ ὅλο γύριζε. Μία φορά τοῦ λέει ἀγανακτισμένος: «Νὰ ἔλθης μία καὶ καλή». Τὸ παιδί ἐκεῖνο τὸ βράδυ, καθὼς ἐρχόταν στὸ σπίτι, ἀκριβῶς ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα, τὸ χτύπησε ἕνα αὐτοκίνητο καὶ ἔμεινε στὸν τόπο. Τὸν πῆραν οἱ φίλοι του σκοτωμένο καὶ τὸν πῆγαν μέσα στὸ σπίτι του. Ἦρθε μετά ὁ πατέρας στὸ Καλύβι καὶ ἔκλαιγε. «Το παιδί μου σκοτώθηκε ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μού», ἔλεγε. Ἀπὸ 'δω-ἀπὸ 'κει, μετά μου λέει: «Τοῦ εἶχα πεῖ μία κουβέντα». «Τι τοῦ εἶπες;», τοῦ λέω. «Αγανάκτησα ποὺ ξενυχτοῦσε καὶ τοῦ εἶπα: «Νὰ ἔρθης μία καὶ καλή!». Μήπως ἦταν ἀπ' αὐτό»; «Εμ, ἀπὸ τί ἦταν; τοῦ λέω. Κοίταξε νὰ μετανοήσης, νὰ ἐξομολογηθής».

«Αυτήν τὴν φορά νὰ ἔρθης μία καὶ καλή», τοῦ εἶπε, καὶ τὸ παιδί τὸ ἔφεραν νεκρό. Ἄντε μετά νὰ χτυπιέται ὁ πατέρας, νὰ κλαίη...

Ἡ κατάρα τῶν γονέων πιάνει πολύ

Νὰ ξέρετε, ἡ κατάρα τῶν γονέων πιάνει πολύ, ἀκόμη καὶ ἡ ἀγανάκτησή τους. Καὶ νὰ μήν τὸ καταρασθῆ ὁ γονιός τὸ παιδί, ἀλλὰ μόνο νὰ ἀγανακτήση μαζί του, τὸ παιδί δὲν βλέπει ἄσπρη μέρα, ἡ ζωή τοῦ εἶναι ὅλο βάσανα. Ταλαιπωρεῖται πολύ σ' αὐτήν τὴν ζωή. Φυσικά, στὴν ἄλλη ζωή ξελαφρώνει, γιατί ξοφλάει ἐδῶ μερικά. Γίνεται αὐτὸ ποὺ λέει ὁ Ἀββάς Ἰσαάκ: «Τρώει τὴν κόλαση»[47], λιγοστεύει δηλαδή τὴν κόλαση μὲ τὶς ταλαιπωρίες ἐδῶ, σ' αὐτήν τὴν ζωή. Γιατί ταλαιπωρία σ' αὐτήν τὴν ζωή τρώει τὴν κόλαση. Δηλαδή, ὅταν λειτουργοῦν οἱ πνευματικοί νόμοι, ἀφαιρεῖται λίγο ἀπὸ τὴν κόλαση, ἀπὸ τὰ βάσανα.

Ἀλλά καὶ οἱ γονεῖς ποὺ στέλνουν τὰ παιδιά τους στὸν «ἔξω ἀπ' ἐδώ», τὰ τάζουν στὸν διάβολο καὶ ἔχει δικαιώματα μετά ὁ διάβολος. «Μου τόταξες», σοῦ λέει. Ἦταν ἕνα ἀνδρόγυνο στὰ Φάρασα[48]. Αὐτοί εἶχαν ἕνα παιδάκι ποὺ ἔκλαιγε, καὶ ὁ πατέρας συνέχεια τὸ ἔστελνε στὸν «ἔξω ἀπ' ἐδώ». Καὶ Νά, τί ἔγινε. Ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς καὶ, ὅταν τὸ ἔστελνε στὸν «ἔξω ἀπ' ἐδώ», ἐξαφανιζόταν τὸ παιδί ἀπὸ τὴν κούνια. Ἡ φουκαριάρα ἡ μάνα πήγαινε μετά στὸν Χατζεφεντή[49]. «Χατζεφεντή, νάχω τὴν εὐχή σου, τὸ παιδί τὸ πῆραν οἱ δαίμονες». Πήγαινε ὁ Χατζεφεντής, διάβαζε εὐχές στὴν κούνια, ἐπέστρεφε τὸ παιδί. Αὐτή ἡ δουλειά γινόταν συνέχεια. Ἡ καημένη ἔλεγε: «Χατζεφεντή, νάχω τὴν εὐχή σου, ποῦ θὰ πάη αὐτό;». «Ἐγώ δὲν κουράζομαι νὰ ἔρχωμαι, τῆς ἔλεγε, ἐσύ κουράζεσαι νὰ ἔρχεσαι νὰ μὲ φωνάζης; Θὰ κουρασθῆ ὁ διάβολος καὶ θὰ σοῦ ἀφήση». Ἀπὸ τότε δὲν ἐξαφανιζόταν τὸ παιδί. Ὅταν μεγάλωσε μετά, τὸ ἔλεγαν «ὑπόδειγμα τοῦ διαβόλου». Ἀνακάτευε ὅλο τὸ χωριό, ἄνω-κάτω τους ἔκανε. Τί τραβοῦσε ὁ πατέρας μου[50]! Πήγαινε στὸν ἕναν καὶ ἔλεγε: «Ὁ τάδε εἶπε αὐτὸ γιὰ σένα». Πήγαινε στὸν ἄλλο, ἔλεγε τὰ ἴδια. Μετά πιάνονταν ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, χτυπιόνταν. Ὅταν τὸ καταλάβαιναν, πήγαιναν σ' αὐτόν νὰ τὸν πιάσουν, νὰ τὸν λιντσάρουν. Αὐτός τούς κατάφερνε ὅμως νὰ τοῦ ζητᾶνε καὶ συγγνώμη! Τόσο διαβολεμένος ἦταν! Ὑπόδειγμα τοῦ διαβόλου! Οἰκονόμησε ὁ Θεὸς νὰ δοῦν καὶ στὴν συνέχεια οἱ ἄλλοι τὸ ἀποτέλεσμα, γιὰ νὰ βάλουν μυαλό, νὰ φρενάρουν τὸν ἑαυτό τους καὶ νὰ εἶναι πολύ προσεκτικοί, τώρα αὐτόν πῶς θὰ τὸν κρίνη ὁ Θεός, εἶναι ἄλλο θέμα. Φυσικά, ἔχει πολλά ἐλαφρυντικά.

Ἡ μεγαλύτερη περιουσία γιὰ τὸν κόσμο εἶναι ἡ εὐχή τῶν γονέων. Ὅπως καὶ στὴν μοναχική ζωή ἡ μεγαλύτερη εὐλογία εἶναι νὰ πάρης τὴν εὐχή τοῦ Γέροντά σου. Γι' αὐτὸ λένε: «Νὰ πάρης τὴν εὐχή τῶν γονέων». Μία μάνα, θυμᾶμαι, εἶχε τέσσερα παιδιά καὶ ἔκλαιγε ἡ καημένη: «Θὰ πεθάνω μὲ τὸν καημό, μοῦ ἔλεγε, δὲν παντρεύτηκε κανένα παιδί. Κάνε προσευχή». Χήρα γυναίκα ἐκείνη, ὀρφανά αὐτά,

---

47. Βλ. Ἰσαάκ Σύρου, Ἀσκητικά, Λόγος ΝΕ', ἔκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1977, σ. 219.

48. Τὸ Κεφαλοχώρι ἔξι ἑλληνικῶν χωριῶν στὴν περιοχή τῆς Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, πατρίδα τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου καὶ τοῦ Γέροντα.

49. Ἔτσι ἀποκαλοῦσαν οἱ Φαρασιῶτες τὸν Ἅγιο Ἀρσένιο τὸν Καππαδόκη.

50. Ὁ πατέρας τοῦ Γέροντα ἦταν πρόεδρος τοῦ χωριοῦ.

τούς πόνεσα. Κάνω προσευχή, κάνω προσευχή, τίποτε. Λέω, «κάτι συμβαίνει ἐδώ». «Μας ἔχουν κάνει μάγια», ἔλεγαν τὰ παιδιά. «Δὲν εἶναι μάγια, φαίνεται αὐτό, ὅταν εἶναι ἀπὸ μάγια. Μήπως σᾶς καταριόταν ἡ μάνα σας;», τὰ ρωτάω. «Ναί, Πάτερ, μοῦ λένε, ἡ μητέρα μας, ὅταν ἤμασταν μικρά, ἐπειδὴ ἤμασταν πολύ ζωηρά, μᾶς ἔλεγε συνέχεια ἀπὸ τὸ πρωί μέχρι τὸ βράδυ: «Κούτσουρα νὰ μείνετε, κούτσουρα νὰ μείνετε». «Πάτε νὰ τραντάξετε τὴν μάνα σας, τὰ λέω, καὶ νὰ τῆς πῆτε νὰ μετανοήση, νὰ ἐξομολογηθῆ καὶ ἀπὸ 'δω καὶ πέρα νὰ σᾶς δίνει εὐχές συνέχεια». Μέσα σὲ ἑνάμισι χονο παντρεύτηκαν καὶ τὰ τέσσερα. Ἐκείνη ἡ καημένη ἦταν χήρα γυναίκα, ἦταν, φαίνεται, καὶ στενόκαρδη, καὶ ἐκεῖνα ζωηρά, τὴν ἔσκαγαν, καὶ ἔτσι τὰ καταριόταν.

– Ἂν οἱ γονεῖς καταρασθοῦν τὰ παιδιά καὶ μετά πεθάνουν, πῶς θὰ ἀπαλλαγοῦν τὰ παιδιά ἀπὸ τὴν κατάρα;

– Ἂν ψάξουν τὰ παιδιά στὸν ἑαυτό τους, θὰ βροῦν ὅτι, γιὰ νὰ τὰ καταρασθοῦν οἱ γονεῖς τους, φαίνεται θὰ ἦταν παλαβά καὶ θὰ τούς βασάνιζαν. Ὅποτε, ἄν συναισθανθοῦν τὸ σφάλμα τους καὶ μετανοήσουν εἰλικρινά καὶ ἐξομολογηθοῦν, τακτοποιοῦνται. Καὶ ἄν τὰ παιδιά κάνουν πνευματική προκοπή, θὰ βοηθηθοῦν καὶ οἱ γονεῖς.

– Γέροντα, καὶ ἐμένα, ὅταν ἔφευγα γιὰ τὸ Μοναστήρι, οἱ γονεῖς μου μὲ καταριόνταν.

– Αὐτές εἶναι οἱ μόνες κατάρες ποὺ γίνονται εὐχή.

Ἡ ... «εὐγενική» κατάρα

– Γέροντα, εἶναι σωστό νὰ λέη κανεὶς γι' αὐτόν ποῦ τὸν ἀδικεῖ: «Ἂς τὸ βρῆ ἀπὸ τὸν Θεό»;

– Ὅποιος τὸ λέει αὐτὸ κοροϊδεύεται ἀπὸ τὸν πονηρό καὶ δὲν καταλαβαίνει ὅτι μὲ αὐτόν τὸν τρόπο καταριέται μὲ εὐγένεια. Εἶναι μερικοί ποὺ λένε ὅτι εἶναι εὐαίσθητοι καὶ ἔχουν ἀγάπη καὶ λεπτότητα καὶ ἀνέχονται μέν τὶς ἀδικίες ποὺ τούς κάνουν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ λένε: «Ἂς τὸ βροῦν ἀπὸ τὸν Θεό». Σ' αὐτήν τὴν ζωή ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δίνουμε ἐξετάσεις, γιὰ νὰ περάσουμε στὴν ἄλλη τὴν αἰώνια, στὸν Παράδεισο. Μοῦ λέει ὁ λογισμός ὅτι αὐτή ἡ εὐγενική κατάρα εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν πνευματική βάση καὶ δὲν ἐπιτρέπεται σὲ Χριστιανό, γιατί ὁ Χριστός δὲν μᾶς δίδαξε τέτοιου εἴδους ἀγάπη, ἀλλὰ τὸ «*Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γάρ οἴδασι τί ποιούσι*»[51]. Ὅπως ἐπίσης καλύτερη εὐχή ἀπὸ ὅλες εἶναι, ὅταν μᾶς καταριοῦνται ἄδικα καὶ τὸ δεχώμαστε σιωπηλά μὲ καλωσύνη.

Ὅταν συκοφαντηθοῦμε ἤ ἀδικηθοῦμε εἴτε ἀπὸ ἐπιπόλαιους εἴτε ἀπὸ πονηρούς ἀνθρώπους, ποὺ ἔχουν κακότητα καὶ διαστρέφουν καὶ τὴν ἀλήθεια, ἐὰν μποροῦμε, καλά εἶναι νὰ μή θέλουμε νὰ δικαιωθοῦμε, ὅταν ἡ ἀδικία ἀφορᾶ μόνον τὸ ἄτομό μας. Οὔτε καὶ νὰ ποῦμε: «Νὰ τὸ βροῦν ἀπὸ τὸν Θεό», γιατί καὶ αὐτὸ εἶναι κατάρα. Καλά εἶναι νὰ τούς συγχωρέσουμε μὲ ὅλη τὴν καρδιά μας καὶ νὰ παρακαλέσουμε τὸν Θεό νὰ μᾶς δυναμώση, νὰ μπορέσουμε νὰ σηκώσουμε τὸ βάρος τῆς συκοφαντίας καὶ νὰ συνεχίσουμε τὴν πνευματική ζωή (στὴν ἀφάνεια, ὅσο μποροῦμε). Ἂς συνεχίζουν οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν ὡς τυπικό νὰ κρίνουν καὶ νὰ κατακρίνουν, νὰ μᾶς ἀδικοῦν, γιατί συνέχεια μὲ τὸν τρόπο τούς αὐτόν μας ἑτοιμάζουν χρυσά στεφάνια γιὰ τὴν ἀληθινή

[51].

ζωή. Φυσικά, ὅσοι εἶναι κοντά στὸν Θεό ποτέ δὲν καταριοῦνται, γιατί δὲν ἔχουν κακότητα ἀλλὰ ὅλο καλωσύνη καὶ ὅ,τι κακό κι ἄν πετάξη κανεὶς σ' αὐτούς τούς ἁγιασμένους ἀνθρώπους ἁγιάζεται, καὶ αἰσθάνονται μεγάλη, κρυφή χαρά.

Ἡ βασκανία

Ἡ ζήλεια, ὅταν ἔχη κακότητα, μπορεῖ νὰ κάνη ζημιά. Αὐτή εἶναι ἡ βασκανία, εἶναι μία δαιμονική ἐνέργεια.

– Γέροντα, τὴν βασκανία τὴν παραδέχεται ἡ Ἐκκλησία;

– Ναί, ὑπάρχει καὶ εἰδική εὐχή[52]. Ὅταν κανεὶς λέη κάτι μὲ φθόνο, τότε πιάνει τὸ «μάτι».

– Πολλοί, Γέροντα, ζητοῦν «ματάκια» γιὰ τὰ μωρά, γιὰ νὰ μήν τὰ ματιάζουν. Κάνει νὰ φοροῦν τέτοια;

– Ὄχι, δὲν κάνει. Νὰ λέτε στὶς μητέρες σταυρό νὰ τὰ φοροῦν.

– Γέροντα, ἄν κανεὶς ἐπαινέση ἕνα ὡραῖο ἔργο, καὶ αὐτοί ποὺ τὸ ἔφτιαξαν δεχθοῦν τὸν ἔπαινο μὲ ὑπερήφανο λογισμό καὶ γίνη ζημιά, αὐτὸ εἶναι βασκανία;

– Αὐτὸ δὲν εἶναι βασκανία. Σ' αὐτήν τὴν περίπτωση λειτουργοῦν οἱ πνευματικοί νόμοι. Παίρνει τὴν Χάρη Τοῦ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, καὶ τότε γίνεται ζημιά. Βασκανία ὑπάρχει σὲ σπάνιες περιπτώσεις. Ἰδίως οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν ζήλεια καὶ κακότητα –λίγοι εἶναι τέτοιοι – αὐτοί εἶναι ποὺ ματιάζουν. Μία γυναίκα λ.χ. βλέπει ἕνα παιδάκι χαριτωμένο μὲ τὴν μάνα του καὶ λέει μὲ κακότητα: «Γιατί νὰ μήν τὸ εἶχα ἐγώ αὐτὸ τὸ παιδί; Γιατί νὰ τὸ δώση ὁ Θεὸς σ' αὐτή;». Τότε τὸ παιδάκι ἐκεῖνο μπορεῖ νὰ πάθη ζημιά, νὰ μήν κοιμᾶται, νὰ κλαίη, νὰ ταλαιπωρῆται, γιατί ἐκείνη τὸ εἶπε μὲ μία κακότητα. Καὶ ἄν ἀρρώσταινε καὶ πέθαινε τὸ παιδί, θὰ ἔννιωθε χαρὰ μέσα της. Ἄλλος βλέπει ἕνα μοσχαράκι, τὸ λαχταρά, καὶ ἀμέσως ἐκεῖνο ψοφάει.

Πολλές φορές ὅμως μπορεῖ νὰ ταλαιπωρῆται τὸ παιδί καὶ νὰ φταίη ἡ ἴδια ἡ μάνα. Μπορεῖ δηλαδή ἡ μάνα νὰ εἶδε καμμιά φορὰ κανένα ἀδύνατο παιδάκι καὶ νὰ εἶπε: «Τί εἶναι αὐτό; Τί σκελετωμένο παιδί!». Νὰ καμάρωνε τὸ δικό της καὶ νὰ κατηγόρησε τὸ ξένο. Καὶ αὐτὸ ποὺ εἶπε μὲ κακία γιὰ τὸ ξένο παιδί, πιάνει στὸ παιδί της. Μετά τὸ παιδί ταλαιπωρεῖται ἐξ αἰτίας τῆς μάνας, χωρίς νὰ φταίη. Λειώνει-λειώνει τὸ καημένο, γιὰ νὰ τιμωρηθῇ ἡ μάνα καὶ νὰ καταλάβη τὸ σφάλμα της. Τότε φυσικά τὸ παιδί θὰ πάη μάρτυρας! Τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄβυσσος.

Ἡ εὐχή ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν καρδιά, εἶναι θεϊκή εὐχή

Τώρα νὰ σᾶς δώσω καὶ ἐγώ μία... «κατάρα»! Ὁ Θεὸς νὰ πλημμυρίση τὴν καρδιά σας μὲ τὴν καλωσύνη Του καὶ τὴν πολλή Του ἀγάπη, μέχρι ποὺ νὰ παλαβώσετε, γιὰ νὰ φύγη ὁ νοῦς σᾶς πιά ἀπὸ τὴν γῆ καὶ νὰ βρίσκεται ἀπὸ τώρα κοντά Του στὸν Οὐρανό. Νὰ τρελλαθῆτε ἀπὸ τὴν θεία τρέλλα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ! Νὰ σᾶς κάψη ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἀγάπη Τοῦ τὶς καρδιές σας! Ἄλλη φορὰ μή μὲ ἀναγκάσετε γιὰ δεύτερη, γιατί πιάνει ἡ... «κατάρα» μου (ἡ καλή), ἐπειδή βγαίνει ἀπὸ τὴν καρδιά μου. Καὶ τότε ποὺ ἤμουν στὸ Σανατόριο[53] σᾶς εἶχα λυπηθῆ. Ὀκτώ χρόνια μερικές περίμεναν: «Θὰ

---

[52]. Ὁ Γέροντας τόνιζε πώς μόνον ὁ ἱερεύς μπορεῖ νὰ διαβάζη τὴν εὐχή γιὰ βασκανία.

[53]. Τὸ 1966

κάνουμε Μοναστήρι», ἔλεγαν, ἀλλὰ τὸ Μοναστήρι δὲν γινόταν. Εἶχαν μαραζώσει. Τότε εἶπα: «Μόλις βγῶ ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο, θὰ φυτρώση τὸ Μοναστήρι σάν μανιτάρι. Σὲ ἕναν χρόνο θὰ εἶστε στὸ Μοναστήρι!». Καὶ πράγματι σὲ ἕναν χρόνο μέσα ἔγινε τὸ Μοναστήρι! Τὸ εἶπα, ἐκεῖ πέρα, μὲ τὴν καρδιά μου. Εἴχατε καλή διάθεση, γι' αὐτὸ δὲν σᾶς ἄφησε ὁ Θεός, ἀλλιῶς δὲν ἐξηγεῖται!

Ὅταν πονέσης ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ἔχει ταπείνωση καὶ μὲ τὴν καρδιά τού σου ζητᾶ νὰ εὐχηθῇς λ.χ. γιὰ ἕνα πάθος ποὺ τὸν ταλαιπωρεῖ καὶ τοῦ πῇς, «μή φοβᾶσαι, θὰ γίνης καλύτερος», τοῦ δίνεις τέτοια εὐχή, ποὺ εἶναι θεϊκή εὐχή. Ἔχει πολλή ἀγάπη, πόνο, καὶ γι' αὐτὸ πιάνει. Εἶναι ἀρεστό στὸν Θεό, καὶ ἐκπληρώνει ὁ Θεὸς τὴν εὐχή. Δηλαδή καὶ μόνον ὁ πόνος ποὺ νιώθει κανεὶς γιὰ κάποιον εἶναι σάν εὐχή.

Μία φορά, ὅταν ἤμουν στρατιώτης, μὲ ἔστειλε ὁ Διοικητής νὰ ἐκπληρώσω ἕνα τάμα σὲ ἕνα ἐξωκκλήσι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, γιατί τότε μὲ τὸν πόλεμο μᾶς εἶχε βοηθήσει ὁ Ἅγιος. Θὰ πήγαινα νὰ πάρω δύο μανουάλια γιὰ τὸ ἐκκλησάκι καὶ παράλληλα θὰ συνόδευα καὶ κάποιον ποὺ ἦταν νὰ περάση ἀπὸ Στρατοδικεῖο στὴν Ναύπακτο. Οἱ ἄλλοι εἶπαν στὸν Διοικητή: «Βρῆκες ἄνθρωπο νὰ τὸν παραδώση!». Ἦταν ἀπὸ τὴν Ἤπειρο ὁ καημένος, ὀργανοπαίκτης, φτωχός, παντρεμένος, μὲ παιδιά, καὶ εἶχε κατηγορηθῆ ὅτι αὐτοτραυματίσθηκε, γιὰ νὰ γλυτώση τὸν πόλεμο. Σοῦ λέει: «Καλύτερα νὰ εἶμαι μὲ ἕνα πόδι παρά νὰ σκοτωθῶ». Κατεβήκαμε στὸ Ἀγρίνιο, εἶχε κάποιους γνωστούς ἐκεῖ. «Νὰ πᾶμε νὰ τούς δῶ», μοῦ λέει. «Νὰ πάμε», τοῦ λέω. «Νὰ πᾶμε ἐδῶ, νὰ πᾶμε ἐκεί», τί νὰ κάνω, πήγαινα καὶ ἐγώ μαζί του. Μεγάλη ταλαιπωρία! Καὶ δὲν ἤθελε νὰ πάω νὰ τὸν παραδώσω. Τὸν λυπόμουν καὶ ἐγώ, τὸν καημένο. Τὸν πόνεσα πάρα πολύ καὶ τοῦ λέω: «Θὰ δῇς, ἐσύ θὰ περάσης καλύτερα ἀπὸ ὅλους! Καὶ ὁ Διοικητής θὰ στείλη καμμιά ἐπιστολή καὶ θὰ σὲ βάλουν σὲ καμμιά ὑπηρεσία, θὰ οἰκονομήσης καὶ τὰ παιδιά σου καὶ θάχης ἐξασφαλισμένη καὶ τὴν ζωή σοῦ». Τελικά, ὅταν φθάσαμε στὴν Ναύπακτο, μαθαίνουμε ὅτι εἶχε στείλει ὁ Διοικητής ἐπιστολή καὶ ἀπαλλάχθηκε, ἀλλιῶς εἶχε ντουφέκισμα. Ἐν καιρῷ πολέμου εἶναι αὐστηρά τὰ πράγματα. Τὸν λυπήθηκε ὁ Διοικητής, ἐπειδή ἦταν οἰκογενειάρχης, καὶ τὸν ἔβαλαν μάγειρα στὸ Κέντρο Διερχομένων. Ἔφερε καὶ τὴν οἰκογένειά του κοντά καὶ πέρασε τὴν καλύτερη ζωή ἀπὸ ὅλους. Καὶ ἐπειδή οἱ στρατιῶτες δὲν πήγαιναν πάντοτε ἐκεῖ νὰ φᾶνε, περίσσευε φαγητό, καὶ τάιζε καὶ τὰ παιδιά του. Ὅλοι μετά τοῦ ἔλεγαν: «Ἐσύ πέρασες καλύτερα ἀπὸ ὅλους μας». Γιατί ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἤμασταν πάνω στὰ βουνά, στὰ χιόνια. Ἦταν εὐάρεστο στὸν Θεό αὐτὸ ποὺ τοῦ εἶχα εὐχηθῆ, γιατί τὸ εἶπα μὲ πόνο, μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου, καὶ γι' αὐτὸ τὸ ἔκανε ὁ Θεός.

Θυμᾶμαι μία ἄλλη περίπτωση πάλι, στὴν Κόνιτσα, ὅταν ἤμουν στὴν Ἱερά Μονή Στομίου. Μετά τὴν Πανήγυρη τῆς Παναγίας στὶς 8 Σεπτεμβρίου, οἱ προσκυνητές τὰ εἶχαν ἀφήσει ὅλα ἄνω-κάτω. Ἐκεῖ ποὺ τακτοποιοῦσα κάτι, βλέπω, κάθησε ἡ ἀδελφή μου καὶ μία ἄλλη κοπέλα νὰ συμμαζέψουν. Αὐτή ἡ καημένη εἶχε ἀκόμη δύο ἀδελφές – ἡ μία μικρότερη – οἱ ὁποῖες εἶχαν παντρευτῆ, καὶ αὐτή εἶχε μείνει ἀκόμα ἀνύπανδρη. Τί φιλότιμο εἶχε! Κάθησε καὶ τὰ τακτοποίησαν ὅλα καὶ στὸ τέλος μου λέει: «Ἂν χρειάζεται, Πάτερ, νὰ καθήσουμε νὰ κάνουμε καὶ τίποτε ἄλλες δουλειές». «Τόσο πολύ φιλότιμο!». λέω μέσα μου. Πάω στὸ Ἐκκλησάκι καὶ λέω μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου: «Παναγία μου, οἰκονόμησε τὴν ἐσύ. Ἐγώ δὲν ἔχω τί νὰ τῆς δώσω» –καὶ νὰ εἶχα, δὲν θὰ τὸ δεχόταν κιόλας. Ἔ, μόλις πῆγε στὸ σπίτι της, τὴν περίμενε ἕνας ποὺ ἤμασταν μαζί

στρατιῶτες, ἕνα πολύ καλό παιδί, κομμάτι μάλαμα καὶ ἀπὸ καλή οἰκογένεια. Παντρεύτηκαν, μία χαρά! Πῶς τὴν πλήρωσε ἡ Παναγία!

Κεφάλαιο 6 - Ἡ ἁμαρτία φέρνει τὶς συμφορές

– Ἔρριξες φάρμακο γιὰ τὶς κάμπιες;

– Ἔρριξα, Γέροντα.

– Τόσες καλόγριες οὔτε μία κάμπια δὲν μπορεῖτε νὰ σκοτώσετε! Στὴν Κατοχή, ὅταν εἶχε πέσει ἀκρίδα, εἶχαν βγάλει ἐδῶ στὴν Χαλκιδική τὴν Ἁγία Ζώνη ἀπὸ τὴν Μονή Βατοπεδίου καὶ ἡ ἀκρίδα ἔπεφτε σύννεφα-σύννεφα στὴν θάλασσα. Στὴν Ἤπειρο, θυμᾶμαι, ἦταν σάν τὸ χιόνι. Κάναμε ὅλοι προσωπική ἐργασία, μὲ τὰ σεντόνια τὴν μαζεύαμε καὶ μετά τὴν πετούσαμε. Ἦταν καὶ ἡ πείνα..., μήν τὰ ρωτᾶς! Τί σιτάρια εἶχαν ξαναδώσει, ἀλλὰ εἶχαν σακατευθῆ.

Οἱ ἀκρίδες, οἱ πόλεμοι, ἡ ἀνομβρία, οἱ ἀρρώστιες εἶναι μάστιγα. Ὄχι ὅτι ὁ Θεὸς θέλει νὰ παιδαγωγήση ἔτσι τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ εἶναι συνέπεια τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεό. Ὅλα αὐτὰ συμβαίνουν, γιατί ξεφεύγει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεό. Ἔρχεται ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ θυμηθῆ ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεό καὶ νὰ ζητήση βοήθεια.. δὲν εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς τὰ κανονίζει ἔτσι καὶ βγάζει μία διαταγή νὰ ἔρθη κάποια συμφορά στὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ ὁ Θεὸς βλέπει μέχρι ποὺ θὰ φθάση ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι δὲν θὰ ἀλλάξουν, καὶ γι' αὐτὸ ἐπιτρέπει νὰ συμβῆ μία συμφορά, γιὰ νὰ συνετισθοῦν. Ὄχι ὅτι τὰ κανόνισε ἔτσι ὁ Θεός.

Στὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ[54] εἶχε πεῖ ὁ Θεὸς νὰ μήν ἐξαφανίσουν μία φυλή, τούς Φιλισταίους, γιατί αὐτή θὰ ἦταν μάστιγα γιὰ τούς Ἑβραίους, ὅταν θὰ ξεχνοῦσαν τὸν Θεό. Ὅταν λοιπόν οἱ Ἑβραῖοι ἀπομακρύνονταν ἀπὸ τὸν Θεό, εἶχε δικαιώματα ὁ διάβολος καὶ ἔβαζε τὰ «ξαδέρφιά» του, τούς Φιλισταίους, καὶ ὁρμοῦσαν στούς Ἑβραίους. Ἔπαιρναν τὰ παιδιά τῶν Ἑβραίων καὶ τὰ χτυποῦσαν πάνω στὴν πέτρα, γιὰ νὰ τὰ σκοτώσουν. Κάποτε ὅμως ποὺ οἱ ἐχθροί ἦρθαν, χωρίς νὰ φταῖνε οἱ Ἰσραηλίτες, πολέμησε γι' αὐτούς ὁ Θεός. Ἔρριξε χαλάζι σάν πέτρες[55] καὶ τούς ἐξόντωσε, γιατί τότε οἱ Ἰσραηλίτες δικαιοῦνταν τὴν θεία ἐπέμβαση.

Πόσες ὑποσχέσεις εἶχε δώσει ὁ Θεὸς γιὰ τὸν Ναό τοῦ Σολομῶντος, καὶ ὅμως πόσες φορές κάηκε, ρήμαξε. Ὅταν ξέφευγε ὁ λαός τοῦ Ἰσραήλ, οἱ Προφῆτες φώναζαν-φώναζαν, οἱ Ἰσραηλίτες τίποτε! Ἀνέπαυαν τὸν λογισμό τους: «Ἀφοῦ, ὅταν ἔκτισε ὁ Σολομῶν τὸν Ναό, ἔδωσε τόσες εὐλογίες ὁ Θεὸς καὶ εἶπε ὅτι ἀπὸ ἐδῶ θὰ εὐλογοῦνται καὶ θὰ ἁγιάζωνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι[56], ἄρα θὰ μείνουν ὅλα αὐτά, καὶ τὰ τείχη μας καὶ ὁ Ναός μας. Τέτοια ὑπόσχεση ἔδωσε ὁ Θεός»! Ὁ Θεὸς ἔδωσε τέτοια ὑπόσχεση, ἀλλὰ ἐφόσον καὶ οἱ Ἰσραηλίτες θὰ ζοῦσαν σωστὰ. Εἶχε δώσει Χάρη στὸν Ναό τοῦ Σολομῶντος, ἀλλά, ὅταν οἱ Ἰσραηλίτες δὲν τηροῦσαν τὶς ἐντολές, ἐπέτρεπε καὶ καιγόταν ἤ καταστρεφόταν ὁ Ναός καὶ, ὅταν μετανοοῦσαν, πάλι τὸν ἔχτιζαν. Ὅταν λ.χ. ξέφυγαν ἐπί βασιλέως Σεδεκίου, ἔρχεται ὁ Ναβουχοδονόσορ, βάζει φωτιά στὸν Ναό τοῦ Σολομῶντος, γκρεμίζει καὶ τὰ τείχη, τούς Δένει καὶ τούς πηγαίνει στὴν Βαβυλώνα αἰχμάλωτους[57]. Φυσικά, πῆγαν καὶ αὐτοί ποὺ δὲν ἔφταιγαν, ἀλλὰ αὐτοί εἶχαν καθαρό μισθό. Οἱ ἄλλοι ποὺ ἔφταιγαν πολύ, ξόφλησαν. Ὅσοι ἔφταιγαν λίγο καὶ ταλαιπωρήθηκαν, εἶχαν καὶ λιγάκι μισθό. Ὅταν ἕνας γίνεται αἰτία νὰ ἔρθη ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ καὶ

---

[54]. Βλ. *Ἰ. Ναυῆ* 13, 1-2 καὶ *Κρίτ.* 3, 1-4.

[55]. Βλ. *Ἰ. Ναυῆ* 10, 11.

[56]. *Γ' Βασ.* 9, 1-9

[57]. Βλ. *Δ' Βασ.* 24 κ.ε.

νὰ ταλαιπωρηθοῦν καὶ ἄλλοι ποὺ δὲν ἔφταιγαν, ἀκόμη καὶ μισθό νὰ ἔχουν, αὐτὸ εἶναι ἐγκληματικό, γιατί οἱ ἄλλοι θὰ κληρονομοῦσαν τὴν Οὐράνια Βασιλεία χωρίς νὰ βασανισθοῦν, ἐνῶ τώρα βασανίζονται.

Πρέπει νὰ ξέρουμε ὅτι οἱ πιστοί ποὺ τηροῦν τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ δέχονται τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Θεὸς – πῶς νὰ πῆ κανείς; – εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τούς βοηθάη μέσα σ' αὐτὰ τὰ δύσκολα χρόνια. Στὴν Ἀμερική εἶχα ἀκούσει πώς παρουσιάσθηκε μία νέα ἀρρώστια[58]. Πολλοί ποὺ ζοῦν μία ἀφύσικη, ἁμαρτωλή ζωή, μολύνονται ἀπὸ αὐτήν καὶ πεθαίνουν. Τώρα ἔμαθα ὅτι παρουσιάσθηκε καὶ ἐδῶ αὐτή ἡ ἀρρώστια. Βλέπετε, δὲν καταστρέφει ὁ Θεὸς τούς ἀνθρώπους, μόνοι τους ἐξαφανίζουν τὸ σόι τους καὶ καταστρέφονται. Δὲν εἶναι δηλαδή ὅτι τούς τιμωρεῖ ὁ Θεός, ἀλλὰ τὴν τιμωρία τὴν δημιουργοῦν μόνοι τους μὲ τὴν ἁμαρτωλή ζωή τους. Καὶ βλέπει κανεὶς νὰ ἐξαφανίζωνται ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἔχει νόημα ἡ ζωή τους.

– Γέροντα, γιατί δὲν βρίσκεται τὸ φάρμακο τοῦ καρκίνου; Δὲν ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς ἤ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐπικαλοῦνται τὴν θεία βοήθεια;

– Τὸ κακό εἶναι ὅτι καὶ νὰ βρεθῆ τὸ φάρμακο γιὰ τὸν καρκίνο, θὰ βγῆ ἄλλη ἀρρώστια. Ἦταν ἡ φυματίωση, βρῆκαν τὸ φάρμακο γιὰ τὴν φυματίωση, παρουσιάσθηκε τώρα αὐτή. Καὶ ἄν βοηθήση σ' αὐτή, θὰ βγῆ ἄλλη ἀρρώστια. Οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι θὰ γίνουν αἰτία νὰ παρουσιασθῆ κάποια ἄλλη μετά, καὶ δὲν ἔχει τελειωμό!

Ὅ,τι ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς εἶναι φιλάνθρωπο

– Γέροντα, γιατί ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ συμβῆ μία συμφορά;

– Ὑπάρχουν πολλές περιπτώσεις. Ἄλλοτε ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς κάτι, γιὰ νὰ βγῆ κάτι τὸ καλύτερο, καὶ ἄλλοτε ἐπιτρέπει κάτι γιὰ παιδαγωγία. Ἄλλοι ἀνταμείβονται καὶ ἄλλοι ἐξοφλοῦν, δὲν πάει τίποτε χαμένο. Νὰ ξέρετε πώς ὅ,τι ἐπιτρέπει ὁ Θεός, ἀκόμη καὶ νὰ ἐξοντωθοῦν π.χ. ἄνθρωποι, εἶναι φιλάνθρωπο, γιατί ὁ Θεὸς ἔχει «σπλάγχνα». Ὁ Προφήτης Ἠλίας[59] πόσους ἔσφαξε; Τριακόσιους ἱερεῖς τοῦ Βάαλ. Ὅταν τούς εἶπε: «Κάντε προσευχή, θὰ κάνω καὶ ἐγώ, καὶ ὅποιου ἡ φωτιά θὰ ἀνάψη ἀπὸ μόνη της, αὐτοῦ ὁ Θεὸς θὰ εἶναι ἀληθινός», ἄρχισαν οἱ εἰρεῖς τοῦ Βάαλ νὰ φωνάζουν: «Ἐπάκουσον, ὁ Θεὸς ἡμῶν, Βάαλ, ἐπάκουσον!». Ἀλλά οὔτε φωνή οὔτε ἀκρόαση. Ὁ Προφήτης Ἠλίας τούς λέει: «Εἶναι ἀπασχολημένος ὁ Θεὸς σας καὶ δὲν σᾶς ἀκούει! Φωνάξτε πιὸ δυνατά!». Ἐκεῖνοι συνέχισαν νὰ φωνάζουν καὶ νὰ ξεσχίζουν, ὅπως συνήθιζαν, τὶς σάρκες τους μὲ μαχαίρια, γιὰ νὰ πονᾶνε, καὶ νὰ φωνάζουν πιὸ δυνατά, γιὰ νὰ τούς ἀκούση ὁ Βάαλ. Ἀφοῦ τελικά δὲν κατόρθωσαν τίποτε, εἶπε ὁ Προφήτης Ἠλίας: «Βρέξτε τὰ δικά μου ξύλα». «Τρισσεύσατε», τούς εἶπε. Ἔρριξαν νερό μία, δυὸ, τρεῖς φορές! Ἀφοῦ ἀπὸ τὸ πολύ νερό εἶχαν γίνει μούσκεμα τὰ ξύλα καὶ ἔτρεχαν ἀπὸ γύρω τὰ νερά. Μόλις προσευχήθηκε ὁ Προφήτης Ἠλίας, ἔπεσε φωτιά ἀπὸ τὸν οὐρανό καὶ κάηκε ὅ,τι εἶχαν στὸ θυσιαστήριο γιὰ νὰ θυσιάσουν, καὶ τὸ ἴδιο τὸ θυσιαστήριο μαζί! Τότε εἶπε: «Πιάστε τούς ἱερεῖς, γιατί παρασύρουν τὸν λαό στὴν εἰδωλολατρία» καὶ τούς ἔσφαξε ὅλους.

---

[58]. Ὁ Γέροντας ἐννοεῖ τὸ ἔιτζ. (Εἰπώθηκε τὸν Νοέμβριο τοῦ 1984).

[59].

Πολλοί λένε: «Καλά, πῶς ἔσφαξε ὁ Προφήτης Ἠλίας τόσους;». Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι βάρβαρος οὔτε ὁ Προφήτης ἦταν βάρβαρος. Οἱ ἱερεῖς ὅμως τῶν εἰδώλων εἶχαν πλανήσει ὅλον τὸν κόσμο, ἀφοῦ ἔφθασε ὁ Προφήτης Ἠλίας νὰ πῆ: «Ἔμεινα μόνος μου!». Τόσο πολύ! Ἀλλά καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν εἰδώλων περισσότερο ὑπέφεραν ἀπὸ τὰ δικά τους σφαξίματα παρά ἀπὸ τὸ μαχαίρι τοῦ Προφήτη Ἠλία ποὺ ἔδωσε τέλος στὸ μαρτύριό τους. Ὁ πόνος ἀπὸ τὰ δικά τους ξεσχίσματα ἦταν μεγαλύτερος. Γιατί, βλέπεις, ὅ,τι ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς εἶναι φιλάνθρωπο, ἐνῶ τὰ σφαξίματα τὰ δικά τους ἦταν ὀδυνηρά.

– Γιατί, Γέροντα, στὴν Παλαιά Διαθήκη ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ ἦταν τόσο ἄμεση;

– Στὴν Παλαιά Διαθήκη ἐκείνη τὴν γλώσσα, ἐκεῖνον τὸν νόμο καταλάβαιναν. Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἦταν καὶ τότε, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁ νόμος ἦταν γιὰ ἐκείνους τούς ἀνθρώπους ποὺ δὲν καταλάβαιναν ἀλλιῶς. Μή σᾶς φαίνεται ἐκεῖνος ὁ νόμος σκληρός καὶ τὸ Εὐαγγέλιο διαφορετικό. Ἦταν ὁ νόμος ποὺ θὰ ὠφελοῦσε ἐκείνη τὴν ἐποχή. Δὲν ἦταν ὁ νόμος ἐκεῖνος βάρβαρος, ἀλλὰ ἡ γενιά ἐκείνη ἦταν βάρβαρη. Οἱ σημερινοί ἄνθρωποι μπορεῖ νὰ κάνουν μεγαλύτερες βαρβαρότητες, ἀλλὰ τουλάχιστον μποροῦν νὰ καταλάβουν. Τώρα ἕνα κανδήλι κουνιέται καὶ πόσο οἱ ἄνθρωποι συγκλονίζονται! Ἐνῶ, βλέπεις, τότε πόσα ἔκανε ὁ Θεός! Ἔδωσε δέκα μάστιγες στὸν ΦαραῲΩ, γιὰ νὰ βγάλη τούς Ἰσραηλίτες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Κάνει ξηρά τὴν Ἐρυθρά θάλασσα, γιὰ νὰ περάσουν. Τούς δίνει νεφέλη τὴν ἡμέρα, γιὰ νὰ μήν τούς καίη ὁ ἥλιος, στήλη φωτεινή τὴν νύχτα, γιὰ νὰ τούς ὁδηγῆ. Καὶ μετά ἀπὸ τόσα γεγονότα ἔφθασαν στὸ σημεῖο νὰ ζητήσουν γιὰ Θεό ἕνα χρυσό μοσχάρι[60]! Σήμερα οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ ἔλεγαν ποτέ ὅτι ἕνα μοσχάρι θὰ τούς ὁδηγήση στὴν Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας.

Τὸν Θεό τὸν βάζουν σήμερα στὴν ἄκρη

Ὁ Καλός Θεὸς μᾶς δίνει πλούσιες τὶς εὐλογίες Του. Νὰ μή δείχνουμε ἀχαριστία καὶ Τὸν παροργίζουμε, γιατί ἔρχεται *«ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ ἐπί τούς υἱούς τῆς ἀπειθείας»*[61] –μή γένοιτο. Στὴν ἐποχή μας δὲν πέρασαν οἱ ἄνθρωποι οὔτε πολέμους οὔτε πείνα καὶ λένε ὅτι δὲν ἔχουν ἀνάγκη καὶ ἀπὸ τὸν Θεό. Τὰ ἔχουν ὅλα καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἐκτιμοῦν τίποτε. Ἄν ὅμως ἔρθη δύσκολος καιρός, πείνα κ.λπ., καὶ δὲν ἔχουν τί νὰ φᾶνε, τότε θὰ ἐκτιμήσουν καὶ τὸ ψωμί καὶ τὴν μαρμελάδα καὶ ὅσα θὰ στερηθοῦν. Ἅμα δὲν δοξάζουμε τὸν Θεό, ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ ἔρθη μία δοκιμασία, γιὰ νὰ ἐκτιμήσουμε τὰ πράγματα. Ἐνῶ, ὅταν τὰ ἐκτιμοῦμε, δὲν ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ συμβῆ τίποτε τὸ κακό.

Παλιότερα ποὺ δὲν ὑπῆρχαν αὐτές οἱ μεγάλες εὐκολίες, καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲν εἶχε προχωρήσει τόσο, ἀναγκάζονταν οἱ ἄνθρωποι σὲ ὅλες τὶς δυσκολίες νὰ καταφεύγουν στὸν Θεό, καὶ ὁ Θεὸς βοηθοῦσε. Τώρα, ἐπειδή ἡ ἐπιστήμη προχώρησε, τὸν Θεό Τὸν βάζουν στὴν ἄκρη. Πᾶνε χωρίς Θεό σήμερα. Ὑπολογίζουν: «Θὰ κάνουμε τοῦτο, θὰ κάνουμε ἐκεῖνο». Σκέφτονται τὴν πυροσβεστική, σκέφτονται τὶς γεωτρήσεις, τὸ ἕνα, τὸ ἄλλο... Ἀλλά χωρίς Θεό τί θὰ κάνουν οἱ ἄνθρωποι; Ὀργή Θεοῦ θὰ φέρουν. Βλέπεις, ὅταν δὲν βρέχη, δὲν λένε: «Θὰ κάνουμε προσευχή», ἀλλὰ «θὰ κάνουμε γεωτρηση». Καὶ τὸ κακό εἶναι ὅτι μὲ αὐτὰ τὰ μέσα ποὺ ὑπάρχουν, σιγά-σιγὰ ὄχι μόνον οἱ ἄπιστοι σκέφτονται ἔτσι, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ οἱ πιστοί ἀρχίζουν νὰ ξεχνοῦν τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ. Τὸ καλό εἶναι

---

[60]. Βλ. *Ἐξ.* 32, 1-6.

[61]. *Ἐφ.* 5, 6.

ποὺ μᾶς ἀνέχεται ὁ Θεός. Ἀλλά τὴν Πρόνοια τοῦ θεοῦ οὔτε καν τὴν καταλαβαίνουν οἱ ἄνθρωποι.

Μία παρέα ἔλεγε: «Δὲν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὸν Θεό, ἔχουμε γεωτρήσεις». Ἐνῶ τώρα πρέπει νὰ παρακαλέσουμε πιὸ πολύ τὸν Θεό νὰ κάνη διπλό θαῦμα, γιατί ἔχουν ἀλλοιώσει τὴν φύση οἱ ἄνθρωποι μὲ αὐτὰ ποὺ κάνουν. Παρατηροῦσα τὰ σύννεφα, πήγαιναν ἀλέ-ρετούρ. Μαζεύονταν ἀπὸ ἐδῶ, πήγαιναν ἐκεῖ, μία πάνω-μία κάτω. Φυσάει καὶ τὰ παίρνει ὁ ἀέρας τὰ σύννεφα καὶ ἀντί οἱ ἄνθρωποι νὰ ποῦν, «τώρα πρέπει νὰ κάνη διπλό θαῦμα ὁ Θεός, γιὰ νὰ κρατήση τὰ συννεφα», λένε, «δὲν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὸν Θεό». Εὐτυχῶς ποὺ ὁ Θεὸς δὲν παίρνει τοῖς μετρητοῖς ὅ,τι λέμε, ἀλλιῶς θὰ μᾶς ἔκανε...

Χτυποῦν σὲ βάθος ἑκατό-ἑκατόν πενήντα μέτρα κάτω γιὰ νερό καὶ δὲν βρίσκουν νερό. Στὸ Ναύπλιο χτύπησαν μέχρι ἑκατόν ὀγδόντα μέτρα κάτω καὶ ἔβγαλαν θαλασσινό νερό. Ἄλλοι πάλι εἶπαν τὸν Ἔλενο ποταμό νὰ τὸν πάνε στὴν Ἀθήνα. Δέκα χρόνια θέλουν νὰ τὸν πάνε στὴν Ἀθήνα καὶ τί ἔξοδα! Καὶ πάλι θὰ τελειώση τὸ νερό. Δὲν λένε ἕνα «ἥμαρτον» οἱ ἄνθρωποι. Σὲ ἕνα κουσοχώρι, τώρα[62] μὲ τὴν ἀνομβρία, πῆγε ἕνας πολιτικός καὶ τούς εἶπε ὅτι μὲ ἕνα σύστημα θὰ καθαρίσουν τὰ νερά ἀπὸ τούς βόθρους, γιὰ νὰ ἔχουν νερό νὰ πίνουν. Καὶ τὸ θεώρησαν σπουδαία ἰδέα! Αὐτὸ καὶ μόνο σάν λογισμός δὲν στέκει. Δῆτε ποῦ φθάνουν, νὰ πίνουν – μὲ συγχωρῆτε – τὰ οὖρα τούς οἱ ἄνθρωποι! Νὰ τὸ κάνουν αὐτὸ σὲ μία πόλη ποὺ ἔχουν ξεφύγει οἱ ἄνθρωποι, δικαιολογεῖται κάπως, γιατί ἔχουν παρασυρθῆ ἀπὸ τὸ κοσμικό πνεῦμα. Ἀλλά σὲ ἕνα κουτσοχώρι τὸ νὰ τούς βρῆ ἕνας σάν λύση νὰ καθαρίζουν τὰ οὖρα τους καὶ νὰ τὰ πίνουν, νὰ τὸ θεωροῦν σπουδαῖο καὶ νὰ μή στρέφουν λίγο τὸ βλέμμα τους στὸν Θεό, νὰ ποῦν ἕνα «ἥμαρτον», γιὰ νὰ ρίξη ὁ Θεὸς νερό, εἶναι φοβερό!

Καὶ στὸ Ἅγιον Ὅρος πῆγαν ἀπὸ ἕνα Μοναστήρι νὰ φυτέψουν πεῦκα, γιὰ νὰ τὰ ἐκμεταλλευθοῦν μετά καὶ νὰ κάνουν χαρτί! Ξεράθηκαν ὅλα, ἦρθε ἡ τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεό. Καλά, βρέ παιδί, χαρτοπετσέτες καὶ χαρτί ὑγείας θὰ βγάζει τὸ Ἅγιον Ὅρος; Καταλάβατε; Ἔκαναν τὸν κόπο τὰ φύτεψαν καὶ ὅσα φύτεψαν –ὀργή Θεοῦ! – ξεράθηκαν ὅλα!

– Γέροντα, κατάλαβαν ὅτι δὲν ἦταν σωστό;

– Ἄχ, ποῦ νὰ καταλάβουν! Μετά ἔφεραν μηχανήματα ἀπὸ τὴν Γερμανία, νὰ κάνουν γεώτρηση, νὰ βγάλουν νερό! Χάθηκε καὶ τὸ νερό ποὺ ὑπῆρχε. Βλέπεις, ἅμα φύγη ἡ εὐαισθησία ἡ πνευματική, ποῦ ὁδηγεῖ ἡ ἐμπορική ἀντιμετώπιση; Γι' αὐτὸ σιγά-σιγὰ χάνεται ἀπὸ τὸν Μοναχισμό αὐτή ἡ εὐλάβεια. Δὲν καταλαβαίνουν ὅτι, ἄν δὲν βρέξη, θὰ χαθοῦν καὶ τὰ νερά ποὺ ὑπάρχουν. Χρησιμοποιοῦν μόνον τὴν λογική, καὶ τὸν Θεό Τὸν βάζουν στὴν ἄκρη.

Ἀναφέρεται στὴν Παλαιά Διαθήκη[63] ὅτι σὲ μία πολιορκία τῆς Σαμαρείας ἀπὸ τούς Σύριους εἶχε τελειώσει καὶ τὸ νερό. Ἔπεσε δυστυχία, ψοφοῦσαν τὰ ζῶα καὶ ἔφθασαν οἱ μητέρες νὰ τρῶνε τὰ παιδιά τους. Πάει ὁ Προφήτης Ἐλλισαιέ στὸν οἰκονόμο τοῦ βασιλιᾶ Ἰωράμ καὶ τοῦ λέει: «Τὰ ζῶα ψόφησαν, οἱ ἄνθρωποι πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα, ἀλλὰ ὁ Θεὸς θὰ βοηθήση». Ὁ οἰκονόμος, ποῦ τὰ τακτοποιοῦσε ὅλα μὲ τὴν λογική, τοῦ λέει: «Πῶς θὰ βοηθήση; Ἀπὸ τὸν οὐρανό θὰ στείλη ὁ Θεός;». Τότε ὁ Προφήτης τοῦ εἶπε: «Αὔριο ὁ Θεὸς θὰ στείλη βοήθεια, ἀλλὰ ἐσύ δὲν θὰ τὴν χαρής».

[62]. Εἰπώθηκε τὸν Νοέμβριο τοῦ 1990.

[63]. Βλ. Δ' Βασ. 7

Καὶ πράγματι τὴν ἑπόμενη μέρα ἔφερε ὁ Θεὸς τέτοιο πανικό στὸ ἐχθρικό στρατόπεδο –ἄκουγαν οἱ ἐχθροί ποδοβολητό ἀλόγων, θόρυβο ἁρμάτων, βούιζαν τὰ αὐτιά τους καὶ νόμιζαν ὅτι ἦραν Αἰγύπτιοι γιὰ ἐνίσχυση – ποὺ τὸ ἔβαλαν στὰ πόδια καὶ ἄφησαν σκηνές, τρόφιμα, ὅπλα, ὅ,τι εἶχαν. Καὶ καθώς ἐπέστρεφαν ἔντρομοι στὴν πατρίδα τους, ἄφηναν στούς δρόμους τὰ ἱμάτια καὶ τὰ πολεμοφόδιά τους. Ἐν τῷ μεταξύ τέσσερις λεπροί Ἰσραηλίτες ποῦ ἦταν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, εἶπαν: «Δὲν πᾶμε στὸ ἐχθρικό στρατόπεδο μήπως βροῦμε τίποτε νὰ φᾶμε; Ἔτσι καὶ ἀλλιῶς θὰ πεθάνουμε». Πλησιάζουν μία σκηνή, ἄδεια. Πλησιάζουν ἄλλη, ἄδεια. Πουθενά ἐχθροί! Παίρνουν τρόφιμα, πράγματα, ὁλόκληρα τσουβάλια. Ειδοποίησαν ὅτι ὀπισθοχώρησαν οἱ ἐχθροί, ἀλλὰ οἱ Ἰσραηλίτες νόμισαν ὅτι εἶναι σχέδιο. «Θα κρύφτηκαν οἱ ἐχθροί, εἶπαν, γιὰ νὰ ἀνοίξουμε τὶς πύλες καὶ νὰ μποῦν μέσα». Τότε ἕνας ἀξιωματικός εἶπε: «Πέντε ζῶα μᾶς ἔμειναν. Δὲν στέλνουμε στρατιῶτες νὰ δοῦν τί συμβαίνει;». Πῆγε κάθε στρατιώτης πρὸς μία κατεύθυνση καὶ, ὅταν ἐπέστρεψαν, εἶπαν: «Οἱ ἐχθροί ἔφυγαν πανικόβλητοι καὶ ἄφησαν ὅ,τι εἶχαν». Τότε ἔτρεξαν ὅλοι οἱ Ἰσραηλίτες νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ κάστρο, γιὰ νὰ πάρουν τρόφιμα κ.λπ. Καὶ καθώς ἔβγαιναν, τσαλαπάτησαν τὸν οἰκονόμο στὴν εἴσοδο τοῦ κάστρου, ποὺ προσπαθοῦσε νὰ ἐπιβάλη τὴν τάξη. Ἔτσι, ὅπως εἶχε πεῖ ὁ Προφήτης Ἐλισαιέ, ὁ οἰκονόμος εἶδε τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲν τὴν χάρηκε. Βλέπετε πῶς ὁ Θεὸς τὰ τακτοποίησε ὅλα;

Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῆ τὸν κόσμο, νὰ ρίχνη καμμιά βροχή

Πῶς τὰ ἔχει οἰκονομήσει ὁ Θεός! Λειώνουν τὰ χιόνια, γεμίζουν οἱ πηγές. Τώρα[64] οὔτε χιόνια οὔτε βροχές. Τί θὰ γίνη; Τί θὰ πιῇ ὁ κόσμος; Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῆ τὸν κόσμο, νὰ μᾶς εὐχπλαχνισθῆ, νὰ ρίχνη καμμιά βροχή, γιατί, ἂν συνεχίσουν οἱ ἀνομβρίες, σιγά-σιγὰ θὰ ξεραθοῦν καὶ τὰ φύλλα τῶν Δένδρων καὶ δὲν θὰ βλέπουμε ὄχι μόνον πράσινη ἐλιά ἀλλὰ οὔτε φύλλο πράσινο. Ὅ,τι κι ἂν σπείρῃ ὁ ἄνθρωπος, ἂν ὁ Θεὸς δὲν ρίξη ἀπὸ πάνω τὸν ἁγιασμό, τὴν βροχή, τίποτε δὲν γίνεται. Ἡ βροχή εἶναι ἁγιασμός.

Ὁ καημένος ὁ κόσμος, ἔτσι ὅπως ἔμαθε μὲ πολλά νερά, τί θὰ κάνη μὲ τὴν ἔλλειψη τοῦ νεροῦ; Ἐκτός ποὺ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία δὲν ρίχνει νερό ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ τόσο νερό ποῦ ξοδεύουν οἱ ἄνθρωποι, πῶς νὰ φθάση; Σκέφτομαι στὶς πόλεις τί θὰ γίνει! Μόνο γιὰ τὸ καζανάκι θέλουν ἕναν τενεκέ νερό. Θὰ γεμίσουν μικρόβια, μετά χολέρα. Θὰ πεθαίνουν καὶ θὰ τούς ἀφήνουν ἄταφούς τους νεκρούς καὶ θὰ ρίχνουν σκόνη γιὰ ἀπολύμανση. Εὐτυχῶς ὁ Καλός Θεὸς ἀκόμη οἰκονομάει λίγο τὸν κόσμο.

Ζοῦμε σὲ χρόνια Ἀποκαλύψεως. Ἡ ξηρασία ποῦ περνοῦμε τόσα χρόνια, ἡ ἀνομβρία, τί εἶναι; εἶχε παρουσιασθῆ ποτέ τέτοια ἀνομβρία; Νά, καὶ ἐδῶ στὴν Χαλκιδική ξεράθηκε ἕνα ποτάμι, ψόφησαν τὰ ψάρια, βρωμοῦσε ὁ τόπος. Στὴν Θεσσαλονίκη ἔχουν πρόβλημα. Τὸ νερό τῆς λίμνης τοῦ Μαραθώνα ἔχει κατεβῆ πολύ καὶ φαίνονται νησάκια-νησάκια. Ἡ στάθμη τοῦ Πηνειοῦ κατέβηκε. Ὁ Ἕβρος εἶχε λίγο νερό καὶ οἱ Βούλγαροι τὸ ἔφραξαν καὶ ἔχει στερέψει. Ἂν γίνει κάτι, τὰ τάνκς περνοῦν. Καὶ στὴν Κύπρο, ἂν δὲν βρέξη φέτος, θὰ ἔχουν μεγάλο πρόβλημα νεροῦ. Μόνον αὐτά; Τόσα ἄλλα!... Τὰ Δένδρα, ἄλλα καίγονται, ἄλλα χαλᾶνε. Οἱ ἄνθρωποι ἀρρωσταίνουν καὶ πεθαίνουν. Ὅταν ὁ κόσμος δὲν μετανοῆ, τί βροχή νὰ ρίξη ὁ Θεός; Ἂν ἔχη κανεὶς ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό, ξέρετε τί γίνεται; Μικρό πράγμα εἶναι νὰ ἔχη κανεὶς σύμμαχο

---

[64]. Εἰπώθηκε τὸν Νοέμβριο τοῦ 1990, ποὺ εἶχε μεγάλη ξηρασία.

τὸν Θεό; Γιὰ τὸν Θεὸ δὲν ὑπάρχει οὔτε δύσκολο θέμα οὔτε δύσκολη λύση. Ὅλα εἶναι ἁπλά γιὰ τὸν Θεό. Δὲν χρησιμοποιεῖ μεγαλύτερη δύναμη γιὰ τὰ ὑπερφυσικά καὶ μικρότερη γιὰ τὰ φυσικά ἀλλὰ τὴν ἴδια δύναμη γιὰ ὅλα. Τὸ κυριώτερο εἶναι ὁ ἄνθρωπος νὰ γαντζωθῆ στὸν Θεό.

Ἐσεῖς κάνετε προσευχή γιὰ νὰ βρέξη ἤ δὲν σᾶς ἀπασχολεῖ τὸ θέμα; Τώρα εἶναι ἐποχή νὰ ὀργώση ὁ κόσμος, γιὰ νὰ σπείρη. Ἔπρεπε ἤδη νὰ εἶναι σπαρμένα τὰ χωράφια, καὶ ἀκόμη δὲν μποροῦν νὰ τὰ ὀργώσουν. Εἶναι μία δοκιμασία ἀπὸ τὸν Θεό αὐτή ἡ ἀνομβρία. Τὸ ἔργο τοῦ μοναχοῦ αὐτὸ εἶναι, νὰ κάνη προσευχή σὲ τέτοιες περιπτώσεις. Πάντως ἀπὸ σᾶς ἔχω ἕνα παράπονο. Τὴν ἄλλη φορὰ, ἄνω ὁ κόσμος θέριζε τὰ σιτάρια γιὰ σανό, ἐπειδή δὲν ἔβρεξε, ἐσεῖς οὔτε καν τὸ κάνατε θέμα προσευχῆς. Γιατί; Ἐπειδή ἐσεῖς ποτίζατε μὲ τὸ λάστιχο; Λοιπόν, αὐτή θὰ εἶναι τελευταία φορά, ἄλλη φορὰ θὰ πρέπη νὰ πονᾶτε γιὰ τὸν κόσμο. Θὰ μαθαίνετε καὶ θὰ κάνετε προσευχή. Νὰ γράφετε καὶ σ' ἐμένα. Θὰ δώσετε ἐξετάσεις. Ἂν περάσετε, δηλαδή ἄν βρέξη, θὰ σᾶς κάνω συνέταιρους στὴν προσευχή καὶ ὅ,τι θὰ παίρνουμε ἀπὸ τὴν θεία Πρόνοια θὰ τὸ μοιράζουμε...

Ὅταν κάνω προσευχή γιὰ βροχή καὶ βλέπω ἔστω καὶ ἕνα σύννεφο στὸν οὐρανό (ἀκόμη καὶ νὰ μή ρίξη βροχή), δοξάζω τὸν Θεό ποὺ παρουσίασε ἔστω καὶ ἕνα σύννεφο, καὶ μὲ πειράζει ἡ συνείδηση ποὺ ὑπάρχουν μέσα μου πολλά πνευματικά σύννεφα, τὰ ὁποῖα διώχνουν τὰ σύννεφα τοῦ Θεοῦ. Ἂν ταπεινά ζητοῦμε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς θὰ βηθήση. Ἡ προσευχή τοῦ ταπεινοῦ μαζεύει σύννεφα, ὅταν εἶναι ἀνομβρία. Καὶ πάντα νὰ εὐχώμαστε ἡ βροχή ποὺ θὰ ρίξη ὁ Θεὸς νὰ ἔχη καὶ πνευματική ἐνέργεια, νὰ σβήνη τὴν πνευματική πυρκαγιά ποὺ ἔβαλε ὁ κακός διάβολος στὸν κόσμο καὶ καίει ψυχές.

Χάρηκα μερικούς ποὺ ἄκουσα νὰ λένε: «Δὲν εἴμαστε ἄξιοι, ἀλλὰ ὁ Θεὸς πάλι μᾶς λυπήθηκε, ἔρριξε καὶ λίγη βροχή καὶ λίγα χιόνια». Ἂν ἔχουμε τέτοιους ταπεινούς λογισμούς, ὁ Θεὸς θὰ στείλη περισσότερα. Τουλάχιστον ἡ ἀναγνώριση εἶναι μετάνοια. Εὐτυχῶς ποὺ ὑπάρχει λίγο προζύμι. Νὰ παρακαλᾶτε νὰ στρίψη λίγο μὲ τὸ κατσαβιδάκι ὁ Θεὸς τὸ μυαλό τῶν ἀνθρώπων. Βλέπω μία καλή διάθεση σὲ μερικούς μεγάλους. Καταλαβαίνουν ποῦ πᾶμε.

Ὁ Θεὸς νὰ δίνη μετάνοια

Ὤ, ἄν καταλαβαίναμε τὴν μακροθυμία τοῦ Θεοῦ! Ἑκατό χρόνια χρειάσθηκαν γιὰ νὰ γίνη ἡ Κιβωτός τοῦ Νῶε[65]. Μήπως ὁ Θεὸς δὲν μποροῦσε νὰ κάνη γρήγορα μία Κιβωτό; Ἀλλά ἄφησε τὸν Νῶε νὰ παιδεύεται ἑκατό χρόνια, γιὰ νὰ καταλάβουν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ νὰ μετανοήσουν. Ἐκεῖνος ἔλεγε: «Δέστε, θὰ γίνη κατακλυσμός! Μετανοῆστε!». Ἐκεῖνοι τὸν κορόιδευαν. «Κλουβιά, ἔλεγαν, φτιάχνει» καὶ εἶχαν τὸν χαβά τους. Καὶ τώρα, σὲ δύο λεπτά μπορεῖ ὁ Θεὸς ὅλον τὸν κόσμο νὰ τὸν συγκλονίση καὶ νὰ τὸν κάνη νὰ ἀλλάξη, νὰ γίνουν ὅλοι πιστοί, σοῦπερ πιστοί! Πῶς; Ἂν γυρίση τὸ κουμπί στὸν σεισμό σιγά-σιγά ἀπὸ τὰ 5 στὰ 6 ρίχτερ... στὰ 7... Στὰ 8, οἱ πολυκατοικίες θὰ πᾶνε σάν τούς μεθυσμένους, θὰ ἀρχίση ἡ μία νὰ χτυπᾶ τὴν ἄλλη. Στὰ 10 ὅλοι θὰ ποῦν: «Ἥμαρτον! Σὲ παρακαλοῦμε, σῶσε μας». Μπορεῖ καὶ ὅλοι νὰ ποῦν: «Καλόγεροι θὰ γίνουμε!». Μόλις ὅμως τελειώση ὁ σεισμός, ἐνῶ ἀκόμη θὰ κουνιοῦνται λίγο, λαλᾶ

---

[65]. Βλ. *Γέν.* 5, 32 κ.έ.

δὲν θὰ πέφτουν, πάλι στὰ μπουζούκια θὰ τρέξουν. Γιατί ἡ ἐπιστροφή τούς αὐτή δὲν θὰ ἔχη πραγματική μετάνοια, ἀλλὰ ἁπλῶς θὰ ποῦν ἔτσι, γιὰ νὰ γλυτώσουν τὸ κακό.

– Γέροντα, ὅταν συμβαίνη λ.χ. μία θεομηνία καὶ εἶναι ὀργή Θεοῦ, ἂν προσευχηθοῦν οἱ δίκαιοι, δὲν εἰσακούονται;

– Ξέρεις τί γίνεται; Δὲν εἶναι ὅτι ἔχει μετάνοια ὁ κόσμος, ὅποτε εἰσακούονται ἀπὸ τὸν Θεό οἱ δίκαιοι. Ἄλλο εἶναι ὅταν παροργίζουμε τὸν Θεό καὶ τὸ ἀναγνωρίζουμε, τότε λυπᾶται ὁ Θεὸς καὶ μᾶς βοηθάει. Ἀλλά, ὅταν δὲν ἀναγνωρίζη κανεὶς ὅτι παροργίζει τὸν Θεό καὶ συνεχίζη τὸ τυπικό του, τότε πῶς νὰ ἀκούση ὁ Θεὸς τὶς προσευχές τῶν δικαίων; Σφάλλει ὁ ἄνθρωπος; Πρέπει νὰ καταλάβη ὅτι σφάλλει, γιὰ νὰ τὸν συγχωρήση ὁ Θεός. Μετά, βλέπετε, οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι, ἂν κάνουν κάποιο σφάλμα, δὲν ἔχουν ἐλαφρυντικά. «Ὑπέρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων», λέει μία εὐχή[66]. Γιὰ τὸν καημένο τὸν κόσμο τὰ σφάλματα εἶναι «ἀγνοήματα», ἐνῶ γιὰ τούς πνευματικούς ἀνθρώπους εἶναι «ἁμαρτήματα». Γι' αὐτό, ἂν γίνη κάποιο σφάλμα ἀπὸ πνευματικούς ἀνθρώπους, εἶναι βαρύ. Οἱ κοσμικοί ἔχουν ἐλαφρυντικά. Φέτος[67] τὸν Δεκαπενταύγουστο ποὺ ἐπίασε φωτιά στὸ Ἅγιον Ὅρος, ἦταν κάτι φοβερό! Ἔφθασαν ὅλοι οἱ εἰδικοί, ἀλλὰ κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ κάνη τίποτε. Ὅλοι παρακολουθοῦσαν τὴν φωτιά. Καὶ μερικοί ἔλεγαν: «Γιατί ἡ Παναγία δὲν τὴν σβήνει;». Φθάνουμε σὲ σημεῖο νὰ βλασφημοῦμε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Μετά ἀπὸ ἔξι ἡμέρες ἐπίασε πάλι φωτιά σὲ ἄλλο σημεῖο, ἀλλὰ ἐπίασε βροχή καὶ τὴν ἔσβησε ἀμέσως. Δὲν καταλαβαίνουν, πῶς αὐτή ἡ φωτιά ἔσβησε καὶ ἡ ἄλλη δὲν ἔσβηνε;

Ὁρισμένοι, χωρίς νὰ γνωρίζουν τούς πνευματικούς νόμους ποὺ λειτουργοῦν, προσεύχονται μὲ πόνο, ἀλλὰ δὲν εἰσακούονται, γιατί εἶναι πιά ὀργή Θεοῦ. Ὁρισμένοι πάλι δὲν προσεύχονται, δὲν κάνουν οὔτε ἕνα κομποσχοίνι, γιατί συμφωνοῦν μὲ τὴν δικαία ὀργή τοῦ Θεοῦ, ποὺ σκοπό ἔχει νὰ συνετίση τούς ἀνθρώπους. Ὁ Θεὸς νὰ φωτίση περισσότερο ἐμᾶς τούς μοναχούς, γιατί οἱ περισσότεροι εἴμαστε μωρές παρθένες καὶ τὰ λυχνάρια μᾶς ἔχουν νερό μὲ λίγο λάδι στὸ φιτίλι. Οἱ κοσμικοί περιμένουν ἀπὸ ἐμᾶς νὰ τούς φωτίσουμε τὸν δρόμο, γιὰ νὰ μή σκοντάφτουν!

Νὰ παρακαλοῦμε νὰ δίνη ὁ Θεὸς μετάνοια στὸν κόσμο, γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὴν δικαία ὀργή τοῦ Θεοῦ. Ἡ μέλλουσα ὀργή τοῦ Θεοῦ δὲν μπορεῖ ν' ἀντιμετωπισθῆ διαφορετικά παρά μόνο μὲ μετάνοια καὶ τήρηση τῶν ἐντολῶν Του.

---

[66]. Θεία Λειτουργία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, εὐχή τῆς Προσκομιδῆς.
[67]. Εἰπώθηκε τὸν Νοέμβριο τοῦ 1990.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ - Ὁ σημερινός πολιτισμός

«Ὁ πολιτισμός καλός εἶναι, ἀλλά,
γιὰ νὰ ὠφελήση, πρέπει νὰ «πολιτισθή» καὶ ἡ ψυχή».

Κεφάλαιο 1 - Ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ περιβάλλον

«Πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας...»[68]

– Γέροντα, νὰ χαλάσουμε τὶς χελιδονοφωλιές; Τὰ χελιδόνια λερώνουν καὶ μαζεύονται κοριοί.

– Μπορεῖς ἐσύ νὰ κάνης μία χελιδονοφωλιά; Τί ἔχει κάνει ὁ Θεὸς μὲ ἕναν Του λόγο! Τί ἁρμονία, τί ποικιλία! Ὅπου καὶ νὰ στραφῆ κανεὶς βλέπει τὴν σοφία καὶ τὸ μεγαλεῖο του Θεοῦ. Δές τὰ οὐράνια φῶτα, τὰ ἀστέρια, μὲ πόση ἁπλότητα τὰ σκόρπισε τὸ θεϊκό Του χέρι, χωρίς νὰ χρησιμοποιήση μαστορικό ράμμα καὶ ἀλφάδι. Πόσο ξεκουράζουν τούς ἀνθρώπους! Ἐνῶ τὰ κοσμικά φῶτα, βαλμένα μὲ τάξη στὴν σειρά, εἶναι πολύ κουραστικά. Μὲ πόση ἁρμονία τὰ ἔχει κάνει ὅλα ὁ Θεός! Βλέπεις, καὶ τὰ Δὲνδρα σὲ ἕνα δάσος ποὺ τὰ φύτεψαν ἄνθρωποι εἶναι σάν στρατός, σάν λόχος. Ἐνῶ τὰ φυσικά δάση πόσο ξεκουράζουν! Ἀλλά Δὲνδρα μικρά, ἄλλα μεγάλα, μὲ ἄλλο χρῶμα τὸ καθένα! Ἕνα μικρό λουλούδι τοῦ Θεοῦ ἔχει μεγαλύτερη χάρη παρά ἕνας σωρός χάρτινα ψεύτικα λουλούδια, διαφέρουν ὅσο διαφέρει καὶ τὸ ἄυλον ἀπὸ τὸ νάυλον.

Ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔχει κάνει ὁ Θεὸς εἶναι θαυμάσια. Ὁ ὀργανισμός τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁλόκληρο ἐργοστὰσιο. Τὴν καρδιά, τὸ συκώτι, τὰ πνευμόνια, ὅλα τὰ ἔχει μὲ σοφία κανονισμένα ὁ Θεός. Ἀλλά καὶ τὰ φυτά, πῶς τὰ ἔχει κάνει! Τότε μὲ τὴν κατοχή βάζαμε πέντε στρέμματα πεπόνια ποτιστικά. Μία φορά ἔκοψα ἀπὸ τὶς πεπονιές τὰ μεγάλα φύλλα ποὺ εἶναι κοντά στὶς ρίζες. Γιὰ καλό τὸ ἔκανα, γιὰ νὰ τὶς καθαρίσω. Ἐκεῖνα ὅμως τὰ μεγάλα φύλλα, τὰ κάτω, εἶναι σάν φίλτρο –εἶναι τὰ... «νεφρά» τους! – καὶ παίρνουν ὅλη τὴν πικρίλα. Καὶ ἔγιναν τὰ πεπόνια!... Ἔτρωγες τὸ πεπόνι καὶ ἔτσουζε ἡ γλώσσα!

– Γέροντα, ἐσεῖς ὅλα τὰ παρακολουθεῖτε!

– Ναί, ἀπὸ ὅλα βρίσκω τὸν Θεό! Καὶ ἀπὸ τὰ φυτά καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα, ἀπὸ ὅλα! Πῶς νὰ μή θαυμάσης! Βλέπεις ἕνα τόσο δά πουλάκι νὰ ταξιδεύη, νὰ πηγαίνη στὴν Ἀφρική καὶ νὰ γυρίζη χωρίς πυξίδα καὶ νὰ ξαναβρίσκη τὴν φωλιά του! Καὶ οἱ ἄνθρωποι μὲ χάρτες, μὲ πινακίδες νὰ χάνωνται! Καὶ δὲν εἶναι ὅτι τὰ πουλιά βαδίζουν στὴν στεριά καὶ βάζουν σημάδια! Πετοῦν στὸν οὐρανό, πάνω ἀπὸ τὴν θάλασσα! Ποῦ ν ἀβάλουν σημάδια; Μερικά μικρά πουλάκια ἀνεβαίνουν στούς πελαργούς, στὰ... «ἀεροπλάνα»! Ἐκεῖνα πᾶνε... ἀεροπορικῶς! Τὰ πουλιά, ὅταν πετοῦν στὴν θάλασσα, κάθονται σὲ κανένα νησί νὰ ξεκουρασθοῦν. Μία φορά, ὅταν ἤμουν στὸ Καλύβι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, εἶδα νὰ ἔρχωνται ἀπὸ τὰ ἀνατολικά μέρη κάτι πουλιά σάν τὰ σπουργίτια. Ἦταν ὁλόκληρο κοπάδι. Τέσσερα-πέντε ὅμως, φαίνεται, κουράσθηκαν καὶ δὲν μποροῦσαν ἄλλο. Τότε ξεκόπηκαν ἀκόμη καμμιά δεκαπενταριά ἀπὸ τὸ κοπάδι – τὰ ἄλλα προχώρησαν – καὶ κάθησαν λίγο σὲ ἕνα Δὲνδρο, ξεκουράσθηκαν καὶ μετά σηκώθηκαν νὰ φύγουν ὅλα μαζί. Ἀνέβηκαν πολύ ψηλά, γιὰ νὰ προσανατολισθοῦν καὶ νὰ βροῦν πάλι τὴν συντροφιά τους. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση ποὺ δὲν τὰ ἄφησαν

---

[68]. *Ψαλμ.* 103, 24.

μόνα τους τὰ τέσσερα-πέντε ποὺ κουράσθηκαν, ἀλλὰ ξεκόπηκαν καὶ ἄλλα δεκαπέντε ἀπὸ τὸ ἴδιο κοπάδι, γιὰ νὰ κάνουν συντροφιά!

Πόσο ὄμορφα τὰ ἔχει κάνει ὅλα ὁ Θεός! Βλέπεις κάτι παρδαλά γατάκια! Τί ὄμορφα ἐπανωφοράκια ἔχουν! Νὰ ζηλεύουμε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι τὰ ἐπανωφόρια ἀπὸ τὰ ζῶα! Οὔτε βασίλισσα δὲν φόρεσε τέτοιο ἐπανωφόρι!... Ὅπου καὶ νὰ γυρίσης, θὰ δῆς τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ. Παλιά ποὺ ἦταν ὅλα φυσικά, πόσο ὄμορφα ἦταν! Νά, ὁ πετεινός, ὅταν φωνάζη, δὲν εἶναι ὅτι φωνάζει γιὰ τὸν καιρό. Στέκεται στὸ ἕνα πόδι καί, μόλις μουδιάζη, φωνάζει: «Κικιρίκου!». Σοῦ λέει, τόσες ὧρες πέρασαν. Ἀλλάζει πόδι, μουδιάζει καὶ αὐτό, πάλι: «Κικιρίκου!». Καὶ βλέπεις, φωνάζει στὶς 12, στὶς 3, στὶς 6 ἡ ὥρα. Εἶναι σταθερό, κάθε τρεῖς ὧρες! Καὶ δὲν ἔχει ρολόι οὔτε μπαταρία, οὔτε κούρδισμα χρειάζεται!...

Ὅ,τι βλέπετε, ὅ,τι ἀκοῦτε, ὅλα νὰ τὰ χρησιμοποιῆτε γιὰ συγκοινωνία γιὰ ἐπάνω. Ὅλα νὰ σᾶς ἀνεβάζουν πρὸς τὰ ἐπάνω. Ἔτσι κανεὶς ἀνεβαίνει-ἀνεβαίνει ἀπὸ τὰ δημιουργήματα στὸν Δημιουργό! Οἱ Ἀμερικανοί πῆγαν στὸ φεγγάρι, ἔβαλαν τουλάχιστον καὶ μία πινακίδα ποὺ ἔγραφε: «Οἱ οὐρανοί διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ»[69]. Πῆγαν καὶ οἱ Ρῶσοι στὸ διάστημα, ἀλλὰ ὁ Γκαγκάριν εἶπε πώς δὲν βρῆκε τὸν Θεό. Ἔμ, πῶς νὰ Τὸν βρῆ, ἀφοῦ πῆγε μὲ τὰ πόδια πρὸς τὰ πάνω καὶ ὄχι μὲ τὰ χέρια; Ἔτσι φθάνουν μετά νὰ λένε: «Ἡ φύση ἔκανε τὸ σύμπαν»! Ὁλόκληρο σύμπαν τώρα!... Ἐδῶ μία παλιά μηχανή χαλάει καὶ μαζεύονται ἕνα σωρό μάστορες, τεχνίτες κ.λπ., γιὰ νὰ τὴν διορθώσουν. Σκέφτονται, προσπαθοῦν... Καὶ εἶναι μία παλιά μηχανή! Ἐνῶ ὁλόκληρη ὑδρόγειο σφαίρα ὁ Θεὸς τὴν γυρίζει χωρίς ρεῦμα καὶ οὔτε ἡ μπαταρία τελειώνει οὔτε τὸ μηχανάκι σταματάει! Μὲ τί ταχύτητα γυρίζει, καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ μήν τὸ καταλαβαίνη! Φοβερό! Ἂν ἡ γῆ στρεφόταν μὲ λιγώτερη ταχύτητα, θὰ ἔκανε τοῦμπες ὁ ἄνθρωπος! Ἡ θάλασσα νὰ ἔχη τόσο νερό καὶ νὰ κινῆται μὲ τέτοια ταχύτητ, καὶ τὸ νερό νὰ μή χύνεται! Καὶ τὰ ἀστέρια, ποὺ εἶναι ὁλόκληροι ὄγκοι, νὰ γυρίζουν ἰλιγγιωδῶς καὶ νὰ μήν ἐγγίζη τὸ ἕνα τὸ ἄλλο, ἀλλὰ νὰ συγκρατῆ τὸ ἕνα τὸ ἄλλο ἀπὸ μακριά! Καὶ ὁ ἄνθρωπος φτιάχνει ἕνα ἀεροπλάνο καὶ θαυμάζει καὶ ὑπερηφανεύεται! Καὶ ἄν τοῦ στρίψη λίγο τὸ μυαλό, μετά λέει ἀνοησίες, δὲν καταλαβαίνει.

Τί κατόρθωσαν σήμερα οἱ ἄνθρωποι...

Ὁ πολιτισμός καλός εἶναι, ἀλλά, γιὰ νὰ ὠφελήση, πρέπει νὰ «πολιτισθῆ» καὶ ἡ ψυχή. Ἀλλιῶς εἶναι καταστροφή. Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς εἶπε: «Ἀπὸ τούς γραμματισμένους θὰ ἔρθη τὸ κακό»[70]. Παρόλο ποὺ ἡ ἐπιστήμη ἔχει προχωρήσει τόσο πολύ καὶ ἔκανε πρόοδο μεγάλη, ἐν τούτοις μὲ ὅ,τι κάνουν γί ἀνά βοηθήσουν τὸν κόσμο, χωρίς νὰ τὸ καταλαβαίνουν, καταστρέφουν τὸν κόσμο. Ὁ Θεὸς ἄφησε τὸν ἄνθρωπο νὰ κάνη τοῦ κεφαλιοῦ του, ἀφοῦ δὲν Τὸν ἀκούει, καὶ ἔτσι τρώει τὸ κεφάλι του. Καταστρέφεται μόνος του ὁ ἄνθρωπος μὲ αὐτὰ ποὺ φτιάχνει.

Τί κατόρθωσαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ 20ου αἰῶνος μὲ τὸν πολιτισμό! Παλάβωσαν τὸν κόσμο, μόλυναν τὴν ἀτμόσφαιρα, τὰ πάντα. Ἡ ρόδα, ἄν ξεφύγη ἀπὸ τὸν ἄξονα,

---

[69]. *Ψαλμ.* 18, 2.

[70]. Ἡ πρόρρηση αὐτή τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ ἀναφέρεται στούς μορφωμένους ποὺ δὲν θὰ ἔχουν φόβο Θεοῦ.

γυρίζει συνέχεια χωρίς σκοπό. Ἔτσι καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἅμα ξεφύγουν ἀπὸ τὴν ἁρμονία τοῦ Θεοῦ, βασανίζονται! Παλιά ὑπέφεραν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν πόλεμο, σήμερα ὑποφέρουν ἀπὸ τὸν πολιτισμό. Τότε ἔφευγαν ἀπὸ τὶς πόλεις στὰ χωριά ἐξ αἰτίας τοῦ πολέμου καὶ μὲ ἕνα χωραφάκι περνοῦσαν. Τώρα θὰ φύγουν ἀπὸ τὶς πόλεις ἐξ αἰτίας τοῦ πολιτισμοῦ, γιατί δὲν θὰ μποροῦν νὰ ζήσουν μέσα σ' αὐτές. Τότε ὁ πόλεμος ἔφερνε θάνατο. Τώρα ὁ πολιτισμός φέρνει ἀρρώστια.

– Γέροντα, γιατί πλήθυνε τόσο πολύ ὁ καρκίνος;

– Τὸ Τσερνομπίλ κ.λπ. τί ἔκαναν; Ἀπὸ ἐκεῖ εἶναι. Αὐτὰ κάνουν οἱ ἄνθρωποι... Τί σακατεμένος κόσμος ὑπάρχει! Σὲ ποιά ἐποχή ἦταν τόσοι ἄρρωστοι; Παλιά οἱ ἄνθρωποι δὲν ἦταν ἔτσι. Τώρα, ὅποιο γράμμα ἀνοίξω, καρκίνο ἤ ψυχοπάθεια ἤ ἐγκεφαλικό ἤ διαλυμένες οἰκογένειες, αὐτὰ θὰ συναντήσω. Ἄλλοτε σπάνια ὑπῆρχε καρκίνος. Βλέπεις, ἦταν φυσική ἡ ζωή. Ἄλλο θέμα τί ἐπέτρεπε ὁ Θεός. Ἔτρωγε κανεὶς φυσικές τροφές καὶ ἦταν ὑγιέστατος. Φροῦτα, κρεμμύδια, ντομάτες, ἦταν ὅλα καθαρά. Τώρα καὶ αὐτές οἱ φυσικές τροφές σακατεύουν τὸν ἄνθρωπο. Αὐτοί ποὺ τρῶνε ὅλο τέτοιες τροφές παθαίνουν μεγαλύτερη ζημιά, γιατί ὅλα ἔχουν μολυνθῆ. Ἄν ἦταν παλιά ἔτσι, ἐγώ θὰ πέθαινα ἀπὸ νέος, γιατί σάν καλόγερος ἔτρωγα ὅ,τι εἶχε ὁ κῆπος, πράσα, μαρούλια, κρεμμύδια, λάχανα, ὅλο τέτοια, καὶ ἤμουν μία χαρά. Τώρα ἔχουν λιπάσματα, ραντίσματα. Τί τρῶνε σήμερα οἱ ἄνθρωποι! Τὸ ἄγχος, οἱ νοθευμένες τροφές ἀρρώστια φέρνουν. Ἀχρηστεύεται ὁ κόσμος, ὅταν χρησιμοποιῆ ἀδιάκριτα τὴν ἐπιστήμη.

– Γέροντα, παλιά πῶς ἄντεχαν οἱ ἄνθρωποι περισσότερο στὴν ἄσκηση καὶ ἦταν πιὸ ὑγιεῖς; Βοηθοῦσαν καὶ οἱ τροφές;

– Ναί, γιατί ἦταν οἱ τροφές καθαρές τότε. Αὐτὸ χρειάζεται συζήτηση; Καὶ ὅλα τὰ ἔτρωγαν ὥριμα. Τώρα ὅλα τὰ κόβουν ἄγουρα, γιὰ νὰ μή χαλάσουν, καὶ τὰ ἀφήνουν στὸ ψυγεῖο. Τὰ μαζεύουν πράσινα-πράσινα καὶ τὰ ἀφήνουν νὰ ὡριμάσουν. Ἐνῶ πρῶτα ὡρίμαζε τὸ φροῦτο, ἔπεφτε κάτω ἀπὸ τὸ Δὲνδρο ἤ, μόλις τὸ ἐπίανες, κοβόταν. Ἀλλά ἐκτός ποὺ ἔτρωγαν καλές, ὑγιεινές τροφές – ψωμί καὶ βούτυρο ἤ γάλα ἦταν γιὰ τὸ παιδί γερή τροφή –, δούλευαν καὶ τὸ μυαλό τούς οἱ ἄνθρωποι καὶ καταλάβαιναν, ὅταν πάθαιναν κάτι, ἄν ἦταν ἀπὸ τὶς τροφές. Τώρα καὶ οἱ τροφές εἶναι νοθευμένες καὶ τὸ μυαλό δὲν τὸ δουλεύουν.

Καὶ πόσα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ φτιάχνει τώρα ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄχρηστα. Τὸ μαλλί σιγά-σιγὰ τὸ καταργοῦν. Δύσκολα νὰ βρῆς μάλλινη φανέλλα νὰ κρατᾶ τὸν ἱδρώτα. Φορῶ μία φανέλλα μάλλινη καὶ ἀμέσως καταλαβαίνω ἄν ἔχη συνθετικό, γιατί δὲν μπορῶ νὰ πάρω ἀναπνοή, μὲ πιάνει δυσφορία, πάω νὰ σκάσω! Καὶ τὸ θεωροῦν στέρεο, πιὸ καλό! Τὸ θεωροῦν πρόοδο! Εἶναι ὅμως ὑγιεινά αὐτά; ἔτσι ὅπως τὰ κάνουν εἶναι ἀνθυγιεινά. Καὶ γράφουν «ἁγνό παρθένο μαλλί»! Καὶ θὰ βροῦν καὶ ἄλλες καθαρώτερες λέξεις, γιὰ νὰ τὰ διαφημίζουν! Τὰ πρόβατα τώρα νὰ τὰ ἔχουμε μόνο γιὰ τὸ κρέας, ἀφοῦ φτιάχνουμε μαλλί ἀπὸ πετρέλαιο. Καὶ οἱ μεταξοσκώληκες λένε: «Ἀφοῦ θέλετε καλύτερο μετάξι, φτιάξτε τὸ ἐσεῖς»!

Χάθηκε ἡ ὑπομονή ἀπὸ τούς ἀνθρώπους

– Γέροντα, γιατί σήμερα δὲν ἔχουμε ὑπομονή;

– Ἡ σημερινή κατάσταση δὲν βοηθάει τὸν κόσμο. Ἄλλοτε ἡ ζωή ἦταν ἤρεμη καὶ οἱ ἄνθρωποι ἦταν ἤρεμοι καὶ ἡ βιασύνη ποὺ μπῆκε στὸν κόσμο ἔκανε τούς ἀνθρώπους ἀνυπόμονους. Παλιά ἤξερε κανεὶς ὅτι θὰ φάη ντομάτα τέλη Ἰουνίου, δὲν τὸν ἀπασχολοῦσε. Περίμενε τὸν Αὔγουστο νὰ φάη καρπούζι. Ἤξερε, τότε θὰ φάη σύκα, τότε θὰ φάη πεπόνι. Σήμερα τί γίνεται; θὰ πάη νὰ φέρη ντομάτες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο νωρίτερα, δὲν θέλει πορτοκάλλια ποὺ ἔχουν τὶς ἴδιες βιταμίνες. «Βρε, παιδάκι μου, Κάνε ὑπομονή καὶ φάε κάτι ἄλλο τώρα». Ὄχι, θὰ πάη καλά καὶ σώνει νὰ φέρη ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ντομάτες. Σάν εἶδαν ἔτσι, ἄρχισαν στὴν Κρήτη νὰ βάζουν θερμοκήπια, γιὰ νὰ βγάλουν νωρίτερα ντομάτες. Καὶ τελικά ἐφτίαξαν παντοῦ θερμοκήπια, γιὰ νὰ τρῶνε καὶ τὸν χειμώνα ντομάτες. Σκοτώνονται νὰ φτιάξουν θερμοκήπια μὲ ὅλα τὰ εἴδη, γιὰ νὰ ἔχουν ἀπὸ ὅλα ὅλες τὶς ἐποχές καὶ νὰ μήν περιμένουν!

Ἐντάξει μέχρις ἐκεῖ! Ἀλλά προχωρᾶνε καὶ πιὸ πέρα. Ἀποβραδίς εἶναι πράσινες οἱ ντομάτες καὶ τὸ πρωί τὶς παρουσιάζουν κόκκινες, φουσκωμένες! Ἔβαλα τὶς φωνές σὲ ἕναν ὑπουργό: «Τέλος πάντων τὰ θερμοκήπια, τοῦ λέω. Ἀλλά νὰ βάζουν ὁρμόνες, γιὰ νὰ ὡριμάζουν σὲ μία νύχτα τὰ φροῦτα, οἱ ντομάτες κ.λπ., καὶ ὅσοι ἔχουν μία ὁρμονική εὐαισθησία, οἱ καημένοι, νὰ παθαίνουν ζημιά;». Καὶ τὰ ζῶα τὰ ἔχουν καταστρέψει. Τί κοτόπουλα, τί μοσχάρια! Αὐτὰ ποὺ εἶναι σαράντα ἡμερῶν, τὰ κάνουν ἔξι μηνῶν μὲ τὶς ὁρμόνες. Τὰ τρώει ὁ ἄνθρωπος καὶ τί θὰ ὠφεληθῆ ἀπὸ αὐτά; Συνέχεια ὁρμόνες, γιὰ νὰ βγάζουν περισσότερο γάλα οἱ ἀγελάδες καὶ τελικά οἱ παραγωγοί δὲν μποροῦν νὰ τὸ διαθέσουν. Ἀπεργίες μετά, χύνουν τὸ γάλα στούς δρόμους, γιατί πέφτει ἡ τιμή, καὶ ὁ κόσμος πίνει γάλα ὁρμονοῦχο. Ἐνῶ, ἄν τὰ ἄφηναν ὅπως τὰ ἔκανε ὁ Θεός, ὅλα θὰ πήγαιναν ὁμαλά καὶ θὰ ἔπιναν καὶ ἁγνό γάλα. Καὶ μὲ τὶς ἐνέσεις ὅλα ἄνοστα γίνονται. Ἄνοστα πράγματα, ἄνοστοι ἄνθρωποι, ὅλα ἄνοστα! Δὲν ἔχει νοστιμάδα καὶ ἡ ζωή τούς τώρα. Ρωτᾶς νέα παιδιά: «Τί σὲ ἀναπαύει;». «Τίποτε», σοῦ λένε. Κοτζάμ παλληκάρια! «Τί σὲ εὐχαριστεῖ νὰ κάνης;». «Τίποτε». Ποῦ φθάνει ὁ ἄνθρωπος! Νομίζει ὅτι θὰ διορθώση τὸν Θεό μ' αὐτὰ ποὺ κάνει! Τὴν νύχτα τὴν κάνουν ἡμέρα, γιὰ νὰ γεννοῦν οἱ κότες. Καὶ εἶδες κάτι αὐγά; Ἄν ἔκανε ὁ Θεὸς τὸ φεγγάρι νὰ φέγγη σάν τὸν ἥλιο, θὰ παλάβωναν οἱ ἄνθρωποι. Ἐνῶ ὁ Θεὸς ἔκανε τὴν νύχτα, γιὰ νὰ ξεκουράζωνται οἱ ἄνθρωποι, τώρα ποῦ ἔφθασαν!

Χάθηκε ἡ ἠρεμία ἀπὸ τούς ἀνθρώπους. Τὰ θερμοκήπια, οἱ ἐνέσεις στὰ κηπευτικά κ.λπ. ὁδήγησαν καὶ αὐτὰ τὸν κόσμο στὴν ἀνυπομονησία. Παλιά ἤξεραν ὅτι θὰ πᾶνε στὸ τάδε μέρος μὲ τὰ πόδια σὲ τόσες ὧρες. Ἕνας, ἄν εἶχε πιὸ γερά πόδια, θὰ πήγαινε λίγο νωρίτερα. Μετά βρῆκαν τὰ κάρρα. Μετά τὰ αὐτοκίνητα, τὰ ἀεροπλάνα κ.ο.κ. Συνέχεια προσπάθεια νὰ βροῦν ἄλλα μέσα πιὸ γρήγορα. Ἐφτίαξαν ἀεροπλάνα[71], ποὺ νὰ μπορῆς νὰ πᾶς ἀπὸ τὴν Γαλλία στὴν Ἀμερική σὲ τρεῖς ὧρες. Μά ὅταν πάη μὲ τέτοια ταχύτητα κανεὶς ἀπὸ τὸ ἕνα κλίμα στὸ ἄλλο, καὶ μόνον ἡ ἀπότομη ἀλλαγή θὰ τὸν μπερδέψη. Βιασύνη, βιασύνη... Σιγά-σιγὰ θὰ μπαίνη στὸ βλῆμα ὁ ἄνθρωπος, θὰ πατᾶνε τὴν σκανδάλη, θὰ ἐκτοξεύεται τὸ βλῆμα, θὰ σκάη καὶ θὰ βγαίνη ἕνας παλαβός! Ποῦ θὰ πάη; Ἐκεῖ θὰ καταλήξουν. Τρελλοκομεῖο!

Μόλυναν τὴν ἀτμόσφαιρα, τὰ ὀστᾶ τούς πείραξαν

[71]. Ὁ Γέροντας ἐννοεῖ τὰ μεγάλης ἐμβέλειας ὑπερηχητικά ἐπιβατικά ἀεροπλάνα Concorde.

– Γέροντα, σκέφτονται νὰ ἀρχίσουν νὰ καῖνε τούς νεκρούς γιὰ λόγους ὑγιεινῆς καὶ γιὰ ἐξοικονόμηση χώρου.

– Γιὰ λόγους ὑγιεινῆς; Ἀκοῦς κουβέντα! Δὲν ντρέπονται ποῦ τὸ λένε; Ὅλη τὴν ἀτμόσφαιρα τὴν ἔχουν μολύνει, τὰ ὀστᾶ τούς πείραξαν; Τὰ ὀστᾶ στὸ κάτω-κάτω εἶναι καὶ πλυμένα! Καὶ γιὰ ἐξοικονόμηση χώρου; Ὁλόκληρη Ἑλλάδα μὲ τόσα ρουμάνια καὶ δὲν βρίσκουν χῶρο; Ἔβαλα τὶς φωνές σὲ ἕναν καθηγητή τοῦ Πανεπιστημίου γι' αὐτὸ τὸ θέμα. Πῶς γιὰ τὰ σκουπίδια βρίσκουν τόσο τόπο καὶ γιὰ τὰ ὀστᾶ ποῦ εἶναι ἱερά δὲν βρίσκουν; Χάθηκε ὁ τόπος; Καὶ πόσα ὀστᾶ Ἁγίων μπορεῖ νὰ εἶναι ἀνάμεσα σ' αὐτά! Τὸ σκέφτονται αὐτό;

Στὴν Εὐρώπη καῖνε τούς νεκρούς, ὄχι γιατί δὲν ὑπάρχει χῶρος νὰ τούς θάψουν, ἀλλὰ γιατί τὸ θεωροῦν πρόοδο. Δὲν ἀνοίγουν κανένα δάσος, γιὰ νὰ κάνουν χῶρο, ἀλλὰ καῖνε τούς νεκρούς, τούς κάνουν σκόνη, γιὰ νὰ ἀνοίξουν χῶρο... Βάζουν τὴν σκόνη σὲ ἕνα τόσο δά κουτάκι γιὰ περισσότερη εὐκολία καὶ αὐτὸ τὸ θεωροῦν πρόοδο. Τούς καῖνε τους νεκρούς, γιατί θέλουν οἱ μηδενιστές νὰ τὰ διαλύσουν ὅλα, ἀκόμα καὶ τὸν ἄνθρωπο. Νὰ μή μείνη τίποτε ποὺ νὰ θυμίζη στούς ἀνθρώπους τούς γονεῖς, τούς παπποῦδες, τὴν ζωή τῶν προγόνων τους. Νὰ ξεκόψουν τούς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν παράδοσή τους. Νὰ τούς κάνουν νὰ ξεχάσουν τὴν ἄλλη ζωή καὶ νὰ τούς δέσουν σ' αὐτή.

– Λένε ὅμως, Γέροντα, ὅτι ἔχει δημιουργηθῆ θέμα σὲ ὁρισμένους Δήμους τῆς Ἀθήνας γιὰ τὸ ποῦ θὰ θάβουν τούς νεκρούς.

– Τόσος τόπος ὑπάρχει! Χάθηκε λίγο μέρος; Ἕνα σωρό ἐκτάσεις ὑπάρχουν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ εἶναι τοῦ Δημοσίου. Ἐγώ ξέρω μεγάλους ποὺ ἔχουν ἕνα σωρό ἐκτάσεις ἐκεῖ πέρα. Δὲν μποροῦν νὰ κάνουν ἐκεῖ ἕνα νεκροταφεῖο; Καὶ μετά οἱ περισσότεροι εἶναι ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες. Γιατί δὲν τούς πάνε στὸν τόπο τους; Νὰ πᾶνε νὰ τὸν θάψουν τὸν καθένα στὸν τόπο του. Ἐκεῖ δὲν θὰ ἔχουν καὶ ἔξοδα πολλά, μόνο γιὰ τὴν μεταφορά. Νὰ ποῦνε ὅτι ὅσοι εἶναι ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες καὶ ἦλθαν τώρα τελευταία στὴν Ἀθήνα, ὅταν πεθαίνουν, νὰ θάβωνται στὴν ἐπαρχία. Καὶ εἶναι καὶ καλύτερα. Γι' αὐτούς ποὺ εἶναι τρεῖς γενεές στὴν Ἀθήνα, νὰ βροῦν μία λύση ἐκεῖ. Ὕστερα, μετά τὴν ἐκταφή νὰ κάνουν λάκκους πιὸ βαθεῖς καὶ ἐκεῖ νὰ βάζουν τὰ ὀστᾶ. Δύσκολο εἶναι; Ἐδῶ κατεβαίνουν τόσο βαθιά μέσα στὴν γῆ, γιὰ νὰ βγάλουν πετροκάρβουνα. Ἂς κάνουν γιὰ τὰ ὀστᾶ μία μεγάλη δεξαμενή καὶ νὰ τὰ ἔχουν ὅλα μαζεμένα.

Ἔλειψε τελείως ὁ σεβασμός. Καὶ βλέπεις τώρα τί γίνεται! Πετᾶνε καὶ τούς γονεῖς στὰ γηροκομεῖα. Παλιά καὶ τὰ βόδια ἀκόμη τὰ γηροκομοῦσαν, δὲν τὰ ἔσφαζαν, γιατί ἔλεγαν: «Φάγαμε ψωμί ἀπὸ αὐτά».

Καὶ τί σεβασμό εἶχαν στούς νεκρούς! Θυμᾶμαι μὲ τί κίνδυνο πηγαίναμε νὰ τούς θάψουμε στὸν πόλεμο! Καλά, ὁ παπάς ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ πάη, ἀλλὰ καὶ αὐτοί ποὺ τούς μετέφεραν μέσα στὰ χιόνια, μέσα στὴν παγωνιά, καὶ ἀπὸ πάνω νὰ πέφτουν ριπές συνέχεια! Τὸ 1945, στὸν ἀνταρτοπόλεμο, πρίν πάω στρατιώτης, μὲ τὸν νεωκόρο κουβαλοῦσα τούς νεκρούς. Μπροστὰ πήγαινε μὲ τὸ θυμιατό ὁ παπάς. Μόλις σφύριζε βλῆμα, πέφταμε κάτω. Ἄντε μετά νὰ σηκωθοῦμε. Μόλις ἀκούγαμε ἄλλο, πέφταμε πάλι κάτω. Ἀργότερα στὸν στρατό, στὸν πόλεμο, ξυπόλυτοι ἤμασταν μέσα στὰ χιόνια καὶ μᾶς εἶπαν νὰ πᾶμε νὰ πάρουμε, ἄν θέλουμε, ἀρβύλες ἀπὸ τούς νεκρούς. Κανένας δὲν κουνήθηκε. Ἄχ, πᾶνε ἐκεῖνα τὰ καλά τὰ χρόνια!

Τὸ κακό εἶναι ὅτι δὲν φωνάζουν μερικοί ποὺ ἔχουν κάποια θέση, ἀλλὰ συμφωνοῦν. Ἡ Ἐκκλησία, ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ παρουσιάστηκε αὐτὸ τὸ πρόβλημα, πρέπει νὰ πάρη θέση, γιὰ νὰ λυθῆ. Γιατί ἔτσι ἀφήνει στούς κοσμικούς νὰ χειρίζωνται πνευματικά θέματα καὶ νὰ λένε ὅ,τι θέλουν. Εἶναι ἀσέβεια αὐτό. Πῶς νὰ ἔχη τὴν εὐλογία ἀπὸ τὸν Θεό ὁ κόσμος σήμερα; Ἆ, χαμένα πράγματα! Πᾶνε σιγά-σιγὰ τὸν ἄνθρωπο νὰ τὸν ἐξευτελίσουν. Ἄχ, γι' αὐτὸ θὰ βρεθῆ πολύς τόπος τώρα!... Θὰ βρεθῆ πάρα πολύς τόπος...

Μόλυνση καὶ καταστροφή τοῦ περιβάλλοντος

Ὁ ἥλιος καρφώνει καὶ τὸν χειμώνα ἀκόμη σάν νὰ εἶσαι στὸ Σινά, γιατί ἄνοιξαν τρύπες στὴν ἀτμόσφαιρα. Ἂν δὲν φυσάη λίγο βόρεια, δὲν μπορεῖς νὰ σταθῆς.

– Γέροντα, τί θὰ γίνη μὲ τὸ ὄζον;

– Λίγη ὑπομονή θὰ κάνουμε, μέχρι νὰ πᾶνε οἱ ἐπιστήμονες μὲ πέντε κιλά στόκο νὰ βουλώσουν τὴν τρύπα!!!... Ναί, ἄς πᾶνε νὰ βουλώσουν τὶς τρύπες ἐπάνω... Θὰ δοῦν ὅτι ὅλα ὁ Θεὸς τὰ ἔκανε καλά, μὲ τόση ἁρμονία, καὶ θὰ ποῦν: «Εὐλόγησον, ἐμεῖς δὲν τὰ κάναμε καλά». Νὰ κάνετε προσευχή νὰ βουλώση ἡ τρύπα ποὺ ἄνοιξε στὴν ἀτμόσφαιρα. Ἄνοιξε μία «φιάλη»[72] καὶ ἐκεῖ, ξεραίνονται τὰ Δὲνδρα, τὰ φυτά. Ὁ Θεὸς ὅμως μπορεῖ νὰ τὸ βολέψη.

Καὶ νὰ δῆτε ἡ πονηριά μερικῶν, γιὰ νὰ μαζέψουν τὰ χρήματα τῶν βαθύπλουτων, ποῦ ἔφθασε! Λένε: «Ἄνοιξε τρύπα στὴν ἀτμόσφαιρα, ὁ κόσμος θὰ χαθῆ. Πῶς θὰ σωθῆ ὁ κόσμος; Ἀσχολήθηκε ἡ ἐπιστήμη μὲ σχέδιο νὰ σκάψουν βαθιά, νὰ κατεβοῦν στὸ βάθος τῆς γής, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὸν ἥλιο». Ἐπειδή δὲν γίνεται τελικά αὐτό, τώρα λένε: «Στὸ φεγγάρι θὰ γίνουν ἐγκαταστὰσεις, ἑστιατόρια, ξενοδοχεῖα, σπίτια καὶ θὰ πάη ὁ κόσμος ἐκεῖ. Ὅποιος θέλει νὰ ἐξασφαλισθῆ, πληρώνει γιὰ 'κει»! Ὅλο ψέματα ἐν τῷ μεταξύ! Γιατί ἐκεῖ τί ἐγκαταστὰσεις νὰ ἔχουν; Ἐκεῖ δὲν μπορεῖ νὰ κατοικήση ἄνθρωπος. Μέσα στὰ «κλουβιά» πῆγαν ἕνας-δυὸ καὶ γύρισαν. Καὶ τὰ πιστεύουν μερικοί καὶ πληρώνουν...

– Γέροντα, πολλοί ἀνησυχοῦν γιὰ τὰ καυσαέρια.

– Γι' αὐτὸ τὸ θέμα πρέπει νὰ σφίξουν μερικούς ἐργοστασιάρχες νὰ βάλουν μηχανές ποὺ νὰ πιάνουν τούς καπνούς, γιὰ νὰ γλυτώσουν λίγο οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ καυσαέρια. Ἀντί νὰ δώση κάθε ἐργοστασιάρχης ἕνα ποσό σ' ἕναν βουλευτή, γιὰ νὰ βολευτῆ, νὰ βάλη κάτι παραπάνω καὶ νὰ πάρη μία μηχανή. Παλιά δὲν ὑπῆρχαν αὐτὰ τὰ μικρόβια, αὐτὸ τὸ νέφος. Τώρα ὅλα τὰ μόλυναν καὶ αὐτὸ τὸ θεωροῦν πρόοδο. Πρόοδο, καὶ ποῦ πᾶνε! Καταστρέφουν τὸν ἄνθρωπο. Βγαίνεις ἔξω καὶ ὁ ἀέρας μυρίζει καυσαέρια. Μόλις ἀνοίξης λίγο τὸ παράθυρο, ἀπ' ἔξω ἡ καπνιά μπαίνει μέσα. Αὐτή ἡ κάπνα δὲν βγαίνει, ὅταν πλένης τὰ χέρια σου, δὲν εἶναι ἀθώα. Ἡ ἄλλη ἀπὸ τὸ τζάκι μὲ ἕναν βήχα φεύγει ἀπὸ τὸ πνευμόνι, γιατί δὲν ἔχει λάδι, ἐνῶ αὐτή κολλάει στὰ πνευμόνια.

Στὶς πολυκατοικίες οἱ ἄνθρωποι εἶναι στριμωγμένοι ὁ ἕνας πάνω στὸν ἄλλο. Τινάζει ὁ ἕνας στὸ μπαλκόνι τοῦ ἄλλου. Ὁ πρῶτος ὁ καημένος τί τραβάει! Πᾶνε σ' αὐτόν ὅλες οἱ σκόνες καὶ τὰ σκουπίδια τῶν ἄλλων. Ἔχει τὰ ροῦχα κάτω ἁπλωμένα ἤ ἔχει ἀνοικτό παράθυρο, ὁ ἄλλος τινάζει ἀπὸ πάνω! Δὲν τὸν σκέφτεται. Τὰ παλιά

---

72. Βλ. *Ἀποκ.* 15, 7.

χρόνια οἱ πολυκατοικίες αὐτές θὰ ἦταν φυλακές, τὸ Γιεντί-Κουλέ[73]. Ναί, φοβερό! Τότε τὰ σπίτια εἶχαν τὴν αὐλή, τὰ ζῶα, τὸν κῆπο, τὰ δενδράκια καὶ ἕναν σωρό πουλιά μαζεύονταν ἐκεῖ.

– Τώρα, Γέροντα, δὲν βλέπουν οὔτε χελιδόνια.

– Χαμένο τὸ ἔχουν τὰ χελιδόνια νὰ πᾶνε ἐκεῖ; Τρελλάθηκαν; Σιγά-σιγὰ δὲν θὰ ξέρουν οἱ ἄνθρωποι τί εἶναι χελιδόνι. Στὴν Ἀμερική, σὲ ἕνα Πανεπιστήμιο, στὸ τμῆμα ποὺ ἀσχολοῦνται ἱστορικά μὲ τὴν Ἁγία Γραφή, τὴν Καινή καὶ τὴν Παλαιά Διαθήκη, γιὰ νὰ καταλάβουν τί θὰ πῆ «σιτάρι», ἔχουν σπαρμένο ἕνα χωράφι μὲ σιτάρι. Γιὰ νὰ καταλάβουν τί θὰ πῆ «βοσκός» καὶ τί θὰ πῆ «προβατίνα», ἔχουν ἕνα κοπάδι μὲ λίγα πρόβατα καὶ ἕναν βοσκό μὲ μία γκλίτσα! Καὶ εἶναι Πανεπιστήμιο!

Ἔχουν μολύνει ὅλη τὴν ἀτμόσφαιρα. Βλέπεις, χειμώνας καιρός καὶ πῶς μυρίζουν τὰ σκουπίδια! Σκέψου τὸ καλοκαίρι τί γίνεται! Καὶ δὲν πάει καὶ τὸ ἀεροπλάνο νὰ ρίξη λίγο φάρμακο! Εὐτυχῶς ποὺ ὁ Θεὸς ἔχει κάνει τὰ λουλούδια ποὺ εὐωδιάζουν. Τόσα λουλούδια ποὺ ὑπάρχουν, τέτοια ποικιλία, μικρά-μεγάλα, ἐξουδετερώνουν τὴν βρωμιά ποὺ ὑπάρχει. Ἂν δὲν εὐωδίαζε ἔτσι ἡ ἀτμόσφαιρα, τί θὰ γινόταν; βλέπεις, ἕνα ψοφίμι ὑπάρχει κάπου καὶ βρωμάει ὁ τόπος! Πῶς μᾶς οἰκονομάει ὁ Θεός! Ἂν δὲν μᾶς οἰκονομοῦσε, τί χάλια θὰ εἴχαμε! Σκέψου νὰ μὴν ὑπῆρχαν λουλούδια, βότανα... Ἔτσι σκεπάζεται ἡ δυσοσμία ἡ δική μας. Διασκεδάζεται μὲ τὰ ἀρώματα.

Μὲ ρώτησε ἕνας λαϊκός στὸ Καλύβι: «Καλά, τί κάνεις ἐσύ ἐδῶ; Μέρα-νύχτα τί κάνεις;». Ἦταν γύρω ἀνθισμένες οἱ σουσοῦρες, ὅλη ἡ πλαγιά γεμάτη λουλούδια. Μοσχοβολοῦσε ὁ τόπος! «Τί τραβάω, τοῦ λέω, ὅλη τὴν ἡμέρα νὰ ποτίσω καὶ νὰ περιποιηθῶ ὅλα αὐτὰ ποῦ βλέπεις! Καὶ στὸν οὐρανό βλέπεις τὴν νύχτα πόσα κανδήλια ἀνάβω! Δὲν προλαβαίνω νὰ τὰ ἀνάψω ὅλα!». Μὲ κοίταζε! «Τὴν νύχτα, λέω, δὲν βλέπεις κανδήλια ἐπάνω; Ἐγώ τ' ἀνάβω!!! Προλαβαίνω; Δὲν εἶναι ἁπλό σὲ τόσα κανδήλια νὰ βάζης κανδηλῆθρες, λάδι!!». Τάχασε ὁ καημένος.

Καὶ τὰ ραντίσματα εἶναι φαρμάκι. Μὲ αὐτὰ τὰ ραντίσματα καὶ τὰ πουλιά τὰ καημένα ψοφᾶνε. Στὰ Δὲνδρα ρίχνουν φάρμακα, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὶς ἀρρώστιες, καὶ μετά ἀρρωσταίνουν οἱ ἄνθρωποι. Δηλητηριάζουν τὰ πάντα. Δὲν εἶναι καλύτερα νὰ ρίχνουν λιγότερο φάρμακο καὶ νὰ παραχώνουν τὰ σάπια στὶς χωματερές ἀντί γιὰ τὰ γερά; Ὁλόκληρο σύννεφο μὲ τὸ ράντισμα καὶ δὲν θὰ πειράξη τὸν ἄνθρωπο; Ἰδίως γιὰ τὰ μικρά παιδιά, αὐτὰ εἶναι θάνατος. Γι' αὐτὸ γεννιοῦνται ἄρρωστα. Εἶπα σὲ κάποιον: «Τί γίνεται; Σκοτώσατε τὰ ἔντομα καὶ τώρα σκοτώνονται οἱ ἀνθρωποι». Ραντίζουν τὰ λουλούδια, γιὰ νὰ σκοτώσουν τὰ ἔντομα καὶ ἀρρωσταίνουν οἱ ἄνθρωποι. Μετά θὰ βροῦν πιὸ δυνατά φάρμακα, καὶ τελικά τί βγάζουμε;

Ἔχει ἀποδειχθῆ ὅτι κάποια ἔντομα ποὺ τὰ σκότωσαν μὲ τὰ ραντίσματα, σκότωναν ἄλλα. Τώρα θὰ ἀναπτύξουμε αὐτά, γιὰ νὰ σκοτώνουν τὰ ἄλλα. Πῶς ὁ Θεὸς τὰ ἔχει κανονίσει! Ὅπου ἔχει τριζόνια, δὲν ὑπάρχουν κουνούπια. Ἦρθε στὸ Καλύβι ἕνας ποὺ εἶχε ἕνα μικρό μηχανάκι ποὺ ἔκανε ἕναν θόρυβο σάν τριζόνι, ἀλλὰ πιὸ ἄγριο, γιὰ νὰ διώχνη τὰ κουνούπια. Σκοτώνουν τὰ τριζόνια, ποὺ ἔβγαζαν καὶ ἕναν γλυκό ἦχο, καὶ πᾶνε αὐτὸ ποὺ ἔκανε ὁ Θεὸς νὰ τὸ κάνουν μὲ μπαταρία! Τὰ σκότωσαν ὅλα, τρυγόνια,

---

[73]. Φυλακές στὰ τείχη τῆς Θεσσαλονίκης.

τριζόνια... Σπάνια νὰ δῆς καὶ κόρακα ἀκόμη. Σὲ λίγο θὰ βάζουμε τὸν κόρακα στὸ κλουβί!...

Ἐσεῖς, ὅταν ραντίζετε τὰ Δὲνδρα, ἀφῆστε καὶ λίγο τὸν Θεό νὰ βοηθήση. Ἂν δὲν πέση καὶ παντοῦ τὸ φάρμακο, δὲν πειράζει. Ὅλα τὰ μέσα τὰ σημερινά δὲν τὸν βοηθοῦν τὸν ἄνθρωπο στὴν πίστη. Βλέπω, καὶ ἀλλοῦ ρωτοῦν: «Βγῆκε φάρμακο γι' αὐτό; Ποῦ εἶναι; Στὸ ἐξωτερικό;». Τηλέφωνο ἀμέσως, νὰ τὸ πάρουν. Σιγά-σιγὰ τὸν Θεό Τὸν βγάζουν στὴν ἄκρη καὶ οἱ κοσμικοί καὶ οἱ καλόγεροι. Δὲν ἔχουν βάλει πρῶτα τὴν πνευματική ἐξέλιξη οἱ ἄνθρωποι, γιὰ νὰ ἁγιάζωνται ὅλα. Τὸ κακό εἶναι ὅτι καὶ ἐμεῖς οἱ καλόγεροι δὲν προχωροῦμε πιὸ μπροστὰ ἀπὸ τούς κοσμικούς στὴν πνευματική ἐξέλιξη.

– Γέροντα, ὅμως τὶς ἐλιές τὶς πειράζει ὁ δάκος.

– Νὰ κάνετε κομποσχοίνι νὰ φύγη ὁ δάκος, ὄχι μόνο μὲ ραντίσματα. Νὰ βάλετε καὶ λίγο Χριστό. Μπαίνει καὶ μία προσπάθεια νὰ τὸ κάνουμε καλό ὅπως στὸν κόσμο καὶ δὲν σκεφτόμαστε ὅτι ἐμεῖς οἱ μοναχοί πρέπει νὰ ἔχουμε ἄλλον «κόσμο». Νὰ μήν πᾶμε νὰ κάνουμε ὅ,τι κάνουν οἱ κοσμικοί ἤ καὶ περισσότερο ἀπὸ αὐτούς. Ποῦ εἶναι ὁ Χριστός; Δὲν λέω νὰ μή ραντίζετε καθόλου, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι κάνουν πειράματα. Καὶ ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ ραντίσετε, νὰ φορᾶτε μάσκες. Καλύτερα νὰ ἔχετε λίγο δακωμένο καρπό παρά ραντισμένο. Νὰ μήν κάνετε πολλά ραντίσματα, νὰ τὰ ἐλαττώσετε. Νὰ κάνετε προσευχή μὲ εὐλάβεια, νὰ διαβάζετε τὸν πρῶτο Ψαλμό[74] καὶ νὰ ρίχνετε λίγο ἁγιασμό στὰ Δὲνδρα. Ὅταν ζῆτε σωστὰ, καὶ βροχή[75] θὰ ἔχετε καὶ οἱ κάμπιες[76] θὰ σκοτώνονται. Θὰ σᾶς οἰκονομάη ὁ Θεός. Χρειάζεται εὐλάβεια καὶ ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό.

---

[74]. Ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης διάβαζε τὸν πρῶτο Ψαλμό, ὅταν φύτευαν Δὲνδρα κ.λπ., γιὰ νὰ καρποφορήσουν.

[75]. Εἰπώθηκε τὸν Νοέμβριο τοῦ 1990, ποὺ εἶχε μεγάλη ἀνομβρία.

[76]. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1990 εἶχε πολλές κάμπιες.

Κεφάλαιο 2 - Ἡ ἐποχὴ τῶν πολλῶν εὐκολιῶν, ἴσον τῶν πολλῶν δυσκολιῶν[77]

Ἔγιναν καὶ οἱ καρδιές σιδερένιες...

Ἐπειδὴ οἱ ἀνθρώπινες εὐκολίες ξεπέρασαν τὰ ὅρια, ἔγιναν δυσκολίες. Πλήθυναν οἱ μηχανές, πλήθυνε ὁ περισπασμός, ἔκαναν καὶ τὸν ἄνθρωπο μηχανή, καὶ τώρα οἱ μηχανές καὶ τὰ σίδερα κάνουν κουμάντο καὶ τὸν ἄνθρωπο. Γι' αὐτὸ ἔγιναν καὶ οἱ καρδιές τῶν ἀνθρώπων σιδερένιες. Μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ μέσα ποὺ ὑπάρχουν, δὲν καλλιεργεῖται ἡ συνείδηση τῶν ἀνθρώπων. Παλιότερα οἱ ἄνθρωποι δούλευαν μὲ τὰ ζῶα καὶ ἦταν σπλαγχνικοί. Ἂν φόρτωνες τὸ ζῶο λίγο περισσότερο καὶ τὸ κακόμοιρο γονάτιζε, τὸ λυπόσουν. Ἂν ἦταν νηστικό καὶ κοίταζε μὲ παράπονο, σοῦ ράγιζε τὴν καρδιά. Θυμᾶμαι, ὅταν ἀρρώσταινε ἡ ἀγελάδα μας, ὑποφέραμε καὶ ἐμεῖς, γιατί τὴν θεωρούσαμε μέλος τῆς οἰκογενείας μας. Σήμερα οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὰ σίδερα καὶ ἔχουν καρδιές σιδερένιες. Ἔσπασε ἕνα σίδερο; ὀξυγονοκόλληση. Χάλασε τὸ αὐτοκίνητο; τὸ πάνε στὸ γκαράζ. Ἂν δὲν γίνεται, τὸ πετᾶνε, δὲν τὸ πονᾶνε. Σοῦ λέει: «Σίδερο εἶναι!». Δὲν δουλεύει καθόλου ἡ καρδιά. Ἔτσι ὅμως καλλιεργεῖται ἡ φιλαυτία, ὁ ἐγωισμός.

Δὲν σκέφτεται τὸν ἄλλον σήμερα ὁ ἄνθρωπος. Παλιά, ἂν ἔμενε τὸ φαγητό γιὰ τὴν ἄλλη μέρα, θὰ χαλοῦσε, καὶ σκέφτονταν οἱ ἄνθρωποι καὶ κανέναν φτωχό. «Προκειμένου νὰ χαλάση, ἔλεγαν, ἂς τὸ δώσω στὸν φτωχό». Ἕνας ποὺ εἶχε πνευματική κατάσταση ἔλεγε: «Νὰ φάη πρῶτα ὁ φτωχός καὶ ὕστερα ἐγώ». Τώρα τὸ βάζουν στὸ ψυγεῖο καὶ δὲν θυμοῦνται τὸν ἄλλον ποὺ ἔχει ἀνάγκη. Θυμᾶμαι, ὅταν εἴχαμε καλή σοδειά ἀπὸ λαχανικά κ.λπ., δίναμε καὶ στούς γείτονές μας, τὰ μοιράζαμε. Τί νὰ τὰ κάναμε τόσα; Ἔπειτα θὰ χαλοῦσαν κιόλας. Τώρα ἔχουν τὰ ψυγεῖα. «Γιατί νὰ δώσουμε στούς ἄλλους; σοῦ λέει. Τὰ βάζουμε στὸ ψυγεῖο καὶ τάχουμε γιὰ μας». Ἄφησε ποὺ τόννους ὁλόκληρους πετοῦν ἢ θάβουν στὴν χωματερή καὶ ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ἀλλοῦ πεινοῦν.

Παλάβωσαν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὶς μηχανές

Δὲν ἔχουν τελειωμό τὰ σύγχρονα μέσα. Τρέχουν πιὸ πολύ ἀπὸ τὸν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου, γιατί βοηθάει καὶ ὁ διάβολος. Παλιά οἱ ἄνθρωποι ποὺ δὲν εἶχαν αὐτὰ τὰ μέσα, τηλέφωνα, φάξ, μηχανήματα ἕνα σωρό , εἶχαν τὴν γαλήνη του, τὴν ἁπλότητά τους.

– Χαίρονταν, Γέροντα, τὴν ζωή τους!

– Ναί, τώρα παλάβωσαν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὶς μηχανές! Βασανίζονται ἀπὸ τὶς πολλές εὐκολίες, τούς πνίγει τὸ ἄγχος. Θυμᾶμαι, οἱ Βεδουΐνοι, τότε ποὺ ἤμουν στὸ

---

[77]. Στὸ κεφάλαιο αὐτὸ φαίνεται τὸ ἀγωνιστικό πνεῦμα ποὺ εἶχε ὁ Γέροντας ὡς ἀσκητής καὶ ἡ ἀγωνία του μήπως ἀλλοιωθῆ τὸ ἀσκητικό πνεῦμα τοῦ Μοναχισμοῦ. Ὁ Γέρνοντας δὲν εἶναι ἐνάντιος του πολιτισμοῦ. Θέλει νὰ τονίση ὅτι δὲν πρέπει νὰ μᾶς κυβερνάη ὁ πολιτισμός, ἀλλὰ νὰ τὸν κυβερνοῦμε. Εἰδικά ὁ μοναχός, ἔλεγε, θὰ πρέπη νὰ κυριαρχῆ στὰ σύγχρονα μέσα καὶ νὰ τὰ χρησιμοποιῆ μὲ διάκριση, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ διοχετεύη τὶς δυνάμεις του στὸν πνευματικό ἀγώνα.

Σινά[78], πόσο χαρούμενοι ἦταν. Εἶχαν μία σκηνή καὶ ζοῦσαν ἁπλά. Δὲν μποροῦσαν νὰ ζήσουν στὴν Ἀλεξάνδρεια ἢ στὸ Κάιρο, ἀναπαύονταν στὴν ἐρημιά μέσα στὶς σκηνές. Λίγο τσάι ἂν εἶχαν, ἦταν ὅλο χαρὰ καὶ δοξολογοῦσαν τὸν Θεό. Ἀλλά τώρα μὲ τὸν πολιτισμό ἄρχισαν καὶ αὐτοί νὰ ξεχνοῦν τὸν Θεό. Μπῆκαν καὶ αὐτοί στὸ εὐρωπαϊκό πνεῦμα! Τούς ἐφτίαξαν οἱ Ἑβραῖοι πρῶτα καλύβια. Μετά τούς πούλησαν ὅλα τὰ παλιά αὐτοκίνητά του Ἰσραήλ[79]. Ἔ, τούς Ἑβραίους! Κάθε Βεδουΐνος εἶναι τώρα μὲ ἕνα καλύβι καὶ ἕνα χαλασμένο αὐτοκίνητο ἀπ' ἔξω, καὶ ἔχουν καὶ ἄγχος. Χαλάει τὸ αὐτοκίνητο, νὰ παιδεύωνται νὰ τὸ φτιάξουν... Καὶ ἂν ἐξετάση κανείς, τί βγάζουν ἀπὸ ὅλα αὐτά; Ἴσα-ἴσα ἔχουν πονοκέφαλο.

Παλιά ἐφτίαχναν τουλάχιστον γερά πράγματα καὶ κρατοῦσαν. Τώρα δίνεις τοῦ κόσμου τὰ χρήματα νὰ πάρης κάτι καὶ ἀμέσως χαλάει. Ὅποτε τὰ ἐργοστὰσια δωσ' τοῦ βγάζουν νέα πράγματα καὶ μαζεύουν τὰ χρήματα τοῦ κόσμου. Σκοτώνονται στὴν δουλειά οἱ ἄλλοι, γιὰ νὰ τὰ βγάλουν πέρα. Τὰ μηχανήματα εἶναι ἐπιστήμη τῶν Εὐρωπαίων ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ κατσαβίδια. Πρῶτα φτιάχνουν, ἃς ὑποθέσουμε, ἕνα καπάκι, μετά τὸ κάνουν βιδωτό, μετά μὲ κουμπί, πιὸ τέλειο, πιὸ τέλειο... Συνέχεια δηλαδή νέα μηχανήματα τελειότερα καὶ ὁ καημένος ὁ κόσμος ζητάει νὰ πάρη τὸ τελειότερο. Δὲν προλαβαίνουν νὰ ξεχρεώσουν τὸ πρῶτο, παίρνουν δεύτερο καὶ εἶναι χρεωμένοι καὶ κουρασμένοι. Πάει καὶ ὁ φτωχός νὰ πάρη ἕνα αὐτοκίνητο ἀπὸ τὰ πιὸ φθηνά. Πουλάει ὅ,τι ἔχει, τὰ βόδια, τὰ ἄλογα – σὲ λίγο, ὅπως πᾶνε, θὰ βάζουν τὰ γαϊδουράκια στὴν βιτρίνα καὶ θὰ πληρώνουν, γιὰ νὰ βλέπουν γαϊδουράκια! – καὶ ἀγοράζει τὸ αὐτοκίνητο. Μετά τοῦ χαλάει. «Δὲν ὑπάρχουν ἀνταλλακτικά», τοῦ λένε. Ἀναγκάζεται ὁ καημένος νὰ πάρη ἄλλο. Νὰ πάρη ὅμως τέλειο δὲν μπορεῖ. Θὰ πάρη καλύτερο ἀπὸ τὸ προηγούμενο καὶ ἐκεῖνο θὰ πάη στὴν ἄκρη κ.ο.κ. Θέλει προσοχή! Νὰ μήν μποῦμε καὶ ἐμεῖς σ' αὐτὸ τὸ κανάλι, ἄλλη μόδα πιὸ τελειοποιημένη.

Ἔχει πάθει μεγάλη ζημιά ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν τηλεόραση

– Γέροντα, τώρα ὑπάρχει τέτοια τηλεοπτική ἐπικοινωνία, ὥστε τὸ ἴδιο λεπτό μπορεῖ νὰ δή κανεὶς γεγονότα ποὺ συμβαίνουν στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς γής.

– Μόνον τὸν ἑαυτό τους δὲν βλέπουν οἱ ἄνθρωποι, ὅλο τὸν κόσμο τὸν βλέπουν. Τώρα καταστρέφεται ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ μυαλό του. Δὲν εἶναι ὅτι τούς καταστρέφει ὁ Θεός.

– Γέροντα, ἡ τηλεόραση κάνει πολύ κακό.

– Ἂν κάνη, λέει! Ἦρθε κάποιος καὶ μοῦ ἔλεγε: «Ἡ τηλεόραση, Πάτερ, εἶναι καλή». «Καλά εἶναι τὰ αὐγά, τοῦ λέω, ἅμα τὰ ἀνακατέψης ὅμως μὲ κουτσουλιά, ἄχρηστα γίνονται». Ἔτσι γίνεται καὶ μὲ τὴν τηλεόραση καὶ τὸ ραδιόφωνο. Σήμερα, ἂν ἀνοίξης τὸ ραδιόφωνο, γιὰ νὰ ἀκούσης μία εἴδηση, πρέπει νὰ ἀνεχθῆς νὰ ἀκούσης καὶ ἕνα τραγούδι, γιατί, μόλις τελειώση ἕνα τραγούδι, θὰ πῆ μία εἴδηση. Παλιά δὲν ἦταν ἔτσι. Ἤξερες τί ὥρα θὰ ἔλεγε τὴν εἴδηση στὸ ραδιόφωνο, τάκ, ἄνοιγες καὶ ἄκουγες. Τώρα εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀκούσης καὶ τὸ τραγούδι, γιατί ἂν τὸ κλείσης, θὰ χάσης τὴν εἴδηση.

---

[78]. 1962-1964

[79]. Τὸ Σινά, ποὺ τώρα ἀνήκει στὴν Αἴγυπτο, τότε ἄνηκε στὸ Ἰσραήλ.

Ἔχει πάθει μεγάλη ζημιά ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν τηλεόραση, ἰδίως τὰ παιδάκια καταστρέφονται. Ἦρθε ἕνα παιδάκι ἑπτά χρονῶν μὲ τὸν πατέρα του στὸ Καλύβι. Ἔβλεπα νὰ μιλάη μὲ τὸ στόμα τοῦ τὸ δαιμόνιό της τηλεοράσεως, ὅπως μιλάει τὸ δαιμόνιο μὲ τὸ στόμα τῶν δαιμονισμένων. Ἦταν σάν ἕνα μωρό νὰ γεννήθηκε μὲ δόντια. Σήμερα συχνά δὲν βλέπεις φυσιολογικά παιδιά, εἶναι τέρατα. Καὶ βλέπεις, δὲν παίρνουν μία στροφή παραπάνω, ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ ἔχουν ἀκούσει, αὐτὸ ποὺ ἔχουν δεῖ, αὐτὸ ἐπαναλαμβάνουν. Ἔτσι θέλουν οἱ ἄλλοι νὰ ἀποβλακώσουν τὸν κόσμο μὲ τὴν τηλεόραση. Δηλαδή, αὐτὰ ποὺ ἀκοῦν οἱ ἄνθρωποι, αὐτὰ νὰ πιστεύουν, αὐτὰ νὰ κάνουν.

– Γέροντα, μᾶς ρωτοῦν μητέρες πῶς νὰ κόψουν τὰ παιδιά τους ἀπὸ τὴν τηλεόραση.

– Νὰ δώσουν στὰ παιδιά νὰ καταλάβουν ὅτι μὲ τὴν τηλεόραση ἀποβλακώνονται, δὲν μποροῦν νὰ σκέφτωνται. Ἄς ἀφήσουμε ὅτι χαλοῦν τὰ μάτια τους. Αὐτή ἡ τηλεόραση εἶναι ἔργο τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλη τηλεόραση, ἡ πνευματική. Ὅταν δηλαδή μὲ τὴν ἀπέκδυση τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καθαρίζωνται καὶ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς, τότε βλέπει ὁ ἄνθρωπος πιὸ μακριά χωρίς μηχανές. Εἴπανε στὰ παιδιά τούς γι' αὐτή τὴν τηλεόραση; Νὰ καταλάβουν τὴν πνευματική τηλεόραση, γιατί μὲ αὐτὰ τὰ κουτιά θὰ χαζέψουν. Οἱ Πρωτόπλαστοι εἶχαν τὸ διορατικό χάρισμα. Αὐτὸ χάθηκε μετά τὴν πτώση. Ὅταν διατηρήσουν τὰ παιδιά τὴν Χάρη τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, θὰ ἔχουν καὶ διορατικό χάρισμα, πνευματική τηλεόραση. Θέλει προσοχή, δουλειά πνευματική. Οἱ μανάδες σήμερα χάνονται μὲ χαμένα πράγματα καὶ μετά: «Τί νὰ κάνω, Πάτερ; Χάνω τὸ παιδί μου!».

Ὁ μοναχός καὶ τὰ σύγχρονα μέσα

– Γέροντα, πῶς πρέπει νὰ χρησιμοποιῇ ὁ μοναχός τὰ σύγχρονα μέσα;

– Νὰ κοιτάξῃ νὰ ἔχῃ πάντα λίγο κατώτερο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ κόσμος. Ἐμένα μὲ ἀναπαύει νὰ χρησιμοποιῶ τὰ ξύλα γιὰ ζέστη, γιὰ μαγείρευμα καὶ γιὰ ἐργόχειρο. Ὅταν ὅμως ἔτσι ποὺ πᾶνε μὲ τὸ ἐμπόριο τῶν δασῶν μᾶς ἐξαφανίσουν τὰ ξύλα καὶ θὰ εἶναι δυσεύρετα, τότε θὰ χρησιμοποιήσω τὸ κατώτερο ποὺ θὰ χρησιμοποιῇ ὁ κόσμος, σόμπα πετρελαίου ἤ δὲν ξέρω τί ἄλλο θὰ εἶναι φθηνό καὶ ταπεινό γιὰ θέρμανση, γκαζιέρα γιὰ τὸ ἐργόχειρο κ.λπ.

– Πῶς μπορεῖ νὰ διακρίνει κανεὶς μέχρι ποιό σημεῖο εἶναι κάτι ἀπαραίτητο σ' ἕνα Κοινόβιο;

– Ἂν σκέφτεται κανεὶς μοναχικά, μπορεῖ νὰ τὸ βρῇ. Ἂν δὲν σκέφτεται μοναχικά, ὅλα ἀπαραίτητα εἶναι καὶ μετά γίνεται κοσμικός καὶ χειρότερος ἀπὸ κοσμικός. Σάν μοναχοί θὰ πρέπη νὰ ζήσουμε τουλάχιστον λίγο κατώτερα ἀπ' ὅ,τι στὸν κόσμο ἤ τουλάχιστον ὅπως ζούσαμε στὸν κόσμο. Ὄχι νὰ ἔχω καλύτερα πράγματα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ εἶχα στὸ σπίτι μου. Τὸ Μοναστήρι κανονικά πρέπει νὰ εἶναι πιὸ φτωχό ἀπὸ τὸ σπίτι μου. Αὐτὸ βοηθάει ἐσωτερικά τὸν μοναχό καὶ βοηθάει καὶ τὸν κόσμο. Τὰ ἔχει κανονίσει ἔτσι ὁ Θεός, νὰ μή βρίσκουν ἀνάπαυση σ' αὐτὰ τὰ πράγματα οἱ ἄνθρωποι. Ἂν τούς λαϊκούς τους βασανίζῃ αὐτή ἡ ἐξέλιξη ἡ κοσμική, πόσο μᾶλλον τὸν μοναχό! Ἂν βρισκόμουν σ' ἕνα πλούσιο σπίτι καὶ μοῦ ἔλεγε ὁ νοικοκύρης, «ποῦ θέλεις νὰ σὲ φιλοξενήσω, γιὰ νὰ εὐχαριστηθῇς, στὸ σαλόνι μὲ τὰ ἐπίσημα ἔπιπλα ἤ σ' ἕναν

σταῦλο ποῦ ἔχω μὲ κάνα-δυὸ κατσίκες;», εἰλικρινά σᾶς λέω, ἐκεῖ στὸν σταῦλο μὲ τὰ κατσίκια θὰ ἐνίωθα μεγαλύτερη ἀνάπαυση. Γιατί, ὅταν ξεκίνησα γιὰ καλόγερος, δὲν ἔφυγα ἀπὸ τὸν κόσμο, γιὰ νὰ βρῶ καλύτερο σπίτι, νὰ βρῶ παλάτι. Ξεκίνησα γιὰ κάτι χειρότερο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ εἶχα. Ἀλλιῶς δὲν κάνω τίποτε γιὰ τὸν Χριστό. Ἀλλά ἡ σημερινή λογική εἶναι αὐτή: «Καλά, θὰ μοῦ ποῦν, ἄν μείνης σὲ ἕνα παλάτι, σὲ τί θὰ βλάψη τὴν ψυχή σου; Ἐκεῖ στὸν στὰυλο θὰ μυρίζη ἄσχημα, ἐνῶ στὸ παλάτι θὰ ἔχη καὶ μία εὐωδία, θὰ μπορῇς νὰ κάνης καὶ καμμιά μετανοια». Πρέπει νὰ ὑπάρχη αἰσθητήριο πνευματικό. Βλέπεις, στὴν πυξίδα ἔχει καὶ τὸ ἕνα βέλος μαγνήτη καὶ τὸ ἄλλο μαγνήτη καὶ γυρίζει. Ὁ Χριστός ἔχει μαγνήτη, ἀλλὰ πρέπει κι ἐμεῖς νὰ πάρουμε λίγο μαγνήτη, γιὰ νὰ γυρίζουμε πρὸς τὸν Χριστό.

Παλιά τί δυσκολίες ὑπῆρχαν στὰ Κοινόβια! Θυμᾶμαι, στὴν κουζίνα εἶχαν ἕνα καζάνι μεγάλο καὶ εἶχαν τὴν μανέλλα, γιὰ νὰ τὸ σηκώνουν. Μὲ τὰ ξύλα ἄναβαν φωτιά, γιὰ νὰ μαγειρέψουν. Πότε δυνατή φωτιά, πότε σιγανή, κολλοῦσαν τὰ φαγητά. Ὅταν κολλοῦσαν τὰ ψάρια, εἶχαν μία ἀτσαλόσκουπα, γιὰ νὰ τὰ ξεκολλοῦν. Ἄντε νὰ μαζεύουμε μετά τὴν στὰχτη ἀπὸ τὴν φωτιά, νὰ τὴν βάζουμε σ' ἕνα πιθάρι ποὺ εἶχε μία τρύπα ἀπὸ κάτω, νὰ ρίχνουμε νερό νὰ κατασταλάξη ἡ ἀλισίβα, γιὰ νὰ πλύνουμε τὰ πιάτα. Τὰ χέρια γίνονταν χάλια. Καὶ τὸ νερό τὸ ἀνεβάζαμε μὲ τὸ μαγγάνι στὸ ἀρχονταρίκι. Μερικά πράγματα ποὺ γίνονται σήμερα στὰ Μοναστήρια, δὲν δικαιολογοῦνται. Εἶδα σ' ἕνα Μοναστήρι νὰ κόβουν τὸ ψωμί μὲ μηχανή. Δὲν ταιριάζει! Νὰ εἶναι ἕνας ἄρρωστος ἤ φιλάσθενος, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κόψη τὸ ψωμί μὲ τὸ μαχαίρι, καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ κόψη, γιατί δὲν ὑπάρχει ἄλλος, τότε ἐκεῖνος, τέλος πάντων, δικαιολογεῖται. Ἀλλά νὰ βλέπης τώρα ἕναν γεροδεμένο νὰ κόβη τὸ ψωμί μὲ τὴν ρόδα! Αὐτός μπορεῖ νὰ δουλέψη κομπρεσέρ καὶ παίρνει τὴν ρόδα, γιὰ νὰ κόψη τὸ ψωμί, καὶ τὸ θεωρεῖ κατόρθωμα!

Κοιτάξτε στὰ πνευματικά νὰ προπορεύεσθε. Μή χαίρεσθε μ' αὐτὰ τὰ πράγματα, μηχανές, εὐκολίες κ.λπ. Ἄν φύγη ἀπὸ τὸν Μοναχισμό τὸ πνεῦμα τῆς ἀσκήσεως, δὲν ἔχει νόημα μετά ἡ μοναχική ζωή. Ἄν βάζουμε τὴν εὐκολία πάνω ἀπὸ τὴν καλογερική, δὲν θὰ κάνουμε προκοπή. Ὁ μοναχός ἀποφεύγει τὶς εὐκολίες, γιατί δὲν τὸν βοηθᾶνε πνευματικά. Στὴν κοσμική ζωή δυσκολεύονται οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὶς εὐκολίες τὶς πολλές. Στὸν μοναχό, ἀκόμη καὶ ἄν ἔβρισκε σ' αὐτὰ ἀνάπαυση, δὲν ταιριάζει ἡ εὐκολία. Νὰ μή ζητοῦμε ἀνέσεις. Τὴν ἐποχή ποὺ ἔζησε ὁ Μέγας Ἀρσένιος δὲν ὑπῆρχαν οὔτε λούξ οὔτε τίποτε ἄλλο, ὑπῆρχαν ἐπίσημοι φανοί στὰ ἀνάκτορα μὲ λάδι πολύ λεπτό. Δὲν μποροῦσε νὰ φέρη ἕναν τέτοιο φανό στὴν ἔρημο; Ἀλλά δὲν τὸ ἔκανε. Εἶχε ἕνα φιτίλι ἤ βαμβάκι καὶ λάδι ἀπ' αὐτὰ τὰ σπορέλαια, ὅ,τι εἶχαν τότε, καὶ αὐτὸ χρησιμοποιοῦσε[80].

Στὸ διακόνημα πολλές φορές δικαιολογοῦμε τὸν ἑαυτό μας νὰ ἔχουμε μηχανές ἤ διάφορες ἄλλες εὐκολίες, γιὰ νὰ γίνη γρήγορα ἡ δουλειά καὶ νὰ ἀξιοποιηθῇ δῆθεν ὁ χρόνος μας στὰ πνευματικά, καὶ τελικά ζοῦμε πολυμέριμνη ζωή, μὲ ἄγχος, σάν κοσμικοί καὶ ὄχι σάν καλόγεροι. Ὅταν πῆγαν σ' ἕνα Μοναστήρι μερικοί νέοι μοναχοί,

---

[80]. Ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Μέγας (354) καταγόταν ἀπὸ τὴν Ρώμη. Ἦταν μέγας κατὰ τὴν σοφία καὶ τὴν ἀρετή. Ὀνομαζόταν «πατήρ Βασιλέων», γιατί ὁ αὐτοκράτορας Θεοδόσιος τοῦ ἀνέθεσε τὴν μόρφωση τῶν δύο παιδιῶν του. Τὸ 394 μετά ἀπὸ θεία πληροφορία ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν ἔρημό της Αἰγύπτου. Ἄν καὶ εἶχε ζήσει στὰ ἀνάκτορα, διακρίθηκε ὡς μοναχός γιὰ τὴν μεγάλη αὐστηρότητα καὶ τὴν σκληραγωγία του.

τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ ἔκαναν, ἦταν νὰ πάρουν ταχυβραστῆρες, γιὰ νὰ ἔχουν χρόνο νὰ κάνουν πνευματικά, καὶ μετά κάθονταν μὲ τὶς ὧρες καὶ κουβεντίαζαν. Δὲν εἶναι δηλαδή ὅτι τὶς εὐκολίες θὰ τὶς χρησιμοποιήσουν, γιὰ νὰ κερδίσουν χρόνο καὶ νὰ τὸν ἀξιοποιήσουν στὰ πνευματικά. Σήμερα μὲ τὶς εὐκολίες κερδίζουν χρόνο, καὶ χρόνο γιὰ προσευχὴ δὲν ἔχουν.

– Γέροντα, ἄκουσα νὰ λένε ὅτι καὶ ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης ἦταν προοδευτικός!

– Ναί, ἦταν προοδευτικός! Τέτοιου εἴδους προοδευτικότητα εἶχε σάν τὴν σημερινή!... Ἂς διαβάσουν τὸν βίο τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Ἀχ, εἶχαν φθάσει τούς ὀκτακόσιους, τούς χίλιους οἱ μοναχοί, καὶ πόσος κόσμος πήγαινε γιὰ βοήθεια! Πόσοι φτωχοί, νηστικοί πήγαιναν νὰ φᾶνε ψωμί, νὰ φιλοξενηθοῦν στὴν Λαύρα! Γιὰ νὰ τὰ βγάλη πέρα ὁ Ἅγιος εἶχε πάρει δυὸ βόδια γιὰ τὸν μύλο ἂς πάρουν καὶ αὐτοί σήμερα βόδια! Ἀναγκάσθηκε νὰ κάνη φοῦρνο, σύγχρονο γιὰ τὴν ἐποχή του, γιὰ νὰ δίνη ψωμί στούς ἀνθρώπους. Οἱ βυζαντινοί αὐτοκράτορες τὰ Μοναστήρια τὰ εἶχαν προικίσει μὲ περιουσίες, γιατί ἦταν σάν Φιλανθρωπικά Ἱδρύματα. Τὰ Μοναστήρια τὰ ἐφτίαχναν, γιὰ νὰ βοηθιέται πνευματικά καὶ ὑλικά ὁ κόσμος. Γι' αὐτὸ ἔδιναν δωρεές οἱ αὐτοκράτορες.

Πρέπει νὰ καταλάβουμε ὅτι ὅλα θὰ χαθοῦν καὶ θὰ παρουσιασθοῦμε μπροστὰ στὸν Θεό χρεωμένοι, ἐμεῖς κανονικά οἱ μοναχοί ἔπρεπε νὰ ἔχουμε ὄχι αὐτὰ ποὺ πετᾶνε οἱ σημερινοί ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἐκεῖνα τὰ ἄχρηστα ποὺ πετοῦσαν τὴν παλιά ἐποχή οἱ πλούσιοι στούς λάκκους. Δύο πράγματα νὰ θυμάστε, πρῶτα ὅτι θὰ πεθάνουμε, ὕστερα ὅτι ἴσως πεθάνουμε ὄχι μὲ φυσιολογικό θάνατο, καὶ πρέπει νὰ εἶστε ἕτοιμες νὰ πεθάνετε μὲ ἀφύσικο θάνατο. Ἂν θυμάστε αὐτὰ τὰ δύο, ὅλα θὰ πᾶνε καλά καὶ ἀπὸ πνευματική πλευρά καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλη πλευρά. Ὅλα μετά βρίσκουν τὸν δρόμο τους.

Ἡ στέρηση πολύ βοηθάει

– Γέροντα, γιατί σήμερα ὁ κόσμος ταλαιπωρεῖται τόσο πολύ;

– Γιατί ἀποφεύγει τὸν κόπο. Αὐτή ἡ ἄνεση εἶναι ποὺ τὸν ἀρρωσταίνει καὶ τὸν ταλαιπωρεῖ. Οἱ εὐκολίες στὴν ἐποχή μᾶς ἔχουν ἀποβλακώσει τὸν κόσμο. Αὐτή ἡ μαλθακότητα σήμερα ἔχει φέρει καὶ τὶς πολλές ἀρρώστιες. Παλιά τί τραβοῦσαν γιὰ νὰ ἁλωνίσουν! Τί κόπος, ἀλλὰ καὶ τί γλυκό ἦταν τὸ ψωμί! Ποῦ νὰ ἔβλεπες ψωμί πεταμένο! Ἂν εὕρισκες κανένα κομματάκι, τὸ μάζευες καὶ τὸ ἀσπαζόσουν. Ὅσοι πέρασαν Κατοχή βλέπουν ἕνα κομμάτι ψωμί καὶ τὸ βάζουν στὴν ἄκρη, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τὸ πετοῦν, δὲν καταλαβαίνουν τὴν ἀξία του. Πετᾶνε κομμάτια ψωμί στὰ σκουπίδια, δὲν τὸ ἐκτιμοῦν. Οὔτε ἕνα «δόξα σοί ὁ Θεός» δὲν λένε οἱ περισσότεροι γιὰ τὶς εὐλογίες ποὺ δίνει ὁ Θεός. Σήμερα ὅλα γίνονται μὲ ἄνεση.

Ἡ στέρηση πολύ βοηθάει. Ὅταν στεροῦνται κάτι οἱ ἄνθρωποι, τότε μποροῦν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν ἀξία του. Ὅσοι στεροῦνται μὲ ἐπίγνωση, μὲ διάκριση, μὲ ταπείνωση, γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, αἰσθάνονται τὴν πνευματική χαρά. Ἂν π.χ. κάποιος πῆ, «δὲν θὰ πιῶ νερό σήμερα, γιατί ὁ τάδε εἶναι ἄρρωστος, Θεέ μου, δὲν μπορῶ νὰ κάνω τίποτε περισσότερο» καὶ τὸ κάνη, ὁ Θεὸς θὰ τὸν ποτίση ὄχι μὲ νερό ἀλλὰ μὲ λεμονάδα πνευματική, μὲ θεϊκή παρηγοριά. Οἱ ταλαιπωρημένοι, μία

παραμικρή βοήθεια νὰ τούς προσφέρη κανείς, ἔχουν πολλή εὐγνωμοσύνη. Ἕνα ἀρχοντόπουλο καλομαθημένο, ὅλα τὰ χατήρια νὰ τοῦ κάνουν οἱ γονεῖς του, τίποτε δὲν τὸ εὐχαριστεῖ. Μπορεῖ νὰ τὰ ἔχη ὅλα καὶ βασανισμένο νὰ εἶναι. Τὰ κάνει ὅλα γυαλιά-καρφιά. Ἐνῶ μερικά παιδάκια, τὰ καημένα, γιὰ τὴν παραμικρή βοήθεια αἰσθάνονται μεγάλη εὐγνωμοσύνη. Ἂν ἕνας φίλος βρεθῆ νὰ τούς βάλη τὰ ναῦλα γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος, πόσο εὐγνωμονοῦν καὶ αὐτόν καὶ τὸν Χριστό! Ἀκοῦς πολλά πλουσιόπαιδα νὰ λένε: «Τάχουμε ὅλα, γιατί νὰ τάχουμε ὅλα;». Γκρινιάζουν, γιατί καλοπερνοῦν, ἀντί νὰ εὐγνωμονοῦν τὸν Θεό καὶ νὰ βοηθοῦν καὶ κανέναν φτωχό! Αὐτή εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀχαριστία! Νιώθουν κενό, γιατί δὲν τούς λείπει τίποτε ἀπὸ τὰ ὑλικά. Τὰ βάζουν καὶ μὲ τούς γονεῖς, γιατί τούς τὰ ἔχουν ὅλα ἕτοιμα, καὶ φεύγουν ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ γυρίζουν μὲ ἕνα γυλιό στὴν πλάτη. Καὶ οἱ γονεῖς νὰ τὰ δίνουν χρήματα, νὰ τούς πάρουν τηλέφωνο, γιὰ νὰ μήν ἀνησυχοῦν, καὶ ἐκεῖνα νὰ ἀδιαφοροῦν. Καὶ τελικά καταλήγουν οἱ γονεῖς νὰ τὰ ψάχνουν. Ἕνα παλληκάρι τὰ εἶχε ὅλα, ἀλλὰ δὲν ἦταν εὐχαριστημένο μὲ τίποτε. Ἔφυγε κρυφά ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ κοιμόταν μέσα στὰ τραῖνα, γιὰ νὰ ταλαιπωρηθῆ. Καὶ ἦταν καὶ ἀπὸ καλή οἰκογένεια! Ἐνῶ, ἂν εἶχε μία δουλειά καὶ ζοῦσε μὲ τὸν ἱδρώτα του, θὰ εἶχε νόημα ὁ κόπος του καὶ θὰ ἦταν ἀναπαυμένο καὶ θὰ δοξολογοῦσε τὸν Θεό.

Σήμερα οἱ πιὸ πολλοί δὲν στεροῦνται, γι' αὐτὸ δὲν ἔχουν φιλότιμο. Ἂν δὲν κοπιάζη κανείς, δὲν μπορεῖ νὰ ἐκτιμήση καὶ τὸν κόπο τῶν ἄλλων. Τί νόημα ἔχει λ.χ. νὰ ζητᾶς ἐπάγγελμα ἄνετο, νὰ βγάζης χρήματα καὶ μετά νὰ ζητᾶς ταλαιπωρία; Οἱ Σουηδοί, ποὺ παίρνουν γιὰ ὅλα ἐπίδομα ἀπὸ τὸ κράτος καὶ δὲν κοπιάζουν, γυρίζουν στούς δρόμους. Κοπιάζουν γιὰ τὸν ἀέρα, νιώθουν ἄγχος, γιατί ἔχουν ἐκτροχιασθῆ πνευματικά, ὅπως οἱ ρόδες πού, ὅταν βγοῦν ἀπὸ τὸν ἄξονα, τρέχουν στὸν δρόμο χωρίς σκοπό καὶ καταλήγουν στὸν γκρεμό.

Οἱ πολλές εὐκολίες ἀχρηστεύουν τὸν ἄνθρωπο

Ὁ κόσμος κοιτάζει τὴν ὀμορφιά σήμερα καὶ ἔτσι ξεγελιέται, μὲ τὴν ὀμορφιά. Τούς Εὐρωπαίους[81] τούς βοηθάει αὐτό, συνέχεια μὲ τὰ κατσαβίδια φτιάχνουν ὄμορφα, καινούργια πράγματα, δῆθεν πιὸ πρακτικά, γιὰ νὰ μήν κουνοῦν τὰ χέρια τούς οἱ ἄνθρωποι. Παλιά μὲ τὰ μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦσαν στὴν ἐργασία τούς οἱ ἄνθρωποι, δυνάμωναν. Τώρα μὲ τὰ μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦν, χρειάζεται νὰ κάνουν μετά φυσιοθεραπεία, μασάζ. Οἱ γιατροί ἐξασκοῦνται στὸ μασάζ τώρα! Βλέπεις σήμερα μαραγκούς μὲ κάτι κοιλιές! Ποῦ νὰ εὕρισκες παλιά μαραγκό μὲ κοιλιά! Γιατί μὲ τὴν πλάνη ποῦ πήγαινε πέρα-δώθε κοιλιές θὰ ἔμεναν;

Οἱ πολλές εὐκολίες, ὅταν ξεπερνοῦν τὰ ὅρια, τὸν ἀχρηστεύουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τεμπελιάζει. Ἐνῶ μπορεῖ νὰ γυρίση κάτι μὲ τὸ χέρι, σοῦ λέει: «Ὄχι, καλύτερα νὰ πατήσω ἕνα κουμπί καὶ νὰ γυρίση μόνο τού»! Ὅταν συνηθίζη κανεὶς μὲ τὸ εὔκολο, θέλει ὅλο εὔκολα μετά. Σήμερα οἱ ἄνθρωποι θέλουν νὰ δουλεύουν λίγο καὶ νὰ πληρώνονται πολύ. Ἂν γίνεται νὰ μή δουλεύουν καὶ καθόλου, ἀκόμη καλύτερα! Αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἔχει προχωρήσει καὶ στὴν πνευματική ζωή, θέλουμε νὰ ἁγιάσουμε δίχως κόπο.

---

[81]. Ὁ Γέροντας, ὅταν ἀναφέρεται στούς Εὐρωπαίους καὶ στὴν Δύση, δὲν ὑποτιμᾶ τούς λαούς αὐτούς, ἀλλὰ θέλει νὰ χτυπήση τὸ ὀρθολογιστικό καὶ ἀθεϊστικό πνεῦμα.

Καὶ οἱ περισσότεροι ποὺ εἶναι εὐαίσθητοι στὴν ὑγεία εἶναι ἀπὸ τὴν καλοπέραση. Ἂν γίνη ἕνας πόλεμος, ἔτσι ὅπως εἶναι καλομαθημένοι οἱ ἄνθρωποι, πῶς θὰ ἀντέξουν; παλιά τουλάχιστον ἦταν καὶ σκληραγωγημένος ὁ κόσμος, ἀκόμη καὶ τὰ παιδιά, καὶ ἄντεξαν. Τώρα θέλουν βιταμίνες B, C, D καὶ... μερσεντές, γιὰ νὰ ζήσουν! Βλέπεις, καὶ ἕνα ἀτροφικό παιδί, ἂν ἐργασθῆ, δυναμώνουν τὰ μπράτσα του. Πολλοί γονεῖς ἔρχονται καὶ μοῦ λένε: «Εἶναι παράλυτο τὸ παιδί μού», ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἔχει μία εὐαισθησία στὰ πόδια. Ἐκεῖνοι τὸ ταΐζουν, αὐτὸ κάθεται, τὸ ταΐζουν, κάθεται. Ὅσο κάθεται, τόσο τὰ πόδια γίνονται πιὸ ἀτροφικά καὶ μετά καταλήγει στὸ καροτσάκι: «Κάνε προσευχή, μοῦ λένε, τὸ παιδί μου εἶναι παραλυτο». Τώρα ποιός εἶναι παράλυτος, τὸ παιδί ἢ οἱ γονεῖς; Τούς λέω νὰ τὰ δίνουν τροφές ποὺ δὲν παχαίνουν, νὰ τὰ βάζουν νὰ περπατοῦν λίγο. Μετά πέφτει τὸ βάρος καὶ κινοῦνται σιγά-σιγὰ πιὸ φυσιολογικά, μέχρι ποὺ παίζουν καὶ ποδόσφαιρο! Ὁ Θεὸς θὰ βοηθήση τὰ πραγματικά παράλυτα παιδιά, ποὺ δὲν βοηθιοῦνται ἀνθρωπίνως. Ἕνα παιδάκι στὴν Κόνιτσα, πολύ ἀνάποδο, εἶχε καὴ ἀπὸ βόμβα. Τὸ ποδαράκι τοῦ εἶχε μαζευτῆ καὶ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ τεντώση. Ἐπειδή ὅμως δὲν ἡσύχαζε καὶ ἀπὸ τὴν ζωηράδα τοῦ τὸ κουνοῦσε συνέχεια, τέντωσαν τὰ νεῦρα καὶ ἔγινε καλά. Πῆγε καὶ ἀντάρτης στὸν Ζέρβα!

Καὶ ἐγώ, ὅταν πιάστηκε τὸ πόδι μου ἀπὸ ἰσχιαλγία, ἔκανα τὰ κομποσχοίνια περπατώντας καὶ δυνάμωσε. Ἡ κίνηση πολλές φορές βοηθάει. Ἂν ἀρρωστήσω δυὸ-τρεῖς μέρες καὶ δὲν μπορῶ νὰ κινηθῶ, λέω: «Βοήθησε μὲ, Θεέ μου, λίγο μόνο νὰ σηκωθῶ, νὰ κινηθῶ, καὶ ὕστερα θὰ τὰ βολέψω... Θὰ πάω νὰ κόψω ξύλα». Γιατί, ἂν παραμείνω ξαπλωμένος, θὰ γίνω χειρότερα. Γι' αὐτό, μόλις βρῶ λίγο κουράγιο, καὶ νὰ εἶναι ἀκόμη κρυωμένος, ζορίζομαι καὶ σηκώνομαι νὰ κόψω κανένα ξύλο. Ντύνομαι γερά, ἱδρώνω, καὶ φεύγει τὸ κρύωμα. Ξέρω, φυσικά, ὅτι μὲ τὴν ξάπλα εἶναι πιὸ ἀναπαυτικά, ἀλλὰ ζορίζω τὸν ἑαυτό μου καὶ σηκώνομαι, καὶ φεύγουν ὅλα. Νά, βλέπω, ὅταν ἔχω κόσμο καὶ κάθωμαι στὸ κούτσουρο, πιάνομαι. Μπορῶ νὰ πάρω ἕνα στρωσιδάκι καὶ νὰ βάλω – ἀλλὰ ποῦ νὰ βρεῖς μετά γιὰ ὅλους. Γι' αὐτὸ ὕστερ κάνω μία ὥρα κομποσχοίνι τὴν νύχτα περπατώντας. Καὶ ἐπειδή ἔχω πρόβλημα κάτω στὰ πόδια ποὺ κατεβαίνει τὸ αἷμα, μετά τεντώνω καὶ λίγο τὰ πόδια μου. Ἂν ἀφήσω τὸν ἑαυτό μου ἔτσι, πρέπει νὰ μὲ ὑπηρετοῦν. Ἐνῶ τώρα ὑπηρετῶ τὸν κόσμο. Καταλάβατε; Γι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος νὰ μήν χαίρεται τὸ ξάπλωμα, γιατί δὲν βοηθάει.

– Γέροντα, ἡ ἄνεση πάντοτε βλάπτει;

– Ναί, ἐκεῖ κοντά στὸ Καλύβι μου εἶναι ἕνας Κύπριος μοναχός, ὁ Γερό-Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν Καρπασία. Εἶναι ἑκατόν ἔξι χρονῶν[82] καὶ ἐξυπηρετεῖται ἀκόμη μόνος του. Ποῦ στὸν κόσμο σήμερα! Μερικοί συνταξιοῦχοι δὲν μποροῦν νὰ περπατήσουν. Ἀδυνατίζουν τὰ πόδια τους, παχαίνουν κιόλας ἀπὸ τὸ καθισιό καὶ ἀχρηστεύονται. Ἐνῶ, ἂν ἔκαναν κάτι, πολύ θὰ βοηθιόνταν. Τὸν Γερό-Ἰωσήφ τὸν πῆραν στὴν Μονή Βατοπεδίου. Τὸν ἔπλυναν, τὸν ἔλουσαν, τὸν περιποιήθηκαν, ἀλλὰ ἐκεῖνος τούς εἶπε: «Μόλις ἦρθα ἐδῶ, ἀρρώστησα. Ἐσεῖς μ' ἀρρωστήσατε. Νὰ μὲ πάτε στὸ Καλύβι μου νὰ πεθάνω». Ἀναγκάσθηκαν καὶ τὸν πῆγαν πίσω. Πῆγα μία μέρα νὰ τὸν δῶ. «Τι γίνεται; τοῦ λέω. Ἔμαθα πῆγες στὸ Μοναστήρι». «Ναί, πῆγα, μοῦ λέει. Μὲ πῆραν μὲ τὸ αὐτοκίνητο, μὲ πῆγαν κάτω, μ' ἔλουσαν, μὲ καθάρισαν, μὲ περιποιήθηκαν, ἀλλὰ ἐγώ ἀρρώστησα. «Νὰ μὲ πάτε πίσω», τούς εἶπα. Μόλις ἔφθασα ἐδῶ, ἔγινα καλά!». Δὲν

[82]. Τὸν Νοέμβριο τοῦ 1990

βλέπει καὶ πλέκει κομποσχοίνια. Μία φορά ποὺ τοῦ ἔστειλα λίγο φιδέ, εἶπε: «Τί, γιὰ χτικιάρικο μὲ πέρασε ὁ Γερό-Παΐσιος καὶ μοῦ στέλνει φιδέ;». Τρώει φασόλια, ρεβίθια, κουκιά. Ἔχει τέτοια ὑγεία! Παλληκάρι εἶναι! Μὲ δύο μπαστούνια περπατάει καὶ πηγαίνει καὶ μαζεύει χόρτα μὲ δυὸ μπαστούνια. Σπέρνει κοκκάρι, κουβαλάει νερό νὰ πλύνη τὰ ροῦχα του, τὸ κεφάλι του. Νὰ διαβάση μετά τὴν Ἀκολουθία του, τὰ Ψαλτήρια, νὰ κάνη τὸν κανόνα του, τὴν εὐχή. Νὰ δῆτε, πῆρε μάστορες νὰ τοῦ φτιάξουν τὴν σκεπή καὶ πῆγε μὲ τὰ δυὸ μπαστούνια νὰ ἀνεβῆ στὴν σκάλα νὰ δή τί κάνουν. «Κατέβα κάτω!», τοῦ λένε. «Ὄχι, θ' ἀνέβω, τούς λέει, νὰ δῶ πῶς τὰ φτιάχνετε»! Πολύ ταλαιπωρεῖται. Ξέρετε ὅμως τί χαρὰ νιώθει! Φτερουγίζει ἡ καρδιά του! Τὰ ροῦχα τοῦ οἱ Πατέρες τὰ παίρνουν κρυφά νὰ τὰ πλύνουν. Τὸν ρώτησα μία φορά: «Ἒ, τί κάνεις μὲ τὰ ροῦχα;». «Μοῦ τὰ παίρνουν, μοῦ λέει, πολλές φορές, ἔτσι κρυφά μου τὰ παίρνουν. Τὰ πλένω καὶ 'γω, βάζω ἐκεῖ αὐτὰ τὰ «κλίνια»[83], τὰ ἀφήνω λίγες μέρες στὴν σκάφη καὶ καθαρίζουν»! Βλέπεις μία ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό, καὶ οἱ ἄλλοι νὰ τὰ ἔχουν ὅλα καὶ νὰ ἔχουν καὶ τὴν φοβία κ.λπ. Μὲ τὴν περιποίηση αὐτός ἀρρώστησε, μὲ τὴν ἐγκατάλειψη ἔγινε καλά.

Ἡ καλοπέραση δὲν βοηθάει. Ἡ ἄνεση δὲν εἶναι γιὰ τὸν μοναχό. Εἶναι ἀτιμία στὴν ἔρημο. Μπορεῖ νὰ εἶσαι καλομαθημένος, ὅμως πρέπει νὰ σκληραγωγηθῆς, ἂν εἶσαι ὑγιής, διαφορετικά δὲν εἶσαι μοναχός.

---

[83]. Ἐννοεῖ τὸ ἀπορρυπαντικό «ΚΛΙΝ».

Κεφάλαιο 3 - Ἁπλοποιῆστε τὴν ζωή σας, γιὰ νὰ φύγη τὸ ἄγχος

Ἀπὸ τὴν κοσμική εὐτυχία βγαίνει τὸ κοσμικό ἄγχος

Ὅσο ἀπομακρύνονται οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν φυσική ζωή, τὴν ἁπλή, καὶ προχωροῦν στὴν πολυτέλεια, τόσο αὐξάνει καὶ τὸ ἀνθρώπινο ἄγχος. Καὶ ὅσο ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν Θεό, ἑπόμενο εἶναι νὰ μή βρίσκουν πουθενά ἀνάπαυση. Γι' αὐτὸ γυρίζουν ἀνήσυχοι ἀκόμη καὶ γύρω ἀπὸ τὸ φεγγάρι –σάν τὸ λουρί τῆς μηχανῆς γύρω ἀπὸ τὴν τρελλή ρόδα[84] –, γιατί ὁλόκληρος ὁ πλανήτης μας δὲν χωράει τὴν πολλή τους ἀνησυχία.

Ἀπὸ τὴν κοσμική καλοπέραση, ἀπὸ τὴν κοσμική εὐτυχία, βγαίνει τὸ κοσμικό ἄγχος. Ἡ ἐξωτερική μόρφωση μὲ τὸ ἄγχος ὁδηγεῖ καθημερινῶς ἑκατοντάδες ἀνθρώπων (ἀκόμη καὶ μικρά παιδιά μὲ ἄγχος) στὶς ψυχαναλύσεις καὶ στούς ψυχιάτρους καὶ κτίζει συνεχῶς Ψυχιατρεῖα καὶ μετεκπαιδεύει ψυχιάτρους, ἐνῶ πολλοί ψυχίατροι οὔτε Θεό πιστεύουν οὔτε ψυχή παραδέχονται. Ἑπομένως, πῶς εἶναι δυνατόν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι νὰ βοηθήσουν ψυχές, ἀφοῦ καὶ οἱ ἴδιοι εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἄγχος; Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ ἄνθρωπος νὰ παρηγορηθῆ ἀληθινά, ἄν δὲν πιστέψη στὸν Θεό καὶ στὴν ἀληθινή ζωή, τὴν μετά θάνατον, τὴν αἰώνια; Ὅταν συλλάβη ὁ ἄνθρωπος τὸ βαθύτερο νόημα τῆς ζωῆς τῆς ἀληθινῆς, τότε φεύγει ὅλο τὸ ἄγχος του καὶ ἔρχεται ἡ θεία παρηγοριά, καὶ θεραπεύεται. Ἄν πήγαινε κανεὶς στὸ Ψυχιατρεῖο καὶ διάβαζε στούς ἀσθενεῖς τὸν Ἀββᾶ Ἰσαάκ, θὰ γίνονταν καλά ὅσοι πιστεύουν στὸν Θεό, γιατί θὰ γνώριζαν τὸ βαθύτερο νόημα τῆς ζωῆς.

Πᾶνε νὰ ἠρεμήσουν οἱ ἄνθρωποι εἴτε μὲ ἠρεμιστικά εἴτε μὲ θεωρίες γιόγκα, καὶ τὴν πραγματική ἠρεμία, ποὺ ἔρχεται, ὅταν ταπεινωθῆ ὁ ἄνθρωπος, δὲν τὴν ἐπιδιώκουν, γιὰ νὰ ἔρθη ἡ θεία παρηγοριά μέσα τους. Καὶ οἱ διάφοροι τουρίστες, ποὺ ἔρχονται ἀπὸ ξένες χῶρες καὶ περπατοῦν στούς δρόμους, μέσα στὸν ἥλιο, στὴν ζέστη, μέσα στὴν σκόνη, μέσα σὲ τόση φασαρία, σκέψου πόσο ὑποφέρουν! Τί ζόρισμα, τί σφίξιμο ἐσωτερικό ἔχουν, ὥστε τὸ σκάσιμο αὐτὸ τὸ ἐξωτερικό τὸ θεωροῦν ἀνάσα! Πόσο τούς διώχνει ὁ ἑαυτός τους, ποὺ θεωροῦν ἀνάπαυση ὅλη αὐτήν τὴν ταλαιπωρία!

Ὅταν δοῦμε ἄνθρωπο μὲ μεγάλο ἄγχος, στενοχώρια καὶ λύπη, ἐνῶ τὰ ἔχει ὅλα – τίποτε δὲν τοῦ λείπει –, πρέπει νὰ γνωρίζουμε ὅτι τοῦ λείπει ὁ Θεός. Τελικά, οἱ ἄνθρωποι βασανίζονται καὶ ἀπὸ τὸν πλοῦτο, γιατί τὰ ὑλικά ἀγαθά δὲν τούς γεμίζουν, εἶναι διπλό βάσανο. Ξέρω ἀνθρώπους πλούσιους, ποὺ τὰ ἔχουν ὅλα, δὲν ἔχουν καὶ παιδιά καὶ βασανίζονται. Βαριοῦνται ποὺ κοιμοῦνται, βαριοῦνται νὰ περπατήσουν, βασανίζονται ἀπὸ ὅλα. «Εντάξει, ἀφοῦ ἔχεις ἐλεύθερο χρόνο, λέω σὲ κάποιον, Κάνε πνευματικά. Διάβασε μία Ὥρα, διάβασε λίγο ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο». «Δὲν μπορῶ», λέει. «Κάνε ἕνα καλό, πήγαινε σὲ κανένα νοσοκομεῖο καὶ δές κανέναν ἄρρωστο». «Ποὺ νὰ πάω ὡς ἐκεῖ, σοῦ λέει, καὶ τί θὰ βγῆ;». «Πήγαινε νὰ βοηθήσης κανέναν φτωχό στὴν γειτονιά σου». «Ὄχι, δὲν μ' εὐχαριστεῖ, λέει, οὔτε αὐτό». Νὰ ἔχη ἐλεύθερο χρόνο, νὰ ἔχη ἕνα σωρό σπίτια, νὰ ἔχη ὅλα τὰ καλά, καὶ νὰ βασανίζεται! Ξέρετε πόσοι τέτοιοι

---

[84]. Στὰ παλιά μηχανοστάσια «τρελλή ρόδα» ὀνόμαζαν τὴν ρόδα ποὺ δὲν παρῆγε ἔργο, ἀλλὰ τὴν χρησιμοποιοῦσαν ἁπλῶς γιὰ νὰ περνοῦν τὸ λουρί τοῦ τροχοῦ, ὅταν ἤθελαν νὰ τὸν ἀπενεργοποιήσουν.

ἄνθρωποι ὑπάρχουν; Καὶ βασανίζονται, μέχρι νὰ τούς στρίψη τὸ μυαλό. Φοβερό! Καὶ ἄν τυχόν δὲν δουλεύουν, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὶς περιουσίες ἔχουν εἰσοδήματα, εἶναι οἱ πιὸ βασανισμένοι ἄνθρωποι. Ἐνῶ, ἄν ἔχουν τουλάχιστον μία δουλειά, εἶναι καλύτερα.

Ἡ σημερινή ζωή μὲ τὸ συνεχές κυνηγητό εἶναι κόλαση

Οἱ ἄνθρωποι συνέχεια βιάζονται, τρέχουν. Αὐτήν τὴν ὥρα πρέπει νὰ βρίσκωνται ἐδῶ, τὴν ἄλλη ἐκεῖ, τὴν ἄλλη πιὸ πέρα, ἀφοῦ, γιὰ νὰ μήν ξεχνοῦν τί ἔχουν νὰ κάνουν, χρειάζεται νὰ τὰ γράφουν. Μέσα σὲ τόσο τρέξιμο πάλι καλά ποὺ θυμοῦνται τὰ ὀνόματά τους!... Οὔτε τὸν ἑαυτό τούς γνωρίζουν. Ἀλλά πῶς νὰ τὸν γνωρίσουν; Γίνεται νὰ καθρεφτισθῆς σὲ θολά νερά; Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρέση, ἀλλὰ ὁ κόσμος κατήντησε σωστό τρελλοκομεῖο. Δὲν σκέφτονται οἱ ἄνθρωποι τὴν ἄλλη ζωή, μόνο ζητᾶνε ὅλο καὶ περισσότερα ὑλικά ἀγαθά. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν βρίσκουν ἡσυχία καὶ τρέχουν συνέχεια.

Εὐτυχῶς ποὺ ὑπάρχει ἡ ἄλλη ζωή. Ἄν οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν αἰώνια σ' αὐτήν τὴν ζωή, μεγαλύτερη κόλαση δὲν θὰ ὑπῆρχε, ἔτσι ὅπως ἔχουν κάνει τὴν ζωή τους. Μὲ αὐτὸ τὸ ἄγχος, ἄν ζοῦσαν ὀκτακόσια, ἐννιακόσια χρόνια, ὅπως στὴν ἐποχή τοῦ Νῶε, θὰ ζοῦσαν μία μεγάλη κόλαση. Τότε ζοῦσαν ἁπλά καὶ ζοῦσαν καὶ πολλά χρόνια, γιὰ νὰ διατηρῆται ἡ Παράδοση. Τώρα γίνεται αὐτὸ ποὺ λέει ὁ Ψαλμός: «Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐὰν δέ ἐν δυναστείαις, ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ λεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος»[85]. Ἑβδομήντα χρόνια εἶναι ἴσα-ἴσα γιὰ νὰ τακτοποιήσουν τὰ παιδιά τούς οἱ ἄνθρωποι.

Μία μέρα πέρασε ἀπὸ τὸ Καλύβι ἕνας γιατρός ποὺ ζῆ στὴν Ἀμερική καὶ μοῦ ἔλεγε γιὰ τὴν ζωή ἐκεῖ πέρα. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ κατήντησαν μηχανές, ὅλη μέρα δουλεύουν. Κάθε μέλος τῆς οἰκογενείας πρέπει νὰ ἔχη δικό του αὐτοκίνητο. Ὕστερα στὸ σπίτι, γιὰ νὰ κινῆται ὁ καθένας ἄνετα, πρέπει νὰ ἔχουν τέσσερις τηλεοράσεις. Καὶ δώσ' του καὶ δουλεύουν καὶ κουράζονται, γιὰ νὰ βγάλουν πολλά χρήματα, γιὰ νὰ ποῦν πώς εἶναι τακτοποιημένοι καὶ εὐτυχισμένοι. Ἀλλά τί σχέση ἔχουν ὅλα αὐτὰ μὲ τὴν εὐτυχία; Τέτοια ζωή γεμάτη ἄγχος καὶ μὲ ἕνα συνεχές κυνηγητό δὲν εἶναι εὐτυχία, εἶναι κόλαση. Τί νὰ τὴν κάνης τὴν ζωή μὲ τέτοιο ἄγχος; Ἄν ἔπρεπε ὅλος ὁ κόσμος νὰ ζῆ τὴν ζωή αὐτή, δὲν θὰ τὴν ἤθελα. Ἄν ὁ Θεὸς ἔλεγε σ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους: «Δὲν σᾶς τιμωρῶ γιὰ τὴν ζωή ποὺ ζῆτε, ἀλλὰ θὰ σᾶς ἀφήσω αἰώνια νὰ ζῆτε ἔτσι», αὐτὸ γιὰ μένα θὰ ἦταν μία μεγάλη κόλαση.

Γι' αὐτὸ καὶ πολλοί ἄνθρωποι δὲν ἀντέχουν νὰ ζοῦν μέσα σὲ τέτοιες συνθῆκες καὶ βγαίνουν ἔξω στὴν ὕπαιθρο χωρίς κατεύθυνση καὶ σκοπό. Σχηματίζουν ὁμάδες, ἔξω στὴν φύση, ἄλλοι μὲ πρόγραμμα τὴν γυμναστική, ἄλλοι μὲ κάτι ἄλλο. Μοῦ εἶπαν γιὰ μερικούς ποὺ βγαίνουν στὴν ὕπαιθρο καὶ τρέχουν ἤ φεύγουν στὰ βουνά καὶ ἀνεβαίνουν σὲ ὕψος 6.000 μ. Κρατοῦν τὴν ἀναπνοή τους καὶ ἔπειτα τὴν ἀφήνουν καὶ πάλι εἰσπνέουν βαθιά... Χαμένα πράγματα. Αὐτὸ δείχνει πώς ἡ καρδιά τούς εἶναι πλακωμένη ἀπὸ τὸ ἄγχος καὶ ζητάει διέξοδο. Σὲ ἕναν τέτοιον εἶπα: «Ἐσεῖς σκάβετε λάκκο, τὸν κάνετε μεγάλο, θαυμάζετε γιὰ τὸν λάκκο ποὺ ἀνοίξατε καὶ γιὰ τὸ βάθος του καὶ... πέφτετε μέσα καὶ πάτε κάτω. Ἐνῶ ἐμεῖς σκάβουμε λάκκο καὶ βρίσκουμε μέταλλα. Ἔχει νόημα ἡ ἄσκησή μας, γιατί γίνεται γιὰ κάτι ἀνώτερο».

---

[85]. *Ψαλμ.* 89, 10

Τὸ ἄγχος εἶναι τοῦ διαβόλου

– Γέροντα, λαϊκοί ποὺ ζοῦν πνευματικά, ὅταν γυρίζουν τὸ βράδυ ἀπὸ τὴν δουλειά κουρασμένοι, δυσκολεύονται νὰ κάνουν τὸ Ἀπόδειπνο καὶ στενοχωροῦνται.

– Ὅταν ἐπιστρέφουν ἀργά τὸ βράδυ ἀπὸ τὴν δουλειά καὶ εἶναι κουρασμένοι, ποτέ νὰ μήν στριμώχνουν μὲ ἄγχος τὸν ἑαυτό τους, ἀλλὰ πάντα μὲ φιλότιμο νὰ λένε στὸν ἑαυτό τους: «Ἐὰν δὲν μπορῆς νὰ διαβάσης ὁλόκληρο τὸ Ἀπόδειπνο, διάβασε τὸ μισό ἢ τὸ ἕνα τρίτο» καὶ νὰ προσπαθοῦν ἄλλη φορὰ νὰ μήν κουράζωνται πολύ τὴν ἡμέρα. Νὰ ἀγωνίζωνται, ὅσο μποροῦν, μὲ φιλότιμο καὶ νὰ τὰ ἐμπιστεύωνται ὅλα στὸν Θεό, καὶ ὁ Θεὸς θὰ ἐνεργήση. Ὁ νοῦς πάντα νὰ βρίσκεται κοντά στὸν Θεό. Αὐτή εἶναι ἡ καλύτερη μελέτη.

– Μία ὑπέρμετρη ἄσκηση, Γέροντα, πῶς εἶναι μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ;

– Ἂν γίνεται ἀπὸ φιλότιμο, χαίρεται καὶ ὁ ἄνθρωπος, χαίρεται καὶ ὁ Θεὸς γιὰ τὸ φιλότιμο παιδί Του. Ἂν σφίγγεται ἀπὸ ἀγάπη, στάζει μέλι στὴν καρδιά του. Ἐνῶ, ἂν σφίγγεται ἀπὸ ἐγωισμό, βασανίζεται. Κάποιος ποὺ ἀγωνιζόταν ἐγωιστικά καὶ σφιγγόταν μὲ ἄγχος, εἶπε: «Ὢ Χριστέ μου, πολύ στενή τὴν ἔκανες τὴν πύλη! Δὲν χωράω!». Ἐνῶ, ἂν ἀγωνιζόταν ταπεινά, θὰ χωροῦσε. Ὅσοι ἀγωνίζονται ἐγωιστικά μὲ νηστεῖες, ἀγρυπνίες κ.λπ., ταλαιπωροῦνται χωρίς πνευματική ὠφέλεια, γιατί δέρουν ἀέρα καὶ ὄχι δαίμονες. Ἀντί νὰ διώξουν πειρασμούς, δέχονται περισσότερους, καὶ ἑπόμενο εἶναι νὰ συναντοῦν πολλή δυσκολία στὸν ἀγώνα τους, νὰ νιώθουν πνίξιμο ἀπὸ ἄγχος. Ἐνῶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀγωνίζονται πολύ μὲ πολλή ταπείνωση καὶ μὲ πολλή ἐλπίδα στὸν Θεό, ἡ καρδιά τούς χαίρεται καὶ ἡ ψυχή τούς φτερουγίζει.

Στὴν πνευματική ζωή θέλει προσοχή. Ὅταν οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι κινοῦνται ἀπὸ κενοδοξία, μένουν μὲ ἕνα κενό στὴν ψυχή τους. Δὲν ὑπάρχει τὸ πλήρωμα, τὸ φτερούγισμα τῆς καρδιᾶς καὶ, ὅσο μεγαλώνουν τὴν κενοδοξία τους, μεγαλώνει καὶ τὸ κενό μέσα τους καὶ περισσότερο ὑποφέρουν. Ὅπου ἄγχος καὶ ἀπελπισία, ἐκεῖ ταγκαλίστικη πνευματική ζωή. Γιὰ τίποτε νὰ μήν ἔχετε ἄγχος. Τὸ ἄγχος εἶναι τοῦ διαβόλου. Ὅταν βλέπετε ἄγχος, νὰ ξέρετε ὅτι ἐκεῖ ἔχει βάλει τὴν οὐρά τοῦ τὸ ταγκαλάκι. Ὁ διάβολος δὲν πηγαίνει κόντρα. Ἂν ὑπάρχη μία τάση, σπρώχνει καὶ αὐτός, γιὰ νὰ ταλαιπωρήση καὶ νὰ πλανήση τὸν ἄνθρωπο. Τὸν εὐαίσθητο λ.χ. τὸν κάνει ὑπερευαίσθητο. Ὅταν ἔχης διάθεση νὰ κάνης μετάνοιες, σπρώχνει καὶ ὁ διάβολος νὰ κάνης περισσότερες ἀπὸ τὴν ἀντοχή σου καὶ, ἂν οἱ δυνάμεις σου εἶναι περιορισμένες, δημιουργεῖται μία νευρικότητα, γιατί δὲν τὰ βγάζεις πέρα, καὶ στὴν συνέχειά σου δημιουργεῖ ἄγχος μὲ ἐλαφρά ἀπελπισία κατ' ἀρχάς καὶ μετά συνεχίζει... Θυμᾶμαι, ὅταν ἤμουν ἀρχάριος μοναχός, ἕνα διάστημα, μόλις ἔπεφτα νὰ κοιμηθῶ, μοῦ ἔλεγε ὁ πειρασμός: «Κοιμᾶσαι; Σήκω! Τόσοι ἄνθρωποι ὑποφέρουν, τόσοι ἔχουν ἀνάγκη...». Σηκωνόμουν καὶ ἔκανα μετάνοιες, ὅ,τι μποροῦσα. Μόλις ἔπεφτα νὰ κοιμηθῶ, ἄρχιζε ξανά: «Οἱ ἄλλοι ὑποφέρουν κι ἐσύ κοιμᾶσαι; Σήκω!». Σηκωνόμουν πάλι. Μέχρι ποὺ ἔφθασα νὰ πῶ: «Ἄχ, νὰ μοῦ κόβονταν τὰ πόδια, τί καλά! Θὰ ἤμουν τότε δικαιολογημένος, ἀφοῦ δὲν θὰ μποροῦσα νὰ κάνω μετανοιες». Μία Μεγάλη Σαρακοστή τὴν ἔβγαλα μὲ τὸ ζόρι, γιατί πήγαινα νὰ στριμώξω τὸν ἑαυτό μου περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀντοχή μου.

Ὅταν νιώθουμε στὸν ἀγώνα μᾶς ἄγχος, νὰ ξέρουμε ὅτι δὲν κινούμαστε στὸν χῶρο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι τύραννος νὰ μᾶς πνίγη. Καθένας νὰ ἀγωνίζεται μὲ

φιλότιμο, ἀνάλογα μὲ τὶς δυνάμεις του, καὶ νὰ καλλιεργῆ τὸ φιλότιμο, γιὰ νὰ ἀναπτυχθῆ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό. Τότε θὰ πιέζεται ἀπὸ τὸ φιλότιμο, καὶ ὁ ἀγώνας του, δηλαδή οἱ πολλές μετάνοιες, οἱ πολλές νηστεῖες κ.λπ., δὲν θὰ εἶναι τίποτε ἄλλο παρά τὰ ξεσπάσματα τῆς ἀγάπης του, καὶ θὰ προχωρῆ μὲ πνευματική λεβεντιά.

Δὲν πρέπει, δηλαδή, νὰ ἀγωνίζεται κανεὶς μὲ ἀρρωστημένη σχολαστικότητα καὶ νὰ πνίγεται μετά ἀπὸ ἄγχος, παλεύοντας μὲ τούς λογισμούς, ἀλλὰ νὰ ἁπλοποιήση τὸν ἀγώνα του καὶ νὰ ἐλπίζη στὸν Χριστό καὶ ὄχι στὸν ἑαυτό του. Ὁ Χριστός ὅλο ἀγάπη, καλωσύνη καὶ παρηγοριά εἶναι καὶ ποτέ δὲν πνίγει, ἀλλὰ ἔχει ἄφθονο πνευματικό ὀξυγόνο, θεία παρηγοριά. Ἄλλο εἶναι ἐργασία πνευματική λεπτή, καὶ ἄλλο εἶναι ἀρρωστημένη σχολαστικότητα, ἡ ὁποία πνίγει μὲ τὸ ἐσωτερικό ἄγχος, ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό ἀδιάκριτο ζόρισμα, ποὺ σπάει καὶ τὸ κεφάλι μὲ πονοκέφαλο.

– Γέροντα, ἕνας ποὺ ἀπὸ τὴν φύση τοῦ σκέφτεται πολύ καὶ ζορίζεται τὸ κεφάλι του, πῶς πρέπει νὰ ἀντιμετωπίση τὰ πράγματα, γιὰ νὰ μήν κουράζεται;

– Ἂν κινῆται κανεὶς ἁπλά, δὲν κουράζεται. Ὅταν ὅμως μπή ἔστω καὶ λίγο ὁ ἐγωισμός, σφίγγεται, γιὰ νὰ μήν κάνη κανένα λάθος, καὶ κουράζεται. Δὲν πειράζει, ἄς κάνη καὶ κανένα λάθος καὶ ἄς τὸν μαλώσουν καὶ λίγο. Αὐτὸ ποὺ λές, μπορεῖ νὰ δικαιολογηθῆ λ.χ. σὲ ἕναν δικαστικό, ποὺ συνέχεια ἔχει νὰ ἀντιμετωπίση δύσκολες ὑποθέσεις καὶ φοβᾶται μήπως κρίνη ἄδικα καὶ γίνη αὐτός αἰτία νὰ τιμωρηθοῦν ἀθῶες ψυχές. Πονοκέφαλος στὴν πνευματική ζωή παρουσιάζεται, ὅταν κανεὶς φέρνη εὐθύνη καὶ βρίσκεται σὲ ἀδιέξοδο, γιατί πρέπει νὰ πάρη μία ἀπόφαση, ἡ ὁποία θὰ εἶναι εἰς βάρος κάποιων καί, ἄν δὲν τὴν πάρη, ἀδικοῦνται ἄλλοι. Ὅταν δηλαδή στριμώχνεται συνέχεια ἡ συνείδηση. Ἐσύ, ἀδελφή, νὰ προσέξης νὰ μήν κάνης πνευματική δουλειά μὲ τὸ μυαλό ἀλλὰ μὲ τὴν καρδιά. Καὶ νὰ μήν κάνης καὶ δουλειά, χωρίς νὰ ἐμπιστεύεσαι στὸν θεό ταπεινά, γιατί ἀλλιῶς θὰ ἀγωνιᾶς, θὰ κουράζης καὶ τὸ μυαλό καὶ θὰ νιώθης ἄσχημα ψυχικά. Μέσα στὴν ἀγωνία συνήθως εἶναι κρυμμένη ἡ ἀπιστία. Ἀλλά καὶ ἀπὸ ὑπερηφάνεια μπορεῖ νὰ ἔχη κανεὶς ἀγωνία.

Ἡ λιτότητα βοηθάει πολύ στὴν καλογερική

– Εἶδες τὸ σαλονάκι σᾶς πόσο ὀμόρφυνε μὲ τὶς γκρί κουβέρτες; ἦρθε λίγο σὲ λογαριασμό.

– Γέροντα, πῶς θὰ καταλάβη ἕνας μοναχός ἄν κάτι ταιριάζη ἤ δὲν ταιριάζη στὸ Μοναστήρι;

– Νὰ ξεκινάη ἀπὸ 'κει, νὰ σκέφτεται: «Τί εἶμαι καὶ τί ὑποχρεώσεις ἔχω στὴν ζωή ποῦ ζῶ;». Τὸν στρατό τὸν τιμάει τὸ χακί. Τὸ Μοναστήρι τὸ τιμάει τὸ μαῦρο. Ἂν βάλουν στὸν στρατό μαῦρα καὶ στὸ Μοναστήρι χακί, δὲν ταιριάζει. Ἄντε τώρα ἐσεῖς νὰ βάλετε ἄσπρο νοσοκομειακό σάν τὶς ἀδελφές νοσοκόμες – ἀδελφές δὲν λέγεσθε καὶ ἐσεῖς; – καὶ ἐκεῖνες μαῦρα, γιὰ νὰ φέρουν σὲ ἀπελπισία τούς ἀρρώστους καὶ νὰ ποῦν οἱ ἄρρωστοι: «Θὰ πεθάνουμε, φαίνεται, καὶ δὲν μᾶς τὸ λένε καθαρά»!... Δὲν ταιριάζει, πῶς νὰ τὸ κάνουμε! Κάτι μπορεῖ νὰ εἶναι ὄμορφο, ἀλλὰ στὸν Μοναχισμό δὲν ταιριάζει. Καὶ τὸ βελοῦδο εἶναι ὄμορφο, ἀλλά, ἄν φορέσω ἕνα ράσο βελούδινο, αὐτὸ δὲν μὲ τιμᾶ, ἀλλὰ μὲ βρίζει. Μή χρησιμοποιῆτε κόκκινα, χρωματιστὰ! Δὲν κάνει!

– Δηλαδή, Γέροντα, νὰ εἶναι ἄχρωμα, ἄγευστα...

– Τότε θὰ ἔρθη ἡ γεύση. Πρέπει ὅμως νὰ τὸ καταλάβη κανεὶς αὐτό. Αὐτήν τὴν χαρὰ τῆς ἁπλότητος οἱ ἄνθρωποι δὲν τὴν ἔχουν καταλάβει ἀκόμη. Νά, ἐγώ στὸ Καλύβι βρέχω τὴν σκούπα καὶ παίρνω τὶς ἀράχνες ἀπὸ τὶς κάπνες –καὶ αὐτὸ μία φορά τὸν χρόνο τὸ κάνω – καὶ ἔτσι ὅπως εἶναι βρεγμένη ἡ σκούπα, κάνει κάτι ὄμορφα σχέδια, νερά μαῦρα-ἄσπρα πάνω στὸ ταβάνι! Ἂν τὰ δή κανείς, θὰ νομίζη ὅτι τὸ ἔχω βάψει! Ξέρετε πόσο τὸ χαίρομαι;

Γνωρίζω μοναχούς ποὺ δὲν χαρήκανε ἀπὸ τὸ πνευματικό πνεῦμα ἀλλὰ ἀπὸ τὸ κοσμικό. Δὲν νιώσανε αὐτὸ τὸ σκίρτημα, τὴν χαρὰ τῆς ἁπλότητος. Στὴν πνευματική ζωή βοηθάει πάρα πολύ ἡ λιτότητα. Ὁ μοναχός πρέπει νὰ ἔχη αὐτὰ ποὺ τοῦ χρειάζονται καὶ αὐτὰ ποὺ τοῦ ταιριάζουν. Ἂς περιορισθῆ μέχρι αὐτὸ ποὺ τὸν διευκολύνει λίγο, νὰ μήν πάη στὸ κοσμικό. Μία στρατιωτική λ.χ. κουβέρτα ἐξυπηρετεῖ τὴν ἀνάγκη, δὲν χρειάζεται νὰ εἶναι μία κουβέρτα δαντελωτή ἤ χρωματιστή. Ἔτσι ἔρχεται ἡ ἁπλότητα, ἡ πνευματική λεβεντιά.

Δῶσε πράγματα στὸν μοναχό, τὸν κατέστρεψες. Ἐνῶ, ὅταν ἀδειάζη ἀπὸ τὰ πράγματα κανείς, αὐτὸ ξεκουράζει. Καὶ ἄν ὁ μοναχός μαζεύη πράγματα, καταστρέφει μόνος του τὸν ἑαυτό του. Ἐγώ, ὅταν μου στέλνουν πράγματα, νιώθω βάρος καὶ θέλω νὰ ξελαφρώσω, Ἤ, ὅταν ἔχω κάτι περίσσιο στὸ Κελλί μου, αἰσθάνομαι σάν νὰ φορῶ μία σφιχτή φανέλλα. Ἂν δὲν βρῶ ποῦ νὰ τὰ δώσω, καλύτερα νὰ τὰ πετάξω. Ἐνῶ, μόλις τὰ δώσω, νιώθω μία ἀνακούφιση, μία ἐλευθερία. Ἦρθε μία φορά κάποιος γνωστός καὶ μοῦ λέει: «Γέροντα, ὁ τάδέ μου ἔδωσε αὐτὰ τὰ πράγματα νὰ σᾶς τὰ φέρω καὶ ζήτησε νὰ εὐχηθῆτε νὰ τοῦ φύγη τὸ ἄγχος». «Νὰ φύγη ἀπὸ ἐκεῖνον καὶ νὰ ἔρθη σ' ἐμένα; Παρ' τα καὶ φύγε, τοῦ λέω. Ἐγώ τώρα γέρασα, δὲν μπορῶ νὰ πηγαίνω νὰ μοιράζω[86] πράγματα».

Ὅλες οἱ εὐκολίες ποὺ ἔχουν οἱ ἄνθρωποι σκλαβώνουν τὸν μοναχό ἀντί νὰ τὸν βοηθήσουν. Ὁ μοναχός πρέπει νὰ προσπαθῆ νὰ ἐλαττώνη τὶς ἀνάγκες του καὶ νὰ ἁπλοποιῆ τὴν ζωή του, ἀλλιῶς δὲν ἐλευθερώνεται. Ἄλλο καθαριότητα, ἄλλο λοῦσο. Πολύ βοηθάει, γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἐλαττώση τὶς ἀπαιτήσεις του, νὰ κάνη πολλές δουλειές μὲ ἕνα πράγμα. Στὸ Σινά εἶχα ἕνα κονσερβοκούτι καὶ ἐκεῖ ἐφτίαχνα καὶ τὸ τσάι, ἐκεῖ καὶ τὸν χυλό. Τί νομίζετε πῶς χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ ζήση; Παλιά στὴν ἔρημο ἔτρωγαν μόνο χουρμάδες. Οὔτε φωτιά ἄναβαν οὔτε ξύλα χρειάζονταν. Ἐγώ τώρα πῆρα ἕνα κονσερβοκούτι ἀπὸ γάλα, τὸ ἔκοψα λίγο καὶ ἔκανα κάτι σάν χερούλι. Πιὸ εὔκολο εἶναι νὰ κάνης μ' αὐτὸ καφέ ἤ τσάι. Ἕνα καὶ ἕνα στὸ καμινέτο ζεσταίνεται! Ποῦ ἐκεῖνα τὰ μπρίκια! Θέλουν ἕνα σωρό οἰνόπνευμα, γιὰ νὰ ζεσταθοῦν! Μὲ αὐτό, λίγο βαμβάκι μὲ οἰνόπνευμα βάζεις, καὶ τάκ, γίνεται ὁ καφές. Καὶ γιὰ φῶς οὔτε λάμπα ἔχω. Μόνο μὲ τὸ κερί περνῶ τὸ βράδυ.

Γενικά τὰ ἁπλά πολύ βοηθοῦν. Νὰ ἔχετε ἁπλά καὶ στέρεα πράγματα. Τὸ ταπεινό καὶ ἁπλό καὶ οἱ κοσμικοί τὸ ἐκτιμοῦν καὶ τούς μοναχούς βοηθάει. Θυμᾶται κανεὶς τὴν φτώχεια, τὸν πόνο, τὴν καλογερική. Ὅταν εἶχε πάει στὴν Μεγίστη Λαύρα ὁ βασιλιάς Γεώργιος, οἱ Πατέρες βρῆκαν ἕναν ἀσημένιο δίσκο καὶ τοῦ πῆγαν τὸ κέρασμα. Μόλις τὸν εἶδε ἐκεῖνος, τούς εἶπε: «Ἐγώ περίμενα κάτι ἄλλο ἀπὸ σας, περίμενα ξύλινο δίσκο. Τέτοιους δίσκους τούς ἔχω βαρεθή».

---

[86]. Ὁ Γέροντας μοίραζε τὰ πράγματα ποὺ τοῦ πήγαιναν σὲ ἄλλους μοναχούς ποὺ εἶχαν ἀνάγκη.

Αὐτήν τὴν γλύκα τῆς ἁπλότητος δὲν τὴν ἔχετε καταλάβει. Ἡ ἁπλότητα ξεκουράζει. Κοίταξε τί ὡραῖο κρεμαστὰρι γίνετε μὲ ἕνα καρούλι! Πολύ πρακτικό! Ἐσεῖς βασανίζεσθε! Ἔχετε ἐδῶ ἕνα καρφάκι ψιλό, γιὰ νὰ κρεμάση καεῖς τὸ ράσο του. Ἂν βγῆ ὁ ἀσβέστης, θὰ πρέπη κάθε φορὰ ποὺ ξεκρεμᾶς τὸ ράσο νὰ τὸ τρίβης, γιὰ νὰ καθαρίση! Δὲν βάζετε μερικά μεγάλα καρφιά στὸν τοῖχο, γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθῆτε. Τόσος τοῖχος οὔτε ἕνα καρφί! Ἢ βάζετε μία ξύλινη κρεμάστρα. Αὐτή θέλει λοῦστρο, ξεσκόνισμα κ.λπ. Ἀντί νὰ ἁπλοποιῆτε τὰ πράγματα, γιὰ νὰ μή χάνετε χρόνο, μπαίνετε στό... «πολυχρόνιο». Θέλετε τὸ τέλειο καὶ ταλαιπωρεῖσθε. Τὸ τέλειο στὰ πνευματικά νὰ τὸ θέλετε. Νὰ μή δίνετε ὅλον τὸν δυναμισμό σας σὲ ἐξωτερικά καλλιτεχνικά, ἀλλὰ στὴν καλλιτεχνία τῆς ψυχῆς. Μέρα-νύχτα νὰ κοιτάζετε γιὰ τὴν τελειοποίηση τῆς ψυχῆς. Ἂν τὸ καλλιτεχνικό τὸ ἀξιοποιήσετε στὴν καλλιέργεια τῆς ψυχῆς, θὰ χαίρεστε γιὰ τὸ πνευματικό παλατάκι σας.

– Γέροντα, λένε μερικοί ὅτι τὰ Μοναστήρια εἶχαν τὰ πιὸ πολυτελῆ πράγματα καὶ κράτησαν τὸν πολιτισμό στὸν κόσμο!...

– Μπορεῖ νὰ ἐννοοῦν τὰ κειμήλια. Τὰ περισσότερα κειμήλια ξέρετε πότε μαζεύτηκαν; Μετά τὴν Ἅλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως μαζεύτηκαν. Ὅλα αὐτὰ ἦταν πρῶτα στὰ παλάτια. Ἀλλά μετά, γιὰ νὰ τὰ φυλάξουν, τὰ πήγαιναν στὰ Μοναστήρια. Ἡ βασίλισσα Μάρω[87] λ.χ. τὰ κουβαλοῦσε λίγα-λίγα ἀπὸ τὸν Σουλτάνο. Ἢ τὰ ἄφηνε κανεὶς στὸ Μοναστήρι, ὅταν πέθαινε, γιὰ νὰ μή χαθοῦν. Ὄχι ὅτι τὰ Μοναστήρια ἐπεδίωκαν νὰ τὰ παίρνουν, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποὺ τὰ εἶχαν, ἐνίωθαν μία ἀσφάλεια καὶ τὰ πήγαιναν ἐκεῖ. Στὰ Μοναστήρια πάλι τοῦ Ἁγίου Ὅρους ἄφηναν περιουσίες, γιὰ νὰ τρώη ψωμί ὁ κόσμος, ἐπειδή δὲν ὑπῆρχαν οὔτε Γηροκομεῖα οὔτε Ὀρφανοτροφεῖα οὔτε Ψυχιατρεῖα οὔτε Φιλανθρωπικά Ἱδρύματα. Ἔδιναν καὶ μεγάλες ἐκτάσεις, γιὰ νὰ ἔχουν τὰ Μοναστήρια νὰ δίνουν στούς λαϊκούς ποὺ εἶχαν ἀνάγκη. Τότε δηλαδή ἔβλεπαν πιὸ πέρα, βοηθοῦσαν ἐκεῖνα τὰ δύσκολα χρόνια τὸν καημένο τὸν κόσμο ὑλικά, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσουν μετά καὶ πνευματικά. Στὰ Μοναστήρια, ὅταν πήγαιναν οἱ φτωχοί, τούς ἔδιναν καμμιά εὐλογία, καὶ ἔτσι πάντρευαν τὸ παλληκάρι τους ἢ τὴν κοπέλα τους. Δηλαδή σκοπός τούς ἦταν νὰ βοηθήσουν τὸν καημένο τὸν κόσμο, γι' αὐτὸ ἐφτίαχναν καὶ μεγάλα κτίρια. Στὴν Κατοχή ξέρεις πόσο κόσμο βοήθησαν τὰ Μοναστήρια; πάρα πολύ! Πολλοί κοσμικοί τότε εἶχαν ἐπίθετο «Καράκαλλος», γιατί, ὅταν ἕνα σπίτι ἦταν φιλόξενο, ἔλεγαν ὅτι εἶναι σάν τὴν Μονή Καρακάλλου[88]. Γι' αὐτὸ γίνονταν καὶ τὰ πανηγύρια στὶς Μονές, ὅταν γιόρταζε ὁ Ἅγιος, γιὰ νὰ βρῆ λίγο ψάρι ὁ φτωχός κόσμος νὰ φάη. Νὰ χαρῆ λίγο καὶ παράλληλα νὰ βοηθηθῆ πνευματικά. Τώρα γιὰ ποιό λόγο νὰ γίνωνται τὰ πανηγύρια; Ποιός ὁ σκοπός νὰ φάη ὁ κόσμος ψάρι, ἀφοῦ σήμερα δὲν στερεῖται;

Ἡ πολυτέλεια κοσμικοποιεῖ τούς μοναχούς

---

[87]. Ἡ βασίλισσα Μάρω (1418-1487) ἦταν κόρη τοῦ ἡγεμόνα τῆς Σερβίας Γεωργίου Μπράνκοβιτς (1375-1456), ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ δεύτερος κτίτορας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου Ἁγίου Ὅρους. Ἡ Μάρω παντρεύθηκε τὸν Σουλτάνο Μουράτ, πατέρα τοῦ Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ, καὶ χάρισε στὴν Μονή τοῦ Ἁγίου Παύλου τὰ Τίμια Δῶρα, πολλά ἅγια Λείψανα καὶ ἱερά κειμήλια. Στὴν Ἱερά Μονή Ἁγίου Παύλου σώζεται τὸ πρωτότυπό της διαθήκης της, μὲ τὴν ὁποία ἀφήνει σ' αὐτήν τὴν Μονή ὅλα τὰ κινητά πολύτιμα ἀντικείμενα ποὺ εἶχε.

[88]. Ἕνα ἀπὸ τὰ εἴκοσι Μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὅρους.

– Γέροντα, πόσο στόλισμα μπορεῖ νὰ βάλη κανεὶς σὲ ἕναν Ναό;

– Στὴν ἐποχή μας, ὅσο πιὸ ἁπλό εἶναι κάτι, ἀκόμη καὶ σὲ ἕναν Ναό, τόσο πιὸ πολύ βοηθάει, γιατί δὲν ζοῦμε τώρα στὸ Βυζάντιο.

– Στὸ τέμπλο λ.χ. τί σχέδιο εἶναι καλό νὰ κάνουμε;

– Σχέδιο... «καλογερικῆς»! Ὅσο μπορεῖτε, ὅλα νὰ εἶναι σεμνά, ἁπλά. Ὁ Ὅσιος Παχώμιος[89] στράβωσε τὴν κολόνα, γιὰ νὰ μή θαυμάζουν τὰ ἔργα τοῦ οἱ ἄνθρωποι. Θυμάστε τὸ περιστατικό; Εἶχε φτιάξει Ναό στὸ Μοναστήρι μὲ πολλή ἐπιμέλεια καὶ τὶς κολόνες τὶς εἶχε κάνει μὲ πλίνθους. Τὸν ἔβλεπε πόσο ὡραῖος ἦταν καὶ χαιρόταν. Ἀλλά μετά σκέφθηκε ὅτι τὸ νὰ χαίρεται γιὰ τὸ ὡραῖο ἔργο ποὺ ἐφτίαξε, δὲν ἦταν κατὰ Θεόν. Ἔδεσε λοιπόν τὶς κολόνες μὲ σχοινιά καὶ, ἀφοῦ προσευχήθηκε, εἶπε στούς ἀδελφούς νὰ τὰ τραβήξουν, ὥσπου στράβωσαν οἱ κολόνες.

Ἐκεῖ στὸ Κελλί κόβω κάθε χρόνο λαμαρίνες καὶ βάζω στὴν σκεπή, στὰ παράθυρα, γιατί εἶναι χαλασμένα καὶ μπαίνει ἀέρας. Βάζω καὶ σανίδια, νάυλον καὶ τὰ κλείνω. Θὰ μοῦ πῆς: «Γιατί δὲν φτιάχνεις διπλά παράθυρα;». Καὶ ἐγώ τὸ ξέρω αὐτό, μαραγκός εἶμαι. Ἂν ἤθελα, μποροῦσα νὰ φτιάξω παράθυρα καὶ μὲ τρεῖς πατοῦρες, ἀλλὰ μετά φεύγει ἡ καλογερική. Ὁ τοῖχος εἶναι τελείως χάλια. Μποροῦσα καὶ ἀπὸ ἄλλους νὰ ζητήσω νὰ μὲ βοηθήσουν καὶ νὰ βολέψω τὸ Καλύβι, ἀλλὰ καὶ ἔτσι βολεύομαι. Νὰ κάνω αὐτὸ τὸ ἔξοδο γιὰ τὸν τοῖχο, ἐνῶ ὑπάρχει ἀλλοῦ τόση ἀνάγκη; Δὲν μὲ βοηθάει αὐτό. Ἂν ἔχω κανένα πεντακοσάρικο, προτιμῶ νὰ πάρω σταυρουδάκια, εἰκονάκια καὶ νὰ τὰ δώσω σὲ κανέναν πονεμένο, γιὰ νὰ βοηθηθῆ. Ἐγώ χαίρομαι μὲ τὸ νὰ δίνω. Καὶ ἀνάγκη νὰ τὸ ἔχω, δὲν τὸ ξοδεύω γιὰ μένα.

Ὅπως ὅταν ξεκινᾶ κανεὶς γιὰ πνευματικά, δὲν χορταίνει ποτέ, ἔτσι καὶ ὅταν ξεκινᾶ γιὰ τὰ ὄμορφα, δὲν χορταίνει ποτέ. Τώρα ξέρεις τί πρέπει νὰ γίνεται; Νὰ μή φροντίζης γιὰ τὰ καλοφτιαγμένα κτίρια, νὰ φτιάχνης τὰ ἀπαραίτητα καὶ νὰ στραφῆς στὴν δυστυχία τοῦ κόσμου μὲ προσευχή, ὅταν δὲν ἔχης νὰ δώσης, καὶ μὲ ἐλεημοσύνη, ὅταν ἔχης. Νὰ κάνετε προσευχή καὶ τὰ πιὸ ἀπαραίτητα ἀπὸ δουλειές. Ὅλα αὐτὰ ποὺ κάνουμε, δὲν ἔχουν πολλή ζωή. Καὶ ἀξίζει νὰ δίνουμε τὴν ζωή μας, καὶ νὰ δυσκολεύωνται ζωές καὶ νὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα ἄλλοι; Τὰ ἁπλά κτίρια καὶ τὰ ταπεινά ἀντικείμενα μεταφέρουν τούς μοναχούς νοερά στὶς σπηλιές καὶ στὰ ἀπέριττα Ἀσκητήρια τῶν Ἁγίων Πατέρων μας, καὶ ἔτσι ὠφελοῦνται πνευματικά. Ἐνῶ τὰ κοσμικά θυμίζουν κόσμο καὶ κάνουν τούς μοναχούς κοσμικούς στὴν ψυχή. Πρόσφατα[90] ἔγιναν ἀνασκαφές καὶ βρέθηκαν στὴν Νιτρία τὰ πρῶτα «Κελλία» τῶν μοναχῶν, τὰ ἀσκητικά. Στὴν συνέχεια βρέθηκαν τὰ λίγο μεταγενέστερα, ποὺ ἦταν λίγο κοσμικά, καὶ κατόπιν τὰ τελευταία ποὺ ἐμοίαζαν μὲ τὰ σαλόνια τῶν πλουσίων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, μὲ κάδρα καὶ ζωγραφιές στούς τοίχους κ.λπ., τὰ ὁποία ἔφεραν τὴν ὀργή τοῦ Θεοῦ, τὰ λήστεψαν καὶ τὰ κατέστρεψαν οἱ κακοποιοί.

---

[89]. Ὁ Ὅσιος Παχώμιος γεννήθηκε στὴν Ἄνω Θηβαΐδα τῆς Αἰγύπτου γύρω στὸ 280. Μετά τὴν ἀπόλυσή του ἀπὸ τὸν στρατό ἀσκήτεψε σὲ ἕναν ἐγκαταλελειμμένο εἰδωλολατρικό ναό. Τὸ 320 περίπου, μετά ἀπὸ θεϊκή ὀπτασία, ἵδρυσε τὸ πρῶτο Μοναστήρι τῶν Ταβεννησιωτῶν στὴν Ἄνω Θηβαΐδα. Ἵδρυσε συνολικά ἐννέα ἀνδρικά Μοναστήρια καὶ δύο γυναικεῖα. Κοιμήθηκε τὸ 346. Εἶναι ὁ θεμελιωτής τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς στὴν Αἴγυπτο.

[90]. Εἰπώθηκε τὸ 1986.

Ὁ Χριστός γεννήθηκε στὴν Φάτνη. Ἂν ἀναπαυώμαστε στὰ κοσμικά, θὰ μᾶς φτύση ὁ Χριστός, ποὺ δὲν ἔφτυσε κανέναν: «Ἐγώ δὲν εἶχα τίποτε, θὰ πῆ. Ὅλα αὐτὰ τὰ βρήκατε γραμμένα στὸ Εὐαγγέλιο; Τὰ εἴδατε σ' Ἐμένα; Κοσμικοί δὲν εἶστε, καλόγεροι δὲν εἶστε. Τί νὰ σᾶς κάνω; Ποῦ νὰ σᾶς βάλω;».

Τὰ ὡραῖα καὶ τέλεια εἶναι κοσμικά καὶ τούς πνευματικούς ἀνθρώπους δὲν τούς ἀναπαύουν. Τὰ ντουβάρια θὰ γκρεμισθοῦν ὅλα. Ἡ ψυχή... Μία ψυχή ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο. Τί κάνουμε γιὰ τὴν ψυχή; Νὰ ἀνοίξουμε δουλειά πνευματική. Νὰ μπῆ ἡ καλή ἀνησυχία. Ὁ Χριστός θὰ ζητήση ἀπὸ μᾶς σὲ τί βοηθήσαμε τὸν κόσμο πνευματικά καὶ τί πνευματική δουλειά κάναμε, ὄχι τί ντουβάρια φτιάξαμε. Αὐτὰ οὔτε θὰ τὰ ἀναφέρη. Γιὰ τὴν πνευματική μας πρόοδο θὰ μᾶς ζητηθῆ λόγος. Θέλω νὰ καταλάβετε τὸ πνεῦμα μου, δὲν λέω νὰ μήν γίνωνται καὶ αὐτά, χτισίματα κ.λπ., ἢ νὰ μή γίνωνται καλά, ἀλλὰ πρῶτα τὰ πνευματικά καὶ ὕστερα ὅλα τὰ ἄλλα μὲ πνευματική διάκριση.

Ἁπλοποιῆστε τὴν ζωή σας!

Οἱ κοσμικοί λένε: «Καλότυχοι αὐτοί ποὺ ζοῦν στὰ παλάτια καὶ ἔχουν ὅλες τὶς εὐκολίες». Ἀλλ' ὅμως μακάριοι εἶναι αὐτοί ποὺ κατόρθωσαν νὰ ἁπλοποιήσουν τὴν ζωή τους καὶ ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὴν θηλειά τῆς κοσμικῆς αὐτῆς ἐξελίξεως τῶν πολλῶν εὐκολιῶν, ἴσον τῶν πολλῶν δυσκολιῶν, καὶ ἀπαλλάχθηκαν ἀπὸ τὸν φοβερό ἄγχος τῆς σημερινῆς ἐποχῆς μας. Ἂν δὲν ἁπλοποιήση τὴν ζωή τοῦ ὁ ἄνθρωπος, βασανίζεται. Ἐνῶ, ἂν τὴν ἁπλοποιήση, δὲν θὰ ἔχη αὐτὸ τὸ ἄγχος.

Ἕνας Γερμανός μία φορά στὸ Σινά εἶπε σὲ ἕνα Βεδουϊνάκι ποὺ ἦταν πανέξυπνο: «Ἐσύ εἶσαι ἔξυπνο, μπορεῖς νὰ μάθης γράμματα». «Καί μετά;», τὸν ρωτάει ἐκεῖνο. «Μετά θὰ γίνης μηχανικός». «Καὶ μετά;». «Μετά θ' ἀνοίξης ἕνα συνεργεῖο αὐτοκινήτων». «Καί μετά;». «Μετά θὰ τὸ μεγαλώσης». «Καί μετά;». «Μετά θὰ πάρης καὶ ἄλλους νὰ δουλεύουν καὶ θὰ ἔχης πολύ προσωπικό». «Δηλαδή, τοῦ λέει, νὰ ἔχω ἕναν πονοκέφαλο, νὰ βάλω ἄλλον ἕναν πονοκέφαλο καὶ μετά νὰ βάλω καὶ ἕναν ἄλλον; Δὲν εἶναι καλύτερα τώρα ποῦ ἔχω ἥσυχο τὸ κεφάλι μου;». Ὁ περισσότερος πονοκέφαλος εἶναι ἀπὸ αὐτές τὶς σκέψεις, νὰ κάνουμε αὐτό, νὰ κάνουμε ἐκεῖνο. Ἂν ἦταν πνευματικές οἱ σκέψεις, θὰ ἐνίωθε κανεὶς πνευματική παρηγοριά καὶ δὲν θὰ εἶχε πονοκέφαλο.

Τώρα καὶ στούς κοσμικούς τονίζω πολύ τὴν ἁπλότητα. Γιατί πολλά ἀπὸ αὐτὰ ποὺ κάνουν, δὲν χρειάζονται καὶ τούς τρώει τὸ ἄγχος. Τούς μιλάω γιὰ τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀσκητικότητα. Συνέχεια φωνάζω: «Ἁπλοποιῆστε τὴν ζωή σας, γιὰ νὰ φύγη τὸ ἄγχος». Καὶ τὰ περισσότερα διαζύγια ἀπὸ 'κει ξεκινοῦν. Πολλές δουλειές, πολλά πράγματα ἔχουν νὰ κάνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ ζαλίζονται. Δουλεύουν καὶ οἱ δύο, πατέρας καὶ μάνα, ἀφήνουν καὶ τὰ παιδιά ἐγκαταλελειμμένα. Κούραση, νεῦρα – μικρό θέμα, μεγάλος καυγᾶς – αὐτόματο διαζύγιο μετά, ἐκεῖ φθάνουν. Ἂν ἁπλοποιοῦσαν ὅμως τὴν ζωή τους, θὰ ἦταν καὶ ξεκούραστοι καὶ χαρούμενοι. Αὐτὸ τὸ ἄγχος εἶναι καταστροφή!

Μία φορά βρέθηκα σὲ ἕνα σπίτι ποὺ ἦταν ὅλο πολυτέλεια καὶ, καθώς συζητούσαμε, μοῦ εἶπαν: «Ζοῦμε στὸν Παράδεισο, ἐνῶ ἄλλοι ἄνθρωποι στεροῦνται». «Ζῆτε

στὴν κόλαση, τούς λέω. «*Ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτί*»[91], εἶπε ὁ Θεὸς στὸν πλούσιο. Ἂν ὁ Χριστός μὲ ρωτοῦσε: «Ποῦ θέλεις νὰ σὲ βάλουμε, σὲ μία φυλακή ἤ σὲ ἕνα σπίτι σάν αὐτό;», θὰ ἔλεγα: «Σὲ μία σκοτεινή φυλακή». Γιατί ἡ φυλακή θὰ μὲ βοηθοῦσε. Θὰ μοῦ θύμιζε τὸν Χριστό, θὰ μοῦ θύμιζε τους ἁγίους Μάρτυρες, θὰ μοῦ θύμιζε τούς ἀσκητές ποὺ ἦταν στὶς ὀπές τῆς γής, θὰ μοῦ θύμιζε καλογερική. Ἡ φυλακή θὰ ἐμοίαζε καὶ λίγο μὲ τὸ κελλί μου καὶ θὰ χαιρόμουν. Αὐτὸ τὸ δικό σας τί θὰ μοῦ θύμιζε καὶ σὲ τί θὰ μὲ βοηθοῦσε; Γι' αὐτὸ οἱ φυλακές μὲ ἀναπαύουν καλύτερα ὄχι μόνον ἀπὸ ἕνα σαλόνι κοσμικό ἀλλὰ καὶ ἀπ'ἕνα ὡραῖο κελλί μοναχοῦ. Χίλιες φορές στὴν φυλακή παρά σὲ ἕνα τέτοιο σπίτι».

Κάποτε ποὺ εἶχα φιλοξενηθῆ στὴν Ἀθήνα σ' ἕναν φίλο μου, μὲ παρακάλεσε νὰ δεχθῶ ἕναν οἰκογενειάρχη πρίν φωτίση, γιατί ἄλλη ὥρα δὲν εὐκαιροῦσε. Ἦρθε λοιπόν χαρούμενος καὶ συνέχεια δοξολογοῦσε τὸν Θεό. Εἶχε καὶ πολλή ταπείνωση καὶ ἁπλότητα καὶ μὲ παρακαλοῦσε νὰ εὔχωμαι γιὰ τὴν οἰκογένειά του. Ὁ ἀδελφός αὐτός ἦταν περίπου τριάντα ὀκτὼ ἐτῶν καὶ εἶχε ἑπτά παιδιά. Δυὸ τὸ ἀνδρόγυνο καὶ ἄλλοι δυὸ οἱ γονεῖς του, ἐν ὅλῳ ἕντεκα ψυχές, καὶ ἔμεναν ὅλοι σὲ ἕνα δωμάτιο. Μοῦ ἔλεγε μὲ τὴν ἁπλότητα ποὺ εἶχε: «Ὄρθιούς μας χωράει τὸ δωμάτιο, ἀλλά, ὅταν ξαπλώνουμε, δὲν μᾶς παίρνει, εἶναι λίγο στενόχωρα. Δόξα τῷ Θεῷ, τώρα κάναμε ἕνα ὑπόστεγο γιὰ κουζίνα καὶ βολευτήκαμε. Ἐμεῖς ἔχουμε καὶ στέγη. Πάτερ μου, ἐνῶ εἶναι ἄλλοι ποὺ μένουν στὴν ὕπαιθρο». Ἡ ἐργασία τοῦ ἦταν σιδερωτής. Ἔμενε στὴν Ἀθήνα καὶ ἔφευγε πρίν φωτίση, γιὰ νὰ βρεθῇ ἐγκαίρως στὸν Πειραιά ὅπου ἐργαζόταν. Ἀπὸ τὴν ὀρθοστασία καὶ τὶς πολλές ὑπερωρίες τὰ πόδια τοῦ εἶχαν κιρσούς καὶ τὸν ἐνοχλοῦσαν, ἀλλὰ ἡ πολλή ἀγάπη του πρὸς τὴν οἰκογένειά του τὸν ἔκανε νὰ ξεχνάη τούς πόνους καὶ τὶς ἐνοχλήσεις. Ἐλεεινολογοῦσε μάλιστα τὸν ἑαυτό τοῦ συνέχεια καὶ ἔλεγε ὅτι δὲν ἔχει ἀγάπη, γιατί δὲν κάνει καλωσύνες σάν Χριστιανός, καὶ ἐπαινοῦσε τὴν γυναίκα του ὅτι ἐκείνη κάνει καλωσύνες, γιατί ἐκτός ἀπὸ τὰ παιδιά καὶ τὰ πεθερικά της ποὺ φρόντιζε, πήγαινε καὶ ἔπαιρνε τὰ ροῦχα ἀπὸ τούς γέρους τῆς γειτονιᾶς, τὰ ἐπλένε, τούς συγύριζε καὶ τὰ σπίτια, τούς ἐφτίαχνε καὶ καμμιά σούπα. Ἔβλεπε κανεὶς στὸ πρόσωπο τοῦ καλοῦ αὐτοῦ οἰκογενειάρχη ζωγραφισμένη τὴν θεία Χάρη. Εἶχε μέσα τοῦ τὸν Χριστό καὶ ἦταν γεμάτος χαρὰ καὶ τὸ δωμάτιό του γεμάτο ἀπὸ παραδεισένια χαρά. Ἐνῶ αὐτοί ποὺ δὲν ἔχουν μέσα τούς τὸν Χριστό, εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἄγχος, καὶ δυὸ ἄνθρωποι νὰ εἶναι, δὲν χωρᾶνε μέσα σὲ ἕντεκα δωμάτια. Ἐνῶ οἱ ἕντεκα αὐτοί ἄνθρωποι μὲ τὸν Χριστό, χωροῦσαν μέσα σ' ἕνα δωμάτιο.

Ἀκόμη καὶ πνευματικοί ἄνθρωποι, ὅσους χώρους καὶ νὰ ἔχουν, βλέπεις νὰ μή χωροῦν, γιατί μέσα τους δὲν ἔχει χωρέσει ὁ Χριστός ὁλόκληρος. Ἂν οἱ γυναῖκες ποὺ ζοῦσαν στὰ Φάρασα ἔβλεπαν τὴν πολυτέλεια ποὺ ὑπάρχει σήμερα, ἀκόμη καὶ σὲ πολλά Μοναστήρια, θὰ ἔλεγαν: «Θὰ ρίξη ὁ Θεὸς φωτιά νὰ μᾶς κάψη! Ἐγκατάλειψη Θεοῦ!». Ἐκεῖνες μάζευαν τὶς δουλειές τάκα-τάκα. Πρωί-πρωί ἔπρεπε νὰ βγάλουν τὰ γίδια, μετά νὰ συμμάσουν τὸ σπίτι. Ὕστερα πήγαιναν στὰ ἐξωκκλήσια ἤ μαζεύονταν στὶς σπηλιές, καὶ μία ποὺ ἤξερε λίγα γράμματα διάβαζε τὸ Συναξάρι τοῦ Ἁγίου της ἡμέρας. Μετά δωσ' τοῦ μετάνοιες, ἔλεγαν καὶ τὴν εὐχή. Καὶ δούλευαν, κουράζονταν. Μία γυναίκα ἔπρεπε νὰ ξέρη νὰ ράβη ὅλα τὰ ροῦχα τοῦ σπιτιοῦ. Καὶ τὰ ἔρραβαν μὲ τὸ χέρι. Μηχανές τοῦ χεριοῦ λίγες εἶχαν σὲ καμμιά πόλη, στὰ χωριά δὲν εἶχαν. Ἂν ὑπῆρχε στὰ Φάρασα ὅλο καὶ ὅλο μία μηχανή τοῦ χεριοῦ. Ἔρραβαν ἀκόμη καὶ τοῦ

---

[91]. *Λουκ.* 12, 20.

ἄνδρα τὰ ροῦχα καὶ ἦταν πιὸ ἄνετα, καὶ τὶς κάλτες τὶς ἔπλεκαν στὸ χέρι. Εἶχαν γοῦστο, μεράκι, ἀλλὰ τούς περίσσευε καὶ χρόνος, γιατί τὰ εἶχαν ὅλα ἁπλά. Οἱ Φαρασιῶτες δὲν κοιτοῦσαν λεπτομέρειες. Ζοῦσαν τὴν χαρὰ τῆς καλογερικῆς. Καὶ ἄν, γιὰ παράδειγμα, ἡ κουβέρτα δὲν ἦταν καλά στρωμένη καὶ κρεμόταν λίγο ἀπὸ τὴν μία μεριά καὶ ἔλεγες: «Σιάξε τὴν κουβέρτα», θὰ σοῦ ἔλεγαν: «Σὲ ἐμποδίζει στὴν προσευχή σου;».

Αὐτήν τὴν χαρὰ τῆς καλογερικῆς οἱ ἄνθρωποι σήμερα δὲν τὴν γνωρίζουν. Νομίζουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ στερηθοῦν, νὰ ταλαιπωρηθοῦν. Ἂν σκέφτονταν οἱ ἄνθρωποι λίγο καλογερικά, ἄν ζοῦσαν πιὸ ἁπλά, θὰ ἦταν ἥσυχοι. Τώρα βασανίζονται. Ἄγχος καὶ ἀπελπισία στὴν ψυχή. «Ὁ τάδε πέτυχε ποὺ ἐφτίαξε δύο πολυκατοικίες ἤ ποὺ ἔμαθε πέντε γλῶσσες κ.λπ.! Ἐγώ δὲν ἔχω οὔτε ἕνα διαμέρισμα, δὲν ξέρω οὔτε μία ξένη γλώσσα. Ὤχ, χάθηκα!». Ἔχει κάποιος ἕνα αὐτοκίνητο καὶ ἀρχίζει: «Ὁ ἄλλος ἔχει καλύτερο. Νὰ πάρω καὶ ἐγώ». Παίρνει τὸ καλύτερο, ὕστερα μαθαίνει ὅτι ἄλλοι ἔχουν ἀεροπλάνα ἀτομικά καὶ πάλι βασανίζεται. Τελειωμό δὲν ἔχουν. Ἐνῶ ἄλλος ποὺ δὲν ἔχει αὐτοκίνητο, ὅταν δοξάζη τὸν Θεό, χαίρεται: «Δόξα τῷ Θεῷ, λέει, ἄς μήν ἔχω αὐτοκίνητο, ἔχω γερά τὰ πόδια μου καὶ μπορῶ νὰ περπατήσω. Πόσοι ἄνθρωποι εἶναι μὲ κομμένα πόδια, δὲν μποροῦν νὰ ἐξυπηρετηθοῦν, νὰ βγοῦν ἕναν περίπατο, θέλουν ἕναν ἄνθρωπο νὰ τούς ὑπηρετή, ἐνῶ ἐγώ ἔχω τὰ πόδια μου!». Κια ἕνας κουτσός ποὺ λέει: «Καὶ ἄλλοι ποὺ δὲν ἔχουν καὶ τὰ δυὸ πόδια;», καὶ αὐτός χαίρεται.

Ἡ ἀχαριστία καὶ ἡ ἀπληστία εἶναι μεγάλο κακό. Ὁ κυριευμένος ἀπὸ ὑλικά πράγματα εἶναι κυριευμένος πάντα ἀπὸ στενοχώρια καὶ ἄγχος, γιατί πότε τρέμει μήν τοῦ τὰ πάρουν καὶ πότε μήν τοῦ πάρουν τὴν ψυχή. Μία μέρα ἦρθε ἕνας πλούσιος ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ μοῦ λέει: «Πάτερ, ἔχασα τὴν ἐπαφή μὲ τὰ παιδιά μου, ἔχασα τὰ παιδιά μού». «Πόσα παιδιά ἔχεις;», τοῦ λέω. «Δύο, μοῦ λέει. Τὰ μεγάλωσα μὲ τὸ πουλιοῦ τὸ γάλα. Τί ἤθελαν καὶ δὲν τὸ εἶχαν! Ἀκόμη καὶ αὐτοκίνητο τὰ πήρα». Ἀπὸ τὴν συζήτηση βγῆκε ὅτι εἶχε καὶ αὐτός δικό του αὐτοκίνητο καὶ ἡ γυναίκα τοῦ δικό της καὶ τὰ παιδιά δικό τους. «Εὐλογημένε, τοῦ λέω, ἐσύ, ἀντί νὰ λύσης τὰ προβλήματά σου, τὰ μεγάλωσες. Τώρα θέλεις ἕνα μεγάλο γκαράζ γιὰ τὰ αὐτοκίνητα, ἕναν μηχανικό νὰ τὸν πληρώνης τετραπλάσια, γιὰ νὰ τὰ διορθώνης, χώρια ποὺ κινδυνεύετε καὶ οἱ τέσσερις κάθε στιγμή νὰ σκοτωθῆτε. Ἐνῶ, ἄν εἶχες ἁπλοποιήσει τὴν ζωή σου, θὰ ἦταν ἑνωμένη ἡ οἰκογένειά σου, θὰ καταλάβαινε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ δὲν θὰ εἶχες αὐτὰ τὰ προβλήματα. Δὲν φταῖνε τὰ παιδιά σου τώρα, ἐσύ φταῖς ποὺ δὲν φρόντισες νὰ δώσης ἄλλη ἀγωγή στὰ παιδιά σοῦ». Μία οἰκογένεια τέσσερα αὐτοκίνητα, ἕνα γκαράζ, ἕναν μηχανικό κ.λπ.! Ἄς πάη ὁ ἄλλος λίγο ἀργότερα. Ὅλη αὐτή ἡ εὐκολία γεννάει δυσκολίες.

Ἄλλη φορὰ ἦρθε ἕνας ἄλλος οἰκογενειάρχης στὸ Καλύβι – ἦταν πέντε ἄτομα ἡ οἰκογένειά του – καὶ μοῦ λέει: «Πάτερ, ἔχουμε ἕνα αὐτοκίνητο καὶ σκέφτομαι νὰ πάρουμε ἄλλα δύο. Θὰ μᾶς διευκολύνη». «Καί πόσο θὰ σᾶς δυσκολέψη τὸ σκέφτηκες; τοῦ λέω. Τὸ ἕνα τὸ βάζεις ἐκεῖ σὲ μία τρύπα, τὰ τρία ποῦ θὰ τὰ βάλης; Θὰ θέλης ἕνα γκαράζ καὶ μία ἀποθήκη γιὰ καύσιμα. Θὰ διατρέχετε τρεῖς κινδύνους. Καλύτερα νὰ ἔχετε ἕνα καὶ νὰ περιορίσετε τὶς ἐξόδους σας. Θὰ ἔχετε χρόνο νὰ δῆτε τὰ παιδιά σας. Θὰ ἔχετε τὴν ἠρεμία σας. Ἡ ἁπλοποίηση εἶναι τὸ παν». «Δὲν τὸ σκέφθηκα αὐτό», μοῦ λέει.

– Γέροντα, μᾶς εἶπε κάποιος ὅτι δυὸ φορές δὲν μποροῦσε νὰ σταματήση τὸν συναγερμό τοῦ αὐτοκινήτου. Τὴν μία φορά, γιατί εἶχε μπή μία μύγα, καὶ τὴν ἄλλη, γιατί εἶχε μή ὁ ἴδιος ἀντικανονικά στὸ αὐτοκίνητο.

– Μαρτυρική εἶναι ἡ ζωή τους, γιατί δὲν ἁπλοποιοῦν τὰ πράγματα. Οἱ περισσότερες εὐκολίες δυσκολίες προξενοῦν. Οἱ κοσμικοί πνίγονται ἀπὸ τὰ πολλά. Ἔχουν γεμίσει εὐκολίες-εὐκολίες καὶ ἔκαναν τὴν ζωή τούς δύσκολη. Ἂν δὲν ἁπλοποιήση κανεὶς τὰ πράγματα, μία εὐκολία γεννάει ἕνα σωρό δυσκολίες.

Ὅταν ἤμασταν μικρά, κόβαμε τὸ καρούλι στὶς ἄκρες, βάζαμε μία σφήνα μέσα καὶ κάναμε ἕνα ὡραῖο παιχνίδι καὶ χαιρόμασταν μ' αὐτό. Τὰ μικρά παιδιά χαίρονται μὲ ἕνα αὐτοκινητάκι πιὸ πολύ ἀπὸ ὅ,τι ὁ πατέρας τους, ὅταν ἀγοράζη μερσεντές. Ἂν ρωτήσης ἕνα κοριτσάκι: «Τί θέλεις, ἕνα κουκλάκι ἢ μία πολυκατοικία;», νὰ δής, θὰ σοῦ πῆ: «Ἕνα κουκλάκι». Καὶ τελικά τὰ μικρά παιδιά γνωρίζουν τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου.

– Γέροντα, τί βοηθάει περισσότερο, γιὰ νὰ καταλάβη κανεὶς αὐτήν τὴν χαρὰ τῆς λιτότητος;

– Νὰ συλλάβη κανεὶς τὸ βαθύτερο νόημα τῆς ζωῆς. «*Ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ…*»[92]. Ἀπὸ ἐκεῖ ξεκινᾶ ἡ ἁπλότητα καὶ κάθε σωστή ἀντιμετώπιση.

---

[92]. *Ματθ.* 6, 33.

Κεφάλαιο 4 - Ἐξωτερικός θόρυβος καὶ ἐσωτερική ἡσυχία

Ἀλλοίωσαν τὴν ἤρεμη φύση

Τὰ περισσότερα μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦν σήμερα οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησή τους κάνουν θόρυβο. Ἀχ, τὴν ἔχουν παλαβώσει μὲ τούς θορύβους τὴν ἤρεμη φύση! Τὴν ἔχουν ἀλλοιώσει καὶ μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα τὴν ἔχουν καταστρέψει. Παλιά τί γαλήνη ὑπῆρχε! Πῶς ὁ ἄνθρωπος ἀλλοιώνεται καὶ ἀλλοιώνει, χωρίς νὰ τὸ καταλαβαίνη!

Ὅλοι τώρα ἔχουν μάθει νὰ ζοῦν μὲ τὸν θόρυβο. Βλέπεις, καὶ πολλά ἀπὸ τὰ σημερινά παιδιά, γιὰ νὰ διαβάσουν, θέλουν μουσική ρόκ! Δηλαδή περισσότερό τους ἀναπαύει νὰ διαβάζουν μὲ μουσική παρά μὲ ἡσυχία. Ἀναπαύονται στὴν ἀνησυχία, γιατί ὑπάρχει ἀνησυχία μέσα τους. Παντοῦ θόρυβος ὑπάρχει. Συνέχεια βοῦ, βοῦ... ἀκοῦς! Βοῦ, βοῦ..., γιὰ νὰ κόψουν ξύλα, βοῦ..., γιὰ νὰ γυαλοχαρτίσουν, βοῦ..., γιὰ νὰ ραντίσουν μὲ τὸν ψεκαστήρα. Μετά θὰ βροῦν ἄλλους ψεκαστῆρες σάν ἀεροπλάνα, ποὺ θὰ κάνουν πιὸ πολύ θόρυβο, καὶ θὰ ποῦν: «Ἀ, αὐτοί εἶναι πιὸ καλοί, γιατί ρίχνουν τὸ φάρμακο ἀπὸ πάνω καὶ δὲν μένει οὔτε μπουμπούκι ἄβρεχτο» καὶ θὰ θέλουν νὰ ἀγοράσουν ἀπὸ ἐκείνους καὶ θὰ χαίρωνται μ' ἐκείνους.

Μία τρύπα πάει νὰ κάνη ὁ ἄλλος, γιὰ νὰ βάλη ἕνα καρφί, καὶ βάζει τὸ... «βου»! Τί νὰ κάνη; Μία τρύπα στὸ νερό! Καὶ χαίρεται. Τὸ παράξενο εἶναι ὅτι καμαρώνει κιόλας! Γιὰ νὰ πάρη λίγο ἀέρα, παίρνει μηχανή μὲ μπαταρία, πάλι βοῦ... Παλιά, ὅταν ζεσταινόταν κανείς, ἔκανε λίγο ἀέρα μὲ τὸ χέρι του, ἐνῶ τώρα ξεκουφαίνεται, γιὰ νὰ κάνη λίγο ἀέρα! Καὶ στὴν θάλασσα τώρα ὅλα θόρυβο κάνουν. Ἔβλεπες ἄλλοτε τὰ καράβια μὲ τὰ πανιά νὰ πλέουν ἥσυχα. Τώρα κι ἕνα μικρό μοτέρ κάνει ντούκου-ντούκου! Σὲ λίγο θὰ κυκλοφοροῦν οἱ περισσότεροι μὲ ἀεροπλάνα. Καὶ ξέρεις τί γίνεται; Ἡ γῆ ἀπορροφάει καὶ λίγο τὸν θόρυβο. Στὸν ἀέρα θὰ εἶναι... ὁ Θεὸς νὰ φυλάξη!

Κατέστρεψαν καὶ τὰ ἅγια ἐρημικά μέρη

Τὸ ἀνήσυχο κοσμικό πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μᾶς κατέστρεψε, δυστυχῶς, μὲ τὸν δῆθεν πολιτισμό τοῦ ἀκόμη καὶ τὰ ἅγια ἐρημικά μέρη, ποὺ γαληνεύουν καὶ ἁγιάζουν τὶς ψυχές. Ὁ ἀνήσυχος ἄνθρωπος δὲν ἡσυχάζει ποτέ. Δὲν ἄφησαν πουθενά τόπο ἥσυχο. Ἀκόμη καὶ τούς Ἁγίους Τόπους τούς ἔχουν κάνει τώρα!... Ὅπως ἀναφέρεται καὶ στὸν βίο τῆς Ἐρημίτιδος Φωτεινῆς[93], στὴν ἔρημο, ὅπου εἶχε ἀσκητέψει, ἔκαναν μετά περίπτερα, καντίνες!... Μέσα στὰ ἀσκητήρια, ὅπου ἀσκήτεψαν τόσοι μοναχοί, τόσοι Ἅγιοι, πουλοῦσαν ἀναψυκτικά οἱ Ἄγγλοι! Πάει ἡ ἔρημος! Σπίτια, ραδιόφωνα, μαγαζιά, ξενοδοχεῖα, ἀεροδρόμια! Ἔγινε αὐτὸ ποὺ λέει ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς: «Ἐκεῖ ποὺ

---

[93]. Ἡ Ἐρημίτις Φωτεινή γεννήθηκε στὶς 7 Ἰανουαρίου 1860 στὴν Δαμασκό τῆς Συρίας ἀπὸ Ἕλληνες γονεῖς. Τὸ 1884 περίπου ἀνεχώρησε γιὰ τὴν ἔρημο πέρα ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη ποταμό. Τὸ 1915, ἐξ αἰτίας τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ἀναγκάσθηκε νὰ πάη στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἔμεινε μέχρι τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Στὴν συνέχεια πῆγε στὴν δυτική ἔρημό της Νεκρᾶς Θάλασσας, ὅπου καὶ ἀσκήτεψε μέχρι τὸν θάνατό της. (Βλ. Ἀρχιμ. Ἰωακείμ Σπετσιέρη, Ἡ Ἐρημίτις Φωτεινή, Ι. Καλύβη Ἁγ. Ἀναργύρων, Νέα Σκήτη, Ἁγ. Ὅρος 1994).

κρεμοῦν τώρα τὰ παλληκάρια τὰ καριοφίλια, θὰ 'ρθῆ καιρός ποὺ θὰ κρεμοῦν οἱ γύφτοι τὰ ὄργανα!». Θέλω νὰ πῶ, ἔτσι καταντήσαμε καὶ ἐμεῖς, ἐκεῖ ποὺ ἀσκήτευαν, ποὺ εἶχαν τὰ κομποσχοίνια οἱ μοναχοί, τώρα ἔχουν ραδιόφωνα, ἀναψυκτικά!... Ἔ, φαίνεται, μετά ἀπὸ λίγα χρόνια δὲν θὰ χρειάζωνται αὐτά. Ὅπως δείχνουν τὰ πράγματα, γενικά, φαίνεται ἡ ζωή πλησιάζει στὸ τέλος. Τελειώνει ἡ ζωή, τελειώνει καὶ αὐτός ὁ κόσμος.

– Γέροντα, στὸ Ἅγιον Ὅρος ὑπάρχει τώρα τόπος ἥσυχος;

– Ποῦ τόπος ἥσυχος καὶ ἐκεῖ τώρα; ἀφοῦ ἀνοίγουν συνέχεια δασικούς δρόμους! Αὐτοκίνητα ἀπὸ ἐδῶ, αὐτοκίνητα ἀπὸ ἐκεῖ! Ἀκόμη καὶ στὰ πιὸ ἐρημικά καὶ ἡσυχαστικά μέρη ἔχουν πάρει αὐτοκίνητο. Ἀπορῶ τί ζητᾶνε αὐτοί οἱ ἄνθρωποι στὴν ἔρημο! Ὁ Μέγας Ἀρσένιος[94] στὴν ἔρημο ἄκουγε τὰ καλάμια ποὺ σείονταν, ὅταν φυσοῦσε γλυκά, καὶ ἔλεγε: «Τί θόρυβος εἶναι αὐτός; Σεισμός γίνεται;». Ποῦ νὰ ἔβλεπαν οἱ Ἅγιοι Πατέρες αὐτὰ ποὺ γίνονται σήμερα!

Παλιά οἱ διακονητές[95] στὰ Κοινόβια, ἰδίως ὁ τραπεζάρης καὶ ὁ ἀρχοντάρης, πολύ κουράζονταν. Ἔπρεπε νὰ πλύνουν τὰ πιάτα, νὰ τρίψουν τὰ μπακιρένια σκεύη... Σήμερα ἔχουν εὐκολίες, ἔχουν διάφορα σύγχρονα μέσα καὶ τὰ περισσότερα κάνουν θόρυβο. Θυμᾶμαι, ἐμεῖς στὸ Κοινόβιο μὲ τὰ δοχεῖα κουβαλούσαμε τὸ νερό ἀπὸ μία πηγή καὶ μὲ τὸ μαγγάνι τὸ ἀνεβάζαμε σιγά-σιγὰ στὸν τρίτο ὄροφο. Τώρα φέρνουν τὸ νερό μὲ τὴν μηχανή καὶ ἀκοῦς συνέχεια ντούκου-ντούκου. Τὰ ντουβάρια σείονται, τὰ τζάμια τρίζουν! Τουλάχιστον νὰ βάλουν ἕναν σιγαστήρα. Στὸν στρατό, μὲ τὸν ἀνταρτοπόλεμο, μὲ ἕναν σιγαστήρα φόρτιζα τὴν μπαταρία τοῦ ἀσύρματου, καὶ ἀπέναντι δὲν μὲ ἄκουγαν.

Ἦρθαν μία μέρα στὸ Καλύβι μοναχοί ἀπὸ ἕνα Μοναστήρι καὶ μιλοῦσαν δυνατά. «Πιο σιγά, λέω στὸν ἕναν, μᾶς ἀκοῦνε πιὸ πέρα!». Τίποτε αὐτός. «Πιο σιγά», τοῦ ξαναλέω. «Εὐλόγησον, Γέροντα, μοῦ λέει, συνηθίσαμε νὰ φωνάζουμε στὸ Μοναστήρι, γιατί ἔχουμε τὴν γεννήτρια καὶ μιλᾶμε δυνατά, γιὰ νὰ ἀκοῦμε». Ἀκοῦς ἐκεῖ; Ἀντί νὰ λένε τὴν εὐχή καὶ νὰ μιλοῦν σιγά, φωνάζουν, γιατί ἔχουν τὴν γεννήτρια! Καὶ τὸ κακό εἶναι ὅτι, ὅπως μερικά παιδιά ἀφήνουν τὴν ἐξάτμιση, γιὰ νὰ ἀκοῦνε ντούκου-ντούκου..., φθάνει αὐτὸ τὸ πνεῦμα τώρα καὶ στὸν Μοναχισμό. Ἐκεῖ πᾶμε τώρα, τὸ χαίρονται δηλαδή.

Εἶδα μία ἀδελφή σήμερα τὸ πρωί, ἦταν σάν τούς ἀστροναῦτες! Κατέβαινε ἀπὸ πάνω τὸν κατήφορο μὲ τὴν ψάθα στὸ κεφάλι, τὴν μάσκα στὴν μύτη, τὸ χορτοκοπτικό στὸ χέρι, καὶ καμάρωνε. Οἱ ἀστροναῦτες δὲν καμάρωναν τόσο, ὅταν κατέβαιναν ἀπὸ τὸ φεγγάρι! Ἀκούω σὲ λίγο βοῦ... β... β... Κοιτάζω, ἔκοβε χόρτα μὲ τὸ χορτοκοπτικό! Νὰ μήν μείνη ἕνας χῶρος ποὺ νὰ μήν ἀκούγεται βοῦ... Τελείωσε αὐτή, ἔρχεται μετά καὶ ὁ ἄλλος μὲ τὸ πιὸ «βού», νὰ ὀργώση! Ἔτρεχε ἀπὸ 'δω, ἔτρεχε ἀπὸ 'κει. Μετά παίρνει ἄλλο μηχάνημα, νὰ σιάξη τὸ χῶμα. Βρέ, τί πάθαμε!

– Ἐπειδή ὅμως, Γέροντα, ὑπάρχουν αὐτὰ τὰ μέσα ποὺ διευκολύνουν...

– Ὤ, ξέρετε πόσα μέσα ὑπάρχουν! Ὅσο μπορεῖτε, τὰ βουητά, τούς θορύβους νὰ τὰ ἀποφεύγετε. Τὸ βουητό μᾶς βγάζει ἔξω ἀπὸ τὸ Μοναστήρι. Τί τὴν ἔχετε μετά κάτω στὴν πόρτα τὴν ταμπέλα νὰ γράφη «Ἡσυχαστήριο»; Γράψτε καλύτερα «Βουηστήριο» ἤ «Ἀνησυχαστήριο!». Τί νὰ τὸ κάνω τὸ Μοναστήρι, ἄν δὲν ἔχη ἡσυχία; Κοιτάξτε ἐκεῖ

---

[94]. Βλ. Τὸ Γεροντικόν, Ἀββᾶς Ἀρσένιος κε΄, σ. 7

[95]. Ὁ ὑπεύθυνος μοναχός ἑνός διακονήματος.

πέρα, ὅσο μπορεῖτε, νὰ τὰ περιορίσετε αὐτά. Ἀκόμη αὐτήν τὴν γλυκειά ἡσυχία δὲν τὴν καταλάβατε. Ἂν τὴν καταλαβαίνατε, θὰ μπορούσατε νὰ μὲ καταλάβετε καλύτερα καὶ νὰ καταλάβετε μερικά πράγματα. Ἂν θὰ γευόσασταν ἀπὸ τούς πνευματικούς καρπούς τῆς ἡσυχίας, θὰ ὑπῆρχε ἀσφαλῶς καὶ ἡ καλή ἀνησυχία καὶ θὰ ἐπιδιώκατε περισσότερο τὴν ἁγία ἡσυχία τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ἡ ἡσυχία εἶναι μυστική προσευχή

Ὁ μοναχός μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ θορυβώδη μέσα διώχνει τὶς προϋποθέσεις τῆς προσευχῆς καὶ τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Γι' αὐτό, ὅσο γίνεται, νὰ μή χρησιμοποιῆ θορυβώδη μέσα. Αὐτὰ ποὺ θεωροῦν οἱ ἄνθρωποι σήμερα εὐκολίες, στὴν οὐσία δὲν τὸν ὠφελοῦν τὸν σκοπό του. Δὲν μπορεῖ νὰ βρῆ ὁ μοναχός μέσα σὲ μία τέτοια κατάσταση αὐτὸ γιὰ τὸ ὁποῖο ξεκίνησε.

Ἡ ἡσυχία εἶναι μεγάλη ὑπόθεση. Ἀκόμη καὶ νὰ μήν προσεύχεται κανείς, καὶ μόνο μὲ τὴν ἡσυχία προσεύχεται. Εἶναι μυστική προσευχή καὶ πολύ βοηθάει στὴν προσευχή σάν τὴν ἄδηλη ἀναπνοή στὸν ἄνθρωπο. Αὐτός ποὺ κάνει δουλειά πνευματική στὴν ἡσυχία βυθίζεται μετά στὴν εὐχή. Ξέρεις τί θὰ πῆ βυθίζεται; τὸ παιδάκι, ὅταν λουφάζη στὴν ἀγκαλιά τῆς μάνας, δὲν μιλάει. Εἶναι ἕνωση πλέον, ἐπικοινωνία. Γι' αὐτὸ πολύ βοηθάει τὸ Μοναστήρι νὰ εἶναι ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὸν κόσμο καὶ ἀπὸ ἀρχαιολογικούς χώρους καὶ κοσμικούς θορύβους καὶ ἀπὸ τούς πολλούς ἀκόμη ἀνθρώπους.

Ἡ ἐξωτερική ἡσυχία, μακριά ἀπὸ τὸν κόσμο, μὲ τὴν διακριτική ἄσκηση καὶ τὴν ἀδιάλειπτη προσευχή, πολύ γρήγορα φέρνει καὶ τὴν ἐσωτερική ἡσυχία –τὴν εἰρήνη τῆς ψυχῆς – ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν πνευματική λεπτή ἐργασία. Τότε πιά ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὴν ἐξωτερική ἀνησυχία, γιατί στὴν οὐσία μόνον τὸ σῶμα βρίσκεται στὴν γῆ, ἐνῶ ὁ νοῦς βρίσκεται στὸν Οὐρανό.

Τὸν θόρυβο ἅμα θέλη τὸν ἀκούει κανείς

– Γέροντα, ὅταν στὸ διακόνημα ὑπάρχη θόρυβος ἤ γιὰ τὸ ἐργόχειρο χρειάζεται μία μηχανή ποῦ κάνει θόρυβο, τί νὰ κάνη κανείς;

– Ὅταν καμμιά φορὰ τὸ ἐργόχειρο εἶναι θορυβῶδες, πολύ βοηθάει ἡ σιγανή ψαλμωδία. Ἂν δὲν μπορῆτε νὰ κάνετε εὐχή, νὰ ψάλλετε. Θέλει ὑπομονή. Ὅταν ἔρχωμαι μὲ τὸ καράβι, ἔχει πολύ θόρυβο. Κάθομαι σὲ μία γωνιά, κλείνω καὶ τὰ μάτια σάν νὰ κοιμᾶμαι, γιὰ νὰ μή μὲ ἐνοχλῆ ὁ κόσμος, καὶ ψάλλω – καὶ τί δὲν ψάλλω! Πόσα «Ἄξιον ἔστιν», πόσα «Ἅγιος ὁ Θεός»! Κάνει καὶ ἕναν κρότο τὸ καράβι ποὺ ταιριάζει ἀκριβῶς μὲ τὴν ψαλτική! Γίνεται ἰσοκράτημα στὸ «Ἄξιον ἔστιν» τοῦ Παπανικολάου, στὸ «Ἅγιος ὁ Θεός» τοῦ Νηλέως, σὲ ὅλα ταιριάζει αὐτός ὁ κρότος! Ψάλλω μὲ τὸν νοῦ μου, συμμετέχει ὅμως καὶ ἡ καρδιά.

Πάντως, νομίζω, δὲν εἶναι τόσο ὁ ἐξωτερικός θόρυβος ποὺ ἐνοχλεῖ, ὅσο ἡ μέριμνα. Τὴν φασαρία, ἄν θέλη, τὴν ἀκούει κανείς. Ἐνῶ τὴν μέριμνα δύσκολο νὰ τὴν ἀποφύγη. Ὁ νοῦς εἶναι ἡ βάση. Τὰ μάτια μπορεῖ νὰ κοιτάζουν κάτι καὶ νὰ μήν τὸ βλέπουν. Ὅταν προσεύχωμαι, μπορεῖ νὰ κοιτάζω, ἀλλὰ δὲν βλέπω. Περπατάω, καὶ μπορεῖ νὰ κοιτάζω ἕνα τοπίο κ.λπ., ἀλλὰ νὰ μήν τὸ βλέπω. Ὅταν δυσκολεύεται κανεὶς

νὰ λέη τὴν εὐχή μέσα στὸν θόρυβο, εἶναι γιατί ὁ νοῦς δὲν εἶναι δοσμένος στὸν Θεό. Πρέπει νὰ φθάση ὁ ἄνθρωπος στὴν θεία ἀφηρημάδα, γιὰ νὰ ζήση τὴν ἐσωτερική ἡσυχία καὶ νὰ μήν ἐνοχλῆται ἀπὸ τὸν θόρυβο στὴν προσευχή. Φθάνει στὸ σημεῖο ἐκεῖνο τῆς θείας ἀφηρημάδας ποὺ δὲν ἀκούει πιά τούς θορύβους ἤ τούς ἀκούει ὅταν θέλη ἤ, μᾶλλον, ὅταν κατεβαίνη ὁ νοῦς ἀπὸ τὸν Οὐρανό. Καὶ θὰ φθάση σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἄν δουλέψη πνευματικά, ἄν ἀγωνισθῆ. Τότε θὰ ἀκούη ὅποτε αὐτός θέλει.

Ὅταν ἤμουν στὸν στρατό, εἶπα μία φορά σὲ ἕναν εὐλαβῆ συστρατιώτη μου: «Στὸ τάδε μέρος θὰ συναντηθοῦμε». «Μα ἐκεῖ ὑπάρχει μεγάφωνο», μοῦ λέει. «Ἄμα θέλη, τοῦ λέω, ἀκούει κανείς, ἄν δὲν θέλη, δὲν ἀκούει». Ὅταν εἶναι ὁ νοῦς μας κάπου, ἀκοῦμε; Ἐκεῖ στὸ δάσος, ἀπέναντι ἀπὸ τὸ Καλύβι, γύμνωναν τὸ βουνό μὲ τὰ ἁλυσοπρίονα. Ὅταν διάβαζα ἤ προσευχόμουν καὶ ἤμουν προσηλωμένος, δὲν ἄκουγα τίποτε. Ὅταν σταματοῦσα, ὅλα τὰ ἄκουγα.

Νὰ σεβασθοῦμε τὴν ἡσυχία τῶν ἄλλων

Ὅταν δὲν εἴμαστε ἐμεῖς αἰτία γιὰ τὸν θόρυβο ποὺ ὑπάρχει, δὲν πειράζει, ὁ Θεὸς βλέπει. Ἀλλά, ὅταν ἐμεῖς εἴμαστε αἰτία, τότε εἶναι κακό. Γι' αὐτὸ πάντα πρέπει νὰ προσέχουμε, νὰ μήν ἐνοχλοῦμε τούς ἄλλους. Ἄν ἕνας δὲν θέλη νὰ προσευχηθῆ, τουλάχιστον νὰ μή βάζη παράσιτα καὶ στούς ἄλλους. Ἄν καταλαβαίνατε τὴν μεγάλη ζημιά ποὺ κάνετε στὸν ἄλλον ποὺ προσεύχεται, θὰ προσέχατε πάρα πολύ. Γιατί, ἄν κανεὶς δὲν τὸ νιώση σάν μία ἀνάγκη προσωπική καὶ σάν βοήθεια γιὰ τὸ σύνολο, ὥστε νὰ τὸ κάνη μὲ τὴν καρδιά του, ἀπὸ ἀγάπη καὶ ὄχι ἀναγκαστικά, ἀλλὰ ἡ σάν πειθαρχία, αὐτὸ δὲν θὰ ἔχη καλά ἀποτελέσματα. Ὅταν τὸ κάνη μὲ σφίξιμο, σάν μία πειθαρχία, καὶ λέη, «τώρα πρέπει νὰ περπατήσω ἔτσι, γιὰ νὰ μήν ἐνοχλήσω, τώρα πρέπει νὰ μήν περπατήσω ἐλεύθερα...», εἶναι βάσανο! Σκοπός εἶναι νὰ τὸ κάνη μὲ τὴν καρδιά του, μὲ χαρά, ἐπειδή ὁ ἄλλος προσεύχεται, ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸν Θεό. Πόσο διαφέρει τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο! Ὅ,τι κάνει κανεὶς μὲ τὴν καρδιά του, τὸ χαίρεται καὶ τὸν βοηθάει. Ὅταν τὸ αἰσθανθῆ σάν ἀνάγκη νὰ σεβασθῆ τὸν ἄλλον ποὺ προσεύχεται, αἰσθάνεται ἕνα δέος μετά. Καὶ ὅταν κανεὶς σέβεται τὸν ἄλλον, τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τοῦ σέβεται καὶ τότε τὸν ἑαυτό του δὲν τὸν ὑπολογίζει, γιατί δὲν ἔχει φιλαυτία ἀλλὰ φιλότιμο. Νὰ μπαίνη ὁ ἕνας στὴν θέση τοῦ ἄλλου. Νὰ σκέφτεται: «Ἄν ἤμουν ἐγώ στὴν θέση ἐκείνου, πῶς θὰ ἤθελα νὰ μοῦ φερθοῦν; Ἄν ἤμουν κουρασμένος, ἄν προσευχόμουν, θὰ ἤθελα νὰ χτυποῦν ἔτσι τὶς πόρτες;». Ὅταν μπαίνης στὴν θέση τοῦ ἄλλου, τὰ πράγματα ἀλλάζουν.

Στὰ Κοινόβια πρῶτα τί ὄμορφα ἦταν! Ἡσυχία! Εἶχαν καὶ τὸ ρολόι ποὺ χτυποῦσε κάθε τέταρτο, γιὰ νὰ θυμᾶται καθένας νὰ λέη τὴν εὐχή. Καὶ νὰ ξεχνιόταν κανείς, ἄκουγε τὸ ρολόι ποὺ χτυποῦσε κάθε τέταρτο, καὶ ἄρχιζε πάλι τὴν εὐχή. Πολύ βοηθοῦσε τὸ ρολόι. Ἔλεγαν οἱ Πατέρες τὴν εὐχή καὶ εἶχε ἡσυχία, γαλήνη μεγάλη μέσα στὸ Μοναστήρι. Στὸ Κοινόβιο ποὺ ἤμουν στὸ Ἅγιον Ὅρος ἤμασταν ἑξήντα Πατέρες καὶ ἦταν σάν νὰ ἦταν ἕνας ἡσυχαστής. Εἶχαν ὅλοι τὴν εὐχή. Στὴν Ἐκκλησία λίγοι ἔψαλλαν καὶ οἱ περισσότεροι νοερά προσεύχονταν. Στὰ διακονήματα τὸ ἴδιο. Μία ἡσυχία παντοῦ! Δὲν μιλοῦσαν δυνατά οὔτε φώναζαν. Ἥσυχα ἔκαναν τὰ διακονήματά τους. Ὅλοι ἀθόρυβα κινοῦνταν σάν τὰ πρόβατα. Πάντα ὑπῆρχε ἀθόρυβα μία κίνηση στὸ Μοναστήρι. Δὲν ἦταν ὅπως τώρα ποὺ ἔχουν στὰ Κοινόβια

ὥρα διακονίας, ὥρα ἡσυχίας... σιωπητήριο! Καθένας κινιόταν ἀνάλογα μὲ τὴν διακονία του.

Πρέπει νὰ ἀγαπήσουμε τὴν εὐλογημένη ἔρημο καὶ νὰ τὴν σεβασθοῦμε, ἐὰν θέλουμε νὰ μᾶς βοηθήση καὶ αὐτή μὲ τὴν ἁγία της ἐρημία καὶ τὴν γλυκειά της ἠρεμία, γιὰ νὰ ἡμερέψουμε, νὰ ἐρημωθοῦν τὰ πάθη μας καὶ νὰ πλησιάσουμε στὸν Θεό. Χρειάζεται προσοχή μήν τυχόν καὶ προσαρμόση κανεὶς τὴν ἁγία ἔρημο μὲ τὸν ἐμπαθῆ ἑαυτό του. Αὐτὸ εἶναι μεγάλη ἀσέβεια (σάν νὰ πηγαίνης προσκύνημα στὸν Ἅγιο Γολγοθά μὲ μπουζούκια).

Καλοί λογισμοί, τὸ ἀντίδοτο τοῦ θορύβου

Φυσικά, ἐπειδή οἱ σημερινοί ἄνθρωποι χρησιμοποιοῦν, δυστυχῶς, θορυβώδη μέσα ἀκόμη καὶ γιὰ μικρές ἐξυπηρετήσεις, ἂν βρεθῆ κανεὶς γιὰ ἕνα διάστημα κάπου ποὺ ἔχει φασαρία, θὰ πρέπη νὰ καλλιεργήση καλούς λογισμούς. Δὲν μπορεῖς νὰ πῆς, «μή χρησιμοποιῆς αὐτό, μή χρησιμοποιῆς ἐκεῖνο, γιατί κάνει θόρυβο», ἀλλὰ νὰ φέρνης ἀμέσως καλό λογισμό. Π.χ. ἀκοῦς ψεκαστῆρα καὶ νομίζεις περνᾶ ἑλικόπτερο. Νὰ σκεφθῆς: «Μπορεῖ νὰ ἦταν αὐτήν τὴν ὥρα μία ἀδελφή ἄρρωστη βαριά καὶ νὰ ἐρχόταν ἕνα ἑλικόπτερο νὰ τὴν πάρη γιὰ τὸ νοσοκομεῖο. Τί στενοχώρια θὰ εἶχα τότε; Δόξα τῷ Θεῷ, εἴμαστε ὅλες καλά». Ἐδῶ χρειάζεται τὸ μυαλό καὶ ἡ ἐξυπνάδα, ἡ τέχνη νὰ φέρης καλό λογισμό. Ἀκοῦς π.χ. τὸν θόρυβο τῆς μπετονιέρας, τοῦ ἀναβατόρ κ.λπ. Νὰ πεῖς: «Δόξα σοί ὁ Θεός, δὲν γίνεται βομβαρδισμός, δὲν γκρεμίζονται σπίτια. Οἱ ἄνθρωποι ἔχουν εἰρήνη καὶ χτίζουν σπίτια».

– Καὶ ὅταν, Γέροντα, εἶναι χαλασμένα τὰ νεῦρα;

– Χαλασμένα τὰ νεῦρα; Τί θὰ πῆ αὐτό; Μήπως εἶναι χαλασμένος ὁ λογισμός; Τὸ πιὸ καλό ἀπ' ὅλα εἶναι ὁ καλός λογισμός. Κάποιος κοσμικός εἶχε φτιάξει σπίτι σὲ ἕνα ἥσυχο μέρος. Ἀργότερα ἀπὸ τὴν μία μεριά ἔγινε γκαράζ, ἀπὸ τὴν ἄλλη δρόμος καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἕνα κοσμικό κέντρο. Μέχρι τὰ μεσάνυχτα νταούλια. Δὲν μποροῦσε ὁ καημένος νὰ κοιμηθῆ, ἔβαζε ὠτασπίδες στ' αὐτιά, ἄρχισε νὰ παίρνη καὶ χάπια. Κόντευε νὰ τρελλαθῆ. Ἦρθε καὶ μὲ βρῆκε. «Γέροντα, αὐτὸ καὶ αὐτό, μοῦ λέει, δὲν μποροῦμε νὰ ἡσυχάσουμε. Τί νὰ κάνω; Σκέφτομαι νὰ φτιάξω ἄλλο σπίτι». «Νὰ βάλης καλό λογισμό, τοῦ λέω. Νὰ σκέφτεσαι, ἂν γινόταν πόλεμος καὶ στὸ γκαράζ ἐφτίαχναν τὰ τάνκς, δίπλα ἦταν νοσοκομεῖο καὶ ἔφερναν τὰ ἀσθενοφόρα τούς τραυματίες καὶ ἐσένα σου ἔλεγαν: «Κάθησε ἐδῶ. Σοῦ ἐξασφαλίζουμε τὴν ζωή, δὲν θὰ σὲ πειράξουμε. Μπορεῖς νὰ βγαίνης ἀπὸ τὸ σπίτι σου ἐλεύθερα μόνο στὴν ἀκτίνα ποὺ εἶναι κτισμένα αὐτά, γιατί ἐκεῖ δὲν θὰ πέση σφαίρα» ἤ «Νὰ μείνης στὸ σπίτι σου καὶ δὲν θὰ σὲ ἐνοχλήση κανείς», μικρό πράγμα θὰ ἦταν αὐτό; Δὲν θὰ τὸ θεωροῦσες εὐλογία; Γι' αὐτὸ τώρα νὰ πῆς: «Δόξα σοί ὁ Θεός, δὲν γίνεται πόλεμος, ὁ κόσμος εἶναι καλά καὶ κάνει τὶς δουλειές του. Στὸ γκαράζ ἀντί τάνκς φτιάχνουν τὰ αὐτοκίνητά τους οἱ ἄνθρωποι. Δόξα σοί ὁ Θεός, δὲν ὑπάρχει νοσοκομεῖο, τραυματίες κ.λπ. Δὲν περνοῦν τάνκς, αὐτοκίνητα περνοῦν καὶ οἱ ἄνθρωποι τρέχουν στὶς δουλειές τους». Ἂν φέρης ἔτσι καλό λογισμό, θὰ ἔρθη ἡ δοξολογία μετά». Κατάλαβε ὁ καημένος ὅτι ὅλη ἡ βάση εἶναι σωστή ἀντιμετώπιση καὶ ἔφυγε ἀναπαυμένος. Τὰ ἀντιμετώπισε σιγά-σιγὰ μὲ καλούς λογισμούς, πέταξε καὶ τὰ χάπια καὶ κοιμόταν χωρίς δυσκολία. Βλέπεις μὲ ἕναν καλό λογισμό πῶς τακτοποιεῖται κανείς;

Μία φορά ταξίδευα μὲ τὸ λεωφορεῖο καὶ ὁ εἰσπράκτορας ἔβαλε τὸ ράδιο δυνατά. Μερικοί νεαροί ποὺ θρήσκευαν, εἶπαν ὅτι εἶναι καὶ ἕνας μοναχός καὶ τοῦ ἔκαναν ἐπανειλημμένως νόημα νὰ τὸ κλείση. Μία-δύο, τίποτε αὐτός, τὸ ἔβαλε πιὸ δυνατά. «Αφήστε τὸν, τούς εἶπα, δὲν πειράζει, μοῦ κάνει ἰσοκράτημα στὴν ψαλμωδία μού». Μὲ τὸν λογισμό μου ἔλεγα: «Ἂν, Θεὸς φυλάξοι, γινόταν ἕνα ἀτύχημα λίγο πιὸ πέρα καὶ ἀναγκάζονταν νὰ βάλουν στὸ δικό μας αὐτοκίνητο ἀνθρώπους σακατεμένους, ἄλλος νὰ εἶναι μὲ σπασμένο πόδι, ἄλλος μὲ σπασμένο κεφάλι, πῶς θὰ ἄντεχα αὐτήν τὴν σκηνή; Δόξα σοί ὁ Θεός, οἱ ἄνθρωποι εἶναι καλά καὶ τραγουδοῦν κιόλας»! Ἔτσι ταξίδευα μία χαρὰ ψάλλοντας.

Νὰ σᾶς πῶ καὶ ἄλλο παράδειγμα, γιὰ νὰ δῆτε πῶς τακτοποιεῖται κανεὶς σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις μὲ ἕναν καλό λογισμό! Ἤμουν στὰ Ἱεροσόλυμα μὲ κάποιον γνωστό,. Ἐκεῖ εἶχαν μία γιορτή. Γιόρταζαν καὶ φώναζαν συνέχεια «ἅ λάλα...ἀχ» Χαλασμός γινόταν! «Ἐν ἀλαλαγμῶ... καὶ ἐν κυμβάλοις ἀλαλαγμού»! Δὲν καταλάβαινες τί ἔλεγαν! Ὅλη νύχτα φώναζαν. Ὁ γνωστός μου νευρίασε, βγῆκε στὸ παράθυρο, δὲν ἔκλεισε μάτι. Ἐγώ μὲ ἕναν καλό λογισμό ποὺ ἔβαλα, κοιμήθηκα σάν τὸ πουλάκι. Θυμήθηκα τὴν Ἔξοδο τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ ἐνίωθα μία συγκίνηση.

Ἔτσι καὶ ἐσεῖς πάντα μὲ καλούς λογισμούς ὅλα νὰ τὰ ἀντιμετωπίζετε. Χτύπησε π.χ. μία πόρτα; Νὰ πῆτε: «Ἂν, Θεὸς φυλάξοι, πάθαινε κάτι μία ἀδελφή, χτυποῦσε καὶ ἔσπαζε τὸ πόδι της, θὰ κοιμόμουν ἐγώ; Τώρα χτύπησε ἡ πόρτα, θὰ εἶχε κάποια δουλειά ἡ ἀδελφή». Ἂν ὅμως μία ἀρχίση νὰ κατακρίνη καὶ πῆ: «Χτύπησε τὴν πόρτα, ἀπρόσεκτη εἶναι! Τί κατάσταση εἶναι αὐτή!»., ποῦ νὰ ἡσυχάση μετά! Ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ θὰ βάλη τέτοιους λογισμούς, μετά τὸ ταγκαλάκι θὰ τὴν ἀναστατώση. Ἢ μπορεῖ νὰ ἀκούη μία ἀδελφή τὴν νύχτα τὰ ξυπνητήρια ποὺ χτυπᾶνε. Χτύπησε λ.χ. τὸ ἕνα μία φορά, μετά ἀπὸ λίγο ξαναχτυπάει τὸ ἴδιο. Ἂν σκεφθῆ: «Αὐτή ἡ ψυχή ἦταν κατάκοπη, δὲν μπόρεσε νὰ σηκωθῆ. Καλύτερα νὰ ξεκουραζόταν μισή ὥρα παραπάνω καὶ μετά νὰ ἔκανε τὰ πνευματικά της», δὲν θὰ ἀνησυχήση οὔτε θὰ στενοχωρηθῆ ποὺ ξύπνησε. Ἂν ὅμως σκεφθῆ τὸν ἑαυτό της ποῦ ξύπνησε ἀπὸ τὰ ρολόγια, μπορεῖ νὰ πῆ: «Τί γίνεται ἐδῶ; Δὲν μπορεῖ νὰ ἡσυχάση κανεὶς λίγο!».. Γι' αὐτό, ὅσο βοηθάει ἕνας καλός λογισμός, δὲν βοηθάει καμμιά ἄλλη ἄσκηση.

Νὰ ἀποκτήσουμε τὴν ἐσωτερική ἡσυχία

Σκοπός εἶναι ὁ ἄνθρωπος νὰ τὰ ἀξιοποιήση ὅλα γιὰ ἀγώνα. Νὰ προσπαθήση νὰ ἀποκτήση τὴν ἐσωτερική ἡσυχία. Νὰ ἀξιοποιήση τὸν θόρυβο βάζοντας δεξιό λογισμό. Ὅλη ἡ βάση εἶναι ἡ καλή ἀντιμετώπιση. Ὅλα μὲ καλούς λογισμούς νὰ τὰ ἀντιμετωπίζη. Μέσα στὸν θόρυβο, ἄν πετύχη τὴν ἐσωτερική ἡσυχία, ἔχει πολλή ἀξία. Ἂν δὲν πετύχη τὴν ἡσυχία μέσα στὴν ἀνησυχία, οὔτε στὴν ἡσυχία θὰ ἡσυχάση. Ὅταν ἔρθη στὸν ἄνθρωπο ἡ ἐσωτερική ἡσυχία, ἡσυχάζουν ὅλα μέσα του, καὶ τίποτε δὲν τὸν ἐνοχλεῖ. Ἂν θέλη τὴν ἐξωτερική ἡσυχία, γιὰ νὰ ἡσυχάση ἐσωτερικά, ὅταν βρεθῆ στὴν ἡσυχία, τὴν ἡμέρα θὰ πάρη ἕνα καλάμι καὶ θὰ διώχνη τὰ τζιτζίκια καὶ τὸ βράδυ θὰ διώχνη τὰ τσακάλια, γιὰ νὰ μήν τὸν ἐνοχλοῦν. Θὰ διώχνη δηλαδή αὐτὰ ποὺ θὰ μαζεύη ὁ διάβολος. Τί νομίζετε; Ποιά εἶναι ἡ δουλειά του; Ὅλα μας τὰ φέρνει ἀνάποδα ὁ διάβολος, μέχρι ποὺ μᾶς ἀναποδογυρίζει.

Σὲ μία Σκήτη δύο γεροντάκια πῆραν ἕνα γαϊδουράκι ποὺ εἶχε ἕνα κουδουνάκι. Ἕνας νέος μὲ ἡσυχαστικές τάσεις παραπονιόταν γιὰ τὸ κουδουνάκι ποὺ εἶχε τὸ ζῶο καὶ πῆρε ὅλους τους Κανόνες, γιὰ νὰ ἀποδείξη ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχουν γαϊδουράκι στὴν Σκήτη! Οἱ ἄλλοι Πατέρες εἶπαν ὅτι δὲν τούς ἐνοχλεῖ. Τοῦ λέω: «Δὲν φθάνει ἐκεῖ πέρα ποῦ δὲν μᾶς ἀπασχολοῦν τὰ γεροντάκια, ἀλλὰ ἐξυπηρετοῦνται μὲ τὸ γαϊδουράκι; Ἂν δὲν εἶχε κουδουνάκι καὶ τὸ ἔχαναν, θὰ ἔπρεπε νὰ πᾶμε ἐμεῖς νὰ τὸ βροῦμε. Παραπονιόμαστε κιόλας;». Ἂν δὲν ἔχουμε ἔτσι καλούς λογισμούς καὶ δὲν ἀξιοποιήσουμε τὰ πάντα στὰ πνευματικά, τότε καὶ σὲ Ἁγίους κοντά νὰ πᾶμε, δὲν θὰ κάνουμε προκοπή. Βρέθηκα λ.χ. σὲ στρατόπεδο; Νὰ ἀξιοποιήσω τὴν σάλπιγγα σάν καμπάνα καὶ τὸ ὅπλο νὰ μοῦ θυμίζη τὰ πνευματικά ὅπλα κατὰ τοῦ διαβόλου. Ἐὰν δὲν τὰ ἀξιοποιήσουμε ὅλα στὰ πνευματικά, θὰ μᾶς ἐνοχλῆ ἀκόμη καὶ ἡ καμπάνα. Ἢ ἐμεῖς θὰ τὰ ἀξιοποιήσουμε ἢ ὁ διάβολος θὰ τὰ ἐκμεταλλευθῆ. Ὁ ἀνήσυχος καὶ στὴν ἔρημο θὰ μεταφέρη τὸν ἀνήσυχο ἑαυτό του. Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἡ ψυχή θὰ πρέπη νὰ ἀποκτήση τὴν ἐσωτερική ἡσυχία μέσα στὴν ἐξωτερική ἀνησυχία, γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἡσυχάση ἔξω στὴν ἡσυχία.

Κεφάλαιο 5 - Ἡ πολλή μέριμνα ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεό

Νὰ μὴν ἀνοίγουμε πολλά μέτωπα

Οἱ ἄνθρωποι σήμερα, ἐπειδή δὲν ζοῦν ἁπλά, ἔχουν πολύ περισπασμό. Ἀνοίγουν πολλά μέτωπα καὶ χάνονται μὲ τὴν πολλή μέριμνα. Ἐγώ ἕνα-δύο πράγματα τὰ τακτοποιῶ καὶ μετά σκέφτομαι ἄλλα. Ποτέ δὲν ἔχω νὰ κάνω πολλά πράγματα μαζί. Τώρα σκέφτομαι νὰ κάνω αὐτό, τὸ τελειώνω καὶ μετά σκέφτομαι νὰ κάνω κάτι ἄλλο. Γιατί, ἄν δὲν τελειώσω τὸ ἕνα καὶ ἀρχίσω τὸ ἄλλο, δὲν ἔχω ἀνάπαυση. Ὅταν ἔχη κανεὶς πολλά μαζί νὰ κάνη, παλαβώνει. Καὶ μόνο νὰ τὰ σκέφτεται, παθαίνει σχιζοφρένεια.

Εἶχε ἔρθει στὸ Καλύβι ἕνας νέος ποὺ εἶχε ψυχολογικά προβλήματα. Μοῦ ἔλεγε ὅτι ταλαιπωρεῖται, γιατί ἔχει μία κληρονομική εὐαισθησία ἀπὸ τούς γονεῖς κ.λπ. «Τι κληρονομικά μου λές; τοῦ εἶπα. Πρῶτα, χρειάζεσαι ξεκούραση. Μετά νὰ πάρης τὸ πτυχίο σου, μετά νὰ πᾶς στὸν στρατό, μετά νὰ κοιτάξης γιὰ διορισμό». Μὲ ἄκουσε ὁ καημένος καὶ βρῆκε τὸν δρόμο του. Ἔτσι βρίσκουν καὶ τὸν ἑαυτό τούς οἱ ἄνθρωποι.

– Γέροντα, κι ἐγώ κουράζομαι εὔκολα, ὅταν δουλεύω. Δὲν καταλαβαίνω τί φταίει.

– Αὐτὸ ποὺ σου λείπει ἐσένα εἶναι ἡ ὑπομονή. Καὶ αἰτία ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ κάνης ὑπομονή εἶναι ποὺ καταπιάνεσαι μὲ πολλά. Σκορπᾶς σὲ πολλές μεριές καὶ κουράζεσαι. Αὐτὸ καὶ νευρικότητά σου δημιουργεῖ, γιατί ἔχεις καὶ φιλότιμο καὶ ἀγωνιᾶς.

Ὅταν ἤμουν στὸ Κοινόβιο, εἶχα ἕναν διακονητή στὸ μαραγκούδικο, τὸν Γερό-Ἰσίδωρο. Ὁ καημένος δὲν εἶχε καθόλου ὑπομονή. Ἄρχιζε ἕνα παράθυρο, στενοχωριόταν, ἐπίανε νὰ κάνη πόρτες, στενοχωριόταν καὶ τὰ ἄφηνε, ἐπίανε νὰ κάνη μετά στέγες. Ὅλα στὴν μέση τὰ ἄφηνε, χωρίς νὰ τελειώνη τίποτε. Ἄλλα ξύλα χάνονταν, ἄλλα κόβονταν λάθος. Ἔτσι σκοτώνεται κανείς, χωρίς νὰ κάνη τίποτε.

Εἶναι μερικοί πού, ἐνῶ ἔχουν περιορισμένες δυνάμεις καὶ μποροῦν νὰ κάνουν μόνον ἕνα-δύο πράγματα, καταπιάνονται καὶ μπερδεύονται μὲ πολλά καὶ μετά δὲν κάνουν τίποτε σωστό καὶ σέρνουν καὶ τούς ἄλλους. Ὅσο μπορεῖ κανείς, νὰ κάνη ἕνα-δυὸ πράγματα μόνο, νὰ τὰ τελειώνη σωστὰ καὶ νὰ ἔχη τὸ μυαλό τοῦ καθαρό καὶ ξεκούραστο καὶ μετά νὰ ἀρχίζη κάτι ἄλλο. Γιατί, ἅμα ὁ νοῦς τοῦ σκορπίση, τί πνευματικά θὰ κάνη μετά; Πῶς νὰ θυμηθῆ τὸν Χριστό;

Μή δίνετε καρδιά στὰ ὑλικά πράγματα

– Γέροντα, τί ἐννοεῖτε, ὅταν λέτε: «Πόδια, χέρια στὴν δουλειά νὰ δίνετε, καρδιά νὰ μή δίνετε»;

– Ἐννοῶ νὰ μή δίνετε καρδιά στὰ ὑλικά πράγματα. Εἶναι μερικοί ποὺ δίνονται ὁλόκληροι στὰ ὑλικά. Περνοῦν ὅλη τὴν ἡμέρα μὲ τὸ νὰ ἀσχολοῦνται πῶς θὰ κάνουν καλά μία δουλειά καὶ δὲν σκέφτονται καθόλου τὸν Θεό. Νὰ μή φθάνουμε ἐκεῖ. Νὰ χρησιμοποιῆτε τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια στὴν δουλειά, ἀλλὰ νὰ μήν ἀφήνετε τὸν νοῦ σας νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὸν Θεό. Νὰ μή δίνετε ὅλο τὸ εἶναι σας, ὅλο τὸ δυναμισμό μαζί μὲ τὴν καρδιά σας, στὰ ὑλικά. Ἔτσι γίνεται μετά κανεὶς εἰδωλολάτρης. Ὅσο μπορεῖτε στὶς

δουλειές καρδιά νὰ μή δίνετε, χέρια, μυαλό νὰ δίνετε. Καρδιά νὰ μή δίνετε σὲ χαμένα, σὲ ἄχρηστα πράγματα. Γιατί μετά πῶς θὰ σκιρτήση ἡ καρδιά γιὰ τὸν Χριστό; Ὅταν ἡ καρδιά εἶναι στὸν Χριστό, τότε ἁγιάζονται καὶ οἱ δουλειές, ὑπάρχει καὶ ἡ ἐσωτερική ψυχική ξεκούραση συνέχεια, καὶ νιώθει κανεὶς τὴν πραγματική χαρά. Νὰ ἀξιοποιῆτε τὴν καρδιά σας, νὰ μήν τὴν σπαταλᾶτε.

Ἂν σπαταληθῆ ἡ καρδιά σὲ πολλά ἀσήμαντα, δὲν ἔχει ἀντοχή νὰ πονέση γιὰ ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ πονέση. Ἐγώ θὰ δώσω καρδιά σὲ ἕναν καρκινοπαθῆ, σὲ ἕναν πονεμένο. Ἡ ἀγωνία μου εἶναι γιὰ τὰ παιδιά ποὺ κινδυνεύουν. Κάνω τὸν σταυρό μου νὰ τὰ δίνη ὁ Θεὸς φώτιση. Ὅταν πάλι ἔχω κόσμο, πάει ἡ προσοχή μου στὸν πόνο τοῦ ἄλλου, στὴν ἀγάπη γιὰ τὸν ἄλλον. Τὸν πόνο τὸν δικό μου δὲν τὸν καταλαβαίνω. Ἔτσι ξεχνιοῦνται ὅλα, παίρνει ἄλλη στροφή ὁ ἄνθρωπος.

– Γέροντα, σὲ ὅλες τὶς δουλειές γίνεται νὰ μή δίνη κανεὶς νοῦ καὶ καρδιά;

– Ὅταν ἡ δουλειά εἶναι ἁπλή, βοηθάει νὰ μήν ἀπορροφᾶται ὁ νοῦς. Ὅταν ὅμως ἡ δουλειά εἶναι σύνθετη, τότε δικαιολογεῖται νὰ ἀπορροφᾶ λίγο τὸν νοῦ, ὄχι ὅμως νὰ παίρνη τὴν καρδιά.

– Τὴν καρδιά μὲ τί μορφή τὴν παίρνει;

– Μὲ τί μορφή; Ὁ πειρασμός μὲ... «μορφίνες» τὴν ναρκώνει!!! Τὴν καρδιά τὴν παίρνει μὲ τὸν ἐγωισμό. Ἀλλά ὅταν ἡ καρδιά δοθῆ στὸν Θεό, τότε ὁ νοῦς θὰ εἶναι στὸν Θεό καὶ τὸ μυαλό στὴν δουλειά.

– Ὅταν λέμε «ἀμέριμνο», τί ἐννοοῦμε ἀκριβῶς;

– Ὅταν δουλεύης, νὰ μήν ξεχνᾶς τὸν Χριστό. Νὰ κάνης τὴν δουλειά μὲ χαρά, ἀλλὰ ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά νὰ εἶναι στὸν Χριστό. Τότε καὶ δὲν θὰ κουράζεσαι, καὶ πνευματικά θὰ μπορῆς νὰ κάνης.

Ἡ ἐργασία ποὺ γίνεται μὲ ἠρεμία καὶ προσευχή ἁγιάζεται

– Δὲν εἶναι καλύτερα, Γέροντα, μία δουλειά νὰ γίνη πιὸ ἀργά, γιὰ νὰ ἔχει κανῆς τὴν ἠρεμία του;

– Ναί, γιατί, ὅταν ἐργάζεται κανεὶς μὲ ἠρεμία, διατηρεῖ τὴν γαλήνη του καὶ ἁγιάζει ὅλη τὴν ἡμέρα του. Δυστυχῶς, δὲν ἔχουμε καταλάβει πώς, ὅταν κάνουμε γρήγορα μία δουλειά, ἀποκτοῦμε μία νευρικότητα. Καὶ ἡ ἐργασία ποὺ γίνεται μὲ νευρικότητα δὲν εἶναι ἁγιασμένη. Σκοπός μας δὲν πρέπει νὰ εἶναι νὰ φτιάξουμε πολλά καὶ νὰ εἴμαστε ὅλα ἀγωνία. Αὐτὸ εἶναι δαιμονική κατάσταση.

Τὸ ἐργόχειρο ποὺ γίνεται μὲ ἠρεμία καὶ προσευχή ἁγιάζεται καὶ ἁγιάζει καὶ τούς ἀνθρώπους ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦν καὶ ἔτσι ἔχει νόημα, ὅταν ἡ λαϊκοί ζητοῦν νὰ πάρουν ἐργόχειρα ἀπὸ μοναχούς γιὰ εὐλογία. Ἐνῶ ἐκεῖνο ποὺ γίνεται μὲ βιασύνη καὶ νευρικότητα μεταδίδει αὐτήν τὴν δαιμονική κατάσταση καὶ στούς ἄλλους. Ἡ βιαστική δουλειά μὲ τὴν ἀγωνία εἶναι στοιχεῖο πολύ κοσμικῶν ἀνθρώπων. Οἱ ταραγμένες ψυχές ποὺ ἐργάζονται, ταραχή μεταδίδουν καὶ μὲ τὰ ἐργόχειρά τους καὶ ὄχι εὐλογία. Πῶς ἐπιδρᾶ ἡ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὰ ἐργόχειρα ποὺ φτιάχνει, καὶ στὰ ξύλα ἀκόμη! Φοβερό! Ἀνάλογο μὲ τὴν κατάσταση στὴν ὁποία βρίσκεται ὁ ἄνθρωπος ὅταν φτιάχνη κάτι, εἶναι καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἄν εἶναι νευριασμένος καὶ θυμώνει καὶ βρίζη, δὲν θὰ ἔχη εὐλογία αὐτὸ ποὺ κάνη. Ἐνῶ, ἄν ψάλλη, λέη τὴν εὐχή, ἁγιάζεται τὸ ἔργο του. Τὸ ἕνα εἶναι δαιμονικό, τὸ ἄλλο θεϊκό.

Ἂν κινῆστε μὲ εὐλάβεια καὶ ἐργάζεσθε μὲ τὴν προσευχή ἁγιάζεστε πάντοτε καὶ τὰ πάντα ἁγιάζονται. Ὅταν ἔχη κανεὶς τὸν νοῦ του στὸν Θεό, ἁγιάζει τὴν δουλειά, τὸ ἐργόχειρό του. Φερ' εἰπεῖν, φτιάχνω ἕνα κουτί καὶ λέω τὴν εὐχή, προσεύχομαι καὶ συγχρόνως ἐργάζομαι πρὸς δόξαν Θεοῦ. Σκοπός μου δὲν εἶναι νὰ φτιάξω κουτιά καὶ νὰ κάνω γρήγορα, γιὰ νὰ φτιάξω πολλά καὶ νὰ εἶμαι ὅλο ἀγωνία. Αὐτὸ εἶναι δαιμονική κατάσταση. Δὲν ἤρθαμε γι' αὐτὸ στὸ Μοναστήρι, ἤρθαμε γιὰ νὰ ἁγιασθοῦμε καὶ νὰ ἁγιάσουμε καὶ ὅ,τι κάνουμε. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος ποὺ μερικές φορές νιώθεις σάν μία καλή ὑπάλληλος στὰ καθήκοντα, γιατί, ὅταν τρέχης νὰ τακτοποιήσης τὶς δουλειές, ξεχνᾶς νὰ παίρνης καὶ τὸν Χριστό μαζί σου. Ἐνῶ, ἄν ξεκινᾶς μὲ τὴν εὐχή, θὰ νιώθης σάν διακονήτρια τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ βάλε καὶ τὴν εὐχή στὴν δουλειά, γιὰ νὰ ἁγιασθῆς καὶ ἐσύ καὶ ἡ δουλειά. Ὁ Θεὸς ξέρεις πῶς εὐλογεῖ καὶ πόσα ἀγαθά καὶ τί εὐλογίες στέλνει;

– Γέροντα, ὅταν ἡ δουλειά εἶναι διανοητική, π.χ. μία μεταφραστική ἐργασία, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ λές τὴν εὐχή, ὥστε νὰ ἁγιάζεται ἡ ἐργασία ποῦ κάνεις;

– Ὅταν ἡ δουλειά εἶναι διανοητική, ἄν ὁ νοῦς σου εἶναι στὸν Θεό, τότε ἡ δουλειά ἁγιάζεται, γιατί ζῆς μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄς μήν μπορῆς νὰ λές τὴν εὐχή. Ὅταν κανεὶς ἔχη πνευματική κατάσταση, πολύ βοηθιέται. Δὲν προσπαθεῖ νὰ καταλάβη τὰ νοήματα μὲ τὸ μυαλό, ἀλλὰ φωτίζεται καὶ τὰ βρίσκει μὲ θεῖο φωτισμό.

– Καὶ ὅταν δὲν ἔχω αὐτήν τὴν πνευματική κατάσταση καὶ πρέπη νὰ κάνω μία τέτοια ἐργασία;

– Τότε θὰ τὴν κάνης, ἀλλὰ νὰ προσεύχεσαι, νὰ ζητᾶς ἀπὸ τὸν Θεό νὰ σὲ φωτίζη. Νὰ κοιτάξης νὰ βοηθηθῆς, ὅσο μπορεῖς, ἀπὸ τὰ θεία νοήματα καὶ νὰ δουλεύης μὲ εὐλάβεια. Νὰ κάνης κάθε μία ὥρα, κάθε δυὸ ὧρες, λίγα λεπτά διακοπῆ καὶ νὰ λές τὴν εὐχή.

– Εἰδικά, Γέροντα, στὴν μεταφραστική ἐργασία ἔχεις πολλή περισπάση. Πρέπει νὰ ψάξης λεξικά, νὰ διαβάσης σχόλια...

– Ἔχω πεῖ καὶ ἄλλες φορές, αὐτὸ ποὺ βοηθάει βασικά στὶς μεταφράσεις εἶναι τὸ βίωμα μὲ τούς ἐξαγνισμένους λογισμούς, ποὺ κάνουν τὸν ἄνθρωπο δοχεῖο τῆς Χάριτος. Τότε οἱ θεῖες ἑρμηνεῖες βγαίνουν ἀπὸ τὸν θεῖο φωτισμό καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ μυαλό, ἀπὸ τὸ λεξικό καὶ ἀπὸ τὸ μελανοδοχεῖο. Θέλω νὰ πῶ ὅτι στὸ πρῶτο πρέπει νὰ στηριχθῆ κανείς, τὸ θεῖο, καὶ ὄχι στὸ δεύτερο, τὸ ἀνθρώπινο.

Μὲ τὴν πολλή μέριμνα ξεχνάει κανεὶς τὸν Θεό

– Γέροντα, ἡ μέριμνα ἀπομακρύνει πάντοτε ἀπὸ τὸν Θεό;

– Κοίταξε νὰ σοῦ πῶ: Ἕνα παιδάκι, ὅταν παίζη καὶ εἶναι ἀφοσιωμένο στὰ παιχνίδια του, οὔτε καν καταλαβαίνει, ὅταν ὁ πατέρας τοῦ εἶναι δίπλα καὶ τὸ χαϊδεύη. Λίγο ἄν διακόψη τὰ παιχνίδια του, τότε θὰ τὸ καταλάβη. Ἔτσι καὶ ὅταν ἔχουμε μέριμνα, δὲν μποροῦμε νὰ καταλάβουμε τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς δίνει καὶ δὲν τὸ αἰσθανόμαστε. Πρόσεξε νὰ μή σπαταλᾶς τὶς πολύτιμες δυνάμεις σου σὲ περιττές μέριμνες καὶ μάταια πράγματα ποὺ θὰ γίνουν ὅλα σκόνη μία μέρα. Τότε καὶ σωματικά κουράζεσαι καὶ τὸν νοῦ σου σκορπᾶς ἄσκοπα καὶ μετά δίνεις τὴν κούρασή σου μὲ τὰ χασμουρητά στὸν Θεό τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς, σάν τὴν θυσία ποὺ ἔκανε ὁ Κάιν. Ἑπόμενο εἶναι τότε καὶ ἡ ἐσωτερική σου κατάσταση νὰ εἶναι κατάσταση «Κάιν»,

μὲ ἄγχος καὶ ἀναστεναγμούς ποὺ θὰ τὰ προκαλῆ τὸ ταγκαλάκι ποὺ θὰ εἶναι δίπλα σου.

Νὰ μή σπαταλᾶμε ἄσκοπα τὸν καρπό, τὴν ψίχα, τῶν δυνάμεών μας μένουν τὰ τσόφλια γιὰ τὸν Θεό. Ἡ μέριμνα τραβάει ὅλο τὸ μεδούλι τῆς καρδιᾶς καὶ δὲν ἀφήνει τίποτε γιὰ τὸν Χριστό. Ἂν δῄς ὅτι ὁ νοῦς σου συνέχεια φεύγει καὶ πάει σὲ δουλειές κ.λπ.. πρέπει νὰ καταλάβῃς ὅτι δὲν πᾶς καλά καὶ νὰ ἀνησυχήσῃς, γιατί ἔχεις ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν Θεό. Νὰ καταλάβῃς ὅτι εἶσαι πιὸ κοντά στὰ πράγματα παρά στὸν Θεό, στὴν κτίση καὶ ὄχι στὸν Κτίστη.

Πολλές φορές, δυστυχῶς, μία κοσμική εὐχαρίστηση ξεγελάει ἀκόμη καὶ τὸν μοναχό, ὅταν κάνῃ μία ἐργασία. Ὁ ἄνθρωπος, φυσικά, εἶναι πλασμένος νὰ κάνῃ τὸ καλό, γιατί καὶ ὁ Δημιουργός του εἶναι καλός. Ἀλλά ὁ μοναχός ἀγωνίζεται ἀπὸ ἄνθρωπος νὰ γίνῃ Ἄγγελος. Γι' αὐτὸ ἡ ἐργασία του γιὰ τὰ ὑλικά θὰ πρέπῃ νὰ εἶναι περιορισμένη μόνο στὰ πιὸ ἀπαραίτητα, γιὰ νὰ ἐργάζεται στὰ πνευματικά. Τότε καὶ ἡ χαρὰ του θὰ προέρχεται ἀπὸ τούς πνευματικούς καρπούς ποὺ θὰ παράγῃ, θὰ εἶναι πνευματική, καὶ θὰ τρέφεται, ἀλλὰ καὶ θὰ τρέφῃ πλουσιοπάροχα.

Μὲ τὴν πολλή δουλειά καὶ μέριμνα ξεχνάει κανεὶς τὸν Θεό. Ἔλεγε χαρακτηριστικά ὁ Πάπα-Τύχων[96]: «Ὁ Φαραὼ ἔδινε πολλή δουλειά καὶ πολύ φαγητό στούς Ἰσραηλίτες, γιὰ νὰ ξεχάσουν τὸν Θεό». Στὴν ἐποχή μας ὁ διάβολος ἀπορρόφησε τούς ἀνθρώπους στὴν ὕλη, στὸν περισπασμό, δουλειά πολλή, φαΐ πολύ, γιὰ νὰ ξεχνοῦν τὸν Θεό[97], καὶ ἔτσι νὰ μήν μποροῦν –ἤ μᾶλλον νὰ μή θέλουν – νὰ ἀξιοποιήσουν τὴν ἐλευθερία ποὺ τούς δίνεται γιὰ τὸν ἁγιασμό τῆς ψυχῆς. Εὐτυχῶς ὅμως, χωρίς νὰ τὸ θέλῃ ὁ διάβολος, βγαίνει καὶ κάτι καλό, δὲν εὐκαιροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἁμαρτήσουν ὅσο θέλουν.

Ἡ πολλή δουλειά καὶ μέριμνα κοσμικοποιοῦν τὸν μοναχό

Καλά εἶναι ὅποιος θέλει νὰ ζήσῃ πνευματικά, καὶ ἰδίως ὁ μοναχός, νὰ βρίσκεται ἀπομακρυσμένος ἀπὸ ὁρισμένες ἀσχολίες, φτιαξίματα κ.λπ., ποῦ τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν πνευματικό στόχο. Νὰ μήν ξανοίγεται μὲ πολλές ἀτέλειωτες δουλειές, γιατί οἱ δουλειές δὲν τελειώνουν. Καὶ ἂν δὲν μάθῃ νὰ κάνῃ δουλειές ἐσωτερικές στὸν ἑαυτό του, θὰ ξεφεύγῃ στὶς ἐξωτερικές συνέχεια. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ προσπαθοῦν νὰ τελειώσουν τὶς δουλειές τὶς ἀτέλειωτες, τελειώνουν αὐτήν τὴν ζωή μὲ ἀτέλειες πνευματικές καὶ μετανοοῦν στὸ τέλος τῆς ζωῆς τους, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τούς βοηθάει πιά σὲ τίποτε, γιατί ἔχει βγῆ τὸ διαβατήριο. Ἄλλωστε καὶ μία ἀνάπαυλα ἀπὸ τὶς δουλειές εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ ἕνα μικρό ἔστω διάστημα.

Ὅταν οἱ πολλές ἐργασίες ἐλαττωθοῦν, φυσιολογικά θὰ ἔρθῃ ἡ σωματική ξεκούραση καὶ ἡ δίψα γιὰ ἐσωτερική ἐργασία, ἡ ὁποία δὲν κουράζει, ἀλλὰ ξεκουράζει. Τότε καὶ ἡ ψυχή θὰ ἀναπνέῃ ἄφθονο πνευματικό ὀξυγόνο. Ἡ κούραση ἀπὸ πνευματική ἐργασία δὲν κουράζει, ἀλλὰ ξεκουράζει, γιατί ἀνεβάζει τὸν ἄνθρωπο ψηλά καὶ τὸν πλησιάζει στὸν φιλόστοργο Πατέρα, ὅποτε καὶ ἡ ψυχή τοῦ ἀγάλλεται.

---

[96]. Βλ. Γέροντος Παϊσίου Ἁγιορείτου, Ἁγιορεῖται Πατέρες καὶ Ἁγιορείτικα, Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1993, σ. 15-40.

[97]. Βλ. *Ἐξ.* 1, 13-14.

Ἡ σωματική κούραση, ὅταν δὲν ἔχη νόημα πνευματικό, ἤ μᾶλλον ὅταν δὲν προέρχεται ἀπὸ πνευματική ἀνάγκη, γιὰ νὰ δικαιολογῆται, ἀγριεύει τὸν ἄνθρωπο. Καὶ τὸ πιὸ ἥμερο ἀλογάκι, ὅταν τὸ πολυκουράση κανείς, ἀρχίζει νὰ κλωτσάη καὶ, παρ' ὅλο ποὺ δὲν εἶχε κακό χούι, ἀποκτάει ἀργότερα – ἐνῶ, ὅσο μεγαλώνει, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνεται πιὸ φρόνιμο.

Μερικά πράγματα μπορεῖ νὰ παραλείπωνται, γιὰ νὰ προηγοῦνται τὰ πνευματικά. Ἡ πολλή δουλειά καὶ ἡ πολλή μέριμνα κοσμικοποιοῦν τὸν μοναχό καὶ τὸ αἰσθητήριό του γίνεται κοσμικό. Ζῆ πιά σάν κοσμικός μὲ ὅλο τὸ ἄγχος καὶ τὴν κοσμική ἀγωνία, μὲ λίγα λόγια ἕνα μέρος τῆς κολάσεως ζῆ ἀπὸ τούτη τὴν ζωή, μὲ τὶς συνεχεῖς μέριμνες, ἀνησυχίες καὶ συμφορές. Ὅταν ὁ μοναχός δὲν μεριμνᾶ γιὰ τὰ ὑλικά ἀλλὰ γιὰ τὴν σωτηρία του καὶ τὴν σωτηρία ὅλων τῶν ἀνθρώπων, κάνει τὸν Θεό οἰκονόμο του καὶ τούς ἀνθρώπους διακονητές του.

Θυμάστε τὸ περιστατικό μὲ τὸν Ὅσιο Γερόντιο (3) καὶ τὸν ὑποτακτικό του; ὁ Ὅσιος Γερόντιος εἶχε παρακαλέσει τὴν Παναγία νὰ τοῦ δώση λίγο νερό νὰ πίνη αὐτός καὶ ὁ ὑποτακτικός του, καὶ ἡ Παναγία σάν καλή Μάνα ἄνοιξε μία ρωγμή στὸν τοῖχο τοῦ Ἀσκητηρίου του καὶ ἔβγαλε νερό, Ἁγίασμα, γιὰ νὰ πίνουν. Ἀργότερα ὁ ὑποτακτικός του ἄρχισε νὰ κτίζη πεζούλια, κουβάλησε χῶμα, ἔκανε κήπους, μπῆκε σὲ πολλή μέριμνα καὶ παραμελοῦσε τὰ πνευματικά του. Ἐπειδή τὸ νερό δὲν τοῦ ἔφθανε, πῆρε μία σμίλη νὰ ἀνοίξη τὴν ρωγμή νὰ βγαίνη περισσότερο νερό. Ἡ Παναγία τότε πῆρε ἐκεῖνο τὸ νερό πίσω καὶ τὸ ἔβγαλε πολύ χαμηλά ἀπὸ τὸ Ἀσκητήριο καὶ τοῦ εἶπε: «Ἐὰν θέλης κήπους καὶ περισπασμό, νὰ κουβαλᾶς νερό ἀπὸ μακριά».

Ὅπου πολύς περισπασμός, ἐκεῖ πολλά πνευματικά παράσιτα

– Γέροντα, δὲν στενοχωριόσασταν, ὅταν ὕστερα ἀπὸ τόσο κόπο ποὺ καταβάλατε, γιὰ νὰ φτιάξετε ἕνα Κελλί, τὸ ἀφήνατε καὶ πηγαίνατε ἀλλοῦ;

– Γιὰ νὰ φύγω, κάποιος σοβαρός λόγος θὰ ὑπῆρχε.

– Καὶ παντοῦ κάνατε μόνον τὰ ἀπαραίτητα;

– Ναί, ἔκανα μόνον τὰ ἀπαραίτητα γιὰ ἐδῶ, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ κάνω τὰ ἀπαραίτητα γιὰ πάνω, γιὰ τὸν Οὐρανό. Ἂν χαθῆς μὲ τὰ ἐπίγεια, χάνεις τὸν δρόμο σου γιὰ τὸν Οὐρανό. Κάνεις τὸ ἕνα, μετά θέλεις καὶ τὸ ἄλλο. Καὶ ἄν μπής σ' αὐτὸ τὸ γρανάζι, χάθηκες! Ἂν χαθῆς μὲ τὰ ἐπίγεια, χάνεις τὰ οὐράνια. Ὅπως τὰ οὐράνια δὲν ἔχουν τελειωμό, ἔτσι καὶ τὰ ἐπίγεια δὲν ἔχουν τελειωμό. Ἤ θὰ χαθῆς ἐδῶ ἤ θὰ... «χαθῆς» ἐκεῖ. Ξέρεις τί εἶναι νὰ «χάνεσαι» ἐκεῖ πάνω! Ὤ, ἔλεγα τὴν εὐχή καὶ βυθιζόμουν! Βυθίσθηκες καμμιά φορὰ στὴν εὐχή;

Ἡ πολλή δουλειά μὲ τὴν κόπωσή της καὶ τὸν περισπασμό, ἰδίως ὅταν γίνεται μὲ βιασύνη, δὲν βοηθάει. Παραμερίζει τὴν νήψη καὶ ἀγριεύει τὴν ψυχή. Δὲν μπορεῖ ὄχι μόνο νὰ προσευχηθῆ κανείς, ἀλλὰ οὔτε νὰ σκεφθῆ. Δὲν μπορεῖ νὰ ἐνεργήση μὲ σύνεση, καὶ ἔτσι οἱ ἐνέργειές του δὲν εἶναι σωστές.

Γι' αὐτὸ προσέξτε, μή σπαταλᾶτε τὸν χρόνο σᾶς ἄσκοπα, χωρίς νὰ τὸν ἀξιοποιῆτε στὰ πνευματικά, γιατί θὰ φθάσετε σὲ σημεῖο νὰ ἀγριέψετε πολύ καὶ νὰ μήν μπορῆτε πλέον νὰ κάνετε πνευματικά. Θὰ θέλετε νὰ ἀσχολῆσθε μὲ δουλειές ἤ νὰ συζητᾶτε ἤ θὰ ἐπιδιώκετε νὰ ὑπάρχουν θέματα, γιὰ νὰ βρίσκεσθε σὲ δουλειά. Μὲ τὴν παράλειψη τῆς εὐχῆς καὶ τῶν πνευματικῶν καθηκόντων ὁ ἐχθρός καταλαμβάνει τὰ

πνευματικά μας ὑψώματα καὶ μᾶς πολεμάει καὶ μὲ τὴν σάρκα καὶ μὲ λογισμούς. Μᾶς ἀχρηστεύει ὅλες τὶς δυνάμεις, τὶς ψυχικές καὶ σωματικές, καὶ κόβει τὴν ἐπικοινωνία μας μὲ τὸν Θεό, ὅποτε εἶναι ἑπόμενο νὰ αἰχμαλωτισθῆ ἡ ψυχή μας στὰ πάθη.

Ὁ Πάπα-Τύχων ἔλεγε στούς μοναχούς ὅτι πρέπει νὰ ζοῦν ἀσκητικά, γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὶς μέριμνες, καὶ ὄχι νὰ δουλεύουν σάν ἐργάτες καὶ νὰ τρῶνε σάν κοσμικοί. Γιατί τὸ ἔργο τοῦ μοναχοῦ εἶναι οἱ μετάνοιες, οἱ νηστεῖες, οἱ προσευχές ὄχι μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό τοῦ ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλον τὸν κόσμο, ζωντανούς καὶ πεθαμένους, καὶ λίγη δουλειά γιὰ τὰ ἀπαραίτητα, γιὰ νὰ μήν ἐπιβαρύνη τούς ἄλλους.

– Γέροντα, ὁ περισπασμός πάντοτε εἶναι ἐμπόδιο στὴν πνευματική ζωή;

– Ἄν ἀσχοληθῆσαι μὲ τὰ ἀπαραίτητά της ὑπακοῆς[98], καὶ περισπασμό νὰ ἔχης, δὲν θὰ πάθης ζημιά. Ἐὰν τὸ ἐνδιαφέρον σου γιὰ τὸ διακόνημα ποὺ σου ἀναθέτουν ἤ γιὰ νὰ βοηθήσης μία ἀδελφή δὲν ξεπεράση τὰ ὅρια, ἡ λαχτάρα θὰ εἶναι γιὰ τὴν εὐχή καὶ ἡ βοήθειά σου θὰ εἶναι θετική. Ὅταν ὅμως μόνος του κανεὶς ξεπερνάη τὰ ὅρια καὶ προσθέτη περισπασμό καὶ ἀσχολῆται μὲ χαμένα πράγματα, τότε σκορπάει ὁ νοῦς καὶ φεύγει ἀπὸ τὸν Θεό. Καὶ ὅταν ὁ νοῦς δὲν εἶναι στὸν Θεό, πῶς θὰ νιώση κανεὶς τὴν χαρὰ τοῦ Θεοῦ; Ἡ καρδιά εὔκολα παγώνει. Καὶ ἐγώ, ὅταν ὅλη τὴν ἡμέρα ἔχω κόσμο, ἄν καὶ εἶναι πνευματικό τὸ ἔργο, ὅταν τὸ βράδυ πάω νὰ προσευχηθῶ, δὲν εἶναι ἡ καρδιά μου ὅπως ὅταν προσεύχωμαι ὅλη τὴν ἡμέρα. Γεμίζει τὸ μυαλό μὲ ἕνα σωρό πράγματα καὶ εἶναι δύσκολο νὰ τὰ ἀποβάλη κανείς. Ὅσο μπορεῖς νὰ λές τὴν εὐχή μέσα στὴν ἡμέρα καὶ νὰ σιγοψάλλης.

Πολύ βοηθάει καὶ ἡ λίγη πνευματική μελέτη, ἰδίως πρίν ἀπὸ τὴν προσευχή. Πολύ θερμαίνει τὴν ψυχή καὶ σκορπάει τὶς μέριμνες τῆς ἡμέρας, καὶ τότε, μὲ ἐλευθερωμένη τὴν ψυχή καὶ μεταφερμένη στὴν πνευματική θεία ἀτμόσφαιρα, κινεῖται ἀπερίσπαστα ὁ νοῦς. Μὲ ἕνα κομματάκι ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο ἤ ἀπὸ τὸ Γεροντικό ποὺ ἔχει μικρά κομματάκια ἀλλὰ δυνατά, ὁ νοῦς μεταφέρεται σὲ πνευματικό χῶρο καὶ δὲν φεύγει πιά. Γιατί ὁ νοῦς εἶναι σάν ἕνα ζωηρό παιδί ποὺ τρέχει πότε ἀπὸ 'δω, πότε ἀπὸ 'κει. Ἅμα ὅμως τὸ γλυκάνης μὲ καμμιά καραμέλλα, δὲν φεύγει.

Τὸ ἀπερίσπαστο καὶ τὸ ἀμέριμνο φέρνουν τὴν ἐσωτερική ἡσυχία καὶ τὴν πνευματική ἐπιτυχία. Οἱ μέριμνες ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν Θεό. Ὅταν ὑπάρχη πολύς περισπασμός, ὑπάρχουν πολλά πνευματικά παράσιτα καὶ οἱ πνευματικοί ἀσύρματοι δὲν ἐργάζονται μὲ σήματα καλά. Ὁ μοναχός εἶναι ἀδικαιολόγητος νὰ μήν κάνη πνευματική ζωή. Οἱ καημένοι οἱ λαϊκοί ἔχουν ἕνα σωρό φροντίδες, καὶ πάλι κάνουν προσπάθεια. Ὁ μοναχός δὲν ἔχει τὶς φροντίδες ποὺ ἔχουν ἐκεῖνοι. Οὔτε γιὰ ἐνοίκια σκέφτεται οὔτε γιὰ χρέη οὔτε ἄν ἔχη ἤ δὲν ἔχη δουλειά. Καὶ τὸν Πνευματικό του κοντά τὸν ἔχει καὶ τὴν Ἐκκλησία μέσα στὸ Μοναστήρι, προσευχές, Εὐχέλαια, Παρακλήσεις, Λειτουργίες. Ἔχει τὸ ἀμέριμνο καὶ κοιτάει πῶς νὰ γίνει ἄγγελος, δὲν ἔχει ἄλλο σκοπό. Ἐνῶ ὁ λαϊκός ἔχει τόσες φροντίδες! Κοιτάει πῶς νὰ ἀναθρέψη τὰ παιδιά τοῦ κ.λπ. καὶ ἀγωνίζεται παράλληλα καὶ γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Ἔλεγε ὁ Γερό-Τρύφων[99] : «Ὁ μοναχός θέλει ἀγρυπνία; Μπορεῖ. Θέλει νηστεία; Μπορεῖ.

---

98. Ἐννοεῖ ὁ Γέροντας τὴν καλογερική ὑπακοή.

99. Βλ. Γέροντος Παϊσίου Ἁγιορείτου, Ἁγιορεῖται Πατέρες καὶ Ἁγιορείτικα, Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1993, σ. 112-117.

Οὔτε γυναίκα οὔτε παιδιά ἔχει. Ὁ κοσμικός δὲν μπορεῖ. Ἔχει παιδιά... Τὸ ἕνα θέλει παπούτσια, τὸ ἄλλο θέλει ροῦχα, τὸ ἄλλο θέλει...».

Νὰ ἀποκτήσουμε τὴν καλή μέριμνα

Πρέπει νὰ ζητοῦμε πρῶτα τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καὶ αὐτή νὰ εἶναι ἡ μέριμνά μας, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα θὰ μᾶς δοθοῦν[100]. Ἅμα ξεχνιέται ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτήν τὴν ζωή, χάνει τὸν καιρό του καὶ χαραμίζεται. Ἅμα δὲν ξεχνιέται καὶ ἑτοιμάζεται γιὰ τὴν ἄλλη ζωή, τότε ἔχει νόημα αὐτή ἡ ζωή. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος σκέφτεται πῶς νὰ βολευτῆ ἐδῶ, βασανισμένος εἶναι, καὶ κουράζεται καὶ κολάζεται.

Νὰ μή σᾶς πιάνη ἀγωνία καὶ μανία: «Τώρα πρέπει νὰ κάνουμε αὐτό, ὕστερα ἐκεῖνο», γιατί θὰ σᾶς βρῆ σὲ τέτοια κατάσταση ὁ Ἀρμαγεδών[101]. Καὶ μόνον ἡ ἀγωνία στὸ φτιάξιμο εἶναι δαιμονικό. Γυρίστε τὸ κουμπί στὸν Χριστό, γιατί διαφορετικά θὰ ζῆτε δῆθεν κοντά στὸν Χριστό, ἀλλὰ ἐσωτερικά θὰ ὑπάρχει ὅλο τὸ κοσμικό φρόνημα, καὶ φοβᾶμαι μήν τὸ πάθετε σάν τὶς μωρές παρθένες.

Οἱ φρόνιμες παρθένες[102] δὲν εἶχαν μόνον καλωσύνη, εἶχαν καὶ τὴν καλή μέριμνα, εἶχαν ἐγρήγορση, δὲν εἶχαν ἀδιαφορία. Οἱ μωρές παρθένες εἶχαν ἀδιαφορία, δὲν εἶχαν ἐγρήγορση. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος εἶπε: «*Γρηγορεῖτε*»[103]. Ἦταν παρθένες ἀλλὰ μωρές. Καὶ ἄν μία εἶναι ἐκ γενετῆς μωρή, εἶναι εὐλογία ἀπὸ τὸν Θεό Γι' αὐτήν. Πάει δίχως ἐξετάσεις στὴν ἄλλη ζωή. Μία ὅμως ποὺ ἔχει μυαλό καὶ ζῆ μωρά, αὐτή θὰ εἶναι ἀναπολόγητη τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως.

Βλέπετε καὶ στὴν περίπτωση τῆς Μάρθας καὶ τῆς Μαρίας ποῦ ἀναφέρει τὸ Εὐαγγέλιο, πῶς ἡ μέριμνα ἔκανε τὴν Μάρθα νὰ φερθῆ κατὰ κάποιον τρόπο μὲ ἀναίδεια; Φαίνεται ὅτι στὴν ἀρχή καὶ ἡ Μαρία τὴν βοηθοῦσε, ἀλλά, ὅταν εἶδα νὰ μήν τελειώνη τὶς ἑτοιμασίες της, τὴν ἄφησε καὶ ἔφυγε. «Τί, θὰ χάσω ἐγώ τὸν Χριστό μου γιὰ τὶς σαλάτες καὶ τὰ γλυκά;», σκέφθηκε. Λές καὶ ὁ Χριστός εἶχε πάει νὰ φάη τὶς σαλάτες καὶ τὰ φαγητά τῆς Μάρθας. Καὶ τότε ἡ Μάρθα πειράχθηκε καὶ εἶπε: «*Κύριε, οὐ μέλλει σοί ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην μὲ κατέλιπε διακονεῖν;*»[104].

Ἄς προσέξουμε νὰ μήν πάθουμε καὶ ἐμεῖς σάν τὴν Μάρθα. Ἄς εὐχηθοῦμε νὰ γίνουμε καλές «Μαρίες».

---

[100]. Βλ. *Ματθ.* 6, 33 καὶ *Λουκ.* 12, 13.
[101]. Βλ. *Ἀποκ.* 16, 16.
[102]. Βλ. *Ματθ.* 25, 1-13
[103]. Ματθ. 25, 13
[104]. *Λουκ.* 10, 40.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ - Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου

«Ἡ ἐσωτερική καθαρότητα τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου ὀμορφαίνει καὶ τὸ ἐξωτερικό του ἀνθρώπου».

Κεφάλαιο 1 - Ἡ κοσμικὴ μόρφωση καὶ γνώση

Ἔξυπνος εἶναι ὁ ἐξαγνισμένος ἄνθρωπος

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν τροχίζη τὸ μυαλό μὲ τὸ Θεῖο, ἀλλὰ τὸ τροχίζη μὲ τὴν πονηριά, παραδίνει τὸν ἑαυτό του στὸν διάβολο. Καλύτερα νὰ τὸ εἶχε χάσει τὸ μυαλό, γιὰ νὰ ἔχη ἐλαφρυντικά τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως.

– Γέροντα, διαφέρει ἡ ἁπλότητα ἀπὸ τὴν πονηριά;

– Ναί, ὅσο ἡ ἀλεποῦ ἀπὸ τὸ τσακάλι. Τὸ τσακάλι, ἄν δή κάτι καὶ τὸ θέλη, μὲ λεβεντιά θὰ πάη νὰ τὸ πάρη. Ἐνῶ ἡ ἀλεποῦ θὰ κάνη πονηριές καὶ μετά θὰ πάη νὰ τὸ πάρη.

– Μπορεῖ, Γέροντα, νὰ θεωρῇ κανεὶς τὴν πονηριά γιὰ ἐξυπνάδα;

– Ναί, μπορεῖ, ἀλλά, ἄν ἐξετάζη τὸν ἑαυτό του, θὰ καταλάβη τί εἶναι πονηριά καὶ τί ἐξυπνάδα. Ἔχει τὸν πίνακα ἀναγνωρίσεως. Ποιά εἶναι τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη κ.λπ.[105] Ἔχει συγγένεια μ' αὐτά; Ἄν δὲν συγγενεύη μ' αὐτά, θὰ ἔχη κάτι τὸ σατανικό, θὰ ἔχη γνωρίσματα τοῦ ταγκαλακιοῦ.

Ἔξυπνος εἶναι ὁ ἐξαγνισμένος ἄνθρωπος, ὁ καθαρισμένος ἀπὸ τὰ πάθη. Αὐτός ποὺ ἔχει ἁγιάσει καὶ τὸ μυαλό του, αὐτός εἶναι ὁ πραγματικά ἔξυπνος. Ἄμα δὲν ἁγιασθῆ τὸ μυαλό, ἡ ἐξυπνάδα δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτε. Νά, οἱ δημοσιογράφοι, οἱ πολιτικοί, ἔξυπνοι εἶναι, ἀλλὰ πολλοί ἀπὸ αὐτούς, ἐπειδή δὲν ἔχουν ἁγιασμένο τὸ μυαλό τους, ἐκεῖ ποὺ λένε ἐξυπνάδες, λένε καὶ ἀνοησίες. Ἀπὸ τὴν πολλή ἐξυπνάδα λένε μεγάλες ἀνοησίες! Ἄν δὲν ἀξιοποιήση ὁ ἄνθρωπος τὸ μυαλό, τὸ ἐκμεταλλεύεται ὁ διάβολος. Ἄν δὲν ἀξιοποιήση τὴν ἐξυπνάδα γιὰ τὸ καλό, τὴν χρησιμοποιεῖ ὁ διάβολος γιὰ τὸ κακό.

– Δηλαδή, ἐπειδή δὲν ἀξιοποίησε τὴν ἐξυπνάδα, δίνει καὶ δικαίωμα στὸν διάβολο;

– Ἄμα δὲν τὴν ἀξιοποιῆ, ἤδη τὰ δικαιώματα δίνονται μόνα τους. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐργάζεται πνευματικά, ἀλλοιώνει τὸ καλό καὶ κάνει ὁ ἴδιος τὸ κακό, δὲν εἶναι ὅτι ὁ διάβολος τὸ κάνει. Ἕνας λ.χ. εἶναι ἔξυπνος, ἀλλὰ δὲν τὸ δουλεύει τὸ μυαλό του καὶ τεμπελιάζει. Ὅταν δὲν χρησιμοποιῆ τὸ μυαλό του, σὲ τί τὸν ὠφελεῖ ἡ ἐξυπνάδα;

– Μπορεῖ ἕνας ἄνθρωπος ποῦ εἶναι ἔξυπνος, ἀλλὰ ἔχει πάθη, νὰ ἔχη σωστή κρίση;

– Κάτ' ἀρχάς νὰ προσέξη νὰ μὴν πιστεύη στὸ μυαλό του, γιατί, ἄν εἶναι πνευματικός ἄνθρωπος, θὰ πλανηθῆ καί, ἄν εἶναι κοσμικός, θὰ τρελλαθῆ. Νὰ μὴν πιστεύη στὸν λογισμό του. Νὰ ρωτάη, νὰ συμβουλεύεται, νὰ ἁγιάση τὴν ἐξυπνάδα του. Καὶ γενικά ὅλα ὅσα ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ὅλα νὰ τὰ ἁγιάζη. Ὅταν ἡ ἐξυπνάδα ἁγιασθῆ, βοηθάει νὰ ἀποκτήση κανεὶς τὴν διάκριση. Ἕνας ἔξυπνος, ἄν δὲν ἁγιασθῆ, δὲν ἔχει πνευματική διάκριση. Ἕνας πάλι ἀπὸ τὴν φύση τοῦ ἁπλός μπορεῖ ἕναν πλανεμένο νὰ τὸν πάρη γιὰ ἅγιο καὶ ἕναν θηλυπρεπῆ νὰ τὸν πάρη γιὰ εὐλαβῆ. Ἐνῶ, ὅταν ἐξαγνισθῆ ὁ ἔξυπνος, γίνεται πολύ διακριτικός.

– Γέροντα, πῶς ἐξαγνίζεται ἡ ἐξυπνάδα;

---

[105]. Βλ. *Γαλ.* 5, 22-23.

– Γιὰ νὰ ἐξαγνισθῆ, δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ δέχεται τὰ τηλεγραφήματα τοῦ πονηροῦ οὔτε καὶ νὰ σκέφτεται πονηρά, ἀλλὰ νὰ ἐνεργῆ ὅλο μὲ καλωσύνη καὶ ἁπλότητα. Ἔτσι ἔρχεται ἡ διαύγεια ἡ πνευματική, ὁ θεῖος φωτισμός, καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος βλέπει καρδιές ἀνθρώπων καὶ δὲν βγάζει ἀνθρώπινα συμπεράσματα.

– Γέροντα, ἡ διάκριση ἔχει σχέση μὲ τὴν γνώση;

– Ἡ διάκριση ἔρχεται ἀπὸ τὸν θεῖο φωτισμό. Ἕνας μπορεῖ νὰ διαβάζη Πατέρες, νὰ γνωρίζη σωστὰ ὁρισμένα πράγματα, νὰ ἀγωνίζεται καὶ νὰ προσεύχεται. Ἡ διάκριση ὅμως ἔρχεται μὲ τὸν θεῖο φωτισμό, ποὺ εἶναι ἄλλο πράγμα.

– Παλιά, Γέροντα, ἦταν καλύτερος ὁ κόσμος;

– Ὄχι πώς ἦταν καλύτερος, μόνον ποὺ οἱ παλαιοί ἄνθρωποι εἶχαν τὴν ἁπλότητα καὶ τὸν καλό λογισμό. Σήμερα οἱ ἄνθρωποι τὰ βλέπουν ὅλα μὲ πονηριά, γιατί τὰ μετροῦν ὅλα μόνο μὲ τὸ μυαλό. Τὸ εὐρωπαϊκό πνεῦμα πολύ κακό ἔκανε. Αὐτὸ εἶναι ποὺ σακάτεψε τούς ἀνθρώπους. Οἱ ἄνθρωποι τώρα θὰ ἦταν σὲ πολύ καλή πνευματική κατάσταση, γιατί οἱ πιὸ πολλοί λίγο-πολύ εἶναι μορφωμένοι, καὶ θὰ μποροῦσες νὰ συνεννοηθῆς. Ἀλλά τούς δίδαξαν τὴν ἀθεΐα, ὅλα αὐτὰ τὰ σατανικά, ὅποτε τούς ἀχρήστεψαν καὶ δὲν μπορεῖς νὰ συνεννοηθῆς. Παλιά δὲν μποροῦσες νὰ συνεννοηθῆς μὲ κάποιον, ἂν δὲν εἶχε εὐλάβεια, δὲν εἶχε καὶ μόρφωση. Θυμᾶμαι, ἕνας καλόγερος μία φορά, ὅταν ἄκουσε στὴν Προηγιασμένη νὰ μνημονεύουν «Γρηγορίου, Πάπα Ρώμης»[106], νόμιζε ὅτι μνημόνευαν τὸν Πάπα τῆς Ρώμης καὶ σκανδαλίσθηκε. «Δὲν τὸ περίμενα, εἶπε. Παπιστές γινήκατε!», καὶ σηκώθηκε καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία! Νά, βλέπεις τί κάνει ἡ ἄγνοια! Ἡ ἄγνοια εἶναι φοβερό. Τὸ μεγαλύτερο κακό κάνουν αὐτοί ποὺ ἔχουν εὐλάβεια καὶ βλάβη μαζί. Χωρίς νὰ ἐξετάζουν, δημιουργοῦν προβλήματα.

Ἡ γνώση δίχως θεῖο φωτισμό εἶναι καταστροφή

Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι τὴν ταχύτητα τοῦ μυαλοῦ τούς τὴν φρενάρανε λίγο, καὶ τὸ μυαλό τους θὰ ἦταν ξεκούραστο, ἀλλὰ καὶ ἡ θεία Χάρις θὰ τούς πλησίαζε εὔκολα. Ἡ γνώση δίχως φωτισμό εἶναι καταστροφή. Ὅταν κανεὶς κάνη πνευματική δουλειά στὸν ἑαυτό του, ὅταν ἀγωνίζεται, τότε φωτίζεται ἀπὸ τὸν Θεό. Ἔχει θεῖο φωτισμό, θεῖες ἐμπειρίες, καὶ ὄχι δικές του σκέψεις, Γι΄ αὐτὸ καὶ βλέπει μακριά. Ἕνας ποὺ ἔχει μυωπία, ἀπὸ κοντά βλέπει τὰ πράγματα καλά, ἀλλὰ μακριά δὲν βλέπει. Καὶ ἕνας ποὺ δὲν ἔχει μυωπία, ἔ, τὸ πολύ-πολύ θὰ δή λίγο μακρύτερα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δὲν λέει τίποτε. Τὰ σωματικά μάτια εἶναι δύο, τὰ πνευματικά εἶναι πολλά.

Ὅσοι ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν Χριστό, στεροῦνται τὸν θεῖο φωτισμό, γιατί ἀφήνουν τὸ προσήλιο σάν τούς ἀνόητους καὶ πηγαίνουν στὸ ἀνήλιο. Ἔτσι εἶναι ἑπόμενο νὰ εἶναι κρυολογημένοι καὶ ἀρρωστημένοι πνευματικά. Ἂν δὲν ἐξαγνισθῆ ὁ ἄνθρωπος, ἂν δὲν ἔρθη ὁ θεῖος φωτισμός, ὅσο σωστή καὶ ἂν εἶναι ἡ ἄλλη γνώση –αὐτὸ βλέπω – εἶναι ἕνας ὀρθολογισμό καὶ τίποτε παραπάνω. Καὶ ἂν λείψη ὁ θεῖος φωτισμός, καὶ αὐτὰ ποὺ θὰ ποῦν καὶ θὰ γράψουν, δὲν θὰ βοηθήσουν. Βλέπετε τὸ Ψαλτήρι ποὺ εἶναι γραμμένο μὲ θεῖο φωτισμό, τί βαθιά νοήματα ἔχει! Μάζεψε, ἂν θέλης, ὅλους τους θεολόγους, ὅλους τους φιλολόγους, καὶ θὰ δής ὅτι ἕναν ψαλμό μὲ

[106]. Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος, Πάπας Ρώμης (540-604), εἶναι Ἅγιος της Ἐκκλησίας μας. Ἡ μνήμη τοῦ ἑορτάζεται στὶς 12 Μαρτίου.

τέτοιο βάθος δὲν μποροῦν νὰ φτιάξουν! Ἐνῶ ὁ Δαβίδ ἦταν ἀγράμματος, ἀλλὰ βλέπεις καθαρά πῶς τὸν ὁδηγοῦσε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἡ Ἐκκλησία σήμερα ταλαιπωρεῖται, γιατί λείπει ὁ θεῖος φωτισμός καὶ καθένας πιάνει τὰ πράγματα ὅπως θέλει. Μπαίνει καὶ τὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο καὶ δημιουργοῦνται πάθη καὶ ἁλωνίζει μετά ὁ διάβολος. Γι᾽ αὐτὸ δὲν θὰ πρέπη νὰ ζητοῦν ἐξουσία οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐξουσιάζονται ἀπὸ τὰ πάθη τους.

– Δηλαδή, Γέροντα, πρέπει νὰ ζητοῦν ἐπίμονα τὸν θεῖο φωτισμό οἱ ἄνθρωποι;

– Ναί, γιατί ἀλλιῶς οἱ λύσεις ποὺ δίνουν εἶναι ἐνέργεια τοῦ μυαλοῦ. Δημιουργεῖται σύγχυση μετά. Συνέδρια, παρασυνέδρια… Καὶ τὸ κακό εἶναι ὅτι δὲν ἔχουν γνωρίσει προηγουμένως τὸν ἑαυτό τους. Γιατί, ὅσο ἀξίζει ἡ μία γνώση τοῦ ἑαυτοῦ μας, δὲν ἀξίζουν ὅλου του κόσμου οἱ γνώσεις. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀναγνωρίζη ταπεινά τὸν ἑαυτό του, ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τούς ἀνθρώπους. Ἂν μερικοί γνώριζαν τὸν ἑαυτό τους, θὰ ἔβλεπαν τὰ χάλια τους καὶ δὲν θὰ μιλοῦσαν καθόλου.

Μία φορά μου εἶπε κάποιος: «Δὲν ὑπάρχει κανένας Ὀρθόδοξος νὰ ἐκπροσωπήση στὸ ἐξωτερικό τὴν Ὀρθοδοξία, στὰ συνέδρια κ.λπ.». Ἔλεγε, ἔλεγε, ἔλεγε, ἔφερε τὸν ἀποκλεισμό. «Ὁ Προφήτης Ἠλίας[107], τοῦ λέω, ὅταν τὸν ρώτησε ὁ Θεός: «Τί ζητᾶς, Ἠλία, στὸ Χωρήβ;».«Ἔμεινα μόνος», ἀπάντησε. Τότε ὁ Θεὸς τοῦ εἶπε: «Ἑπτὰ χιλιάδες λαός δὲν ἔκλινε γόνυ στὸν Βάαλ». Ἑπτὰ χιλιάδες ἄνθρωποι ἦταν πιστοί, καὶ ὁ Προφήτης Ἠλίας ἔλεγε: «Ἔμεινα μόνος!», καὶ ἐσύ φέρνεις τέτοιον ἀποκλεισμό, ἐνῶ ὑπάρχουν τόσοι πιστοί!... Τί εἶναι ὁ δικός μας ὁ Παντοκράτορας; Εἶναι σάν τὸν Παντοκράτορα τοῦ τρούλλου ποὺ παρουσιάζει ρωγμές ἀπὸ τὸν σεισμό καὶ σκεφτόμαστε τί νὰ κάνουμε γιὰ νὰ τὸν κρατήσουμε, γιὰ νὰ μήν πέση, καὶ καλοῦμε τὴν Ἀρχαιολογική Ὑπηρεσία, γιὰ νὰ τὸν ὑποστυλώσουμε;». «Ἐκεῖ στὴν Ἀμερική, μοῦ λέει, δὲν ὑπάρχει κανένας». «Μά ἐγώ τόσους πιστούς γνώρισα ἀπ᾽ τὴν Ἀμερική», τοῦ λέω. «Ναί, ἀλλὰ οἱ Καθολικοί, μοῦ λέει, ἐργάζονται πονηρά». «Μά οἱ Καθολικοί, τοῦ λέω, σιχάθηκαν τὸν Παπισμό καὶ ἐπιστρέφουν τώρα στὴν Ὀρθοδοξία. Καλά, ὅταν πῆγε ὁ Πατριάρχης Δημήτριος στὴν Ἀμερική, οἱ ἴδιοι οἱ Καθολικοί δὲν φώναζαν: «Ὁ Πατριάρχης εἶναι ἀληθινός Χριστιανός καὶ ὁ Πάπας εἶναι ἔμπορας»; Δὲν τὸ ἔλεγαν μὲ ἀγανάκτηση αὐτὸ οἱ Καθολικοί; Τί μου λές ὅτι πᾶνε μὲ πονηριά οἱ Καθολικοί νὰ εἰσχωρήσουν στὴν Ὀρθοδοξία, γιὰ νὰ τὴν ἀλλοιώσουν κ.λπ.; Ὁ Θεὸς ποῦ εἶναι; Ὁ διάβολος μπορεῖ νὰ κάνη προκοπή;».

Δυστυχῶς ὁ δυτικός ὀρθολογισμός ἔχει ἐπιδράσει καὶ σὲ ἀνατολικούς ὀρθόδοξους ἄρχοντες καὶ ἔτσι βρίσκονται σωματικά μόνον στὴν Ἀνατολική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ ὅλο τὸ εἶναι τούς βρίσκεται στὴν Δύση ποὺ τὴν βλέπουν νὰ βασιλεύη κοσμικά. Ἐὰν ἔβλεπαν τὴν Δύση πνευματικά, μὲ τὸ φῶς τῆς Ἀνατολῆς, μὲ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, τότε θὰ ἔβλεπαν τὸ πνευματικό ἡλιοβασίλεμα τῆς Δύσης, ποὺ χάνει σιγά-σιγὰ τὸ φῶς τοῦ νοητοῦ Ἡλίου, τοῦ Χριστοῦ, καὶ προχωρεῖ γιὰ τὸ βαθύ σκοτάδι. Μαζεύονται καὶ συνεδριάζουν[108] καὶ κάνουν συζητήσεις ἀτέλειωτες γιὰ πράγματα ποὺ δὲν χωράει συζήτηση, ποὺ οὔτε οἱ Ἅγιοι Πατέρες συζήτησαν ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια. Ὅλες αὐτές οἱ ἐνέργειες εἶναι τοῦ πονηροῦ, γιὰ νὰ ζαλίζουν καὶ νὰ

---

107. Βλ. *Γ΄ Βασ.* 19, 13-18

108. Μὲ τὴν διατύπωση αὐτή ὁ Γέροντας δὲν ἐννοεῖ ὅλα τὰ συνέδρια, ἀλλὰ ἀναφέρεται σὲ συνέδρια, τὰ ὁποῖα συγκαλοῦνται γιὰ θέματα ποὺ ἔχουν ἤδη παγιωθῆ στὴν Ἐκκλησία ἤ καθορίστηκαν ἀπὸ τούς Ἁγίους Πατέρες ἤ δὲν χρειάζεται νὰ συζητηθοῦν.

σκανδαλίζουν τούς πιστούς καὶ νὰ τούς σπρώχνουν ἄλλους στὴν αἵρεση καὶ ἄλλους σὲ σχίσματα, καὶ νὰ κερδίζη ἔδαφος ὁ διάβολος. Πά, πά… βασανίζουν καὶ μπερδεύουν τὸν κόσμο αὐτοί οἱ ἄνθρωποι!

Καὶ ὅλα αὐτὰ ἀπὸ ποῦ ξεκινοῦν; Δὲν κάνει κανεὶς δουλειά πνευματική, ἔχει τὸν λογισμό ὅτι εἶναι πνευματικός ἄνθρωπος καὶ λέει μετά ἀνοησίες. Ἕνα παιδί μὲ τὴν φυσική καθαρότητα τοῦ νοῦ καὶ μὲ τὴν λίγη γνώση ποὺ ἔχει, θὰ σοῦ πῆ σωστὰ πράγματα. Ἀντίθετα ἕνας μὲ μεγάλη μόρφωση, μὲ τὸ μυαλό τοῦ καπνισμένο ἀπὸ τὴν δαιμονική ἐπήρεια ποὺ ἔχει λάβει, σοῦ λέει τὰ πιὸ βλάσφημα πράγματα.

Ὅποιος τροχάει συνέχεια μὲ γνώσεις τὸ μυαλό του καὶ ζῇ ἀπομακρυσμένος ἀπὸ τὸν Θεό, τὸ κάνει τελικά δίκοπο, καὶ μὲ τὸ ἕνα μέρος σφάζεται σιγά-σιγὰ ὁ ἴδιος καὶ μὲ τὸ ἄλλο κόβει ἀνθρώπους μὲ τὶς ἀπόλυτες ἀνθρώπινες ἐγκεφαλικές λύσεις του. Ἡ ἀνθρώπινη γνώση, ὅταν ἁγιασθῆ, γίνη θεία, τότε βοηθάει. Διαφορετικὰ εἶναι ἀνθρώπινη ἀντιμετώπιση, μυαλό, κοσμική λογική. Τὸ σκέτο μυαλό εἶναι μπαστούνι σιδερένιο, δίχως μαγνήτη, ποὺ χτυπάει τὰ μέταλλα, γιὰ νὰ κολλήσουν, καὶ αὐτὰ τσαλακώνονται καὶ δὲν κολλοῦν.

Αὐτός εἶναι ὁ σημερινός κόσμος. Ὅλα τὰ πράγματα τὰ βλέπουν μὲ τὴν ξερὴ λογική. Αὐτή ἡ λογική εἶναι καταστροφή. *«Ἡ γνῶσις φυσιοῖ»*[109] δὲν λέει; Ἅμα δὲν ἔχη θεῖο φωτισμό κανείς, ἡ γνώση εἶναι ἄχρηστη, φέρνει καταστροφή.

Νὰ ἀξιοποιηθῆ ἡ ἐπιστήμη στὴν πνευματική ζωή

Ὅλο τὸ κακό ξεκινάει ἀπὸ τὸ μυαλό, ὅταν γυρίζη μόνο γύρω ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη καὶ εἶναι τελείως ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὸν Θεό. Γι΄ αὐτὸ καὶ δὲν βρίσκουν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι τὴν ἐσωτερική τους εἰρήνη καὶ τὴν ἰσορροπία τους. Ἐνῶ, ὅταν ὁ νοῦς γυρίζη γύρω ἀπὸ τὸν Θεό, χρησιμοποιοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὴν ἐπιστήμη γιὰ τὴν ἐσωτερική τους καλλιέργεια καὶ γιὰ τὸ καλό του κόσμου, γιατί τότε εἶναι ἁγιασμένο τὸ μυαλό.

– Δηλαδή, Γέροντα, ἡ ἐπιστήμη δὲν βοηθάει τὸν ἄνθρωπο;

– Ἡ ἐπιστήμη πολύ βοηθάει, ἀλλὰ καὶ πολύ θολώνει. Γνώρισα ψυχές μὲ μεγαλύτερη διαύγεια, ἐνῶ ἔχουν μάθει λιγώτερα. Ὅσοι ἔχουν θολώσει τὸ μυαλό τους ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη, ἐὰν μὲ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ ξεθολώσουν, τότε, φυσικά, θὰ ἔχουν περισσότερα ἐργαλεῖα γιὰ δουλειά. Ἐνῶ, ὅταν δὲν ἁγιασθοῦν τὰ ἐργαλεῖα – δὲν ἁγιασθῆ ἡ γνώση –, μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν μόνο γιὰ κοσμική ἐργασία καὶ ὄχι γιὰ πνευματική. Γρήγορα ἁγιάζονται, ἂν μπῆ ἡ καλή ἀνησυχία. Ὅσοι δίνουν τὰ πρωτεῖα στὴν ἐσωτερική τους μόρφωση, τὴν μόρφωση τῆς ψυχῆς, καὶ χρησιμοποιοῦν καὶ τὴν ἐξωτερική μόρφωση γιὰ τὴν ἐσωτερική, αὐτοί γρήγορα μεταμορφώνονται πνευματικά. Ἐὰν ἀσκοῦνται καὶ πνευματικά, τότε βοηθοῦν πολύ κόσμο θετικά, γιατί βγάζουν τὸν κόσμο ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς κολάσεως καὶ τὸν ὁδηγοῦν στὴν παραδεισένια ἀγαλλίαση. Μπορεῖ αὐτοί οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ πολλές φορές νὰ ἔχουν λιγώτερα πτυχία, ἀλλὰ βοηθοῦν περισσότερο, γιατί ἔχουν πολλή Χάρη καὶ ὄχι πολλά χαρτιά (πτυχία). Ὁ κόσμος γέμισε ἀπὸ ἁμαρτία καὶ χρειάζεται πολλή προσευχή καὶ βίωμα. Τὰ πολλά γραφτά εἶναι χάρτινα νομίσματα καὶ ἡ ἀξία τους θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὸ ἀντικρυσμα. Ἑπομένως θέλει δουλειά στὸ «μεταλλεῖο»τῆς ψυχῆς.

---

[109]. *Α΄ Κορ.* 8, 2.

Θυμᾶμαι, ἦταν ἕνα γεροντάκι στὴν Μονὴ Ἐσφιγμένου τόσο ἁπλό ποὺ καὶ τὴν Ἀνάληψη τὴν νόμιζε γιὰ Ἁγία. Ἔκανε κομποσχοίνι καὶ ἔλεγε: «Ἁγία του Θεοῦ, πρέσβευε ὑπέρ ἡμῶν»! Κάποτε ἕνας ἀδελφός στὸ γηροκομεῖο ἦταν ἄρρωστος, καὶ δὲν εἶχε τί νὰ τοῦ δώση νὰ φάη. Μία καὶ δυὸ κατεβαίνει τὶς σκάλες, ἀνοίγει τὸ παράθυρο ποὺ ἔβλεπε πρὸς τὴν θάλασσα, ἁπλώνει τὰ χέρια στὴν θάλασσα καὶ λέει: «Ἁγία μου Ἀνάληψη, δώσ' μου ἕνα ψαράκι γιὰ τὸν ἀδελφό». Καὶ ἀμέσως – ὢ τοῦ θαύματος! – ἕνα τόσο μεγάλο ψάρι ξεπηδάει ἀπὸ τὴν θάλασσα μέσα στὰ χέρια του. Οἱ ἄλλοι ποὺ τὸν εἶδαν, ἔμειναν ἔκπληκτοι. Ἐκεῖνος τούς κοιτοῦσε καὶ χαμογελοῦσε, σάν νὰ τούς ἔλεγε: «Τί παράξενο βλέπετε;». Ἐμεῖς ἔχουμε γνώσεις, ξέρουμε πότε γιορτάζει ὁ ἕνας ὁ Ἅγιος, πῶς μαρτύρησε ὁ ἄλλος, πότε ἔγινε ἡ Ἀνάληψη καὶ ποῦ ἔγινε καὶ πῶς ἔγινε, καὶ ὅμως οὔτε ἕνα τόσο δά ψαράκι δὲν μποροῦμε νὰ ἔχουμε! Αὐτὰ εἶναι τὰ παράξενά της πνευματικῆς ζωῆς, τὰ ὁποία ἡ λογική ὅσων διανοουμένων ἔχουν μέσα τούς τὸν ἑαυτό τους καὶ ὄχι τὸν Θεό δὲν τὰ συλλαμβάνει, γιατί ἔχουν τὴν στείρα κοσμική γνώση μὲ τὴν κοσμική πνευματική ἀρρώστια καὶ λείπει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν κατεβαίνει μὲ μηχανές

Ὁ λόγος τοῦ μυαλοῦ ἀλλοίωση δὲν κάνει στὶς ψυχές, γιατί εἶναι σάρκα. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ποὺ γεννιέται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἔχει τὴν θεία ἐνέργεια καὶ ἀλλοιώνει τὶς ψυχές. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν κατεβαίνει μὲ μηχανές, Γι' αὐτὸ ἡ Θεολογία δὲν ἔχει καμμιά δουλειά μὲ τὸ στεῖρο ἐπιστημονικό πνεῦμα. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κατεβαίνει μόνο Του, ὅταν βρῆ τὶς πνευματικές προϋποθέσεις στὸν ἄνθρωπο. Πνευματική προϋπόθεση εἶναι νὰ ξεσκουριάση ὁ ἄνθρωπος τὰ πνευματικά του καλώδια, νὰ γίνη καλός ἀγωγός, γιὰ νὰ δεχθῆ τὸ πνευματικό ρεῦμα τοῦ θείου φωτισμοῦ, καὶ ἔτσι γίνεται πνευματικός ἐπιστήμων, θεολόγος. Ὅταν λέω «θεολόγος», ἐννοῶ αὐτούς τούς θεολόγους ποὺ ἔχουν ἀντικρυσμα θεολογικό καὶ τὸ πτυχίο τούς ἔχει ἀξία, καὶ ὄχι αὐτούς ποὺ ἔχουν μόνο χαρτί χωρίς ἀντικρυσμα καὶ τὸ πτυχίο τούς εἶναι ὅμοιο μὲ τὰ χρήματα τῆς Κατοχῆς.

Τὸ μυαλό κουράζεται πολλές φορές χρόνια ὁλόκληρα, γιὰ νὰ μάθη μία-δυὸ ξένες γλῶσσες, καὶ στὴν ἐποχή μᾶς ξέρουν σχεδόν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ξένες γλῶσσες, ἀλλὰ ἐπειδή αὐτές οἱ γλῶσσες δὲν ἔχουν καμμιά σχέση μὲ τὶς γλῶσσες τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς, ζοῦμε τὴν μεγαλύτερη Βαβυλωνία. Μεγάλο κακό εἶναι ὅταν θεολογοῦμε ξερά μὲ τὸ μυαλό μας καὶ τὸ μυαλό μας τὸ παρουσιάζουμε γιὰ Ἅγιο Πνεῦμα. Αὐτὸ λέγεται ἐγκεφαλολογία, ἡ ὁποία γεννάει Βαβυλωνία, ἐνῶ στὴν Θεολογία ὑπάρχουν μέν πολλές γλῶσσες, πολλά χαρίσματα, ἀλλὰ ὅλες οἱ γλῶσσες συμφωνοῦν, γιατί ἕνα εἶναι τὸ Ἀφεντικό τους, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ οἱ γλῶσσες εἶναι πύρινες.

– Γέροντα, λέει τὸ τροπάριο ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα «*πάντα χορηγεῖ…*»[110].

– Ναί, χορηγεῖ, ἀλλὰ ἐκεῖ ποὺ χωράει. Ἅμα δὲν χωράη, πῶς νὰ χορηγήση; Μεγαλύτερη ἀξία ἔχει ἕνας λόγος ταπεινοῦ ἀνθρώπου μὲ βιώματα, ποὺ βγαίνει μὲ πόνο ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς του, παρά ἕνας σωρός φιλολογίες ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου, ποὺ βγαίνουν μὲ ταχύτητα ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευμένη τοῦ γλῶσσα, ἡ ὁποία

---

[110]. Στιχηρό ἰδιόμελο τῆς ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς.

δὲν πληροφορεῖ τὶς ψυχές, γιατί εἶναι σάρκα καὶ ὄχι πύρινη γλώσσα τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς.

Νὰ ἁγιάσουμε τὴν γνώση

Καλή εἶναι ἡ γνώση, καλή εἶναι καὶ ἡ μόρφωση, ἀλλά, ἂν δὲν ἁγιασθοῦν, εἶναι χαμένα πράγματα καὶ ὁδηγοῦν στὴν καταστροφή. Ἦρθαν μία φορά στὸ Καλύβι μερικοί φοιτητές φορτωμένοι μὲ βιβλία καὶ μοῦ λένε: «Ἤρθαμε, Γέροντα, νὰ συζητήσουμε γιὰ τὴν Παλαιά Διαθήκη. Ὁ Θεὸς δὲν ἐπιτρέπει τὴν γνώση;». «Ποιά γνώση, τούς λέω, αὐτή ποῦ ἀποκτιέται μὲ τὸ μυαλό;». «Ναί», μοῦ λένε. «Μά αὐτή ἡ γνώση, τούς λέω, σὲ πάει μέχρι τὸ φεγγάρι, δὲν σὲ ἀνεβάζει στὸν Θεό». Καλές εἶναι οἱ ἐγκεφαλικές δυνάμεις ποὺ ἀνεβάζουν τὸν ἄνθρωπο στὴν σελήνη, μὲ δισεκατομμύρια ἔξοδα καυσίμων κ.λπ., ἀλλὰ καλύτερες εἶναι οἱ πνευματικές δυνάμεις, ποὺ ἀνεβάζουν τὸν ἄνθρωπο στὸν Θεό, ποὺ εἶναι καὶ ὁ προορισμός του, καὶ μὲ λίγα καύσιμα, μὲ ἕνα παξιμάδι. Ρώτησα μία φορά ἕναν Ἀμερικάνο ποῦ ἦρθε στὸ Καλύβι: «Τί κατόρθωμα κάνατε σάν ἔθνος μεγάλο ποῦ εἶστε;». «Πήγαμε στὸ φεγγάρι», μοῦ ἀπάντησε. «Πόσο μακριά εἶναι;», τὸν ρωτάω. «Ἄς ποῦμε, μισό ἑκατομμύριο χιλιόμετρα», μοῦ λέει. «Πόσα ἑκατομμύρια ξοδέψατε, γιὰ νὰ πάτε στὸ φεγγάρι;». «Ἀπὸ τὸ 1950 μέχρι τώρα, μοῦ λέει, ἔχουμε ξοδέψει ποταμούς δολλαρίων». «Στὸν Θεό πήγατε; τὸν ρωτάω. Πόσο μακριά εἶναι ὁ Θεός;». «Ὁ Θεός, μοῦ λέει, εἶναι πολύ μακριά». «Ἐμεῖς ὅμως, τοῦ λέω, μ' ἕνα παξιμάδι πᾶμε στὸν Θεό!».

Ἡ φυσική γνώση βοηθάει νὰ ἀποκτήσουμε τὴν πνευματική γνώση. Ὅταν ὅμως ὁ ἄνθρωπος παραμένη στὴν φυσική γνώση, παραμένει στὴν φύση καὶ δὲν ἀνεβαίνει στὸν Οὐρανό. Δηλαδή παραμένει στὸν ἐπίγειο παράδεισο ποὺ ποτιζόταν ἀπὸ τὸν Τίγρη καὶ τὸν Εὐφράτη καὶ χαίρεται τὴν ὄμορφη φύση μὲ τὰ ζῶα, ἀλλὰ δὲν ἀνεβαίνει στὸν οὐράνιο Παράδεισο, νὰ χαρῇ μὲ τούς Ἀγγέλους καὶ τούς Ἁγίους. Γιὰ νὰ ἀνεβοῦμε στὸν οὐράνιο Παράδεισο, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πίστη στὸν Νοικοκύρη τοῦ Παραδείσου, γιὰ νὰ Τὸν ἀγαπήσουμε, νὰ ἀναγνωρίσουμε τὴν ἁμαρτωλότητά μας, νὰ ταπεινωθοῦμε, γιὰ νὰ Τὸν γνωρίσουμε καὶ νὰ συνομιλοῦμε μαζί Του προσευχόμενοι καὶ νὰ Τὸν δοξάζουμε καὶ ὅταν μᾶς βοηθάη καὶ ὅταν μᾶς δοκιμάζη.

– Γέροντα, ἕνας ποὺ ἀναπαύεται στὶς μετάνοιες, στὴν νηστεία, στὴν ἄσκηση, χρειάζεται νὰ μελετήση καὶ δογματική, θεολογία κ.λπ.;

– Ὅταν κανεὶς ἔχη μία στοιχειώδη μόρφωση, αὐτή εἶναι ἐργαλεῖο ποὺ βοηθάει. Δὲν ζητάει ὅμως νὰ ἀποκτήση γνώσεις, γιὰ νὰ βοηθήση ἢ γιὰ νὰ λέη ἐξυπνάδες, ἀλλὰ γιὰ νὰ βοηθηθῆ. Ἂν προσπαθήση κανεὶς νὰ ἁγιάση ὅ,τι τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, ἔρχεται ἡ Χάρις καὶ φωτίζει. Ἐκεῖ μέσα εἶναι καὶ ἡ δογματική καὶ ἡ θεολογία, γιατί ζῆ τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Ἄλλος μπορεῖ νὰ εἶναι ἁπλός καὶ νὰ μή θέη νὰ μάθη περισσότερα, ἀλλὰ νὰ ἀρκῆται σὲ ὅ,τι τοῦ δώση ὁ Θεός.

– Ὅταν εἴμαστε μέσα στὸ Μοναστήρι καὶ ἐπιθυμοῦμε ἀκόμη τὴν γνώση τοῦ κόσμου, τί σημαίνει αὐτό;

– Σημαίνει ὅτι δὲν ἔχουμε γνώση. «*Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς*»[111]. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ταπεινωθῆ καὶ φωτισθῆ, τότε ἁγιάζεται καὶ τὸ μυαλό του καὶ ἡ δύναμη αὐτή τοῦ λογικοῦ, ἐνῶ, πρίν ἁγιασθῆ, εἶναι σαρκική ἡ

---

[111]. *Ἰω.* 8, 32

ἐνέργεια τοῦ μυαλοῦ. Ἂν ἕνας πάη ἐγωιστικά, ἐνῶ εἶναι ἀγράμματος, νὰ ἑρμηνεύση τὰ δόγματα καὶ διαβάζη τὴν Ἀποκάλυψη, τὰ Πατερικά κ.λπ., σκοτίζεται, καὶ τελικά φθάνει σὲ ἀπιστία. Τὸν ἐγκαταλείπει ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, γιατί μὲ ἐγωισμό προχώρησε. Βλέπετε, ἡ ταπείνωση βοηθάει σὲ ὅλα, αὐτή δίνει τὴν δύναμη. Τὸ σοφώτερο πράγμα ποὺ θὰ σκεφτῶ, ἡ πιὸ σοφή λύση ποὺ θὰ βρῶ, εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη ἀνοησία , ὅταν ἔχη τὸν ἐγωισμό μέσα της, ἐνῶ ἡ ταπείνωση εἶναι πραγματική σοφία. Γι΄ αὐτὸ ὁ ἀγώνας νὰ γίνεται μὲ φιλότιμο καὶ μὲ πολλή ταπείνωση. Διαφορετικά, ἀντί νὰ ὠφελήση, ἔχει τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Σκοτίζεται ὁ νοῦς καὶ μετά λέει κανεὶς βλάσφημα πράγματα, γιατί προχώρησε ἐγωιστικά. Εἶναι πάνω ἀπὸ τὶς δυνάμεις του. Ἐδῶ ἕνας μορφωμένος, ἄν πάη νὰ ἑρμηνεύση τὰ δόγματα, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ βλαφθῆ, πόσο μᾶλλον ἕνας ἀγράμματος, ἄν πάη νὰ διεισδύση μέσα στὸ πνεῦμα τὸ πατερικό, χωρίς νὰ ἔχη πνευματική κατάσταση! Γιατί, ἄν εἶχε λίγη πνευματική κατάσταση, δὲν θὰ τὸ ἔκανε αὐτό. Θὰ ἔλεγε: «Ἂν μου χρειάζεται κάτι, ὁ Θεὸς θὰ φωτίση. Ἃς ἐφαρμόσω αὐτὰ ποὺ καταλαβαίνω. Εἶναι τόσα πολλά!».

– Δηλαδή, Γέροντα, ὅταν παρερμηνεύη κανεὶς τὸ Εὐαγγέλιο, εἶναι γιατί δὲν ἔχει ταπείνωση καὶ εὐλάβεια;

– Ναί, γιατί, ὅταν λείπη ἡ ταπείνωση, οἱ ἑρμηνεῖες ποὺ δίνει, εἶναι τοῦ μυαλοῦ, τῆς λογικῆς καὶ στεροῦνται ἀπὸ θεῖο φωτισμό.

– Ὅταν δὲν καταλαβαίνη κάτι, εἶναι καλύτερα νὰ τὸ ἀφήση γιὰ ἀργότερα;

– Ναί, νὰ πῆ: «Κάτι καλό λέει, ἀλλὰ ἐγώ δὲν τὸ καταλαβαίνω». Καὶ ἐγώ ἔτσι ἔκανα. Ὅταν ἤμουν μικρός καὶ διάβαζα τὸ Εὐαγγέλιο, ἄν δὲν καταλάβαινα κάτι, δὲν προσπαθοῦσα νὰ τὸ ἑρμηνεύσω. Σκεφτόμουν: «Κάτι καλό λέει, ἀλλὰ ἐγώ δὲν τὸ καταλαβαίνω». Καὶ μετά ἔβλεπα, ὅταν χρειαζόταν αὐτό, τάκ, ἐρχόταν ἡ ἑρμηνεία, ἀλλὰ καὶ πάλι ἔλεγα: «Ἃς ρωτήσω καὶ κάποιον ἄλλον πῶς τὸ ἑρμηνεύουν αὐτό». Καὶ ἦταν ἀκριβῶς ἔτσι ὅπως τὸ εἶχα καταλάβει. Γιατί εἶναι ἀναίδεια νὰ προσπαθῆ κανεὶς νὰ ἑρμηνεύση τὸ Εὐαγγέλιο, καὶ μάλιστα ὅταν δὲν καταλαβαίνη. Γι΄ αὐτό, ὅταν μελετᾶτε, νὰ μὴν τὰ ἑρμηνεύετε μὲ τὸ μυαλό, ἀλλὰ νὰ φέρνετε καλούς λογισμούς, μέχρι νὰ ἔρθη ὁ θεῖος φωτισμός τῆς διακρίσεως, γιὰ νὰ ἐρμηνεύωνται μόνα τους.

– Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος ὅταν ἀποκτήση καλύτερη κατάσταση, νὰ καταλάβη κάτι βαθύτερα;

– Ὄχι βαθύτερα. Ἕνα θεῖο νόημα ἔχει πολλά θεία νοήματα. Μερικά μπορεῖ νὰ τὰ καταλάβη τώρα καὶ μερικά ἀργότερα. Ἕνας μπορεῖ νὰ διαβάζη-νὰ διαβάζη, νὰ μαθαίνη πολλά, καὶ νὰ μὴν μπορῆ νὰ μπῆ καθόλου μέσα στὸ νόημα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἄλλος μπορεῖ νὰ μή διαβάζη πολύ, ἀλλὰ νὰ ἔχη ταπείνωση, ἀγωνιστικό πνεῦμα, καὶ τὸν φωτίζει ὁ Θεὸς καὶ μπαίνει στὸ νόημα. Αὐτός ποὺ θέλει νὰ διαβάση περισσότερο, μπορεῖ νὰ τὸ θέλη ἀπὸ κενοδοξία ἤ γιὰ εὐχαρίστηση. Εἶναι σάν ἕναν ποὺ βλέπει μία πάλη καὶ δὲν κοιτάζει πῶς πάλεψαν, γιὰ νὰ βοηθηθῆ, νὰ γίνη παλαιστής, ἀλλὰ κοιτάζει συνέχεια τὸ ρολόι του, γιὰ νὰ προλάβη νὰ παρακολουθήση καὶ ἄλλη πάλη καὶ ἄλλη, καὶ παλαιστής δὲν γίνεται, ἀλλὰ μένει θεατής.

– Συχνά, Γέροντα, γιὰ ἕναν ποὺ εἶναι μορφωμένος λένε: «Αὐτός εἶναι καλλιεργημένος ἄνθρωπος». Πάντοτε ἔτσι εἶναι;

– Ὅταν λέμε, «αὐτός εἶναι καλλιεργημένος ἄνθρωπος», ἐννοοῦμε καλλιεργημένο πνευματικά, ὥριμο πνευματικά. Ἔχω παρατηρήσει πώς ὑπάρχει καὶ ἀγράμματος πολύ ὑπερήφανος καὶ ἀγράμματος πολύ ταπεινός, καὶ μορφωμένος

πολύ ὑπερήφανος καὶ μορφωμένος πολύ ταπεινός. Δηλαδή, ἡ ἐσωτερική καλλιέργεια εἶναι ὅλη ἡ βάση. Γι΄ αὐτὸ λέει καὶ Μ. Βασίλειος: «Τὸ σπουδαιότερο εἶναι νὰ ἔχης ὑψηλή θέση καὶ ταπεινό φρόνημα». Ἕνας ποὺ ἔχει μία θέση, καὶ νὰ ἔχη καὶ λίγο ὑπερηφάνεια, δικαιολογεῖται κάπως. Ἀλλά ἕνας ποὺ δὲν ἔχει θέση, ἂν ἔχη ὑπερηφάνεια, εἶναι τελείως ἀδικαιολόγητος. Ὅλη ἡ βάση εἶναι ἡ καλλιέργεια τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἡ ἐσωτερική καλλιέργεια. Ἂν εἶναι καλλιεργημένος κανείς, εἶναι καὶ μορφωμένος, ἔχει καὶ ταπεινό φρόνημα, αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ καλό. Γιὰ ἕναν ὅμως ποὺ δὲν ἔχει μεγάλη μόρφωση, ὅταν ἔχη πολύ μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό του, εἶναι πολύ βαρύ.

«Ἡ γνῶσις φυσιοῖ»[112]

Ἡ ἐξωτερική μόρφωση τὶς περισσότερες φορές βλάπτει, γιατί ἀναπτύσσει στὸν ἄνθρωπο μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἡ ἰδέα μετά αὐτή γίνεται ὁ φράχτης ποὺ ἐμποδίζει τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν πλησιάση. Ἐνῶ, ὅταν ὁ ἄνθρωπος πετάξη τὴν μία ἰδέα ποὺ ἔχει γιὰ τὸν ἑαυτό του, τὴν ψεύτικη, τότε ὁ Καλός καὶ Πλούσιος Πατέρας μας τὸν πλουτίζει μὲ τὶς θεϊκές Του φωτεινές ἰδέες. Ὅταν ὅμως ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἔχη μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν κρατάη τὴν ἰδέα αὐτή στὸν ἐγκέφαλό του, συνεχίζει νὰ εἶναι ἐγκέφαλος, σάρκα, καὶ ἀγνοεῖ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Οἱ πολλές γνώσεις, δηλαδή, ὑπάρχει φόβος νὰ φουσκώσουν τὸ κεφάλι, νὰ τὸ κάνουν ἀερόστατο, καὶ νὰ διατρέχη τὸν κίνδυνο ἤ νὰ σπάση στὸν ἀέρα (μὲ σχιζοφρένεια) ἤ νὰ γκρεμισθῆ (μὲ ὑπερηφάνεια) καὶ νὰ γίνη κομμάτια. Γι΄ αὐτὸ ἡ γνώση θὰ πρέπη νὰ ἀκολουθῆ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμβαδίζη μὲ τὴν πράξη, γιὰ νὰ ὑπάρχη ἰσορροπία. Ἡ σκέτη γνώση βλάπτει.

Ὅταν μπαίνη ὁ ἐγωισμός καὶ μιλῶ, γιὰ νὰ μὲ θαυμάσουν, γιατί ἐγώ σκέφθηκα καλύτερα, τότε λειτουργοῦν οἱ πνευματικοί νόμοι, γιὰ νὰ συνέλθω. Ὅταν ὅμως αὐτὸ γίνεται συνέχεια, πειράζει. Μία τριχούλα μπαίνει στὸ μάτι καὶ τὸ ἐρεθίζει λίγο. Ἂν μπαίνη συνέχεια, δημιουργεῖ μεγάλο ἐρεθισμό. Ἔτσι καὶ ἐδῶ δημιουργεῖται πνευματικός ἐρεθισμός. Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος ἔχη ἐξυπνάδα καὶ κάνη μία ἐργασία μὲ εὐκολία, πρέπει νὰ διαλύεται μπροστὰ στὸν Θεό, νὰ Τὸν εὐχαριστή μέρα-νύχτα ποὺ τοῦ ἔδωσε ἐξυπνάδα, καὶ τὴν κάνει, χωρίς νὰ κουράζεται. Αὐτὸ ἔλειψε, νὰ μήν Τὸν εὐχαριστή!

– Ἂν ὅμως, Γέροντα, ἔχη τὴν γνώμη ὅτι δὲν καταφέρνει τίποτε;

– Τότε τὸν πειράζει τὸ ταγκαλάκι ἀπὸ τὴν ἀντίθετη πλευρά. Ρώτησαν τὴν καμήλα: «Ὁ ἀνήφορος σ' ἀρέσει ἤ ὁ κατήφορος;». Κι ἐκείνη εἶπε: «Γιατί, τὸ ἴσωμα χάθηκε;».

Αὐτοί ποὺ δὲν ἔχουν μυαλό εἶναι καλύτερα. Σ' ἐμᾶς δόθηκε μυαλό, γιὰ νὰ εἴμαστε καλύτερα, ἀλλὰ τί κάνουμε; Θὰ μᾶς ζητηθῆ λόγος. Πῶς τὰ οἰκονομάει ὁ Θεός! Αὐτοί ποὺ δὲν τούς κόβει, εἶναι χαρούμενοι – καὶ στὴν ἄλλη ζωή θὰ εἶναι καλύτερα, καὶ αὐτοί ποὺ ἔχουν τὸ μυαλό τὸ πολύ βασανίζονται.

– Στὴν ἄλλη ζωή, Γέροντα, οἱ καθυστερημένοι διανοητικά θὰ εἶναι καλά, δὲν θὰ εἶναι λειψοί;

---

[112].

– Τελικά, καὶ τὸ πολύ μυαλό θὰ γίνη πολτός καὶ τὸ λίγο μυαλό θὰ γίνη πολτός. Ἐκεῖ, στὸν Οὐρανό δὲν θὰ εἶναι μετά νοῦς. Οἱ θεολόγοι Ἅγιοι στὸν Οὐρανό δὲν θὰ εἶναι σὲ καλύτερη θέση ὡς πρὸς τὴν γνώση τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ὅσους ἦταν διανοητικῶς ἀνάπηροι στὴν ζωή αὐτή. Ἴσως στούς δεύτερους νὰ δώση ὁ Δίκαιος Θεὸς καὶ κάτι παραπάνω, γιατί ἔζησαν ἐδῶ στερημένοι.

Νὰ δουλεύουμε σωστὰ τὸ μυαλό

– Γιατί ὅμως, Γέροντα, συχνά λέτε ὅτι ἡ μόρφωση εἶναι καλή προϋπόθεση γιὰ τὸν Μοναχισμό;

– Κοίτα νὰ σοῦ πῶ, ἕνας μορφωμένος μπορεῖ νὰ πάρη νὰ διαβάση ἕνα Πατερικό καὶ μὲ λίγη προσπάθεια, ἐπειδή θὰ τὸ καταλάβη, νὰ προχωρήση γρήγορα. Ἕνας ἀγράμματος, ἄν δὲν ἔχη εὐλάβεια, δύσκολα θὰ προχωρήση. Ὁ ἀγράμματος πρέπει νὰ φθάση νὰ ἔχη βιώματα καὶ θεία γεγονότα καὶ μέσα ἀπὸ αὐτὰ νὰ κατανοήση μετά τὰ ὅσα διαβάζει. Ἐνῶ ὁ μορφωμένος, λίγη προσπάθεια ἄν κάνη, γρήγορα θὰ προχωρήση, φθάνει νὰ δουλεύη τὸ μυαλό του καὶ νὰ μήν πιάνεται μόνον ἀπὸ τὴν θεωρία καὶ τὸν κλέβει ἡ θεωρία. Δὲν λέω νὰ θέλη νὰ γνωρίση τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ μυαλό.

– Δηλαδή, Γέροντα, νὰ χρησιμοποιῆ τὸ μυαλό τοῦ κατὰ τῶν παθῶν;

– Ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα. Βλέπει τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ, τὸ σύμπαν ὅλο καὶ δοξολογεῖ, εὐχαριστεῖ τὸν Θεό. Βλέπεις, πρῶτα ὁ Ἀβραάμ ἀναζήτησε τὸν Θεό καὶ ὕστερα ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ.

– Πῶς δηλαδή;

– Ὁ πατέρας τοῦ Ἀβραάμ ἦταν εἰδωλολάτρης, λάτρευε τὰ εἴδωλα. Ὁ Ἀβραάμ εἶδε τὸ σύμπαν, προβληματίσθηκε ποὺ λάτρευαν τὰ ἄψυχα εἴδωλα καὶ δούλεψε τὸ μυαλό του: «Δὲν μπορεῖ, εἶπε, αὐτὰ τὰ εἴδωλα, αὐτὰ τὰ ξύλα, νὰ εἶναι θεοί, νὰ δημιούργησαν αὐτόν τὸν κόσμο. Ποιός ἔκανε τὸν οὐρανό, τὰ᾿ ἀστέρια, τὸν ἥλιο κ.λπ.; Πρέπει νὰ βρῶ τὸν ἀληθινό Θεό κι Αὐτόν νὰ πιστέψω καὶ θὰ προσκυνήσω». Τότε λοιπόν ὁ Θεὸς τοῦ ἀποκαλύφθηκε καὶ τοῦ εἶπε: *«Ἔξελθε ἐκ τῆς γής σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου»*[113] καὶ τὸν πῆγε στὴν Χεβρώμ, καὶ ἔγινε ἀγαπημένο παιδί τοῦ Θεοῦ. Ὁ μορφωμένος, καὶ εὐλάβεια νὰ μήν ἔχη, ἐπειδή μπορεῖ εὔκολα νὰ καταλάβη, μὲ λίγη ταπείνωση καὶ λίγο ἀγώνα θὰ προχωρήση. Νά, εἶναι ὅπως λ.χ. στὶς διαβιβάσεις ποὺ ἤμουν. Ὅταν μὲ ἔβαλαν ἐκεῖ, εἶχε μερικά σήματα ἀγγλικά. Ὅσοι ἦταν μορφωμένοι καὶ ἤξεραν καὶ ἀγγλικά, ἀμέσως τὰ ἐπίαναν. Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι δυσκολευόμασταν. Ἀλλά καὶ στὴν θεωρία ποὺ κάναμε εὔκολα οἱ ἄλλοι τὰ καταλάβαιναν, γιατί ἤξεραν ὁρισμένα πράγματα, ἐνῶ ἐμεῖς πάλι δυσκολευόμασταν.

Πρέπει νὰ γνωρίση κανεὶς τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ. Νὰ καταλάβη τί τοῦ ἔχει δοθῆ. Τὸ μυαλό γιατί μᾶς τὸ ἔδωσε ὁ Θεός; Γιὰ νὰ ἐξετάζουμε, νὰ μελετοῦμε, νὰ παρακολουθοῦμε τὸν ἑαυτό μᾶς κ.λπ. Τὸ μυαλό ὁ Θεὸς δὲν τὸ ἔδωσε στούς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ καταγίνωνται συνέχεια μὲ τὸ πῶς νὰ βροῦν ταχύτερο μέσο νὰ πηγαίνουν ἀπὸ τὴν μία χώρα στὴν ἄλλη, ἀλλὰ γιὰ νὰ καταγινώμαστε μὲ τὸ κυριώτερο, πῶς νὰ φθάσουμε στὸν προορισμό μας, κοντά στὸν Θεό, στὴν ἀληθινή χώρα, στὸν Παράδεισο.

---

[113]. *Γέν.* 12, 1.

Τί εὐεργεσίες ἔκανε ὁ Θεὸς στὸν Ἰσραηλιτικό λαό! Τί σημεῖα! Πόσα γεγονότα! Ὅταν ὅμως ὁ Μωυσῆς ἄργησε νὰ κατεβῆ ἀπὸ τὸ Σινά μὲ τὶς πλάκες, τὶς δέκα ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ὁ λαός ἔδωσε τὰ χρυσαφικά του, γιὰ νὰ κάνουν ἕνα χρυσό μοσχάρι καὶ νὰ τὸ προσκυνοῦν[114]. Στὴν ἐποχή μας δὲν ὑπάρχει κανένας ἄνθρωπος μὲ… μοσχαρίσιο μυαλό. Γι' αὐτὸ γιὰ ἕναν μορφωμένο δὲν δικαιολογεῖται νὰ μήν καταλαβαίνη ποιό εἶναι τὸ σωστό. Τὸ μυαλό τὸ ἔδωσε ὁ Θεός, γιὰ νὰ βρῆ ὁ ἄνθρωπος τὸν Δημιουργό του. Οἱ Εὐρωπαῖοι τὸ ζάλισαν τὸ μυαλό, ἔπαθαν σύγχυση καὶ πᾶνε στὸν γκρεμό, γιατί ἔβγαλαν τὸν Θεό ἀπὸ τὴν ζωή τους.

Εἶναι καὶ μερικοί πού, ἐνῶ ἔχουν ὅλες τὶς προϋποθέσεις, μυαλό, ἐξυπνάδα κ.λπ., γιὰ νὰ προχωρήσουν, δὲν προσέχουν τί τούς λές. Μόλις τούς κάνης μία νύξη, «κατάλαβα»λένε καὶ σπεύδουν νὰ συμπληρώσουν. Ἔρχονται στὸ Ὅρος ἐξυπνότατα παιδιά. Δείχνουν ὅτι πιάνουν ἀμέσως ὅ,τι τούς λές, ἀλλὰ πιάνουν ἀέρα, γιατί δὲν προσέχουν. Ἐνῶ ἄλλα μὲ λιγώτερη ἐξυπνάδα, προσέχουν, περιμένουν μὲ σύνεση νὰ ἀκούσουν καὶ τὰ παρακάτω, καὶ τούς μένουν αὐτὰ ποὺ ἀκοῦν. Ἄλλα καταλαβαίνουν πολλά, μαζεύουν ἀπὸ 'δῶ-ἀπὸ 'κεῖ, γεμίζουν γνώσεις καὶ δὲν κάνουν τίποτε. Ἀχρηστεύουν τὸ μυαλό ποὺ τούς ἔδωσε ὁ Θεός, τὸ κουρκουτιάζουν. Ἔχουν μία ὑπερηφάνεια καὶ δὲν ἀφήνουν τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ νὰ τὰ ἐπισκιάση. Ἐνῶ ἄλλα ποὺ δὲν ἔχουν πολύ μυαλό, πολύ ταπεινώνονται. Λένε: «Δὲν μοῦ κόβει» καὶ ξαναρωτοῦν: «Πῶς τὸ εἶπες αὐτό;», καὶ προσπαθοῦν νὰ τὸ ἐφαρμόσουν. Ἔτσι χαριτώνονται καὶ προχωροῦν. Ὁ ταπεινός ἄνθρωπος συνήθως εἶναι πολυμαθής, ἐνῶ ὁ ἐγωιστής, ἐπειδή δὲν ταπεινώνεται νὰ ρωτήση, δὲν ἔχει γνώσεις. Ὁ Μέγας Ἀρσένιος[115] ἦταν ὁ πιὸ μορφωμένος σ' ὅλη τὴν Βυζαντινή Αὐτοκρατορία. Ὁ Μέγας Θεοδόσιος τὸν εἶχε δάσκαλο στὰ παιδιά του, τὸν Ἀρκάδιο καὶ Ὀνώριο. Ὅταν ὅμως πῆγε στὴν ἔρημο γιὰ μοναχός, κάθησε κοντά στὸν Ἀββᾶ Μακάριο τὸν ἀγράμματο καὶ ἔλεγε: «Οὔτε τὸ ἀλφάβητο αὐτοῦ δὲν ξέρω»!

– Γέροντα, πῶς θὰ γίνη νὰ μήν ἐξετάζη τὰ πράγματα κανεὶς μόνο μὲ τὸ μυαλό;

– Τὸ μυαλό πρέπει νὰ τὸ δουλεύη σωστὰ. Νὰ τὸ δουλεύη στὸ μεγαλεῖο του Θεοῦ, γιὰ νὰ βρῆ τὸν Θεό, ὄχι νὰ κάνη τὸ μυαλό τοῦ Θεό. Ὅσοι ἔχουν μυαλό, πρέπει νὰ εἶναι προχωρημένοι πνευματικά. Μία ματιά νὰ ρίξουν, καταλαβαίνουν. Ὅταν δουλεύη κανεὶς τὸ μυαλό, μπορεῖ νὰ βοηθήση τὸν ἄλλον, διαφορετικά, μπορεῖ νὰ τὸν βασανίση. Ἔχω ὑπ' ὄψιν μου γεγονότα ἀπὸ λαϊκούς. Γνώρισα ἕνα παιδί ποὺ ἔμεινε ὀρφανό ἀπὸ πατέρα, μαζί μὲ τὰ τρία ἀδελφάκια του, καὶ ἡ μάνα τοῦ ξαναπαντρεύτηκε. Τὰ ὀρφανά δὲν εἶδαν ἀγάπη ἀπὸ τὴν μάνα οὔτε ἀπὸ τὸν πατρυιό τους. Τὸ ταλαίπωρο, ὅταν μεγάλωσε, ἄνοιξε ἕνα ἐμπορικό καὶ δούλευε. Μία φορά ἄκουσε ὅτι πέθανε κάποιος καὶ ἄφησε τρία ὀρφανά. Πόνεσε τὰ ὀρφανά καὶ εἶπε στὴν χήρα γυναίκα: «Θέλεις νὰ παντρευθοῦμε καὶ νὰ ζήσουμε σάν ἀδέλφια, γιὰ νὰ προστατεύσουμε αὐτὰ τὰ παιδιά;». Τὸ δέχθηκε ἐκείνη. Τώρα ζοῦν πνευματικά, διαβάζουν Συναξάρια, Φιλοκαλία, πᾶνε σὲ Μοναστήρια, ἔχουν Πνευματικό. Σκέφθηκε σωστὰ καὶ ἐνήργησε ἔτσι καὶ δέχθηκε τὴν θεία Χάρη. Ἀλλιῶς θὰ τοῦ ἔλεγε τὸ ταγκαλάκι: «Τώρα νὰ τὰ βασανίσης αὐτὰ τὰ παιδιά, ὅπως βασανίστηκες καὶ ἐσύ». Αὐτός δὲν πῆγε νὰ ἐκδικηθῆ μὲ τὴν κακότητα, ἀλλὰ ἐκδικήθηκε μὲ τὴν καλωσύνη.

114. Βλ. *Ἐξ.* 32, 1-6.

115. Βλ. *Τὸ Γεροντικόν*, Ἀββᾶς Ἀρσένιος στ', σ. 5.

Ἄλλοι χρησιμοποιοῦν τὸ μυαλό τους στὸ καλό καὶ ἐφευρίσκουν καλά πράγματα καὶ ἄλλοι γιὰ καταστροφή. Εἶναι καὶ τὸ ταγκαλάκι ποὺ τούς βάζει.

Βλέπουμε καὶ στὴν περίπτωση τοῦ Ἄβελ καὶ τοῦ Κάιν[116]. Μήπως ὁ Θεὸς ἀλλιῶς ἔκανε τὸν Ἄβελ καὶ ἀλλιῶς τὸν Κάιν; Ὁ Ἄβελ ὅμως δούλεψε σωστὰ τὸ μυαλό ποὺ τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός. Σκέφθηκε: «Ὁ Θεὸς μου ἔδωσε ὁλόκληρο κοπάδι, ἕνα ἀρνάκι νὰ μήν Τοῦ δώσω;». Καὶ πιάνει καὶ σφάζει τὸ καλύτερο ἀρνάκι. Ὁ Κάιν πῆρε σιτάρι μὲ σκύβαλα μαζί καὶ τὸ πρόσφερε θυσία στὸν Θεό. Ὁ ἕνας πρόσφερε τὸ καλό ἀρνί, ὁ ἄλλος ἄχρηστα σκύβαλα. Ἐντάξει, δὲν θέλεις νὰ προσφέρης ἕνα ἀρνάκι, πάρε τουλάχιστον λίγο καθαρό σιτάρι. Δυστυχῶς ὅμως παίρνει σιτάρι μαζί μὲ σκύβαλα καὶ τὸ καπνίζει. Τί προσφερε ὁ ἕνας, τί ὁ ἄλλος! Ὁ Θεὸς εὐαρεστήθηκε ἀπὸ τὴν θυσία τοῦ Ἄβελ. Ζήλεψε μετά ὁ Κάιν καὶ σκότωσε τὸν Ἄβελ. Ἔτσι ὁ Θεὸς πῆρε στὸν Παράδεισο τὸν Ἄβελ καὶ ὁ ἄλλος γύριζε σάν ἀγρίμι στὰ δάση. Φυσικά ὁ Θεὸς ἔδωσε ἐλευθερία, ἀλλὰ ὁ Ἄβελ τὴν ἀξιοποίησε.

---

[116]. Βλ. *Γέν.* 4, 2-15.

Κεφάλαιο 2 - Ὁ ὀρθολογισμός στὴν ἐποχή μας

Ἡ λογική στὴν πνευματική ζωή

– Γέροντα, τί θέση ἔχει ἡ λογική στὴν πνευματική ζωή;

– Ποιά λογική; Ἡ κοσμική; Αὐτή ἡ λογική[117] δὲν ἔχει καμμιά θέση στὴν πνευματική ζωή. Μπαίνουν Ἄγγελοι, Ἅγιοι ἀπὸ τὸ παράθυρο, τούς βλέπεις, μιλᾶς μαζί τους, φεύγουν… Ἂν πᾶς νὰ τὰ ἐξετάσης αὐτὰ μὲ τὴν λογική, δὲν γίνεται. Στὴν ἐποχή μας ποὺ ἔχουν αὐξηθῆ οἱ γνώσεις, δυστυχῶς ἡ ἐμπιστοσύνη μόνο στὴν λογική κλόνισε τὴν πίστη ἀπὸ τὰ θεμέλια καὶ γέμισε τὶς ψυχές ἀπὸ ἐρωτηματικά καὶ ἀμφιβολίες. Γι᾽ αὐτὸ στερούμαστε τὰ θαύματα, γιατί τὸ θαῦμα ζῆται καὶ δὲν ἐξηγεῖται μὲ τὴν λογική. Ἀντίθετα, ἡ πίστη στὸν Θεό τραβάει τὴν θεϊκή δύναμη κάτω καὶ ἀναποδογυρίζει ὅλα τὰ ἀνθρώπινα συμπεράσματα. Κάνει θαύματα, ἀνασταίνει νεκρούς καὶ ἀφήνει μὲ στόμα ἀνοικτό τὴν ἐπιστήμη. Ὅλα τὰ πράγματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐξωτερικά φαίνονται ἀνάποδα. Ἂν δὲν ἀναποδογυρίση κανεὶς τὸ κοσμικό του φρόνιμα, νὰ γίνη πνευματικός ἄνθρωπος, ἀδύνατον εἶναι νὰ γνωρίση τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ ποὺ μᾶς φαίνονται παράξενα (ἀνάποδα). Ὅποιος νομίζει ὅτι μπορεῖ νὰ γνωρίση τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν ἐξωτερική ἐπιστημονική θεωρία, μοιάζει μὲ ἀνόητο ποὺ θέλει νὰ δῆ τὸν Παράδεισο μὲ τὸ τηλεσκόπιο.

Ἡ λογική κάνει πολύ κακό, ὅταν κανεὶς πάη νὰ ἐξετάση μὲ αὐτήν τὰ θεία, τὰ μυστήρια, τὰ θαύματα. Οἱ Καθολικοί μὲ τὴν λογική τους ἔφθασαν νὰ ἐξετάσουν τὴν Θεία Κοινωνία στὸ Χημεῖο, γιὰ νὰ δοῦν ἂν πράγματα εἶναι Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ. Οἱ Ἅγιοι ὅμως μὲ τὴν πίστη ποὺ εἶχαν, συχνά ἔβλεπαν Σάρκα καὶ Αἷμα στὴν ἁγία Λαβίδα. Σὲ λίγο θὰ φθάσουν νὰ περνοῦν καὶ τούς Ἁγίους ἀπὸ τὶς ἀκτίνες, γιὰ νὰ διαπιστώσουν τὴν ἁγιότητά τους! Πέταξαν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἔβαλαν τὴν λογική τους καὶ τώρα ἀσχολοῦνται μὲ τὴν λευκή μαγεία. Σὲ ἕναν Καθολικό ποὺ εἶχε καλή διάθεση –ἔκλεγε ὁ καημένος – εἶπα: «Μία ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες διαφορές ποὺ ἔχουμε εἶναι καὶ αὐτή, ἐσεῖς βάζετε τὸν ἐγκέφαλο, ἐμεῖς τὴν πίστη. Ἐσεῖς ἀναπτύξατε τὸν ὀρθολογισμό καὶ γενικά τὸν ἀνθρώπινο παράγοντα. Μὲ τὴν λογική σας περιορίζετε τὴν θεϊκή δύναμη, γιατί τὴν θεία Χάρη τὴν πετᾶτε στὴν ἄκρη. Ἐσεῖς στὸν ἁγιασμό ρίχνετε συντηρητικό, γιὰ νὰ μή χαλάση. Ἐμεῖς στὰ χαλασμένα ρίχνουμε ἁγιασμό καὶ γίνονται καλά. Πιστεύουμε στὴν Χάρη ποὺ ἁγιάζει καὶ ὁ ἁγιασμός κρατάει καὶ διακόσια καὶ πεντακόσια χρόνια, δὲν χαλάει ποτέ».

– Μπαίνει δηλαδή, Γέροντα, ἡ λογική, ὁ ὀρθός λόγος, πρίν ἀπὸ τὸν Θεό;

– Μήπως δὲν μπαίνει ἡ λογική ἀλλὰ ἡ ὑπερηφάνεια; Στὴν οὐσία αὐτή ἡ λογική εἶναι βλαμμένος λόγος ὄχι ὀρθός. Ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι λογική βλαμμένη. Λογική ποὺ ἔχει ἐγωισμό ἔχει καὶ δαιμόνιο φωλιασμένο. Ὅταν μπαίνη αὐτή ἡ λογική στὶς ἐνέργειές μας, δίνουμε δικαίωμα στὸν διάβολο.

---

[117]. Ὅταν ὁ Γέροντας ἀναφέρεται στὴν λογική καὶ τὴν μέμφεται, δὲν ἐννοεῖ τὸ χάρισμα μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς τίμησε τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ τὸν ὀρθολογισμό ἤ, ὅπως λέει ὁ ἴδιος, τὸν «βλαμμένο λόγο», τὸν ἀπογυμνωμένο ἀπὸ τὴν πίστη στὸν Θεό, ὁ ὁποῖος ἀρνεῖται τὴν θεία Πρόνοια καὶ ἀποκλείει τὸ θαῦμα.

– Καὶ ὅταν, Γέροντα, ἕνας πνευματικός ἄνθρωπος ἔχῃ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἕναν πειρασμό, καὶ τότε δὲν χωράει καθόλου ἡ λογική;

– Τότε, ἄς κάνη ὅ,τι μπορεῖ ἀνθρωπίνως, καὶ ὅ,τι δὲν μπορεῖ, ἄς τὸ ἀφήση στὸν Θεό. Εἶναι μερικοί ποὺ προσπαθοῦν νὰ τὰ πιάνουν ὅλα μόνο μὲ τὸ μυαλό. Σάν αὐτούς ποὺ θέλουν νὰ κάνουν νοερά προσευχή μὲ τὸ μυαλό. Σφίγγουν τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ συγκεντρωθοῦν, πονάει μετά τὸ κεφάλι. Ἄν ἀντιμετώπιζα ἐγώ ἔτσι τὰ θέματα ποῦ ἔχω νὰ ἀντιμετωπίσω κάθε μέρα, νομίζεις ὅτι θὰ μποροῦσα νὰ τὰ βγάλω πέρα; Ἀλλά κάνω ὅ,τι μπορῶ ἀνθρωπίνως καὶ μετά τὰ ἀφήνω στὸν Θεό. «Ὁ Θεός, λέω, θὰ δείξη, θὰ φωτίση τί πρέπει νὰ γίνη». Πολλοί ἀρχίζουν: «Καὶ πῶς θὰ γίνει αὐτή ἡ δουλειά καὶ τί θὰ γίνη μ᾽ ἐκεῖνο ἤ μὲ τὸ ἄλλο», καὶ μὲ τὸ παραμικρό τους πονάει τὸ κεφάλι. Ὅταν κανεὶς προσπαθῇ νὰ τακτοποιήση τὰ πράγματα μόνο μὲ τὴν λογική, ζαλίζεται. Πρέπει νὰ βάλη τὸν Θεό μπροστὰ ἀπὸ κάθε ἐνέργειά του. Νὰ μήν κάνη δουλειά, χωρίς νὰ ἐμπιστεύεται στὸν Θεό, γιατί μετά ἀγωνιᾶ καὶ κουράζει τὸ μυαλό καὶ νιώθει ἄσχημα ψυχικά.

– Γέροντα, ἔχετε πεῖ ὅτι δὲν φθάνετε σὲ κατάσταση ὑπερέντασης. Πῶς γίνεται αὐτό;

– Ναί, δὲν φθάνω, γιατί δὲν ἀντιμετωπίζω τὰ πράγματα μὲ τὸ μυαλό. Ἐμένα, ἄν πονέση τὸ κεφάλι μου, θὰ πονέση ἤ ἀπὸ κρύωμα ἤ ἀπὸ ὑπόταση. Καὶ ἔχω τόσα νὰ ἀντιμετωπίσω! Κάθε μέρα ἔχω αὐτούς ποὺ ἔρχονται μὲ τὰ θέματά τους, μὲ τὸν πόνο τους. Σκέφτομαι αὐτούς ποὺ πέρασαν μὲ τὰ διάφορα προβλήματά τους, τούς ἀρρώστους κ.λπ. Καὶ ἄν γίνη κανεὶς καλά, δὲν λέει ὅτι ἔγινε καλά, νὰ χαρῶ καὶ λίγο, ἀλλὰ συνεχίζω νὰ ἔχω τὴν ἔννοιά μου καὶ γι᾽ αὐτόν.

– Πῶς μπορεῖ, Γέροντα, ἕνας μοναχός νὰ τακτοποιῆ σωστὰ τὸν λογισμό του, γιὰ νὰ μήν κουράζεται μὲ τὴν λογική;

– Νὰ τὸν τακτοποιῆ μὲ τὴν πνευματική λογική ὄχι μὲ τὴν κοσμική λογική. Νὰ γυρίση τὸ κουμπί στὴν πνευματική συχνότητα. Νὰ σκέφτεται πνευματικά καὶ ἡ τοποθέτησή του νὰ εἶναι πνευματική. Ἀκόμη καὶ σὲ ἕναν λαϊκό ποὺ εἶναι πνευματικός ἄνθρωπος δὲν ἔχει καμμία θέση ἡ κοσμική λογική. Ἡ κοσμική λογική εἶναι γιὰ ἕναν καλό ἄνθρωπο ποὺ δὲν πιστεύει.

– Γέροντα, πῶς ἐννοεῖτε τὴν πνευματική τοποθέτηση;

– Πνευματική τοποθέτηση εἶναι νὰ χαίρεσαι μὲ τὰ ἀντίθετα ἀπὸ αὐτὰ μὲ τὰ ὁποία χαίρονται οἱ κοσμικοί. Νὰ χαίρεσαι, ὅταν λ.χ. δὲν σοῦ δίνουν σημασία. Μόνο μὲ τὰ ἀντίθετα τῶν κοσμικῶν ἐπιδιώξεων θὰ κινηθοῦμε στὸν πνευματικό χῶρο. Χρήματα θέλεις; Δῶσε καὶ τὸ πορτοφόλι. Θρόνο θέλεις; Κάθισε τὸν ἑαυτό σου στὸ σκαμνί.

– Ἐμεῖς, Γέροντα, τί ποσοστό λογικῆς ἔχουμε;

– Ἐσεῖς θέλετε ξεβίδωμα. Νὰ εὐχηθῶ νὰ σᾶς γίνη τῆς ἀγάπης τὸ ξεβίδωμα, ποὺ εἶναι θεία τρέλλα, γιατί ἀλλιῶς καλύτερα εἶναι αὐτοί ποὺ πᾶνε στὸ Λεμπέτι[118], παρά αὐτοί οἱ Χριστιανοί ποὺ ἔχουν τὸν ὀρθολογισμό, δηλαδή τὴν ὑπερήφανη λογική.

Ἡ κοσμική λογική βασανίζει τὸν ἄνθρωπο

– Γέροντα, νιώθω τὴν καρδιά μου σάν πέτρα. Τί θὰ γίνη μὲ τὴν σκληροκαρδία;

---

[118]. Τὸ ψυχιατρικό νοσοκομεῖο τῆς Θεσσαλονίκης.

– Ἐσύ δὲν ἔχεις σκληροκαρδία ἀλλά… μυαλοκαρδία! Ὅλη ἡ καρδιά σου μαζεύτηκε στὸ μυαλό καὶ δουλεύει τώρα μόνον τὸ μυαλό. Ἀλλά ὑπάρχουν ἀκόμη περιθώρια, μπορεῖ νὰ πάη ἡ καρδιά στὴν θέση της.

– Πῶς;

– Κάθε μέρα νὰ διαβάζης ἕναν κανόνα ἀπὸ τὸ Θεοτοκάριο[119]. Αὐτὸ εἶναι τὸ καλύτερο φάρμακο, γιὰ νὰ δουλέψη ἡ καρδιά. Ἔχεις καρδιά, ἀλλὰ τὴν σκεπάζει ἡ λογική. Ἔχεις ξεσηκώσει τὸ εὐρωπαϊκό τυπικό, τὴν εὐρωπαϊκή νοοτροπία. Προσπαθεῖς τυπικά νὰ εἶσαι σὲ ὅλα ἐντάξει. Ἂν ἤσουν εὐρωπαῖος ὑπάλληλος, θὰ ἤσουν τύπος καὶ ὑπογραμμός. Στὴν ὥρα σου ἐντάξει, στὴν δουλειά σου ἐντάξει. Θὰ σὲ εἶχαν ὅλοι γιὰ ὑπόδειγμα. Ἂν τὴν συνέπειά σου τὴν διαθέσης στὰ πνευματικά, θὰ κάνης ἅλματα πνευματικά, θὰ φθάσης στὸν Παράδεισο σύντομα. Ἀλλά, βλέπεις, τὸ εὐρωπαϊκό πνεῦμα μὲ τὴν λογική τραβάει γιὰ τὸ φεγγάρι καὶ ὄχι γιὰ τὸν Θεό. Τώρα κινεῖσαι ὅπως στὶς ὑπηρεσίες. Στὴν πενυματική ζωή ὅμως τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικά. Χρειάζεται ἁπλότητα. Νὰ κινῆσαι ἁπλά καὶ νὰ ἔχης ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό.

– Πῶς θὰ ἀποκτήσω, Γέροντα, αὐτήν τὴν ἁπλότητα;

– Νὰ ἀνοίξω τὸ κεφάλι καὶ νὰ βάλω μυαλό… παλιᾶς ἐποχῆς! Νὰ μπῆς στὴν ἁπλότητα τοῦ Γεροντικοῦ, γιὰ νὰ γνωρίσης τὴν πνευματική ἐπιστήμη, ἡ ὁποία ἀνεβάζει καὶ ξεκουράζει τὴν ψυχή, καὶ τότε τὸ κεφάλι δὲν πονάει. Ἡ λογική βασανίζει τὸν ἄνθρωπο. Π.χ. λέω: «Αὐτὸ πρέπει νὰ γίνη ἔτσι»καὶ τὸ κάνω, γιατί πρέπει νὰ γίνη. Δὲν τὸ κάνω δηλαδή μὲ τὴν καρδιά, ἀλλὰ γιατί μου τὸ ὑπαγορεύει ἡ λογική. Ἡ λογική λέει, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐγένεια λέει: «Πρέπει νὰ παραχωρήσω τὴν θέση μου». Δὲν τὸ λέει ὅμως ἡ καρδιά. Ἄλλο εἶναι νὰ σκιρτήση ἡ καρδιά καὶ νὰ παραχωρήσω ἀπὸ ἀγάπη τὴν θέση μου. Τότε θὰ νιώσω χαρά.

Νὰ μὴν ὑπάρχει ὁ ἑαυτός μας στὶς ἐνέργειές μας. Νὰ μή ζητοῦμε τὴν δική μας ἀνάπαυση. Αὐτὸ ἐμποδίζει νὰ ἔρθη ὁ Χριστός. Νὰ κοιτάζη κανεὶς τί ἀναπαύει τὸν ἄλλον. Ἡ πραγματική ἀνάπαυση γεννιέται ἀπὸ τὴν ἀνάπαυση τοῦ ἄλλου. Τότε ἀναπαύεται καὶ ὁ Θεὸς στὸν ἄνθρωπο καὶ ὁ ἄνθρωπος παύει νὰ εἶναι ἄνθρωπος, θεώνεται. Ἀλλιῶς δουλεύει μόνον τὸ μυαλό, καὶ τότε ὅλα εἶναι σαρκικά, ἀνθρώπινα.

Ἡ κοσμική λογική κουράζει τὸ μυαλό καὶ ἀποδυναμώνει τὶς σωματικές δυνάμεις, περιορίζει τὴν καρδιά, ἐνῶ ἡ πνευματική λογική της δίνει εὐρύτητα. Τὸ μυαλό, ὅταν χρησιμοποιῆται σωστὰ, μπορεῖ νὰ κεντήση τὴν καρδιά καὶ νὰ τὴν βοηθήση. Ὅταν ὁ νοῦς πάη στὴν καρδιά καὶ συνεργασθῆ μὲ τὴν καρδιά, κάθε ἐργασία ποὺ κάνουμε παύει νὰ εἶναι μία ἐργασία μόνο λογική. Ἡ λογική εἶναι χάρισμα. Τὴν λογική ὅμως αὐτή πρέπει νὰ τὴν ἁγιάσουμε.

– Ἐγώ, Γέροντα, δὲν ἔχω καρδιά.

– Ἔχεις καρδιά, ἀλλά, μόλις πάη νὰ ἐνεργήση, τὴν φιμώνει τὸ μυαλό σου. Νὰ πσοπαθήσης νὰ ἀποκτήσης τὴν λογική της καρδιᾶς, τὴν πίστη, τὴν ἀγάπη.

– Πῶς θὰ τὸ πετύχω αὐτό;

---

119. Συλλογή ἑξήντα δύο ὑμνολογικῶν κανόνων πρὸς τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, οἱ ὁποῖοι μελουργήθηκαν ἀπὸ εἴκοσι δύο μελωδούς. Ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν Ἅγιο Νικόδημο τὸν Ἁγιορείτη (1796), ὁ ὁποῖος μὲ πολλή ἐπιμέλεια συγκέντρωσε τούς κανόνες αὐτούς ἀπὸ χειρόγραφά του Ἁγίου Ὅρους.

– Πρῶτο βῆμα, θὰ κάνης πορεία διαμαρτυρίας στὴν Θεσσαλονίκη ξυπόλυτη, νὰ ποῦν ὅτι τρελλάθηκες, γιὰ νὰ φύγη τὸ μυαλό!!! Ἐσύ, εὐλογημένη, τὰ παίρνεις ὅλα μὲ μαθηματική ἀκρίβεια. Ἀστρονόμος εἶσαι; Νὰ σταματήσης νὰ σκέφτεσαι ὀρθολογιστικά, γιὰ νὰ μπορέσης νὰ κάνης δουλειά στὸν ἑαυτό σου.

– Γέροντα, τί μελέτη θὰ μὲ βοηθήση, γιὰ νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὴν κοσμική λογική;

– Νὰ διαβάσης πρῶτα τὸ Γεροντικό, Φιλόθεο Ἱστορία, Εὐεργετινό, δηλαδή ὄχι θεωρητικά βιβλία ἀλλὰ πράξη, γιὰ νὰ φύγη ἡ κοσμική λογική μὲ τὸ πατερικό ἁπλό πνεῦμα τῆς ἁγιότητος. Μετά νὰ ἀρχίσης τὸν Ἀββᾶ Ἰσαάκ, γιὰ νὰ μή δεχθῆς τὸν Ἀββᾶ Ἰσαάκ ὡς φιλόσοφο ἀλλὰ ὡς θεοφώτιστο.

Ἡ κοσμική λογική ἀλλοιώνει τὸ πνευματικό αἰσθητήριο

Οἱ Ἅγιοι Πατέρες τὰ ἔβλεπαν ὅλα μὲ τὸ πνευματικό, μὲ τὸ θεϊκό μάτι. Τὰ Πατερικά εἶναι γραμμένα μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, καὶ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἔκαναν τὶς ἑρμηνεῖες οἱ Ἅγιοι Πατέρες. Τώρα δὲν ὑπάρχει συχνά αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ καταλαβαίνουν τὰ Πατερικά. Τὰ βλέπουν ὅλα μὲ τὸ κοσμικό μάτι, δὲν βλέπουν πιὸ πέρα, δὲν ἔχουν τὴν εὐρύτητα ποὺ δίνουν ἡ πίστη καὶ ἡ ἀγάπη. Ὁ Μέγας Ἀρσένιος[120] ἄφηνε τὰ βάγια μέσα στὸ νερό, χωρίς νὰ τὸ ἀλλάζη, καὶ τὸ νερό μύριζε πολύ. Ἐμεῖς ποῦ νὰ καταλάβουμε τί πήγαζε μέσα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ βρώμικο νερό! «Μά δὲν τὸ καταλαβαίνω αὐτό», σοῦ λέει ὁ ἄλλος. Δὲν στέκεται νὰ δή μήπως ὑπάρχη καὶ κάτι ἄλλο, ἀλλὰ τὸ ἀρνεῖται, γιατί δὲν τὸ καταλαβαίνει!

Ὅταν μπαίνη ἡ λογική, δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβη κανεὶς οὔτε τὸ Εὐαγγέλιο οὔτε τούς Ἁγίους Πατέρες. Ἀλλοιώνεται τὸ πνευματικό αἰσθητήριο, καὶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν λογική του βγάζει ἄχρηστα καὶ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὰ Πατερικά καὶ φθάνει νὰ λέη: «Τόσα χρόνια ταλαιπωροῦνται οἱ ἄνθρωποι ἄδικα μὲ τὴν ἄσκηση, τὴν νηστεία κ.λπ.!».Αὐτὸ εἶναι βλασφημία. Ἦρθε μία φορά ἕνας κελλιώτης μοναχός στὸ Καλύβι μὲ αὐτοκίνητο. «Παιδί μου, τοῦ λέω, τί τὸ θέλεις ἐσύ τὸ αὐτοκίνητο; Δὲν ταιριάζει!».«Γιατί, Γέροντα; μοῦ λέει. Δὲν γράφει στὸ Εὐαγγέλιο «ἑκατονταπλασίονα λήψεται καὶ ζωήν τὴν αἰώνιον;». «Τὸ «*ἑκατονταπλασίονα λήψεται*» τὸ λέει γι' αὐτὰ ποὺ χρειάζεται νὰ ἔχη κανείς. Ἀλλά πάλι γιὰ τὸν μοναχό ταιριάζει αὐτὸ ποὺ λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «*Ὡς μηΔὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες*»[121]. Δηλαδή, τίποτε δὲν ἔχει ὁ μοναχός, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ κάνη κουμάντο στὰ ταμεῖα τῶν ἄλλων, γιατί τὸν ἐμπιστεύονται γιὰ τὴν ἀρετή του. Ὄχι νὰ ἔχουμε ἐμεῖς οἱ μοναχοί!».Βλέπετε μὲ τὴν λογική τί ἑρμηνεῖες λανθασμένες μπορεῖ νὰ δώση κανείς; Πάντα νὰ ξέρετε, ἄν δὲν ἐξαγνισθῆ ὁ ἄνθρωπος, ἄν δὲν ἔρθη ὁ θεῖος φωτισμός, συνέχεια οἱ ἑρμηνεῖες ποὺ θὰ δίνη, θὰ εἶναι ὅλο θολούρα.

Μὲ ρώτησαν μία φορά: «Γιατί ἡ Παναγία δὲν ἔκανε θαῦμα στὴν Τῆνο καὶ οἱ Ἰταλοί τίναξαν τὸ καράβι «Ἕλλη» τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης της;». Ἐνῶ ἡ Παναγία ἔτσι ἔκανε μεγαλύτερο θαῦμα. Τὸ τίναγμα τῆς «Ἕλλης» προκάλεσε τὴν ἀγανάκτηση τῶν Ἑλλήνων.

---

120. Εἶχαν ρωτήσει τὸν Ἀββᾶ Ἀρσένιο μερικοί Γέροντες: «Γιατί δὲν ἀλλάζεις τὸ νερό, ἀφοῦ μυρίζει;», καὶ ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Ἀντί γιὰ τὰ ἀρώματα ποὺ ἀπήλαυσα στὸν κόσμο, πρέπει νὰ ὑποφέρω αὐτήν τὴν μυρωδιά». (Βλ. *Τὸ Γεροντικόν*, Ἀββάς Ἀρσένιος ιη΄, σ. 6).

121. *Β΄ Κορ.* 6, 10/ *Ματθ.* 19, 29

Κατάλαβαν οἱ Ἕλληνες ὅτι οἱ Ἰταλοί δὲν σέβονται τίποτε καὶ ἀγανάκτησαν, ὅποτε μετά τούς ἐδίωξαν φωνάζοντας «ἀέρα». Ἀλλιῶς θὰ ἔλεγαν: «Καὶ αὐτοί θρησκεύουν, εἶναι φίλοι μας». Δὲν θὰ καταλάβαιναν τὴν ἀσέβεια τῶν Ἰταλῶν. Καὶ ἔρχονται τώρα αὐτοί μὲ τὴν λογική τους καὶ λένε: «Γιατί νὰ μήν κάνη θαῦμα ἡ Παναγία;». Τί νὰ πῆς;

Ἄλλοι ρωτοῦν: «Καλά, τὴν μέτρησαν τὴν φωτιά στὴν Βαβυλώνα, ὅταν ἔβαλαν μέσα τούς τρεῖς Παῖδες καὶ λένε ὅτι ἦταν σαράντα ἐννιά πήχεις;». Μά ἀφοῦ τὴν πρώτη φορά ἦταν ἑπτά μέτρα ὕψος ἡ φλόγα καὶ ὕστερα ἔβαλαν καύσιμη ὕλη, γιὰ νὰ γίνη ἑπταπλάσια. Ἑπτὰ ἐπί ἑπτά δὲν κάνει σαράντα ἐννιά; Βάζεις κάτι τέτοιους στὴν φωτιά; Βλέπεις ἕναν ὀρθολογισμό, μία λογική παράλογη, τελείως ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Μερικοί ἀπὸ τούς σημερινούς θεολόγους μὲ κάτι τέτοια ἀσχολοῦνται. Π.χ. ρωτοῦν: «Οἱ δαίμονες ποῦ ἔπεσαν στὴν θάλασσα ζοῦν ἤ πνίγηκαν[122];». Σημασία ἔχει τὸ ὅτι ἔφυγαν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Τί σὲ νοιάζει ἐσένα τί ἔγιναν; Κοίταξε ἐσύ νὰ μή δαιμονισθῆς καὶ μήν ἀσχολῆσαι μὲ τὸ ποῦ βρίσκονται τώρα ἐκεῖνα τὰ δαιμόνια!

– Γέροντα, μερικοί προσπαθοῦν νὰ συμβιβάσουν τὸ Εὐαγγέλιο μὲ τὴν ἀνθρώπινη λογική. Ἐξετάζουν τὸ Εὐαγγέλιο μὲ αὐτήν τὴν κοσμική λογική καὶ δὲν βγάζουν ἄκρη.

– Τὸ Εὐαγγέλιο καὶ ἡ κοσμική λογική δὲν συμβιβάζονται. Στὸ Εὐαγγέλιο εἶναι ἡ ἀγάπη. Στὴν λογική εἶναι τὸ συμφέρον. Στὸ Εὐαγγέλιο λέει: «Ἄνς ἐ ἀγγαρεύση κάποιος γί ἀένα μίλι, ἐσύ νὰ πᾶς δύο μίλια»[123]. Ποῦ ὑπάρχει λογική ἐδῶ πέρα; Ἐδῶ εἶναι μᾶλλον τρέλλα! Γι΄ αὐτὸ ὅσοι πᾶνε νὰ συμβιβάσουν τὸ Εὐαγγέλιο μὲ τὴν κοσμική λογική μπερδεύονται ἄσχημα. Ὑπάρχουν λ.χ. διάφορες ὁμάδες ποὺ ὀργανώνουν φιλανθρωπικά ἔργα. Μαθαίνουν φέρ᾽ εἰπεῖν ὅτι κάποιος ἔπαθε μεγάλη ζημιά, φτώζυνε καὶ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα. «Νὰ τὸν βοηθήσουμε, λένε, ἀλλὰ προηγουμένως ἄς βεβαιωθοῦμε ἄν ἔχη πράγματι ἀνάγκη». Καὶ πᾶνε δυὸ-τρεῖς νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν, γιὰ νὰ δοῦν ἄν πράγματι ἔχη ἀνάγκη. Καὶ βλέπουν, ἄς ὑποθέσουμε, νὰ ἔχη πολυτελές σαλόνι καὶ λένε: «Ἄ, ἔχει τέτοιες πολυθρόνες, τέτοιο σαλόνι! Αὐτός, γιὰ νὰ ἔχη τέτοια ἔπιπλα, δὲν ἔχει ἀνάγκη». Καὶ τὴν βοήθεια δὲν τὴν δίνουν. Δὲν καταλαβαίνουν ὅμως ὅτι ὁ ἄλλος πεινάει. Γιατί, ὅταν γίνεται κανεὶς φτωχός, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἀπὸ τὴν μία ὥρα στὴν ἄλλη ἀλλάζει ἀκόμη καὶ τὰ ροῦχα του. Καὶ ποὺ ξέρεις ἄν αὐτὸ τὸ σαλόνι δὲν τὸ εἶχε ἀπὸ παλιά καὶ ὁ καημένος δὲν πρόλαβε νὰ τὸ πουλήση ἀκόμη; Ἤ μπορεῖ νὰ τοῦ τὸ χάρισε κάποιος ποὺ ἔμαθε τὴν ἀνάγκη τῆς οἰκογενείας του. Κρίνουν μὲ τὴν λογική καὶ μπερδεύονται, καὶ τὸ Εὐαγγέλιο μένει ἔξω ἀπὸ τὴν ζωή τους. Οἱ ἄνθρωποι βλέπουν ἐξωτερικά, Γι΄ αὐτὸ καὶ τὰ ἑρμηνεύουν ὅλα ἀλλιῶς.

Ἡ «κάτ᾽ ὄψιν» κρίση[124]

– Γέροντα, νιώθω σάν ἐμπόδια γιὰ τὴν πνευματική πρόοδο τὴν κρίση, τήνν λογική καὶ τὴν ἀνθρώπινη δικαιοσύνη ποὺ ἔχω.

---

[122]. Βλ. *Ματθ.* 8, 32

[123]. Βλ. *Ματθ.* 5, 41.

[124]. Βλ. *Ἰω.* 7, 24.

– Καὶ βέβαια εἶναι ἐμπόδια γιὰ τὴν πνευματική πρόοδο, γιατί φεύγει ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Μένει μετά ὁ ἄνθρωπος χωρίς τὴν θεία βοήθεια καὶ πέφτει καὶ σπάζει τὰ μοῦτρα του. Ἡ κρίση καὶ ἡ ἀνθρώπινη δικαιοσύνη εἶναι κατὰ κανόνα ἄδικες. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀγάπη, μακροθυμία, ἐπιείκεια. Τὸ μικρόβιο τῆς πνευματικῆς σου ἀρρώστιας εἶναι ὅτι ἐξετάζεις τὰ πράγματα μὲ τὴν ἀνθρώπινη λογική. Τὸ φάρμακο τὸ δραστικό εἶναι οἱ καλοί λογισμοί. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος σκέφτεται δεξιά, ἔχη δηλαδή καλούς λογισμούς, αὐξάνει ἡ χωρητικότητα τῆς καρδιᾶς. Ἐπειδή χρησιμοποιεῖς πολύ τὴν λογική, χρειάζεται νὰ προσέξης πολύ τους λογισμούς σου, γιατί καὶ τὰ συμπεράσματα ποὺ βγάζεις μὲ τὴν λογική εἶναι ἀνθρώπινα καὶ ὄχι πνευματικά καὶ ἁγιασμένα.

– Γέροντα, γιατί πέφτω τόσο συχνά στὴν κατάκριση;

– Σ' ἐσένα φταῖνε τὰ Νομικά ποὺ σπούδασες, καὶ κρίνεις ἔτσι. Πολλές φορές ὁρισμένες σπουδές ἤ ἕνα ἐπάγγελμα καλλιεργοῦν, κατὰ κάποιο τρόπο, μία ξερή λογική. Ἡ λογική εἶναι ἡ ἀρρώστια τῶν διανοουμένων. Εἶναι στὸ μεδούλι τους. Ἐνῶ ἔχεις καρδιά, ἡ λογική πάει πιὸ μπροστὰ ἀπὸ τὴν καρδιά σου.

Εἶναι μερικοί ποὺ ἔχουν πολλή λογική καὶ κρίση μὲ ἐγωισμό, δὲν παραδέχονται κανέναν. Ζητοῦν τὸ ἀπόλυτο ἀπὸ τούς ἄλλους καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους, ἀναπαύονται στὶς ἀδυναμίες τους καὶ κατηγοροῦν τούς ἄλλους. Πράγματα πολύ παράξενα! Ἐξωτερικά εἶναι σχηματισμένοι, ἔχουν φτιάξει δηλαδή ἕναν ἐξωτερικό ἄνθρωπο γεμάτο ὑποκρισία καὶ δὲν ἔχουν ἴχνος ἁπλότητος. Αὐτή εἶναι καὶ ἡ διαφορά Εὐρωπαίων καὶ Ἑλλήνων, καὶ ὅταν λέω «Ἑλλήνων», ἐννοῶ τὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα. Τὸν Εὐρωπαῖο δὲν μπορεῖς νὰ καταλάβης πότε μπορεῖς νὰ τὸν πλησιάσης καὶ πότε ὄχι. Πάντα «καλῶς ὁρίσατε» λέει μὲ ἕνα ψεύτικο χαμόγελο. Ἐνῶ τὸν Ἕλληνα τὸν καταλαβαίνεις. Ἔχει χαρά; Τὸ δείχνει. Ἔχει μοῦτρα; Τὸ δείχνει, μία κανονίζεις.

– Τί φταίει, Γέροντα, ὅταν κανεὶς κρίνη ἀνθρώπους, πράγματα καὶ καταστὰσεις, καὶ μάλιστα ταχύτατα;

– Κινεῖται μόνο μὲ τὴν λογική, ἐργάζεται ὁ ἐγκέφαλος, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμά του. Καλά εἶναι σ' αὐτούς ποὺ ἔχουν κάμποσο μυαλό, νὰ πάρη ὁ Θεὸς τὸ κατσαβιδάκι καὶ νὰ τὸ στρίψη λίγο. Ὅσο ἀδειάζει τὸ μυαλό, τόσο Χάρη γεμίζει ὁ ἄνθρωπος. Ὅταν λέω μυαλό, ἐννοῶ τὴν κρίση τὴν ἀνθρώπινη, τὸν ἐγωισμό, τὴν αὐτοπεποίθηση. Ἀπὸ τὴν στιγμή ὅμως ποὺ θὰ καταλάβη κανεὶς ὅτι δὲν ἔχει σωστή κρίση καὶ πῆ, «ἔχω κρίση κοσμική, ἡ κρίση μου δὲν ἔχει θεῖο φωτισμό καὶ θὰ κάνω λάθος, Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὴν χρησιμοποιῶ», τότε ὁ Θεὸς θὰ τὸν φωτίση, θ ἁγίνη διακριτικός καὶ θὰ διακρίνη ποιό εἶναι τὸ σωστό.

Ὁ πειρασμός ἀχρηστέυη ἔξυπνους ἀνθρώπους μὲ τὴν «κάτ' ὄψιν»κρίση. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχη τὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο μέσα του, κρίνει ἀνθρώπινα καὶ ἐγκληματεῖ. Πρέπει νὰ φύγη τὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο, γιὰ νὰ γίνη ἡ κρίση τοῦ θεϊκή. Ἡ κοσμική κρίση εἶναι λανθασμένη κρίση. Πόσες ἀδικίες γίνονται! Πόσες φορές κολάζεται κανείς! Γι' αὐτὸ πάντα νὰ φέρνετε καλό λογισμό, γιὰ νὰ ἐξασφαλίζετε τὴν ψυχή σας. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι μυστήριο, δὲν μπορεῖς νὰ ξέρης τί κάνει! Μία φορά τὸ Πάσχα, μετά τὴν Θεία Λειτουργία τῆς Ἀναστὰσεως, καθήσαμε λίγο σὲ ἕνα Καλύβι νὰ φᾶμε τυρί καὶ αὐγό. Δίπλα μου καθόταν ἕνας μοναχός ποὺ εἶναι ἀγωγιάτης, μεταφέρει ξύλα. Τὸν βλέπω, κάνει στὴν ἄκρη αὐτὸ ποὺ τοῦ πρόσφεραν. «Φάε», τοῦ λέω. «Καλά, καλά, θὰ φάω», μοῦ λέει. Τὸν βλέπω μετά, πάλι δὲν ἔτρωγε. «Φάε, τοῦ ξαναλέω, σήμερα

Πάσχα εἶναι». «Εὐλόγησον, Γέροντα, μοῦ λέει, ἐγώ, ὅταν κοινωνάω, δὲν τρώω, στὶς 2 τὸ ἀπόγευμα θὰ φάω». Ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἡμέρα νηστικός καὶ θὰ ἔτρωγε τὸ ἀπόγευμα! Βλέπεις ἀπὸ εὐλάβεια τί ἔκανε; Καὶ οἱ ἄλλοι μπορεῖ νὰ τὸν θεωροῦσαν ἕναν ἁπλό ἀγωγιάτη.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι μυστήριο! Καὶ ἂν σὲ ἔβαλαν νὰ κρίνης, νὰ σκεφθῇς: «Εἶναι αὐτή ἡ κρίση θεϊκή ἤ εἶναι γεμάτη ἐμπάθεια;». Εἶναι δηλαδή ἀνιδιοτελής ἤ γεμάτη ἰδιοτέλεια; Νὰ μήν ἔχετε ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό σας οὔτε στὴν κρίση σας. Ὑπάρχει μέσα πολύς ἐγωισμός, ὅταν κανεὶς κρίνη. Ἐμένα μὲ βάζουν νὰ κρίνω ἕνα θέμα καὶ ἐνῶ δὲν θέλω, ἀλλὰ ἀναγκάζομαι καὶ τὸ κάνω, καὶ πάρ᾽ ὅλο ποὺ κρίνω μὲ ἀνιδιοτέλεια καὶ ἀμερόληπτα, ὅταν πάω νὰ κάνω προσευχή, δὲν νιώθω, ἂς ὑποθέσουμε, ἐκείνη τὴν γλυκύτητα ποὺ νιώθω ἄλλες φορές. Ὄχι ὅτι μὲ πειράζει ἡ συνείδησή μου γιὰ κάτι, ἀλλὰ γιατί ἔκρινα σάν ἄνθρωπος. Πόσο μᾶλλον ὅταν ἡ κρίση εἶναι λανθασμένη ἤ ἔχη μέσα καὶ τὴν δικαιολογία ἤ ἀνθρώπινα κριτήρια! Εἶναι μεγάλη ὑπόθεση ἡ κρίση. Ἡ κρίση εἶναι τοῦ Θεοῦ. Εἶναι φοβερό! Δὲν ἔχει σημασία ἂν ἔχη καλή διάθεση αὐτός ποὺ εἶναι στὴν θέση νὰ κρίνη. Σημασία ἔχει τί βγάζει μὲ τὴν κρίση του.

Χρειάζεται πολλή διάκριση. Φυσικά, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουμε λίγη διάκριση, ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἐμᾶς δὲν τὴν χρησιμοποιοῦμε γιὰ τὸν ἑαυτό μας ἀλλὰ γιὰ τούς συνανθρώπους μας (γιὰ νὰ μή… διακριθοῦν, δηλαδή γιὰ νὰ μήν ἀναδειχθοῦν). Ἔτσι τὴν μολύνουμε μὲ τὴν κρίση καὶ κατάκριση καὶ τὴν ἀπαίτηση νὰ διορθωθοῦν οἱ ἄλλοι, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουμε ἀπαίτηση μόνον ἀπὸ τὸν ἑαυτό μας, ποὺ δὲν ἀποφασίζει νὰ πάρη τὸν πνευματικό ἀγώνα στὰ ζεστὰ καὶ νὰ κόψη τὰ πάθη του, γιὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ ψυχή μας καὶ νὰ πετάξη στὸν Οὐρανό.

Κεφάλαιο 3 - Ἡ νέα γενιά

Ἔλειψε τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας

Οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι σήμερα δὲν γεύτηκαν τὴν χαρὰ τῆς θυσίας καὶ δὲν ἀγαποῦν τὸν κόπο. Μπῆκε ἡ τεμπελιά, τὸ βόλεμα, ἡ πολλή ἄνεση. Ἔλειψε τὸ φιλότιμο, ἡ θυσία. Θεωροῦν κατόρθωμα, ὅταν καταφέρνουν χωρίς κόπο νὰ πετύχουν κάτι, ὅταν βολεύωνται. Δὲν χαίρονται, ὅταν δὲν βολεύωνται. Ἐνῶ, ἄν ἀντιμετώπιζαν τὰ πράγματα πνευματικά, θὰ ἔπρεπε τότε νὰ χαίρωνται, γιατί τούς δίνεται εὐκαιρία γιὰ ἀγώνα.

Ὅλοι τώρα, μικροί-μεγάλοι, κοιτάζουν τὴν εὐκολία. Οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι κοιτάζουν πῶς νὰ ἁγιάσουν μὲ λιγώτερο κόπο. Οἱ κοσμικοί πῶς νὰ βγάλουν περισσότερα χρήματα, χωρίς νὰ δουλεύουν. Οἱ νέοι πῶς νὰ περνοῦν στὶς ἐξετάσεις, χωρίς νὰ διαβάζουν, πῶς νὰ πάρουν πτυχίο, χωρίς νὰ φεύγουν ἀπὸ τὴν καφετέρια. Καὶ ἄν εἶναι δυνατόν, νὰ τηλεφωνοῦν ἀπὸ τὴν καφετέρια, γιὰ νὰ τούς δώσουν τὰ ἀποτελέσματα! Ναί, ἐκεῖ φθάνουν! Ἔρχονται πολλά παιδιά στὸ Καλύβι καὶ μοῦ λένε: «Κάνε προσευχή νὰ περάσω». Δὲν διαβάζουν καὶ λένε: «Ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ μὲ βοηθήση». «Διάβασε, τοῦ λέω, καὶ Κάνε καὶ προσευχή». «Γιατί, μοῦ λέει, δὲν μπορεῖ ὁ Θεὸς νὰ μὲ βοηθήση;». Δηλαδή τὴν τεμπελιά του νὰ εὐλογήση ὁ Θεός; Δὲν γίνεται αὐτό. Ἄν τὸ παιδί διαβάζη, ἀλλὰ δὲν πιάνη, τότε θὰ τὸ βοηθήση ὁ Θεός. Εἶναι μερικά παιδιά ποὺ δὲν θυμοῦνται ἤ δὲν καταλαβαίνουν, ἀλλὰ καταβάλλουν προσπάθεια. Αὐτὰ θὰ τὰ βοηθήση ὁ Θεὸς νὰ γίνουν τετραπέρατα.

Εὐτυχῶς ποὺ ὑπάρχουν καὶ οἱ ἐξαιρέσεις, ἕνα παλληκάρι ἀπὸ τὴν Χαλκιδική ἔδωσε ἐξετάσεις σὲ τρεῖς σχολές καὶ πέρασε σὲ ὅλες[125], σὲ ἄλλη πρῶτος, σὲ ἄλλη δεύτερος, ἀλλὰ τὸν ἀνέπαυε πιὸ πολύ νὰ βρῆ μία δουλειά, γιὰ νὰ ξελαφρώση τὸν πατέρα του ποὺ δούλευε στὰ μεταλλεῖα. Ἔτσι δὲν πῆγε νὰ σπουδάση καὶ ἐπίασε ἀμέσως κάπου δουλειά. Αὐτή ἡ ψυχή εἶναι φάρμακο γιὰ μένα. Γιὰ τέτοια παιδιά νὰ πεθάνω, νὰ γίνω φυτόχωμα. Οἱ περισσότεροι ὅμως νέοι ἔχουν ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὸ κοσμικό πνεῦμα καὶ ἔχουν πάθει ζημιά. Ἔμαθαν νὰ τούς ἐνδιαφέρη μόνον ὁ ἐαυτός τους, δὲν σκέφτονται καθόλου τὸν πλησίον ἀλλὰ μόνον τὸν ἑαυτό τους. Καὶ ὅσο τούς βοηθᾶς, τόσο πιὸ πολύ χουζούρι κάνουν.

Βλέπω κάτι νερόβραστα παιδιά σήμερα. Νὰ κρίνουν τὸ ἕνα, νὰ βαριοῦνται τὸ ἄλλο, ἐνῶ ἡ καρδιά οὔτε κουράζεται οὔτε γερνάει ποτέ. Νὰ γίνουν καλόγεροι, βαριοῦνται. Νὰ παντρευτοῦν, φοβοῦνται. Κοτζάμ παλληκάρια ἔρχονται, ξαναέρχονται στὸ Ἅγιον Ὅρος… «Ἄχ, καὶ καλόγερος δύσκολα εἶναι, λένε. Κάθε μέρα νὰ πρέπη νὰ σηκώνεσαι μεσάνυχτα! Δὲν εἶναι μία καὶ δυὸ μέρες!...». Γυρίζουν στὸν κόσμο. «Τί νὰ κάνω σ' αὐτήν τὴν κοινωνία, μὲ τί ἄνθρωπο θὰ μπλέξω, ἄν παντρευτῶ; Φασαρία εἶναι», λένε, καὶ ἔρχονται πάλι στὸ Ὅρος. Κάθονται λίγο, «δύσκολα…»σοῦ λένε.

Οἱ νέοι σήμερα μοιάζουν μὲ καινούργιες μηχανές ποὺ τὰ λάδια τούς ἐ'ναί παγωμένα. Πρέπει νὰ ζεσταθοῦν τὰ λάδια, γιὰ νὰ πάρουν μπρός οἱ μηχανές, ἀλλιῶς

---

[125]. Παλιότερα οι υποψήφιοι φοιτητές μπορούσαν να δώσουν εξετάσεις σε περισσότερες από μια σχολές.

δὲν γίνεται. Ἔρχονται στὸ Καλύβι ταλαίπωρα παιδιά –δὲν εἶναι ἕνα καὶ δυὸ – καὶ μὲ ρωτοῦν: «Τί νὰ κάνω, Πάτερ; Πῶς νὰ περάσω τὴν ὥρα μου; Μὲ πιάνει πλήξη». «Νὰ βρῆς μία δουλειά, βρέ παιδί». «Ἔχω λεφτά, μοῦ λέει. Τί νὰ τὴν κάνω τὴν δουλειά;». «Μά ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέει: *«εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι μηδέ ἐσθιέτω»*[126]. Πρέπει νὰ δουλέψης, γιὰ νὰ φᾶς, καὶ ἄς ἔχης χρήματα. Ἡ δουλειὰ βοηθάει τὸν ἄνθρωπο νὰ ξεπαγώσουν τὰ λάδια τῆς μηχανῆς του. Εἶναι δημιουργία. Δίνει χαρὰ καὶ παίρνει τὸ ἄγχος, τὴν πλήξη. Ἔτσι, βρέ παλληκάρι, νὰ βρῆς μία δουλειά ποὺ νὰ σοῦ ἀρέση ἔστω καὶ λίγο, καὶ νὰ ξεκινήσης. Γιὰ δοκίμασε, νὰ δῆς!».

Καὶ βλέπεις, μερικά παιδιά κουράζονται, καὶ ξεκουράζονται μὲ τὴν κούραση. Ἔρχονται νέα παιδιά στὸ Καλύβι καὶ κάθονται, καὶ κουράζονται ποὺ κάθονται. Ἀλλά μὲ πολύ φιλότιμο μὲ ρωτοῦν συνέχεια: «Τί νὰ σοῦ κάνουμε; Τί νὰ σοῦ φέρουμε;». Δὲν ζητῶ ποτέ τίποτε. Τὸ βράδυ μὲ τὸν φακό κάνω τὶς δουλειές, νὰ κουβαλήσω ξύλα, νὰ ἀνάψω δυὸ σόμπες τὸν χειμώνα, νὰ συμμαζέψω. Πολλοί ἀπὸ τούς ἐπισκέπτες τὰ ἀφήνουν ὅλα ἄνω-κάτω, λάσπες, κάλτσες βρεγμένες. Τούς δίνω λεπτές κάλτσες ποὺ μου στέλνουν, πετοῦν τὶς ἄλλες. Τούς δίνω χαρτοπετσέτες νὰ τὶς τυλίξουν, δὲν τὶς συμμαζεύουν. Τρεῖς φορές στὴν ζωή μου ζήτησα κάτι. Σὲ ἕνα παλληκάρι εἶπα μία φορά: «Θέλω δυὸ κουτιά σπίρτα ἀπὸ τὶς Καρυές» – ἄν καὶ εἶχα τέσσερις ἀναπτῆρες, ἀλλὰ τὸ ἔκανα γιὰ νὰ τοῦ δώσω χαρά. Ἔτρεξε χαρούμενος, λαχανίασε νὰ τὰ φέρη, ἀλλὰ τὸν ξεκούρασε ἡ κούραση, γιατί γεύτηκε τὴν χαρὰ τῆς θυσίας. Καὶ ἄλλος καθόταν καὶ κουράσθηκε ποὺ καθόταν. Ζητοῦν νὰ νιώσουν τὴν χαρά, ἀλλὰ πρέπει νὰ θυσιασθῆ ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ ἔρθη ἡ χαρά. Ἡ χαρὰ ἀπὸ τὴν θυσία γεννιέται. Ἡ πραγματική χαρὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ φιλότιμο. Ἔτσι καὶ καλλιεργηθῆ τὸ φιλότιμο, εἶναι πανηγύρι. Τὸ βάσανο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ ἐγωισμός, ἡ φιλαυτία. Ἐκεῖ εἶναι ποὺ σκαλώνει κανείς.

Εἶχαν ἔρθει δύο νέοι ἀξιωματικοί στὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ μοῦ εἶπαν: «Θέλουμε νὰ γίνουμε μοναχοί». «Γιατί, λέω, θέλετε νὰ γίνεται μοναχοί; Ἀπὸ πότε σᾶς ἀπασχόλησε αὐτό;». «Τώρα, μοῦ λένε, κάναμε μία ἐπίσκεψη στὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ σκεφτόμαστε νὰ μείνουμε, μήπως γίνη καὶ κανένας πόλεμος». «Βρέ, δὲν ντρέπεστε, τούς λέω. «Μήπως γίνη καὶ κανένας πόλεμος»! Καὶ πῶς θὰ φύγετε ἀπὸ τὸν στρατό;». «Θὰ βροῦμε μία αἰτία», μοῦ λένε. Τί θὰ βροῦν; Ἤ θὰ κάνουν ὅτι εἶναι τρελλοί ἤ…, κάτι πάντως θὰ βροῦν. «Ἄν ξεκινᾶτε νὰ γίνετε μοναχοί μὲ αὐτὸ τὸ σκεπτικό, εἶστε ἀποτυχημένοι ἐξ ἀρχῆς», τούς λέω. Ἄλλοι πάλι, ἐνῶ εἶναι ἕτοιμοι ἀπὸ καιρό νὰ παντρευτοῦν, νὰ δημιουργήσουν οἰκογένεια, ἔρχονται καὶ μοῦ λένε: «Τί νὰ παντρευτῶ; Εἶναι νὰ κάνης οἰκογένεια καὶ παιδιά σ' αὐτούς τούς δύσκολους καιρούς;». «Καλά, λέω, ὅταν γίνονταν διωγμοί, ἡ ζωή εἶχε σταματήσει; Οὔτε δούλευαν οὔτε παντρεύονταν; Μήπως ἐσύ βαριέσαι;». «Θέλω νὰ γίνω καλόγερος», λέει. «Ἐσύ βαριέσαι! Τί προκομμένος καλόγερος θὰ γίνης;». Καταλάβατε; Ἄν μία ξεκινάη νὰ γίνη καλόγρια, ἐπειδή σκέφτεται: «Τί νὰ μείνω στὸν κόσμο, νὰ κάνω οἰκογένεια, νάχω παιδιά, ζαλούρα, φασαρία; Θὰ πάω σὲ Μοναστήρι, θὰ κάνω ἐκεῖ μία ὑπακοή, εὐθύνη δὲν θάχω, καὶ ἄν μου ποῦν καμμιά κουβέντα, θὰ σκύβω τὸ κεφάλι. Ποῦ νὰ φτιάξω σπίτι; Ἐκεῖ θὰ ἔχω κελλί δικό μου, φαγητό κ.λπ.», νὰ τὸ ξέρη, εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἀποτυχημένη. Σᾶς φαίνεται παράξενο; Ὑπάρχουν καὶ τέτοιοι ἄνθρωποι. Νὰ ξέρετε, ἕνας προκομμένος οἰκογενειάρχης καὶ

---

[126]. *Β΄ Θεσ.* 3, 10.

στὴν καλογερική θὰ ἔκανε προκοπή, καὶ ἕνας προκομμένος μοναχός, ἂν ἔκανε οἰκογένεια, θὰ ἔκανε προκοπή.

Κάποιος εἶχε καθήσει δόκιμος σ' ἕνα Μοναστήρι καὶ δὲν ἤθελε νὰ γίνη καλόγερος. «Γιατί, παιδί μου, μένεις ἔτσι;», τὸν ρωτάω. «Γιατί ὁ καλογερικός σκοῦφος μου θυμίζει τὸ κράνος», μοῦ λέει. Ἀκοῦς κουβέντα; Δὲν ἤθελε νὰ γίνη καλόγερος, γιὰ νὰ μή φορέση τὴν καλογερική σκούφια. Τοῦ θύμιζε τὸ κράνος! Καὶ πότε φόρεσε τὸ κράνος; Ζήτημα νὰ τὸ φόρεσε μερικές φορές μόνο σὲ καμμιά ἄσκηση. Ποῦ νὰ πήγαινε καὶ σὲ πόλεμο! Τοῦ θύμιζε τὸ κράνος! Ἀκοῦς; Μά τί θέλει στὴν καλογερική αὐτός; Ὅταν ξεκινάη κανεὶς ἔτσι, τί καλόγερος θὰ γίνη; Μπορεῖς νὰ μοῦ πῆς; Τελικά ἔγινε ὁ ταλαίπωρος κάπου μοναχός καὶ δὲν φοροῦσε χονδρή σκούφια.

Μία φορά ἦρθαν δυὸ νεαροί στὸ Καλύβι μὲ κάτι μαλλιά μέχρι κάτω. Πῆγα νὰ τούς κουρέψω, ἀντέδρασαν, βιαζόμουν καὶ ἐγώ, καὶ μόνον τούς κέρασα. Εἶχα καὶ ἕνα γατί ἐκεῖ πέρα. «Νὰ τὸ πάρω;», λέει ὁ ἕνας. «Πάρ' το», τοῦ λέω. Πῆγαν ἀπὸ ἐκεῖ στὴν Ἰβήρων, μία ὥρα δρόμο, μὲ τὸ γατί ὁ ἕνας στὴν ἀγκαλιά – καὶ νὰ βρέχη. Ζήτησε ἐκεῖ νὰ μείνη στὸ Ἀρχονταρίκι μὲ τὸ γατί. «Δὲν γίνεται», τοῦ εἶπαν καὶ ἔμεινε ἔξω στὴν βροχή ὅλη νύχτα. Ἂν τοῦ ἔλεγες νὰ φυλάξη μία ὥρα σκοπιά, θὰ σοῦ ἔλεγε: «Ὄχι, δὲν μπορῶ», ἀλλὰ νὰ καθήση μία νύχτα ἔξω μὲ τὸ γατί, μπορεῖ.

Ἕνας ἄλλος πῆγε στρατιώτης καὶ ἔφυγε. Ἦρθε μετά στὸ Καλύβι καὶ μοῦ λέει: «Θέλω νὰ γίνω μοναχός». «Νὰ πᾶς νὰ ὑπηρετήσης τὴν θητεία σου!».τοῦ λέω. «Στὸν στρατό δὲν εἶναι ὅπως στὸ σπίτι μου», μοῦ λέει. «Καλά ποὺ μου τόπες, παλληκάρι, δὲν τόξερα, γιὰ νὰ τὸ λέω καὶ στούς ἄλλους!».Ἐν τῷ μεταξύ νὰ τὸν ψάχνουν οἱ δικοί του. Μετά ἀπὸ λίγες μέρες ξαναπέρασε πρωί-πρωί. Ἦταν Κυριακή τοῦ Θωμᾶ. «Σὲ θέλω», μοῦ λέει. «Τί θέλεις; τοῦ λέω. Ποῦ ἐκκλησιάστηκες;». «Πουθενά», μοῦ λέει. «Σήμερα, Κυριακή του Θωμά, στὰ Μοναστήρια κάνουν Ἀγρυπνία καὶ ἐσύ δὲν πῆγες; Καὶ θέλεις νὰ γίνης καλόγερος; Ποῦ ἤσουν;». «Κάθησα στὸ ξενοδοχεῖο. Ἦταν ἥσυχα, στὰ Μοναστήρια ἔχει θόρυβο!». «Καὶ τώρα τί θὰ κάνης;». «Σκέφτομαι νὰ πάω στὸ Σινά, γιατί θέλω σκληρή ζωή». «Κάνε λίγη ὑπομονή», τοῦ λέω. Πάω μέσα, παίρνω ἕνα τσουρέκι ποὺ μου εἶχαν φέρει καὶ τοῦ τὸ δίνω. «Πάρε αὐτὸ τὸ μαλακό τσουρέκι, τοῦ λέω, γιὰ νὰ κάνης σκληρή ζωή, καὶ φύγε!». Αὐτοί εἶναι οἱ νέοι σήμερα. Δὲν ξέρουν τί ζητοῦν. Στρίμωγμα δὲν σηκώνουν καθόλου. Ποῦ νὰ θυσιασθοῦν μετά;

Θυμᾶμαι στὸν στρατό πόσες φορές παρουσιαζόταν μία ἀνάγκη καὶ ἄκουγες: «Κύριε Διοικητά, νὰ πάω ἐγώ ἀντί γι' αὐτόν, αὐτός εἶναι παντρεμένος, ἔχει παιδιά, νὰ μή μείνουν τὰ παιδιά του στὸν δρόμο». Νὰ παρακαλοῦν τὸν Διοικητή νὰ πᾶνε αὐτοί στὴν θέση του, στὴν πρώτη γραμμή! Χαίρονταν νὰ σκοτωθοῦν αὐτοί καὶ νὰ μή σκοτωθῆ ὁ ἄλλος καὶ ἀφήση τὰ παιδιά του στὸν δρόμο! Ποῦ τώρα νὰ κάνη κανεὶς τέτοια θυσία! Σπάνιο πράγμα! Μία φορά εἴχαμε μείνει ἀπὸ νερό σὲ μία τοποθεσία. Εἶδε ὁ Διοικητής στὸν χάρτη ὅτι στὸ τάδε σημεῖο ὑπῆρχε νερό. Ἐκεῖ ὅμως ἦταν οἱ ἀντάρτες. Μᾶς λέει: «Ἐδῶ κοντά ἔχει νερό, ἀλλὰ εἶναι πολύ ἐπικίνδυνα. Ποιός θὰ πάη νὰ γεμίση μερικά παγούρια; οὔτε φῶς δὲν θὰ ἀνάψη». Πετάγεται ὁ ἕνας: «Θὰ πάω ἐγώ, κύριε Διοικητά», ὁ ἄλλος «ἐγώ», ὁ ἄλλος «ἐγώ»! Ὅλοι δηλαδή ζητοῦσαν νὰ πᾶνε! Καὶ τὴν νύχτα, χωρίς φῶς, εἶναι ὁ τρόμος πολύς. «Δὲν μπορεῖτε νὰ πάτε καὶ ὅλοι!».λέει ὁ Διοικητής. Θέλω νὰ πῶ, κανεὶς δὲν σκέφθηκε τὸν ἑαυτό του. Δὲν τραβιόταν ὁ ἕνας νὰ πῆ: «Κύριε Διοικητά, μοῦ πονάει τὸ πόδι», ὁ ἄλλος «μοῦ πονάει τὸ κεφάλι»ἤ «εἶμαι κουρασμένος». Ὅλοι θέλαμε νὰ πᾶμε, καὶ ἂς κινδύνευε ἡ ζωή μας.

Σήμερα ὑπάρχει ἕνα πνεῦμα χλιαρό, καθόλου ἀνδρισμός, καθόλου θυσία. Ὅλα τὰ μετέτρεψαν μὲ τὴν σημερινὴ βλαμμένη λογική. Καὶ βλέπεις, ἐνῶ παλιά πήγαιναν ἐθελοντές στὸν στρατό, τώρα παίρνουν τρελλάδικο χαρτί, γιὰ νὰ μὴν ὑπηρετήσουν. Κοιτάζουν τί νὰ κάνουν, γιὰ νὰ μὴν πᾶνε στρατιῶτες. Ποῦ πρῶτα; Εἴχαμε ἕναν λοχαγό, εἴκοσι τριῶν ἐτῶν ἦταν, ἀλλὰ ἦταν παλληκάρι! Μία φορά τὸν πῆρε τηλέφωνο ὁ πατέρας του, ποὺ ἦταν ἀπόστρατος ἀξιωματικός, καὶ τοῦ εἶπε ὅτι σκέφτεται νὰ φροντίση νὰ φύγη ἀπὸ τὴν πρώτη γραμμή καὶ νὰ πάη στὰ μετόπισθεν. Ἔβαλε τὶς φωνές ὁ λοχαγός. «Ντροπή σου, πατέρα, νὰ λές ἐσύ τέτοια πράγματα! Οἱ κηφῆνες κάθονται». Εἶχε εἰλικρίνεια, τιμιότητα, παλληκαριά πολλή, ποὺ ξεπερνοῦσε τὰ ὅρια, ἔτρεχε μπροστά. Ἡ χλαίνη τοῦ ἦταν κόσκινο ἀπὸ τὶς σφαῖρες, καὶ δὲν εἶχε σκοτωθῆ. Ὅταν ἀπολύθηκε, πῆρε τὴν χλαίνη μαζί του, νὰ τὴν ἔχη γιὰ ἐνθύμιο.

Ἡ ἀδιάκριτη ἀγάπη ἀχρηστεύει τὰ παιδιά

Ἔχω προσέξει ὅτι τὰ σημερινά παιδιά, ἰδίως αὐτὰ ποὺ σπουδάζουν, παθαίνουν ζημιά ἀπὸ τὰ σπίτια τους. Ἐνῶ εἶναι καλά παιδιά, ἀχρηστεύονται. Δὲν σκέφτονται, ἔχουν μία ἀναισθησία. Τὰ χαραμίζουν, τὰ χαλοῦν οἱ γονεῖς. Ἐπειδή οἱ γονεῖς πέρασαν δύσκολα χρόνια, θέλουν τὰ παιδιά τους νὰ μή στερηθοῦν ἐκεῖνο, νὰ μή στερηθοῦν τὸ ἄλλο. Δὲν καλλιεργοῦν τὸ φιλότιμο στὰ παιδιά, ὥστε νὰ χαίρωνται ὅταν στεροῦνται. Φυσικά μὲ καλό λογισμό τὸ κάνουν. Τὸ νὰ τὰ στερήσουν ἀπὸ κάτι, χωρίς τὰ παιδιά νὰ τὸ καταλαβαίνουν, εἶναι βάρβαρο. Ἀλλά νὰ τὰ βοηθήσουν νὰ ἀποκτήσουν μοναχική συνείδηση καὶ μόνα τους νὰ χαίρωνται ποὺ στεροῦνται κάτι, αὐτὸ εἶναι πολύ καλό. Τώρα μὲ τὴν καλωσύνη τους, μὲ τὴν ἀδιάκριτη καλωσύνη τους, τὰ ἀποβλακώνουν. Τὰ συνηθίζουν νὰ τούς τὰ πηγαίνουν ὅλα στὸ χέρι, ἀκόμη καὶ τὸ νερό, γιὰ νὰ διαβάσουν καὶ νὰ μή χασομερήσουν, καὶ τὰ ἀχρηστεύουν, καὶ τὰ ἀγόρια καὶ τὰ κορίτσια. Ἔπειτα τὰ παιδιά, καὶ ὅταν δὲν διαβάζουν, τὰ θέλουν ὅλα στὸ χέρι. Καὶ τὸ κακό ἀρχίζει ἀπὸ τὶς μανάδες. «Ἐσύ, παιδί μου, νὰ διαβάσης. Ἐγώ θὰ σοῦ φέρω καὶ τὶς κάλτσες, θὰ σοῦ πλύνω καὶ τὰ πόδια. Πάρε τὸ γλυκό, πάρε τὸν καφέ»! Καὶ δὲν καταλαβαίνουν τὰ παιδιά πόσο κουρασμένη εἶναι ἡ μάνα ποὺ τὰ προσφέρει ὅλα αὐτά, ἐπειδή δὲν κοπιάζουν. Μετά ἀρχίζουν, μίας χρήσεως πιάτα, μίας χρήσεως ροῦχα, πίτσες νὰ τρῶνε –οὔτε νὰ τὶς τυλίγουν στὸ χαρτί δὲν ξέρουν!... Ἔτσι γίνονται τελείως ἄχρηστοι ἄνθρωποι. Βαριοῦνται μετά ποὺ ζοῦν. Τὸ κορδόνι τους νὰ λυθῆ, «μάνα, νὰ μοῦ δέσης τὸ κορδόνι», λένε! Τὸ πατᾶνε ἐν τῷ μεταξύ! Τέτοια παιδιά τί προκοπή νὰ κάνουν; Αὐτὰ οὔτε γιὰ γάμο οὔτε γιὰ καλογερική κάνουν. Γι΄ αὐτὸ λέω στὶς μητέρες: «Μήν ἀφήνετε τὰ παιδιά νὰ διαβάζουν ὅλη μέρα. Διαβάζουν-διαβάζουν, ζαλίζονται. Νὰ κάνουν ἕνα τέταρτο, μισῆ ὥρα διακοπῆ, γιὰ νὰ κάνουν καὶ καμμιά δουλίτσα στὸ σπίτι, γιὰ νὰ ξεζαλίζωνται καὶ λίγο».

Αὐτή ἡ κακή συνήθεια τῶν σημερινῶν νέων μεταφέρεται καὶ στὸν Μοναχισμό. Καὶ βλέπετε σὲ Μοναστήρι νὰ εἶναι ἑπτά γραμματεῖς – καὶ ὅλοι μορφωμένοι οἱ νέοι – καὶ ὁ παλιότερος μαζί. Παλιά ἦταν ἕνας γραμματεύς, καὶ αὐτός δὲν εἶχε πάει οὔτε δυὸ τάξεις στὸ Γυμνάσιο καὶ ἔβγαζε ὅλη τὴν δουλειά. Καὶ τώρα νὰ εἶναι ἑπτά καὶ νὰ εἶναι πνιγμένοι στὴν δουλειά, νὰ μὴν μποροῦν νὰ κάνουν οὔτε τὰ πνευματικά τους, νὰ εἶναι καὶ ὁ παλιός νὰ τούς βοηθάη!

Κανονάρχισμα ἀπὸ σκοτεινὲς δυνάμεις

Τὰ καημένα τὰ παιδιά τὰ καταστρέφουν σήμερα μὲ θεωρίες διάφορες. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀναστατωμένα, ζαλισμένα. Ἄλλο θέλει νὰ κάνη τὸ παιδί, ἄλλο κάνει. Ἀλλοῦ θέλει νὰ πάη, ἀλλοῦ τὸ πάει τὸ ρεῦμα τῆς ἐποχῆς. Μεγάλη προπαγάνδα γίνεται ἀπὸ σκοτεινές δυνάμεις ποὺ κατευθύνουν ὅσα παιδιά δὲν τούς κόβει πολύ τὸ μυαλό. Στὰ σχολεῖα μερικοί δάσκαλοι λένε: «Γιὰ νὰ ἔχετε πρωτοβουλία, νὰ μή σέβεστε, νὰ μήν ὑποτάσσεστε στούς γονεῖς», καὶ τὰ ἀχρηστεύουν. Μετά τὰ παιδιά δὲν ἀκοῦνε οὔτε γονεῖς οὔτε δασκάλους. Καὶ εἶναι δικαιολογημένα, γιατί νομίζουν πώς ἔτσι πρέπει νὰ κάνουν. Τὰ ὑποστηρίζει καὶ τὸ κράτος, τὰ κανοναρχοῦν, τὰ ἐκμεταλλεύονται καὶ οἱ ἄλλοι ποὺ δὲν νοιάζονται οὔτε γιὰ Πατρίδα οὔτε γιὰ οἰκογένεια οὔτε γιὰ τίποτε, γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν τὰ σχέδιά τους. Ἔ, αὐτὸ λίγο-πολύ ἔχει κάνει πολύ κακό στὴν νεολαία σήμερα, πάρα πολύ κακό, μέχρι ποὺ καταλήγουν τὰ παιδιά νὰ ἔχουν ἀρχηγό τὸν διάβολο μὲ τὰ κέρατα! Ἡ σατανολατρία ἔχει ἐξαπλωθῆ πολύ. Ἀκοῦς σὲ μερικά κέντρα ὅλη τὴν νύχτα νὰ τραγουδοῦν: «Σατανᾶ, σὲ λατρεύουμε, δὲν θέλουμε τὸν Χριστό. Ἐσύ μας τὰ δίνεις ὅλα». Φοβερό! Τί σᾶς δίνει καὶ τί σᾶς παίρνει, κακόμοιρα παιδιά!

Μικρά παιδιά ἀγριεμένα, μὲ τούς καφέδες, μὲ τὰ τσιγάρα… Ποῦ νὰ δῆς βλέμμα λαμπερό, Χάρη Θεοῦ στὸ πρόσωπό τους! Εἶχε δίκαιο ἕνας ἀρχιτέκτων, ὅταν εἶπε σὲ μία ὁμάδα παιδιῶν ποὺ εἶχε φέρει στὸ Ἅγιον Ὄρος: «Τὰ μάτια μᾶς εἶναι σάν τὰ μάτια τοῦ χαλασμένου ψαριοῦ». Εἶχε ἔρθει στὸ Ὅρος μὲ καμμιά δεκαριά παιδιά, ἀπὸ δεκαοκτώ μέχρι εἴκοσι πέντε χρονῶν περίπου. Ἐπειδή αὐτός εἶχε πάρει μία πνευματική στροφή, μετά λυπόταν τὰ παιδιά ποὺ ζοῦσαν ἄσωτη ζωή. Κατάφερε μερικά, τὰ ἔπεισε καὶ τούς ἔβγαλε τὰ εἰσιτήρια νὰ ἔρθουν στὸ Ἅγιο Ὄρος. Ἔφευγα ἀπὸ τὸ Καλύβι καὶ μὲ συνάντησαν στὸν δρόμο. Τούς λέω: «Φεύγω τώρα, ἀλλὰ ἄς καθήσουμε λίγο ἐδῶ», καὶ καθήσαμε κάπου. Ἐκείνη τὴν ὥρα ἔρχονταν καὶ μερικά παιδιά ἀπὸ τὴν Ἀθωνιάδα. «Καθῆστε καὶ ἐσεῖς λίγο ἐδῶ», λέω. Κάθησαν καὶ αὐτὰ ἐκεῖ. Λέει ὁ ἀρχιτέκτων μετά στὴν παρέα του: «Παρατηρήσατε κάτι;». Ἐκεῖνα ἀπόρησαν. «Γιὰ ρίξτε μία ματιά ὁ ἕνας στὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλου, λέει, καὶ μετά ρίξτε καὶ μία ματιά στὰ ἄλλα παιδιά. Γιὰ δέστε τὰ μάτια τους πῶς γυαλίζουν καὶ δέστε τὰ μάτια τὰ δικά μας πῶς εἶναι σάν τὰ μάτια τοῦ χαλασμένου ψαριοῦ». Καὶ πράγματι, ὅταν πρόσεξα καὶ ἐγώ, ἔτσι ἦταν, μάτια χαλασμένων ψαριῶν. Θολά, ἀλλοιωμένα… Ἐνῶ τὰ μάτια τῶν ἄλλων παιδιῶν ἔλαμπαν! Γιατί τὰ παιδιά τῆς Σχολῆς κάνουν μετάνοιες, κάνουν Ἀκολουθίες. Ὁ ἄνθρωπος καθρεφτίζεται στὰ μάτια. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστός εἶπε: «Ὁ λύχνος τοῦ σώματος ἐστίν ὁ ὀφθαλμός»[127]. Πόσα μικρά παιδιά ἔρχονται στὸ Ἅγιον Ὄρος ἤ πηγαίνουν σὲ ἄλλα Μοναστήρια καὶ γίνονται μοναχοί, καὶ πάρ' ὅλο ποῦ – πῶς νὰ πῆ κανείς; – δὲν ἔχουν καραμέλλες στὰ Μοναστήρια, ἔχουν ὅμως τέτοια χαρὰ ποὺ ἀκτινοβολεῖ τὸ πρόσωπό τους. Ἐνῶ στὸν κόσμο ἔχουν ὅ,τι θέλουν, ἀλλὰ κόλαση ζοῦν, εἶναι βασανισμένα.

Μᾶς ἔχουν ἔρθει διάφορα ρεύματα ἀπὸ παντοῦ. Ἀπὸ τὰ ἀνατολικά μέρη ὁ Ἰνδουϊσμός καὶ ἄλλες ἀποκρυφιστικές θρησκεῖες, ἀπὸ τὸν Βορρᾶ ὁ Κομμουνισμός, ἀπὸ τὴν Δύση ἕνα σωρό θεωρίες, ἀπὸ τὸν Νότο, ἀπὸ τούς Ἀφρικανούς, μαγεῖες καὶ τόσα ἄλλα καρκινώματα. Ἕνα παιδί χτυπημένο ἀπὸ τέτοια ρεύματα ἦρθε μία μέρα στὸ

---

[127]. Λουκ. 11, 34.

Καλύβι. Κατάλαβα ὅτι οἱ προσευχές τῆς μάνας τοῦ τὸ ἔφεραν. Ἀφοῦ μιλήσαμε ἀρκετά, τοῦ λέω: «Κοίταξε, παλληκάρι μου, ἅ βρῆς ἕναν Πνευματικό νὰ ἐξομολογηθῆς καὶ νὰ χρισθῆς καὶ νὰ σὲ βοηθάη τώρα στὶς ἀρχές. Πρέπει νὰ σὲ χρίσουν, γιατί ἀρνήθηκες τὸν Χριστό». Ἔκλαιγε τὸ καημένο. «Κάνε προσευχή, Πάτερ, μοῦ λέει, γιατί δὲν μπορῶ νὰ τὰ ἀποβάλλω αὐτά. Μοῦ ἔχουν κάνει πλύση ἐγκεφάλου. Τὸ καταλαβαίνω ὅτι οἱ προσευχές τῆς μάνας μου μὲ ἔφεραν ἐδῶ». Πόσο βοηθᾶνε οἱ προσευχές τῆς μάνας! Ἀχρηστεύονται τὰ καημένα, ὅταν τὰ τυλίξουν, καὶ μετά τὰ πιάνει φόβος, ἄγχος καὶ ξεσπᾶνε στὰ ναρκωτικά κ.λπ. Ἀπὸ τὸν ἕναν γκρεμό στὸν ἄλλον. Ὁ Θεὸς νὰ βάλη τὸ χέρι Του.

– Γέροντα, συμφέρει νὰ τούς λέη κανεὶς ὅτι εἶναι σατανικά αὐτὰ τὰ πράγματα;

– Πῶς δὲν συμφέρει; Ἀλλά θέλει μὲ καλό τρόπο.

– Πῶς θὰ μπορέσουν τέτοιοι νέοι νὰ γνωρίσουν τὸν Χριστό;

– Πῶς νὰ γνωρίσουν τὸν Χριστό, ἀφοῦ, πρίν γνωρίσουν τὴν Ὀρθοδοξία, πηγαίνουν στὴν Ἰνδία στούς Γκουροῦδες, κάθονται δυὸ-τρία χρόνια, ζαλίζονται μὲ τὶς μαγεῖες, μαθαίνουν ἐκεῖ ὅτι ὑπάρχει μυστικισμός στὴν Ὀρθοδοξία καὶ ἔρχονται μετά ἐδῶ καὶ ζητοῦν νὰ δοῦν φῶτα, νὰ ζήσουν ἀνώτερες καταστὰσεις κ.λπ.; Καὶ ἅμα ρωτήσης: «πόσον καιρό ἔχεις νὰ κοινωνήσης;», «δὲν θυμᾶμαι, λέει, ἄν ἡ μητέρα μου μὲ εἶχε κοινωνήσει, ὅταν ἤμουν μικρός». «Ἐξομολογήθηκες ποτέ;». «Δὲν μὲ ἀπασχολεῖ αὐτὸ τὸ θέμα». Ἔμ, πῶς θὰ γίνη χωριό ἔτσι; Τίποτε ἀπὸ τὴν Ὀρθοδοξία δὲν ξέρουν.

– Γέροντα, καὶ πῶς θὰ βοηθηθοῦν;

– Ἀπὸ τὴν στιγμή ποῦ λένε «κατεστημένο» τὴν Ἐκκλησία, ὡς νὰ βοηθηθοῦν; Καταλαβαίνεις πόσο μποροῦμε ἔτσι νὰ συνεννοηθοῦμε! Ὅσοι νέοι ὅμως ἔχουν καλή διάθεση βοηθιοῦνται καὶ πλησιάζουν στὴν Ἐκκλησία.

«Μήν τὰ ἐγγίζετε τὰ παιδιά!».

– Γέροντα, τὰ μικρά παιδιά ποῦ μεγαλώνουν τώρα χωρίς πειθαρχία, τί θὰ γίνουν;

– Ἔχουν λίγα ἐλαφρυντικά. Οἱ γονεῖς ποὺ δὲν καταλάβαιναν τὴν πειθαρχία ἀφήνουν τώρα τὰ παιδιά τους μὲ μία ἐλευθερία καὶ τὰ κάνουν τελείως ἀλητάκια. Μία κουβέντα λές, πέντε σου λένε, καὶ μὲ μία ἀναίδεια! Αὐτὰ μπορεῖ νὰ γίνουν ἐγκληματίες. Σήμερα τὰ ξεβιδώνουν τελείως τὰ παιδιά. Ἐλευθερία! «Μήν τὰ ἐγγίζετε τὰ παιδιά!».Καὶ τὰ παιδιά λένε: «Ποῦ θὰ βροῦμε ἀλλοῦ τέτοιο καθεστώς;». Ἐπιδιώκουν δηλαδή νὰ τὰ κάνουν ἀνταρτάκια, νὰ μή θέλουν τούς γονεῖς, νὰ μή θέλουν τούς δασκάλους, νὰ μή θέλουν τίποτε, νὰ μήν ἀκοῦν κανέναν. Αὐτὸ τούς διευκολύνει στὸν σκοπό τους. Ἄν δὲν τὰ κάνουν ἀνταρτάκια, πῶς μετά τὰ παιδιά θὰ τὰ κάνουν ὅλα κομμάτια; Καὶ βλέπεις, τὰ καημένα εἶναι σχεδόν δαιμονισμένα.

Ἄν στὴν πνευματική ζωή ἡ ἐλευθερία δὲν ἀξιοποιήθηκε, θὰ ἀξιοποιηθῆ στὴν κοσμική ζωή; Τί νὰ τὴν κάνης τέτοια ἐλευθερία; Εἶναι καταστροφή. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ κράτος πάει ὅπως πάει. Μποροῦν οἱ σημερινοί ἄνθρωποι νὰ ἀξιοποιήσουν τὴν ἐλευθερία ποῦ τούς δίνεται; Ἡ ἐλευθερία, ὅταν οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὴν ἀξιοποιήσουν στὴν πρόοδο, εἶναι καταστροφή. Ἡ κοσμική ἐξέλιξη μὲ τὴν ἁμαρτωλή αὐτή ἐλευθερία ἔφερε τὴν πνευματική σκλαβιά. Ἐλεθερία πνευματική εἶναι ἡ πνευ-

ματική ὑποταγή στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ βλέπεις, ἐνῶ ἡ ὑπακοή εἶναι ἐλευθερία, ὁ πειρασμός ὅμως ἀπὸ κακία τὴν παρουσιάζει σάν σκλαβιά καὶ ἀντιδροῦν τὰ παιδιά, ἰδίως τῆς ἐποχῆς μας, ποὺ ἔχουν δηλητηριασθῆ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνταρσίας. ΕἶΝαί, φυσικά, καὶ κουρασμένα ἀπὸ τὰ διάφορα συστήματα τοῦ 20ου αἰῶνος, ποὺ δυστυχῶς συνέχεια παραμορφώνουν τὴν ὡραία φύση τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ πλάσματά Του καὶ τὰ γεμίζουν ἀπὸ ἄγχος καὶ τὰ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν χαρά, τὸν Θεό.

Ἐμεῖς ξέρετε τί τραβήξαμε, ὅταν ἀπολυθήκαμε ἀπὸ τὸν στρατό; Ἂν ἦταν τότε τὰ σημερινά παιδιά, θὰ τὰ εἶχαν κάνει ὅλα γυαλιά-καρφιά. Ἦταν τὸ 1950 ποὺ τελείωσε ὁ ἀνταρτοπόλεμος. Ἀπολυθήκαμε πολλές κλάσεις μαζί. Ἄλλος εἶχε τεσσεράμισι, ἄλλος τέσσερα, ἄλλος τριάμισι χρόνια μέσα στὸν πόλεμο. Καὶ σκεφθῆτε, μετά ἀπὸ τόση ταλαιπωρία, φθάνουμε στὴν Λάρισα, πᾶμε στὰ Κέντρα Διερχομένων καὶ τὰ βρίσκουμε γεμάτα. Ὅποτε πᾶμε στὰ ξενοδοχεῖα. Ἀλλά καὶ ἐκεῖ δὲν μᾶς δέχονταν. Σοῦ λέει: «Στρατός! Ποῦ νὰ μείνῃ! Θὰ λερωθοῦν οἱ κουβέρτες!».–ἐνῶ θὰ πληρώναμε. Ἦταν Μάρτιος μήνας καὶ ἔκανε κρύο! Εὐτυχῶς ἕνας ἀξιωματικός μας ἔσωσε, ἄς εἶναι καλά! Πῆγε, ἔμαθε πότε φεύγουν τὰ τραῖνα, πότε κάνουν μανοῦβρες κ.λπ., συνεννοήθηκε καὶ μᾶς ἔβαλε μέσα στὰ τραῖνα! «Τὴν νύχτα, λέει, θὰ κάνουν μανοῦβρες, ἀλλὰ μή φοβηθῆτε, τὴν τάδε ὥρα τὸ πρωί θὰ ξεκινήσουν». Καὶ ὅλη τὴν νύχτα κουνιόνταν. Τελικά ἐρχόμαστε στὴν Θεσσαλονίκη. Μερικοί ποὺ ἦταν ἀπὸ 'δῶ κοντά πῆγαν στὸν τόπο τους. Οἱ ἄλλοι πήγαμε στὰ Κέντρα Διερχομένων, ἀλλὰ ἦταν γεμάτα. Πᾶμε στὰ ξενοδοχεῖα, καὶ ἐδῶ τίποτε! Τούς παρακαλάω στὸ ξενοδοχεῖο: «Νὰ μοῦ δώσετε μία καρέκλα νὰ καθήσω μέσα καὶ θὰ σᾶς πληρώσω διπλάσιο ἀπὸ ὅ,τι θὰ πλήρωνα γιὰ τὸ κρεββάτι!». «Ὄχι, δὲν γίνεται!», μοῦ λένε. Φοβόνταν μήπως κανεὶς ἔβλεπε ὅτι κρατοῦσαν στὴν καρέκλα στρατιώτη καὶ τούς κατήγγελλε. Καὶ νὰ κάθεσαι ἔξω, νὰ ἀκουμπᾶς ὄρθιος στὸν τοῖχο, νὰ βγάλῃς ἔτσι τὴν νύχτα! Καὶ ἔβλεπες στρατιῶτες νὰ εἶναι οἱ καημένοι στὸ πεζοδρόμιο, ἔξω ἀπὸ τὰ ξενοδοχεῖα, ἀκουμπισμένοι στούς τοίχους! Σὲ ὅλα τὰ πεζοδρόμια ὑπῆρχε στρατός, σάν νὰ ἔκαναν παρέλαση! Κατάλαβες; Ἂν ἦταν οἱ σημερινοί νέοι θὰ εἶχαν κάψει τὴν Λάρισα, ὅλη τὴν Θεσσαλία καὶ τὴν Μακεδονία! Ἐδῶ, χωρίς νὰ ἔχουν καμμιά δυσκολία σήμερα, καὶ τί κάνουν! καταλήψεις, καταστροφές… Καὶ ἐκεῖνα, τὰ καημένα τὰ παιδιά, οὔτε καν εἶχαν λογισμό. Ἐνίωθαν βέβαια μία πικρία, ἀλλὰ χωρίς νὰ ἔχουν λογισμό νὰ κάνουν τίποτε τὸ κακό. Καὶ νὰ ἔχουν περάσει ταλαιπωρία μεγάλη ἔξω στὰ χιόνια. Νὰ εἶναι σακατεμένοι ἀπὸ τὸν πόλεμο – τί θυσία οἱ καημένοι! – καὶ τελικά τὸ τελευταῖο «εὐχαριστῶ» ἦταν νὰ κοιμηθοῦνε ἔξω! Καὶ κάνω μία σύγκριση, πῶς ἦταν οἱ νέοι τότε καὶ ποῦ βρίσκονται σήμερα… Οὔτε πενήντα χρόνια δὲν πέρασαν καὶ πῶς ἄλλαξε ὁ κόσμος!

Ἡ σημερινή νεολαία μοιάζει μὲ τὸ μοσχαράκι ποὺ εἶναι δεμένο στὸ λιβάδι καὶ κλωτσάει, τραβάει συνέχεια τὸ σχοινί, βγάζει τὸν πάσσαλο καὶ ἀρχίζει νὰ τρέχῃ, ἀλλὰ σκαλώνει κάπου καὶ περδικλώνεται ἄσχημα καὶ στὸ τέλος τὸ κατασπαράζουν τὰ ἄγρια θηρία. Τὸ φρένο βοηθάει, ὅταν εἶναι μικρό τὸ παιδί. Τὸ βλέπεις, ἀνεβαίνει πάνω στὸν τοῖχο καὶ ὑπάρχει φόβος νὰ σκοτωθῆ. «Μή, μή», φωνάζεις, τοῦ δίνεις καὶ κανένα σκαμπίλι. Μετά δὲν σκέφτεται ὅτι θὰ σκοτωθῆ, σκέφτεται μή φάῃ τὸ σκαμπίλι καὶ προσέχει. Τώρα δὲν ὑπάρχουν οὔτε στὰ σχολεῖα τιμωρίες οὔτε στὸν στρατό καψώνια. Γι' αὐτὸ οἱ νέοι παιδεύουν τούς γονεῖς καὶ τὸ ἔθνος. Στὸν στρατό παλιά, ὅσο πιὸ σκληροί ἦταν οἱ

ἀρχηγοί στὴν Ἐκπαίδευση, τόσο πιὸ πολλή παλληκαριά ἔδειχναν οἱ στρατιῶτες στὴν μάχη.

Ὁ νέος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἕναν πνευματικό ὁδηγό, τὸν ὁποῖο νὰ συμβουλεύεται καὶ νὰ ἀκούη, γιὰ νὰ πορεύεται μὲ πνευματική ἀσφάλεια, χωρίς κινδύνους, φόβους καὶ ἀδιέξοδα. Κάθε ἄνθρωπος, ὅσο μεγαλώνει, ὅσο περνάει ἡ ἡλικία του, ἀποκτᾶ πείρα καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του καὶ ἀπὸ τούς ἄλλους. Ἕνας νέος στερεῖται αὐτήν τὴν πείρα. Ἕνας μεγάλος τὴν πείρα ποὺ ἀπέκτησε ἀπὸ τὸν ἑαυτό του καὶ ἀπὸ τούς ἄλλους τὴν χρησιμοποιεῖ, γιὰ νὰ βοηθήση τὸν ἄπειρο νέο, γιὰ νὰ μήν κάνη γκάφες. Ὁ νέος, ὅταν δὲν ἀκούη, κάνει πειράματα μὲ τὸν ἑαυτό του. Ἐνῶ, ἄν ἀκούση, κέρδος θὰ ἔχη. Εἶχαν ἔρθει στὸ Καλύβι μερικά παιδιά ἀπὸ μία χριστιανική Ὀργάνωση καὶ φώναζαν μὲ μία αὐτοπεποίθηση: «Δὲν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ κανέναν, θὰ βροῦμε μόνοι μας τὸν δρόμο μας!». Ποιός ξέρει; Θὰ εἶχαν ζορισθῆ καὶ εἶχαν κατὰ κάποιο τρόπο ἐπαναστατήσει. Ὅταν ἦταν νὰ φύγουν, μὲ ρώτησαν πῶς νὰ κατεβοῦν στὸν δημόσιο, γιὰ νὰ πάρουν τὸν δρόμο γιὰ τὴν Μονή Ἰβήρων. «Ἀπὸ ποῦ θὰ πᾶμε;», λένε. «Καλά, βρέ παιδιά, τούς λέω, ἐσεῖς εἴπατε ὅτι θὰ τὸν βρῆτε μόνοι σας τὸν δρόμο, δὲν ἔχετε ἀνάγκη ἀπὸ κανέναν. Ἔτσι δὲν εἴπατε προηγουμένως; Τουλάχιστον αὐτόν τὸν δρόμο καὶ νὰ τὸν χάσετε, λίγο θὰ ταλαιπωρηθῆτε, κάποιον θὰ βρῆτε παρακάτω καὶ θὰ σᾶς πῆ: «Ἀπὸ ἐδῶ πάει». Τὸν ἄλλον τὸν δρόμο γιὰ πάνω, γιὰ τὸν Οὐρανό, πῶς θὰ τὸν βρῆτε μόνοι σας χωρίς ὁδηγό;». Ὁ ἕνας ἀπὸ αὐτούς εἶπε: «Σάν νάχη δίκαιο ὁ Γέροντας».

Νὰ περάσουν οἱ νέοι στὶς ἐξετάσεις τῆς ἁγνότητος

Ἦρθαν δυὸ-τρεῖς φοιτήτριες σήμερα καὶ μοῦ εἶπαν: «Γέροντα, κάντε προσευχή νὰ περάσουμε στὶς ἐξετάσεις». Καὶ ἐγώ τὶς εἶπα: «Θὰ εὐχηθῶ νὰ περάσετε στὶς ἐξετάσεις τῆς ἁγνότητος. Αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ βασικό. Ὅλα τὰ ἄλλα βολεύονται μετά». Καλά δὲν τὶς εἶπα; Ναί, εἶναι μεγάλο πράγμα νὰ βλέπης στὰ πρόσωπα τῶν νέων σήμερα τὴν σεμνότητα, τὴν ἁγνότητα! Πολύ μεγάλο πράγμα!

Ἔρχονται μερικές κοπέλες οἱ καημένες τραυματισμένες. Ζοῦν ἄτακτα μὲ νέους, δὲν καταλαβαίνουν πώς ὁ σκοπός τους δὲν εἶναι καθαρός καὶ σακατεύονται. «Τί νὰ κάνω, Πάτερ;», μὲ ρωτοῦν. «Ὁ ταβερνιάρης, τὶς λέω, ἔχει φίλο τὸν μπεκρή, ἀλλὰ γαμπρό δὲν τὸν κάνει στὴν κόρη του. Νὰ σταματήσετε τὶς σχέσεις. Ἄν σᾶς ἀγαποῦν πραγματικά, θὰ τὸ ἐκτιμήσουν. Ἄν σᾶς ἀφήσουν, σημαίνει ὅτι δὲν σᾶς ἀγαποῦν καὶ θὰ κερδίσετε χρόνο».

Ὁ πονηρός ἐκμεταλλεύεται τὴν νεανική ἡλικία, ποὺ ἔχει ἐπί πλέον καὶ τὴν σαρκική ἐπανάσταση, καὶ προσπαθεῖ νὰ καταστρέψη τὰ παιδιά στὴν δύσκολη αὐτή περίοδο ποὺ περνοῦν. Τὸ μυαλό εἶναι ἀνώριμο ἀκόμη, ὑπάρχει ἀπειρία μεγάλη καὶ ἀπόθεμα πνευματικό καθόλου. Γι΄ αὐτὸ ὁ νέος πρέπει πάντα νὰ αἰσθάνεται ὡς ἀνάγκη τὶς συμβουλές τῶν μεγαλυτέρων σ' αὐτήν τὴν κρίσιμη ἡλικία, γιὰ νὰ μή γλιστρήση στὸν γλυκό κατήφορο τῆς κοσμικῆς κατηφόρας, ποὺ στὴν συνέχεια γεμίζει τὴν ψυχή ἀπὸ ἄγχος καὶ τὴν ἀπομακρύνει αἰώνια ἀπὸ τὸν Θεό.

Καταλαβαίνω ὅτι ἕνα φυσιολογικό παιδί, στὴν νεανική ἡλικία, δὲν εἶναι εὔκολο νὰ βρίσκεται σὲ τέτοια πνευματική κατάσταση, ὥστε νὰ μήν κάνη διάκριση, «οὐκ ἔνι

ἄρσεν καὶ θῆλυ» [128]. Γι΄ αὐτὸ καὶ οἱ πνευματικοί Πατέρες συνιστοῦν νὰ μήν κάνουν συντροφιά τὰ ἀγόρια μὲ τὰ κορίτσια, ὅσο καὶ πνευματικά καὶ ἐὰν εἶναι, γιατί ἡ ἡλικία εἶναι τέτοια ποὺ δὲν βοηθάει, καὶ ὁ πειρασμός ἐκμεταλλεύεται τὴν νεότητα. Γι΄ αὐτὸ συμφερώτερο εἶναι ὁ νέος νὰ θεωρηθῆ ἀκόμη καὶ κουτός ἀπὸ τὰ κορίτσια (ἢ ἡ νέα ἀπὸ τὰ ἀγόρια) γιὰ τὴν πνευματική του φρονιμάδα καὶ ἁγνότητα καὶ νὰ σηκώνη καὶ αὐτόν τὸν βαρύ σταυρό. Γιατί αὐτός ὁ βαρύς σταυρός κρύβει ὅλη τὴν δύναμη καὶ τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ τότε ὁ νέος θὰ εἶναι πιὸ δυνατός ἀπὸ τὸν Σαμψῶν[129] καὶ πιὸ σοφός ἀπὸ τὸν σοφό Σολομώντα[130]. Καλύτερα εἶναι, ὅταν βαδίζη, νὰ προσεύχεται καὶ νὰ μήν κοιτᾶ δεξιά καὶ ἀριστερά, ἀκόμη καὶ ἄν πρόκειται νὰ παρεξηγηθῆ ἀπὸ συγγενικά πρόσωπα, γιατί δῆθεν τούς περιφρόνησε καὶ δὲν τούς μίλησε, παρά νὰ περιεργάζεται καὶ νὰ βλάπτεται καὶ νὰ παρεξηγηθῆ ἀκόμη καὶ ἀπὸ τούς κοσμικούς ἀνθρώπους ποὺ σκέφτονται ὅλο πονηρά. Χίλιες φορές καλύτερα νὰ φεύγη σάν τὸ ἀγρίμι ἀπὸ τούς ἀνθρώπους μετά τὸν ἐκκλησιασμό, γιὰ νὰ διατηρήση τὴν πνευματική του φρονιμάδα καὶ ὅ,τι ἀπεκόμισε ἀπὸ τὸν ἐκκλησιασμό, παρά νὰ κάθεται καὶ νὰ χαζεύη στὶς γοῦνες (ἤ στὶς γραβάτες ἡ νέα) καὶ νὰ ἀγριέψη πνευματικά ἀπὸ τὸ γρατσούνισμα ποὺ θὰ τοῦ κάνη ὁ ἐχθρός στὴν καρδιά.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ κόσμος δυστυχῶς ἔχει σαπίσει καὶ, ἀπὸ ὅπου καὶ ἄν περάση μία ψυχή ποὺ θέλει νὰ διατηρηθῆ ἁγνή, θὰ λερωθῆ. Μὲ τὴν διαφορά ὅμως ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θὰ ζητήση τὰ ἴδια μὲ αὐτὰ ποὺ ζητοῦσε τὴν παλιά ἐποχή ἀπὸ ἕναν Χριστιανό ποὺ ἤθελε νὰ διατηρηθῆ ἁγνός. Χρειάζεται ψυχραιμία, καὶ ὁ νέος νὰ κάνη ὅ,τι μπορεῖ, νὰ ἀγωνισθῆ, γιὰ νὰ ἀποφεύγη τὰ αἴτια, καὶ ὁ Χριστός μας θὰ βοηθήση ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα. Ὁ θεῖος ἔρως, ἄν φουντώση στὴν ψυχή του, εἶναι τόσο πολύ θερμός ποὺ ἔχει τὴν δύναμη νὰ καίη κάθε ἄλλη ἐπιθυμία καὶ κάθε ἄσχημη εἰκόνα. Ὅταν ἀνάψη αὐτή ἡ φωτιά, τότε αἰσθάνεται καὶ τὶς θεῖες ἐκεῖνες ἡδονές, ποὺ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὶς συγκρίνη μὲ καμμιά ἄλλη ἡδονή. Ὅταν γευθῆ τὸ οὐράνιο ἐκεῖνο μάννα, δὲν θὰ τοῦ κάνουν καμμιά ἐντύπωση πλέον τὰ ἄγρια ξυλοκέρατα. Γι΄ αὐτὸ πρέπει νὰ πιάση γερά τὸ τιμόνι καὶ νὰ κάνη τὸν σταυρό του καὶ νὰ μή φοβᾶται. Μετά ἀπὸ τὸν μικρό του ἀγώνα θὰ λάβη καὶ τὴν οὐράνια τρυφή. Τὴν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ θέλει παλληκαριά, καὶ ὁ Θεὸς θαυματουργικά θὰ βοηθήση.

Μοῦ εἶχε διηγηθῆ ὁ Γερό-Αὐγουστίνος[131]: Εἶχε πάει σάν ἀρχάριος σὲ ἕνα Μοναστήρι στὴν Ρωσία, στὴν πατρίδα του. Ἐκεῖ ἦταν ὅλοι σχεδόν γεροντάκια καὶ ἔστειλαν αὐτόν ὡς διακονητή, γιὰ νὰ βοηθάη ἕναν ὑπάλληλο τῆς Μονῆς στὸ ψάρεμα, γιατί ἡ Μονή συντηρεῖτο ἀπὸ τὴν ἁλιεία. Μία μέρα λοιπόν ἦρθε ἡ κόρη τοῦ ὑπαλλήλου καὶ εἶπε στὸν πατέρα της νὰ πάη γρήγορα στὸ σπίτι γιὰ μία ἐπείγουσα δουλειά καὶ κάθησε ἐκείνη νὰ βοηθήση. Ὁ πειρασμός ὅμως τὴν εἶχε κυριεύσει τὴν ταλαίπωρη καὶ, χωρίς νὰ σκεφθῆ, ὅρμισε ἐπάνω στὸν δόκιμο μὲ ἁμαρτωλές διαθέσεις. Ἐκείνη τὴν στιγμή τὰ ἔχασε ὁ Ἀντώνιος –αὐτὸ ἦταν τὸ κατὰ κόσμον ὄνομά του-, γιατί ἦταν ξαφνικό. Ἔκανε τὸν σταυρό του καὶ εἶπε: «Χριστέ μου, καλύτερα νὰ πνιγῶ παρά νὰ ἁμαρτήσω»καὶ πετάχτηκε ἀπὸ τὴν ὄχθη μέσα στὸ βαθύ ποτάμι! Ἀλλά ὁ Καλός Θεὸς βλέποντας τὸν μεγάλο ἡρωισμό τοῦ ἁγνοῦ νέου, ποὺ ἐνήργησε σάν νέος Ἅγιος

---

[128]. Γάλ. 3, 28.

[129]. Βλ. Κρίτ. 15, 14 κ.ε.

[130]. Βλ. Γ΄ Βασ. 3, 9-12.

[131]. Βλ. Ἁγιορεῖται Πατέρες καὶ Ἁγιορείτικα, σ. 74-75.

Μαρτινιανός[132], γιὰ νὰ διατηρηθῆ ἁγνός, τὸν κράτησε ἐπάνω στὸ νερό, χωρίς καν νὰ βραχῆ! «Ἐνῶ πετάχθηκα, μοῦ ἔλεγε, μὲ τὸ κεφάλι κάτω, δὲν κατάλαβα πῶς βρέθηκα ὄρθιος ἐπάνω στὸ νερό, χωρίς νὰ βραχοῦν οὔτε τὰ ροῦχα μου!».Ἐκείνη τὴν στιγμή ἐνίωσε καὶ μία ἐσωτερική γαλήνη μὲ μία ἀνέκφραστη γλυκύτητα, ποὺ ἐξαφάνισε τελείως κάθε λογισμό ἁμαρτωλό καὶ κάθε ἐρεθισμό σαρκικό, ποὺ τοῦ εἶχε δημιουργήσει προηγουμένως μὲ τὶς ἄσεμνες χειρονομίες της ἡ κοπέλα. Ὅταν εἶδε μετά ἡ κοπέλα ἐπάνω στὸ νερό ὄρθιο τὸν Ἀντώνιο, ἄρχισε νὰ κλαίη μετανοιωμένη γιὰ τὸ σφάλμα της καὶ συγκινημένη γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ θαῦμα.

Ὁ Χριστός δὲν ζητάει μεγάλα πράγματα, γιὰ νὰ μᾶς βοηθήση στὸν ἀγώνα μας. Τιποτένια πράγματα περιμένει ἀπὸ μας. Μοῦ ἔλεγε ἕνας νέος ὅτι πῆγε στὴν Πάτμο νὰ προσκυνήση καὶ ὁ πειρασμός τοῦ ἔστησε ἐκεῖ μία παγίδα. Καθώς προχωροῦσε, μία τουρίστρια ὅρμησε καὶ τὸν ἀγκαλίασε. Αὐτός τὴν ἔσπρωξε πέρα καὶ εἶπε: «Χριστέ μου, ἐγώ ἦρθα ἐδῶ νὰ προσκυνήσω, δὲν ἦρθα γιὰ ἔρωτα»καὶ ἔφυγε. Τὸ βράδυ στὸ ξενοδοχεῖο, τὴν ὥρα ποὺ ἔκανε τὴν προσευχή του, εἶδε τὸν Χριστό μέσα στὸ ἄκτιστο φῶς. Εἴδατε μὲ ἕνα σπρώξιμο τί ἀξιώθηκε; Ἄλλος χρόνια ἀγωνίζεται καὶ κάνει ἄσκηση μεγάλη, καὶ ἂν ἀξιωθῆ κάτι τέτοιο! Καὶ αὐτός εἶδε τὸν Χριστό, μόνο γιατί ἀντέδρασε στὸν πειρασμό. Φυσικά αὐτὸ πολύ τὸν δυνάμωσε πνευματικά. Μετά εἶδε τὴν Ἁγία Μαρκέλλα, τὸν Ἅγιο Ραφαήλ, τὸν Ἅγιο Γεώργιο δυὸ-τρεῖς φορές. Ἦρθε μία μέρα καὶ μοῦ λέει: «Κάνε προσευχή, Πάτερ, νὰ δῶ πάλι τὸν Ἅγιο Γεώργιο. Θέλω λίγη παρηγοριά, δὲν ἔχω παρηγοριά ἀπ' αὐτόν τὸν κόσμο!».

Καὶ βλέπεις ἄλλα παιδιά σὲ τί κατάσταση φθάνουν! Εἶχε ἔρθει μία φορά στὸ Καλύβι ἕνας νεαρός μὲ τὸν θεῖο του ποὺ ἦταν ἡλικιωμένος καὶ μοῦ λέει: «Κάνε προσευχή γιὰ μία κοπέλα. Ἔσπασε τὴν σπονδυλική της στήλη σὲ δυστύχημα. Ὁδηγοῦσε ὁ πατέρας της καὶ τὸν πῆρε ὁ ὕπνος. Ἐκεῖνος σκοτώθηκε καὶ ἡ κοπέλα χτύπησε. Νὰ σοῦ δώσω καὶ μία φωτογραφία της». «Δὲν χρειάζεται», λέω. Αὐτός ἐν τῷ μεταξύ ἐπέμενε, ὅποτε παίρνω τὴν φωτογραφία καὶ τί νὰ δῶ! Ἡ κοπέλα ἦταν ξαπλωμένη κάτω καὶ τὴν κρατοῦσαν δύο. «Τί τὴν ἔχει αὐτός;», ρωτάω τὸν νεαρό. «Φίλη», μοῦ λέει. «Αὐτός τί εἶναι; Θὰ τὴν πάρη;». «Ὄχι, λέει, εἶναι φίλοι». «Μήν τὰ παρεξηγῆς τὰ παιδιά, μοῦ λέει ὁ θεῖος του, ἔτσι εἶναι σήμερα οἱ νέοι». «Θὰ κάνω προσευχή, εἶπα ἀπὸ μέσα μου, νὰ διορθωθῆ ὄχι ἡ σπονδυλική της στήλη ἀλλὰ τὸ μυαλό της καὶ τὸ δικό σου τὸ μυαλό, χαμένε ἄνθρωπε». Ποῦ εἶναι ὁ σεβασμός; Ἔπρεπε νὰ τὸν βρίση ὁ θεῖος του. Πνευματικά παιδιά…, νὰ ἔχει Πνευματικό καὶ νὰ φθάση σὲ τέτοια κατάσταση! Ἀκόμη καὶ νὰ τὴν πάρη, δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ εἶναι τεντωμένη ἔτσι καὶ στούς δύο καὶ ὁ ἄλλος νὰ μοῦ δείχνη τὴν φωτογραφία! Καὶ δὲν σκέφτεται ὅτι δὲν εἶναι σωστό αὐτὸ τὸ πράγμα. Ἐμένα δὲν μὲ πειράζει, ἀλλὰ δὲν εἶναι σωστό. Τί οἰκογένεια θὰ δημιουργήσουν αὐτὰ τὰ παιδιά; Ὁ Θεὸς νὰ φωτίση τὴν νεολαία νὰ συνέλθη.

---

[132]. Στὸν βίο τοῦ Ὁσίου Μαρτινιανοῦ (ἡ μνήμη τοῦ ἑορτάζεται στὶς 13 Φεβρουαρίου) ἀναφέρεται ὅτι, ὅταν ἀσκήτευε σὲ ἕναν βράχο μέσα στὴν θάλασσα, πλησίασε σ' αὐτόν ἐπάνω σὲ μία σχεδία μία κοπέλα, ἡ ὁποία εἶχε ναυαγήσει καὶ παρακαλοῦσε τὸν Ἅγιο νὰ τὴν σώση ἀπὸ τὴν θάλασσα. Ὁ Ὅσιος ἀναγκάσθηκε νὰ τὴν τραβήξη ἔξω ἀπὸ τὸ νερό καὶ, ἀφοῦ προσευχήθηκε, πήδηξε στὴν θάλασσα. Ἀλλά ἀπὸ θεία Πρόνοια ἦλθαν δελφίνια, τὸν πῆραν ἐπάνω τους καὶ τὸν ἔβγαλαν στὴν στεριά.

Παλιά μὲ τί θυσίες κρατοῦσαν τὴν ἁγνότητά τους οἱ κοπέλες! Θυμᾶμαι, στὸν πόλεμο εἶχαν ἀγγαρέψει μερικούς χωρικούς μὲ τὰ ζῶα τους καὶ εἶχαν ἀποκλεισθῆ σὲ ἕνα ὕψωμα ἀπὸ τὰ χιόνια. Οἱ κάτω ἀπὸ τὰ χιονισμένα ἔλατα ἔκαναν κάτι ὑπόστεγα μὲ κλωνάρια ἀπὸ ἔλατα, γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὸ κρύο. Οἱ γυναῖκες πάλι ἀναγκάσθηκαν νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ συγχωριανούς, γνωστούς ἀνθρώπους. Μία κοπέλα καὶ μία γριά ἦταν ἀπὸ κάποιο μακρινό χωριό καὶ ἀναγκάσθηκαν καὶ αὐτές νὰ μποῦν σὲ ἕνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐλάτινα ὑπόστεγα. Ἀλλά δυστυχῶς ὑπάρχουν μερικοί ἄπιστοι καὶ δειλοί. Οἱ ὁποῖοι δὲν συγκλονίζονται ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ πολέμου. Δὲν πονᾶνε γιὰ τούς διπλανούς τους ποὺ τραυματίζονται ἢ σκοτώνονται, ἀλλά, ἐὰν βροῦν εὐκαιρία, ἐπιδιώκουν ἀκόμη καὶ νὰ ἁμαρτήσουν, γιατί φοβοῦνται μήπως σκοτωθοῦν καὶ δὲν προλάβουν νὰ γλεντήσουν, ἐνῶ ἔπρεπε, τουλάχιστον ἐν ὥρα κινδύνου, νὰ μετανοήσουν. Ἕνας σάν καὶ αὐτούς ποὺ ἐν καιρῷ πολέμου, ὅπως ἀνέφερα, δὲν σκέφτονται νὰ μετανοήσουν, ἀλλὰ νὰ ἁμαρτήσουν, ἐνοχλοῦσε τὴν κοπέλα τόσο ἄσχημα ποὺ ἀναγκάσθηκε νὰ φύγη. Προτίμησε νὰ ξυλιάση, ἀκόμη καὶ νὰ πεθάνη ἔξω στὰ χιόνια, παρά νὰ χάση τὴν τιμή της. Βλέποντας ἡ καημένη ἡ γριά ὅτι ἔφυγε ἡ κοπέλα, ἀκολούθησε καὶ αὐτή τὰ ἴχνη της καὶ τὴν βρῆκε τριάντα λεπτά μακριά, κάτω ἀπὸ ἕνα μικρό ὑπόστεγο ἑνός ἐξωκκλησιοῦ τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Ὁ Τίμιος Πρόδρομος ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴν τίμια κοπέλα καὶ τὴν ὁδήγησε στὸ ἐξωκκλησάκι του ποὺ ἡ κοπέλα οὔτε καν τὸ ἤξερε. Καὶ στὴν συνέχεια τί ἔκανε ὁ Τίμιος Πρόδρομος! Παρουσιάσθηκε σ' ἕναν στρατιώτη[133], στὸν ὕπνο του, καὶ τοῦ εἶπε νὰ πάη στὸ ἐξωκκλήσι τοῦ τὸ συντομώτερο. Σηκώνεται λοιπόν ὁ στρατιώτης καὶ ξεκινάει μέσα στὴν φωτισμένη νύχτα ἀπὸ τὰ χιόνια καὶ πάει στὸ ἐξωκκλήσι, ἤξερε περίπου ποὺ εἶναι. Τί νὰ δή ὅμως! Μία γριά καὶ μία κοπέλα καρφωμένες μέσα στὸ χιόνι μέχρι τὰ γόνατα, μελανιασμένες καὶ ξυλιασμένες ἀπὸ τὸ κρύο. Ἄνοιξε ἀμέσως τὸ ἐκκλησάκι, μπῆκαν μέσα καὶ συνῆλθαν κάπως. Δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο νὰ τούς προσφέρη ὁ στρατιώτης παρά τὸ κασκόλ του στὴν γριά καὶ ἀπὸ ἕνα γάντι στὴν καθεμία καὶ τὶς εἶπε νὰ τὸ ἀλλάζουν τὰ χέρια. Τοῦ διηγήθηκαν μετά τὸν πειρασμό ποὺ συνάντησαν. «Καλά, λέει στὴν κοπέλα ὁ στρατιώτης, πῶς ἀποφάσισες νὰ φύγης νύχτα, μέσα στὰ χιόνια καὶ σὲ ἄγνωστο μέρος;». Καὶ ἐκείνη ἀπάντησε: «Ἐγώ μόνον αὐτὸ μποροῦσα νὰ κάνω καὶ πίστευα ὅτι ὁ Χριστός θὰ μὲ βοηθοῦσε ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα». Τότε ὁ στρατιώτης τελείως αὐθόρμητα, ἀπὸ πόνο καὶ ὄχι ἁπλῶς γιὰ νὰ τὶς παρηγορήση, λέει: «Τελείωσαν πιά τὰ βάσανά σας. Αὔριο θὰ εἶσθε στὰ σπίτια σας». Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ χάρηκαν πολύ καὶ ζεστὰθηκαν περισσότερο. Καὶ πράγματι, ξεκίνησαν τὰ Λ.Ὀ.Μ.[134], ἄνοιξαν τὸν δρόμο καὶ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί τὰ στρατιωτικά μεταγωγικά ἦταν ἐκεῖ, καὶ οἱ καημένες πῆγαν στὰ σπίτια τους. Τέτοιες Ἑλληνοποῦλες ποὺ εἶναι ντυμένες καὶ μὲ θεία Χάρη –καὶ ὄχι οἱ ἀπογυμνωμένες καὶ ἀπὸ θεία Χάρη – πρέπει νὰ θαυμάζωνται καὶ νὰ ἐπαινοῦνται. Μετά ἐκεῖνο τὸ κτῆνος –ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήση – πῆγε καὶ ἀνέφερε στὸν Διοικητή ὅτι ὁ τάδε στρατιώτης ἔσπασε τὴν πόρτα ἀπὸ τὸ ἐξωκκλήσι καὶ ἔβαλε μέσα τούς μεταγωγικούς, δηλαδή τὰ μουλάρια! Τοῦ λέει ὁ Διοικητής: «Δὲν πιστεύω αὐτός νὰ ἔκανε τέτοιο πράγμα!».Καὶ τελικά κατέληξε στὴν φυλακή.

---

133. Ὁ στρατιώτης ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας. Τὸ περιστατικό συνέβη, ὅταν ὑπηρετοῦσε τὴν θητεία του, στὸν ἀνταρτοπόλεμο.

134. Λ.Ο.Μ. = Λόχος Ὀρεινῶν Μεταφορῶν.

Ἡ ἀληθινή ἀγάπη πληροφορεῖ τούς νέους

– Γέροντα, πάντως αὐτοί ποὺ ἤθελαν νὰ καταστρέψουν τὴν κοινωνία, ἐπίασαν τὰ θεμέλια, τὶς ρίζες, τὰ παιδιά· τὰ κατάστρεψαν.

– Δὲν θὰ σταθοῦν αὐτά. Τὸ κακό μόνο του καταστρέφεται. Στὴν Ρωσία εἶχαν καταστρέψει τὰ πάντα καὶ ὅμως μετά ἀπὸ τρεῖς γενιές, βλέπεις τώρα τί γίνεται! Δὲν ἀφήνει ὁ Θεός. Οὔτε καὶ τὶς ἁμαρτίες τῶν παιδιῶν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς θὰ τὶς κρίνη τὸ ἴδιο μὲ τὶς ἁμαρτίες τῶν παιδιῶν τῆς δικῆς μας ἐποχῆς.

– Γέροντα, πῶς συμβαίνει μερικά παιδιά ποῦ ζοῦν κοσμική ζωή, ὅταν τίθεται θέμα πίστεως, νὰ δίνουν πολύ σωστές ἀπαντήσεις;

– Αὐτὰ τὰ παιδιά εἶχαν καλή διάθεση, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ φρενάρουν τὸν ἑαυτό τους καὶ παρασύρθηκαν. Γι΄ αὐτὸ δίνουν τὴν σωστή ἀπάντηση. Θέλω νὰ πῶ, ἕνας λ.χ. θέλει νὰ πάρη ἕναν δρόμο· τὸν θέλει, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν τραβήξη. Καὶ αὐτόν ποὺ βλέπει νὰ τὸν τραβάη, τὸν ἐκτιμάει. Αὐτούς τούς ἀνθρώπους δὲν θὰ τούς ἀφήση ὁ Θεός, γιατί δὲν ἔχουν κακότητα. Θὰ ἔρθη ἡ ὥρα ποὺ θὰ ἔχουν τὴν δύναμη νὰ τραβήξουν μπροστὰ.

– Πῶς μπορεῖ, Γέροντα, νὰ πλησιάση κανεὶς τούς νέους ποῦ ἔχουν παραστρατήσει;

– Μὲ τὴν ἀγάπη. Ἂν ὑπάρχη ἀληθινή, ἀρχοντική ἀγάπη, ἀμέσως οἱ νέοι τὸ πληροφοροῦνται καὶ ἀφοπλίζονται. Ἔρχονται στὸ Καλύβι παιδιά, ἀπὸ χίλιες καρυδιές καρύδια, μὲ διάφορα προβλήματα. Τούς καλωσορίζω, τούς κερνῶ, τούς μιλῶ, καὶ σὲ λίγο γινόμαστε φίλοι. Ἀνοίγουν τὴν καρδιά τους καὶ δέχονται καὶ τὴν δική μου ἀγάπη. Μερικά, τὰ κακόμοιρα, εἶναι τόσο στερημένα! Διψοῦν γιὰ ἀγάπη. Φαίνεται ἀμέσως ποὺ δὲν ἐνίωσαν ἀγάπη οὔτε ἀπὸ μάνα οὔτε ἀπὸ πατέρα· δὲν χορταίνουν. Ἔτσι ἅμα τὰ πονέσης, ἅμα τὰ ἀγαπήσης, ξεχνοῦν καὶ τὰ προβλήματα, καὶ τὰ ναρκωτικά ἀκόμη, φεύγουν καὶ οἱ ἀρρώστιες, ἀφήνουν καὶ τὶς ἀταξίες καὶ ἔρχονται εὐλαβικοί προσκυνητές μετά στὸ Ἅγιον Ὄρος. Γιατί πληροφοροῦνται κατὰ κάποιον τρόπο τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Καὶ βλέπω ἔχουν μία ἀρχοντιά ποὺ σου ραγίζει τὴν καρδιά. Νὰ μή δέχωνται μία οἰκονομική βοήθεια, ἐνῶ ἔχουν ἀνάγκη, ἀλλὰ νὰ πιάνουν δουλειά, γιὰ νὰ τὰ βγάλουν πέρα καὶ νὰ πᾶνε τὴν νύχτα στὸ σχολεῖο. Αὐτὰ τὰ παιδιά ἀξίζει νὰ τὰ βοηθήση κανείς. Στὸν Νέο Σιδηροδρομικό Σταθμό τῆς Θεσσαλονίκης ὑπάρχουν σπίτια, ὅπου μένουν πολλά παιδιά μαζί, ἀγόρια καὶ κορίτσια. Σὲ ἕναν χῶρο γιὰ τρεῖς ἔμεναν δεκαπέντε. Εἶναι ἀπὸ διαλυμένες οἰκογένειες· ἄλλα κλέβουν, ἄλλα ἔχουν φιλότιμο καὶ δὲν μποροῦν νὰ κλέψουν. Ἀπὸ χρόνια ἔλεγα σὲ πολλούς νὰ τὰ πλησιάσουν, νὰ τὰ βοηθήσουν. Εἶχα πεῖ νὰ κάνουν κανέναν Ναό, νὰ τὰ συμμαζεύουν. Τώρα ἔχουν κάνει ἕνα ἐκκλησάκι στὸν προστάτη τῶν σιδηροδρομικῶν Ἀπόστολο καὶ Διάκονο Φίλιππο.

Πάντως ἔχω καταλάβει πώς, ὅταν μικρός κανεὶς δὲν ἀξιοποιήση τὶς εὐκαιρίες ποὺ τοῦ δίνονται, πολλές φορές τὸ ἐκμεταλλεύεται ὁ διάβολος. Γιατί λέει ἡ παροιμία· «στὴν βράση κολλάει τὸ σίδερο»; Οἱ σιδηρουργοί, ὅταν ἤθελαν νὰ κολλήσουν δύο σίδερα –μή βλέπετε τώρα ποὺ ἔχουν ὀξυγόνα κ.λπ.-, ἔβαζαν τὸ σίδερο στὴν φωτιά καὶ ἔρριχναν ζεστό νερό καὶ βόρακα καὶ, μόλις τὸ ἔβγαζαν ζεστό καὶ πετοῦσε ἀκόμη σπίθες, τάκα-τάκα κολλοῦσε. Γιατί, ἂν τυχόν κρύωνε, δὲν κολλοῦσε. Τὸ ἴδιο θέλω νὰ

πῶ καὶ ὁ νέος, ὅταν τοῦ δίνωνται εὐκαιρίες, ἂν ἀδιαφορήση, μετά θὰ ἀρχίση νὰ ἀσχολῆται μὲ τούς ἄλλους, νὰ κρίνη νὰ κατακρίνη, ὅποτε ἀπομακρύνεται ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἐνῶ, ὅταν ἔχη τὴν θεία ζέση, ἂν προσέξη, τότε κάνει προκοπή. Γι΄ αὐτὸ οἱ γονεῖς, ὅσο μποροῦν, νὰ βοηθοῦν τὰ παιδιά, ὅταν εἶναι μικρά. Τὰ παιδιά εἶναι ἄδειες κασσέττες. Ἂν γεμίσουν Χριστό, θὰ εἶναι κοντά Τοῦ πάντα. Ἂν ὄχι, εἶναι πιὸ εὔκολο, ὅταν μεγαλώσουν, νὰ παραστρατήσουν. Ἂν μικρά βοηθηθοῦν, καὶ νὰ ξεφύγουν ἀργότερα λίγο, πάλι θὰ συνέλθουν. Ἂν ποτισθῆ τὸ ξύλο μὲ λάδι, δὲν σαπίζει. Λίγο ἂν ποτισθοῦν τὰ παιδιά μὲ εὐλάβεια, μὲ φόβο Θεοῦ, δὲν ἔχουν ἀνάγκη μετά.

Κεφάλαιο 4 - Ἡ ἀναίδεια καὶ ἡ ἔλλειψη σεβασμοῦ

Ἡ παρρησία διώχνει τὴν εὐλάβεια

– Γέροντα, ἡ παρρησία ἀπὸ ποῦ προέρχεται;

– Ἀπὸ τὸ Παρίσι… Ἡ παρρησία εἶναι ἀναίδεια καὶ διώχνει μακριά τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ σάν τὸν καπνό ποὺ βάζουμε στὶς μέλισσες, γιὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν κυψέλη.

– Γέροντα, πῶς θὰ ἀποφύγω τὴν παρρησία;

– Νὰ νιώθεις τὸν ἑαυτό σου κάτω ἀπὸ ὅλους. Χρειάζεται ταπείνωση πολλή. Σάν μικρότερη ποὺ εἶσαι, νὰ ἔχης σὲ ὅλες τὶς ἀδελφές σεβασμό καὶ εὐλάβεια. Νὰ λές τὸν λογισμό σου ταπεινά καὶ ὄχι νὰ δείχνης ὅτι τὰ ξέρεις ὅλα. Τότε θὰ σὲ χαριτώνη ὁ Θεὸς καὶ θὰ κάνης προκοπή. Ἡ παρρησία στὸν ὑποτακτικό εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρός του, γιατί διώχνει τὴν εὐλάβεια. Συνήθως στὴν παρρησία ἐπακολουθεῖ ἡ ἀνταρσία καὶ ἕπεται ἡ ἀναισθησία καὶ ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὶς μικρές ἁμαρτίες στὴν ἀρχή, τὶς ὁποῖες σιγά-σιγὰ συνηθίζει κανεὶς καὶ τὶς βλέπει μετά φυσιολογικές· ἀλλὰ ἀνάπαυση στὸ βάθος τῆς ψυχῆς δὲν ὑπάρχει παρά μόνον ἄγχος. Οὔτε καὶ μπορεῖ νὰ καταλάβη ὁ ἄνθρωπος τί ἔχει, γιατί ἡ καρδιά ἐξωτερικά εἶναι γλιτσιασμένη καὶ δὲν αἰσθάνεται τὶς στραβοξυλιές ποὺ κάνει.

– Τί σχέση ἔχει, Γέροντα, ἡ ἁπλότητα μὲ τὴν παρρησία;

– Ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ ἁπλότητα ἄλλο ἡ παρρησία. Ἡ ἁπλότητα ἔχει καὶ εὐλάβεια μέσα της καὶ κάτι τὸ παιδικό. Ἡ παρρησία ἔχει θράσος.

Καὶ στὴν εὐθύτητα πολλές φορές μπορεῖ νὰ ὑπάρχη ἀναίδεια. Μέσα στὴν εὐθύτητα καὶ μέσα στὴν ἁπλότητα πολλές φορές κρύβεται πολλή ἀναίδεια, ὅταν δὲν προσέχη ὁ ἄνθρωπος. Λέει: «Ἐγώ εἶμαι εὐθύς χαρακτήρας»ἤ «ἐγώ εἶμαι ἁπλός»καὶ μιλάει μὲ ἀναίδεια, χωρίς νὰ τὸ καταλαβαίνη. Ἄλλο ὅμως ἁπλότητα ἄλλο ἀναίδεια.

– Τί εἶναι, Γέροντα, ἡ πνευματική συστολή;

– Πνευματική συστολή εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν καλή ἔννοια. Ὁ φόβος αὐτός, τὸ σφίξιμο αὐτό, φέρνει ἀγαλλίαση, στάζει μέλι στὴν καρδιά· πνευματικό μέλι! Βλέπεις, ἕνα μικρό παιδάκι ποὺ εἶναι συνεσταλμένο σέβεται τὸν πατέρα του, συμμαζεύεται, καὶ ἀπὸ τὴν πολλή συστολή δὲν κοιτάζει τὸν πατέρα του. Πάει νὰ ρωτήση κάτι, κοκκινίζει! Αὐτὸ εἶναι γιὰ νὰ τὸ βάλης στὸ εἰκονοστάσι. Ἄλλο παιδί σκέφτεται: «Πατέρας μου εἶναι»καὶ τεντώνεται μπροστὰ του ἀπρόσεκτα, μὲ θράσος. Καὶ ὅταν θέλη κάτι, ζητάει μὲ ἀπαίτηση νὰ τοῦ τὸ δώσουν, χτυπάει τὰ πόδια τοῦ κάτω, ἀπειλεῖ.

Σὲ μία οἰκογένεια καλή τὰ παιδιά κινοῦνται ἐλεύθερα. Ὑπάρχει ὁ σεβασμός, χωρίς τὰ παιδιά νὰ εἶναι κουμπωμένα· δὲν ὑπάρχει στρατιωτική πειθαρχία. Χαίρονται τὸν πατέρα τους, τὴν μάνα τους, καὶ ἐκεῖνοι τὰ χαίρονται. «Ἡ ἀγάπη δὲν γνωρίζει ἐντροπή», λέει ὁ Ἀββάς Ἰσαάκ[135]. Ἔχει θάρρος, μὲ τὴν καλή ἔννοια. Ἔχει εὐλάβεια, σεβασμό μέσα τῆς αὐτή ἡ ἀγάπη· νικάει δηλαδή τὸν φόβο. Ἕνας ἔχει συστολή, διστάζει, ἀλλὰ καὶ φοβᾶται, γιατί δὲν ἔχει τὴν πραγματική συστολή. Ἄλλος ἔχει

---

[135]. Βλ. Ἰσαάκ Σύρου, Ἀσκητικά, Λόγος ΝΗ΄, σ. 236.

συστολή, ἀλλὰ δὲν φοβᾶται, γιατί ἔχει τὴν πραγματική, τὴν πνευματική συστολή. Ὅταν εἶναι πνευματική ἡ συστολή, αἰσθάνεται κανεὶς χαρά. Τὸ παιδάκι λ.χ. ἀγαπάει τὸν πατέρα καὶ τὴν μάνα του μὲ παρρησία, κατὰ κάποιον τρόπο· δὲν φοβᾶται μήν τὸ χτυπήσουν. Παίρνει τὸ καπέλλο τοῦ πατέρα του, καὶ ἀξιωματικός νὰ εἶναι, τὸ πετάει καὶ χαίρεται. Ἔχει τὴν καλή ἁπλότητα· δὲν ἔχει τὴν ἀναίδεια. Νὰ ξεχωρίσουμε τὴν ἁπλότητα ἀπὸ τὴν ἀναίδεια. Ἂν λείψη ὁ σεβασμός, ἡ συστολή, φθάνουμε στὴν παρρησία, στὴν ἀναίδεια. Καὶ ἀκοῦς μετά τὴν κοπέλα νὰ κάθεται ξαπλωμένη καὶ νὰ λέη: «Μάνα, φέρε μου ἕνα ποτήρι νερό! Κρύο νὰ εἶναι!... Ἄ, δὲν εἶναι κρύο. Κρύο σου εἶπα νὰ μοῦ φέρης». Ἔτσι ξεκινοῦν καὶ φθάνουν ὕστερα καὶ λένε: «Καὶ γιατί ἡ γυναίκα νὰ φοβᾶται τὸν ἄνδρα;»[136]. Μέσα στὸν φόβο ὅμως ὑπάρχει ὁ σεβασμός καὶ μέσα στὸν σεβασμό ὑπάρχει ἡ ἀγάπη. Κάτι ποὺ τὸ σέβομαι, τὸ ἀγαπῶ κιόλας, καὶ κάτι ποὺ τὸ ἀγαπῶ, τὸ σέβομαι. Ἡ γυναίκα νὰ σέβεται τὸν ἄνδρα. Ὁ ἄνδρας νὰ ἀγαπᾶ τὴν γυναίκα. Ἀλλά τώρα ἰσοπεδώνουν τὰ πάντα καὶ διαλύονται μετά οἱ οἰκογένειες, γιατί πιάνουν τὸ Εὐαγγέλιο ἀνάποδα. «Πρέπει ἡ γυναίκα νὰ ὑπακούη», λέει ὁ ἄνδρας. Μά, ἂν δὲν ἔχης ἀγάπη, δὲν μπορεῖς οὔτε ἕνα γατί νὰ ὑποτάξης. Ἂν δὲν ἔχης ἀγάπη, ὁ ἄλλος δὲν πληροφορεῖται, καὶ οὔτε ἕνα ποτήρι νερό δὲν μπορεῖς νὰ τοῦ ζητήσης νὰ σοῦ φέρη. Ὅταν κανεὶς σέβεται τὸν ἄλλον, τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τοῦ σέβεται, ἀλλὰ τὸν ἑαυτό του δὲν τὸν ὑπολογίζει. Ὁ σεβασμός πρὸς τὸν ἄλλον ἔχει φιλότιμο. Ἐνῶ, ὅταν προσέχη κανεὶς τὸν ἑαυτό του, αὐτὸ δὲν ἔχει φιλότιμο.

Σεβασμός στούς μεγαλυτέρους

– Μερικές φορές, Γέροντα, μιλῶ ἄσχημα στούς μεγαλυτέρους. Καταλαβαίνω ὅτι σφάλλω καὶ τὸ ἐξομολογοῦμαι.

– Ἀφοῦ τὸ καταλαβαίνεις καὶ τὸ ἐξομολογεῖσαι, σιγά-σιγὰ θὰ σιχαθῆς τὸν ἑαυτό σου, μὲ τὴν καλή ἔννοια, θὰ ταπεινωθῆς, καὶ τότε θὰ ἔρθη ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ φύγη αὐτή ἡ κακή συνήθεια.

– Γέροντα, καμμιά φορὰ λέω ἀστεία καὶ πειράζω τὶς ἀδελφές ἀπὸ ἀγάπη, ἀλλὰ φοβᾶμαι τὴν παρρησία.

– Ἐσύ εἶσαι μικρή· δὲν κάνει! Συνήθως σὲ μία οἰκογένεια οἱ μεγάλοι πειράζουν καὶ παίζουν τούς μικρούς καὶ ὄχι οἱ μικροί τους μεγάλους. Ἔτσι χαίρονται καὶ οἱ μικροί, χαίρονται καὶ οἱ μεγάλοι. Δὲν ταιριάζει ἕνας μικρός νὰ πειράζη τὸν παπποὺ ἤ τὴν γιαγιά. Φαντάζεσαι νὰ πηγαίνη τὸ παιδάκι στὰ καλά καθούμενα νὰ γαργαλεύη τὸν πατέρα του στὸν λαιμό; Ἄλλο ὅταν ὁ μεγάλος τσυγκλάη τὸν μικρό, καὶ ὁ μικρός χαίρεται καὶ κινεῖται μὲ μία καλή ἄνεση. Ἔτσι γίνεται ὁ μεγάλος μικρός καὶ χαίρονται καὶ οἱ δύο.

– Γέροντα, ὅταν πῶ τὴν γνώμη μου σὲ ἕναν μεγαλύτερο γιὰ κάτι ποὺ μου λέει ὁ λογισμός ὅτι δὲν εἶναι σωστό καὶ ἀντιδράση, πρέπει τότε νὰ συμφωνήσω;

– Ὄχι, νὰ μή συμφωνῆς στὸ κακό. Νὰ λές τὸ σωστό ἀλλὰ μὲ καλό τρόπο. «Μήπως νὰ τὸ κάνουμε ἔτσι; Σάν λογισμό σου τὸ λέω». Ἤ νὰ λές: «Ἔχω αὐτόν τὸν λογισμό». Τότε γίνεσαι μαγνήτης καὶ ἑλκύεις τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Εἶναι μερικοί ποὺ ἀπὸ συνήθεια καὶ ὄχι ἀπὸ πρόθεση νὰ ποῦν τὴν γνώμη τούς μιλοῦν μὲ παρρησία. Πάντως, ὅπως καὶ νὰ εἶναι, χρειάζεται σεβασμός στὸν μεγαλύτερο. Ἀλλά καὶ ὁ

---

136. Βλ. Ἐφ. 5, 33.

μεγάλος τὸν θέλει κατὰ κάποιον τρόπο τὸν σεβασμό. Καὶ ἂν ἔχῃ καὶ ἐλαττώματα, ἔχει ὅμως καὶ τὰ καλά του· ἔχει μία πείρα κ.λπ. Ἐσύ, ὅταν σὲ ρωτοῦν, πές τὸν λογισμό σου ταπεινά καὶ μὲ σεβασμό, χωρίς νὰ πιστεύῃς μέσα σου ὅτι εἶναι ἔτσι ὅπως τὸ λές ἐσύ, γιατί ὁ ἄλλος μπορεῖ νὰ ξέρῃ κάτι ἄλλο ποὺ ἐσύ δὲν τὸ ξέρεις ἢ δὲν τὸ σκέφθηκες. Ὅταν κανεὶς εἶναι μικρός, τότε, ἂν λ.χ. ἀκούσῃ μία συζήτηση γιὰ ἕνα θέμα καὶ σκεφθῇ κάτι ποὺ νομίζει ὅτι εἶναι πιὸ σωστό, ἂν πρόκειται γιὰ συνομήλικο, πρέπει νὰ πῇ: «Μοῦ πέρασε ὁ λογισμός». Ἂν πρόκειται γιὰ μεγαλύτερο στὴν ἡλικία, πρέπει νὰ πῇ: «Μοῦ πέρασε ἕνας βλάσφημος λογισμός». Καὶ τὸ σωστό νὰ πῇ κανείς, εἶναι ἀναίδεια, ἂν δὲν ἔχῃ ἁρμοδιότητα.

– Ὅταν λέτε μεγαλύτερο, ἐννοεῖτε στὰ χρόνια ἢ στὴν πνευματική ζωή;

– Κυρίως στὰ χρόνια. Γιατί, βλέπεις, καὶ ἕνας ποὺ εἶναι σὲ προχωρημένη πνευματική κατάσταση, σέβεται ἕναν μεγαλύτερό του.

– Εἶναι φυσιολογικό, Γέροντα, νὰ σέβεται κανεὶς περισσότερο ἕναν μικρότερο καὶ πιὸ προοδευμένο πνευματικά ἀπὸ ἕναν μεγαλύτερο καὶ λιγώτερο προοδευμένο;

– Ὄχι, δὲν εἶναι σωστή τοποθέτηση αὐτή. Ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι ὁ μεγάλος, πρέπει νὰ τὸν σεβασθῇς γιὰ τὴν ἡλικία. Τὸν μεγαλύτερο θὰ τὸν σεβασθῇς γιὰ τὴν ἡλικία καὶ τὸν μικρότερο γιὰ τὴν εὐλάβεια. Ὅταν ὑπάρχῃ σεβασμός, ὁ μικρός σέβεται τὸν μεγάλο καὶ ὁ μεγάλος τὸν μικρό. Μέσα στὸν σεβασμό εἶναι ἡ ἀγάπη. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέει: «Τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὴν τιμήν τὴν τιμήν»[137].

– Ἂν κάνουν παρατήρηση οἱ μικροί στούς μεγάλους, εἶναι κακό;

– Αὐτὸ εἶναι τὸ τυπικό της νέας γενιᾶς. Ἀλλά ἡ Γραφή λέει «ἔλεγξον τὸν ἀδελφόν σου»[138], δὲν λέει «ἔλεγξον τὸν πατέρα σου». Οἱ σημερινοί νέοι ἔχουν λόγο, ἔχουν τὸ ἀντάρτικο, δίχως νὰ τὸ καταλαβαίνουν. Τὴν θεωροῦν φυσιολογική αὐτήν τὴν συμπεριφορά. Μιλοῦν μὲ ἀναίδεια καὶ σοῦ λένε: «Τὸ εἶπα ἁπλά». Ἔχουν ἐπηρεασθῇ ἀπὸ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου τὸ ἀλήτικο, ποὺ δὲν σέβεται τίποτε. Δὲν ὑπάρχει σβεασμός στὴν συμπεριφορά τοῦ μικροῦ πρὸς τὸν μεγάλο καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνουν πόσο κακό εἶναι αὐτό. Ὅταν ὁ μικρός λέῃ κατεστημένο τὸν σεβασμό στὸν μεγάλο, γιὰ νὰ ἔχῃ δῆθεν προσωπικότητα, τί περιμένεις; Χρειάζεται πολλή προσοχή. Τὸ κοσμικό πνεῦμα, τὸ σύγχρονο, λέει: «Μήν ἀκοῦτε τούς γονεῖς, τούς δασκάλους κ.λπ.». Γι᾽ αὐτὸ τὰ μικρότερα παιδιά γίνονται χειρότερα τώρα. Μεγαλύτερη ζημιά παθαίνουν ἰδίως ἐκεῖνα τὰ παιδιά ποὺ οἱ γονεῖς τους δὲν καταλαβαίνουν τί κακό τὰ κάνουν μὲ τὸ νὰ τὰ θαυμάζουν καὶ νὰ τὰ θεωροῦν σπουδαία, ὅταν μιλοῦν μὲ ἀναίδεια.

Εἶχαν ἔρθει στὸ Καλύβι δυὸ ξαδελφάκια ὀκτώ-ἐννιά χρονῶν μὲ τὸν πατέρα τους. Τὰ πῆρα τὸ ἕνα δεξιά, τὸ ἄλλο ἀριστερά. Ἦταν ἐκεῖ καὶ ἕνας γνωστός μου ζωγράφος, πολύ καλό παιδί καὶ καλλιτέχνης· σὲ ἕνα λεπτό, τάκ-τάκ, τὸν ζωγραφίζει τὸν ἄλλον. «Διονύση, τοῦ λέω, ζωγράφισε τὰ παιδιά ἔτσι ὅπως καθόμαστε μαζί». «Γιὰ νὰ δοῦμε, λέει, ἂν τὰ καταφέρω, γιατί κουνιοῦνται». Ἔβγαλε μία κόλλα καὶ ἄρχισε νὰ ζωγραφίζῃ. Πετιέται τὸ ἕνα καὶ λέει: «Γιὰ νὰ δοῦμε, βρέ βλάκα, τί θὰ φτιάξῃς!».καὶ νὰ εἶναι κόσμος μπροστὰ! Ὁ νέος δὲν ταράχτηκε καθόλου. «Αὐτὰ εἶναι τὰ σημερινά παιδιά, Πάτερ!»., μοῦ λέει καὶ συνέχισε νὰ ζωγραφίζῃ. Ἐμένα μου ἀνέβηκε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι. Καὶ ὁ πατέρας του σάν νὰ μή συνέβαινε τίποτε! Νὰ λένε ἔτσι σὲ ἄνθρωπο

---

137. *Ρωμ.* 13, 7.

138. Βλ. Ματθ. 18, 15.

τριάντα χρονῶν καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ κάθεται καὶ νὰ ζωγραφίζη! Ἀναίδεια, ἀσέβεια καὶ πόσα ἄλλα!... Φοβερό! Ἄντε τώρα κάποιο ἀπὸ αὐτὰ τὰ παιδιά νὰ θελήση νὰ γίνη καλόγερος. Πόση δουλειά χρειάζεται, γιὰ νὰ γίνη αὐτὸ τὸ παιδί σωστός μοναχός! Ὅταν οἱ μανάδες δὲν τὰ προσέχουν, καταστρέφονται τὰ παιδιά. Ὅλη ἡ βάση εἶναι οἱ μανάδες. Στὴν Ρωσία, ἂν ἄλλαξε κάτι, εἶναι γιατί οἱ μανάδες κρυφά κράτησαν τὴν πίστη, τὴν εὐλάβεια καὶ βοήθησαν τὰ παιδιά. Εὐτυχῶς ποὺ ὑπάρχει καὶ λίγο προζύμι ἀπὸ χριστιανικές οἰκογένειες, ἀλλιῶς θὰ ἤμασταν χαμένοι.

– Ἂν αὐτὰ τὰ παιδάκια, Γέροντα, ποῦ μεγαλώνουν ἔτσι, θελήσουν ἀργότερα νὰ ἀλλάξουν ἢ νὰ γίνουν μοναχοί, μποροῦν;

– Ἂν πιστέψουν ὅτι δὲν εἶναι καλό αὐτὸ ποὺ ἔκαναν, θὰ τὰ βοηθήση ὁ Χριστός. Δηλαδή, ἂν μπή ἡ καλή ἀνησυχία στὸν ἄνθρωπο, ἔληξε. Ἀλλά, ὅταν νομίζουν ὅτι ἔχουν δίκαιο καὶ λένε γιὰ τὸν ἡγούμενο ἢ τὴν ἡγουμένη: «Τί, δικτάτορα ἔχουμε ἐδῶ; Ποῦ ἀκούσθηκε αὐτὸ στὴν ἐποχή μας;», πῶς νὰ διορθωθοῦν; Φθάνουν μερικά καλογέρια σὲ σημεῖο νὰ μοῦ λένε τέτοιες χαζομάρες.

Σιγά-σιγὰ χάνεται τελείως ὁ σεβασμός. Ἔρχονται στὸ Καλύβι νέα παιδιά καὶ τὰ περισσότερα κάθονται μὲ τὸ ἕνα πόδι πάνω στὸ ἄλλο καὶ οἱ γέροι δὲν ἔχουν ποὺ νὰ καθήσουν. Ἀλλά, ἐνῶ βλέπουν ὅτι τὰ κούτσουρα εἶναι πιὸ πέρα, βαριοῦνται νὰ πᾶνε δυὸ βήματα νὰ τὰ μεταφέρουν, γιὰ νὰ καθήσουν. Πρέπει ἐγώ νὰ τὰ φέρω. Καὶ ἐνῶ μὲ βλέπουν ποὺ τὰ κουβαλάω, δὲν ἔρχονται νὰ τὰ πάρουν. Νερό θέλουν νὰ πιοῦν καὶ δὲν πηγαίνουν μόνα τους νὰ πάρουν. Πρέπει ἐγώ νὰ τούς φέρω καὶ δεύτερο κύπελλο. Ὄχι, ἀλήθεια, μοῦ κάνει ἐντύπωση· κοτζάμ παλληκάρια· ἔρχονται παρέα τριάντα ἄτομα, μὲ βλέπουν νὰ φέρνω μία κάσα λουκούμια καὶ ἕνα μπετόνι νερό, νὰ κουβαλῶ καὶ τὰ κύπελλα, γιὰ νὰ τούς βολέψω, νὰ κουτσαίνω, καὶ νὰ μήν κουνιοῦνται, καὶ νὰ σηκώνεται νὰ μὲ βοηθήση ἕνας ταξίαρχος, ποὺ ἔχει μπαρουτοκαπνισθῆ. Νομίζουν ὅτι ὅπως πᾶνε σὲ ἕνα ἑστιατόριο ἢ σὲ ἕνα ξενοδοχεῖο καὶ πάει τὸ γκαρσόν, ἔτσι καὶ στὸ Καλύβι θὰ ἔρθη τὸ γκαρσόν. Πέντε-ἕξι φορές ἔχω κάνει τὸ ἑξῆς: κάνω τὸν κόπο, φέρνω τὸ νερό καὶ τὸ χύνω μπροστὰ τους. «Ἐγώ νὰ σᾶς φέρω τὸ νερό, παλληκάρια, τούς λέω, ἀλλὰ δὲν σᾶς βοηθάει αὐτό!».

Στὰ ἀστικά αὐτοκίνητα βλέπεις μικρά παιδιά νὰ κάθωνται καὶ οἱ γέροι νὰ στέκωνται ὄρθιοι. Νέοι νὰ κάθωνται μὲ τὸ ἕνα πόδι πάνω στὸ ἄλλο καὶ μεγάλοι νὰ σηκώνωνται, γιὰ νὰ δώσουν τὴν θέση τους σὲ ἕναν γέρο. Οἱ νέοι δὲν τὴν δίνουν. «Τὴν πλήρωσα, λένε, τὴν θέση»καὶ κάθονται χωρίς νὰ ὑπολογίζουν κανέναν. Παλιότερα τί πνεῦμα ὑπῆρχε! Οἱ γυναῖκες κάθονταν στὰ σοκάκια δεξιά καὶ ἀριστερά καί, ὅταν περνοῦσε ὁ παπάς ἢ ἕνας ἡλικιωμένος, σηκώνονταν καὶ αὐτὸ μάθαιναν καὶ στὰ παιδιά τους.

Πόσες φορές ἀγανακτῶ! Νὰ εἶναι ἡλικιωμένοι, σοβαροί ἄνθρωποι καὶ μὲ ἀξιώματα καὶ νὰ βλέπης κάτι παιδιά μὲ μία ἀναίδιεα νὰ διακόπτουν τὴν συζήτηση, νὰ λένε χαζομάρες καὶ νὰ τὸ θεωροῦν κατόρθωμα. Τὰ κάνω νόημα νὰ σταματήσουν, τίποτε. Πρέπει νὰ τὰ κάνης ρεζίλι, γιὰ νὰ σταματήσουν· ἀλλιῶς δὲν γίνεται! Σὲ κανένα Πατερικό δὲν γράφει νὰ μιλοῦν ἔτσι οἱ νέοι. Τὸ Γεροντικό λέει, «εἶπε Γέρων», δὲν λέει «εἶπε νέος». Παλιά οἱ μικροί δὲν μιλοῦσαν μπροστὰ στούς μεγάλους καὶ χαίρονταν ποὺ δὲν μιλοῦσαν. Οὔτε κάθονταν ἐκεῖ ποὺ κάθονταν οἱ μεγάλοι. Εἶχαν μία συστολή, μία εὐλάβεια, κοκκίνιζαν, ὅταν μιλοῦσαν σὲ ἕναν μεγαλύτερο. Καὶ ἂν μιλοῦσε κανένα παιδί ἄσχημα στούς γονεῖς του, δὲν θὰ ἔβγαινε στὴν ἀγορά ἀπὸ

ντροπή. Καὶ στὸ Ἅγιον Ὄρος, ἄν δὲν εἶχε ἄσπρα γένια κανείς, δὲν ἔμπαινε στὸν χορό νὰ ψάλη. Τώρα βλέπεις καὶ δόκιμοι μαζεύονται καὶ προδόκιμοι!... Τέλος πάντων, ἀλλὰ τουλάχιστον νὰ μάθουν νὰ κινοῦνται μὲ σεβασμό καὶ εὐλάβεια.

Καὶ βλέπεις μαθητή τῆς Ἀθωνιάδος νὰ λέη στὸν Σχολάρχη, ποὺ εἶναι καὶ Δεσπότης: «Ἅγιε Σχολάρχα, θὰ μιλήσουμε ἴσος πρὸς ἴσον». Ἐκεῖ φθάνουν! Καὶ τὸ κακό εἶναι ποῦ σου λέει: «Γιατί, τί εἶπα; Δὲν τὸ καταλαβαίνω». Δὲν λέει: «Μὲ συγχωρῆτε, ἔχει εὐλογία νὰ πῶ ἕναν λογισμό; Μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἀνοησία», ἀλλὰ ἕνα καὶ ἕνα σάν νὰ μή συμβαίνη τίποτε: «Ἡ γνώμη σου καὶ ἡ γνώμη μου». Κατάλαβες; Αὐτὸ τὸ πνεῦμα δυστυχῶς μπῆκε καὶ στὴν πνευματική ζωή καὶ στὸν Μοναχισμό. Ἀκοῦς δόκιμους μοναχούς νὰ λένε: «Ἐνῶ τοῦ τὸ εἶπα τοῦ Γέροντα, δὲν μὲ καταλαβαίνει! Ἐπανειλημμένως τοῦ τὸ εἶπα». «Καλά, πῶς τὸ λές αὐτὸ τὸ «ἐπανειλημμένως»; Ἔτσι εἶναι σάν νὰ λές: «Δὲν διορθώθηκε ὁ Γέροντας»». «Γιατί, λέει, δὲν μπορῶ νὰ ἐκφέρω τὴν γνώμη μου;». Εἶναι νὰ τινάζεσαι στὸν ἀέρα μὲ κάτι τέτοια. Καὶ στὸ τέλος σου λέει: «Σενοχωρέθηκες; Μὲ συγχωρῆς». Νὰ τὸν συγχωρήσω ὄχι Γι' αὐτὰ ποὺ εἶπε, ἀλλὰ γιατί ἀνέβηκε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι μου!

Φθάνουν νὰ κρίνουν καὶ τὸν Θεό

– Γέροντα, στὴν νέα γενιά ὑπάρχει αὐτή ἡ τάση νὰ κρίνουν τούς πάντες καὶ τὰ πάντα ἢ ἔτσι ἦταν πάντοτε;

– Ὄχι, παλιά δὲν ἦταν ἔτσι· αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Τώρα δὲν φθάνει ποὺ κρίνουν λαϊκούς, ὅλους τους πολιτικούς καὶ τούς ἐκκλησιαστικούς, ἀλλὰ κρίνουν καὶ Ἁγίους καὶ φθάνουν νὰ κρίνουν καὶ τὸν Θεό. «Ὁ Θεός, λένε, στὸ τάδε θέμα ἔτσι ἔπρεπε νὰ ἐνεργήση· δὲν ἐνήργησε σωστὰ. Αὐτὸ ὁ Θεὸς δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ κάνη»! Ἀκοῦς κουβέντα; «Βρέ, παιδί μου, ἐσύ θὰ πῆς;». «Γιατί; Λέω τὴν γνώμη μου», σοῦ λέει καὶ δὲν καταλαβαίνει πόση ἀναίδεια ἔχει αὐτό. Τὸ κοσμικό πνεῦμα ἔχει καταστρέψει πολλά καλά πράγματα. Προχωράει τὸ κακό σὲ ἄσχημη κατάσταση, σὲ βλασφημία. Κρίνουν τὸν Θεό καὶ οὔτε τούς πειράζει ὁ λογισμός ὅτι εἶναι βλασφημία. Εἶναι καὶ μερικοί ποὺ ἔχουν μπόι καὶ, ἄν ἔχουν καὶ λίγη λογική, ἀρχίζουν: «Αὐτός εἶναι γιὰ μία χούφτα, ἐκεῖνος περπατάει στραβά, ὁ ἄλλος κάνει ἔτσι»καὶ δὲν ὑπολογίζουν κανέναν.

Ἦρθε μία φορά στὸ Καλύβι ἕνας καὶ μοῦ λέει: «Ὁ Θεὸς δὲν ἔπρεπε αὐτὸ νὰ τὸ κάνη ἔτσι». «Ἐσύ, τοῦ λέω, μπορεῖς νὰ κρατήσης μία πετρούλα στὸν ἀέρα; Αὐτὰ τὰ ἀστέρια ποὺ βλέπεις, δὲν εἶναι μπίλιες ποὺ γυαλίζουν. Εἶναι ὁλόκληροι ὄγκοι ποὺ κινοῦνται ἰλιγγιωδῶς καὶ συγκρατοῦνται, χωρίς νὰ ἐκτροχιάζωνται». «Αὐτό, κατὰ τὴν γνώμη μου, δὲν ἔπρεπε νὰ γίνη ἔτσι», ξαναλέει. Ἀκοῦς κουβέντα! Μά ἐμεῖς θὰ κρίνουμε τὸν Θεό; Μπῆκε ἡ λογική καὶ ἔλειψε ἡ ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό. Καὶ ἄν τοῦ πῆς τίποτε, σοῦ λέει: «Μὲ συγχωρῆς, τὴν γνώμη μου εἶπα· δὲν μπορῶ νὰ πῶ τὴν γνώμη μου;». Τί ἀκούει ὁ Θεὸς ἀπὸ ἐμᾶς! Εὐτυχῶς ποὺ δὲν μᾶς παίρνει τοῖς μετρητοῖς.

Στὴν Παλαιά Διαθήκη ἀναφέρεται ὅτι εἶπε ὁ Θεὸς στούς Ἰσραηλίτες[139]: «Διῶξτε τούς Χαναναίους ἀπὸ τὴν χώρα τελείως». Γιὰ νὰ τὸ πῆ ὁ Θεός, κάτι ἤξερε. Ἀλλά αὐτοί εἶπαν: «Δὲν εἶναι πολύ φιλάνθρωπο αὐτό. Ἄς τούς ἀφήσουμε· ἄς μήν τούς ἐξοντώσουμε». Μετά ὅμως παρασύρθηκαν στὴν ἀνηθικότητα, στὴν εἰδωλολατρία, καὶ

---

[139]. Βλ. Δεύτ. 7, 2 κ.ε.

θυσίαζαν τὰ παιδιά τους στὰ εἴδωλα, ὅπως λέει στὸν Ψαλμό[140]. Ὁ Θεὸς γιὰ ὅ,τι κάνει κάτι ξέρει. Καὶ λένε μερικοί μὲ ἀναίδεια: «Γιατί νὰ κάνη τὴν κόλαση ὁ Θεός;». Ἀρχίζει ἡ κρίση καὶ ἀπὸ 'κεῖ καὶ πέρα δὲν ἔχει κανεὶς πνευματική κατάσταση, δὲν ἔχει λίγη Χάρη Θεοῦ, γιὰ νὰ καταλάβη λίγο πιὸ βαθιά, νὰ καταλάβη δηλαδή γιὰ ποιό λόγο ὁ Θεὸς ἔκανε κάτι. Τὸ «γιατί;»εἶναι κρίση, ὑπερηφάνεια, ἐγωισμός.

– Μερικά παιδιά, Γέροντα, ρωτοῦν: «Γιατί ἔπρεπε νὰ σταυρωθῆ ὁ Χριστός; Δὲν μποροῦσε νὰ σώση ὁ Θεὸς τὸν κόσμο μὲ ἄλλον τρόπο;».

– Ἐδῶ τὸν ἔσωσε μὲ τέτοιο τρόπο καὶ δὲν συγκινοῦνται οἱ ἄνθρωποι, ποῦ νὰ τὸν ἔσωζε μὲ ἄλλον τρόπο! Εἶναι καὶ μερικοί ποὺ λένε: «Ὁ Θεὸς δὲν ἔπαθε τίποτε. Ὁ Υἱός θυσιάστηκε». Ἕνας πατέρας, γιὰ μένα, θὰ προτιμοῦσε νὰ θυσιασθῆ ὁ ἴδιος, παρά νὰ θυσιασθῆ τὸ παιδί του. Πιὸ ὀδυνηρό εἶναι γιὰ ἕναν πατέρα νὰ θυσιασθῆ τὸ παιδί τοῦ παρά ὁ ἴδιος. Ἀφοῦ δὲν καταλαβαίνουν τί θὰ πῆ ἀγάπη, τί νὰ πῆς;

Ἄλλος μου εἶπε: «Ὁ Ἀδάμ εἶχε δύο παιδιά, τὸν Ἄβελ καὶ τὸν Κάιν. Μετά ποῦ βρέθηκε ἡ γυναίκα γιὰ τὸν Κάιν;». Ἂν διαβάση ὅμως κανεὶς στὴν Παλαιά Διαθήκη, θὰ δῆ ὅτι ὁ Ἀδάμ «ἐγέννησεν υἱούς καὶ θυγατέρας»[141] μετά τὸν Σήθ. Ὁ Κάιν[142] εἶχε φύγει στὰ βουνά μετά τὸν φόνο τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ δὲν ἤξερε ὅτι ἡ γυναίκα ποὺ πῆρε ἦταν ἀδελφή του. Τὰ οἰκονόμησε ἔτσι ὁ Θεός, νὰ εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ μία φυλή, γιὰ νὰ μήν ὑπάρχη ἡ κακία καὶ τὸ ἔγκλημα. Νὰ λένε: «Ἀπὸ τούς ἴδιους γονεῖς εἴμαστε, τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὔα», γιὰ νὰ φρενάρεται ἡ κακία ἡ ἀνθρώπινη. Πάρ' ὅλα αὐτά, βλέπεις τί κακία ὑπάρχει σήμερα!

Τί τραβάω μὲ μερικούς τέτοιους ποὺ ἔρχονται στὸ Καλύβι! Τούς λέω: «Μὲ πονάει τὸ κεφάλι καὶ δὲν ἔχω ἀσπιρίνη». Μετά φεύγουν καὶ στενοχωρημένοι. Δὲν καταλαβαίνουν γιατί τούς λέω ὅτι μὲ πονάει τὸ κεφάλι μου καὶ λένε: «Τόσο κόπο κάναμε καὶ μᾶς λέει ὅτι πονάει τὸ κεφάλι του!».Ἄλλοι μὲ ρωτοῦν: «Νὰ σοῦ φέρουμε μία ἀσπιρίνη;».

Ἡ ἀναίδεια διώχνει τὴν θεία Χάρη

Χρειάζεται πολλή προσοχή. Ἡ ἄτακτη καὶ ἀπρόσεκτη συμπεριφορά εἶναι ἐμπόδιό της θείας Χάριτος. Ἡ ἔλλειψη τοῦ σεβασμοῦ εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἐμπόδιο γιὰ νὰ πλησιάση ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Ὅσο ἀτίθασα εἶναι τὰ παιδιά, τόσο ἐγκαταλείπονται ἀπὸ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Ἡ κοσμική ἐλευθερία ἐδίωξε ὄχι μόνον τὴν εὐλάβεια ἀλλὰ καὶ τὴν κοσμική εὐγένεια. Ἔρχονται ἐκεῖ στὸ Καλύβι μερικά παιδιά καὶ φωνάζουν στὸν πατέρα τους: «Ἔ, πατέρα, ἔχεις τσιγάρα; τελείωσαν τὰ δικά μου». Ποῦ πρῶτα; Καὶ νὰ κάπνιζε κανένα, θὰ κάπνιζε κρυφά. Τώρα σάν νὰ μή συμβαίνη τίποτε! Πῶς νὰ μήν ἀπογυμνωθοῦν μετά τελείως ἀπὸ τὴν θεία Χάρη; Σήμερα κοπέλες βρίζουν τὰ ἀδέλφια τους, ἐπειδή θρησκεύουν, μπροστὰ στὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μὲ τόσο βρώμικες κουβέντες, καὶ ὁ πατέρας δὲν λέει τίποτε. Σηκώθηκαν τὰ μαλλιά μου, ὅταν τὸ ἄκουσα. Παραμιλοῦσα, ὅταν ἔμεινα μόνος.

---

140. Βλ. *Ψαλμ.* 105, 37: «Καὶ ἔθυσαν τούς υἱούς αὐτῶν καὶ τάς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις».

141. Γέν. 5, 4.

142. Βλ. Γέν. 4, 14-15.

Τὸ κοσμικό περιβάλλον καὶ οἱ κοσμικοί γονεῖς καταστρέφουν τὰ παιδιά. Τὸ περιβάλλον ἐπιδρᾶ πολύ. Λίγα παιδιά εἶναι ποὺ ἔχουν συστολή καὶ φιλότιμο. Τὰ περισσότερα παιδιά ποὺ εἶναι ἄγρια, εἶναι γιατί φέρονται μὲ ἀναίδεια. Πολλοί γονεῖς μου φέρνουν τὰ παιδιά τους καὶ μοῦ λένε: «Πάτερ, τὸ παιδί μου ἔχει δαιμόνιο». Καὶ βλέπω ὅτι τὰ παιδιά δὲν ἔχουν δαιμόνιο –Θεὸς φυλάξοι! Λίγα εἶναι τὰ παιδιά ποὺ ἔχουν δαιμόνιο. Ὅλα τὰ ἄλλα ἔχουν μία ἐξωτερική δαιμονική ἐπήρεια. Δηλαδή τὸ δαιμόνιο τὰ κάνει κουμάντο ἀπ' ἔξω· δὲν εἶναι μέσα τους, ἀλλὰ τὴν δουλειά του καὶ ἀπ' ἔξω τὴν κάνει. Καὶ ἀπὸ ποῦ ξεκινάει; Ἀπὸ τὴν ἀναίδεια. Ὅταν τὰ παιδιά μιλοῦν μὲ ἀναίδεια στούς μεγαλυτέρους, διώχνουν τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅταν φύγει ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, ἔρχονται τὰ ταγκαλάκια καὶ τὰ παιδιά ἀγριεύουν, κάνουν ἀταξίες. Ἐνῶ τὰ παιδιά ποὺ ἔχουν εὐλάβεια, σεβασμό, ἀκοῦν τούς γονεῖς, τούς δασκάλους, τούς μεγαλυτέρους, δέχονται συνέχεια τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχουν τὴν εὐλογία Του. Τὰ σκεπάζει ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἡ πολλή εὐλάβεια στὸν Θεό, μὲ τὸν πολύ σεβασμό στούς μεγαλυτέρους, φέρνει τὴν πολλή θεία Χάρη στὶς ψυχές καὶ τὶς χαριτώνει, μέχρι ποὺ προδίδονται ἀπὸ τὴν θεία λάμψη τῆς Χάριτος. Ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ δὲν πηγαίνει στὰ εὐλαβικά παιδιά. Καὶ τὰ παιδιά ποὺ ἔχουν σεβασμό, εὐλάβεια φαίνονται. Ἔχουν ἕνα βλέμμα ποὺ ἀκτινοβολεῖ! Καὶ ὅσο πιὸ πολύ σεβασμό ἔχουν στούς γονεῖς, στούς μεγαλυτέρους γενικά, τόσο δέχονται τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Ὅποιος ὅμως ἀρχίζει: «Ὄχι, θέλω ἐκεῖνο, θέλω τὸ ἄλλο», μὲ μία ἀπαίτηση, αὐτός θὰ γίνη ἀντάρτης, θὰ γίνη διάβολος. Γιατί καὶ ὁ Ἑωσφόρος ἤθελε νὰ βάλη τὸν θρόνο τοῦ πάνω ἀπὸ τὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ. Νὰ δῆτε, ὅλα τὰ παιδιά ποὺ τούς κάνουν τὰ θελήματα γίνονται ἀνταρτάκια. Ἐὰν δὲν μετανοήσουν τὰ παιδιά αὐτά, γιὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸ κακό κύμα ποὺ τὰ χτυπάει, καὶ συνεχίσουν νὰ φέρωνται μὲ ἀναίδεια, τότε – Θεὸς φυλάξοι! – γίνεται διπλή ἐγκατάλειψη καὶ φθάνουν σὲ σημεῖο νὰ μιλοῦν ἀκόμη καὶ γιὰ τὸν Θεό ἄσχημα, καὶ τότε πιά κουμαντάρονται ἀπὸ τὰ κακά πνεύματα.

«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου»[143]

Ποῦ ἔχουν φθάσει σήμερα τὰ παιδιά! Δὲν σηκώνουν οὔτε ἕναν λόγο. Ποῦ νὰ σηκώσουν ξύλο! Δὲν ἔχουν σεβασμό· ἔχουν πολύ ἐγωισμό καὶ πολλά νεῦρα. Κάνουν κατάχρηση τῆς ἐλευθερίας. Τὸ παιδί λέει στούς γονεῖς του: «Θὰ σᾶς πάω στὴν Ἀστυνομία». Πρόσφατα, παιδί δεκαπέντε χρονῶν ποὺ ἔκανε μία πολύ μεγάλη ἀταξία καὶ ὁ πατέρας τοῦ ἔδωσε ἕνα σκαμπίλι, πῆγε καὶ τοῦ ἔκανε μήνυση καὶ δίκασαν τὸν πατέρα. Ὁ πατέρας τὴν ὥρα τῆς δίκης εἶπε: «Μὲ ἀδικεῖτε, γιατί, ἄν δὲν ἔδινα τότε τὸ σκαμπίλι, θὰ ἔκλειναν τὸ παιδί μου στὴν φυλακή. Δὲν θὰ πονούσατε ἐσεῖς, ἐγώ θὰ πονοῦσα». Πιάνει λοιπόν τὸ παιδί, τοῦ δίνει δύο σκαμπίλια καὶ λέει: «Γι΄ αὐτὰ τὰ σκαμπίλια νὰ μὲ δικάσετε, ὄχι γιὰ κεῖνο. Τώρα βάλτε μὲ στὴν φυλακή, γιατί στὰ καλά καθούμενα τὸ χτύπησα».

Θέλω νὰ πῶ. Ἐκεῖ ἔχουν φθάσει τὰ παιδιά. Αὐτή ἡ νοοτροπία ὑπάρχει σήμερα. Παλιά οἱ γονεῖς μᾶς μάλωναν, ἔδιναν καὶ κανένα σκαμπίλι, ἀλλὰ δὲν μᾶς περνοῦσε κακός λογισμός. Δεχόμασταν καὶ τὸ ξύλο σάν τὸ χάδι, χωρίς νὰ ἀντιδράσουμε, χωρίς νὰ ἐξετάσουμε ἄν φταίγαμε πολύ ἤ λίγο. Πιστεύαμε ὅτι καὶ τὸ ξύλο γιὰ τὸ καλό μας

---

143. Εξ. 20, 12.

ἦταν. Ξέραμε ὅτι οἱ γονεῖς μᾶς ἀγαποῦσαν καὶ πότε μᾶς χάιδευαν, πότε μᾶς φιλοῦσαν, πότε μᾶς ἔδιναν σκαμπίλι. Γιατί καὶ τὸ σκαμπίλι καὶ τὸ χάδι καὶ τὸ φίλημα τῶν γονέων, ὅλα –πῶς νὰ τὸ κάνεις; – εἶναι ἀπὸ ἀγάπη. Ὅταν οἱ γονεῖς δέρνουν τὰ παιδιά τους, ὑποφέρει ἡ καρδιά τους. Ὅταν τὰ παιδιά τρῶνε τὸ σκαμπιλάκι, πονάει τὸ μάγουλο. Ἑπομένως μεγαλύτερος εἶναι ὁ πόνος τῆς καρδιᾶς ἀπὸ τὸν πόνο στὸ μάγουλο. Ἡ μητέρα, ὅ,τι καὶ ἂν κάνη στὰ παιδιά της, εἴτε τὰ μαλώση εἴτε τὰ δείρη εἴτε τὰ χαϊδέψη, ὅλα ἀπὸ ἀγάπη τὰ κάνει καὶ ὅλα ἀπὸ τὴν ἴδια μητρικὴ καρδιά βγαίνουν. Ὅταν ὅμως τὰ παιδιά δὲν τὸ καταλαβαίνουν αὐτὸ καὶ μιλοῦν μὲ ἀναίδεια, ἀντιδροῦν καὶ πεισμώνουν, τότε διώχνουν τὴν θεία Χάρη ἀπὸ μέσα τους, καὶ ἑπόμενο εἶναι νὰ δεχθοῦν μετά τὴν ἀνάλογη δαιμονικὴ ἐπίδραση.

– Γέροντα, δὲν ὑπάρχουν καὶ ἀνεπρόκοποι γονεῖς;

– Ναί, ἀλλὰ ἐκεῖνα τὰ παιδιά ποὺ ἔχουν τέτοιους γονεῖς τὰ βοηθάει ὁ Θεός. Δὲν εἶναι ἄδικος ὁ Θεός. Οἱ ἄγριες γκορτσιές εἶναι γεμάτες γκόρτσια. Ἐκεῖ στὸν δρόμο γιὰ τὸ Καλύβι μου εἶναι μία ἄγρια κορομηλιά. Φύλλα δὲν φαίνονται, γιατί εἶναι γεμάτη κορόμηλα. Σπάζουν τὰ κλωνάρια ἀπὸ τὸν καρπό. Οἱ ἥμερες, πάρ' ὅλο ποὺ τὶς ραντίζουν, δὲν δίνουν καθόλου καρπό.

Χάσμα γενεῶν

Ὁ κόσμος ἔγινε τρελλοκομεῖο. Τὰ μικρά παιδιά κοιμοῦνται τὰ μεσάνυχτα, ἐνῶ πρέπει νὰ κοιμοῦνται μὲ τὸ ἡλιοβασίλεμα. Εἶναι κλεισμένα στὶς πολυκατοικίες, στὰ μπετά καὶ μπαίνουν στὸ πρόγραμμα τῶν μεγάλων. Τί νὰ κάνουν τὰ παιδιά, τί νὰ κάνουν καὶ οἱ γονεῖς; Ἔρχονται τὰ παιδιά καὶ μοῦ λένε: «Δὲν μᾶς καταλαβαίνουν οἱ γονεῖς». Ἔρχονται οἱ γονεῖς καὶ μοῦ λένε: «Δὲν μᾶς καταλαβαίνουν τὰ παιδιά μας». Ἔχει δημιουργηθῆ χάσμα ἀνάμεσα στούς γονεῖς καὶ τὰ παιδιά. Γιὰ νὰ ἐξαλειφθῆ, πρέπει οἱ γονεῖς νὰ ἔρθουν στὴν θέση τῶν παιδιῶν καὶ τὰ παιδιά στὴν θέση τῶν γονέων. Καὶ ἂν τώρα τὰ παιδιά δὲν παιδεύουν τούς γονεῖς, καὶ τὰ παιδιά τούς ἀργότερα δὲν θὰ τούς παιδεύουν. Ἐνῶ ἂν τώρα δὲν ἀκοῦν καὶ παιδεύουν τούς γονεῖς, καὶ τὰ δικά τους παιδιά ἀργότερα θὰ τούς βασανίζουν, γιατί θὰ λειτουργήσουν οἱ πνευματικοί νόμοι.

– Γέροντα, μερικά παιδιά λένε ὅτι ἔχουν βλαφτῆ ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῶν γονέων τους.

– Δὲν ἔχουν δίκαιο. Ὅταν τὸ παιδί ἔχη φιλότιμο, δὲν βλάπτεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῶν γονέων. Ἂν ἐκμεταλλεύτεται τὴν ἀγάπη τους, θὰ καταστραφῆ. Ἂν τὸ παιδί βλάπτεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῶν γονέων, στὴν οὐσία τὸ παιδί εἶναι βλαμμένο. Ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ εὐγνωμονῆ τὸν Θεό γιὰ τούς γονεῖς, γιὰ τὴν ἀγάπη τους, ἐκεῖνο στενοχωριέται, γιατί τοῦ δείχνουν καλωσύνη, ἐνῶ ἄλλα παιδιά δὲν ἔχουν γονεῖς! Τί νὰ πῆς! Ὅταν ἕνα παιδί δὲν ἀναγωνρίζη τούς γονεῖς σάν εὐεργέτες του καὶ δὲν τούς ἀγαπάη –καὶ ἕνας λόγος παραπάνω ὅταν οἱ γονεῖς ἔχουν φόβο Θεοῦ – πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σέβεται καὶ νὰ ἀγαπάη τὸν Θεό, τὸν μεγάλο του εὐεργέτη καὶ Πατέρα ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ποῦ εἶναι πολύ δύσκολο νὰ τὸ καταλάβη στὴν παιδικὴ ἡλικία;

Κεφάλαιο 5 - Ἐσωτερικὴ ἀταξία καὶ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση

Οἱ καημένοι οἱ κοσμικοί ντύνονται ὅπως εἶναι μέσα τους

– Δῶστε μου, Γέροντα, μία εὐχή.

– Εὔχομαι νὰ γίνης πνευματικό καρναβάλι σάν τὴν Ἁγία Ἰσιδώρα[144] τὴν σαλή· νὰ ἀποκτήσης τὴν καλή ὑποκρισία. Βλέπεις, οἱ καημένοι οἱ κοσμικοί γιορτάζουν κάθε μέρα τὴν κοσμική τους ὑποκρισία καὶ ντύνονται ὅπως εἶναι μέσα τους. Παλιά, καρναβάλια γίνονταν οἱ ἄνθρωποι μία φορά τὸν χρόνο, μόνον τὶς Ἀποκριές. Τώρα οἱ περισσότεροι συνέχεια καρναβάλια εἶναι. Δηλαδή, παλιά ἔβλεπε κανεὶς καρναβάλια μία ἑβδομάδα, μόνον τὶς Ἀποκριές. Τώρα βλέπει κάθε μέρα… Καθένας ντύνεται ὅπως τοῦ λέει ὁ λογισμός! Ἔχουν γίνει τελείως παράξενοι. Παλάβωσαν! Λίγοι εἶναι οἱ συμμαζεμένοι ἄνθρωποι, οἱ σεμνοί, εἴτε ἄνδρες εἴτε γυναῖκες εἴτε παιδιά. Ἰδίως οἱ γυναῖκες εἶναι τελείως χάλια. Σήμερα ποὺ κατέβαινα στὴν πόλη εἶδα κάποια μὲ μία κορδέλα τόοοσο φαρδιά, σάν ἐπίδεσμο, κάτι μπότες μέχρι ἐπάνω καὶ ἕνα κοντό φόρεμα. Μοῦ εἶπαν: «Εἶναι τῆς μόδας»! Ἄλλες περπατοῦν μὲ κάτι τόοοσο λεπτά τακούνια! Λίγο νὰ στραβοπατήσουν, στὸν ὀρθοπεδικό θὰ πᾶνε… Τὰ δέ μαλλιά, μήν τὰ ρωτᾶς! Μία ἄλλη –ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρέση – τί ἄνθρωπος ἦταν; Ἕνα πρόσωπο ἄγριο, μὲ τὸ τσιγάρο στὸ στόμα, φού, φού, τὰ μάτια κόκκινα!... Τώρα λένε ὅτι ἔχουν σάν ἀρχή νὰ μήν καπνίζουν στὸ σπίτι, ὅταν ἔχουν μικρά παιδιά. Τὰ παιδιά ἐν τῷ μεταξύ, τὰ καημένα, ἔχουν γεννηθῆ… καπνιστές ρέγγες! Καὶ ἀπὸ τούς καφέδες οἱ ἄνθρωποι παθαίνουν· κάνουν κάτι γκριμάτσες… Ἔχει φύγει ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Τέλεια ἐγκατάλειψη!

Θυμᾶμαι, ὅταν ἤμουν στὸ Σινά, ἦταν καὶ ἐκεῖ… μήν τὰ συζητᾶς! Πόσο πονοῦσα, ὅταν ἔβλεπα τὶς τουρίστριες ποὺ ἔρχονταν στὸ Μοναστήρι! Τί χάλια ἦταν! Σάν νὰ ἔβλεπα ὡραῖες εἰκόνες, βυζαντινές, πεταγμένες στὰ σκουπίδια, μόνον ποὺ αὐτές εἶχαν πεταχθῆ μόνες τους. Μία φορά εἶδα μία ποὺ φοροῦσε κάτι σάν φαιλόνι καὶ εἶπα: «Δόξα τῷ Θεῷ, νὰ καὶ μία ποὺ φοράει κάτι συμμαζεμένο· τέλος πάντων φαιλόνι-ξεφαιλόνι, τουλάχιστον δὲν εἶναι σάν τὶς ἄλλες». Ὕστερα, ὅταν γύρισε μπροστὰ, τί νὰ δῶ; Ἦταν ὅλα ἀνοικτά!

Ποῦ ἔφθασε ὁ κόσμος!... Μοῦ ἔστειλαν μία φωτογραφία μίας νύφης, γιὰ νὰ κάνω προσευχή νὰ πάη καλά ὁ γάμος της. Φοροῦσε ἕνα νυφικό τελείως χάλια. Τέτοιο ντύσιμο εἶναι ἀσέβεια στὸ Μυστήριο, στὸν ἱερό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Πνευματικοί ἄνθρωποι καὶ δὲν σκέφτονται! Τί νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι; Γι΄ αὐτὸ λέω, ἄν καὶ τὰ

---

[144]. Ἡ Ἁγία Ἰσιδώρα ἔζησε στὸ Μοναστήρι τῶν Ταβεννησιωτῶν, τὸ ὁποῖο εἶχε ἱδρύσει ὁ Ὅσιος Παχώμιος στὶς ἀρχές τοῦ 4ου αἰῶνος. Ὑποκρινόταν τὴν «διά Χριστόν»σαλή, ταπείνωνε καὶ ἐξευτέλιζε τὸν ἑαυτό της. Φοροῦσε ἕνα κουρέλι στὸ κεφάλι της, ἐνῶ οἱ ἄλλες μοναχές φοροῦσαν κουκούλι. Ποτέ δὲν φόρεσε παπούτσια. Ἄν καὶ πολλές φορές δέχθηκε ὕβρεις καὶ χτυπήματα, ποτέ δὲν γόγγυσε οὔτε ὕβρισε κανέναν. Ἡ ἁγιότητα τοῦ βίου τῆς ἀποκαλύφθηκε μὲ ὅραμα στὸν μεγάλο ἀσκητή Πιτηροῦν, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε τὸ Μοναστήρι καὶ φανέρωσε ἐνώπιον ὅλης της Ἀδελφότητος ὅτι ἡ Ἰσιδώρα, τὴν ὁποία θεωροῦσαν σαλή, ἦταν Ἀμμᾶς, δηλαδή πνευματική μητέρα.

Μοναστήρια δὲν κρατήσουν, δὲν ὑπάρχει φρένο πουθενά· εἶναι ξέφρενοι οἱ ἄνθρωποι σήμερα.

Παλιά ποὺ ὑπῆρχαν καὶ οἱ διά Χριστόν σαλοί, ὑπῆρχαν ἐλάχιστοι τρελλοί στὸν κόσμο. Μήπως θὰ πρέπει νὰ παρακαλέσουμε τούς διά Χριστόν σαλούς νὰ κάνουν καλά τους φύσει σαλούς καὶ νὰ ἀναδειχθοῦν πάλι διά Χριστόν σαλοί; Πάντως τὰ πιὸ παράξενα πράγματα βλέπεις καὶ ἀκοῦς σήμερα. Μοῦ εἶπε ἕνας –ἔκανα τὸν σταυρό μου, ὅταν τὸ ἄκουσα – ὅτι σήμερα εἶναι τῆς μόδας οἱ τεμπέληδες νὰ τρίβουν τὰ ροῦχα τούς ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ ὕστερα νὰ κόβουν καὶ νὰ ράβουν μπαλώματα μὲ μία σακκορράφα. Καλά, ἕνας ἐργατικός εἶναι φυσιολογικό νὰ εἶναι ἔτσι, ἀλλὰ ἕνας τεμπέλης!... Ἀφοῦ μου εἶπε αὐτό, συμπληρώνει: «Νὰ σοῦ πῶ, Γέροντα, καὶ κάτι ἀκόμη πιὸ παράξενο: ἡ γυναίκα μου εἶδε μία φορά στὴν Ὁμόνοια τὸ παιδί μίας φιλικῆς μας οἰκογένειας νὰ ἔχῃ σχισμένο τὸ παντελόνι του ἀπὸ πίσω. «Παιδάκι μου, τοῦ λέει, βάλε τὸ χεράκι σου πίσω…». «Ἄσε μὲ, λέει ἐκεῖνο, τῆς μόδας εἶναι»»! Τὰ καημένα τὰ παιδιά!

– Εἶναι σωστό, Γέροντα, ποῦ βάζουν μερικοί στὶς μπλοῦζες στὰμπα μὲ Ἁγίους;

– Ἄν εἶναι σὲ μπλοῦζες ἤ σὲ σακκάκια, καλά, δὲν πειράζει. Ἐκεῖ ποὺ νὰ βάζουν ἕναν διάβολο, καλύτερα αὐτά. Ἀλλά, ἄν εἶναι σὲ παντελόνια, δὲν ταιριάζει· εἶναι ἀνευλάβεια. Εἶναι μερικοί εὐλαβεῖς ποὺ βάζουν διάφορα τέτοια. Νά, ὅταν εἶχε πάει ὁ Πατριάρχης Δημήτριος στὴν Ἀμερική, εἶχαν κάνει κάτι μπλοῦζες μὲ στὰμπα τὸν Πατριάρχη καὶ τὴν Ἁγια-Σοφιά.

– Ἀπὸ εὐλάβεια τὸ ἔκαναν;

– Ἔμ, δὲν τὸ ἔκαναν Ἑβραῖοι, Χριστιανοί τὸ ἔκαναν. Ὑπάρχουν καὶ μερικοί ποὺ κάνουν καλά πράγματα, ὅπως ὑπάρχουν καλοί γιατροί, ὑπάρχουν καὶ κομπογιαννίτες!

– Γέροντα, ὅλη αὐτὴ ἡ ἀταξία εἶναι καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν ξένων;

– Ἔμ, ἀπὸ ποῦ εἶναι; Γι΄ αὐτὸ λέγανε στὰ χρόνιά μου: «Οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν Σμύρνη εἶναι…»Ἦταν παραθαλάσσιο μέρος καὶ πήγαιναν πολλοί ξένοι. Ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ἦταν πολύ αὐστηρός σ' αὐτά. Ἦταν ἐκεῖ στὰ Φάρασα μία νεόνυμφη καὶ φοροῦσε μία μανδήλα παρδαλή, σμυρνιώτικη. Ὁ Ἅγιος ἐπανειλημμένως τῆς ἔκανε παρατηρήσεις, γιὰ νὰ τὴν πετάξῃ καὶ νὰ ντύνεται σεμνά ὅπως ὅλες οἱ Φαρασιώτισσες. Ἐκείνη δὲν ἄκουγε. Μία μέρα ποὺ τὴν εἶδε ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος νὰ φοράῃ πάλι τὴν παρδαλή μανδήλα, τῆς εἶπε αὐστηρά: «Φράγκικες ἀρρώστιες στὰ Φάρασα δὲν θέλω. Ἄν δὲν συμμορφωθῇς, νὰ τὸ ξέρῃς, τὰ παιδιά ποὺ θὰ γεννᾶς, ἀφοῦ θὰ βαπτίζωνται, θὰ φεύγουν ἀγγελούδια καὶ σύ δὲν θὰ χαρῇς κανένα». Καὶ ἐπειδή οὔτε τότε συμμορφώθηκε, τῆς πέθαναν δυὸ ἀγγελούδια. Τότε μόνο συνῆλθε, πέταξε τὴν παρδαλή μανδήλα καὶ πῆγε στὸν Ἅγιο Ἀρσένιο καὶ ζήτησε συγχώρεση.

– Γέροντα, τὰ σκούρα ροῦχα βοηθοῦν στὴν πνευματική ζωή ἕναν ποῦ θέλει νὰ γίνῃ μοναχός;

– Ναί, τὰ σκούρα ροῦχα πολύ βοηθοῦν. Φεύγει ἔτσι κανεὶς ἀπὸ τὸν κόσμο, ἐνῶ μὲ τὰ χρωματιστὰ μένει γαντζωμένος στὸν κόσμο. Καὶ αὐτός ποὺ λέει: «Θὰ πάω στὸ Μοναστήρι καὶ ἐκεῖ θὰ φορέσω μαῦρα. Θὰ πάω στὸ Μοναστήρι καὶ ἐκεῖ θὰ κάνω κανόνα», μαῦρα πράγματα θὰ κάνῃ καὶ ἐκεῖ, ὅταν πάῃ. Ὅταν εἶναι στὸν κ'σομο καὶ κάνῃ μὲ χαρὰ αὐτὸ ποὺ κάνουν οἱ μοναχοί καὶ τὸ λαχταρά, αὐτός καὶ στὸν κόσμο χραίρεται πνευματικά καὶ στὴν καλογερική μετά θὰ ἀνεβαίνῃ δυὸ-δυὸ καὶ τρία-τρία τὰ σκαλιά.

– Μερικές φορές, Γέροντα, παιδιά ποὺ θρησκεύουν καὶ ντύνονται σεμνά ἔχουν πολύ πόλεμο ἀπὸ τούς μεγάλους.

– Ἂν τὸ πιστεύουν καὶ τὸ κάνουν αὐτὸ μὲ τὴν καρδιά τους, βάζουν καὶ τούς μεγάλους στὴν θέση τους. Εἶχα γνωρίσει μία κοπέλα ποὺ φοροῦσε μαῦρα καὶ μανίκια μέχρι κάτω. Εἶχε μία εὐλάβεια! Τῆς λέει μία φορά μία μοντέρνα γριά: «Δὲν ντρέπεσαι, κοπέλα ἐσύ, νὰ φορᾶς μαῦρα καὶ μανίκια μακριά;». «Ἀφοῦ δὲν βλέπουμε παραδείγματα ἀπὸ σας, τῆς ἀπάντησε ἐκείνη, τουλάχιστον νὰ φορέσουμε ἐμεῖς μαῦρα»καὶ τὴν ἔβαλε στὴν θέση της.

Βλέπεις, ἡ ἄλλη, μόλις χήρεψε, καὶ φοράει παρδαλά. Ἀλλά τί νὰ πῆς; Ἐμένα ἡ ἀδελφή μου εἴκοσι τριῶν χρονῶν ἔμεινε χήρα καὶ, μέχρι ποὺ πέθανε, τὰ μαῦρα δὲν τὰ ἔβγαλε. Γιὰ μένα εἶναι μακάριες οἱ χῆρες ποὺ φορέσανε τὰ μαῦρα σ' αὐτήν τὴν ζωή, ἔστω καὶ ἀκούσια, καὶ ζοῦν ἄσπρη πνευματική ζωή καὶ δοξολογοῦν τὸν Θεό, χωρίς νὰ γογγύζουν, παρά οἱ δυστυχισμένες ποὺ φοροῦν παρδαλά καὶ ζοῦν παρδαλή ζωή.

Σήμερα δὲν διακρίνεις ἄν εἶναι ἄνδρας ἤ γυναίκα

Κάποτε, γιὰ νὰ δοκιμάσουν τὸν σοφό Σολομῶντα, τοῦ πῆγαν μία ὁμάδα ἀγοριῶν καὶ μία ὁμάδα κοριτσιῶν, ὅμοια ντυμένα κατὰ πάντα, γιὰ νὰ τὰ ξεχωρίσῃ. Ἐκεῖνος τὰ ὁδήγησε σὲ μία βρύση καὶ τὰ ἔβαλε νὰ πλυθοῦν. Ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ πλένονταν, τὰ ξεχώρισε· τὰ κορίτσια ἔρριχναν μὲ προσοχή τὸ νερό στὰ μάτια, συνεσταλμένα, ἐνῶ τὰ ἀγόρια τὸ πετοῦσαν στὸ πρόσωπό τους καὶ ἔκαναν θόρυβο μὲ τὶς παλάμες τους.

Σήμερα οἱ ἄνδρες ἔχουν μιμηθῆ τόσο πολύ τὶς γυναῖκες ποὺ πολλές φορές δὲν διακρίνονται. Τὴν παλιά ἐποχή στὰ πεντακόσια μέτρα μποροῦσες νὰ διακρίνῃς ἄν εἶναι ἄνδρας ἤ γυναίκα. Τώρα οὔτε ἀπὸ κοντά δὲν μπορεῖ μερικές φορές νὰ ξεχωρίσῃς τί εἶναι· δὲν καταλαβαίνεις· γυναίκα εἶναι; ἄνδρας εἶναι; Γι' αὐτὸ ἀναφέρει ἡ προφητεία ὅτι θὰ ἔρθῃ ἐποχή ποὺ δὲν θὰ διακρίνωνται οἱ ἄνθρωποι ἄν εἶναι ἄνδρας ἤ γυναίκα. Ὁ Γερό-Ἀρσένιος ὁ Σπηλαιώτης[145] εἶπε σὲ ἕναν νεαρό ποῦ εἶχε κάτι μαλλιά μέχρι κάτω: «Καλά, ἐσύ τί εἶσαι; Ἀγόρι εἶσαι ἤ κορίτσι;». Δὲν διακρινόταν. Παλιά τους κούρευαν στὸ Ἅγιον Ὄρος. Τώρα ἔρχονται ὅπως νάναι… Ἐγώ τούς κουρεύω μὲ τὸ ψαλίδι ποὺ κόβω τὸ μαλλί, ὅταν πλέκω κομποσχοίνι. Πόσους ἔχω κουρέψει! Πίσω ἀπὸ τὸ Ἱερό τους κουρεύω. Ὅταν ἔρχωνται τέτοιοι, τούς λέω: «Ὑποσχέθηκα σὲ κάποιους φαλακρούς νὰ τούς κολλήσω μαλλιά… Κάντε ἀγάπη νὰ τὰ κόψουμε! Τί νὰ κάνουμε τώρα; Τόχω ὑποσχεθῆ!».

– Τὸ δέχονται, Γέροντα;

– Ἔχει σημασία πῶς θὰ τὸ πῆ κανείς. Δὲν ἀρχίζω: «Τί χάλια εἶναι αὐτά; Δὲν ντρέπεσθε; Δὲν σέβσθε τὸν ἱερό χῶρο!».Ἀλλά τούς λέω: «Βρέ, παλληκάρια, ἐσεῖς μ' αὐτὰ τὰ μαλλιά βρίζετε τὸν ἀνδρισμό σας. Ἂν δῆτε ἕναν τσολιά στὴν Ὁμόνοια νὰ περπατᾶ μὲ μία γυναικεία τσάντα, πῶς θὰ σᾶς φανῆ; Ταιριάζει μωρέ; Νὰ τὰ κόψουμε τὰ μαλλιά!».Καὶ τὰ κουρεύω. Ξέρετε τί μαλλιά μαζεύω; Καμμιά φορὰ, ἄν κανένας λίγο ἀντιδράση καὶ ἀρχίση νὰ ρωτάη «γιατί κ.λπ.», τοῦ λέω: «Τί «γιατί»; Καλόγερος δὲν εἶμαι; Κουρές κάνω. Αὐτή εἶναι ἡ δουλειά μου»! Εἶναι ὁ τρόπος ποὺ θὰ τὸ πῆς.

---

[145]. Ἀσκητής τῶν σπηλαίων στὴν περιοχή τῆς Ἁγίας Ἄννης τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Γελοῦν καὶ αὐτὸ εἶναι. μετά τὰ κουρεύω. Ὀνόματα δὲν ἀλλάζω! Ἕναν μόνον τὸν ἔβγαλα Ἄξιον ἐστίν, γιατί ἐκείνη τὴν ὥρα περνοῦσε ἡ Λιτανεία τῆς εἰκόνος τοῦ «Ἄξιον ἐστίν»! Πῶς χαίρονται οἱ γονεῖς ποῦ τὰ κουρεύω! Ξέρεις πόσες εὐχές παίρνω ἀπὸ τούς γονεῖς, ἀπὸ τὶς μανάδες; Οὔ, οὔ, οὔ!... Μόνον ἀπὸ αὐτὸ θὰ μὲ συγχωρέση ὁ Θεός!...

Τώρα πάλι εἶναι μόδα νὰ κόβουν τὰ μαλλιά καὶ νὰ ἀφήνουν πίσω κάτι μύτες. «Τί νόημα ἔχει, βρέ λεβέντες, αὐτή ἡ οὐρά;», ρωτάω καμμιά φορὰ. «Τὴν ἀφήνουμε, μοῦ λένε, γιὰ νὰ μᾶς προσέξουν οἱ ἄλλοι». «Μωρέ, καὶ νὰ τούς πληρώσετε τούς ἄλλους, λέω, μὲ τόσα προβλήματα ποὺ ἔχουν σήμερα, δὲν πρόκειται νὰ σᾶς προσέξουν». Βλέπεις ἄλλα, κοτζάμ παλληκάρια, νὰ βάζουν σκουλαρίκια! Πόσα σκουλαρίκια ἔβγαλα!

– Γέροντα, μερικοί φοροῦν μόνον ἕνα σκουλαρίκι.

– Οἱ ἀναρχικοί εἶναι ποὺ φοροῦν ἕνα σκουλαρίκι. Τὸ ἕνα σκουλαρίκι στὸ αὐτί εἶναι σύμβολο ἀναρχίας. Δὲν τὸ βάζουν ἔτσι ἀπὸ θηλυπρέπεια· τρυποῦν τὸ αὐτί τους καὶ τὸ βάζουν σάν σῆμα ἀντιδράσεως. Ἦρθε ἕνα παλληκάρι μὲ τὸν πατέρα του στὸ Καλύβι, εἴκοσι δύο χρονῶν, μὲ μαλλιά, γένια καὶ ἕνα σκουλαρίκι στὸ αὐτί. «Δὲν ταιριάζει, τοῦ λέω. Πολλοί σας παρεξηγοῦν· ἐγώ δὲν σᾶς παρεξηγῶ. Ἐκεῖνοι ὅμως δὲν ξέρουν ὅτι εἶστε ἀναρχικοί καὶ σᾶς παρεξηγοῦν». Τὸ ἔβγαλε μετά καὶ μοῦ τὸ ἔδωσε. Ἦταν χρυσό. «Δόσ' το, τοῦ λέω, σὲ ἕναν χρυσοχόο νὰ σοῦ κάνη ἕνα σταυρουδάκι».

– Ἄλλοι, Γέροντα, βάζουν σκουλαρίκι καὶ στὴν μύτη.

– Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ διάβολος τούς ἔβαλε τὸν χαλκά στὴν μύτη, μόνον ποὺ τὸ καπίστρι δὲν φαίνεται… Εἶναι καὶ μερικοί ποὺ ἔχουν στὸν λαιμό πλατειές ἁλυσίδες χρυσές ἀπὸ 'δῶ, ἀπὸ 'κεῖ! Ἔδωσα ἕνα ξεσκόνισμα σ' ἕναν· τὶς ἔβγαλα καὶ μετά τοῦ εἶπα: «Νὰ τὶς δώσης σ' ἕνα ὀρφανό ἤ νὰ τὶς δώσης στὴν μάνα σου, γιὰ νὰ τὶς δώση σὲ κανέναν φτωχό». Ἀφοῦ τὸν φέρνω σ' ἕναν λογαριασμό, μοῦ λέει: «Τί νὰ κάνω;». «Ἀπὸ 'κεῖ ν' ἀρχίσης, λέω· νὰ φορέσης ἕνα σταυρουδάκι μὲ μία ἁλυσίδα». Ἄνδρες τώρα, καὶ νὰ φοροῦν χρυσαφικά! Νάχη φαρδειές ἁλυσίδες, χρυσές, δυὸ-τρεῖς σειρές, ποὺ οὔτε πριγκίπισσες δὲν βάζουν, νὰ φαίνωνται στὸν λαιμό, καὶ νὰ σοῦ λέη τὸ πρόβλημά του μετά. Τὸ πρόβλημα εἶναι ἐκεῖ! Κανόνας! Σ' ἄλλους τὰ παίρνω, σ' ἄλλους λέω νὰ τὰ δώσουν μόνοι τους. Ἔχουν χάσει τὸ μέτρο. Ντίπ-ντίπ-ντίπ ἔχουν γίνει! Ἄλλοι βάζουν ζώδια στὸν λαιμό. Ρωτάω ἕναν: «Τί εἶναι αὐτό; Πρώτη φορά τὸ βλέπω». «Εἶναι τὸ ζώδιό μου», λέει. Ἐγώ νόμιζα ὅτι εἶναι μία Παναγία. «Καλά, ζῶα εἶστε, τοῦ λέω, καὶ φορᾶτε ζώδια;». Λόξες! Ἡ ἀταξία ἡ ἐσωτερική ξεσπάει ἔξω. Νὰ κάνουμε πολλή προσευχή ὁ Θεὸς νὰ φωτίση τὴν νεολαία, γιὰ νὰ κρατηθῆ λίγο προζύμι.

Οἱ ἄνθρωποι διψοῦν τὴν ἁπλότητα

Τὸ καλό εἶναι ὅτι διψοῦν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἁπλότητα καὶ ἔφθασαν σὲ σημεῖο νὰ κάνουν τὴν ἁπλότητα μόδα, καὶ ἂς μή νιώθουν ἁπλά. Ἔρχονται μερικοί στὸ Ἅγιον Ὄρος μὲ κάτι ξεβαμμένα ροῦχα. Λέω: «Αὐτοί δὲν δουλεύουν στὰ χωράφια, γιατί εἶναι ἔτσι;»Ἄλλος μιλάει χωριάτικα ἀπὸ φυσικοῦ του καὶ τὸν χαίρεσαι. Ἄλλος πάει νὰ μιλήση χωριάτικα καὶ σοῦ ἔρχεται νὰ κάνης ἐμετό. Εἶναι καὶ μερικοί ποὺ ἔρχονται μὲ τὶς γραβάτες τους… Ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρο στὸ ἄλλο. Ἕνας εἶχε ἕξι-ἑπτά γραβάτες μαζί του. Ἕνα πρωί ποὺ ἑτοιμαζόταν, φόρεσε τὴν γραβάτα, τὸ κουστούμι του κ.λπ. «Τί

κάνεις ἐκεῖ;», τοῦ λέει κάποιος. «Θὰ πάω στὸν π. Παΐσιο», λέει. «Ἔ, καὶ τί εἶναι αὐτὰ ποῦ φορᾶς;». «Τὰ φορῶ, λέει, γιὰ νὰ τὸν τιμήσω». Βρέ, τί πάθαμε!

Ἁπλότητα δὲν ἔχουν καθόλου· Γι΄ αὐτὸ ὑπάρχει αὐτή ἡ ἀλητεία. Ὅταν οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι δὲν ζοῦν ἁπλά, ἀλλὰ εἶναι κουμπωμένοι, δὲν βοηθοῦν τὴν νεολαία. Ἔτσι τώρα οἱ νέοι, μή ἔχοντας κάποιο πρότυπο, ζοῦν ἀλήτικα. Γιατί, ὅταν βλέπουν κουμπωμένους Χριστιανούς, ἀνθρώπους σφιγμένους μὲ γραβάτες, καλουπωμένους, δὲν βρίσκουν σ' αὐτούς καμμιά διαφορά ἀπὸ τούς κοσμικούς καὶ ἀντιδροῦν. Ἂν ἔβλεπαν ἁπλότητα στούς πνευματικούς ἀνθρώπους, δὲν θὰ ἔφθαναν σ' αὐτήν τὴν κατάσταση. Ἀλλά τώρα κοσμικό πνεῦμα οἱ νέοι, κοσμική τάξη αὐτοί. «Ἔτσι πρέπει νὰ περπατᾶμε οἱ Χριστιανοί, ἔτσι πρέπει ἐκεῖνο, ἔτσι τὸ ἄλλο…»Καὶ δὲν εἶναι ὅτι τὸ κάνουν ἀπὸ μέσα τους, ἀπὸ εὐλάβεια, ἀλλὰ γιατί «ἔτσι πρέπει». Ὅποτε καὶ οἱ νέοι λένε: «Τί πράγματα εἶναι αὐτά; Νὰ πηγαίνουν στὴν Ἐκκλησία μὲ σφιγμένο τὸν λαιμό! Ἄντε ἀπ' ἐκεῖ!».καὶ τὰ πετοῦν καὶ γυρίζουν γυμνοί. Πιάνουν τὸ ἄλλο ἄκρο. Κατάλαβες; Ὅλα αὐτὰ ἀπὸ ἀντίδραση τὰ κάνουν. Ἐνῶ ἔχουν ἰδανικά, δὲν ἔχουν πρότυπα καὶ εἶναι ἀξιολύπητοι. Γι΄ αὐτὸ χρειάζεται κανεὶς νὰ τούς κεντρίση τὸ φιλότιμο καὶ νὰ τούς συγκινήση μὲ τὴν ἁπλὴ του ζωή. Ἀγανακτοῦν, ὅταν καὶ αὐτοί οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι καὶ οἱ ἱερεῖς προσπαθοῦν μὲ συστήματα κοσμικά νὰ τούς συγκρατήσουν. Ὅταν ὅμως βροῦν τὴν σεμνότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁπλότητα καὶ μία εἰλικρίνεια, τότε προβληματίζονται. Γιατί, ὅταν κανεὶς ἔχη εἰλικρίνεια καὶ δὲν ὑπολογίζη τὸν ἑαυτό του, εἶναι ἁπλός, ἔχει ταπείνωση. Ὅλα αὐτὰ δίνουν ἀνάπαυση καὶ στὸν ἴδιο, ἀλλὰ εἶναι αἰσθητά καὶ στὸν ἄλλον. Καταλαβαίνει ὁ ἄλλος ἂν τὸν πονᾶς ἢ ὑποκρίνεσαι. Ἕνας ἀλήτης εἶναι καλύτερος ἀπὸ ἕναν ὑποκριτή Χριστιανό. Γι΄ αὐτὸ ὄχι ὑποκριτικό γέλιο ἀγάπης ἀλλὰ φυσιολογική συμπεριφορά· οὔτε κακία οὔτε ὑποκρισία ἀλλὰ ἀγάπη καὶ εἰλικρίνεια. Περισσότερο μὲ συγκινεῖ, ὅταν ἐσωτερικά εἶναι κανεὶς τοποθετημένος καλά. Νὰ ἔχη δηλαδή σεβασμό καὶ ἀγάπη πραγματική, νὰ κινῆται ἁπλά, νὰ μήν κινῆται μὲ τύπους, γιατί τότε μένει κανεὶς μόνο στὰ ἐξωτερικά καὶ γίνεται ἄνθρωπος ἐξωτερικός, δηλαδή ἀποκριάτικος καρνάβαλος.

Ἡ ἐσωτερική καθαρότητα τῆς ὄμορφης ψυχῆς τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου ὀμορφαίνει καὶ τὸ ἐξωτερικό του ἀνθρώπου καὶ ἡ θεία ἐκείνη γλυκύτητα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γλυκαίνει ἀκόμη καὶ τὴν ὄψη του. Ἡ ἐσωτερική ὀμορφιά τῆς ψυχῆς, ἐκτός ποὺ ὀμορφαίνει πνευματικά καὶ ἁγιάζει τὸν ἄνθρωπο, ἀκόμη καὶ ἐξωτερικά, καὶ τὸν προδίδει μὲ τὴν θεία Χάρη, ὀμορφαίνει καὶ ἁγιάζει καὶ αὐτὰ τὰ ἄσχημα ροῦχα ποὺ φοράει ὁ χαριτωμένος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Πάπα-Τύχων ἔρραβε μόνος του σκουφιά μὲ τὴν σακκορράφα ἀπὸ κομμάτια ράσου, τὰ ἔκανε σάν σακκοῦλες, καὶ τὰ φοροῦσε, ἀλλὰ σκορποῦσαν πολλή χάρη. Ὅ,τι παλιό φοροῦσε ἢ ἀσουλούπωτο, δὲν φαινόταν ἄσχημο, γιατί ὀμόρφαινε καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἐσωτερική ὀμορφιά τῆς ψυχῆς του. Κάποτε τὸν φωτογράφισε ἕνας ἐπισκέπτης ὅπως ἦταν, μὲ τὴν σακκούλα γιὰ σκουφί καὶ μὲ μία πιτζάμα, ποὺ τοῦ εἶχε ρίξει στὶς πλάτες του, γιατί εἶδε τὸν Γέροντα νὰ κρυώνει. Καὶ τώρα ὅσοι βλέπουν στὴν φωτογραφεῖα τὸν Πάπα-Τύχωνα νομίζουν ὅτι φοροῦσε δεσποτικό μανδύα, ἐνῶ ἦταν μία παλιά παρδαλή πιτζάμα. Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κουρέλια τοῦ τὰ ἔβλεπαν μὲ εὐλάβεια καὶ τὰ ἔπαιρναν γιὰ εὐλογία. Μεγαλύτερη ἀξία ἔχει ἕνας τέτοιος εὐλογημένος ἄνθρωπος, ποὺ ἄλλαξε ἐσωτερικά καὶ ἁγίασε καὶ ἐξωτερικά, παρά ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀλλάζουν συνέχεια μόνον τὰ

ἐξωτερικά (τὰ ροῦχα τους) καὶ διατηροῦν ἐσωτερικά τὸν παλαιό τους ἄνθρωπο μὲ ἀρχαιολογικές ἁμαρτίες.

«Οὐκ ἔσται σκεύη ἀνδρός ἐπί γυναικί οὐδέ μή ἐνδύσηται ἀνήρ στολήν γυναικείαν» [146]

– Γέροντα, πῶς ν' ἀντιμετωπίσουμε τὶς γυναῖκες ποῦ ἔρχονται στὸ Μοναστήρι μὲ παντελόνι; Συχνά λένε ὅτι εἶναι πιὸ πρακτικό ἀλλὰ καὶ πιὸ σεμνό ἀπὸ τὰ κοντά.

– Σήμερα θὰ φοροῦν ἤ κοντά ἤ παντελόνια! Ἄντε τώρα! Ἀφοῦ ξεκάθαρα τὸ λέει ἡ Παλαιά Διαθήκη, καὶ βλέπεις καὶ μὲ τί λεπτομέρειες! «Δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ἄνδρας νὰ φοράη γυναικεία στολή καὶ ἡ γυναίκα ἀνδρική». Εἶναι νόμος καὶ εἶναι καὶ ἄπρεπο. Ἄνδρες ποὺ φοροῦν φουστὰνια εἶναι ἐλάχιστοι, πολύ ἐλάχιστοι.

– Αὐτές ὅμως ποὺ δουλεύουν στὰ χωράφια, λένε ὅτι δὲν μποροῦν νὰ κινηθοῦν ἄνετα στὴν δουλειά, ἄν δὲν φοροῦν παντελόνι.

– Αὐτὰ εἶναι δικαιολογίες.

– Γέροντα, καὶ γιὰ τὰ κοριτσάκια λένε οἱ μητέρες ὅτι τὰ φοροῦν παντελόνι, γιὰ νὰ μήν κρυώνουν.

– Ἄλλη λύση δὲν ὑπάρχει; Δὲν ὑπάρχουν κάλτσες μέχρι πάνω; Ἔ, ἄς φορέσουν κάλτσες μέχρι πάνω, γιὰ νὰ μήν κρυώνουν. Ἅμα θέλει κανείς, γιὰ ὅλα βρίσκει λύσεις.

– Καὶ ὅταν, Γέροντα, ἔρχωνται ἐπίσημοι καὶ ἔχουν μαζί τους καὶ μία ποῦ φοράει παντελόνι;

– Νὰ τούς κάνετε μία ἐξήγηση: «Θέλετε νὰ κάνουμε μία οἰκονομία καὶ νὰ χαλάσουμε μία τάξη καὶ νὰ γίνη μία ἀταξία στὸ Μοναστήρι;».

– Μία φορά, Γέροντα, ἦρθαν τριάντα καθηγήτριες μὲ παντελόνι καὶ τὶς ἀφήσαμε νὰ περάσουν.

– Κακῶς, δὲν ταιριάζει! Νὰ τὶς λέγατε: «Μᾶς συγχωρῆτε, εἶναι ἀρχή τοῦ Μοναστηριοῦ νὰ μήν ἐπιτρέπουμε νὰ μπαίνη γυναίκα ποὺ φοράει παντελόνι». Αὐτές θὰ πᾶνε καὶ σὲ ἄλλα Μοναστήρια καὶ θὰ ποῦν: «Στὸ τάδε Μοναστήρι μᾶς ἄφησαν νὰ περάσουμε μὲ παντελόνι». Τὶς οἰκονομήσατε ἐσεῖς, γιὰ νὰ μήν τὶς προσβάλετε, καὶ ἐκεῖνες θὰ προσβάλουν μετά ἐσᾶς. Βάλτε στὴν πύλη πινακίδα μὲ τὸ σχετικό χωρίο ἀπὸ τὴν Παλαιά Διαθήκη. Φτιάξτε καὶ πενήντα φοῦστες καὶ νὰ τὶς δίνετε μὲ καλό τρόπο σ' αὐτές ποὺ ἔρχονται μὲ παντελόνι πρώτη φορά καὶ δὲν ξέρουν ἤ σ' αὐτές ποὺ φοροῦν κοντά.

– Γέροντα, ὅταν ἔρθη ἕνα Λύκειο καὶ ὅλα τὰ κορίτσια φοροῦν παντελόνια;

– Νὰ τούς κεράσετε ἔξω ἀπὸ τὴν πύλη. Αὐτὸ τούς προβληματίζει. Ἤ, ἄν εἰδοποιήσουν ὅτι θὰ ἔρθουν γιὰ προσκύνημα, πέστε ἀπὸ τὸ τηλέφωνο: «Σᾶς παρακαλοῦμε νὰ μή φοροῦν οἱ καθηγήτριες καὶ οἱ μαθήτριες παντελόνι». Ἔτσι θὰ καταλάβουν ὅτι χρειάζεται νὰ σεβασθοῦν τὸν χῶρο. Ἐδῶ δὲν εἶναι ἐνορία. Στὴν ἐνορία ὀφείλει ὁ ἱερέας νὰ διαφωτίση τὶς γυναῖκες, γιὰ νὰ καταλάβουν γιατί δὲν πρέπει νὰ φοροῦν παντελόνια, καὶ νὰ συμμορφωθοῦν. Ἄν καμμιά φορὰ πάνε στὴν

---

[146]. Δευτ. 22, 5: «Ουκ έσται σκεύη ανδρός επί γυναικί, ουδέ μη ενδύσηται ανήρ στολήν γυναικείαν, ότι βδέλυγμα Κυρίω τω Θεώ σου εστι πας ποιών αυτά». Δηλαδή: «Η γυναίκα δεν πρέπει να φοράη ανδρικά ενδύματα ούτε ο άνδρας γυναικεία, γιατί τότε θα είναι πολύ μισητός στον Κύριο».

Ἐκκλησία τοῦ γυναῖκες ἀπὸ ἄλλη ἐνορία καὶ φοροῦν παντελόνι, νὰ φροντίση νὰ βολέψη τὰ πράγματα. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μητέρα· δὲν εἶναι μητρυιά.

– Πολλοί ὅμως, Γέροντα, λένε: «Ἔτσι ποὺ κάνετε, διώχνετε τὸν κόσμο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία».

– Μά ἀφοῦ στὴν Παλαιά Διαθήκη ὑπάρχει ἐντολή ἀπὸ τὸν Θεό ποὺ ἀπαγορεύει οἱ γυναῖκες νὰ φοροῦν ἀνδρικά ρoῦχα κ.λπ., τί ἄλλο θέλουν; Ἀλλά σου λένε: «Γιατί νὰ μή φοροῦν καὶ οἱ γυναῖκες παντελόνια; Γιατί νὰ μὴν μποῦν στὶς Ἐπιτροπές τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄθεοι, ἀφοῦ Ἐκκλησία εἶναι ὁ λαός;». Ἔτσι ἡ τύχη τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τῶν ἀθέων. Θὰ κάνουν τὶς Ἐκκλησίες βιβλιοθῆκες, ἀποθῆκες κ.λπ., ἀφοῦ ὅλα τὰ παίρνουν: «Γιατί ἐκεῖνο, γιατί τὸ ἄλλο;». Τί νὰ πῆς;

Στὴν Μονή δὲν θὰ πρέπη νὰ ἀνέχεται κανεὶς οὔτε τούς γυμνούς τουρίστες, γιὰ νὰ μαζεύη χρήματα νὰ ντύση φτωχούς ἀνθρώπους, γιατί αὐτὸ εἶναι καὶ τέχνασμα τοῦ πονηροῦ, γιὰ νὰ ἀποξενώση τὸν μοναχό ἀπὸ τὶς εὐλογίες τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὸν κοσμικοποιήση, ἐνῶ ἡ πραγματική ξενιτειά τοῦ μοναχοῦ, γιὰ τὸν Χριστό, τὸν κάνει πλούσιο ἀπὸ ἀρετές.

– Γέροντα, στὸ Στόμιο ἀναγκαζόσασταν νὰ βάζετε πινακίδες γιὰ τούς τουρίστες;

– Ναί, εἶχα πινακίδες. Στὸ Μοναστήρι εἶχα μία ποὺ ἔγραφε: «καλῶς ὁρίσατε». Πιὸ κάτω, εἴκοσι λεπτά ἀπὸ τὸ Μοναστήρι, εἶχα ἄλλη ποὺ ἔγραφε: «Οἱ ἀσέμνως ἐνδεδυμένοι πρὸς Ἀῶον»[147] καὶ εἶχα ἕνα βέλος ποὺ ἔδειχνε τὸ ποτάμι καὶ μία ἄλλη ποὺ ἔγραφε: «Οἱ σεμνῶς ἐνδεδυμένοι πρὸς Ἱεράν Μονήν»καὶ εἶχα ἕνα βέλος ποὺ ἔδειχνε τὸ Μοναστήρι. Καλά δὲν ἔγραφα;

– Ἐμεῖς, Γέροντα, τί νὰ κάνουμε τὸ καλοκαίρι ποῦ πολλές γυναῖκες ἔρχονται μὲ ἐξώπλατα;

– Ἔ, κάντε κάτι νὰ τὸ ρίχνουν στὴν πλάτη. Ἔτσι θὰ καταλάβουν ὅτι χρειάζεται σεβασμός σ' αὐτόν τὸν χῶρο.

Καλλωπισμός: Μουντζοῦρες στὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ

Τί χαμένος κόσμος ὑπάρχει σήμερα! Καὶ οἱ γυναῖκες τώρα βάζουν στὰ μαλλιά τούς κάτι κόλλες καὶ πῶς μυρίζουν! Ἀλλεργία σὲ πιάνει. Ὅταν βλέπω κοσμικιά γυναίκα, μὲ κοσμικές ὀμορφιές καὶ ἀρώματα, ἀηδιάζω ἐσωτερικά. Μοῦ εἶπαν: «Ἡ τάδε πῆγε στὴν Γερμανία νὰ μάθη αἰσθητική». «Καὶ τί εἶναι αἰσθητική;», ρώτησα. «Ἡ αἰσθητικός, μοῦ λένε, φτιάχνει τὶς γριές νέες». Τότε θυμήθηκα· εἶχα δεῖ κάποτε μία ἡλικιωμένη ποὺ εἶχε μία ὁριζόντια γραμμή στὸ μέτωπό της. Ρωτάω μετά ἕναν γνωστό της: «Τί ἔχει, ἡ καημένη;». «Ἄ, τίποτε, μοῦ λέει· ἔκανε ἐγχείρηση, γιὰ νὰ τεντώση τὸ δέρμα της, νὰ φύγουν οἱ ρυτίδες». Κι ἐγώ νόμιζα ὅτι εἶχε χτυπήσει καὶ εἶχε χειρουργηθῆ… Ποῦ φθάνει ὁ κόσμος σήμερα!

– Σήμερα, Γέροντα, δὲν θεωροῦν ἁμαρτία τὸν καλωπισμό.

– Ναί, αὐτὸ κατάλαβα. Εἶδα μία ψυχή πού, ἐνῶ πρῶτα ἦταν σάν Ἄγγελος, δὲν τὴν γνώρισα μετά ἔτσι ὅπως ἦταν βαμμένη. «Ὁ Θεὸς ὅλα πολύ καλά τὰ ἔκανε, τῆς εἶπα, ἀλλὰ ἔχει κάνει ἕνα μεγάλο λάθος σ' ἐσένα!».«Γιατί, Πάτερ;», μοῦ λέει. «Νά, στὰ μάτια τὰ δικά σου, δὲν ἔβαλε μελάνη ἀπὸ κάτω! Αὐτὸ τὸ λάθος ἔκανε! Ἐνῶ τούς

---

[147]. Κάτω ἀπὸ τὴν Ἱερά Μονή Στομίου Κονίτσης περνάει ὁ Ἀῶος ποταμός.

ἄλλους ἀνθρώπους τούς ἐφτίαξε καλούς, ὄμορφους, ἔκανε λάθος σ' ἐσένα! Βρέ, χαμένο, δὲν τὸ καταλαβαίνεις; Ἀσχημίζεις ἔτσι τὸν ἑαυτό σου! Σάν νὰ ἔχῃς μία βυζαντινή εἰκόνα καὶ τραβᾶς πινελιές ἀπὸ 'δῶ κι ἀπὸ 'κεῖ καὶ τὴν μουντζουρώνεις, τὴν χαλᾶς. Πᾶμε στὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ νὰ βάλουμε μπογιές; Ἤ σάν ἕνας ζωγράφος νάχῃ φτιάξῃ μία καλή εἰκόνα, καὶ πάει μετά ἕνας ποὺ δὲν ξέρει ζωγραφική, παίρνει τὸ πινέλο καὶ κάνει κάτι μουντζοῦρες καὶ ἀσχημίζει τὴν εἰκόνα τοῦ ζωγράφου. Τὸ ἴδιο κάνεις κι ἐσύ. Ἔτσι εἶναι σάν νὰ λές στὸν Θεό: «Δὲν τάκανες καλά, Θεέ μου· ἐγώ θὰ τὰ διορθώσω»»!

Μία ἄλλη ἦρθε μία μέρα μὲ κάτι νύχια μέχρι ἐκεῖ, σάν τὸ γεράκι, βαμμένα κόκκινα, καὶ μοῦ λέει: «Ἔχω τὸ παιδί μου ἄρρωστα βαριά. Νὰ κάνῃς προσευχή, Πάτερ! Κάνω καὶ ἐγώ προσευχή, ἀλλά…»«Τί προσευχή κάνεις; τῆς λέω. Ἐσύ γρατζουνᾶς τὸν Χριστό μ' αὐτὰ τὰ νύχια! Κόψε πρῶτα τὰ νύχια, νὰ γίνῃ καλά τὸ παιδί. Γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ παιδιοῦ σου, τουλάχιστον νὰ κόψῃς τὰ νύχια καὶ νὰ πετάξῃς τὶς μπογιές». «Νὰ τὰ βάψω ἄσπρα, Πάτερ;». «Ἐγώ σου λέω νὰ ξεβάψῃς τὰ νύχια καὶ νὰ τὰ κόψῃς· νὰ κάνῃς μία θυσία γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ παιδιοῦ σου. Τί εἶναι αὐτά; Ἄν ἦταν, ὁ Θεὸς θὰ σὲ ἔκανε μὲ νύχια κόκκινα». «Νὰ τὰ βάψω ἄσπρα, Πάτερ;». Ἄντε τώρα!... «Καλά θὰ πᾶς καὶ σύ καὶ τὸ παιδί σου…»εἶπα ἀπὸ μέσα μου. Τὰ παιδιά περισσότερο τὰ κρυολογεῖ ἡ μητέρα, ὅταν δὲν εἶναι ντυμένη μὲ τὴν σεμνβότητα καὶ προσπαθῆ ἀκόμη καὶ νὰ «μαδάη»τὰ παιδιά της.

Μπορεῖ κάποιος νὰ εἶναι λίγο ἄσχημος ἤ νὰ ἔχῃ μία ἀναπηρία. Ξέρει ὁ Θεὸς ὅτι ἔτσι θὰ βοηθηθῆ πνευματικά, γιατί τὸν Θεό Τὸν ἐνδιαφέρει περισσότερο ἀπὸ τὸ σῶμα ἡ ψυχή. Ὅλοι ἔχουμε τὰ καλά μας καὶ λίγα κουσουράκια –σταυρουδάκια, ὄχι σταυρό – ποὺ μᾶς βοηθοῦν γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς μας.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ - Ἡ Ἐκκλησία στὴν ἐποχή μας

«Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ Αὐτός τὴν κυβερνάει. Δὲν εἶναι Ναός ποὺ κτίζεται μὲ πέτρες, ἄμμο καὶ ἀσβέστη ἀπὸ εὐσεβεῖς καὶ καταστρέφεται μὲ φωτιά βαρβάρων, ἀλλὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός».

Κεφάλαιο 1 - Ἡ παιδεία

Ἡ ἑλληνική γλώσσα

– Γέροντα, γιατί κατήργησαν τούς τόνους ἀπὸ τὴν γραμματική;

– Τώρα, ὅπως οἱ ἄνθρωποι δὲν σηκώνουν τίποτε καὶ τὰ πετοῦν ὅλα, ἔτσι καὶ τὰ γράμματα δὲν σηκώνουν τίποτε, οὔτε ὀξεῖες οὔτε περισπωμένες! Καὶ ὅπως ὅλοι τρέχουν, δὲν βάζουν οὔτε τελεία!

Βλέπω μία γλώσσα ποὺ γράφουν μερικοί! Διάβαζα σὲ μία μετάφραση τῆς Καινῆς Διαθήκης: «Ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο κάλεσα τὸν γιό μου»[148]. Δὲν ταιριάζει, βρέ παιδί! Δὲν ξεχωρίζει τὸ ἱερό ἀπὸ τὸ ἀνίερο! Γράφουν ἔτσι, δῆθεν γιὰ νὰ εἶναι ὅλα ἴδια, νὰ ὑπάρχη ὁμοιομορφία στὴν γλώσσα. Ποιός, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ πιὸ τελευταῖο χωριό, δὲν θὰ καταλάβαινε, ἂν ἔγραφε «τὸν υἱόν μου»; Ἄκουσα μία φορά στὸ Ἅγιον Ὄρος σὲ μία ἀνάγνωση: «Τὸ ψωμί καὶ τὸ κρασί ποὺ κάνουν τὴν Μεταλαβιά». Δὲν ταιριάζει· πῶς νὰ τὸ κάνουμε; Ποιός δὲν ξέρει τί θὰ πῆ «ἄρτος»καὶ «οἶνος»;

– Λένε, Γέροντα, ὅτι θὰ ἀντικαταστήσουν τὸ ἑλληνικό ἀλφάβητο μὲ τὸ λατινικό.

– Ἄσ' τα, δὲν θὰ σταθοῦν αὐτά· δὲν θὰ σταθοῦν. Εὐτυχῶς ποὺ ὁ Θεὸς καὶ ἀπὸ τὸ στραβό καὶ ἀπὸ τὸ κακό βγάζει καλό, ἀλλιῶς θὰ ἤμασταν χαμένοι. Δὲν χάθηκε ἡ Παράδοση, ἡ γλώσσα τότε ποὺ τὰ εἶχαν ὅλα σὲ χειρόγραφα καὶ δὲν ὑπῆρχαν οὔτε τίποτε καὶ θὰ χαθῆ τώρα ποῦ βγῆκαν τόσα μέσα; Ὄχι, δὲν πρόκειται νὰ χαθῆ, ὅ,τι καὶ νὰ κάνουν οἱ ἄνθρωποι. Βλέπετε καὶ οἱ Ρῶσοι πρόσφυγες πῶς κράτησαν τὰ ἔθιμά τους! Αὐτὸ ποὺ τούς βοήθησε ἦταν ποὺ ἤξεραν τὴν ποντιακή γλώσσα. Κράτησαν ἔτσι τὴν Παράδοση μέσα τους. Ἀλλά, πάρ' ὅλο ποὺ τούς δόθηκε λίγη ἐλευθερία, ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ρωσία, γιὰ νὰ βροῦν ἐλευθερία, γιατί καὶ πάλι ἦταν σάν ἕνα πουλάκι ποὺ τὸ ἔβγαλαν ἀπὸ τὸ κλουβί καὶ τὸ ἄφησαν μέσα στὸ δωμάτιο ἐλεύθερο. Δὲν θὰ στενοχωριόταν καὶ ἐκεῖ; Φαντασθῆτε πῶς ἦταν πρίν οἱ καημένοι!

Εἶναι καὶ μερικοί ποὺ πᾶνε νὰ κάνουν μία νέα γλώσσα. Ἡ ἑλληνική ὅμως γλώσσα ἔχει «γλώσσα»ἀπὸ τὶς πύρινες Γλῶσσες τῆς Πεντηκοστῆς! Τὸ δόγμα τῆς πίστεώς μας καμμιά γλώσσα δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀποδώση. Γι' αὐτὸ οἰκονόμησε ὁ Θεὸς καὶ ἡ Παλαιά Διαθήκη μεταφράσθηκε ἀπὸ τούς Ἑβδομήκοντα στὴν ἑλληνική γλώσσα καὶ τὸ Εὐαγγέλιο γράφτηκε στὴν ἑλληνική γλώσσα. Ἂν δὲν ξέρη Ἀρχαία Ἑλληνικά κανεὶς καὶ ἀσχολῆται μὲ τὸ δόγμα, μπορεῖ νὰ πλανηθῆ. Καὶ ἐμεῖς καταργήσαμε τὰ Ἀρχαία ἀπὸ τὰ σχολεῖα! Μετά ἀπὸ λίγο θὰ ἔρχωνται Γερμανοί νὰ διδάσκουν Ἀρχαία στὰ δικά μας Πανεπιστήμια. Τότε θὰ καταλάβουν οἱ δικοί μας τὴν ἀξία ποὺ ἔχουν τὰ Ἀρχαία Ἑλληνικά, ἀφοῦ πρῶτα γίνουν ρεζίλι, καὶ θὰ ποῦν: «Γιὰ δές ἡ Ἐκκλησία ποὺ κρατοῦσε τὰ Ἀρχαία»!

Πᾶνε νὰ ἐξαφανίσουν ἕνα ὀρθόδοξο ἔθνος. Ξέρετε τί σημαίνει αὐτό; Ἕνα ὀρθόδοξο ἔθνος σήμερα εἶναι μεγάλη ὑπόθεση! Παλιά εἴχαμε τὴν φιλοσοφία. Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη μὲ βάση τὴν φιλοσοφία ἀποστόμωσε τούς φιλοσόφους. Οἱ φιλόσοφοι ἑτοίμασαν τὸν δρόμο γιὰ τὸν Χριστιανισμό. Τὸ Εὐαγγέλιο γράφτηκε στὰ ἑλληνικά καὶ διαδόθηκε στὸν κόσμο. Μετά οἱ Ἕλληνες προχώρησαν νὰ φωτίσουν καὶ τούς Σλαύους.

---

[148]. Βλ. Ματθ. 2, 15.

Σὲ μερικούς δὲν συμφέρει νὰ ὑπάρχη ἡ Ἑλλάδα. «Μᾶς κάνει κακό, λένε. Πρέπει νὰ τὴν ἐξαφανίσουμε».

Τὰ προβλήματα τῆς παιδείας

– Γέροντα, συχνά λέτε ὅτι πᾶνε τὰ πάντα νὰ διαλύσουν. Ἐννοεῖτε καὶ τὴν παιδεία;

– Ναί, δὲν βλέπετε τί γίνεται; Σχολεῖα εἶναι αὐτά; Γλώσσα εἶναι αὐτή ποῦ διδάσκουν σήμερα στὰ παιδιά; Ποιά εἶναι ἡ ἱστορία μας; Ἀλλά καὶ στὴν Θεολογία τί γίνεται; Ἔχει ἕνας ἄθεος πτυχίο τῆς Θεολογίας καὶ τὸν ἀφήνουν νὰ διδάσκη θρησκευτικά. Δὲν ἐξετάζουν ὅμως· θρησκευτικά διδάσκει ἤ ἀθεΐα; «Δὲν μποροῦμε, λένε, νὰ τὸν βγάλουμε». Ἂν ἕνας φιλόλογος πάη νὰ διδάξη μαθηματικά, θὰ τὸν ἀφήσουν;

Ἄλλος εἶναι θεολόγος καὶ δὲν ἀφήνει τούς ἀνθρώπους νὰ κοινωνοῦν, γιὰ νὰ μήν κολλήσουν ἔιτζ! Εἶναι ἀπὸ αὐτούς ποὺ τούς ἔστειλε στὴν Θεολογική Σχολή τὸ κομπιοῦτερ! Αὐτή δὲν εἶναι ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ. Παλιά λέγανε: «Ἔμαθε τὰ ἱερά γράμματα τὸ παιδί», γιατί ἦταν ἱερά τὰ γράμματα. Βλέπεις καθηγητή Θεολογίας νὰ μήν πιστεύη, νὰ βρίζη μπροστὰ στούς φοιτητές τούς Προφῆτες καὶ νὰ μήν τὸν βγάζουν. Μά τί θέλεις, καλέ μου ἄνθρωπε, στὴν Θεολογική Σχολή; Ἐσύ, τί θεολόγους θὰ βγάλης;

Πόσο ἔχουν ἐπιδράσει οἱ Προτεστὰντες, οἱ Καθολικοί! Τὸ ἄθεο πνεῦμα πόσο μπῆκε στὸν Καθολικισμό! Οἱ Καθολικοί πᾶνε σιγά-σιγὰ νὰ κουτσουρέψουν τούς Ἁγίους. «Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη, λένε, δὲν ἦταν μεγάλη Ἁγία· ἕνας μικρός βασιλίσκος ἦταν ὁ πατέρας της. Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ἦταν μικρός Ἅγιος. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος μύθος. Ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ δὲν ὑπῆρχε· ἦταν μία παρουσία τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ». Μετά θὰ ποῦν: «Ὁ Χριστός δὲν εἶναι Θεός· ἦταν μόνον ἕνας δάσκαλος μεγάλος». Μετά θὰ προχωρήσουν καὶ ἄλλο: «Ὁ Θεὸς εἶναι μία δύναμη». Καὶ μετά θὰ ποῦν: «Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ φύση»! ἐνῶ ὑπάρχουν γεγονότα χειροπιαστὰ, Προφῆτες, προφητεῖες, τόσο ζωντανά θαύματα, φθάνουν καὶ μερικοί δικοί μας στὸ σημεῖο νὰ πιστεύουν τέτοιες χαζομάρες.

Ἦρθε καὶ σ' ἐμένα κάποιος νὰ πάρη εὐλογία, γιὰ νὰ πάη στὴν Ἰταλία νὰ σπουδάση Λειτουργική καὶ νὰ κάνη διατριβή. «Εἶσαι στὰ καλά σου; τοῦ εἶπα. Θέλεις νὰ πᾶς στούς Ἰησουΐτες νὰ κάνης τὴν διατριβή σου καὶ ἦρθες νὰ σοῦ δώσω καὶ εὐλογία; Αὐτοί δὲν ξέρουν τί τούς γίνεται! Ἐκεῖ διδάσκουν Οὐνίτες, Ἰησουΐτες, δὲν ξέρω τί!».Θέλει προσοχή ἀπὸ ὅλες τὶς ἀπόψεις. Γιατί ἔτσι κάνουν· πᾶνε, σπουδάζουν στὴν Ἀγγλία, Γαλλία κ.λπ., πιάνουν τὰ εὐρωπαϊκά μικρόβια καὶ κάνουν μετά διατριβή. Μελετοῦν λ.χ. τούς Ἕλληνες Πατέρες σὲ μετάφραση ποὺ ἔκαναν οἱ ξένοι στὴν γλώσσα τους. Ἐκεῖνοι, εἴτε ἐπειδή ἀπὸ πονηριά, πρόσθεσαν καὶ τὰ δικά τους τὰ λανθασμένα. Οἱ δικοί μας πάλι, οἱ Ὀρθόδοξοι, ποὺ μάθανε τὶς ξένες γλῶσσες, παίρνουν ἀπὸ 'κεῖ τὰ ξένα μικρόβια καὶ τὰ μεταφέρουν ἐδῶ καὶ μετά τὰ διδάσκουν κιόλας. Φυσικά, ὅταν προσέξη κανείς, εὔκολα ξεχωρίζει τὸν χρυσό ἀπὸ τὸ κεχριμπάρι.

– Γέροντα, μερικά παιδιά ποὺ εἶναι κοντά στὴν Ἐκκλησία, ὅταν βγοῦν γιὰ σπουδές στὸ ἐξωτερικό, ἐπειδή δὲν περνᾶνε ἐδῶ στὸ Πανεπιστήμιο, χάνουν τὴν πίστη τους καὶ παραστρατοῦν.

– Θὰ πῶ σὲ κανέναν ἀπὸ αὐτούς ποὺ γνωρίζω, νὰ κάνουν ἀκόμα κάνα-δυὸ Πανεπιστήμια ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ μήν βγαίνουν τὰ παιδιά ἔξω. Νὰ σπουδάζουν ἐδῶ, γιατί καὶ τὰ παιδιά χάνονται καὶ οἱ γονεῖς ξοδεύονται καὶ τόσο συνάλλαγμα βγαίνει ἔξω.

Πάντα λέω στὰ παιδιά ποὺ πᾶνε ἔξω γιὰ σπουδές: «Νὰ πάτε, ἀφοῦ τὸ θέλετε, ἀλλὰ νὰ προσέξετε νὰ μή χάσετε τὴν πίστη σας· νὰ πάρετε μόνον τὶς γνώσεις τους. Καὶ προπαντός μήν ξεχάσετε νὰ γυρίσετε πίσω στὴν Πατρίδα. Ἡ Ἑλλάδα σᾶς περιμένει. Ἔχετε χρέος νὰ τὴν βοηθήσετε. Νὰ εἶστε κοντά στούς Ἕλληνες, γιὰ νὰ μήν ἀναγκάζωνται οἱ καημένοι νὰ τρέχουν στὸ ἐξωτερικό, γιὰ νὰ βροῦν ἕναν γιατρό ἤ ἕναν εἰδικό γιὰ μία ἐπιστήμη. Πολύ νὰ προσέξετε νὰ μήν ψυχραθῆ ἡ καρδιά σας. Οἱ Εὐρωπαῖοι εἶναι ψυχροί. Ἡ Ἀμερική πάλι εἶναι μόνο γιὰ νὰ πλουτίζη κανεὶς ὑλικά καὶ νὰ χρεωκοπῆ πνευματικά».

– Καὶ οἱ ἀπεργίες, Γέροντα, τί κακό κάνουν! Ὁλόκληρο μήνα χωρίς μάθημα τὰ παιδιά, νὰ γυρίζουν στούς δρόμους!

– Ἐγώ λέω στούς δασκάλους ποτέ νὰ μήν κάνουν ἀπεργία, ἐκτός ἄν πᾶνε νὰ καταργήσουν λ.χ. τὰ θρησκευτικά, τὴν προσευχή ἤ νὰ κατεβάσουν τὸν σταυρό ἀπὸ τὴν σημαία κ.λπ. Τότε πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦν. Ἀλλιῶς τί φταῖνε τὰ παιδιά νὰ χάνουν μαθήματα;

– Δηλαδή, Γέροντα, ἔτσι ποὺ ἔχει διαμορφωθῆ ἡ παιδεία θὰ κάνη πολύ κακό.

– Τώρα θὰ σακατευτοῦν πολλά παιδιά, ἀλλὰ καὶ ὁ Καλός Θεὸς θὰ κρίνη ἀνάλογα. Θὰ ἐξετάση σὲ τί κατάσταση θὰ ἦταν, ἄν δὲν τὰ ἐπηρέαζαν καὶ δὲν τούς ἔκαναν κακό. Ὅμως καὶ ἐμεῖς χρειάζεται νὰ κάνουμε πολλή προσευχή γιὰ τὰ καημένα τὰ παιδιά, ὥστε νὰ ἐπέμβη ὁ Θεὸς νὰ τὰ βοηθήση καὶ νὰ μή σακατευτοῦν, ἀλλὰ νὰ εἶναι ὑγιέστατα πνευματικά καὶ νὰ ἀποκτήσουν ἀρετές.

Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως

Τί ἀνοησίες λένε τώρα στὰ σχολεῖα μὲ τὴν θεωρία τοῦ Δαρβίνου κ.λπ.! Ἐνῶ οἱ ἴδιοι αὐτές τὶς ἀνοησίες δὲν τὶς πιστεύουν, τὶς λένε ὅμως, γιὰ νὰ μολύνουν τὰ παιδιά, νὰ τὰ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Μοῦ εἶπε κάποιος: «Ἄν ποῦμε ὅτι τὸ χῶμα εἶχε διάφορα συστατικά, διάφορους ὀργανισμούς, καὶ ὁ Θεὸς πῆρε ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἔκανε τὸν ἄνθρωπο…»«Δηλαδή, λέω, ἄν δὲν ὑπῆρχαν αὐτά, δὲν μποροῦσε ὁ Θεὸς νὰ κάνη τὸν ἄνθρωπο; Δύσκολο πράγμα!».«Ἄν ποῦμε, μοῦ λέει, ὅτι πῆρε πρῶτα ἀπὸ τὸν πίθηκο καὶ τὸν τελειοποίησε;». «Καλά, τοῦ λέω, δὲν μποροῦσε ὁ Θεὸς νὰ κάνη τὸ τέλειο δημιούργημα, τὸν ἄνθρωπο, ποῦ διέθεσε Γι' αὐτόν ὁλόκληρη ἡμέρα; Ἔπρεπε νὰ βρῆ ἀνταλλακτικά; Διάβασε νὰ δής τί λέει στὴν Προφητεία τοῦ Ἰώβ[149], στὸ Ἀνάγνωσμα τῆς Μεγάλης Πέμπτης. Τώρα αὐτὰ γιὰ τὸν πίθηκο οὔτε ἡ ἐπιστήμη τὰ παραδέχεται. Πόσα χρόνια ἔχει ποῦ οἱ ἄνθρωποι ἀνέβηκαν στὸ φεγγάρι; Οἱ πίθηκοι τόσα χρόνια δὲν ἐξελίχθηκαν νὰ κάνουν ἄν ὄχι ἕνα ποδήλατο τουλάχιστον ἕνα πατίνι. Εἶδες κανέναν πίθηκο μὲ πατίνι; Ἄλλο, ἄν πάρης ἕναν πίθηκο καὶ τοῦ μάθης νὰ κάνη πατίνι!...»«Ἄν ποῦμε, λέει, ἐκεῖνο, ἄν ποῦμε ἐκεῖνο…;». «Μή λές τίποτε, τοῦ λέω, γιὰ νᾶσαι πιὸ σίγουρος».

---

149. Ἰώβ 38, 14: «Ἡ σύ λαβῶν γῆν πηλόν ἐπλασας ζῶον καὶ λαλητόν αὐτόν ἔθου ἐπί γής;».

Αὐτήν τὴν θεωρία δίδασκε καὶ ἕνας καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου. Τοῦ εἶπα μία φορά: «Σιγά-σιγά, μὲ τὴν περιποίηση, ἡ φασολιά θὰ γίνη καλύτερη φασολιά, ἡ μελιτζανιά καλύτερη μελιτζανιά. Ὁ πίθηκος, ἅμα τὸν ταΐσης, ἅμα τὸν περιποιηθῆς, θὰ γίνη καλύτερος πίθηκος· δὲν μπορεῖ νὰ γίνη ἄνθρωπος. Ἂν ἕνας μαῦρος εἶναι σὲ ψυχρό κλίμα καὶ δὲν βγαίνη στὸν ἥλιο, λιγάκι θὰ διορθωθῆ τὸ δέρμα του· δὲν θὰ πάψη ὅμως νὰ εἶναι μαῦρος». Καὶ ὕστερα, ἄν σκεφθῆς ὅτι ἀπὸ ἄνθρωπο, τὴν Παναγία μας, γεννήθηκε ὁ Χριστός! Δηλαδή πρόγονος τοῦ Χριστοῦ ἦταν ὁ πίθηκος; Τί βλασφημία! Καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνουν ὅτι βλασφημοῦν. Ρίχνουν μία πέτρα καὶ δὲν κοιτοῦν πόσα κεφάλια θὰ σπάση. Σοῦ λέει: «Ἐγώ τὴν ἔρριξα πιὸ μακριά ἀπὸ τὸν ἄλλον». Αὐτὸ κάνουν σήμερα· θαυμάζουν ποιός θὰ πετάξη πιὸ μακριά τὴν πέτρα. Πόσα κεφάλια θὰ σπάση ἀπὸ αὐτούς ποὺ περνᾶνε ἐκεῖ κάτω, δὲν τὸ σκέφτονται.

– Γέροντα, μερικοί νομίζουν ὅτι μὲ αὐτές τὶς θεωρίες θὰ κάνουν τούς Μαρξιστές νὰ πλησιάσουν στὴν Ἐκκλησία.

– Στὴν ἀρχή, μπορεῖ νὰ πλησιάσουν οἱ Μαρξιστές, ἀλλὰ μετά θὰ ἔρθουν σάν κόμμα. Θὰ λένε: «Τώρα νὰ ἐκκλησιάζεσθε, τώρα ὄχι. Τώρα νὰ κάνετε αὐτό, τώρα ἐκεῖνο». Θὰ κανοναρχοῦν δηλαδή· καὶ στὸ τέλος θὰ ποῦν: «Ποιός σᾶς εἶπε ὅτι ὑπάρχει Θεός; Δὲν ὑπάρχει Θεός. Σᾶς γελοῦν οἱ παπάδες». Καὶ ἔτσι, χωρίς νὰ τὸ καταλαβαίνουν, τούς χρησιμοποιοῦν οἱ Μαρξιστές, γιὰ νὰ πετύχουν τὸν σκοπό τους. Ὅσοι Μαρξιστές ἔχουν καλή διάθεση, ἔρχονται, μετανοοῦν, ἐξομολογοῦνται. Ὅσοι δὲν ἔχουν καλή διάθεση, δὲν πρόκειται νὰ ἀλλάξουν.

Ἀπομακρύνουν τὰ παιδιά ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία

Μικρό παιδάκι, πόσο μὲ βοηθοῦσε ποὺ πήγαινα στὴν Ἐκκλησία! Εἴχαμε καλό δάσκαλο στὸ Δημοτικό καὶ μᾶς βοηθοῦσε καὶ αὐτός. Μᾶς μάθαινε ἐθνικά ἄσματα καὶ ἐκκλησιαστικούς ὕμνους. Στὴν Ἐκκλησία τὶς Κυριακές ψάλλαμε τὴν Δοξολογία, «*Ταῖς πρεσβείαις…*», «*Ἅγιος ὁ Θεός*», τὸ Χερουβικό.

– Καὶ τὰ κοριτσάκια ψάλλανε;

– Ναί, ὅλα μαζί τὰ παιδιά. Παλιά, ἡ Ἐκκλησία ἦταν δίπλα στὸ σχολεῖο καὶ παίζαμε γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, στὴν αὐλή της. Μᾶς πήγαιναν στὴν Ἐκκλησία οἱ δάσκαλοι στὶς γιορτές, καὶ ἄς χάναμε κανένα μάθημα. Προτιμοῦσε ὁ δάσκαλος νὰ χάση μία ὥρα, γιὰ νὰ λειτουργηθοῦν τὰ παιδιά. Ἔτσι τὰ παιδιά διδάσκονταν, ἁγιάζονταν, γίνονταν ἀρνάκια. Εἴχαμε καὶ ἕναν δάσκαλο Ἑβραῖο, ἀλλὰ θρησκευτικά δὲν μᾶς δίδασκε· ἐρχόταν μία δασκάλα καὶ μᾶς ἔκανε θρησκευτικά. Πάρ' ὅλο ὅμως ποὺ ἦταν Ἑβραῖος, μᾶς πήγαινε μέχρι τὴν Ἐκκλησία. Καὶ στὴν Ἐκκλησία ὅλα τὰ παιδιά στεκόμασταν ὄρθια, ἥσυχα.

Καὶ βλέπω σήμερα ποὺ ἀπομακρύνουν τὰ παιδιά ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, πῶς ἔχουν ἀγριέψει! Ἐνῶ στὴν Ἐκκλησία τὸ παιδάκι θὰ ἠρεμήση, θὰ γίνη καλό παιδί, γιατί δέχεται τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ἁγιάζεται. Δὲν τὰ ἀφήνουν νὰ πηγαίνουν στὴν Ἐκκλησία, γιὰ νὰ μήν ἐπηρεασθοῦν ἀπὸ τὰ πνευματικά! Ἀπὸ τὶς ἄλλες ἀνοησίες ὄχι μόνον δὲν τὰ ἀπομακρύνουν, ἀλλὰ τούς τὶς διδάσκουν κιόλας! Μά δὲν καταλαβαίνουν ὅτι τὰ παιδάκια, ἄν ἐπηρεασθοῦν, ἄς ὑποθέσουμε, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀπὸ τὴν θρησκεία, στὸ κάτω-κάτω δὲν θὰ κάνουν ἀταξίες, θὰ εἶναι φρόνιμα, θὰ ἔχουν ἐπιμέλεια στὰ μαθήματά τους, δὲν θὰ εἶναι ζαλισμένα ὅπως τώρα. Μέχρι νὰ

μεγαλώσουν, καὶ στὰ θέματα τὰ ἐθνικά θὰ εἶναι σωστὰ τοποθετημένα, δὲν θὰ μπλέξουν μὲ παρέες, μὲ ναρκωτικά, νὰ ἀχρηστευθοῦν. Ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ εἶναι μία προϋπόθεση νὰ γίνουν καλοί ἄνθρωποι; Αὐτὸ τουλάχιστον δὲν τὸ ἀναγνωρίζουν; Δὲν τὸ σέβονται;

Ἀλλά σκοπός τούς τώρα εἶναι νὰ ἀπομακρύνουν τὰ παιδιά ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Τὰ δηλητηριάζουν, τὰ μολύνουν μὲ διάφορες θεωρίες, κλονίζουν τὴν πίστη τους. Τὰ ἐμποδίζουν ἀπὸ τὸ καλό, γιὰ νὰ τὰ ἀχρηστέψουν. Τὰ καταστρέφουν ἀπὸ μικρά. Καὶ τὰ παιδάκια, φυσικά, ἀπὸ ἀρνάκια γίνονται κατσικάκια. Ἀρχίζουν μετά νὰ χτυποῦν ἄσχημα καὶ τούς γονεῖς τους καὶ τούς δασκάλους καὶ αὐτούς ποὺ τὰ κυβερνοῦν. Τὰ κάνουν ὅλα ἄνω-κάτω· συλλαλητήρια, καταλήψεις, ἀποχή ἀπὸ τὰ μαθήματα. Καὶ τελικά, ὅταν φθάσουν νὰ ξεκοιλιάσουν αὐτούς ποὺ τὰ κυβερνοῦν, τότε θὰ βάλουν καὶ αὐτοί μυαλό.

Φορτώνουν τὰ παιδιά μὲ πολλά…

Βλέπω παιδιά ποὺ ἔχουν τελειώσει ὄχι μόνο Λύκειο ἀλλὰ καὶ Πανεπιστήμιο νὰ γράφουν κάτι γράμματα, νὰ κάνουν κάτι λάθη… Ἐμεῖς τοῦ Δημοτικοῦ ἤμασταν καὶ τέτοια λάθη δὲν κάναμε. Καὶ ἄν εἶναι φοιτητές τῆς Φιλολογίας ἤ τῆς Νομικῆς, κάτι γίνεται. Ἄν εἶναι ἄλλης Σχολῆς, δὲν ξέρουν νὰ γράψουν. Ἐνῶ τὸ Σχολαρχεῖο παλιά ἦταν…

– Σάν Πανεπιστήμιο, Γέροντα!

– Ἐδῶ βλέπεις καὶ στὸ Δημοτικό πόσα μάθαιναν τότε τὰ παιδιά, πόσο μᾶλλον στὸ Σχολαρχεῖο! Σήμερα τὰ φορτώνουν ἕνα σωρό καὶ τὰ μπερδεύουν. Τὰ μπουχτίζουν στὰ γράμματα χωρίς πνευματικό ἀντιστὰθμισμα. Στὰ σχολεῖα τὰ παιδιά πρέπει πρῶτα νὰ μαθαίνουν τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ. Μικρά παιδιά νὰ πᾶνε νὰ μάθουν ἀγγλικά, γαλλικά, γερμανικά –ἐνῶ Ἀρχαῖα νὰ μή μάθουν – μουσική, τὸ ἕνα, τὸ ἄλλο… Τί νὰ πρωτομάθουν; Ὅλο γράμματα καὶ ἀριθμούς καὶ ἐκεῖνα ποὺ εἶναι νὰ μάθουν, γιὰ τὴν Πατρίδα τούς κ.λπ., δὲν τὰ μαθαίνουν. Οὔτε πατριωτικά τραγούδια οὔτε τίποτε.

Πιάσε ἕνα ἀπὸ τὰ σημερινά παιδιά τώρα καὶ ρώτησε τὸ: «Σὲ ποιό νομό εἶναι τὸ χωριό σου; Πόσο πληθυσμό ἔχει;». Δὲν ξέρει νὰ σοῦ πῆ. Σοῦ λέει: «Θὰ πάω στὸ Πρακτορεῖο, θὰ πάρω τὸ λεωφορεῖο καὶ θὰ μὲ πάη στὸ χωριό. Ἀφοῦ ξέρει ὁ εἰσπράκτορας, θὰ τοῦ πῶ ὅτι θέλω νὰ πάω στὸ τάδε χωριό, θὰ πληρώσω καὶ θὰ μὲ πάη». Ἐμεῖς στὸ Δημοτικό ξέραμε ὅλον τὸν κόσμο ἄπ' ἔξω. Γιατί ἔπρεπε νὰ ξέρης ἄπ' ἔξω τὶς πόλεις ὅλων τῶν κρατῶν ἀπὸ πεντακόσιες χιλιάδες κατοίκους καὶ ἄνω. Μετά ἔπρεπε νὰ ξέρης τὰ μεγαλύτερα ποτάμια στὸ φάρδος καὶ στὸ μάκρος καὶ τὰ ἀμέσως μικρότερα, τὰ μεγαλύτερα βουνά κ.λπ. –πόσο μᾶλλον τῆς Ἑλλάδος! Τὸ ἔχω δεῖ καὶ σὲ μεγάλους ὄχι μόνο σὲ μικρά παιδιά· φοιτητής νὰ μήν ξέρη πόσους κατοίκους ἔχει ἡ πόλη στὴν ὁποία σπουδάζει! Ρώτησα ἕναν ποιό εἶναι τὸ μεγαλύτερο βουνό τῆς Ἑλλάδος, καὶ δὲν ἤξερε. Ποιό εἶναι τὸ μεγαλύτερο ποτάμι, τίποτε. Τὸ πιὸ μικρό, οὔτε αὐτό. Φοιτητής καὶ νὰ μήν ξέρη τίποτε γιὰ τὴν Πατρίδα του! Θὰ' ρθοῦν μετά οἱ … «φίλοι»μας, οἱ γείτονες, καὶ θὰ τοῦ ποῦν: «Αὐτή δὲν εἶναι πατρίδα σου· εἶναι πατρίδα δική μας», καὶ θὰ τούς ἀπαντήση: «Καλά λέτε, ἔτσι εἶναι»! Καταλάβατε; Ἐκεῖ πᾶμε! Ἄν ρωτήσης ὅμως τὰ σημερινά παιδιά γιὰ τὸ ποδόσφαιρο ἤ γιὰ τὴν τηλεόραση, τὰ ξέρουν ὅλα καὶ ὅλους ἄπ' ἔξω.

Καὶ βλέπεις, ἦρθαν παιδιά ἀπὸ τὴν Ἀλβανία καὶ ἤξεραν γράμματα. «Ποῦ τὰ μάθατε τὰ γράμματα;», ρωτᾶς τούς Βορειοηπειρῶτες. «Στὶς φυλακές», σοῦ λένε. Ἐκεῖνα τὶς φυλακές τὶς ἔκαναν σχολεῖα. Τὰ δικά μας τὰ παιδιά τὰ σχολεῖα τὰ ἔκαναν φυλακές· κλείστηκαν μόνα τους μέσα μὲ τὶς καταλήψεις… Τὰ παιδιά σήμερα, ἰδίως στὴν ἐφηβική ἡλικία, εἶναι ζαλισμένα· πιὸ πολύ στὸ Γυμνάσιο καὶ στὸ Λύκειο. Στὸ πανεπιστήμιο εἶναι πιὸ ὥριμα. Ἐκεῖ ἄλλωστε, ὅποτε θέλουν πηγαίνουν.

Καὶ ἀντί νὰ λάβουν ὁρισμένα μέτρα γιὰ τὴν παιδεία, κάνουν χειρότερα. Καὶ ὅλα, βλέπω, τὰ πνευματικά πώς τὰ ἀλλοιώνουν. Ἄκου τώρα προσευχή[150] σὲ ἀναγωνστικό τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου: «Παναγιά μου, τὸ μωρό σου εἶναι τὸ πιὸ ὄμορφό του κόσμου»! Βρέ, τί πάθαμε! Παλιά τί μάθαιναν τὰ παιδιά στὸ σχολεῖο καὶ τώρα τί μαθαίνουν! «Γιδούλα τετραπέρατη, κατσικοστριφτοκέρατη, μάσε τὰ διαβολάκια σου… νὰ κάνουν κατσικόγαλο, νὰ φᾶνε τὰ ἐγγονάκια σου, τὰ τρελλοδιαβολάκια σου»[151]. Ἄντε τώρα νὰ μαθαίνουν τέτοια πράγματα μικρά παιδιά! Ἀλλά τὸ κάνουν γιὰ νὰ προβάλουν τὸν διάβολο, ὅποτε ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ Σατανιστές κάνουν τὴν δουλειά τους. Ὁ Θεὸς νὰ βάλη τὸ χέρι Του, γιατί τώρα δὲν βοηθιοῦνται νὰ ἀλλοιώνωνται τὰ παιδιά, μὲ τὴν καλή ἔννοια, ἀλλὰ νὰ δαιμονίζωνται.

Καὶ μὲ τὶς γνώσεις ποὺ παίρνουν, δὲν μαθαίνουν νὰ δουλεύουν καθόλου τὸ μυαλό, Γι΄ αὐτὸ δὲν παίρνει στροφές. Ἀλλά μυαλό ποὺ δὲν παίρνει στροφές ἔχει ἀντάρα μέσα. Αὐτοί ποὺ ἔκαναν ἐφευρέσεις, δούλευαν τὸ μυαλό τους. Βρίσκονταν σὲ μία ἀνάγκη, σκέφτονταν πῶς θὰ τὴν ξεπεράσουν. Σήμερα οἱ περισσότεροι κοιτάζουν τί γράφουν τὰ βιβλία, τί γράφουν οἱ σημειώσεις. Σ' αὐτὰ παραμένουν· τίποτε παραπάνω καὶ ὅλο νούμερα καὶ ἀριθμούς ἔχουν· αὐτή ἡ βίδα στὸ νούμερο 1, ἡ ἄλλη στὸ νούμερο 2, καὶ ἂν τύχη νὰ πάθη τίποτε καμμιά βίδα καὶ δὲν δουλεύη τὸ μηχάνημα, ἀμέσως: «Νὰ φωνάξουμε τὸν μηχανικό». Δὲν τούς κόβει νὰ πάρουν μία λίμα, νὰ ἀνοίξουν λίγο τὴν τρύπα, γιὰ νὰ χωρέση ἡ βίδα, ἢ νὰ πάρουν λίγο πλαστικό, νὰ τυλίξουν τὴν βίδα, γιὰ νὰ σφίξη, ἀλλὰ ἀμέσως: «Νὰ φωνάξουμε τὸν μηχανικό», λένε. Τί νὰ πῶ; Καὶ οἱ τηλεοράσεις καὶ τὰ ἄλλα μέσα ἔχουν ἀποβλακώσει σήμερα τὸν ἄνθρωπο. Καὶ ἔξυπνοι ἄνθρωποι γίνονται τελικά κασσέττες. Θέλω νὰ τονίσω δηλαδή πώς ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ δουλεύη τὸ μυαλό. Ὅλη ἡ βάση ἐκεῖ εἶναι. γιατί, ἂν δὲν δουλεύη τὸ μυαλό, μαθαίνει, ἄς ὑποθέσουμε, τώρα αὐτό, θὰ μπερδευθῆ ὕστερα στὸ ἄλλο. Γι΄ αὐτὸ σκοπός εἶναι νὰ γεννάη τὸ μυαλό του, νὰ βρίσκη λύσεις. Ἂν δὲν γεννάη, τότε εἶναι ὑπανάπτυκτο.

Τὸ ἔργο τοῦ δασκάλου εἶναι ἱερό

– Γέροντα, μερικές φορές οἱ δυσκολίες τῶν ἐκπαιδευτικῶν στὸ σχολεῖο προέρχονται πιὸ πολύ ἀπὸ τούς συναδέλφους.

– Θέλει πολλή διάκριση καὶ φωτισμό στὴν ἐποχή μας, γιὰ νὰ κινηθῆ σωστὰ ὁ καθένας ἀνάμεσα στούς συναδέλφους του. Γιὰ τὴν κάθε περίπτωση χρειάζεται πολλή σύνεση καὶ θεῖος φωτισμός. Ἀκόμη καὶ νὰ μή δείχνη μερικές φορές ὅτι πιστεύει. Νὰ κινῆται ἀθόρυβα καὶ πιὸ πολύ νὰ τούς μιλάη μὲ τὴν σωστή ὀρθόδοξη ζωή του. Ἔτσι θὰ βοηθήση, χωρίς νὰ ἐρεθίση. Ἰδίως στὴν ἐκπαίδευση μερικά πράγματα εἶναι σάν

---

150. Ἀνθολόγιο γιὰ τὰ παιδιά τοῦ Δημοτικοῦ, Ὀ.Ε.Δ.Β., μέρος Β', σ. 156.

151. Ἡ γλώσσα μου, γιὰ τή Β' Δημοτικοῦ, Ὀ.Ε.Δ.Β., μέρος Γ', σ. 11.

ἕνας ὄγκος, ποὺ ἄλλοτε εἶναι καλοήθης καὶ ἄλλοτε κακοήθης. Ἂν πάρουμε μία θέση μὲ μία λογική, θὰ κάνουμε πολύ κακό ἀντί γιὰ καλό. Ἂν γίνη ἐπέμβαση καὶ ὁ ὄγκος εἶναι κακοήθης, θὰ κάνη μετάσταση. Θέλει λίγη καυτηρίαση προσεκτικά.

– Πάντως, Γέροντα, καὶ οἱ ἐκπαιδευτικοί ποὺ θέλουν νὰ κάνουν δουλειά δυσκολεύονται, γιατί εἶναι δεσμευμένοι.

– Ἅμα θέλη κανείς, μπορεῖ νὰ βρῆ τρόπο νὰ κάνη δουλειά. Μπόρεσαν καὶ βρῆκαν τρόπο στὰ ἄθεα καθεστῶτα καὶ δὲν μποροῦν νὰ βροῦν ἐδῶ; Στὴν Βουλγαρία πῆγε κάποιος ἀπὸ 'δῶ καὶ μοίρασε σταυρουδάκια στὰ παιδιά ἑνός σχολείου. Ἕνας ὅμως τοῦ κόμματος ποὺ στέκονταν ἐκεῖ κοντά τὸν εἶδε. Ἡ δασκάλα, μόλις τὸν ἀντιλήφθηκε, πῆγε καὶ πῆρε τὰ σταυρουδάκια ἀπὸ τὰ χέρια τῶν παιδιῶν καὶ τὰ μάλωσε ποὺ τὰ πῆραν. Ἀλλά ὅταν ἔφυγε ἐκεῖνος ὁ ἄθεος, ἡ δασκάλα τὰ μοίρασε μόνη της στὰ παιδάκια. Εἶδες πῶς ἡ δασκάλα ἦταν ἐντάξει καὶ μὲ τὸν νόμο καὶ μὲ τὸν Θεό; Βλέπεις καὶ οἱ δάσκαλοι στὴν Μικρά Ἀσία, μέσα σ' ἐκεῖνα τὰ δύσκολα χρόνια, πόσα πρόσφεραν! Γιατί δούλευαν μὲ τὴν καρδιά τους. Πονοῦσαν, εἶχαν εὐλάβεια, θυσιάζονταν. Νά, καὶ ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος[152] ὁ Καππαδόκης πόσο σοφά φερόταν στὰ Φάρασα! Εἶχε ἑτοιμάσει αἴθουσα γιὰ σχολεῖο καὶ ἀντί γιὰ θρανία εἶχε βάλει δέρματα ἀπὸ κατσίκες ἢ ἀπὸ πρόβατα μὲ τὸ τρίχωμά τους. Πάνω σ' αὐτὰ γονατισμένα τὰ παιδιά παρακολουθοῦσαν τὰ μαθήματα. Μὲ αὐτόν τὸν σοφό τρόπο δὲν ἐρέθιζε τούς Τούρκους, ἀκόμη καὶ ὅταν τύχαινε νὰ τὰ δοῦν, γιατί νόμιζαν ὅτι προσεύχονταν. Ὅταν πάλι ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ἤθελε νὰ βγάλη ἐκδρομή τὰ παιδιά, τὰ πήγαινε σὲ ἕνα δικό του χωράφι ποὺ ἦταν σάν κῆπος, δῆθεν γιὰ νὰ κάνουν δουλειά, καὶ τὰ ἔλεγε: «Ἂν τυχόν δῆτε Τοῦρκο, νὰ κάνετε κανένα κουτσοδούλι. Κόψτε κανένα κλαρί, γιὰ νὰ νομίζη ὅτι καθαρίζετε τὸν κῆπο». Καὶ ἔτσι ἔκαναν τὰ καημένα. Γιατί, ἂν καταλάβαιναν οἱ Τοῦρκοι ὅτι τὰ πῆγε ἐκδρομή, θὰ εἶχε ἱστορίες. Κρυφό σχολειό βλέπεις! Ὅταν ἔφευγε ὁ Τοῦρκος, ἔπαιζαν πάλι τὰ παιδιά. Καὶ τὸ καλοκαίρι, στὶς διακοπές, τὰ συγκέντρωνε πάλι τὰ παιδιά μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, γιὰ νὰ βοηθάη, γιὰ νὰ μήν ξεκόβωνται καὶ ξεχνοῦν ὅσα τούς δίδασκε.

– Γέροντα, γιατί ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ἔγραφε τὰ μαθήματα στὰ τουρκικά μὲ ἑλληνικά γράμματα;

– Γιὰ νὰ ξέρουν καὶ τουρκικά τὰ παιδιά, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ τὰ βγάλουν πέρα. Καὶ ἂν τυχόν τὸν ἐπίαναν οἱ Τοῦρκοι ποὺ μάθαινε γράμματα στὰ παιδιά, καὶ νὰ ἔβλεπαν τὰ ἑλληνικά γράμματα, ἄκουγαν ὅτι τὰ διάβαζε τουρκικά καὶ δὲν ἐξαγριώνονταν. Ὅποτε τὰ παιδιά μάθαιναν καὶ τὰ τουρκικά, ἀλλὰ καὶ οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐρεθίζονταν. Ὅλα ὅσα ζοῦσε ὁ Ἅγιος[153], τὴν ἀκρίβεια τῆς Ὀρθοδοξίας, τὴν εὐλάβεια, τὰ μετέδιδε στούς μαθητές του.

Γι΄ αὐτὸ λέω, ἅμα θέλη κανείς, μπορεῖ νὰ κάνη δουλειά στὰ παιδιά, ὅπου καὶ ἂν βρεθῆ. Ἔπεσε στὰ χέρια μου ἕνα ὡραῖο βιβλίο ποὺ ἔγραψε μία δασκάλα γιὰ τὴν Βόρειο Ἤπειρο. Αὐτή γιὰ πεντακόσιους ἄνδρες κάνει. Πῶς μιλοῦσε στούς ξεναγούς! Σβούρα τούς ἔφερνε. Μπράβο της!

Εἶναι μεγάλη ὑπόθεση ὁ σωστός δάσκαλος, ἰδίως στὶς μέρες μας! Τὰ παιδιά εἶναι ἄγραφες κασσέττες· ἢ θὰ γεμίσουν βρώμικα τραγούδια ἢ βυζαντινή μουσική. Τὸ

---

152. Βλ. Γέροντος Παϊσίου Ἁγιορείτου, Ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης, Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1991, σ. 36.

153. Βλ. Ὁ. π. σ. 41.

ἔργο τοῦ δασκάλου εἶναι ἱερό. Ἔχει μεγάλη εὐθύνη καὶ, ἄν προσέξη, μπορεῖ νὰ πάρη μεγάλο μισθό ἀπὸ τὸν Θεό. Νὰ φροντίζη νὰ διδάσκη στὰ παιδιά τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νὰ βροῦν τρόπο οἱ ἐκπαιδευτικοί νὰ περνᾶνε κάποια μηνύματα στὰ παιδιά γιὰ τὸν Θεό καὶ γιὰ τὴν Πατρίδα. Ἂς σπείρουν αὐτοί τὸν σπόρο, καὶ ἄς μήν τὸν δοῦν νὰ βλαστὰνη. Τίποτε δὲν πάει χαμένοκαποια στιγμή θὰ πιάση τόπο.

Καὶ πάντα μὲ τὸ καλό, μὲ ἐπιείκεια, μὲ ἀγάπη νὰ φέρωνται στὰ παιδιά. Νὰ προσπαθοῦν νὰ ξυπνᾶνε τὸ φιλότιμό τους. Τὸ παιδί θέλει ἀγάπη, ζεστασιά. Πολλά παιδιά τὴν στεροῦνται τελείως στὸ σπίτι. Ἂν οἱ δάσκαλοι ἀγαπήσουν τὰ παιδιά, θὰ τούς ἀγαπήσουν καὶ ἐκεῖνα, καὶ τότε θὰ κάνουν πιὸ εὔκολα τὸ ἔργο τους. Ἐμᾶς ὁ δάσκαλος μὲ τὴν βέργα μᾶς χτυποῦσε, ὅταν ἔβλεπε ἀταξία, ἀλλὰ ἀγαποῦσε τὰ παιδιά καὶ τὰ παιδιά τὸν ἀγαποῦσαν. Δὲν εἶχε δικά του παιδιά καὶ τὰ ἀγαποῦσε τὰ παιδιά πολύ.

Γι᾽ αὐτὸ λέω ὅτι καλοί εἶναι οἱ γονεῖς ποὺ γεννοῦν πολλά παιδιά καὶ γίνονται πολύτεκνοι, ἀλλὰ καλύτεροι εἶναι οἱ σωστοί ἐκπαιδευτικοί ποὺ ἀναγεννοῦν τοῦ κόσμου τὰ παιδιά καὶ γίνονται ὑπέρ-ὑπέρ-πολύτεκνοι! Δίνουν ἀναγεννημένους ἀνθρώπους στὴν κοινωνία, καὶ ἔτσι γίνεται καλύτερη.

Κεφάλαιο 2 - Κλῆρος καὶ Ἐκκλησία

– Γέροντα, γιατί δὲν γίνεσθε ἱερεύς;

– Σκοπός εἶναι νὰ σωθοῦμε. Ἡ ἱερωσύνη δὲν εἶναι μέσο γιὰ νὰ σωθῆ ὁ ἄνθρωπος.

– Δὲν σᾶς πρότειναν ποτέ νὰ γίνετε ἱερεύς;

– Πολλές φορές μὲ πίεσαν. Ὅταν ἤμουν στὸ Κοινόβιο, μὲ ζόρισαν καὶ γιὰ τὴν ἱερωσύνη καὶ γιὰ τὸ Μεγάλο Σχῆμα. Ὁ σκοπός εἶναι νὰ γίνη κανεὶς ἀπὸ μέσα τοῦ καλόγερος. Ἐμένα αὐτὸ μὲ ἐνδιέφερε· δὲν μὲ ἀπασχολοῦσε τίποτε ἄλλο. Ἐπειδή καὶ ἀπὸ νέος, σάν λαϊκός, εἶχα ζήσει μερικά θεία γεγονότα, ὅταν πῆγα στὸ Μοναστήρι, ἔλεγα: «Ἀρκεῖ νὰ ζῶ καλογερικά». Τὴν βαρύτητα σ' αὐτὸ τὴν εἶχα ρίξει καὶ δὲν μὲ ἀπασχολοῦσε πότε θὰ γίνω μεγαλόσχημος ἢ ἄν θὰ γίνω ἱερεύς. Τελευταία ἦρθε κάποιος στὸ Κελλί τῆς Παναγούδας καὶ πάλι ἐπέμενε πολύ νὰ ἱερωθῶ. Πῆγε στὸ Πατριαρχεῖο Γι΄ αὐτόν τὸν λόγο, μίλησε στὴν Ἐξαρχία, ὅταν ἦρθε στὸ Ἅγιον Ὅρος… Τοῦ εἶπαν ὅμως: «Πές τὸ καὶ στὸν ἴδιο, μήν τυχόν ἐμεῖς τὸ ἀποφασίσουμε καὶ αὐτός μας φύγη». Ἔτσι ἦρθε καὶ μοῦ τὸ εἶπε. Ὅταν τὸ ἄκουσα, ἔβαλα τὶς φωνές, ὁπότε μου λέει: «Τουλάχιστον γίνε ἱερεύς, γιὰ νὰ διαβάζης τὴν συγχωρητική εὐχή στούς ἀνθρώπους, ἀφοῦ σου λένε ἐκτός ἀπὸ τὰ προβλήματά τους καὶ τὶς ἁμαρτίες τους. Ἐσύ δὲν μοῦ ἔλεγες πόσα μπερδέματα γίνονται, γιατί οἱ ἄνθρωποι ἄλλοτε τὰ λένε διαφορετικά καὶ ἄλλοτε λένε τὰ μισά ἀπὸ ὅσα τούς λές στούς Πνευματικούς ἢ στούς μητροπολίτες; Νὰ ἀκοῦς τὶς ἁμαρτίες τους, νὰ τούς διαβάζης τὴν συγχωρητική εὐχή, νὰ παίρνουν τὴν ἄφεση καὶ νὰ τακτοποιοῦνται». Ὁ καημένος μὲ καλό λογισμό τὸ ἔλεγε, ἀλλὰ δὲν ἦταν αὐτὸ γιὰ μένα.

– Δηλαδή, Γέροντα, ἄν ἕνας αἰσθάνεται ἀδύναμος γιὰ τὴν ἱερωσύνη, ἀλλὰ τὸν προωθοῦν ἄλλοι, τί πρέπει νὰ κάνη;

– Θὰ πῆ τὸν λογισμό του. Κανέναν δὲν μποροῦν νὰ τὸν ἐξαναγκάσουν οὔτε γιὰ τὴν ἱερωσύνη οὔτε γιὰ τὸ Μεγάλο Σχῆμα. Ἄν ὅμως τὸ δεχθῆ ἀπὸ ὑπακοή καὶ μὲ ταπείνωση καὶ βάλη λίγο φιλότιμο καὶ λίγη ἀγάπη, τότε ὅλα θὰ τὰ ἀναπληρώση ὁ Θεός. Ἐξάλλου ὁ κόσμος ἔχει ἀλάθητο κριτήριο καὶ διακρίνει ποιοί ἔγιναν ἱερεῖς ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό, γιὰ νὰ διακονήσουν τὴν Ἐκκλησία Του. Εἶναι μερικοί ποὺ θέλουν νὰ γίνουν ἱερεῖς ἀπὸ ἐπιθυμία νὰ δοξασθοῦν. Αὐτοί θὰ ταλαιπωρηθοῦν, ὅταν βρεθοῦν σὲ δυσκολία, γιατί ὁ Χριστός δὲν θὰ τούς βοηθήση, ἐκτός ἄν ταπεινωθοῦν καὶ μετανοήσουν. Ἄν ὅμως κάποιος θέλη νὰ ἱερωθῆ, χωρίς νὰ ἔχη ἐπιδιώξεις κοσμικές, τότε, ἄν κινδυνεύση, ὁ Χριστός θὰ τὸν βοηθήση. Κανονικά πρέπει νὰ σὲ πιέζουν, νὰ θέλουν οἱ ἄλλοι, ἡ Ἐκκλησία, γιὰ νὰ γίνης ἱερεύς, ὥστε νὰ σὲ σκεπάζη ὁ Χριστός καὶ, ἄν βρεθῆς σὲ δύσκολη στιγμή, νὰ σὲ συμπαρασταθοῦν οἱ ἄλλοι καὶ νὰ βοηθήση καὶ ὁ Χριστός.

Βέβαια στὸν κλῆρο σπάνια καὶ πολύ λίγοι εἶναι αὐτοί ποὺ ξεκινοῦν μὲ προγράμματα δικά τους. Αὐτούς δὲν τούς βάζω στὸν λογαριασμό. Οἱ περισσότεροι ξεκινοῦν μὲ καλή διάθεση, ἀλλὰ μετά ἀρχίζει ὁ διάβολος τὴν δουλειά του, καὶ βλέπεις νὰ μπαίνη ἡ δόξα, νὰ μπαίνη ἡ μανία γιὰ ἀξιώματα καὶ νὰ τὰ ξεχνοῦν ὅλα. Μέχρι ποὺ φθάνουν σὲ σημεῖο νὰ βάζουν καὶ ἀνθρώπους νὰ μεσολαβήσουν γιὰ τὴν ἐκλογή τους σὲ προϊστὰμενο, σὲ μητροπολίτη κ.λπ. Ἐνῶ ξεκίνησαν γιὰ τὸν Χριστό,

καταλήγουν στὸν χρυσό… Νὰ ἔχουν χρυσούς σταυρούς, χρυσές μίτρες, διαμάντια, ποικιλία καὶ ὄχι τὰ ἀπαραίτητα. Πῶς μᾶς ξεγελάει ὁ διάβολος, ἄμα δὲν προσέξουμε!

– Γέροντα, τί θέλει ὁ Θεὸς καὶ τί θέλουν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν ἱερέα;

– Τὸ τί θέλει ὁ Θεὸς εἶναι πολύ μεγάλο· ἄφησε τὸ. Τώρα τὸ τί θέλουν οἱ ἄνθρωποι. Παλιά οἱ ἱερεῖς ἔκαναν ἄσκηση, εἶχαν ἀρετή, ἦταν ἅγιοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι τούς εὐλαβοῦνταν. Σήμερα οἱ ἄνθρωποι θέλουν δύο πράγματα ἀπὸ τὸν ἱερέα· νὰ εἶναι ἀφιλοχρήματος καὶ νὰ ἔχη ἀγάπη. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι βροῦν αὐτὰ σὲ ἕναν ἱερέα, τὸν θεωροῦν ἅγιο καὶ τρέχουν στὴν Ἐκκλησία· καὶ ἀφοῦ τρέχουν στὴν Ἐκκλησία, σώζονται. Μετά συγκαταβαίνει ὁ Θεὸς καὶ σώζει καὶ τὸν ἱερέα. Ὁ ἱερεύς πάντως πρέπει νὰ ἔχη μεγάλη καθαρότητα.

Τὸν μοναχό ὁ διάβολος προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀποδυναμώση μὲ τὶς κακομοιριές , ὥστε νὰ τὸν ἀχρηστέψη καὶ νὰ μήν ἔχη καμμιά δύναμη πνευματική ἡ προσευχή του. Ὁ μοναχός, γιὰ νὰ ἔχη τὴν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρέπει νὰ εἶναι σωστός μοναχός. Τότε μόνον ἔχει μία θεϊκή ἐξουσία καὶ βοηθάει πολύ θετικά μὲ τὴν προσευχή του. Ἐνῶ ἕνας ἱερεύς, καὶ νὰ μήν ἔχη πνευματική κατάσταση, πάλι βοηθάει μὲ τὴν ἐξουσία ποὺ τοῦ ἔχει δοθῆ μὲ τὴν ἱερωσύνη, ὅταν τελῆ τὰ Μυστήρια, διαβάζη τούς ἀνθρώπους κ.λπ. Ἀκόμη καὶ νὰ σκοτώση ἄνθρωπο, τὰ Μυστήρια ποὺ τελεῖ πάλι ἐνεργοῦν, μέχρι νὰ καθαιρεθῆ. Ἂν ὅμως ἔχη καὶ πνευματική κατάσταση, τότε εἶναι σωστός ἱερεύς καὶ βοηθάει περισσότερο.

Ὅταν μὲ ρωτοῦν ἱερεῖς πῶς θὰ βοηθήσουν τούς ἐνορίτες, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλους ποὺ ἔχουν μία ποιμαντική εὐθύνη, ἕνα πράγμα τονίζω· νὰ κοιτάξουν νὰ κάνουν δουλειά στὸν ἑαυτό τους, νὰ κάνουν τὰ ἀπαραίτητα πνευματικά τους καθήκοντα καὶ κάτι παραπάνω, γιὰ νὰ ἔχουν πάντοτε ἀπόθεμα πνευματικό. Ἡ πνευματική ἐργασία στὸν ἑαυτό μᾶς εἶναι ἀθόρυβη ἐργασία στὸν πλησίον, γιατί μιλάει τὸ παράδειγμα, καὶ τότε μιμοῦνται οἱ ἄνθρωποι τὸ καλό ποὺ βλέπουν καὶ διορθώνονται. Ἐὰν δὲν ἀποκτήσουμε ἐμεῖς πνευματικό πλοῦτο, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ συντηρούμαστε ἀπὸ τούς πνευματικούς τόκους, ὅταν θὰ ἐργαζώμαστε δωρεάν γιὰ τούς ἄλλους, θὰ εἴμαστε οἱ πιὸ δυστυχισμένοι καὶ ἀξιολύπητοι. Γι΄ αὐτὸ νὰ μήν τὸ θεωροῦμε σπατάλη χρόνου, ὅταν κάνουμε ἐργασία στὸν ἑαυτό μας, εἴτε γιὰ λίγο χρονικό διάστημα εἴτε γιὰ πολύ εἴτε γιὰ πάντα, σ' ὅλη τὴν ζωή μας, γιατί ἡ μυστική ἐργασία ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ κηρύττη μυστικά τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ μέσα στὶς ψυχές τῶν ἀνθρώπων. Ὁ χαριτωμένος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ μεταδίδει θεία Χάρη καὶ ἀλλοιώνει τούς σαρκικούς ἀνθρώπους. Τούς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὴν σκλαβιά τῶν παθῶν καὶ τούς πλησιάζει μ' αὐτόν τὸν τρόπο στὸν Θεό καὶ σώζονται.

Ὁ ἱερεύς ἔχει μεγάλη εὐθύνη

Ὁ ἱερεύς δὲν μπορεῖ ποτέ νὰ κλείση τὴν πόρτα του· ἔχει μεγάλη εὐθύνη. Ὁ ἕνας εἶναι ἀπελπισμένος, ὁ ἄλλος ἄρρωστος καὶ ἔχει ἀνάγκη, ὁ ἄλλος ψυχορραγεῖ· πρέπει ἄλλους νὰ τούς δεχθῆ, ἄλλους νὰ τούς ἐπισκεφθῆ. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ ὁ ἱερεύς. Κινδυνεύουν ψυχές· πρέπει νὰ τὶς βοηθήση. Ἂν δὲν τὶς βοηθήση καὶ τὶς πάρη ὁ Θεὸς ἀτακτοποίητες, ποιός θὰ ἔχη τὴν εὐθύνη; Δὲν θὰ τὴν ἔχη ὁ ἱερεύς; Ἐγώ σάν μοναχός μπορῶ νὰ κλείσω καὶ τὴν πόρτα μου, νὰ φύγω καὶ στὴν ἔρημο, νὰ ἐξαφανισθῶ, καὶ νὰ βοηθῶ μὲ τὴν προσευχή ἀθόρυβα. Γιατί ἡ δουλειά μου δὲν εἶναι νὰ λύνω τὰ

προβλήματα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ νὰ λέω καμμιά εὐχή γιὰ τὸν κόσμο. Γι' αὐτὸ δὲν ἔγινα οὔτε παπάς οὔτε Πνευματικός, γιὰ νὰ βοηθάω μὲ ἄλλον τρόπο. Ἂν ἤμουν στὸν κόσμο ἱερεύς, δὲν θὰ μποροῦσα νὰ κλείσω ποτέ τὴν πόρτα μου. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνταποκρίνωμαι πάντοτε, χωρίς διακρίσεις, σὲ ὅ,τι μου ζητοῦσαν ὅλοι. Πρῶτα θὰ φρόντιζα γιὰ ὅλους τους ἀνθρώπους τῆς ἐνορίας μου καὶ ἔπειτα, ὅ,τι περίσσευε, θὰ ἔδινα στούς ἄλλους ποὺ θὰ μοῦ ζητοῦσαν νὰ τούς βοηθήσω. Θὰ ἐνδιαφερόμουν ὄχι μόνο γιὰ τούς πιστούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τούς ἀπίστους καὶ γιὰ τούς ἀθέους καὶ γιὰ τούς ἐχθρούς της Ἐκκλησίας. Ἤ, ἄν ἤμουν Πνευματικός καὶ μοῦ ἔλεγε ἕνας κάτι γιὰ ἕναν ἄλλον, θὰ φώναζα καὶ ἐκεῖνον, γιὰ νὰ βγάλω ἄκρη. Θὰ ἔπαιρνα τηλέφωνο, γιὰ νὰ δῶ τί κάνει ὁ ἄλλος ποὺ εἶχε ἕναν πειρασμό, ποὺ ἀντιμετώπιζε κάποιο πρόβλημα κ.λπ. Πῶς θὰ μποροῦσα νὰ ἡσυχάσω;

Ὁ ἱερεύς πρέπει νὰ τραβάη μπροστὰ, γιὰ νὰ ἀκολουθοῦν οἱ πιστοί. Βλέπεις, στὸ κοπάδι πάει μπροστὰ τὸ γκισέμι[154] καὶ τὰ ἄλλα πρόβατα ἀκολουθοῦν. Γυρίζει τὰ κέρατα πρὸς τὰ δεξιά, γυρίζει καὶ ὅλο τὸ κοπάδι δεξιά. Ὅλα τὰ πρόβατα ἀκολουθοῦν τὸ κριάρι, τὸν ἀρχηγό δηλαδή. Γι' αὐτὸ δὲν ἀπομονώνονται τὰ πρόβατα· πᾶνε τὸ ἕνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἔχει τὸ κριάρι τὴν κατεύθυνση πρὸς τὰ ποῦ θὰ πάη καὶ τὰ πρόβατα ἀκολουθοῦν.

– Γέροντα, δικαιολογεῖται ἕνας ποῦ ἔχει μία ποιμαντική εὐθύνη νὰ ἀγαπάη μία ψυχή καλή πιὸ πολύ ἀπὸ μία ἄλλη ποῦ ἔχει παράλογες ἀπαιτήσεις;

– Εἶσαι λ.χ. βοσκός καὶ ἔχεις στὸ κοπάδι σου πολλά ἀρνιά. Ἄλλα χαρούμενα βόσκουν καὶ βαλάζουν καὶ ἄλλα εἶναι καχεκτικά ἤ μὲ καμμιά βδέλλα ἐπάνω τους καὶ ἀπομακρύνονται στὶς ἄκρες. Ποιά θὰ φροντίσης περισσότερο; Δὲν θὰ φροντίσης αὐτὰ ποῦ εἶναι καχεκτικά; Ἤ, ἄν χυμήξη σὲ μερικά ἕνα τσακάλι καὶ βάλουν τὶς φωνές, ποῦ θὰ τρέξης; Σ' αὐτὰ ποὺ βελάζουν «μπέ-μπέ»καὶ βόσκουν ἥσυχα ἤ σ' αὐτὰ ποῦ φωνάζουν σπαρακτικά ἀπὸ τὸ τσακάλι; Ὁ τσομπάνος τὸ ἀρρωστιάρικο ἤ πληγωμένο ἀρνί τὸ πονάει περισσότερο καὶ τὸ περιποιεῖται ἰδιαίτερα, μέχρι νὰ πάρη ἐπάνω του καὶ αὐτό. Καὶ αὐτούς ποὺ κάνουν θαύματα καὶ αὐτούς ποὺ ἔχουν τραυματισθῆ ἀπὸ τὸν ἐχθρό διάβολο νὰ τούς ἔχουμε τοποθετημένους στὸν ἴδιο τόπο τῆς καρδιᾶς μας· νὰ μὴν περιφρονοῦμε ἐσωτερικά τους δεύτερους. Περισσότερο ἔχω ἀγαπήσει, ἔχω πονέσει καὶ τούς ἔχω στὸν νοῦ μου συνέχεια αὐτούς ποὺ εἶχαν ἄσχημη ζωή καὶ ἀγωνίζονται νὰ κόψουν τὰ πάθη τους, παρά αὐτούς ποὺ δὲν βασανίζονται ἀπὸ πάθη. Ὅταν ὑπάρχη ἐσωτερική ἀγάπη, τότε πληροφορεῖται καὶ ὁ ἄλλος, γιατί αὐτή ἡ ἀγάπη γλυκαίνει καὶ ὅλον τὸν ἐξωτερικό ἄνθρωπο καὶ τὸν ὀμορφαίνει μὲ τὴν θεία Χάρη, ἡ ὁποία δὲν κρύβεται, γιατί ἀκτινοβολεῖ.

Οἱ ποιμένες, εἴτε ἱερεῖς εἶναι εἴτε ἀρχιερεῖς, καλά εἶναι νὰ θυμοῦνται καὶ τὸν Μωυσῆ, τί τράβηξε μὲ τὰ δυὸ ἑκατομμύρια γκρινιάρικο λαό. Πόση προσευχή μὲ ἀγάπη ἔκανε γιὰ τὸν λαό του καὶ πόσο ταλαιπωρήθηκε χρόνια ὁλόκληρα στὴν ἔρημο καὶ αὐτός, μέχρι νὰ τὸν ὁδηγήση στὴν Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Ἐὰν αὐτὰ θὰ φέρνουν στὴν μνήμη τους, θὰ παίρνουν ἄφθονο κουράγιο καὶ δὲν θὰ γογγύσουν ποτέ γιὰ τὶς ἐλάχιστες ταλαιπωρίες τούς ἐν συγκρίσει μὲ τὶς ταλαιπωρίες ποὺ πέρασε ὁ Μωυσῆς.

Ἐκκοσμίκευση τοῦ κλήρου

[154]. Τὸ κριάρι ποὺ προπορεύεται στὸ κοπάδι.

– Γέροντα, εἶναι ἀπαραίτητο ὁ Ἐκκλησιαστικός[155] νὰ διακονῆ μὲ μανδύα καὶ τὸ καλοκαίρι μὲ τὴν ζέστη; Ἐγώ δυσκολεύομαι μὲ τὴν ζέστη.

– Αὐτή ἡ καλογερική σήμερα…, τί νὰ πῶ! Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος φοροῦσε ἕνα χονδρό ροῦχο καὶ ἕναν σταυρό πολύ βαρύ γιὰ ἄσκηση, καὶ σήμερα ποῦ φθάσαμε! Ἐκεῖ στὴν Αὐστραλία ποὺ εἶχα πάει, ἦταν μὲ σορτσάκι ἕνας νεωκόρος. «Γιὰ τὴν θάλασσα, τοῦ λέω, γιὰ 'κεῖ εἶναι αὐτό». «Κινοῦμαι ἔτσι πιὸ ἄνετα», μοῦ λέει. Ἔτσι ξεκινοῦν σιγά-σιγὰ καὶ μετά φθάνουν: «Νὰ πετάξουμε τὰ ράσα, γιὰ νὰ μή μᾶς καίη ὁ ἥλιος!».Ἐμποδίζει ὁ μανδύας; Πέταξε τὸν. Τὸ μανδήλι ἐμποδίζει, γιατί ἱδρώνεις; Πέταξε τὸ. Ἐκεῖ πᾶμε. Νὰ ρυθμίση καθένας τὸν ἑαυτό του, βρέ παιδάκι μου! Νὰ βάλη λιγώτερα ροῦχα ἀπὸ μέσα.

– Γέροντα, μπορεῖ κανεὶς νὰ βγάζη τὸ ράσο καὶ νὰ φοράη μόνον τὸν μανδύα;

– Καὶ οἱ ἱερεῖς νὰ βγάλουν τὸ ἀντερί καὶ νὰ εἶναι μὲ τὸ παντελόνι; Ἔμ, τί νὰ πῶ; Ὁ μανδύας εἶναι ἔνδυμα τοῦ μοναχοῦ. Δίνεται στὸν σταυροφόρο καὶ στὸν μεγαλόσχημο. Στὴν διάρκεια τῆς κουρᾶς τὸν φοράει ὁ ἀνάδοχος καί, ὅταν βάλη τὸ ράσο στὸν νεοκοῦρο, τὸν βγάζει καὶ τοῦ τὸν φοράει. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση στὴν Ἀλεξάνδρεια ποὺ ἔχει καὶ πολλή ζέστη πώς μερικές γυναῖκες φοροῦσαν ὅλο μαῦρα, ἐπειδή τὸ ἔχουν ἀπὸ τὴν παράδοσή τους. Καὶ ἐμεῖς δὲν ἀντέχουμε τὸ ράσο ποῦ τὸ ἔχουμε ἀπὸ τούς Πατέρες μας;

– Γέροντα, λένε: «Μήπως τὸ ράσο κάνει τὸν παπά;».

– Πρόσεξε λ.χ. δυὸ ἐλιές ποὺ ἡ μία ἔχει φύλλα καὶ ἡ ἄλλη δὲν ἔχει. Ποιά ἀπὸ τὶς δυὸ σου ἀρέσει; Αὐτή ποῦ ἔχει φύλλα ἤ αὐτή ποῦ δὲν ἔχει; Ὅταν ἤμουν στὸ Καλύβι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, μία φορά ξεφλούδισα τὸν κορμό τῆς ἐλιᾶς ποὺ ἦταν στὴν αὐλή καὶ ἔγραψα: «Τὰ Δὲνδρα πέταξαν τὴν στολή τους, θὰ δοῦμε τὴν προκοπή τους!...»καὶ δίπλα: «Παπάς ἀράσοτος, ἄρα ἄσωτος». Ἐκεῖνον τὸν καιρό συζητοῦσαν πολύ τὸ θέμα νὰ μή φοροῦν ράσα οἱ ἱερεῖς καὶ ἔρχονταν μερικοί ἐκεῖ, γιὰ νὰ πάρουν ἀπὸ μένα… εὐλογία!

– Κάποιος, Γέροντα, ἔφερε στὸ Μοναστήρι ὀρθόδοξο ἱερέα μὲ παντελόνι. Νὰ παίρναμε τὴν εὐχή του;

– Τί εὐχή νὰ πάρης; Νὰ λέγατε σ' αὐτόν ποὺ τὸν ἔφερε, ὁποιοσδήποτε καὶ νὰ ἦταν: «Συγχωρέστε μας, ἀλλὰ εἶναι ἀρχή τοῦ Μοναστηριοῦ νὰ δίνουμε ράσο. Ἱερεύς νὰ ἔρθη μὲ παντελόνι σὲ ὀρθόδοξο γυναικεῖο Μοναστήρι; Δὲν ταιριάζει». Ὅταν δὲν ντρέπεται αὐτός ποῦ τὸν ἔφερε ἤ ὁ ἴδιος ποῦ ἦρθε χωρίς ράσο, θὰ ντραπῆς ἐσύ νὰ τοῦ δώσης ράσο; Κάποτε συνάντησα στὸ ἀεροδρόμιο ἕναν νέο ἀρχιμανδρίτη μὲ λαϊκά. Πήγαινε στὸ ἐξωτερικό καὶ μοῦ συστήθηκε: «Εἶμαι ὁ πατήρ τάδε». «Ποῦ εἶναι τὰ ράσα σου;», τοῦ εἶπα καὶ φυσικά δὲν τοῦ ἔβαλα μετάνοια.

– Γέροντα, μερικοί ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ κλῆρος, ἄν ἐκσυγχρονισθῆ, θὰ βοηθήση πιὸ πολύ.

– Ὅταν εἶχε πάει ὁ Πατριάρχης Δημήτριος στὴν Ἀμερική στὴν Σχολή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, πῆγαν μερικοί εὐλαβεῖς φοιτητές Ἀμερικάνοι καὶ τοῦ εἶπαν: «Παναγιώτατε, στὴν ἐποχή μᾶς πρέπει ὁ κλῆρος νὰ ἐκσυγχρονισθῆ». Καὶ ὁ Πατριάρχης ἀπάντησε: «Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς λέει: «ὅταν οἱ κληρικοί γίνουν λαϊκοί, οἱ λαϊκοί θὰ γίνουν δαίμονες!».«Καλά δὲν τούς εἶπε; Τοῦ ἑτοίμασαν γιὰ νὰ μείνη ἕνα πολυτελέστατο δωμάτιο μὲ κρεββάτι ἐπίσημο κ.λπ. Μόλις τὸ εἶδε, εἶπε: «Ποῦ θὰ μείνω; Σ' αὐτὸ τὸ

---

155. Ὁ διατεταγμένος μοναχός νὰ διακονῆ στὴν Ἐκκλησία.

δωμάτιο; Φέρτε μου καλύτερα ἕνα ράνζο. Ὁ κληρικός, ὅταν κοσμικοποιηθῆ, γίνεται ὑποψήφιος διάβολος».

– Γέροντα, μήπως νὰ κάνουμε πιὸ ἁπλά ἄμφια; Μήπως βλάπτουμε τούς ἱερεῖς μὲ τὰ πολύ κεντημένα;

– Θὰ σᾶς τιμᾶ, ἂν πῆτε: «Ἐμεῖς κάνουμε αὐτὰ τὰ ἁπλά. Μποροῦμε νὰ κάνουμε καὶ μὲ πολύ κέντημα, ἀλλὰ τὸ ἀποφεύγουμε, γιατί μᾶς πειράζει ὁ λογισμός ποὺ σκανδαλίζεται ὁ κόσμος. Τὸ ἐκμεταλλεύονται μετά καὶ οἱ ἄλλοι ποὺ δὲν πιστεύουν. Ἀκοῦμε νὰ λένε: «Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε ψωμί νὰ φᾶμε καὶ οἱ παπάδες ἔχουν ἕνα σωρό στολές»». Ἂν κάνετε ἁπλά κεντήματα, θὰ ἔρχωνται καὶ σοβαροί ἱερεῖς νὰ τὰ πάρουν. Ἂν ἔρχωνται ἱερεῖς μὲ κοσμικό φρόνημα, καὶ αὐτοί θὰ γίνωνται ρεζίλι, καὶ ἐσεῖς θὰ γίνεσθε ρεζίλι μὲ τὰ πολύ στολισμένα. Στὰ καλύμματα Ἁγίας Τραπέζης καὶ Τιμίων Δώρων μπορεῖτε νὰ βάλετε περισσότερο κέντημα. Καὶ νὰ ἀποφεύγετε νὰ βάζετε σταυρούς χαμηλά στὰ στιχάρια καὶ στὰ φαιλόνια. Βάλτε κάτι ἄλλο συμβολικό. Κάθονται οἱ ἱερεῖς ἐπάνω στούς Ἁγίους, στούς σταυρούς… Αὐτὸ εἶναι ἀνευλάβεια.

«Τὶς ἐλέγχει μὲ περί σκανδάλου;»

– Γέροντα, ἡ θεία Χάρις χάνεται ἀπὸ ἕναν κληρικό, ὅταν πέση σὲ κάποιο θανάσιμο ἁμάρτημα;

– Ὄχι, πῶς νὰ χαθῆ; Ἡ θεία Χάρις μπορεῖ νὰ ἀπομακρυνθῆ· ὄχι ὅμως νὰ χαθῆ. Ἕναν ἱερέα, ἅμα τὸν κάνουν ἀργό, ἔχει τὴν ἱερωσύνη, ἀλλὰ τὰ Μυστήρια δὲν ἐνεργοῦν. Δὲν ἔχει δύναμη πιά ὁ ἱερεύς. Τὸ κυριώτερο εἶναι ἡ Χάρις. Ἂν ἀποκατασταθῆ, τότε εἶναι τὰ Μυστήρια ἔγκυρα.

Θέλει πολλή διάκριση στὸ θέμα τῶν ἱερέων ποὺ ἔχουν κωλύματα. Χρειάζεται πολλή προσοχή νὰ μή δημιουργηθῆ μὲ ἀδιάκριτες αὐστηρότητες σκάνδαλο στὸν κόσμο καὶ μπή σὲ λογισμούς καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ ἱερέως. Νὰ παύη τὶς Λειτουργίες μὲ τρόπο, γιὰ νὰ μή γίνεται κακό στούς πιστούς ἀντί γιὰ καλό. Γιατί τὰ κωλύματα τὰ ξέρει ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἱερεύς· ἐὰν ὅμως παύση ἀμέσως, τότε καὶ οἱ πιστοί καὶ ἡ οἰκογένειά του θὰ μποῦν σὲ λογισμούς, καὶ ἔτσι τὸ κακό θὰ εἶναι μεγαλύτερο.

Βλέπω πώς καμμιά φορὰ ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς καὶ εὐλαβεῖς κληρικοί νὰ πάθουν κάτι σωματικό, π.χ. νὰ τρέχη ἡ μύτη τούς αἷμα ἢ νὰ πονᾶ τὸ στομάχι τούς κ.λπ., καὶ νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὴν Λειτουργία, καὶ ἔτσι νὰ ἀναπαύωνται οἱ ἱερεῖς ποὺ ἔχουν κωλύματα καὶ πρέπει νὰ παύσουν νὰ λειτουργοῦν. Ἔρχεται καμμιά φορὰ κανένας ἱερεύς στὸ Καλύβι ποὺ ἔχει κάποιο κώλυμα, ὁ καημένος, καὶ βλέπω ὅτι πρέπει νὰ σταματήση νὰ ἱερουργῆ. Καμμιά φορὰ ὅμως συμβαίνει ὁ ἐπίσκοπός του νὰ ἔχη διαφορετική γνώμη. Μετά τί νὰ πῆς; Μόνον προσευχή μπορεῖς νὰ κάνης καὶ ἐπεμβαίνει ὁ Θεός. Συγκεκριμένα, εἶχα πεῖ σὲ κάποιον καὶ τὸν προετοίμασα νὰ ἀφήση τὴν ἱερουργία. Ὅταν τὸ εἶπε στὸν Πνευματικό του καὶ στὸν ἐπίσκοπό του, δὲν συμφώνησαν. Ἔτσι συνέχισε νὰ ἱερουργῆ, ἐνῶ εἶχε τὸ κώλυμα. Μετά ἀπὸ λίγο διάστημα τὸν χτύπησε αὐτοκίνητο καὶ τὸν ἄφησε στὸν τόπο! «*Φοβερόν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χείρας Θεοῦ ζῶντος*»[156]!

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας δὲν ἔχει καμμία ἔλλειψη. Ἡ μόνη ἔλλειψη ποὺ παρουσιάζεται, εἶναι ἀπὸ μᾶς τούς ἴδιους, ὅταν δὲν ἀντιπροσωπεύουμε σωστὰ τὴν

---

[156]. Ἑβρ. 10, 31.

Ἐκκλησία, ἀπὸ τὸν πιὸ μεγάλο στὴν ἱεραρχία μέχρι τὸν ἁπλό πιστό. Μπορεῖ νὰ εἶναι λίγοι οἱ ἐκλεκτοί, ὅμως αὐτὸ δὲν εἶναι ἀνησυχητικό. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἐκκλησιά τοῦ Χριστοῦ καὶ Αὐτός τὴν κυβερνάει. Δὲν εἶναι Ναός ποὺ κτίζεται μὲ πέτρες, ἄμμο καὶ ἀσβέστη ἀπὸ εὐσεβεῖς καὶ καταστρέφεται μὲ φωτιά βαρβάρων, ἀλλὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός· «καὶ ὁ πεσῶν ἐπί τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὅν δ' ἄν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν»[157].

Ὁ Χριστός ἀνέχεται σήμερα μία κατάσταση. Ἀνέχεται καὶ ἐνεργεῖ ἡ θεία Χάρις γιὰ χάρη τοῦ λαοῦ. Μία μπόρα εἶναι· θὰ ξεκαθαρίσουν τὰ πράγματα· δὲν θὰ σταθοῦν. Εἶδες ποὺ ἀναφέρει στὸ Εὐαγγέλιο: «Λυχνάρι μισοσβησμένο δὲν θὰ τὸ φυσήξω. Καλάμι ραγισμένο δὲν θὰ τὸ ἀγγίξω»[158]; Αὐτὸ τὸ εἶπε ὁ Χριστός, γιὰ νὰ εἴμαστε ἀναπολόγητοι τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως. Βλέπεις, ὅταν τὸ λυχνάρι δὲν ἔχῃ ἄλλο λάδι στὴν κούπα καὶ μείνῃ μόνο λίγο λάδι στὸ φιτίλι, θὰ σβήσῃ μετά ἀπὸ λίγο, ἔστω καὶ ἄν τὸ φιτίλι πάῃ μία ἐπάνω μία κάτω. Εἶναι σάν τὸν ἑτοιμοθάνατο ποὺ ἔχει τὶς τελευταῖες ἀναλαμπές. Ὁ Χριστός ὅμως δὲν θέλει νὰ τὸ φυσήξῃ καὶ νὰ τὸ σβήσῃ, γιατί μετά θὰ πῆ: «Ἐγώ θὰ ἔκαιγα, ἀλλὰ μὲ φύσηξες καὶ ἔσβησα!».Τί σὲ φύσηξα; Ἡ κούπα δὲν εἶχε καθόλου λάδι! Οὔτε τὸ ραγισμένο καλάμι θέλει νὰ τὸ ἀγγίξῃ, γιατί μετά, ἄν σπάσῃ, θὰ πῆ: «Μὲ ἄγγιξες καὶ ἔσπασα!».Μά ἀφοῦ ἤσουν ραγισμένο καὶ θὰ ἔσπαζες, τί μου λές ὅτι σὲ ἄγγιξα καὶ ἔσπασες;

Ἐμεῖς οἱ μοναχοί, ἀλλὰ καὶ οἱ κληρικοί, σκορποῦμε ἀθεΐα, ὅταν δὲν ζοῦμε σύμφωνα μὲ τὸ Εὐαγγέλιο. Ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὶς ἀρετές μας ὄχι ἀπὸ τὰ χάλια μας. Ἰδίως τὸ παράδειγμα τῶν μοναχῶν στούς κοσμικούς εἶναι πολύ μεγάλο πράγμα! Οἱ κοσμικοί ἀφορμή ζητοῦν, γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὶς ἁμαρτίες τους. Γι' αὐτὸ θέλει πολλή προσοχή. Βλέπεις, ἐμεῖς δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε αὐτὸ ποῦ λέει ὁ Χριστός, «τὶς ἐλέγχει μὲ περί ἁμαρτίας;»[159] ἀλλὰ «τὶς ἐλέγχει μὲ περί σκανδάλου», αὐτὸ πρέπει νὰ μποροῦμε νὰ τὸ ποῦμε. Ὁ Χριστός τὸ εἶπε ἐκεῖνο, γιατί ἦταν τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ἐμεῖς εἴμαστε ἄνθρωποι. Ἔχουμε ἀτέλειες, ἔχουμε πτώσεις, τέλος πάντων, ἀλλὰ δὲν κάνει νὰ γινώμαστε αἰτία νὰ σκανδαλίζεται ὁ ἄλλος.

Μοῦ ἔλεγε ἕνας στρατηγός: «Ἄν δὲν εἶχα τὴν πίστη ἀπὸ τὴν μάνα μου, θὰ τὴν εἶχα χάσει, ὅταν πῆγα στὴν Κύπρο τότε μὲ τὰ γεγονότα. Ἄνθρωπος τῆς Ἐκκλησίας νὰ φωνάζῃ ἀπὸ τὸ τηλέφωνο: «Σφάξτε τούς Τούρκους», στὰ καλά καθούμενα, ἐνῶ ἡ διαταγή ἔλεγε: «Μήν τούς πειράζετε»»! Καὶ οἱ Φαρασιῶτες, ὅταν ἦρθαν στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Μικρά Ἀσία, παρασύρθηκαν ἀπὸ αἱρέσεις ποὺ εἶχαν παρουσιασθῆ ἐκεῖνα τὰ χρόνια ἐδῶ, γιατί ἔβλεπαν δεσποτάδες, παπάδες χωρίς εὐλάβεια. Ἔβλεπαν στὴν Ἐκκλησία ἄλλου εἴδους κόσμο, χωρίς πνευματική ζωή, ὅποτε σκανδαλίσθηκαν. Εἶχαν ἄλλη εἰκόνα ἀπὸ ἐκεῖ. Παρουσιάσθηκαν καὶ οἱ Εὐαγγελικοί, οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν, «ἐμεῖς ἐφαρμόζουμε τὸ Εὐαγγέλιο», καὶ οἱ καημένοι παρασύρθηκαν.

Ἄν ὅμως φταίῃ ἕνας δεσπότης, ἕνας παπάς, ἕνας καλόγερος, δὲν φταίει ὁ Χριστός. Ἀλλά οἱ ἄνθρωποι δὲν πᾶνε ὡς ἐκεῖ. «Ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι;», λένε. Ναί, ἀλλὰ ἀναπαύεται ὁ Χριστός μὲ αὐτόν τὸν ἀντιπρόσωπο; Ἤ δὲν σκέφτονται τί τὸν περιμένει αὐτόν τὸν ἀντιπρόσωπο στὴν ἄλλη ζωή. Γι' αὐτὸ μερικοί ποὺ

---

157. Ματθ. 21, 44.
158. Βλ. Ἠσ. 42, 3 καὶ Ματθ. 12, 20.
159. Βλ. Ἰω. 8, 46.

σκανδαλίζονται ἀπὸ μερικά γεγονότα καταλήγουν νὰ μήν πιστεύουν, γιατί δὲν καταλαβαίνουν οἱ καημένοι ὅτι ὅπως, ἄν φταίη ἕνας χωροφύλακας, δὲν φταίει τὸ ἔθνος, ἔτσι κι ἄν φταίη ἕνας παπάς, δὲν φταίει ἡ Ἐκκλησία. Ὅσοι ὅμως σκανδαλίζονται, ἀλλὰ ἔχουν καλή διάθεση, καταλαβαίνουν, ὅταν τούς ἐξηγήσης. Αὐτοί ἔχουν καὶ ἐλαφρυντικά, γιατί μπορεῖ νὰ μήν εἶχαν βοηθηθῆ καὶ νὰ ἔχουν ἄγνοια ἀπὸ μερικά πράγματα.

– Γέροντα, γιατί κανένας δὲν παίρνει μία θέση μὲ τόσα σκάνδαλα ποῦ γίνονται στὴν Ἐκκλησία;

– Στὰ ἐκκλησιαστικά θέματα ὅλες οἱ καταστὰσεις δὲν εἶναι νὰ πάρης θέση. Μπορεῖ νὰ ἀνέχεται κανεὶς μία κατάσταση κάνοντας ὑπομονή, ἕως ὅτου ὁ Θεὸς δείξη τί πρέπει νὰ κάνη. Ἄλλο εἶναι νὰ ἀνέχεται κανεὶς μία κατάσταση καὶ ἄλλο νὰ τὴν ἀποδέχεται, ἐνῶ δὲν πρέπει. Ὕστερα, σὲ τέτοιες περιπτώσεις, ὅ,τι ἔχει νὰ πῆ κανεὶς νὰ τὸ πῆ μὲ σεβασμό, ἀνδρίκια· ὄχι νὰ βρίζη, νὰ δημοσιεύη. Νὰ τὸ πῆ ἰδιαιτέρως στὸ ἴδιο τὸ πρόσωπο στὸ ὁποῖο ἀφορᾶ τὸ θέμα μὲ πόνο, ἀπὸ ἀγάπη, γιὰ νὰ προσέξη μερικά πράγματα. Δὲν εἶναι εἰλικρινής καὶ εὐθύς ἐκεῖνος ποὺ λέει κατὰ πρόσωπο τὴν ἀλήθεια οὔτε ἐκεῖνος ποὺ τὴν δημοσιεύει, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἀγάπη καὶ ἀληθινή ζωή καὶ μιλάει μὲ διάκριση, ὅταν πρέπη, καὶ λέει ἐκεῖνα ποὺ πρέπει στὴν πρέπουσα ὥρα.

Ἐκεῖνοι ποὺ ἐλέγχουν μὲ ἀδιακρισία ἔχουν πνευματική σκότιση καὶ κακία καὶ βλέπουν τούς ἀνθρώπους δυστυχῶς σάν κούτσουρα. Καὶ ἐνῶ τούς πελεκάνε ἀλύπητα καὶ ὑποφέρουν οἱ ἄνθρωποι, αὐτοί χαίρονται γιὰ τὸ τετραγώνισμα ποὺ τούς κάνουν, γιὰ «τὸν κυβισμό»! Μόνο σὲ ἄνθρωπο ποὺ ἔχει δαιμόνιο ἀρχικό δικαιολογεῖται νὰ θεατρίζη τούς ἀνθρώπους μπροστὰ στὸ κόσμο, νὰ τούς λέη τὸ παρελθόν τους (σὲ ὅσους βέβαια ἔχει δικαιώματα τὸ δαιμόνιο), γιὰ νὰ κλονίζη ἀδύνατες ψυχές. Τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα, φυσικά, δὲν βγάζει στὴν φόρα τὶς ἀρετές τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ τὶς ἀδυναμίες τους, ἐπειδή δὲν ἔχουν κακία, τὸ κακό τὸ διορθώνουν μὲ καλωσύνη. Ἄν δοῦν καμμιά φορὰ κάπου λίγη ἀκαθαρσία ποὺ δὲν καθαρίζεται, τὴν σκεπάζουν μὲ καμμιά πλάκα, γιὰ νὰ μήν ἀηδιάση καὶ ὁ ἄλλος ποὺ θὰ τὴν δή. Ἐνῶ ἐκεῖνοι ποὺ ξεσκαλίζουν σκουπίδια μοιάζουν μὲ τὶς κότες…

Τώρα[160] ὁ διάβολος κάνει μουντζοῦρες πολλές καὶ μπλέκει πολύ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τελικά θὰ σπάση τὰ μοῦτρα του. Μετά ἀπὸ χρόνια θὰ λάμψουν οἱ δίκαιοι. Καὶ λίγη ἀρετή νὰ ἔχουν, ἐν τούτοις θὰ φαίνωνται, γιατί θὰ ἐπικρατῆ πολύ σκοτάδι, καὶ ὁ κόσμος θὰ στραφῆ πρὸς αὐτούς. Αὐτοί ποὺ σήμερα κάνουν τὰ σκάνδαλα, ἄν ζοῦν τότε, θὰ ντρέπωνται.

Ἀντιμετώπιση ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων

– Γέροντα, ποιά εἶναι ἡ σωστή ἀντιμετώπιση, ὅταν προκύπτουν δύσκολα ἐκκλησιαστικά θέματα;

– Νὰ ἀποφεύγωνται τὰ ἄκρα· μὲ τὰ ἄκρα δὲν λύνονται τὰ θέματα. Βλέπαμε παλιά, ὁ μπακάλης ἔβαζε λίγο-λίγο μὲ τὴν σέσουλα στὴν ζυγαριά, καὶ ἔτσι ἔβρισκε τὴν ἀκρίβεια καὶ ἰσορροποῦσε καὶ ἡ ζυγαριά. Δηλαδή δὲν ἔβαζε ἀπότομα πολύ οὔτε ἀφαιροῦσε ἀπότομα πολύ. Τὰ δύο ἄκρα πάντα ταλαιπωροῦν τὴν Μητέρα Ἐκκλησία

---

160. Εἰπώθηκε τὸ 1974.

καὶ οἱ ἴδιοι ποὺ τὰ κρατοῦν ταλαιπωροῦνται, γιατί τὰ δύο ἄκρα συνήθως καρφώνουν… Εἶναι σάν νὰ κρατάη τὸ ἕνα ἄκρο δαιμονισμένος, ὅταν ἔχη ἀναίδεια πνευματική (περιφρόνηση γιὰ ὅλα), καὶ τὸ ἄλλο ἄκρο σάν νὰ τὸ κρατάη τρελλός, ὅταν ἔχη μωρό ζῆλο μὲ στονοκεφαλιά. Ἕνας πνευματικά ἀναιδής δηλαδή μὲ ἕναν ζηλωτή, ποὺ ἔχει μωρό ζῆλο, ποτέ δὲν συμφωνοῦν, ἀλλὰ τρώγονται καὶ χτυπιοῦνται, γιατί καὶ οἱ δύο στεροῦνται τὴν θεία Χάρη. Τότε –Θεὸς φυλάξοι! – μπορεῖ νὰ χτυπιοῦνται συνέχεια τὰ δύο ἄκρα καὶ «ἄκρη νὰ μήν τούς βρίσκη»κανείς. Ἐκεῖνοι ποὺ θὰ μπορέσουν νὰ λυγίσουν τὰ δύο αὐτὰ ἄκρα, γιὰ νὰ ἑνωθοῦν –νὰ ὁμονοήσουν-, θὰ στεφανωθοῦν ἀπὸ τὸν Χριστό μὲ δύο ἀμάραντα στεφάνια.

Νὰ προσέχουμε νὰ μή δημιουργοῦμε θέματα στὴν Ἐκκλησία οὔτε νὰ μεγαλοποιοῦμε τὶς μικρές ἀνθρώπινες ἀταξίες ποὺ γίνονται, γιὰ νὰ μή δημιουργοῦμε μεγαλύτερο κακό καὶ χαίρεται ὁ πονηρός. Ὅποιος γιὰ μικρή ἀταξία ταράσσεται πολύ καὶ ὁρμάει ἀπότομα μὲ ὀργή, δῆθεν νὰ τὴν διορθώση, μοιάζει μὲ ἐλαφρόμυαλο νεωκόρο ποὺ βλέπει νὰ στάζη ἕνα κερί καὶ ὁρμάει ἀπότομα, μὲ φόρα, γιὰ νὰ τὸ διορθώση δῆθεν, ἀλλὰ παίρνει σβάρνα ἀνθρώπους καὶ μανουάλια, καὶ δημιουργεῖ μεγαλύτερη ἀταξία τὴν ὥρα τῆς λατρείας. Δυστυχῶς στὴν ἐποχή μᾶς ἔχουμε πολλούς ποὺ ταράσσουν τὴν Μητέρα Ἐκκλησία. Ὅσοι ἀπὸ αὐτούς εἶναι μορφωμένοι ἐπίασαν τὸ δόγμα μὲ τὸ μυαλό καὶ ὄχι μὲ τὸ πνεῦμα τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ὅσοι πάλι εἶναι ἀγράμματοι ἐπίασαν καὶ αὐτοί τὸ δόγμα μὲ τὰ δόντια, Γι’ αὐτὸ καὶ τρίζουν τὰ δόντια, ὅταν συζητοῦν ἐκκλησιαστικά θέματα, καὶ ἔτσι δημιουργεῖται μεγαλύτερη ζημία στὴν Ἐκκλησία ἀπὸ αὐτούς παρά ἀπὸ τούς πολέμιους τῆς Ὀρθοδοξίας μας. Καλά εἶναι τὸ ποτάμι νὰ μὴν εἶναι πολύ ὁρμητικό, γιατί παίρνει σβάρνα κούτσουρα, πέτρες, ἀνθρώπους, ἀλλὰ οὔτε βέβαια καὶ πολύ ρηχό, γιατί θὰ κάθωνται κουνούπια…

Εἶναι μερικοί πάλι ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κριτική ὁ ἕνας του ἄλλου καὶ ὄχι μὲ τὸ γενικώτερο καλό. Παρακολουθεῖ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο περισσότερο ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Κοιτάζει τί θὰ πῆ ἤ τί θὰ γράψη ὁ ἄλλος, γιὰ νὰ τὸν χτυπήση κατόπιν ἀλύπητα, ἐνῶ ὁ ἴδιος, ἐὰν ἔλεγε ἤ ἔγραφε τὸ ἴδιο πράγμα, θὰ τὸ ὑποστήριζε καὶ μὲ πολλές μαρτυρίες ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τούς Πατέρες. Τὸ κακό ποὺ κάνει εἶναι μεγάλο, γιατί ἀφ' ἑνός μέν ἀδικεῖ τὸν πλησίον του, ἀφ' ἑτέρου δέ τὸν γκρεμίζει μπροστὰ στὰ μάτια τῶν πιστῶν. Πολλές φορές μάλιστα σπέρνει καὶ τὴν ἀπιστία στὶς ψυχές τῶν ἀδυνάτων, γιατί τούς σκανδαλίζει. Ὅσοι δικαιολογοῦν τὴν κακία τους μὲ τὸν δῆθεν ἔλεγχο τῶν ἄλλων καὶ ὄχι τοῦ ἑαυτοῦ τους ἤ μὲ τὸ νὰ δημοσιεύουν στὸν κόσμο ἐκκλησιαστικές καταστὰσεις –ἀκόμη καὶ πράγματα ποὺ δὲν λέγονται – προφασιζόμενοι τὸ «εἶπε τή Ἐκκλησία»[161], ἄς κάνουν πρῶτα ἀρχή ἀπὸ τὴν μικρή τους ἐκκλησία, τὴν οἰκογένειά τους ἤ τὴν Ἀδελφότητά τους καὶ, ἐὰν τούς φανῆ καλό, τότε ἄς ρεζιλέψουν καὶ τὴν Μητέρα Ἐκκλησία. Τὰ καλά παιδιά, νομίζω, ποτέ δὲν κατηγοροῦν τὴν μάνα τους.

Ὅλοι χρειάζονται στὴν Ἐκκλησία. Ὅλοι προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τούς σ' αὐτήν· καὶ οἱ ἤπιοι χαρακτῆρες καὶ οἱ αὐστηροί. Ὅπως στὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀπαραίτητα καὶ τὰ γλυκά καὶ τὰ ξινά, ἀκόμη καὶ τὰ πικρά ραδίκια, γιατί τὸ καθένα ἔχει τὶς δικές του οὐσίες καὶ βιταμίνες, ἔτσι καὶ στὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ὅλοι εἶναι ἀπαραίτητοι. Ὁ ἕνας συμπληρώνει τὸν χαρακτήρα τοῦ ἄλλου καὶ ὅλοι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀνεχώμαστε ὄχι μόνον τὸν πνευματικό χαρακτήρα τοῦ ἄλλου ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὶς ἀδυναμίες ποὺ ἔχει σάν ἄνθρωπος. Δυστυχῶς μερικοί ἔχουν παράλογες

---

[161]. Ματθ. 18, 17.

ἀπαιτήσεις ἀπὸ τούς ἄλλους. Θέλουν νὰ ἔχουν ὅλοι ἴδιο πνευματικό χαρακτήρα μὲ τὸν δικό τους, καὶ ὅταν κάποιος δὲν συμφωνῆ μὲ τὸν χαρακτήρα τους, δηλαδή ἤ εἶναι λίγο ἐπιεικής ἤ λίγο ὀξύς, ἀμέσως βγάζουν τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν εἶναι πνευματικός ἄνθρωπος.

Ἀξιώματα καὶ ἀνθρώπινη δόξα

Ἀπορῶ, πώς μερικοί δίνουν τόση σημασία στὴν ἀνθρώπινη δόξα καὶ ὄχι στὴν δόξα τοῦ Θεοῦ ποὺ μᾶς περιμένει, ὅταν «τῶν ἀνθρώπων τὴν δόξαν φύγωμεν». Σὲ τί θὰ μᾶς ὠφελήση, ἂν ἀποκτήσουμε καὶ τὸ πιὸ μεγάλο ἀξίωμα ποὺ ὑπάρχει καὶ μᾶς ἐγκωμιάζη ὅλος ὁ κόσμος; Θὰ μᾶς ὁδηγήσουν στὸν Παράδεισο τὰ ἐγκώμια τοῦ κόσμου ἤ θὰ μᾶς ὠθήσουν στὴν κόλαση; Τί εἶπε ὁ Χριστός; «Δόξαν παρά ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω»[162]. Σὲ τί θὰ μὲ ὠφελοῦσε ἂν μποροῦσα νὰ γίνω ἀπὸ μοναχός ἱερομόναχος, δεσπότης, πατριάρχης; Θὰ μὲ βοηθοῦσαν τὰ ἀξιώματα νὰ σωθῶ ἤ θὰ ἦταν μεγάλο βάρος σὲ ἕναν ἀδύνατο Παΐσιο καὶ θὰ μὲ γκρέμιζαν στὴν κόλαση; Ἐὰν δὲν ὑπῆρχε ἄλλη ζωή, μποροῦσε νὰ δικαιολογηθῆ μία τέτοια ἀνοησία. Ἕνας ὅμως ποὺ ἐπιδιώκει τὴν σωτηριά τῆς ψυχῆς τοῦ ὅλα τὰ βλέπει «σκύβαλα»[163] καὶ δὲν ἐπιδιώκει ἀξιώματα.

Ὁ Μωυσῆς, πάρ᾽ ὅλο ποὺ ἦταν ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν Θεό νὰ ἐλευθερώση τὸν λαό τοῦ Ἰσραήλ, δὲν ἀξιώθηκε νὰ πάη στὴν Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, γιατί ἔφθασε σὲ σημεῖο νὰ ἀγανακτήση κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐξ αἰτίας τοῦ λαοῦ. Ζοῦσε συνέχεια μέσα στὴν γκρίνια τοῦ λαοῦ καὶ μία φορά ἀγανάκτησε. «Μοῦ ζητοῦν νερό, εἶπε. Ποῦ νὰ τούς βρῶ νερό;»[164]. Μά πρίν ἀπὸ λίγο χτύπησες τὴν πέτρα καὶ ἔβγαλες νερό καὶ τούς ἔδωσες! Δύσκολο ἦταν; Ἀλλά εἶχε μπλέξει μὲ τὰ θέματα, μὲ τὶς ὑποθέσεις τοῦ λαοῦ καὶ ξέχασε πόσο νερό εἶχε βγάλει νωρίτερα, καὶ ἀπὸ τὶς πολλές σκοτοῦρες ποὺ εἶχε, δὲν τὸ κατάλαβε, γιὰ νὰ ζητήση συγχώρεση ἀπὸ τὸν Θεό. Ἂν ζητοῦσε συγχώρεση, θὰ τὸν συγχωροῦσε ὁ Θεός. Τὸ νὰ μήν πάη στὴν Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας ἦταν ἕνας μικρός κανόνας ἀπὸ τὸν Θεό, ἕνα ἐπιτίμιο γιὰ τὴν ἀγανάκτησή του. Φυσικά ὁ Θεὸς τὸν πῆρε στὸν Παράδεισο καὶ τὸν τίμησε μὲ τὸ νὰ τὸν στείλη μαζί μὲ τὸν Προφήτη Ἠλία στὸ Ὄρος Θαβώρ, στὴν Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου. Ὅλα αὐτὰ βοηθοῦν νὰ καταλάβουμε πόσο μεγάλο ἐμπόδιο γίνεται τὸ ἀξίωμα μὲ τὶς εὐθύνες γιὰ τὴν πορεία ἑνός Χριστιανοῦ πρὸς τὸν Παράδεισο.

Μερικοί, ἐνῶ ἐσωτερικά καὶ ἐξωτερικά θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὅλο χαρά, γιατί οἰκονόμησε ὁ Θεὸς νὰ εἶναι ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ κάθε εὐθύνη, ἀντιθέτως ἐπιδιώκουν εὐθύνες καὶ ἀξιώματα, καὶ ὅταν δὲν τούς δίνωνται, τσιγαρίζονται καὶ φθείρουν καὶ τὴν ψυχή τους καὶ τὸ σῶμα τους, τὸν ναό τοῦ Θεοῦ[165] κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο. Ἐνῶ ὁ Χριστός τούς ἑτοιμάζει τὴν οὐράνια δόξα, αὐτοί θέλουν νὰ περάσουν στὸν Παράδεισο διά μέσο τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων.

Ἴσως ὅμως μου ποῦν μερικοί: «Γιατί ἄλλοι δοξάζονται καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους, δοξάζονται μετά καὶ ἀπὸ τὸν Θεό;»Στὴν οὐσία κανεὶς δὲν θὰ δοξασθῆ ἀπὸ τὸν Θεό,

---

162. Ἰω. 5, 41.
163. Φιλιπ. 3, 8.
164. Βλ. Ἀριθμ. 20, 10.
165. Βλ. Ἀ᾽ Κορ. 3, 16.

ὅταν θέλη τὴν ἀνθρώπινη δόξα. Νὰ μὴν ἐπιδιώκη ποτέ κανεὶς μόνος του εὐθύνες. Ὅταν τὸν ἀπαλλάσσουν ἀπὸ εὐθύνες, θὰ πρέπη νὰ χαίρεται, γιατί κανονικά θὰ ἔπρεπε νὰ στενοχωριέται γιὰ τὶς εὐθύνες ποὺ εἶχε. Ἂν δὲν χαίρεται, σημαίνει ὅτι ὑπάρχει μέσα τοῦ ὕπουλα ἡ ὑπεηφάνεα. Νὰ μὴν ἐπιδιώκουμε ποτέ ἀξιώματα, γιὰ νὰ δοξασθοῦμε ἀπὸ αὐτά, γιατί αὐτὸ φανερώνει ἀρρώστια προχωρημένη. Δείχνει ὅτι βαδίζουμε ἀρρωστημένα ἄλλο δρόμο ἀπὸ τὸν δρόμο τῆς ταπεινοφροσύνης ποὺ βάδισαν οἱ Ἅγιοι Πατέρες καὶ ἔφθασαν στὸν Παράδεισο.

Ἔχουμε πλῆθος Ἁγίων Πατέρων ποὺ ἀπέφευγαν τὶς εὐθύνες· ἡγουμενίες, ἱερωσύνη καὶ ἀρχιερωσύνη. Ἄλλοι ἔκοβαν τὰ χέρια, ἄλλοι τὶς μύτες, ἄλλοι τὰ αὐτιά καὶ ἄλλοι τὶς γλῶσσες, γιὰ νὰ μὴν εἶναι ἀρτιμελεῖς καὶ τούς χειροτονήσουν. Ἄλλους τούς ξεσκέπαζαν τὶς καλύβες καὶ τούς χειροτονοῦσαν ἀπὸ πάνω, ἄλλους τούς χειροτονοῦσαν ἀπὸ μακριά, ὅπως τὸν Ἅγιο Ἀμφιλόχιο. Ἐνῶ εἶχαν μόρφωση καὶ ἁγιότητα, ἐπειδή ὅμως εἶχαν νιώσει τὴν μεγάλη ἀξία τῆς ψυχῆς, καθώς καὶ τὸ μεγάλο βάρος τῶν εὐθυνῶν, ποὺ γίνεται μεγάλο ἐμπόδιο γιὰ νὰ σωθῆ ὁ ἄνθρωπος, Γι΄ αὐτὸ τὶς ἀπέφευγαν. Αὐτοί βρῆκαν τὸν κανονικό δρόμο.

Καὶ στὸ Ἅγιον Ὄρος μερικοί θεωροῦν τὴν ἱερωσύνη ἐμπόδιο στὴν πνευματική ζωή, γιατί ἐκτός τῶν ἄλλων ὑποχρεώσεων εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ πᾶνε, ὅταν ἔρθη ἕνας δεσπότης, ἤ νὰ πᾶνε στὰ πανηγύρια –πνευματικά βέβαια πανηγύρια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ δὲν ἀναπαύουν. Ὅταν ἤμουν στὸ Κοινόβιο, γνώρισα ἕναν διάκο ποὺ γέρασε καὶ πέθανε διάκος. Ὅταν ἦταν ἀκόμη νέος μοναχός, τὸ Μοναστήρι εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ διάκο καὶ τὸν χειροτόνησαν. Ἀργότερα ἦρθαν νεώτεροι. Οἱ νεώτεροι ἔγιναν διάκοι καὶ ἱερεῖς, καὶ ἐκεῖνος ἔδινε συνέχεια τὴν σειρά του στούς ἄλλους καὶ παρέμενε διάκος. Ὅταν τοῦ ἔλεγαν νὰ γίνη ἱερεύς, ἔλεγε: «Τώρα δὲν ἔχει ἀνάγκη τὸ Μοναστήρι. Δόξα τῷ Θεῷ, ὑπάρχουν οἱ νεώτεροι ἀδελφοί». Τὸν ἔβαλαν στὸ γραφεῖο. Ὅταν ἦρθαν μορφωμένοι στὸ Μοναστήρι, παρακάλεσε καὶ ἔγυγε καὶ ἀπὸ τὸ γραφεῖο. Ὅταν τὸ Μοναστήρι περνοῦσε μία δυσκολία, παρακάλεσε αὐτός τὸ εὐλαβής διάκος ἕναν ἱερέα ἐνάρετο νὰ ἀναλάβη τὴν ἡγουμενία. Ἐκεῖνος τοῦ εἶπε: «Πῶς ἐσύ ἀποφεύγεις τὶς εὐθύνες καὶ τὶς φορτώνεις σ' ἐμένα; Γίνε ἐσύ προϊστὰμενος, γιὰ νὰ γίνω καὶ ἐγώ ἡγούμενος». Ἔτσι ἔγινε ὁ ἕνας ἡγούμενος καὶ ὁ ἄλλος προϊστὰμενος. Ὅταν τακτοποιήθηκαν τὰ πράγματα καὶ πήγαινε καλά τὸ Μοναστήρι, παραιτήθηκε πάλι ἀπὸ προϊστὰμενος. Πολύ μὲ βοήθησε αὐτός ὁ διάκος· εἶχε πολλή Χάρη Θεοῦ. Αὐτόν καλοῦσαν γιὰ τὰ δύσκολα θέματα στὴν Ἱερά Κοινότητα νὰ πῆ τὴν φωτισμένη τοῦ γνώμη.

– Τί φταίει, Γέροντα, ὅταν πνευματικοί ἄνθρωποι, ἐνῶ δὲν ἀγαποῦν τὰ χρήματα, ἐπιδιώκουν ὅμως τὴν δόξα; Ἰσχύει αὐτὸ ποῦ ἔλεγαν οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες: «Πολλοί ἐμίσησαν τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν οὐδείς»[166];

– Τὸ κεφάλι τὸ ἄδειο φταίει! Αὐτή εἶναι κενή δόξα. Τὸ «πολλοί ἐμίσησαν τὸν πλοῦτον…»εἶναι κοσμική νοοτροπία· δὲν χωράει στὴν πνευματική ζωή. Αὐτὰ τὰ ἔλεγαν οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες ποὺ δὲν γνώριζαν τὸν ἀληθινό Θεό. Στὴν πνευματική ζωή ἡ δόξα πρέπει νὰ ἐξαφανισθῆ. Μεγαλύτερη ἀτιμία ἀπὸ αὐτή ποῦ ὑπέφερε ὁ Χριστός ὑπέφερε κανείς; Οἱ Πατέρες τὴν ἀτιμία ζητοῦσαν καὶ τούς τιμοῦσε ὁ Θεός. Αὐτοί ἀκόμη στὸ κοσμικό στάδιο βρίσκονται. Ποδόσφαιρο παίζουν. ΠΑΟΚ-ΑΕΚ-ΔΟΞΑ! Ἡ

---

[166]. Γνωμικό του Κλεοβούλου, τυράννου της ἀρχαίας πόλεως Λίνδου τῆς Ρόδου, ἑνός ἀπὸ τούς ἑπτά σοφούς (6ος αἰ. π.Χ.).

δόξα ποὺ ἀναφέρει στὸ Εὐαγγέλιο ἔχει ἀγάπη καὶ ταπείνωση. «Δόξασόν σου τὸν υἱόν, λέει, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σὲ… αὐτή δέ ἐστίν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσι σὲ τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν»[167]. Ζητοῦσε δηλαδὴ ὁ Χριστός ἀπὸ τὸν Θεό νὰ γνωρίσουν οἱ ἄνθρωποι τὸν Λυτρωτή τους, γιὰ νὰ σωθοῦν. Σήμερα οἱ περισσότεροι ἐνδιαφέρονται πῶς νὰ ἀποκτήσουν ἀπὸ παντοῦ δόξα. Δόξα ἀπὸ ᾿δῶ, δόξα ἀπὸ ᾿κεῖ, καὶ τελικά καταλήγουν σὲ… λόξα ἀπὸ ᾿δῶ, λόξα ἀπὸ ᾿κεῖ. Αὐτὸ εἶναι ποὺ εἶπε ὁ Χριστός: «Δόξαν παρά ἀλλήλων λαμβάνοντες»[168], «πλανῶντες καὶ πλανώμενοι»[169]. Μὲ κάτι τέτοια μου ἔρχεται νὰ κάνω ἐμετό. Σὲ τέτοια ἀτμόσφαιρα δὲν μπορῶ νὰ ζήσω οὔτε εἴκοσι τέσσερις ὧρες.

Οἱ εὐθύνες εἶναι μεγάλο ἐμπόδιο στὴν πνευματική ζωή. Ὅσοι θέλουν νὰ κάνουν δουλειά πνευμαιτκή ἀποφεύγουν τὶς εὐθύνες. Συνήθως δὲν βλέπει κανεὶς καλό τέλος σ᾿ αὐτούς ποὺ ἐπιδιώκουν ἀξιώματα καὶ προϊσταμενίες. Μπαίνει τὸ προσωπικό στοιχεῖο, ὁ ἐγωισμός, καὶ μετά συγκρούονται καὶ μαλώνουν μεταξύ τους οἱ προϊστὰμενοι, ἐπειδή ὑπάρχει καὶ στὸν ἕνα καὶ στὸν ἄλλο προϊστὰμενο ὁ ἐγωισμός. Ὅσοι ὅμως ἀγωνίζονται φιλότιμα καὶ δὲν ἀναπαύουν τὸν ἑαυτό τους καὶ βγάζουν τὸν ἑαυτό τους ἀπὸ τὴν κάθε ἐνέργειά τους βοηθᾶνε πολύ θετικά, γιατί τότε μόνον ἀναπαύονται οἱ ψυχές ποὺ ἔχουν ἀνάγκη βοηθείας καὶ τότε μόνο θὰ ἀναπαυθῆ ἐσωτερικά ἡ ψυχή τους καὶ σ᾿ αὐτὴν τὴν ζωή καὶ στὴν αἰώνια.

Οἱ Ἅγιοι Πατέρες, παλιά, ἔφευγαν στὴν ἔρημο πρῶτα καὶ ἐρημώνονταν ἀπὸ τὰ πάθη τους μὲ τὸν ἀγώνα τους. Χωρίς σχέδια καὶ προγράμματα δικά τους ἀφήνονταν στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπέφευγαν τὰ ἀξιώματα καὶ τὴν ἐξουσία, ἀκόμη καὶ ὅταν ἔφθαναν σὲ μέτρα ἁγιότητος –ἐκτός ἂν ἡ Μητέρα Ἐκκλησία εἶχε ἀνάγκη, ὅποτε ἔκαναν ὑπακοή στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ δοξαζόταν τὸ Ὄνομα τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν ἁγία τους ζωή. Γίνονταν δηλαδή πνευματικοί αἱμοδότες, ἀφοῦ ἀποκτοῦσαν καλή κατάσταση πνευματικῆς ὑγείας στὴν ἔρημο, μὲ τὴν καλή πνευματική τροφή καὶ τὴν ἄγρυπνη πατερική παρακολούθηση.

Ἡ διοίκηση στὴν Ἐκκλησία

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία πάντα λειτουργοῦσε μὲ Συνόδους. Τὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα εἶναι νὰ λειτουργῆ ἡ Σύνοδος στὴν Ἐκκλησία καὶ ἡ Γεροντική Σύναξη στὰ Μοναστήρια. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡ Σύνοδος νὰ ἀποφασίζουν μαζί. Ὁ ἡγούμενος ἢ ἡ ἡγουμένη καὶ τὸ ἡγουμενοσυμβούλιο νὰ ἀποφασίζουν μαζί. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἶναι πρῶτος μεταξύ ἴσων. Καὶ ὁ πατριάρχης δὲν εἶναι πάπας· ἔχει τὸν ἴδιο βαθμό μὲ τούς ὑπόλοιπους ἱεράρχες. Ἐνῶ ὁ πάπας ἔχει ἄλλο βαθμό –κάθεται ψηλά καὶ τοῦ φιλοῦν τὸ πόδι! – ὁ πατριάρχης κάθεται μαζί μὲ τούς ἄλλους ἱεράρχες καὶ συντονίζει. Καὶ ἕνας ἡγούμενος ἢ μία ἡγουμένη σὲ σχέση μὲ τούς προϊσταμένους εἶναι πάλι πρῶτοι μεταξύ ἴσων.

Δὲν μπορεῖ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἢ ἕνας ἡγούμενος νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει. Φωτίζει ὁ Θεὸς τὸν ἕναν ἱεράρχη ἢ προϊστὰμενο γιὰ τὸ ἕνα θέμα, τὸν ἄλλον γιὰ τὸ ἄλλο. Βλέπεις, καὶ οἱ τέσσερις Εὐαγγελιστές συμπληρώνουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ἔτσι καὶ ἐδῶ

---

[167]. Ἰω. 17, 1 κ.ε.

[168]. Ἰω. 5, 44.

[169]. Β᾿ Τίμ. 3, 13.

λέει τὴν γνώμη τοῦ ὁ καθένας, καὶ ὅταν ὑπάρχη ἀντίθετη γνώμη, καταχωρίζεται στὰ πρακτικά. Γιατί, ὅταν πρόκειται γιὰ μία ἀπόφαση ἀντίθετη μὲ τὶς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἕνας δὲν συμφωνῆ, ἂν δὲν ζητήση νὰ καταχωριστῆ ἡ γνώμη του, θὰ φαίνεται ὅτι συμφωνεῖ. Ἂν δὲν συμφωνῆ καὶ ὑπογράψη χωρίς νὰ καταχωριστῆ ἡ γνώμη του, κάνει κακό καὶ φέρει εὐθύνη· εἶναι ἔνοχος. Ἐνῶ, ἂν πῆ τὴν γνώμη του, καὶ ἡ πλειοψηφία νὰ εἶναι ἀντίθετη, αὐτός εἶναι ἐντάξει ἀπέναντι στὸν Θεό. Ἂν στὴν Ἐκκλησία δὲν λειτουργῆ σωστὰ ἡ Σύνοδος ἢ στὰ Μοναστήρια ἡ Σύναξη, τότε, ἐνῶ μιλοῦμε γιὰ ὀρθόδοξο πνεῦμα, ἔχουμε παπικό. Τὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα εἶναι νὰ λέη καὶ νὰ καταχωρίζη ὁ καθένας τὴν γνώμη του, ὄχι νὰ μή μιλάη, γιατί φοβᾶται, ἢ νὰ κολακεύη, γιὰ νὰ τὰ ἔχη καλά μὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπο ἢ μὲ τὸν ἡγούμενο.

Ἀλλά καὶ οἱ κληρικοί ποὺ μπαίνουν στὴν διοίκηση νέοι στὴν ἡλικία, ἔστω καὶ ἂν ἔχουν προσόντα, βλάπτονται, χαραμίζονται. Μπαίνουν στὰ γρανάζια, διοίκηση, γραμματεία κ.λπ. καὶ δὲν βοηθιοῦνται πνευματικά, ἐνῶ ἔχουν προϋποθέσεις. Μερικοί, ἂν δὲν χαραμίζονταν καὶ ἔκαναν δουλειά στὸν ἑαυτό τους, θὰ ἦταν ἀργότερα μεγάλα κεφάλαια γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀσχολῆται μὲ τὴν καλή ἔννοια μὲ τὸν ἑαυτό του, δὲν κάνη δηλαδή δουλειά στὸν ἑαυτό του, εἶναι σάν ἔμπορας ποὺ ἀγοράζει καὶ πουλάει καὶ δὲν ξέρει τί χρέη ἔχει, καὶ τελικά τὸν κλείνουν στὴν φυλακή.

Πολύ λυπᾶμαι ὅταν ἀκούω νέοι ἱερεῖς νὰ εἶναι στὸ γραφεῖο. Ἂν ἔμεναν ἔξω ἀπὸ τὴν διοίκηση λίγο ἀκόμη, θὰ βοηθοῦσαν ἀργότερα πιὸ πολύ. Δυστυχῶς ὅμως συχνά γίνονται προϊστάμενοι νέοι ἱερεῖς καὶ ὄχι ἔμπειροι, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ κάνουν δουλειά πνευματική στὸ ποίμνιό τους, καὶ ἔτσι γίνεται διπλό κακό. Δηλαδή οἱ νέοι ἀναλαμβάνουν εὐθύνες, πρίν κάνουν πνευματική δουλειά στὸν ἑαυτό τους, καὶ βρίσκονται σὲ θέσεις ποὺ πρέπει νὰ προσφέρουν, πρίν ἀποκτήσουν πνευματικό πλοῦτο. Οἱ μεγαλύτεροι πάλι μή ἔχοντας ὑπεύθυνες θέσεις δὲν ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ προσφέρουν τὴν πολύτιμη πείρα τους καὶ τὸν θεῖο φωτισμό τους.

Ἡ Θεία Λειτουργία

– Γέροντα, ὅταν τελῆται Θεία Λειτουργία, πάντοτε πρέπει νὰ ὑπάρχη κάποιος ποῦ θὰ κοινωνήση;

– Ναί, γιατί ὁ κύριος σκοπός τῆς Θείας Λειτουργίας εἶναι νὰ κοινωνοῦν οἱ Χριστιανοί, ἔστω καὶ λίγοι ποὺ εἶναι ἕτοιμοι. Ὅλες οἱ εὐχές ἀναφέρονται στούς πιστούς ποὺ θὰ κοινωνήσουν. Γι᾽ αὐτὸ ἔστω καὶ ἕνας πρέπει νὰ κοινωνάη. Φυσικά, θὰ τύχη καὶ καμμιά φορὰ νὰ μήν εἶναι οὔτε ἕνας ἕτοιμος· ἄλλο αὐτό. Καλά εἶναι ὅμως ἀκόμη καὶ ἕνα μικρό παιδάκι, ἕνα μωρό, νὰ κοινωνάη. Καὶ ὅταν δὲν βρίσκεται κανείς, τότε εἶναι μόνο γιὰ νὰ κοινωνάη ὁ ἱερεύς καὶ νὰ μνημονεύωνται ὀνόματα. Ἀλλά αὐτὸ ἂς γίνεται ὡς ἐξαίρεση καὶ ὄχι ὡς κανόνας.

Τὰ γεγονότα τῆς Καινῆς Διαθήκης τὰ ζῆ κανεὶς σὲ κάθε Θεία Λειτουργία. Ἡ Ἁγία Πρόθεση εἶναι ἡ Βηθλεέμ, ἡ Ἁγία Τράπεζα εἶναι ὁ Πανάγιος Τάφος, καὶ ὁ Ἐσταυρωμένος ὁ Ἅγιος Γολγοθάς. Ἁγιάζεται ὅλη ἡ κτίση ἀπὸ τὴν Θεία Λειτουργία, ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Οἱ Θεῖες Λειτουργίες κρατοῦν τὸν κόσμο! Εἶναι φοβερό τὸ τί μᾶς ἔχει δώσει ὁ Θεός! Δὲν εἴμαστε ἄξιοι Γι᾽ αὐτό! Ὑπάρχουν ἱερεῖς ποὺ ζοῦν σὲ κάθε Θεία Λειτουργία τὸ φοβερό αὐτὸ Μυστήριο. Μοῦ εἶπε κάποιος κληρικός ὅτι ἕνας πολύ ἁπλός καὶ καλός ἱερεύς τοῦ ἔλεγε: «Δυσκολεύομαι πολύ νὰ κάνω

κατάλυση. Πέφτουν τὰ βρωμοδάκρυά μου μέσ' στὸ ἅγιο Ποτήριο· δὲν μπορῶ νὰ τὰ συγκρατήσω, καὶ Γι΄ αὐτὸ στενοχωριέμαι πολύ». Καὶ ἔκλαιγε! Τοῦ λέει καὶ ἐκεῖνος: «Πές στὸν Χριστό νὰ μοῦ δώση καὶ μένα λίγα «βρωμοδάκρυα»».

– Γέροντα, γιατί, ὅταν ὁ ἱερεύς παίρνη καιρό, κατεβαίνετε ἀπὸ τὸ στασίδι;

– Κατεβαίνω, γιατί ἐκείνη τὴν ὥρα ποὺ προσεύχεται ὁ ἱερεύς στέλνει ὁ Θεὸς τὴν θεία Χάρη στὸν ἱερέα, γιὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξη ἀπὸ τὶς ἀδυναμίες του, ὥστε νὰ μπορέση νὰ τελέση τὴν θεία Μυσταγωγία. Τότε καὶ οἱ πιστοί πρέπει μὲ εὐλάβεια νὰ προσεύχωνται γιὰ νὰ πάρουν Χάρη.

Ἡ Θεία Λειτουργία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Προσκομιδή. Πῶς ὁ Θεὸς οἰκονομάει καμμιά φορὰ νὰ καταλάβουμε καὶ νὰ ζήσουμε καὶ ἐμεῖς τὰ ἅγια Μυστήρια! Ὅταν ἤμουν Ἐκκλησιαστικός, μοῦ συνέβη ἕνα γεγονός. Μία φορά, ὅταν ὁ ἱερεύς ἔκανε τὴν Προσκομιδή, τὴν στιγμή ποὺ εἶπε: «Ὡς Πρόβατον ἐπί σφαγήν ἤχθη», ἀκούω σπαρτάρισμα ἀρνιοῦ ἐπάνω στὸ ἅγιο Δισκάριο. Ὅταν πάλι εἶπε: «Θύεται ὁ Ἀμνός καὶ Υἱός τοῦ Θεοῦ», ἀκούω βέλασμα ἀπὸ τὴν Ἁγία Πρόθεση. Φοβερό! Γι΄ αὐτὸ λέω στούς ἱερεῖς νὰ μήν προετοιμάζουν ἀπὸ νωρίτερα τὴν Προσκομιδή καὶ μετά κάνουν τὰ ἄλλα εἰκονικά. Δηλαδή δὲν πρέπει νὰ κόβουν τὸ πρόσφορο ἀπὸ νωρίτερα καὶ ἁπλῶς ἐκείνη τὴν στιγμή νὰ τοποθετοῦν τὸν Ἀμνό στὸ ἅγιο Δισκάριο καὶ νὰ λένε, «θύεται ὁ Ἀμνός τοῦ Θεοῦ»καὶ «ὡς Πρόβατον ἐπί σφαγήν ἤχθη», ἐνῶ ἔχουν ἤδη βγάλει τὸν Ἀμνό. Ὅταν λένε αὐτὰ τὰ λόγια, τότε πρέπει νὰ παίρνουν τὴν ἁγία Λόγχη καὶ νὰ χαράζουν τὸ πρόσφορο. Ὅταν δηλαδή λένε, «θύεται ὁ Ἀμνός τοῦ Θεοῦ», τότε νὰ Τὸν «θύουν».

Ὅταν ὁ ἱερεύς χτυπάη τὸ κουδουνάκι τὴν ὥρα ποὺ κάνει Προσκομιδή καὶ μνημονεύετε καὶ ἐσεῖς νοερῶς ὀνόματα, νὰ συμμετέχη ἡ καρδιά σας στὸν πόνο τῆς κάθε ψυχῆς ποὺ μνημονεύετε, εἴτε ζωντανή εἶναι εἴτε κεκοιμημένη. Νὰ φέρνετε στὸν νοῦ σᾶς γενικά ὅλες τὶς περιπτώσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅποιον συγκεκριμένα ἔχετε ὕπ' ὄψιν σας καὶ νὰ λέτε: «Μαρίας, Νικολάου… ξέρεις Ἐσύ, Θεέ μου, τὰ προβλήματά τους· βοήθησέ τους». Ὀνόματα ποὺ σᾶς δίνουν γιὰ μνημόνευση, νὰ τὰ μνημονεύετε σὲ μερικές Θεῖες Λειτουργίες, ἄλλα σὲ τρεῖς, ἄλλα σὲ πέντε, καὶ μετά νὰ μνημονεύωνται καὶ ἄλλα. Γιατί νὰ ἔχης ἄλλους νὰ τούς μνημονεύης συνέχεια καὶ ἄλλους ποῦ ἔχουν ἀνάγκη νὰ μήν τούς μνημονεύης καθόλου; Αὐτὸ δὲν τὸ καταλαβαίνω. Ὀνόματα Καθολικῶν, Ἰεχωβάδων κ.λπ. δὲν κάνει νὰ μνημονεύωνται στὴν Ἱερά Πρόθεση. Δὲν μπορεῖ νὰ βγαίνη Γι΄ αὐτούς μερίδα οὔτε γίνεται Γι΄ αὐτούς μνημόσυνο. Ὑπέρ ὑγείας καὶ φωτισμοῦ μποροῦμε νὰ εὐχώμαστε καὶ Γι΄ αὐτούς, ἀκόμη καὶ Παράκληση νὰ κάνουμε.

– Γέροντα, μερικοί ἱερεῖς λένε ὅτι δὲν θέλουν νὰ λειτουργοῦν συχνά, γιὰ νὰ μή συνηθίσουν.

– Δὲν εἶναι σωστό αὐτὸ νὰ τὸ λέη ἱερεύς. Εἶναι δηλαδή σάν νὰ λέη: «Δὲν πάω τακτικά στούς συγγενεῖς μου, ὥστε νὰ μὲ καλοδέχωνται περισσότερο, ὅταν πηγαίνω». Χρειάζεται ὅμως προετοιμασία. Ἡ Θεία Κοινωνία θεραπεύει, ἁγιάζει αὐτόν ποὺ ἀγωνίζεται. Ἕναν ποῦ δὲν ἀγωνίζεται, πῶς νὰ τὸν βοηθήση; Τί νὰ ἀλλοιώση ὁ Χριστός, ἀφοῦ δὲν ἀλλοιώνεται ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος; Κάποτε, στὴν Σπηλιά τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἦταν ἕνας Γέροντας μὲ δύο ὑποτακτικούς. Ὁ ἕνας ἦταν ἱερομόναχος καὶ ὁ ἄλλος ἱεροδιάκονος. Μία μέρα λοιπόν πῆγαν οἱ ὑποτακτικοί του σὲ ἕνα ἐξωκκλήσι, γιὰ νὰ λειτουργήσουν. Ὁ ἱερεύς ὅμως φθονοῦσε πολύ τὸν διάκο, καὶ τὸν ζήλευε, ἐπειδή ὁ διάκος ἦταν πιὸ ἔξυπνος καὶ ἐπιτήδειος σὲ ὅλα· ἀλλὰ καὶ ὁ διάκος δὲν

βοηθοῦσε μὲ τὸν ἐγωιστικό του τρόπο. Ὁ ἱερεύς εἶχε προετοιμασθῆ ἐξωτερικά, διαβάζοντας τὴν Θεία Μετάληψη καὶ κάνοντας ὅλα τὰ σχετικά τυπικά. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἔκανε τὸ κυριώτερο, τὴν ἐσωτερική προετοιμασία· δηλαδή νὰ ἐξομολογηθῆ ταπεινά, γιὰ νὰ διώξη τὸν φθόνο καὶ τὴν ζήλεια ἀπὸ τὴν καρδιά του, τὰ ὁποία δὲν φεύγουν μὲ τὸ νὰ ἀλλάξουμε τὰ ροῦχα μας καὶ νὰ λούσουμε τὸ κεφάλι. Ἔτσι λοιπόν μὲ τὴν ἐξωτερική αὐτή προετοιμασία προχώρησε στὸ φοβερό Θυσιαστήριο, γιὰ νὰ λειτουργήση. Μόλις ὅμως ἄρχισε νὰ προσκομίζη, τί συνέβη; Ἀκούστηκε ξαφνικά ἕνας μεγάλος κρότος καὶ εἶε νὰ φεύγη τὸ ἅγιο Δισκάριο ἀπὸ τὴν Προσκομιδή καὶ νὰ ἐξαφανίζεται. Ἑπόμενο ἦταν νὰ μήν μπορέσουν πιά νὰ λειτουργήσουν. Ἐὰν δὲν τούς ἐμπόδιζε ὁ Καλός Θεὸς μὲ αὐτόν τὸν τρόπο καὶ λειτουργοῦσε ὁ ἱερεύς μὲ τὴν ψυχική κατάσταση στὴν ὁποία βρισκόταν, μοῦ λέει ὁ λογισμός ὅτι θὰ πάθαινε μεγάλο κακό.

– Γέροντα, ἂν συμβῆ κάτι τὴν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας, μπορεῖ ἡ Θεία Λειτουργία νὰ διακοπῆ;

– Ὅταν γίνεται Θεία Λειτουργία, δὲν μπορεῖ ὁ ἱερεύς νὰ τὴν ἀφήση στὴν μέση, ὁ,τιδήποτε καὶ νὰ συμβῆ. ,καὶ πόλεμος νὰ κηρυχθῆ, θὰ τὴν τελειώση. Καὶ οἱ ἐχθροί νὰ ἔρχωνται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, θὰ κοιτάξη τὸ πολύ-πολύ νὰ βιασθῆ λίγο, γιὰ νὰ τελειώση. Θὰ βοηθήση ὁ Θεὸς νὰ τελειώση. Ἀλλά πρέπει νὰ ἔχη κανεὶς ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό· νὰ μή φοβᾶται.

Ὁ Λειτουργός του Ὑψίστου πρέπει νὰ ἔχη πολλή προσοχή, καθαρότητα, ἀκρίβεια. Εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ τούς Ἀγγέλους οἱ ἱερεῖς. Οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι καλύπτουν τὰ πρόσωπά τους τὴν ὥρα ποὺ τελεῖται τὸ Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἐνῶ ὁ ἱερεύς τὸ τελεῖ.

Κεφάλαιο 3 - Γιορτές καὶ ἀργίες

«Ἑορτάσωμεν, πιστοί, ἑορτήν πνευματικήν…»[170]

Ὁ Χριστός μὲ τὴν μεγάλη Του ἀγάπη καὶ μὲ τὴν μεγάλη Του ἀγαλλίαση ποὺ σκορπάει στὶς ψυχές τῶν πιστῶν μὲ ὅλες τὶς ἅγιες γιορτές Τοῦ μᾶς ἀνασταίνει ἀληθινά, ἀφοῦ μᾶς ἀνεβάζει ψηλά πνευματικά. Ἀρκεῖ νὰ συμμετέχουμε καὶ νὰ ἔχουμε ὄρεξη πνευματική νὰ τὶς πανηγυρίζουμε πνευματικά· τότε τὶς γλεντᾶμε πνευματικά καὶ μεθᾶμε πνευματικά ἀπὸ τὸ παραδεισένιο κρασί οὐ μᾶς φέρνουν οἱ Ἅγιοι καὶ μᾶς κερνοῦν.

– Γέροντα, πῶς μπορεῖ νὰ ζήση κανεὶς πνευματικά τὶς γιορτές;

– Τὶς γιορτές γιὰ νὰ τὶς ζήσουμε, πρέπει νὰ ἔχουμε τὸν νοῦ μας στὶς ἅγιες ἡμέρες καὶ ὄχι στὶς δουλειές ποὺ ἔχουμε νὰ κάνουμε γιὰ τὶς ἅγιες ἡμέρες. Νὰ σκεφτώμαστε τὰ γεγονότα τῆς κάθε ἅγιας ἡμέρας (Χριστούγεννα, Θεοφάνεια, Πάσχα κ.λπ.) καὶ νὰ λέμε τὴν εὐχή δοξολογώντας τὸν Θεό. Ἔτσι θὰ γιορτάζουμε μὲ πολλή εὐλάβεια κάθε γιορτή. Οἱ κοσμικοί ζητοῦν νὰ καταλάβουν τὰ Χριστούγεννα μὲ τὸ χοιρινό, τὸ Πάσχα μὲ τὸ ἀρνί, τὶς Ἀποκριές μὲ τὸ κομφετί. Οἱ ἀληθινοί μοναχοί ὅμως κάθε μέρα ζοῦν τὰ θεία γεγονότα καὶ ἀγάλλονται συνέχεια. Κάθε ἑβδομάδα ζοῦν τὴν Μεγάλη Ἑβδομάδα. Κάθε Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή ζοῦν τὴν Μεγάλη Τετάρτη, τὴν Μεγάλη Πέμπτη, τὴν Μεγάλη Παρασκευή, δηλαδή τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ, καὶ κάθε Κυριακή τὸ Πάσχα, τὴν Ἀνάσταση. Τί, θὰ πρέπη νὰ ἔρθη ἡ Μεγάλη Ἑβδομάδα, γιὰ νὰ θυμηθῆ κανεὶς τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ; Πρέπει νὰ ἔρθη τὸ Πάσχα μὲ τὸ ἀρνί, γιὰ νὰ καταλάβω τὸ «Χριστός ἀνέστη»σάν τούς κοσμικούς; Ὁ Χριστός τί εἶπε; «Ἕτοιμοι γίνεσθε»[171] εἶπε. Δὲν εἶπε, «ἑτοιμασθῆτε τώρα!».Ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ λέει ὁ Χριστός, «ἕτοιμοι γίνεσθε», πρέπει ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἰδίως ὁ μοναχός, νὰ εἶναι ἕτοιμος συνέχεια. Νὰ μελετάη καὶ νὰ ζῆ τὰ θεία γεγονότα συνέχεια. Ὅταν κανεὶς μελετάη τὰ γεγονότα τῆς κάθε γιορτῆς, φυσιολογικά θὰ συγκινηθῆ καὶ μὲ ἰδιαίτερη εὐλάβεια θὰ προσευχηθῆ. Ἔπειτα στὶς Ἀκολουθίες ὁ νοῦς νὰ εἶναι στὰ γεγονότα ποὺ γιορτάζουμε καὶ μὲ εὐλάβεια νὰ παρακολουθοῦμε τὰ τροπάρια ποὺ ψάλλονται. Ὅταν ὁ νοῦς εἶναι στὰ θεία νοήματα, ζῆ τὰ γεγονότα ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἔτσι ἀλλοιώνεται. Ὅταν σκεφτώμαστε λ.χ. ἕναν Ἅγιο ποὺ τὸν ἔχουμε σὲ εὐλάβεια ἤ τὸν Ἅγιο ποὺ γιορτάζουμε, ὁ νοῦς θὰ πάη καὶ λίγο παραπάνω· θὰ πάη στὸν Οὐρανό. Καὶ ὅταν σκεφτώμαστε τούς Ἁγίους, μᾶς σκέφτονται καὶ οἱ Ἅγιοι καὶ μᾶς βοηθοῦν. Ἔτσι πιάνει κανεὶς φιλία μὲ τούς Ἁγίους, ποὺ εἶναι καὶ ἡ πιὸ σίγουρη φιλία. Τότε μπορεῖ νὰ εἶναι μόνος καὶ νὰ ζῆ μὲ ὅλους· καὶ μὲ Ἁγίους καὶ μὲ Ἀγγέλους καὶ μὲ ὅλον τὸν κόσμο. Νὰ εἶναι μόνος καὶ νὰ νιώθη ὅλη αὐτήν τὴν συντροφιά! Εἶναι ζωντανή ἡ παρουσία τῶν Ἁγίων. Ὅλοι οἱ Ἅγιοι εἶναι παιδιά τοῦ Θεοῦ καὶ βοηθοῦν ἐμᾶς τὰ ταλαίπωρα παιδιά τοῦ Θεοῦ.

Τούς Ἁγίους μας, ποὺ ἔχυσαν εἴτε αἷμα εἴτε ἱδρῶτες καὶ δάκρυα γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, πάντα πρέπει νὰ τούς γιορτάζουμε μὲ εὐλάβεια, γιὰ νὰ βοηθιώμαστε.

---

170. Τροπάριο τῆς στ΄ ᾠδῆς τοῦ β΄ κανόνος τῆς ἑορτῆς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (21 Νοεμβρίου).

171. Βλ. Ματθ. 24, 44.

Καὶ ὅταν ἀκοῦμε τὸ Συναξάρι τούς «Τή αὐτή ἡμέρα μνήμη τοῦ Ἁγίου…», νὰ στεκώμαστε ἐκείνη τὴν στιγμή ὄρθιοι, ὅπως καὶ οἱ στρατιῶτες στέκονται προσοχή, ὅταν διαβάζωνται τὰ ὀνόματα τῶν ἡρωικῶς πεσόντων συναδέλφων τους. «Τὴν τάδε τοῦ μηνός… ὁ στρατιώτης δεῖνα ἔπεσε μαχόμενος ἡρωικῶς στὸ τάδε μέτωπο».

Στὴν γιορτή, γιὰ νὰ νιώση κανεὶς τὸ γεγονός, δὲν πρέπει νὰ δουλεύη. Τὴν Μεγάλη Παρασκευή λ.χ., ἐὰν θέλη νὰ νιώση κάτι, δὲν πρέπει νὰ κάνη τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπὸ προσευχή. Στὸν κόσμο οἱ καημένοι οἱ κοσμικοί τὴν Μεγάλη Ἑβδοβάδα ἔχουν δουλειές. Μεγάλη Παρασκευή νὰ δίνουν εὐχές. «Χρόνια πολλά! Νὰ ζήσετε! Μὲ μία νύφη!»…. Δὲν κάνει! Ἐγώ τὴν Μεγάλη Παρασκευή κλείνομαι στὸ Καλύβι. Ὅπως καὶ μετά τὸ Ἀγγελικό Σχῆμα ἡ ἑβδομάδα τῆς ἡσυχίας ποὺ ἀκολουθεῖ, βοηθάει, γιατί ποτίζει ἡ θεία Χάρις τὴν ψυχή καὶ καταλαβαίνει ὁ μεγαλόσχημος τί ἔγινε, ἔτσι καὶ στὶς γιορτές ἡ ἡσυχία πολύ βοηθάει. Μᾶς δίνεται περισσότερη εὐκαιρία νὰ ξεκουρασθοῦμε λίγο, νὰ μελετήσουμε καὶ νὰ προσευχηθοῦμε. Θὰ ἔρθη ἕνας καλός λογισμός, θὰ ἐξετάσουμε τὸν ἑαυτό μας, θὰ ποῦμε λίγο τὴν εὐχή καὶ θὰ νιώσουμε ἔτσι κάτι ἀπὸ τὸ θεῖο γεγονός τῆς ἡμέρας.

«Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ…»

Σήμερα δυστυχῶς δὲν χρησιμοποιοῦμε τὴν ἐλευθερία γιὰ τὸ καλό, γιὰ τὴν ἁγιότητα, ἀλλὰ γιὰ τὴν κοσμικότητα. Παλιότερα δούλευαν οἱ ἄνθρωποι ὅλη τὴν ἑβδομάδα καὶ εἶχαν τὴν Κυριακή ἀργία. Τώρα ἔχουν καὶ τὸ Σάββατο ἀργία. Ζοῦν ὅμως τώρα περισσότερο πνευματικά ἤ ἁμαρτάνουν περισσότερο; Ἂν ἀξιοποιοῦσαν τὸν χρόνο τους στὰ πνευματικά, θὰ ἦταν διαφορετικά· θὰ ἦταν συμμαζεμένοι οἱ ἄνθρωποι. Πᾶμε νὰ κλέψουμε ἀπὸ τὰ πνευματικά, ἀπὸ τὸν Χριστό, ἐμεῖς οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι. Οἱ κοσμικοί, ὅ,τι ἀγγαρεία ἔχουν νὰ κάνουν, τὴν Κυριακή θὰ συμφωνήσουν νὰ τὴν κάνουν. Ψάχνουν καμμιά Κυριακή γι' αὐτό, καμμιά γιορτή γιὰ 'κείνο, καὶ παίρνουν ὀργή Θεοῦ. Τί βοήθεια θὰ ἔχουν μετά ἀπὸ τούς Ἁγίους; Μέρα ἀγγαρείας εἶναι ἡ Κυριακή; Καὶ κάποια ἐξυπηρέτηση νὰ θέλουν νὰ μᾶς προσφέρουν οἱ ἄλλοι, ὄχι Κυριακή.

Δὲν ἀφήνουμε τὸν Θεό νὰ μᾶς κάνη κουμάντο. Καὶ ὅ,τι δὲν γίνεται μὲ πίστη στὸν Θεό, δὲν ἔχει σχέση μὲ τὸν Θεό· εἶναι κάτι κοσμικό. Γι' αὐτὸ κι ἐκεῖνο ποὺ κάνουμε, δὲν ἔχει εὐλογία, καὶ ἔτσι δὲν ἔχει καλά ἀποτελέσματα. Μετά λέμε: «Φταίει ὁ διάβολος». Δὲν φταίει ὁ διάβολος, ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν ἀφήνουμε τὸν Θεό νὰ μᾶς βοηθήση. Ὅταν δουλεύουμε τὶς ἀργίες, δίνουμε δικαιώματα καὶ ἐξ ἀρχῆς μπαίνει ὁ διάβολος. «Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ ὑπέρ πλοῦτον ἁμαρτωλῶν πολύν»[172], λέει ὁ Ψαλμός. Αὐτὸ ἔχει εὐλογία· τὰ ἄλλα ὅλα εἶναι ροκανίδια. Πρέπει ὅμως νὰ ἔχη κανεὶς πίστη, φιλότιμο καὶ εὐλάβεια καὶ νὰ τὰ ἀφήνη ὅλα μὲ ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό. Ἀλλιῶς καὶ τὶς γιορτές θὰ κουτσοδουλεύη καὶ τὶς ἄλλες μέρες θὰ χαζεύη.

Καὶ νὰ δῆτε ὁ Θεὸς ποτέ δὲν ἀφήνει. Κυριακή καὶ γιορτή ποτέ δὲν δούλεψα, καὶ ὁ Θεὸς ποτέ δὲν μ' ἄφησε καὶ τὶς δουλειές τὶς εὐλογοῦσε. Θυμᾶμαι, μία φορά ἦρθαν ἁλωνιστικές μηχανές στὸ χωριό καὶ εἰδοποίησαν τὸν πατέρα ὅτι θὰ ἄρχιζαν πρῶτα ἀπὸ τὰ δικά μας χωράφια, ἡμέρα Κυριακή, καὶ μετά θὰ ἔφευγαν γιὰ κάτω. Μοῦ λέει ὁ πατέρας: «Τί θὰ κάνουμε; Ἦρθαν οἱ μηχανές». «Ἐγώ Κυριακή δὲν δουλεύω, τοῦ λέω·

---

172. *Ψαλμ.* 36, 16.

τὴν Δευτέρα». «Ἂν ὅμως χάσουμε αὐτήν τὴν εὐκαιρία, μοῦ λέει, θὰ παιδευτοῦμε πολύ μὲ τὰ ἄλογα». «Δὲν μὲ πειράζει, τοῦ λέω. Ἂς ἁλωνίζω μέχρι τὰ Χριστούγεννα». Πῆγα στὴν Ἐκκλησία χωρίς νὰ δώσω σημασία. Μόλις ξεκίνησαν οἱ μηχανές γιὰ τὸ ἁλώνι, ἔσπασαν στὸν δρόμο καὶ εἰδοποίησαν ξανά τὸν πατέρα: «Νὰ μᾶς συγχωρῆτε, χάλασαν οἱ μηχανές. Θὰ πᾶμε στὰ Γιάννενα νὰ τὶς φτιάξουμε καὶ τὴν Δευτέρα θὰ ἀρχίσουμε πρῶτα ἀπὸ σας»! Ἔτσι δὲν ἁλώνισαν τὴν Κυριακή ἀλλὰ τὴν Δευτέρα. Πολλά τέτοια εἶδαν τὰ μάτια μου.

Ἂν ἐμεῖς οἱ μοναχοί δὲν κρατᾶμε τὶς γιορτές, οἱ κοσμικοί τί νὰ κάνουν;

Καὶ στὰ Μοναστήρια παλιά τί πνεῦμα ὑπῆρχε! Θυμᾶμαι, γιόρταζαν οἱ κοσμικοί τὴν ἡμέρα τοῦ Σταυροῦ μὲ τὸ νέο ἡμερολόγιο καὶ μετά ἔφερναν τὰ σταφύλια στὸ Ἅγιον Ὅρος. Μπορεῖ ὅμως τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ ἔφθαναν στὸ Ὅρος νὰ εἴχαμε ἐμεῖς τοῦ Σταυροῦ μὲ τὸ δικό μας ἡμερολόγιο. Ἀλλά οἱ Πατέρες ποτέ δὲν πήγαιναν νὰ ξεφορτώσουν. Τὰ γύριζαν πίσω ἢ ἄφηναν ἐκεῖ καὶ τὸ καΐκι καὶ τὰ σταφύλια. Τὸ ἴδιο γινόταν καὶ μὲ τὸ λάδι ἢ τὴν ξυλεία, ἂν ἔρχονταν ἡμέρα γιορτῆς. Καὶ ἦταν φτωχά τὰ Μοναστήρια. Σκέφτονταν: «Ὁ ἄλλος ποῦ θὰ δή καλογήρους νὰ δουλεύουν αὐτήν τὴν ἡμέρα τί θὰ πῆ;»Χίλιες φορές προτιμοῦσαν νὰ τὰ πάρη ἡ φουρτούνα, νὰ χαθοῦν καὶ τὰ σταφύλια καὶ τὰ λάδια, παρά νὰ τὰ ξεφορτώσουν καὶ νὰ χάσουν τὴν γιορτή, νὰ σκανδαλίσουν καὶ ψυχές.

Τώρα… Βρέθηκα σ΄ ἕνα Μοναστήρι παραμονή γιορτῆς καὶ ξεφόρτωναν σταφύλια. Παγκοινιά μετά, γιὰ νὰ πατήσουν τὰ σταφύλια. Τὸ βράδυ εἶχαν Ἀγρυπνία καὶ τὴν μετέθεσαν. Καὶ ἦταν μεγάλη γιορτή! «Ἐν ἀνάγκη καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται»… Ἀλλοῦ Κυριακή νὰ διορθώνουν τὸ Μοναστήρι ποὺ κάηκε· πάλι θὰ καῆ! Βλέπουν καὶ οἱ κοσμικοί καὶ λένε μετά: «Δὲν εἶναι τίποτε οἱ γιορτές».

Θέλει πολλή προσοχή νὰ μή δουλεύουμε, ἰδίως ἐμεῖς οἱ μοναχοί, στὶς γιορτές, γιατί ἁμαρτάνουμε καὶ ἐμεῖς, ἀλλὰ γινόμαστε καὶ σκάνδαλο στούς κοσμικούς, καὶ διπλά ἁμαρτάνουμε. Οἱ κοσμικοί ἀφορμή ζητοῦν, ἰγα νὰ δικαιολογήσουν τὶς ἁμαρτίες τους. Αὐτοί μπορεῖ νὰ δουλεύουν μέρα-νύχτα, γιορτές νὰ μήν κρατοῦν, καὶ ἂν δοῦν μία καλόγρια ἢ ἕναν καλόγερο νὰ δουλεύη σὲ μία μεγάλη ἀνάγκη, τούς λέει μετά τὸ διάβολος: «Ἐδῶ παπάδες δουλεύουν, ἐσύ γιατί νὰ μή δουλέψης;»Μία κουβέρτα νὰ τινάξη μία καλόγρια τὴν Κυριακή, ἂν τὴν δοῦν κοσμικοί, θὰ ποῦν: «Ἀφοῦ οἱ καλόγριες δουλεύουν, ἐμεῖς γιατί νὰ μήν πᾶμε στὴν δουλειά;»Γι΄ αὐτὸ θέλει πολλή προσοχή νὰ μή γινώμαστε σκάνδαλο.

– Καὶ ἄν, Γέροντα, ἔρθη ἕνας τεχνίτης νὰ δουλέψη μέρα γιορτῆς, π.χ. στὰ Εἰσόδια τῆς Παναγίας;

– Εἰσόδια τῆς Παναγίας καὶ νὰ δουλέψη μάστορας στὸ Μοναστήρι! Δὲν ταιριάζει! Νὰ μή δουλέψη.

– Γέροντα, αὐτὸ συνέβη, γιατί ἡ ἀδελφή δὲν σκέφθηκε νὰ τοῦ πῆ νὰ μήν ἔρθη.

– Τότε χρειάζεται κανόνας στὴν ἀδελφή.

– Γέροντα, σὲ μία γιορτή, μετά ἀπὸ Ἀγρυπνία, ἂν νυστὰξη κανείς, μπορεῖ νὰ κάνη ἕνα ἐργόχειρο καὶ νὰ λέη τὴν εὐχή;

– Μετάνοιες δὲν μπορεῖ νὰ κάνη; Ἂς κάνη μετάνοιες, γιὰ νὰ ξενυστὰξη· γιατί νὰ κάνη ἐργόχειρο;

– Οὔτε τὴν Κυριακή, ὅταν ἔχῃ κάνῃ τὰ πνευματικά του, μπορεῖ λ.χ. νὰ πλέξῃ κομποσχοίνι;

– Γιατί νὰ πλέξῃς κομποσχοίνι; Γιατί δὲν χορταίνεις αὐτήν τὴν μέρα πνευματικά; Μπαίνει ἕνα κοσμικό πνεῦμα καὶ στὰ Μοναστήρια δυστυχῶς. Σὲ μερικά μάλιστα Μοναστήρια, ὅπως μαθαίνω, τὶς Κυριακές ἤ τὶς μεγάλες γιορτές, μόλις ἔρθῃ τὸ μεσημέρι, πηγαίνουν στὰ διακονήματα. Λές καὶ τὰ παιδιά τούς πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα ἤ ἔχουν χρέη καὶ θὰ βγάλουν τὸ σπίτι σὲ πλειστηριασμό!... Τόση ἀνάγκη!... Ἄλλο ὁ ἀρχοντάρης, ὁ μάγειρας· στὸ ἀρχονταρίκι, στὴν κουζίνα εἶναι ἀνάγκη· δὲν μπορεῖ νὰ μήν πάῃ κανείς.

Τυχαίνει καμμιά φορὰ νὰ μοῦ φέρῃ κάποιος ψάρι. Τοῦ λέω: «Παρ' τὸ καὶ φύγε». Ἄν ὁ ἕνας φέρῃ ψάρια, ὁ ἄλλος ζωντανά, ὁ ἄλλος ψόφια, τί θὰ γίνῃ; Κι ἐδῶ ἄν φέρουν τὰ ψάρια μέρα γιορτῆς καὶ θέλετε νὰ τὰ ἑτοιμάσετε, τότε τί θὰ χαρῆτε ἀπὸ τὴν γιορτή; Θυμάστε τὸν Πάπα-Μηνᾶ στὴν Σκήτη τῆς Ἁγίας Ἄννης; Ἕνας ψαράς τοῦ πῆγε Κυριακή πρωί ψάρια γιὰ τὴν πανήγυρη. «Γέροντα, εἶναι φρέσκα», τοῦ λέει. «Καλά, σήμερα εἶναι Κυριακή· πότε τάπιασες καὶ εἶναι φρέσκα;»τὸν ρωτάει παραξενεμένος ὁ Πάπα-Μηνᾶς. «Σήμερα τὸ πρωί», τοῦ λέει ὁ ψαράς. «Πέταξε τὰ, παιδί μου· αὐτὰ εἶναι ἀφορισμένα! λέει ὁ Πάπα-Μηνᾶς. Καὶ γιὰ νὰ τὸ διαπιστώσεις, δῶσε ἕνα ψάρι στὸν γάτο καὶ θὰ δῄς ὅτι δὲν θὰ τὸ φάῃ». Πράγματι ὁ ψαράς πέταξε ἕνα ψάρι στὸν γάτο καὶ ὁ γάτος γύρισε πίσω τὸ κεφάλι του· ἔδειξε ἀποστροφή. Τέτοια εὐαισθησία εἶχαν!

Σήμερα βλέπεις στὰ Μοναστήρια σὲ μεγάλες γιορτές ἐργάτες, μάστορες… Μία φορά, τῆς Παναγίας, σ' ἕνα Μοναστήρι εἶχαν ἐργάτες, ὁλόκληρο συνεργεῖο μὲ ἁλυσοπρίονα καὶ ξύλευαν τὸ δάσος. Ἐνῶ ἦταν ξάστερος ὁ οὐρανός, ἦρθε ἕνα σύννεφο, ἔπεσαν κεραυνοί κοντά στούς ὑλοτόμους καὶ ἔφυγαν μὲ τέτοιο τρόμο πού, ἐνῶ πῆρε τὸ δάσος φωτιά, οὔτε καν εἰδοποίησαν. Τρόμαξαν νὰ τὴν σβήσουν ἀργότερα. Τὴν ἄλλη Κυριακή πάλι μηχανές· δυὸ συνεργεῖα ξαναβγῆκαν. Ὀργή Θεοῦ εἶναι καὶ οἱ πυρκαγιές, ἀφοῦ ξυλεύουμε Κυριακές καὶ γιορτές. Καὶ τὸ κακό εἶναι ποὺ δὲν τὸ καταλαβαίνουμε. Ἔχουμε ξεπεράσει τὸ ὅριο τῆς ἀνοχῆς τοῦ Θεοῦ.

Ἄν ὑπάρχῃ κάποια ἀνάγκη, κάνουν οἱ καλόγεροι ἕνα κομποσχοίνι, ἑκατό κόμπους, καὶ φωτίζει ὁ Θεὸς κάποιον καὶ στέλνει ἑκατό χιλιάδες. Τὸ ἔργο τοῦ μοναχοῦ εἶναι ἡ προσευχή. Ἄν δὲν ἔχουμε ἐμεῖς ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό, ποιοί θὰ ἔχουν; Οἱ κοσμικοί; Ὑποχρεώνεται ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἀκούῃ τὸν μοναχό ποὺ τοῦ ἐμπιστεύεται τὴν ζωή του. Στὸ Κοινόβιο ποὺ ἤμουν, ἦταν ἕνας παρηγουμενιάρης. Καὶ σβέλτος δὲν ἦταν καὶ πρίν τελειώσῃ ἡ Θεία Λειτουργία δὲν ἔφευγε, ἀλλὰ καὶ τὶς δουλειές τὶς ἔκανε. Ἐγώ ἤμουν πιὸ σβέλτος, ἔφευγα καὶ πρίν τελειώσει ἡ Θεία Λειτουργία, νὰ ἑτοιμάσω τὸ Συνοδικό, καὶ μοῦ ἔρχονταν ὅλα ἀνάποδα. Πότε μου γύριζε τὸ μπρίκι καὶ μοῦ χυνόταν ὁ καφές καὶ πότε μου ἔπεφταν τὰ φλιτζάνια καὶ τὰ ποτήρια, ὅλο ἀναποδιές! Ἐκεῖνος ἔφευγε στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας. Ἔκανε τὸν σταυρό του καὶ πίστευε ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τὸν βοηθήσῃ. Καὶ ἄν τὸν μάλωναν, θὰ τὸ δεχόταν ταπεινά. Εἶχε ταπείνωση καὶ διπλά ὠφελεῖτο.

Πάντως οἱ ἄνθρωποι, ὅταν δὲν σκαλώνουν σὲ λεπτομέρειες, ποὺ δὲν βλάπτουν ἄν παραλειφθοῦν, ὠφελοῦνται διπλά καὶ δοξολογοῦν διπλά τούς ἑορταζομένους Ἁγίους. Ὅσο μποροῦμε, νὰ προσέχουμε νὰ μήν εἶναι εἰς βάρος τῶν πνευματικῶν ὅ,τι κάνουμε, ἀλλὰ τὰ πνευματικά νὰ προηγοῦνται, γιὰ νὰ ἁγιάζωνται ὅλες οἱ ἐργασίες καὶ νὰ ἔχουμε καὶ τὶς εὐλογίες τοῦ Θεοῦ. Νὰ δίνουμε τὰ πρωτεῖα στὴν πνευματική

ζωή καὶ ὄχι στὰ ὑλικά. Ἂν κανεὶς ἔχη πρῶτα τὶς δουλειές καὶ ὕστερα τὴν προσευχή, δίνει μεγαλύτερη ἀξία στὶς δουλειές παρά στὰ πνευματικά. Αὐτὸ ἔχει ὑπερηφάνεια καὶ ἀνευλάβεια. Δὲν ἁγιάζεται τὸ ἔργο ποὺ γίνεται μὲ χρεωκοπία πνευματική. Ἂν δίνουμε τὰ πρωτεῖα στὰ πνευματικά, ὁ Θεὸς ὅλα θὰ τὰ τακτοποιήση. Ἂν ἐμεῖς οἱ μοναχοί δὲν κρατᾶμε τὶς γιορτές, οἱ κοσμικοί τί νὰ κάνουν; Ἂν ἐμεῖς δὲν κάνουμε πνευματικά καὶ δὲν παρακαλοῦμε τούς Ἁγίους νὰ βοηθοῦν, ποιός θὰ παρακαλέση; Ἔτσι λέμε ὅτι πιστεύουμε στὸν Θεό, ἀλλὰ δὲν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό. Ἂν ἐμεῖς οἱ καλόγεροι ποὺ φορᾶμε τὰ ράσα οὔτε Κανόνες σεβώμαστε, ἀκαταπατοῦμε καὶ ἀτιμάζουμε τὰ πάντα, τί νόημα ἔχει τότε ἡ ζωή μας;

Δουλεύουν Κυριακές καὶ γιορτές καὶ τούς βρίσκουν συμφορές

Κανονικά πρίν ἀπὸ τὸν Ἑσπερινό της γιορτῆς ἤ τῆς Κυριακῆς σταματάει κάθε ἐργασία. Καλύτερα εἶναι νὰ δουλέψη κανεὶς περισσότερο τὴν προπαραμονή, ὅταν αὐτὸ μπορῆ νὰ ρυθμισθῆ, καὶ νὰ μή δουλέψη μετά τὸν Ἑσπερινό της παραμονῆς. Ἄλλο εἶναι νὰ κάνη κανεὶς σὲ μία γιορτή ἤ τὴν Κυριακή ἕνα ἐλαφρό πράγμα τὸ ἀπόγευμα, ὅταν εἶναι μεγάλη ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ πάλι μὲ τρόπο. Παλιά καὶ οἱ χωρικοί ποὺ ἦταν ἔξω στὰ χωράφια, μόλις ἄκουγαν τὴν καμπάνα τοῦ Ἑσπερινοῦ, ἔκαναν τὸν σταυρό τους καὶ σταματοῦσαν τὴν δουλειά. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ γυναῖκες ποὺ κάθονταν στὴν γειτονιά. Σηκώνονταν, ἔκαναν τὸν σταυρό τους καὶ ἄφηναν τὸ πλέξιμο ἤ ὅ,τι ἄλλο ἔκαναν. Καὶ ὁ Θεὸς τούς εὐλογοῦσε. Εἶχαν τὴν ὑγεία τους καὶ χαίρονταν… Τώρα κατήργησαν τὶς γιορτές, ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὸν Θεό καὶ τὴν Ἐκκλησία καὶ τελικά ὅσα βγάζουν ἀπὸ τὴν δουλειά τούς τὰ δίνουν στούς γιατρούς καὶ στὰ νοσοκομεῖα… Μία φορά ἦρθε ἕνας πατέρας στὸ Καλύβι καὶ μοῦ λέει: «Τὸ παιδί μου ἀρρωσταίνει συχνά καὶ οἱ γιατροί δὲν μποροῦν νὰ βροῦν τί ἔχει». «Νὰ σταματήσης νὰ δουλεύης Κυριακή καὶ ὅλα θ΄ ἀλλάξουν», τοῦ εἶπα. Πράγματι σταμάτησε, καὶ τὸ παιδάκι τοῦ ἔγινε καλά.

Πάντα λέω στούς λαϊκούς νὰ σταματήσουν νὰ δουλεύουν Κυριακές καὶ γιορτές, γιὰ νὰ μήν τούς βροῦν στὴν ζωή τούς συμφορές. Ὅλοι μποροῦν νὰ ρυθμίσουν τὴν δουλειά τους. Ὅλη ἡ βάση εἶναι ἡ πνευματική εὐαισθησία. Ἂν ὑπάρχη εὐαισθησία, βρίσκονται λύσεις γιὰ ὅλα. Καὶ ἄν λίγο ζημιωθοῦν ἀπὸ μία λύση, θὰ πάρουν εὐλογία διπλή. Πολλοί ὅμως δὲν τὸ καταλαβαίνουν. Οὔτε στὴν Θεία Λειτουργία πηγαίνουν. Ἡ Θεία Λειτουργία ἁγιάζει. Ἂν δὲν πάη ὁ Χριστιανός τὴν Κυριακή στὴν Ἐκκλησία, πῶς θὰ ἁγιασθῆ;

Δυστυχῶς ὅμως πᾶνε σιγά-σιγὰ οἱ ἄνθρωποι νὰ μήν ἀφήσουν οὔτε γιορτές οὔτε τίποτε. Βλέπεις, ἀκόμη καὶ τὰ ὀνόματα τὰ ἀλλάζουν, γιὰ νὰ μή θυμοῦνται τούς Ἁγίους τους. Τὸ Βασιλική τὸ κάνουν Βίκυ· τὸ Ζωή, Ζωζῶ, καὶ ἔτσι λέει δυὸ φορές… «ζῶο»! Ἔβαλαν τὴν γιορτή τῆς Μάνας, τοῦ Μάη, τοῦ Ἀπρίλη… Σὲ λίγο θὰ ποῦν: «Σήμερα εἶναι ἡ γιορτή τῆς ἀγκινάρας, τὴν ἄλλη τοῦ κυπαρισσιοῦ, τὴν ἄλλη τὰ γενέθλια αὐτοῦ ποὺ βρῆκε τὴν ἀτομική βόμβα ἤ τὸ ποδόσφαιρο». Δὲν ἀφήνει ὅμως ὁ Θεός…

Κεφάλαιο 4 - Ἡ ὀρθόδοξη παράδοση

«Ἰησοῦς Χριστός χθές καὶ σήμερον ὁ αὐτός καὶ εἰς τούς αἰώνας»[173]

– Γέροντα, συχνά μιλοῦν γιὰ «ἀνανέωση στὴν Ἐκκλησία»· λές καὶ ἡ Ἐκκλησία γηράσκει καὶ χρειάζεται ἀνανέωση!

– Ναί, γέρασε!... Μά καὶ αὐτοί ἀκόμη ποὺ δὲν ἔχουν εὐλάβεια ἀλλὰ λίγο μυαλό δὲν ἀναπαύονται σ' αὐτὰ τὰ νέα ποὺ φτιάχνουν τώρα καὶ ψάχνουν νὰ βροῦν ἐκεῖνα τὰ ἀρχαῖα. Δὲν τούς συγκινοῦν λ.χ. οἱ νέες εἰκόνες· καταλαβαίνουν τὴν ἀξία τῆς παλιᾶς εἰκόνας. Αὐτοί ποὺ ἔχουν λίγο μυαλό δηλαδή· πόσο μᾶλλον αὐτοί ποὺ ἔχουν εὐλάβεια! Ἀπὸ ἐκεῖ νὰ καταλάβης πόσο λάθος εἶναι αὐτὰ ποὺ λένε γιὰ «ἀνανέωση»κ.λπ.!

Σήμερα, ἄν κανεὶς προσπαθῆ νὰ κρατήση λίγο τὴν παράδοση, νὰ τηρῆ τὶς νηστεῖες, νὰ μή δουλεύη τὶς γιορτές, νὰ εἶναι εὐλαβής, λένε μερικοί: «Ποῦ βρίσκεται αὐτός; Πᾶνε αὐτὰ τὰ πράγματα! Αὐτὰ ἦταν γιὰ τότε!».Καὶ ἄν τούς πῆς τίποτε, θὰ σοῦ ποῦν: «Σὲ ποιά ἐποχή ζῆς; Αὐτὰ δὲν γίνονται τώρα!».Σιγά-σιγὰ τὰ παίρνουν γιὰ παραμύθια. Τί λέει ὅμως; «Ἰησοῦς Χριστός χθές καὶ σήμερον ὁ αὐτός καὶ εἰς τούς αἰώνας». Τουλάχιστον, ἄν δὲν μπορῆ κανεὶς νὰ τὰ τηρήση, ἄς πῆ: «Θεέ μου, ἥμαρτον!».Τότε ὁ Θεὸς θὰ τὸν ἐλεήση. Ἀλλά τώρα, ἐνῶ ἔχει τὴν ἀδυναμία του, πάει νὰ ἐπιβληθῆ στὸν ἄλλον, γιατί ἐλέγχεται. Πάρε ἕναν δαιμονισμένο καὶ βάλ' τὸν σὲ μία πνευματική ἀτμόσφαιρα. Θὰ δῆς, θὰ γυρίζη ἀπὸ 'δω-ἀπὸ 'κει· δὲν θὰ μπορῆ νὰ σταθῆ, γιατί θὰ ζορίζεται. Τὸ ἴδιο καὶ αὐτοί· ἐλέγχονται, ζορίζονται καὶ πᾶνε νὰ καταπατήσουν τὴν συνείδησή τους, γι' αὐτὸ τὰ λένε αὐτά. Καὶ τὶς ἀξίες τὶς λένε κατεστημένο τώρα καὶ πᾶνε νὰ ἀντικαταστήσουν τὶς ἀξίες μὲ ἀταξίες. Μεγάλη διαστροφή ὑπάρχει στὸν κόσμο! Τὴν ὀμορφιά τὴν πνευματική τὴν θεωροῦν ἀσχήμια. Ἡ πνευματική ὀμορφιά δηλαδή γιὰ τούς κοσμικούς εἶναι κοσμική ἀσχήμια. Νά, ἄν πάρης ἕναν καλόγερο τώρα καὶ τοῦ κόψης τὰ μαλλιά του, πόσο ἄσχημος γίνεται! Αὐτήν ὅμως τὴν ἀσχήμια οἱ κοσμικοί τὴν θεωροῦν ὀμορφιά.

Καὶ βλέπεις, τώρα μάχονται τὴν Ἐκκλησία, ἀγωνίζονται γιὰ τὴν καταστροφή της. Καλά, νὰ ποῦμε, δὲν πιστεύουν, διδάσκουν τὴν ἀθεΐα. Ἀλλά νὰ μήν ἀναγνωρίζουν τὸ καλό ποὺ προσφέρει ἡ Ἐκκλησία καὶ νὰ τὰ βάζουν μὲ τὴν Ἐκκλησία; Αὐτὸ ἔχει πολλή κακότητα. Νὰ μήν ἀναγνωρίζουν π.χ. ὅτι ἡ Ἐκκλησία προστατεύει τὰ παιδιά, τὰ βοηθάει νὰ μή γίνουν ἀλητάκια, νὰ γίνουν καλοί ἄνθρωποι; Αὐτοί προωθοῦν τὰ παιδιά στὸ κακό· ἐπιτρέπουν τὴν καταστροφή τῶν παιδιῶν ἐλεύθερα. Ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία τί διδάσκει; «Νὰ εἶναι ὁ νέος φρόνιμος, νὰ σέβεται τούς ἄλλους, νὰ διατηρηθῆ ἁγνός, γιὰ νὰ παρουσιασθῆ στὴν κοινωνία σωστός ἄνθρωπος». Ἀλλά τὰ πράγματα θὰ ἔρθουν πάλι στὴν θέση τους. Στὴν Ρωσία μία γιαγιά προσευχόταν γονατιστή μέσα στὴν Ἐκκλησία δίπλα σὲ μία κολόνα. Πάει μία νεαρή γυναίκα, ποὺ ἦταν μεγάλη ἐπιστήμων, καὶ τῆς λέει: «Αὐτὰ εἶναι ξεπερασμένα πράγματα». Τῆς ἀπαντάει ἡ γιαγιά: «Σ' αὐτήν τὴν κολόνα ποὺ προσεύχομαι καὶ κλαίω τώρα ἐγώ, θὰ 'ρθης μετά νὰ κλαῖς ἐσύ. Τὰ δικά σας θὰ ἔρχωνται καὶ θὰ περνοῦν, θὰ ἔρχωνται καὶ θὰ περνοῦν, ἐνῶ ὁ Χριστιανισμός δὲν ξεπερνιέται ποτέ».

---

[173]. Ἑβρ. 13, 8.

Σεβασμός στὴν παράδοση

Πολλοί ἅγιοι Μάρτυρες, ὅταν δὲν ἤξεραν τὸ δόγμα, ἔλεγαν: «Πιστεύω ὅ,τι θέσπισαν οἱ Ἅγιοι Πατέρες». Ἂν κάποιος τὸ ἔλεγε αὐτό, μαρτυροῦσε. Δὲν ἤξερε δηλαδή νὰ φέρῃ ἀποδείξεις στούς διῶκτες γιὰ τὴν πίστη του καὶ νὰ τούς πείσῃ, ἀλλὰ εἶχε ἐμπιστοσύνη στούς Ἁγίους Πατέρες. Σκεφτόταν; «Πῶς νὰ μὴν ἔχω ἐμπιστοσύνη στούς Ἁγίους Πατέρες; Αὐτοί ἦταν καὶ πιὸ ἔμπειροι καὶ ἐνάρετοι καὶ ἅγιοι. Πῶς ἐγώ νὰ δεχθῶ μία ἀνοησία; Πῶς νὰ ἀνεχθῶ νὰ βρίζῃ ἕνας τους Ἁγίους Πατέρες;»Νὰ ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὴν παράδοση. Σήμερα, δυστυχῶς, μπῆκε ἡ εὐρωπαϊκή εὐγένεια καὶ πᾶνε νὰ δείξουν τὸν καλό. Θέλουν νὰ δείξουν ἀνωτερότητα καὶ τελικά πᾶνε νὰ προσκυνήσουν τὸν διάβολο μὲ τὰ δύο κέρατα. «Μία θρησκεία, σοῦ λένε, νὰ ὑπάρχῃ»καὶ τὰ ἰσοπεδώνουν ὅλα. Ἦρθαν καὶ σ΄ ἐμένα μερικοί καὶ μοῦ εἶπαν: «Ὅσοι πιστεύουμε στὸν Χριστό, νὰ κάνουμε μία θρησκεία». «Τώρα εἶναι σάν νὰ μοῦ λέτε, τούς εἶπα, χρυσό καὶ μακίρι, χρυσό τόσα καράτια καὶ τόσα ποὺ τὰ ξεχώρισαν, νὰ τὰ μαζέψουμε πάλι καὶ νὰ τὰ κάνουμε ἕνα. Εἶναι σωστό νὰ τὰ ἀνακατέψουμε πάλι; Ρωτῆστε ἕναν χρυσοχόο: «Κάνει νὰ ἀνακατέψουμε τὴν σαβούρα μὲ τὸν χρυσό;»Ἔγινε τόσος ἀγώνας, γιὰ νὰ λαμπικάρῃ τὸ δόγμα». Οἱ Ἅγιοι Πατέρες κάτι ἤξεραν καὶ ἀπαγόρευσαν τὶς σχέσεις μὲ αἱρετικό. Σήμερα λένε: «Ὄχι μόνο μὲ αἱρετικό ἀλλὰ καὶ μὲ ΒΟυδδιστή καὶ μὲ πυρολάτρη καὶ μὲ δαιμονολάτρη νὰ συμπροσευχηθοῦμε. Πρέπει νὰ βρίσκωνται στὶς συμπροσευχές τους καὶ στὰ συνέδρια καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι. Εἶναι μία παρουσία». Τί παρουσία; Τὰ λύνουν ὅλα μὲ τὴν λογική καὶ δικαιολογοῦν τὰ ἀδικαιολόγητα. Τὸ εὐρωπαϊκό πνεῦμα νομίζει ὅτι καὶ τὰ πνευματικά θέματα μποροῦν νὰ μποῦν στὴν Κοινή Ἀγορά.

Μερικοί ἀπὸ τούς Ὀρθοδόξους ποὺ ἔχουν ἐλαφρότητα καὶ θέλουν νὰ κάνουν προβολή, «Ἱεραποστολή», συγκαλοῦν συνέδρια μὲ ἑτεροδόξους, γιὰ νὰ γίνεται ντόρος καὶ νομίζουν ὅτι θὰ προβάλουν ἔτσι τὴν Ὀρθοδοξία, μὲ τὸ γίνουν δηλαδή ταραμοσαλάτα μὲ τούς κακοδόξους. Ἀρχίζουν μετά οἱ ὑπέρ-ζηλωτές καὶ πιάνουν τὸ ἄλλο ἄκρο· λένε καὶ βλασφημίες γιὰ τὰ Μυστήρια τῶν Νεοημερολογιτῶν κ.λπ. καὶ κατασκανδαλίζουν ψυχές ποὺ ἔχουν εὐλάβεια καὶ ὀρθόδοξη εὐαισθησία. Οἱ ἑτερόδοξοι ἀπὸ τὴν ἄλλη ἔρχονται στὰ συνέδρια, κάνουν τὸν δάσκαλο, παίρνουν ὅ,τι καλό ὑλικό πνευματικό βρίσκουν στούς Ὀρθοδόξους, τὸ περνᾶνε ἀπὸ τὸ δικό τους ἐργαστήρι, βάζουν δικό τους χρῶμα καὶ φίρμα καὶ τὸ παρουσιάζουν σάν πρωτότυπο. Καὶ ὁ παράξενος σημερινός κόσμος ἀπὸ κάτι τέτοια παράξενα συγκινεῖται, καὶ καταστρέφεται μετά πνευματικά. Ὁ Κύριος ὅμως, ὅταν θὰ πρέπῃ, θὰ παρουσιάσῃ τούς Μάρκους τούς Εὐγενικούς καὶ τούς Γρηγορίους Παλαμάδες, ποὺ θὰ συγκεντρώσουν ὅλα τὰ κατασκανδαλισμένα ἀδέλφια μας, γιὰ νὰ ὁμολογήσουν τὴν ὀρθόδοξη πίστη καὶ νὰ στερεώσουν τὴν παράδοση καὶ νὰ δώσουν χαρὰ μεγάλη στὴν Μητέρα μᾶς Ἐκκλησία.

Ἐὰν ζούσαμε πατερικά, θὰ εἴχαμε ὅλοι πνευματική ὑγεία, τὴν ὁποία θὰ ζήλευαν καὶ ὅλοι οἱ ἑτερόδοξοι, καὶ θὰ ἄφηναν τὶς ἀρρωστημένες τούς πλάνες καὶ θὰ σώζονταν δίχως κήρυγμα. Τώρα δὲν συγκινοῦνται ἀπὸ τὴν ἁγία μας πατερική παράδοση, γιατί θέλουν νὰ δοῦν καὶ τὴν πατερική μας συνέχεια, τὴν πραγματική μας συγγένεια μὲ τούς Ἁγίους μας. Αὐτὸ ποὺ ἐπιβάλλεται σὲ κάθε Ὀρθόδοξο εἶναι νὰ

βάζη τὴν καλή ἀνησυχία καὶ στούς ἑτερόδοξους, νὰ καταλάβουν δηλαδή ὅτι βρίσκονται σὲ πλάνη, γιὰ νὰ μήν ἀναπαύουν ψεύτικα τὸν λογισμό τους, καὶ στερηθοῦν καὶ σ' αὐτήν τὴν ζωή τὶς πλούσιες εὐλογίες τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ στὴν ἄλλη ζωή τὶς περισσότερες καὶ αἰώνιες εὐλογίες τοῦ Θεοῦ. Ἔρχονται ἐκεῖ στὸ Καλύβι μερικά παιδιά Καθολικά μὲ πολύ καλή διάθεση, ἕτοιμα νὰ γνωρίσουν τὴν Ὀρθοδοξία. «Θέλουμε κάτι νὰ μᾶς πῆς, γιὰ νὰ βοηθηθοῦμε πνευματικά», μοῦ λένε. «Κοιτάξτε, τούς λέω· πάρτε τὴν Ἐκκλησιαστική Ἱστορία καὶ θὰ δῆτε ὅτι κάποτε ἤμασταν μαζί καὶ μετά ποῦ φθάσατε. Αὐτὸ πολύ θὰ σᾶς βοηθήση. Κάντε αὐτό, καὶ ἄλλη φορὰ θὰ συζητήσουμε πολλά».

Παλιότερα σεβόταν κανεὶς κάτι, γιατί ἦταν τοῦ παπποῦ του, καὶ τὸ φύλαγε σάν κειμήλιο. Εἶχα γνωρίσει ἕναν πολύ καλό δικηγόρο. Τὸ σπίτι τοῦ ἦταν ἁπλό καὶ ξεκούραζε ὄχι μόνον αὐτόν ἀλλὰ καὶ τούς ἐπισκέπτες. Μοῦ ἔλεγε κάποτε: «Πρίν ἀπὸ λίγα χρόνια, Πάτερ, μὲ κορόιδευαν οἱ γνωστοί μου γιὰ τὰ παλιά ἔπιπλα ποὺ ἔχω. Τώρα ἔρχονται καὶ τὰ θαυμάζουν γιὰ ἀντίκες. Ἐνῶ ἐγώ τὰ χρησιμοποιῶ καὶ τὰ χαίρομαι, γιατί μου θυμίζουν τὸν πατέρα μου, τὴν μάνα μου, τούς παπποῦδες, καὶ συγκινοῦμαι, ἐκεῖνοι μαζεύουν διάφορα παλιά, κάνουν σαλόνια σάν παλιατζίδικα, γιὰ νὰ ξεχνιοῦνται μὲ αὐτὰ καὶ νὰ ξεχνοῦν κάπως τὸ κοσμικό τους ἄγχος». Παλιά ἕνα τόσο δά φλουράκι τὸ κρατοῦσε κανεὶς σάν μεγάλη περιουσία ἀπὸ τὴν μάνα του, ἀπὸ τὸν παπποὺ του. Σήμερα, ἄν ἔχη κάποιος ἀπὸ τὸν παπποὺ τοῦ μία λίρα Γεωργίου λ.χ., καὶ ἔχη ἑκατό δραχμές διαφορά μὲ τὴν λίρα Βικτωρίας, θὰ τὴν δώση νὰ τὴν ἀλλάξη. Δὲν ἐκτιμᾶ, δὲν ὑπολογίζει οὔτε μάνα οὔτε πατέρα. Μπαίνει αὐτὸ τὸ εὐρωπαϊκό πνεῦμα καὶ σιγά-σιγὰ μᾶς παίρνει ὅλους σβάρνα.

Θυμᾶμαι, ὅταν πρωτοπῆγα στὸ Ἅγιον Ὅρος, σὲ μία συνοδία Γέροντας ἦταν ἕνα γεροντάκι ποὺ εἶχε πολλή εὐλάβεια. Κρατοῦσε «πάππον πρὸς πάππον»ἀπὸ εὐλάβεια ὄχι μόνον τὰ καλυμμαύχια ἀπὸ τούς «παπποῦδες»του, τούς προκατόχους του, ἀλλὰ καὶ τὰ καλούπια μὲ τὰ ὁποῖα φτιάχνουν τὰ καλυμμαύχια. Εἶχε καὶ βιβλία παλιά καὶ διάφορα χειρόγραφα καὶ τὰ φύλαγε τυλιγμένα ὄμορφα στὴν βιβλιοθήκη, ποὺ τὴν εἶχε κλεισμένη καλά, γιὰ νὰ μή σκονίζωνται. Ἐκεῖνα τὰ βιβλία δὲν τὰ χρησιμοποιοῦσε· τὰ κρατοῦσε κλεισμένα. «Ἐγώ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ διαβάσω τέτοια βιβλία, ἔλεγε. Θὰ διαβάσω αὐτὰ τὰ ἁπλά, τὸ Γεροντικό, τὴν Κλίμακα». Ἦρθε μετά ἕνας νέος μοναχός – τελικά δὲν ἔμεινε στὸ Ὅρος – καὶ τοῦ λέει: «Τί μαζεύεις ἐδῶ σαβούρα;»Πῆρε τὰ καλούπια νὰ τὰ πετάξη, νὰ τὰ κάψη. Ἔκλαιγε τὸ καημένο τὸ γεροντάκι: «Αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὸν παπποὺ μου, ἔλεγε τί σὲ πειράζει; Ἔχουμε τόσα δωμάτια· ἀσ' τὰ σὲ μία ἀκρούλα». Ἀπὸ τὴν εὐλάβεια ποὺ εἶχε, κρατοῦσε ὄχι μόνον τὰ βιβλία, τὰ κειμήλια, τὰ καλυμμαύχια, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἐκεῖνα τὰ καλούπια! Ὅταν ὑπάρχη σεβασμός στὰ μικρά, ὑπάρχει πολύς σεβασμός καὶ στὰ μεγάλα. Ὅταν δὲν ὑπάρχη σεβασμός στὰ μικρά, οὔτε καὶ στὰ μεγάλα ὑπάρχη. Ἔτσι διατηροῦσαν τὴν παράδοση οἱ Πατέρες.

Νὰ κρατοῦμε στὸν Μοναχισμό τὰ δοκιμασμένα

– Γέροντα, ὅταν μία ἀδελφή εἶναι καινούργια σὲ ἕνα διακόνημα καὶ βρίσκη μία ὁρισμένη τάξη, εἶναι σωστό νὰ κάνη ἀλλαγές;

– Ὄχι, νὰ μήν κάνη ἐξ ἀρχῆς ἀλλαγές, ἀκόμη καὶ ἄν εἶναι μόνη της. Τὸ ἔκαναν αὐτὸ νέες Ἀδελφότητες ποὺ πῆγαν σὲ παλιά Μοναστήρια· δὲν σεβάσθηκαν τὴν πείρα

τῶν παλιῶν. Ὅταν πάη κανεὶς ἔτσι καὶ κάνη δικά του προγράμματα καὶ καταργῆ τὰ παλιά Τυπικά, τὴν τάξη δηλαδή ποὺ ὑπῆρχε παλιά, ἐκεῖνα τὰ δοκιμασμένα ποὺ βοηθοῦσαν στὴν καλογερική, ὄχι μόνο δὲν ἔχει παράδοση, ἀλλὰ δὲν ἔχει καὶ σεβασμό στὴν παράδοση. Ἀργότερα ὅμως θὰ καταλάβουν πόσο χρήσιμα ἦταν ὅλα αὐτὰ ποὺ ἄλλαξαν. Αὐτοί ποὺ τὰ εἶχαν βάλει αὐτά, κάτι ἤξεραν. Ὅ,τι ὑπάρχει ἀπὸ παλιά στὸν Μοναχισμό εἶναι ζυγισμένο· εἶναι ἀπὸ πείρα. Βλέπεις, καὶ σὲ μία τέχνη πρέπει νὰ σέβεται κανεὶς τούς κανόνες της. Ἀπὸ μαραγκός ποὺ ἤμουν, ξέρω ὅτι ἕνα τραπέζι κανονικό ἔχει ὀγδόντα πόντους ὕψος, τὸ σκαλοπάτι εἴκοσι ἑπτά πόντους πλάτος. Εἶναι δοκιμασμένα, κανονισμένα ὅλα αὐτά, καὶ πρέπει νὰ τὰ ἀσπασθῆ ὁ μαθητής· δὲν τοῦ χρειάζεται ἐξήγηση. Ἔχουν βγῆ ἀπὸ τὴν πείρα καὶ χρειάζεται ἐμπιστοσύνη στὸν τεχνίτη καὶ σεβασμός στὴν πείρα του. Ὅποιος δὲν σέβεται τούς κανόνες τῆς τέχνης δὲν θὰ κάνη σωστή δουλειά· ἤ θὰ κάνη τὸ τραπέζι κοντό ἤ θὰ τὸ κάνη ψηλό κ.λπ.

Ἄλλαξα πολλά Καλύβια· εἶμαι… καυσοκαλυβίτης! Ὅσες φορές ἔκανα ἀλλαγές στὶς πόρτες, στὰ καρφιά, στὸ τέλος κατέληξα ὅτι ὅλα εἶχαν μπή μὲ σκέψη. Γι᾽ αὐτὸ τώρα, στὴν ἀρχή, καὶ νὰ δυσκολεύωμαι, δὲν κάνω καμμιά ἀλλαγή. Δὲν βγάζω οὔτε ἕνα καρφί ἀπὸ τούς τοίχους. Ἂν ἐγώ ὁ ἄπειρος τὰ ξεκαρφώσω, θὰ τὰ ξανακαρφώσω στὴν θέση ποὺ τὰ βρῆκα καὶ θὰ χαλάσω τούς σοβάδες, γιατί ὕστερα ἀπὸ δοκιμή τὰ κάρφωσε ὁ ἄλλος Πατέρας. Γιὰ νὰ ἔχη λ.χ. ἕνα καρφί ἐκεῖ στὸν τοῖχο, χρειάζεται νὰ κρεμάσης μία φανέλλα, ἕνα ράσο. Σὲ ἕνα Κελλί ποὺ εἶχα πάει[174], σὲ κάθε γωνία εἶχε καὶ ἀπὸ ἕνα μπαστούνι χοντρό καὶ γυριστό. Τὰ ἔπαιρνα καὶ τὰ ἔδινα στὸν κόσμο. Μετά κατάλαβα ὅτι τὰ εἶχε ὁ προηγούμενος Πατέρας, γιατί ὑπῆρχαν πολλά φίδια ἐκεῖ, γιὰ νὰ μήν τρέχη καὶ ψάχνη.

Τὸ πιὸ σπουδαῖο εἶναι νὰ κρατᾶτε αὐτὰ ποὺ εἶναι δοκιμασμένα. Διαφορετικά, φεύγει ἡ παράδοση καὶ μένει ἡ παράβαση. Τί θὰ πῆ παράδοση, τί θὰ πῆ παράβαση! Πόσο διαφέρει τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο! Τὴν παράβαση νὰ τὴν κάνουμε παράδοση; Σήμερα μερικά Μοναστήρια κάνουν ὅ,τι τούς βολεύει καὶ τὸ θεωροῦν ὅτι εἶναι παραδοσιακό, καὶ ἀντί νὰ εἶναι παραδοσιακά γίνονται… παραβασιακά. Πῶς θὰ ἔρθη μετά ἡ διάκριση ἡ πνευματική, ἄν δὲν ὑπάρχη ἡ πνευματική εὐαισθησία; Βλέπετε, στὸν Μοναχισμό χρειάζεται ἄλλη γραμμή· οὔτε ἡ στρατιωτική οὔτε ἡ «κινησιακή»οὔτε ἡ συνεταιριστική, ἀλλὰ ἡ μοναχική, ἡ δοκιμασμένη, ἡ ὁποία ἔχει τὸν χαρακτήρα τῆς πατερικῆς γραμμῆς. Μπορεῖ νὰ λέγεται καμμιά φορὰ «πατερική γραμμή»καὶ ἡ ἄλλη ψευτοθεωρητική μοναχική γραμμή, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει καμμιά ἐσωτερική σχέση μὲ τὸν Μοναχισμό καὶ τούς Πατέρες, ἀλλὰ τὴν λένε ἔτσι, ἁπλῶς γιατί διάβασαν τούς Πατέρες.

Μερικά νέα Μοναστήρια λειτουργοῦν σήμερα σάν Ἱδρύματα. Εἶναι βέβαια κάπως δικαιολογημένα, γιατί δὲν βρῆκαν μαγιά. Μποροῦσαν ὅμως νὰ ρωτήσουν παλιά Μοναστήρια. Μετά τὴν Τουρκοκρατία, ὅταν ξεκίνησαν ξανά τὰ πρῶτα Μοναστήρια, δὲν ὑπῆρχε μαγιά πνευματική. Οἱ Βαυαροί πήγαιναν νὰ διαλύσουν τὰ Μοναστήρια ποὺ ὑπῆρχαν καὶ νὰ πάρουν τὶς περιουσίες. Μέχρι καὶ διαταγή ἔβγαλαν ἀκόμη καὶ νὰ παντρεύωνται οἱ μοναχοί, γιὰ νὰ τὰ διαλύσουν! Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά οἱ δικοί μας δὲν πῆγαν νὰ ψάξουν, νὰ δοῦν πῶς ἦταν ὁ Μοναχισμός παλιά καὶ νὰ γυρίσουν στὴν παράδοση. Ἔβλεπαν ὅτι τὰ Μοναστήρια εἶχαν ἀγελάδες, μοσχάρια, γουρούνια, γιατί, ἐπί Τουρκοκρατίας, ὅσοι εἶχαν περιουσίες, ζῶα κ.λπ., τὰ ἔδιναν, οἱ

---

174. Τὸ Κελλί τοῦ Ὑπατίου στὰ Κατουνάκια.

καημένοι, στὰ Μοναστήρια, γιὰ νὰ μήν τὶς πάρουν οἱ Τοῦρκοι. Στὰ Μοναστήρια πήγαινε κόσμος ἄρρωστος, σακατεμένος καὶ ἔτρωγε ψωμί. Τάιζαν καὶ αὐτούς, τάιζαν καὶ τὴν φτώχεια. Ὅλοι οἱ πονεμένοι θὰ πήγαιναν στὰ Μοναστήρια. Τότε δὲν ὑπῆρχαν Ἱδρύματα, ὅποτε οἱ μοναχοί ἀναγκάζονταν νὰ ἀσχολοῦνται καὶ μὲ τὰ ζῶα, γιὰ νὰ βοηθοῦν τὸν κόσμο. Ἀργότερα, ὅταν πιά δὲν ὑπῆρχε ὁ λόγος αὐτός, συνέχισαν νὰ ἔχουν μοσχάρια, ἀγελάδες, πρόβατα, κτηνοτροφία, ὅποτε πολλοί πνευματικοί ἄνθρωποι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς εἶπαν: «Νά, αὐτός εἶναι ὁ δικός μας Μοναχισμός!».καὶ πῆγαν νὰ πάρουν ἀπὸ τούς Δυτικούς τὸν δικό τους Μοναχισμό μὲ τὶς Ἱεραποστολές τους, νὰ πάρουν ὅλα τὰ δυτικά. Δὲν γύρισαν πίσω στὴν δική μας παράδοση νὰ δοῦν τί συνέβη καὶ νὰ σκεφθοῦν: «Καλά, ἔμειναν αὐτὰ ἀπὸ τὴν Τουρκοκρατία. Τότε δὲν μποροῦσαν νὰ ζήσουν μοναχικά, ὅπως ἔπρεπε. Εἶναι μία ἀρρώστια ἀπὸ τὴν παλιά κατάσταση. Τώρα πρέπει νὰ γυρίσουμε πάλι στὴν παράδοση». Ἀλλά αὐτοί δὲν γύρισαν στὴν δική μας παράδοση· γύρισαν στὴν κατάσταση τῶν Δυτικῶν! Πῆραν τὰ πρότυπα ἀπὸ ἐκεῖ, γιὰ νὰ τὰ ἐφαρμόσουν ἐδῶ. Αὐτὸ εἶναι τὸ σφάλμα τους, ποὺ δὲν γύρισαν στὴν παράδοση. Βλέπεις, οἱ Τοῦρκοι σέβονταν τὰ βακούφια, γιατί ἀπὸ τούς Ἁγίους μας καὶ οἱ ἴδιοι πολλές φορές ἔβλεπαν θαύματα, καὶ ἀπὸ τὰ Μοναστήρια ζητοῦσαν τὴν θεία βοήθεια καὶ ὄχι φιλοξενία.

Πάλι θὰ γυρίσουν στὰ παλιά

Ἀργότερα οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐκτιμήσουν ποὺ κρατοῦν οἱ Χριστιανοί σήμερα τὴν τιμή, τὴν πίστη καὶ ὅλο τὸ μεγαλεῖο της Ἐκκλησίας. Καὶ νὰ δῆτε, θὰ γυρίσουν πάλι στὰ παλιά. Ὅπως ἔγινε καὶ μὲ τὴν ἁγιογραφία· μία ἐποχή δὲν μποροῦσαν νὰ καταλάβουν τὴν βυζαντινή τέχνη καὶ χτυποῦσαν τὶς τοιχογραφίες μὲ τὸ σκεπάρνι, γιὰ νὰ ρίξουν τὸν παλιό σοβά καὶ νὰ τὸν ξαναφτιάξουν, γιὰ νὰ ἁγιογραφήσουν ἄλλες εἰκόνες, τῆς Ἀναγεννήσεως. Τώρα, μετά ἀπὸ τόσα χρόνια, ἀναγνώρισαν τὴν ἀξία τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Μάλιστα πολλοί ποὺ δὲν ἔχουν καὶ εὐλάβεια, ἀκόμη καὶ ἄθεοι, πᾶνε σιγά-σιγὰ καὶ ξεσκεπάζουν τὶς παλιές τοιχογραφίες ποὺ ἔχουν σκεπαρνιές. Ἔτσι καὶ ὅλα αὐτὰ ποὺ πετοῦν τώρα γιὰ ἄχρηστα σιγά-σιγὰ θὰ τὰ ἀναζητήσουν.

Βλέπεις καὶ μὲ τὴν βυζαντινή μουσική πῶς τὰ πράγματα ἔρχονται στὴν θέση τους; Μικρά παιδιά ἔχουν μάθει βυζαντινή μουσική. Παλιότερα δύσκολα εὕρισκες ἕναν ποὺ νὰ ἤξερε βυζαντινή μουσική. Τώρα μικρά παιδιά ξέρουν, καὶ οἱ ἄλλοι προβληματίζονται μετά. Καὶ τί γλυκά «γυρίσματα»[175] ἔχει ἡ βυζαντινή μουσική! Ἰδίως τὰ καθαρά βυζαντινά ἔχουν διάφορα ὄμορφα, γλυκά γυρίσματα. Ἄλλα λεπτά σάν τὸ ἀηδόνι, ἄλλα σάν ἁπαλό κυματάκι, ἄλλα δίνουν μία μεγαλοπρέπεια. Ὅλα ἀποδίδουν, τονίζουν τὰ θεία νοήματα. Ὅμως σπάνια νὰ ἀκούσης αὐτὰ τὰ ὄμορφα γυρίσματα. Οἱ περισσότεροι ποὺ ψέλνουν τὰ λένε λειψά, κουτσουρεμένα, καλουπωμένα. Ἀφήνουν κενά, τρύπες! Καὶ τὸ κυριώτερο, τὰ λένε χωρίς τόνο. Ἀπορῶ· δὲν ἔχουν ὀξεῖες αὐτὰ τὰ βιβλία τους; Σάν τὴν σημερινή γραμματική εἶναι χωρίς τόνους, χωρίς ὀξεῖες; Τελείως ρηχά τὰ λένε. Ὅλα τὰ πάνε ἴσια, λές καὶ πέρασε ὁδοστρωτήρας καὶ τὰ ἰσοπέδωσε ὅλα!

---

[175]. Ἔτσι ὀνόμαζε ὁ Γέροντας τὰ φωνητικά μελωδικά σχήματα ἤ ποικίλματα ἤ σημάδια τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ποὺ δηλώνονται κυρίως μὲ τούς χαρακτῆρες ποιότητος ἤ ἐκφράσεως καὶ συμβάλλουν στὴν καλλιέπεια τῶν μελωδιῶν.

«Πά-νή-ζῶ, πά-νή-ζῶ»[176], πανίζουν-πανίζουν τὸν φοῦρνο καὶ ψωμί δὲν βγάζουν! Ἄλλοι πάλι τονίζουν χωρίς καρδιά καὶ τσιρίζουν. Ἄλλοι τὰ τονίζουν ὅλα δυνατά, τὰ λένε καὶ ὅλα ἴσια, ὅλα καρφωτά, καὶ νομίζεις χτυποῦν καρφιά μὲ τὸ σκεπάρνι. Ναί, ἀλήθεια, ἤ τελείως ἄτονα ἤ σκληρά! Δὲν σὲ ξεσηκώνουν ἐσωτερικά· δὲν σὲ ἀλλοιώνουν. Ἐνῶ πόσο γλυκειά εἶναι ἡ καθαρή βυζαντινή μουσική! Εἰρηνεύει, μαλακώνει τὴν ψυχή. Ἡ σωστή ψαλμωδία εἶναι τὸ ξεχείλισμα τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς καταστὰσεως. Εἶναι θεία εὐφροσύνη! Δηλαδή εὐφραίνεται ἡ καρδιά ἀπὸ τὸν Χριστό καὶ μὲ καρδιά εὐφροσύνη μιλάει ὁ ἄνθρωπος στὸν Θεό. Ὅταν συμμετέχη κανεὶς σ' αὐτὸ ποὺ ψάλλει, τότε ἀλλοιώνεται, μὲ τὴν καλή ἔννοια, καὶ ὁ ἴδιος καὶ οἱ ἄλλοι ποὺ τὸν ἀκοῦνε. Πρίν ἀπὸ χρόνια κάποιος παλιός ψάλτης πῆγε στὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἔγινε ρεζίλι. Οἱ Πατέρες ἔψελναν παραδοσιακά. Τὸν πῆραν καὶ αὐτόν μαζί τους νὰ ψάλη, ἀλλὰ αὐτός δὲν ἔκανε τὰ «γυρίσματα», γιατί δὲν τὰ ἤξερε. Οἱ Ἁγιορεῖτες τὰ εἶχαν ἀπὸ παράδοση. Μετά προβληματίσθηκε καὶ αὐτός καὶ μερικοί ἄλλοι. Μπῆκε ἡ καλή ἀνησυχία, ἔψαξαν, διάβασαν, ἄκουσαν παλιούς παραδοσιακούς ψάλτες καὶ βρῆκαν τὰ «γυρίσματα»ποὺ εἶχαν οἱ παλιοί.

Καὶ οἱ Τοῦρκοι τὴν μουσική τὴν πῆραν ἀπὸ τὸ Βυζάντιο, ὅταν ἦρθαν στὴν Μικρά Ἀσία. Γι' αὐτὸ οἱ τουρκικοί ἀμανέδες, κατὰ κάποιο τρόπο, συγκινοῦν, καὶ λέει ὁ λαός: «Τουρκικά νὰ τραγουδᾶς, γαλλικά νὰ μιλᾶς καὶ ἑλληνικά νὰ γράφης». Ὄχι ὅτι ὅλοι οἱ Τοῦρκοι ἔχουν καλή φωνή, ἀλλά, ἀκόμη καὶ ὅσοι δὲν ἔχουν, τραγουδοῦν μὲ καημό, μὲ μεράκι. Μερικοί δικοί μας δὲν ξέρουν ὅτι οἱ ἀμανέδες εἶναι βυζαντινοί καὶ λένε πώς ἐμεῖς πήραμε τὴν βυζαντινή μουσική ἀπὸ τούς Τούρκους! Μά οἱ Τοῦρκοι, ὅταν ἦρθαν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας, δὲν εἶχαν οὔτε μουσική οὔτε ἄλλο τίποτε καὶ πῆραν τὸν ἦχο ἀπὸ τὴν βυζαντινή μουσική.

– Γέροντα, οἱ Καθολικοί πῶς ἀναπαύονται στὸ ἁρμόνιο;

– Γιατί; «Ἐκλαΐκευση», σοῦ λένε! Ἐσύ θυμᾶσαι ἐκεῖνες τὶς καθολικές καλογριές στὴν Γαλλία, ποὺ ἔψαλλαν στὴν Ἀνάσταση τὸ «Χριστός ἀνέστη»καὶ χόρευαν σύγχρονο χορό μὲ μία εἰκόνα; Ἔκαναν… Πάσχα! Τὴν εἰκόνα τὴν κρατοῦσε ἡ Γερόντισσά τους! Ἀλλοίωση, ἀλλοίωση, καὶ δές ποῦ ἔφθασαν. Ἄκουσα μία φορά ἕναν νέο μοναχό ποὺ ἔψαλλε μία Δοξολογία λίγο παράξενη. «Καλά, εἶπα μέσα μου, τί εἶναι αὐτὸ ποῦ λέει;»Τὸν ρωτάω μετά: «Τίνος εἶναι αὐτή ἡ Δοξολογία;»«Τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου, μοῦ λέει, ἀλλὰ τὴν διόρθωσα». «Τὴν διόρθωσες;»τοῦ λέω. «Καλά, μοῦ λέει, δὲν ἔχω καὶ ἐγώ τὸ δικαίωμα νὰ διορθώσω;»«Νὰ φτιάξης μία δική σου Δοξολογία, ἄμα θέλης· ὄχι νὰ χαλάσης τὴν ἄλλη». Πῆγε καὶ ἔκανε ἀλλαγές καὶ μετά θὰ ἔλεγε: «Ἁγιορείτικο εἶναι». χρειάζεται πολλή προσοχή. Νὰ μήν ἀλλοιώση κανεὶς αὐτὰ τὰ παλιά. Ἄμα θέλη, ἄς φτιάξη κάτι δικό του καὶ ἄς βάλη καὶ τὸ ὄνομά του· ἔχει δικαίωμα. Ἀλλά νὰ παίρνη καὶ νὰ ἀλλοιώνη τὰ παλιά, εἶναι ἀνευλάβεια. Σάν ἕνας ποὺ δὲν ξέρει ἁγιογραφία νὰ πάη νὰ διορθώση μία παλιά εἰκόνα. Ἄμα θέλη, ἄς φτιάξη μία εἰκόνα δική του, ὄχι νὰ καταστρέψη μία ἄλλη εἰκόνα.

Χωρίς πίστη δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ ὁ κόσμος

Πήγαιναν νὰ καταργήσουν τὴν θρησκεία, γιατί νόμιζαν ὅτι ἡ θρησκεία δημιουργεῖ προβλήματα. Τώρα σιγά-σιγὰ βλέπουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅταν δὲν πιστεύη,

[176]. Νότες τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς.

δὲν ἔχει φρένο καὶ γίνεται θηρίο· δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ χωρίς ἰδανικά. Ἕνας δημοσιογράφος πῆγε σὲ ἕναν παλιό πολιτικό, κομμουνιστή, καὶ τὸν ρώτησε: «Τί πρέπει νὰ προσέξουν οἱ σημερινοί πολιτικοί γιὰ νὰ πετύχουν καὶ τί γιὰ νὰ μὴν ἀποτύχουν;»Καὶ ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε: «Ἐμεῖς ἀποτύχαμε, γιατί τὰ βάλαμε μὲ τὴν Ἐκκλησία». Οἱ κομμουνιστές δηλαδή ποὺ δὲν πιστεύουν, ποὺ δὲν ἔχουν οὔτε ὑλικό ἐνδιαφέρον οὔτε πνευματικό ἀνέβασμα, κατάλαβαν ὅτι μὲ τὸν Θεό δὲν μποροῦν νὰ τὰ βάλουν. Τώρα[177] στὴν Σερβία ἄρχισαν νὰ χτίζουν Ναούς σὲ μερικά μέρη. Εἶδαν μετά ἀπὸ στατιστική ὅτι ὅπου ὑπάρχει Ἐκκλησία ὑπάρχουν λιγώτεροι ψυχοπαθεῖς, γίνονται λιγώτερα ἐγκλήματα κ.λπ. Δὲν πιστεύουν, ἀλλά, γιὰ νὰ μή δίνουν ψυχοφάρμακα, κάνουν Ναούς. Ἀφοῦ καὶ ὁ Τσαουσέσκου, παρ' ὅλο ποὺ ἦταν «τσαούσης τοῦ αἴσχους», παρ' ὅλο ποὺ ἔλεγε ὅτι ὁ Χριστιανισμός εἶναι τὸ ὄπιο τοῦ λαοῦ κ.λπ., ἀλλὰ ἔλεγε κιόλας ὅτι οἱ Χριστιανοί εἶναι καλοί ἄνθρωποι. Γιατί, ὅσοι πίστευαν, εἶχαν φρένο· δὲν ἔκαναν ἀταξίες. Ἐνῶ οἱ ἄλλοι ποὺ δὲν πίστευαν, τὰ ἔκαναν γυαλιά-καρφιά. Πόσους Ἁγίους θὰ ἔχουμε ἀπὸ τὴν Ρωσία! Τώρα τὰ βάζουν μὲ τὸν Κομμουνισμό. Καὶ οἱ ἄλλοι πῶς πᾶνε νὰ τὰ δικαιολογήσουν ὅλα! «Ὁ Λένιν καὶ ὁ Μάρξ, λένε, συμφωνοῦσαν μὲ τὸν Χριστό, ἀλλὰ δὲν εἶχαν καταλάβει τὸ πνεῦμα Του, γι' αὐτὸ ἔκαναν ἐγκλήματα κ.λπ.». Καὶ αὐτό, γιατί ἔχουν ξεσηκωθῆ οἱ Χριστιανοί: «Θέλουμε νὰ ἐπανέλθουμε στὴν παλιά μας παράδοση, στὴν θρησκεία μας». Καὶ ἐπειδή δὲν μποροῦν νὰ συγκρατήσουν τώρα τὸν κόσμο, λένε καὶ αὐτοί: «Νὰ ἐπανέλθουμε στὴν παλιά μας παράδοση»! Γιατί ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔκαναν στὴν Ἐπανάσταση τὰ ἔκαναν, γιατί τάχα δὲν εἶχαν καταλάβει τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ!

Θὰ ἔρθη ἡ ὥρα ποὺ καὶ οἱ ἄπιστοι ἄρχοντες, ὄχι μόνον οἱ πιστοί, θὰ καταλάβουν ὅτι, ἂν δὲν ὑπάρχη πίστη, δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ ὁ κόσμος, καὶ θὰ ἐπιβάλουν κάπου νὰ πιστεύουν, γιὰ νὰ κρατοῦν τὸν κόσμο. Μετά ἀπὸ χρόνια, μία μέρα ἂν δὲν κάνης προσευχή, θὰ σὲ κλείνουν φυλακή! Θὰ δίνης λογαριασμό στὸν ἄρχοντα ἂν προσευχήθηκες ἤ ὄχι!... Θὰ ἔρθουν ἔτσι τὰ πράγματα στὴν θέση τους.

Νὰ ἀφήσουμε μία καλή παράδοση

– Πῶς μερικά μέρη, Γέροντα, ἔχουν καλούς ἀνθρώπους;

– Ὑπάρχουν καλοί ἄνθρωποι, ἄφησαν μία καλή σειρά καὶ τώρα συνεχίζεται μία καλή παράδοση. Δὲν εἶναι ὅτι τὸ χῶμα βγάζει καλούς ἀνθρώπους! Ὅταν ἕνας τόπος ἔχη καλή παράδοση ἤ κακή παράδοση, αὐτὸ συνεχίζεται. Ἐκεῖ στὴν Ἤπειρο ἦταν κάποιο χωριό, κοντά στὰ ἀλβανικά σύνορα, ποὺ οἱ κάτοικοί του πήγαιναν στὸν Ἑσπερινό, στὴν Θεία Λειτουργία, ὅποτε εἶχε, ἀκόμη καὶ στὸ Ἀπόδειπνο. Καὶ –πῶς νὰ πῆ κανείς; – ζοῦσαν τὸν Παράδεισο καὶ ἀπὸ αὐτήν τὴν ζωή, θὰ πᾶνε καὶ στὸν Παράδεισο στὴν ἄλλη ζωή. Αὐτοί βοήθησαν τὸν ἑαυτό τους, βοήθησαν καὶ τὴν ἄλλη γενιά, καὶ δημιούργησαν μία καλή συνέχεια. Καὶ ὅταν οἱ ἀπόγονοι βρεθοῦν σὲ μία παράδοση καλή, συνεχίζεται μία παράδοση καλή. Στὸ διπλανό ἀκριβῶς χωριό ὅλοι ἔκλεβαν. Ἕναν παπά ἔβγαλε τὸ χωριό αὐτό, καὶ αὐτός ἔκλεβε εἰκόνες ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία! Ὄχι ὅτι σ' αὐτὸ τὸ χωριό ἦταν τὸ χῶμα τέτοιο, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ εἶχαν αὐτήν τὴν κακή συνήθεια. Ἄφησαν ἔτσι μία κακή σειρά, καὶ αὐτή ἡ παράδοση ἡ κακή συνεχίζεται. Θέλει πολλή δουλειά, γιὰ νὰ ἔρθη ἐκεῖ μία καλή παράδοση. Καὶ βλέπεις,

---

177. Εἰπώθηκε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1985.

ὅταν κάποιος εἶναι κακός, προσπαθοῦν νὰ ἀποδείξουν ὅλοι πώς δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν τόπο τους· ψάχνουν γιὰ τὴν καταγωγή του. Ὅταν εἶναι κάποιος ἅγιος, κοιτᾶνε ποιός θὰ προλάβη νὰ τὸν κάνη δικό του! Σάν τὸν Ἅγιο Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλό· ἐνῶ εἶναι Στερεοελλαδίτης, τὸν ἔβαλαν στούς Ἠπειρῶτες Ἁγίους, ἐπειδὴ ὁ πατέρας τοῦ ἦταν ἀπὸ τὰ Γραμμενοχώρια τῆς Ἠπείρου· ἤθελε-δὲν ἤθελε ὁ Ἅγιος!

Γνώρισα ἕναν οἰκογενειάρχη πού, ὅταν μιλοῦσε, κουνοῦσε τὸ δάκτυλό του συνέχεια καὶ νευρικά. Μετά καὶ τὰ παιδιά του, ὅταν μιλοῦσαν, κουνοῦσαν καὶ ἐκεῖνα τὸ δάκτυλό τους! Γιατί τὰ παιδιά παίρνουν ὅλες τὶς συνήθειες τοῦ πατέρα. Τὶς ἀντιγράφουν ἀκριβῶς. Ὁ σκοπός ὅμως εἶναι νὰ παίρνη κανεὶς μόνον τὸ καλό, γιατί διαφορετικά θὰ διαιωνίζεται τὸ κακό. Θυμᾶμαι ἕναν ποὺ πῆγε σὲ ἕνα ἰδιόρρυθμο Μοναστήρι, ἀλλὰ δὲν ἀναπαυόταν. Τοῦ λέει ὁ Γέροντάς του: «Κάθησε, τέκνον μου, θὰ ἀλλάξουν τὰ πράγματα». Καὶ τὸ «τέκνον»τοῦ τοῦ λέει: «Γέροντα, πῶς θ΄ ἀλλάξουν τὰ πράγματα; Ὁ ὑποτακτικός του Γερό-τάδε εἶναι ἀκριβῶς ὅπως ὁ Γερό-τάδε. Ὁ ὑποτακτικός του τάδε εἶναι ἀκριβῶς ὅπως ἐκεῖνος. Ὅποτε πῶς θ΄ ἀλλάξουν τὰ πράγματα;»Ὅταν ὑπάρχη ἕνα παλιό κακό σὲ ἕνα Μοναστήρι ἤ σὲ μία συνοδία καὶ οἱ ὑποτακτικοί δὲν ἔχουν τὴν καλή ἀνησυχία καὶ ἀντιγράφουν ὅ,τι βροῦν, τότε διαιωνίζεται μία κατάσταση κακή. Ἐνῶ, ὅταν ὑπάρχη ἡ καλή ἀνησυχία στούς ὑποτακτικούς, τότε μπορεῖ νὰ ἀλλάξη μία κακή κατάσταση καὶ νὰ γίνη καλή. Ἔτσι μπορεῖ νὰ διαιωνισθῆ καὶ τὸ καλό καὶ τὸ κακό.

Αὐτὸ ποὺ ἔχω καταλάβει, εἶναι ὅτι ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔχουμε τώρα, εἴτε Πατερικά εἴτε Τυπικά, εἶναι κουκολόι· δηλαδή σάν μερικά ἀπομεινάρια ποὺ μένουν μετά τὸν τρύγο. Γι΄ αὐτὸ πρέπει νὰ προσέξουμε νὰ κρατηθῆ λίγη μαγιά. Ἔχουμε χρέος σάν Χριστιανοί καὶ δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰ ἀφήσουμε μία κακή παράδοση.

Πρίν ἀπὸ λίγα χρόνια[178] μαζεύτηκαν στὴν Γενεύη θεολόγοι, καθηγητές Πανεπιστημίου κ.λπ. καὶ ἔκαναν Προσύνοδο. Εἶπαν νὰ καταργήσουν τὴν νηστεία τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ ἀπὸ τὴν νηστεία τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς νὰ κόψουν κάνα-δυὸ ἑβδομάδες, ἀφοῦ ὁ κόσμος δὲν τὶς κρατάει. Πῆγαν καὶ καθηγητές ἀπὸ ΄δω. Τόσο πολύ ἀγανάκτησα, ὅταν ἦρθαν καὶ μοῦ τὸ εἶπαν, ποῦ ἔβαλα τὶς φωνές: «Δὲν καταλαβαίνετε τί κάνετε; Ἂν ἕνας εἶναι ἄρρωστος, δικαιοῦται νὰ φάη· δὲν ἔχει κανόνα. Ἂν ἕνας δὲν εἶναι ἄρρωστος, ἀλλὰ ἀπὸ ἀδυναμία ἔφαγε, νὰ πῆ: «Θεέ μου, νὰ μὲ συγχωρέσης», νὰ ταπεινωθῆ, νὰ πῆ ἕνα «ἥμαρτον». Δὲν θὰ τὸν κρεμάση ὁ Χριστός. Ἂν ὅμως δὲν εἶναι ἄρρωστος, τότε νὰ κρατήση τὴν νηστεία. Ὁ ἀδιάφορος πάλι τρώει καὶ δὲν τὸν νοιάζει. Ὅποτε τὸ πράγμα πάει κανονικά. Ἂν οἱ περισσότεροι δὲν κρατοῦν τὶς νηστεῖες, καὶ μάλιστα χωρίς σοβαρό λόγο, καὶ πᾶμε νὰ ἀναπαύσουμε τούς περισσότερους καὶ νὰ τὶς καταργήσουμε, ποῦ νὰ ξέρουμε πῶς θὰ εἶναι ἡ ἄλλη γενιά; Μπορεῖ νὰ εἶναι πιὸ καλή καὶ νὰ μπορῆ νὰ κρατήση τέτοια ἀκρίβεια! Μὲ ποιό δικαίωμα νὰ τὰ καταργήσουμε ὅλα αὐτά, ἀφοῦ τὸ πράγμα εἶναι ἁπλό;»Οἱ Δυτικοί ἔχουν μία ὥρα νηστεία πρίν ἀπὸ τὴν Θεία Κοινωνία. Θὰ πᾶμε κι ἐμεῖς μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα; Νὰ εὐλογοῦμε τὶς ἀδυναμίες μας, τὶς πτώσεις μας; Δὲν ἔχουμε δικαίωμα γιὰ τὶς ἀδυναμίες μας νὰ κάνουμε ἕναν Χριστιανισμό στὰ μέτρα μας. Καὶ λίγοι νὰ εἶναι ποὺ μποροῦν, πρέπει γι΄ αὐτούς νὰ κρατηθῆ ἡ τάξη. Ὁ ἄρρωστος, ἂν βρίσκεται σὲ ξένο περιβάλλον, νὰ φάη χωρίς νὰ τὸν δοῦν οἱ ἄλλοι, καὶ σκανδαλισθοῦν. Ἂς πάρη λ.χ. τὸ γιαούρτι νὰ τὸ φάη στὸ σπίτι του. Μοῦ εἶπε ἕνας:

[178]. Εἰπώθηκε τὸ 1992.

«Αὐτὸ εἶναι ὑποκρισία». «Γιατί δὲν πᾶς, τοῦ λέω, νὰ ἁμαρτήσης στὴν πλατεία, γιὰ νὰ εἶσαι πιὸ εἰλικρινής;»Πῶς τούς τὰ παρουσιάζει ὁ διάβολος! Κάνουμε μία Ὀρθοδοξία δική μας καὶ ἑρμηνεύουμε ἔτσι καὶ τὰ Πατερικά καὶ τὸ Εὐαγγέλιο! Στὴν ἐποχή μας ποὺ ὑπάρχουν τόσοι μορφωμένοι ἔπρεπε νὰ λάμπη ἡ Ὀρθοδοξία. Ἐδῶ ἕνας Ἅγιος Νικόδημος Ἁγιορείτης τί ἔκανε! πόσους λόγους ἔγραψε, πόσα βιβλία, ὅλα τὰ Συναξάρια· ὅλες τὶς βιβλιοθῆκες ἀπ᾽ ἔξω τὶς ἤξερε! Οὔτε φωτοτυπικό εἶχε οὔτε κομπιοῦτερ!

Ὅσο μπορεῖ κανεὶς νὰ γίνη σωστός Χριστιανός. Τότε θὰ ἔχη πνευματικό αἰσθητήριο. Λίγο-πολύ θὰ πονάη καὶ τὴν Ὀρθοδοξία καὶ τὴν Πατρίδα του καὶ θὰ αἰσθάνεται καὶ τὴν ὑποχρέωση ποὺ ἔχει ὡς Ἕλληνας. Ὅποτε ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, ἂν μάθη κάτι, ἐνδιαφέρεται, ἀνησυχεῖ, προσεύχεται. Ἀλλά ἂν πρέπη νὰ τοῦ λένε: «Τώρα νὰ ἐνδιαφερθῆς γι᾽ αὐτό, ὕστερα νὰ ἐνδιαφερθῆς γιὰ ἐκεῖνο», θὰ εἶναι σάν μία τετράγωνη ρόδα ποὺ θέλει συνέχεια σπρώξιμο, γιὰ νὰ προχωρήση. Σκοπός εἶναι νὰ σπρώχνεται ἀπὸ μέσα ὁ ἄνθρωπος. Τότε θὰ κυλάη ὄμορφα σάν στρόγγυλη ρόδα. Καὶ ἂν γίνη σωστός Χριστιανός κανείς, σπρώχνεται ἀπὸ μέσα καὶ μετά τὸν πληροφορεῖ ὁ Θεὸς πιὸ πολύ καὶ ἀπὸ αὐτόν ποὺ διαβάζει, καὶ γιὰ περισσότερα πράγματα. Γνωρίζει ὄχι μόνον αὐτὰ ποὺ γράφουν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ποὺ σκέφτονται νὰ γράψουν. Καταλάβατε; Ἔρχεται ὁ θεῖος φωτισμός καὶ ὅλες οἱ ἐνέργειές του εἶναι φωτισμένες.

Τέτοια κληρονομικά ποὺ μᾶς ἔχει ἀφήσει ὁ Χριστός δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰ τὴν ἐξαφανίσουμε στὶς μέρες μας. Θὰ δώσουμε λόγο στὸν Θεό. Ἐμεῖς, τὸ μικρό αὐτὸ ἔθνος, πιστέψαμε στὸν Μεσσία, μᾶς δόθηκε ἡ εὐλογία νὰ διαφωτίσουμε ὅλον τὸν κόσμο. Ἡ Παλαιά Διαθήκη μεταφράσθηκε στὴν ἑλληνική γλώσσα ἑκατό χρόνια πρίν ἀπὸ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοί τί τράβηξαν! κινδύνευε συνέχεια ἡ ζωή τους. Τώρα τί ἀδιαφορία ὑπάρχει!... Ἐνῶ ἀνώδυνα σήμερα, χωρίς νὰ κινδυνεύη ἡ ζωή μας, μποροῦμε νὰ διαφωτίσουμε τὰ ἔθνη, νὰ γινώμαστε πιὸ ἀδιάφοροι; Ἂν σήμερα ἔχουμε λιγάκι εἰρήνη, ξέρεις τί ἔχουν τραβήξει οἱ παλιοί; Ξέρεις πόσοι θυσιάσθηκαν; Τώρα τίποτε δὲν θὰ εἴχαμε, ἂν δὲν θυσιάζονταν ἐκεῖνοι. Καὶ κάνω μία σύγκριση· πῶς τότε, ἐνῶ κινδύνευε ἡ ζωή τους, κρατοῦσαν τὴν πίστη τους, καὶ πῶς τώρα, χωρίς καμμιά πίεση, ὅλα τὰ ἰσοπεδώνουν! Ὅσοι δὲν ἔχουν χάσει τὴν ἐθνική τους ἐλευθερία, δὲν καταλαβαίνουν. Τούς λέω: «Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξη νὰ μήν ἔρθουν οἱ βάρβαροι καὶ μᾶς ἀτιμάσουν!».καὶ μοῦ λένε: «Καὶ τί θὰ πάθουμε;» Ἀκοῦς κουβέντα; Ἄντε νὰ λείψετε, χαμένοι ἄνθρωποι! Τέτοιοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι σήμερα. Δωσ᾽ τούς χρήματα, αὐτοκίνητα, καὶ δὲν νοιάζονται οὔτε γιὰ τὴν πίστη οὔτε γιὰ τὴν τιμή οὔτε γιὰ τὴν ἐλευθερία.

Τὴν Ὀρθοδοξία μας σάν Ἕλληνες τὴν ὀφείλουμε στὸν Χριστό καὶ τούς ἁγίους Μάρτυρες καὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας· καὶ τὴν ἐλευθερία μας τὴν ὀφείλουμε στούς ἥρωες τῆς Πατρίδας μας, ποὺ ἔχυσαν τὸ αἷμα τους γιὰ μας. Αὐτήν τὴν ἁγία κληρονομιά ὀφείλουμε νὰ τὴν τιμήσουμε καὶ νὰ τὴν διατηρήσουμε καὶ ὄχι νὰ τὴν ἐξαφανίσουμε στὶς μέρες μας. Εἶναι κρίμα νὰ χαθῆ ἕνα τέτοιο ἔθνος! Καὶ βλέπουμε τώρα, ὅπως πρίν ἀρχίση ἕνας πόλεμος στέλνουν ἀτομικές προσκλήσεις, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς μὲ ἀτομικές προσκλήσεις μαζεύει ἀνθρώπους, γιὰ νὰ κρατηθῆ κάτι καὶ νὰ σωθῆ τὸ πλάσμα Του. Δὲν θὰ ἀφήση ὁ Θεός, ἀλλὰ πρέπει καὶ ἐμεῖς νὰ κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε ἀνθρωπίνως καὶ γιὰ ὅ,τι δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε ἀνθρωπίνως, νὰ κάνουμε προσευχή νὰ βοηθήση ὁ Θεός.